

Konsolidovaná správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti za roky 2013, 2014, 2015 a 2016

Obsah

I. časť

A. Úvod	2
A.1. Vyhlásenie detí a mladých ľudí zapojených do prípravy Národného akčného plánu pre deti	2
A.2. Vymedzenie postavenia a cieľov Národného akčného plánu pre deti v kontexte Celoštátnej stratégie ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike	3
A.3. Východiskové ľudsko-právne štandardy použité pri tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017	4
A.4. Metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017	6
A.5. Monitorovanie implementácie, vyhodnocovanie a pravidelná aktualizácia Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017	8
B. Prehľad plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012	9

II. časť - Úlohy a opatrenia

1. Prierezovo uplatňované princípy	12
2. Všeobecné vykonávacie opatrenia	21
3. Občianske práva a slobody	110
4. Rodinné prostredie, náhradná starostlivosť a sociálne zabezpečenie	113
5. Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť	155
6. Vzdelanie, výchova, voľný čas a kultúrne aktivity	179
7. Osobitné ochranné opatrenia	227
Zoznam použitých skratiek	295

I.

Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017

A. Úvod

A.1. Vyhlásenie detí a mladých ľudí zapojených do prípravy Národného akčného plánu pre deti

„Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom.“ (čl. 4 Dohovoru o právach dieťaťa)

Slovenská republika sa ratifikovaním Dohovoru o právach dieťaťa a súvisiacich opčných protokolov zaviazala v súlade s medzinárodným právom uskutočňovať kroky na jeho vykonávanie a zabezpečiť tak naplnenie všetkých práv garantovaných Dohovorom pre všetky deti vo svojej jurisdikcii. Závazky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z Dohovoru o právach dieťaťa sú základným východiskom stratégie Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv dieťaťa.

K záväzku efektívneho zavedenia Dohovoru o právach dieťaťa pristupuje najmä v posledných rokoch čoraz zreteľnejšia potreba zviditeľnenia detí ako nositeľov práv, s čím súvisí potreba priznať deťom vyššiu politickú prioritu a zavádzať mechanizmy umožňujúce spolupodieľanie sa detí a mladých ľudí na rozhodovaní o záležitostiach, ktoré sa ich týkajú.

Sonda do názorov a postojov mladých ľudí ukázala¹, že deti bez ohľadu na pohlavie, národnosť, región, rodinné zázemie, sociálnu či ekonomickú situáciu rodiny, sú schopné a ochotné formulovať svoje názory a že

- ponúknutá možnosť v nich vzbudzuje nielen radosť a zadosťučinenie, ale aj pocit spoluzodpovednosti za riešenie daných problémov a zdravé sebadomie;
- rovnocenné zaobchádzanie zvyšuje vnímavosť a spätnú pozitívnu reakciu na dospelých;
- nezaťaženosť názorov spoločenskými stereotypmi odhaľuje v jednoduchej podobe často nejasné súvislosti a problémy, ktoré dospelí nevidia a/alebo nekomunikujú jednoznačne;
- deti chcú byť viac informované o svojich právach a viac sa aktívne zapájať do riešenia záležitostí, ktoré sa ich dotýkajú, a to od úrovne rodiny, cez školu, komunitu až po celú spoločnosť.

Oslovené deti a mladí ľudia sa vyjadrili aj k tomu, čo vnímajú ako vlastný záväzok v záujme zlepšenia spolunažívania detí s dospelými:

*"Aj my by sme mali pomáhať, keď to dospelí potrebujú a veriť im. Ak im nepovieme, čo nás trápi, nebudú nám vedieť pomôcť. Mali by sme ich tiež viac počúvať, rešpektovať, byť slušní a ctíť. Tiež by sme sa mali lepšie učiť, nefajčiť a nepiť. My sami by sme si mali navzájom pomáhať a držať spolu, požičať svoje oblečenie tým, ktorí to potrebujú, nikomu nenadávať, nevysmievať sa iným deťom ani ľuďom so zdravotným postihnutím či iným znevýhodnením. **Všetci sme si rovní a sme tu na to, aby sme tým v núdzi pomohli.**"*

Ako posolstvo sa dajú vnímať odkazy detí pre dospelých, čo by mohli robiť, aby sa deťom na Slovensku žilo lepšie:

"Určite by nemali na nás kričať, mali by tráviť s nami viac času, pristupovať k nám rovnocenne a počúvať naše názory, lebo aj deti môžu mať skvelé nápady. Rodičia by nám mali viac veriť, starať sa o deti a ísť im príkladom. Učitelia by mohli vylepšiť školy, dávať nám menej úloh a nestresovať nás. Politici by nás mali

¹ „Deti o svojich právach - kvalitatívna sonda do života detí na Slovensku“, © Slovenský výbor pre UNICEF

ochraňovať, viac sa zaoberať problémami detí, rešpektovať detské sny, podporovať ich v tom a pomáhať im v budovaní lepšej budúcnosti.

Všetko by bolo ľahšie, keby dospelí chceli vypočuť naše názory a brali ich do úvahy. Príali by sme si, aby vám na nás záležalo viac, ako na vývoji nových počítačov, alebo kurze Eura."

A.2. Vymedzenie postavenia a cieľov Národného akčného plánu pre deti v kontexte Celostátnej stratégie ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike

Národný akčný plán pre deti predstavuje základný nástroj pre cieleň a koordinovaný postup pri implementácii Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov na národnej úrovni. Pri jeho koncipovaní bola zohľadnená požiadavka komplementarity k opatreniam, ktoré sa už plnia prostredníctvom iných národných akčných plánov, programov, koncepcií alebo stratégií.

Vzťah a podmienenosť medzi jednotlivými programovými dokumentmi tak, aby sa obsah jednotlivých úloh vzájomne neprekrýval, ale naopak, aby sa jednotlivé činnosti a aktivity dopĺňali a vytvárali pridanú hodnotu k naplneniu cieľov jednotlivých čiastkových programov, má riešiť pripravovaná Celostátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike. Zámeru zjednotiť systém ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike a vymedziť dlhodobú stratégiu v tejto oblasti, bola prispôsobená aj štruktúra a metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti.

V kontexte zatiaľ absentujúcej ucelenej ľudskoprávnej politiky štátu predstavuje predkladaný Národný akčný plán pre deti minimálny rámec implementácie v oblasti ochrany práv dieťaťa, ktorý je potrebné rozšíriť o aktuálne potreby praxe a záujmy detí ako cieľovej skupiny - je preto konštruovaný ako otvorený dokument; obsahuje základné úlohy na obdobie rokov 2013 až 2017, s prvým hodnotením a aktualizáciou úloh v roku 2014 a následným jednoročným hodnotením a aktualizáciou. Platnosť Národného akčného plánu pre deti, časovo obmedzená na obdobie piatich rokov, reflektuje na odporúčania Výboru Organizácie spojených národov pre práva dieťaťa a súčasne korešponduje s päťročným cyklom periodického hodnotenia implementácie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa.

Strategickým zámerom akčného plánu je, prostredníctvom úloh a opatrení v ňom obsiahnutých, prispieť k budovaniu a rozvoju uceleného a účinného systému na ochranu práv a záujmov detí a zabezpečiť dosahovanie pokroku pri uplatňovaní a ochrane práv a záujmov detí. V súlade s týmto zámerom možno čiastkové strategické zámery v oblasti podpory a ochrany práv detí zhrnúť nasledovne:

1. posilňovanie a upevňovanie postavenia dieťaťa ako nositeľa práv a ľudskej bytosti s vlastnou dôstojnosťou a rozvíjajúcimi sa schopnosťami a názormi;
2. podpora a rozvoj kompetencií rodiny ako prirodzeného prostredia pre rast a blaho dieťaťa a podpora pozitívneho rodičovstva;
3. prijímanie a realizovanie opatrení legislatívneho a nelegislatívneho charakteru založených na poznani a reflektujúcich na nové požiadavky medzinárodných dokumentov a praxe;
4. koordinácia politík týkajúcich sa detí na všetkých úrovniach - v horizontálnej a vertikálnej rovine;
5. inštitucionálne zabezpečenie implementácie Dohovoru a jeho opčných protokolov, vrátane adekvátneho personálneho a finančného krytia;
6. monitorovanie a priebežné hodnotenie efektívnosti vo všetkých oblastiach záujmu podľa Dohovoru;
7. cieľavedomé rozvíjanie praxe podporujúcej upevňovanie pozitívnych činiteľov podporujúcich nediskriminačné zaobchádzanie s deťmi a osobitných opatrení pre zvlášť ohrozené skupiny detí;
8. zabezpečenie deťom prístupu k účinným prostriedkom nápravy v prípade porušenia ich práv, berúcich do úvahy potrebu citlivého prístupu k dieťaťu;
9. podpora medziodborovej spolupráce a zvyšovanie odbornej prípravy a profesionality odborníkov pracujúcich s deťmi;
10. zvyšovanie povedomia a informovanosti o všetkých oblastiach dohovoru medzi deťmi a verejnosťou.

A.3. Východiskové ľudsko-právne štandardy použité pri tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017

Globálny systém ochrany ľudských práv

Dohovor OSN o právach dieťaťa predstavuje základný východiskový dokument pre všetky dokumenty týkajúce sa ochrany práv detí. Dohovor a ním vytvorené nástroje sú pevným základom pre zabezpečenie ľudských práv všetkých detí bez akejkoľvek diskriminácie a sú aj oporným bodom podpory a monitorovania pokroku v uplatňovaní práv detí na Slovensku.

Národný akčný plán pre deti reflektuje okrem Dohovoru aj na oba jeho opčné protokoly - Opčný protokol o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a Opčný protokol o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. V decembri 2011 schválilo Valné zhromaždenie OSN v poradí tretí opčný protokol k Dohovoru, pričom Slovenská republika ako líder procesu jeho prípravy podpísala Opčný protokol vo februári 2012 a proces jeho ratifikácie by mala ukončiť do konca roka 2013. Protokol dopĺňa systém ochrany práv dieťaťa o procedúru sťažností umožňujúcu deťom alebo ich zástupcom obrátiť sa na Výbor OSN pre práva dieťaťa v prípade porušenia práv garantovaných Dohovorom a jeho dvoma opčnými protokolmi. Slovenská republika, ako zmluvná strana Dohovoru, prijíma a realizuje v záujme dôsledného naplňovania práv ustanovených Dohovorom mnohé opatrenia, správu o ktorých a o pokroku, ktorý sa dosiahol, je povinná v pravidelných intervaloch predkladať Výboru OSN pre práva dieťaťa.

K Východiskovej správe Slovenskej republiky sa Výbor OSN pre práva dieťaťa vyjadril v roku 2000, keď prijal odporúčania zamerané najmä na oblasť koordinácie, monitorovania, rozpočtového rozdelenia, prípravy odborníkov pracujúcich s deťmi a pre deti, oblasť diskriminácie a oblasť ochrany pred týraním, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním. Výbor taktiež odporučal Slovenskej republike, aby posilnila úsilie v oblasti náhradnej starostlivosti a rodinného prostredia, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a osobitných opatrení ochrany. Druhú periodickú správu prerokoval Výbor OSN pre práva dieťaťa v roku 2007 a vydal záverečné odporúčania, ktoré obsahovali kritické hodnotenie implementácie záverečných odporúčaní z roku 2000 v otázkach menšinových práv, výkonu spravodlivosti voči mladistvým a policajnej brutality. Výbor okrem iného odporučil Slovenskej republike primerané zvyšovanie rozpočtových prostriedkov pre podporu práv detí a za prioritu označil zriadenie koordinačného orgánu pre práva detí. Predloženie konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy určil Výbor OSN pre práva dieťaťa na jún 2013, pričom prerokovanie správy Výborom OSN pre práva dieťaťa možno očakávať v priebehu implementácie Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017.

Ako interpretačný kľúč k uplatňovaniu Dohovoru o právach dieťaťa slúžia tzv. všeobecné komentáre Výboru OSN pre práva dieťaťa (*General Comments*). Všeobecný komentár má ako výkladové stanovisko výboru poskytnúť štátom a ostatným zainteresovaným na uplatňovaní práv dieťaťa istý návod pre správne pochopenie a uplatňovanie dohovoru. Právne záväzným je v tomto zmysle len Dohovor o právach dieťaťa, ktorý Slovenská republika ratifikovala na to ustanovenou procedúrou. Návod k implementácii Dohovoru poskytujú štátom taktiež závery diskusných dní Výboru OSN pre práva dieťaťa, závery a odporúčania ďalších zmluvných monitorovacích orgánov systému OSN (napr. Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien), správy a odporúčania osobitných procedúr Rady pre ľudské práva (napr. Správy osobitnej zástupkyne Generálneho tajomníka OSN pre násilie na deťoch).

Významnú úlohu, osobitne vo vzťahu k deťom so zdravotným postihnutím, zohráva Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý pre Slovenskú republiku spolu s jeho opčným protokolom nadobudol platnosť v júni 2010. V zmysle článku 7 sa zmluvné strany dohovoru zaväzujú prijímať opatrenia voči deťom so zdravotným postihnutím na užívanie práv a slobôd na rovnakom základe s deťmi bez zdravotného postihnutia.

Dôležitú úlohu vo vzťahu k deťom zohráva aj Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ktorý v článku 5 písm. b) zaväzuje SR prijať všetky príslušné opatrenia na zabezpečenie toho, aby rodinná výchova zahŕňala riadne pochopenie materstva ako spoločenskej funkcie a uznanie spoločnej zodpovednosti

mužov a žien za výchovu a rozvoj ich detí, pričom sa rozumie, že záujem detí sa vo všetkých prípadoch stavia na prvé miesto².

V globálnom rámci ochrany ľudských práv je okrem systému OSN potrebné spomenúť aj Haagsku konferenciu medzinárodného práva súkromného, ktorá predstavuje fórum pre dojednávanie mnohostranných medzinárodných zmlúv s cieľom nachádzať ich prostredníctvom spoločné medzinárodné prístupy a postupy k rôznym oblastiam práva, vrátane oblastí týkajúcich sa ochrany práv dieťaťa. V oblasti ochrany práv dieťaťa boli prijaté viaceré dohovory, ku ktorým pristúpila aj Slovenská republika (Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí; Dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach; Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti a Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa).

Európsky systém ochrany ľudských práv

V Európskom regionálnom kontexte plní Rada Európy úlohu istého „katalyzátora“ pre vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa, primárne prostredníctvom Programu „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“. V čase prijatia programu šlo o dovtedy neoverený prístup k zabezpečeniu prierezového uplatňovania konkrétnej ľudskoprávnej témy naprieč všetkými politikami Rady Európy, navyše podporennej požiadavkou koordinácie všetkých aktivít Rady Európy súvisiacich s deťmi. Program, ktorý bol zahájený v Monaku v apríli 2006, sa realizuje v trojročnej periodicite a doterajšie výsledky programu podporujú opodstatnenosť jeho zavedenia.

Hoci sa dosiahol veľký pokrok, deti v Európe ešte stále nemajú dostatočnú ochranu: sú naďalej obeťami zneužívania, vykorisťovania, zanedbávania, vylúčenia a diskriminácie. Zabezpečovanie služieb deťom a ich rodinám nezodpovedá ich potrebám a nezohľadňuje práva a názory detí. Určité kategórie detí nemajú žiaden prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, spravodlivosti, sociálnej ochrane a starostlivému prostrediu. Práva detí byť zapojené do rozhodovacích procesov sú všeobecne prehladané: deti nemajú dostatočný prístup k informáciám a ich názory sa zriedka zisťujú alebo berú do úvahy. Hospodárske, sociálne a technologické výdobytky vedú k novým výzvam, na riešenie ktorých nie sú deti, ich rodiny a odborníci s nimi pracujúci vybavení. Hoci mnohé krajiny vynakladajú významné úsilie na ochranu detí, opatrenia, ktoré prijímajú vnútroštátne a miestne orgány sú zriedka podložené výskumom a často nie sú zrozumiteľné, efektívne a udržateľné.

Vo svetle týchto zistení sa v rámci tretieho politického cyklu pripravená Stratégia Rady Európy pre roky 2012-2015 zamerala najmä na efektívne dodržiavanie už existujúcich noriem pre ochranu práv dieťaťa. Dôraz sa bude klásť na preklopenie medzery medzi normami a praxou. Stratégia je strategicky zameraná na naplnenie týchto cieľov:

1. propagovať služby a systémy priaznivé k deťom,
2. odstraňovať všetky formy násilia páchaného na deťoch,
3. garantovať práva detí v zraniteľných situáciách,
4. podporovať účasť detí.

V kontexte činnosti Rady Európy a jej aktivít je potrebné spomenúť aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá je ďalším významným prameňom pre efektívnu implementáciu záväzkov na národnej úrovni.

Dôkazom vplyvu Dohovoru o právach dieťaťa a jeho prieniku do rámca Európskej normotvorby je premietnutie štandardov a princípov Dohovoru do vlastnej činnosti Európskej únie. Základ pre podporu a ochranu práv dieťaťa vo vnútorných a vonkajších politikách Európskej únie vytvorila Komisia prostredníctvom oznámenia „K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa“, ktorú v roku 2011 nahradil a rozšíril Program Európskej únie v oblasti práv dieťaťa. Program je založený na potrebách, ktoré vyjadrili deti zo všetkých členských štátov Európskej únie. Berie tiež do úvahy výsledky hodnotenia vplyvu nástrojov Európskej únie, ktoré majú vplyv na práva dieťaťa.

² Text dohovoru bol vyhlásený vyhláškou ministra zahraničných vecí publikovanou v Zbierke zákonov pod č. 62 z roku 1987. V dôsledku sukcesie po bývalej Českej a Slovenskej Federatívnej Republike sa Slovenská republika stala zmluvnou stranou dohovoru 28. mája 1993 so spätnou účinnosťou od 1. januára 1993

Podpora a ochrana práv dieťaťa je jedným z cieľov Európskej únie, na ktoré kladie dôraz najmä článok 3 ods. 3 Lisabonskej zmluvy a svoje vyjadrenie našli aj v článku 24 Charty základných práv Európskej únie, právne záväznom katalógu základných práv Európskej únie.

A.4. Metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017

Zámerom Národného akčného plánu pre deti realizovaného v rokoch 2009 až 2012 bolo, okrem iného, vytvoriť priestor na skúmanie názorov detí a poskytovanie relevantných informácií deťom a mladým ľuďom tak, aby sa v budúcnosti mohli aktívne podieľať a vyjadrovať k politikám, ktoré sa ich týkajú.

Výbor pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „Výbor pre deti a mládež“), ako odborný orgán stáleho poradného orgánu vlády a gestor zodpovedný za tvorbu, aktualizáciu a odpočet plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti, inkorporoval uvedenú požiadavku priamo do svojho štatútu, so zámerom utvárať svojou činnosťou podmienky pre zavádzanie a udržanie takých postupov a mechanizmov, ktoré umožnia participáciu detí a mládeže pri tvorbe politik a opatrení, ktoré sa ich týkajú. Výbor za týmto účelom inicioval vytvorenie pracovnej skupiny pre tvorbu mechanizmu participácie detí a mládeže na tvorbe politik a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom práce pracovnej skupiny má byť návrh participatívneho modelu fungovania Výboru pre deti a mládež, ktorý by zodpovedal štandardom participácie formulovanom vo Všeobecnom komentári Výboru OSN pre práva dieťaťa k článku 12 Dohovoru.

S cieľom zapojiť deti a mladých ľudí do prípravy nového Národného akčného plánu pre ďalšie obdobie, využil Výbor pre deti a mládež ponuku spolupráce so Slovenským výborom pre UNICEF, ktorý prispôbil štruktúre a potrebám pripravovaného Národného akčného plánu pre deti pôvodne zamýšľanú metodiku projektu na hodnotenie dodržiavania práv dieťaťa z pohľadu detí. Výsledkom projektu realizovaného v období mesiaca november 2012 je sonda do života detí a ich vnímanie mapovaných oblastí života (vzdelávanie a škola, zdravie, rodina, voľný čas, médiá, ochrana detí, práva a slobody, nové trendy a nové potreby detí), ktorá bola jedným z východísk pre formulovanie úloh Národného akčného plánu pre deti (príloha č. 1).

Prieskum bol koncipovaný ako kvalitatívny – s dôrazom na hĺbkovú formu zberu údajov. Na zber empirického materiálu boli použité pološtruktúrované rozhovory a fokusová skupina. Prieskum prebehol počas 3-dňového stretnutia náhodne vybraných detí vo veku od 11 – 15 rokov so štyrmi dospelými mladými facilitátorkami a dobrovoľníčkou tlmočnicou (pre maďarský a rómsky jazyk) v hotelovom zariadení ústretovom k deťom na strednom Slovensku.

Cieľom prieskumu bolo zmapovať, ako deti žijúce na Slovensku, vnímajú dodržiavanie ich práv v každodennom živote. Deti boli o zámere čerpať z ich názorov pri príprave Národného akčného plánu pre deti, ako i priebehu prieskumu informované ešte pred samotným stretnutím, ako i v jeho úvode. Možnosť, že sa budú, i keď nepriamo, spolupodieľať na takomto dokumente v deťoch vyvolala nadšenie a k všetkým častiam pristupovali veľmi zodpovedne.

Fokusová skupina pozostávala z reprezentatívnej vzorky 19-tich vybraných chlapcov a dievčat zo všetkých krajov Slovenska, z miest aj menších obcí, pričom deti pochádzali z rôznych kultúrnych, sociálnych a rodinných pomerov. Deti sa prieskumu zúčastnili na dobrovoľnej báze. Súkromné informácie o deťoch slúžili pre účely prieskumu a neskoršej analýzy zozbieraných dát, avšak ostatným deťom neboli počas stretnutia zverejnené – v záujme rešpektovania práv detí na súkromie a rovnaké zaobchádzanie.

Použité metódy zberu dát zahŕňali jednak osobné individuálne rozhovory s deťmi, prácu s celou skupinou (napr. brainstorming, spoločná diskusia, zážitková aktivita na tému diskriminácia detí so znevýhodnením), ako aj prácu v menších skupinách. Kľúčovými technikami práce v malých skupinách bola diskusná technika *world café*, v ktorej deti mali možnosť v ôsmich 20-minútových diskusných kolách (s jednou veľkou prestávkou) slobodne vyjadriť svoje autentické názory na dodržiavanie práv v deťoch v rámci ôsmich oblastí ich každodenného života vychádzajúcich z osnovy pripravovaného Národného akčného plánu, a to v bezpečnom prostredí úzkeho kruhu, zaručujúcim anonymitu, slobodu prejavu a spriateľného kolektívu. Súčasťou každej diskusnej skupiny bola facilitátorka, ktorá zabezpečovala neustranný zápis výpovedí a výsledkov pozorovaní emočných prejavov detí z dôvodu ich neskoršieho použitia pri príprave záverečnej správy. Všetky

zozbierané údaje boli spracované so súhlasom prítomných detí, a tiež ich rodičov, pričom pri citovaní výrokov detí je zachovaná ich anonymita. Poslednou fázou zberu dát použitých v záverečnej správe bola individuálna práca detí na príprave ich vlastných odporúčaní pre zlepšenie dodržiavania práv detí v spoločnosti, ktoré adresovali jednak deťom a jednak dospelým, s ktorými vo svojom každodennom živote prichádzajú do kontaktu: rodičom, učiteľom, policajtom, politikom, a pod.

Napriek tomu, že príprava Národného akčného plánu pre deti rešpektuje v základných parametroch požiadavku medzirezortnej aj mimorezortnej spolupráce, bola metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti podstatne inovovaná. Dôvodom pre tento krok bola jednak reflexia na skúsenosti s odpočtom plnenia úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti pre roky 2009-2012, keď predkladané odpočty nemapovali situáciu na základe merateľných ukazovateľov, bola to však najmä potreba skutočného naplnenia požiadavky zabezpečiť dosahovanie pokroku pri uplatňovaní a ochrane práv a záujmov detí vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa.

Keďže obdobie platnosti Národného akčného plánu pre deti časovo korešponduje s päťročným monitorovacím cyklom Výboru OSN pre práva dieťaťa, bola vnútorná štruktúra aktivít akčného plánu prispôsobená usmerneniam Výboru OSN pre práva dieťaťa k forme a obsahu správy o opatreniach prijatých na účel plnenia záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa tak, aby celkové zhodnotenie päťročného obdobia v roku 2017 mohlo byť zohľadnené ako východisko pre informovanie Výboru OSN pre práva dieťaťa o dosiahnutom pokroku pri implementácii práv zaručených Dohovorom o právach dieťaťa.

Osnova Národného akčného plánu pre deti, schválená Výborom pre deti a mládež, zadefinovala spolu 7 tematických kapitol nového Národného akčného plánu pre deti, kopírujúc súbory opatrení združené podľa toho, ako ich sleduje Výbor OSN pre práva dieťaťa. Súčasne Výbor pre deti a mládež poveril koordináciou prípravy podkladov v danej kapitole konkrétne rezorty, do vecnej pôsobnosti ktorých spadala prevažná časť opatrení konkrétnej kapitoly³.

1. Prierezové princípy
2. Všeobecné opatrenia na implementáciu
3. Občianske práva a slobody
4. Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť
5. Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť
6. Vzdelávanie, voľný čas a kultúrne aktivity
7. Osobitné ochranné opatrenia

Koordinátorom prípravy boli poskytnuté jednotne štruktúrované podklady, ktoré ako východiská uvádzali minimálne medzinárodne definované štandardy v oblasti ochrany práv dieťaťa, ktorými je Slovenská republika viazaná a implementáciu ktorých sleduje na medzinárodnej úrovni monitorovací Výbor OSN pre práva dieťaťa.

Navrhované aktivity plánu sú tak priamo previazané na jednotlivé ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov, na Záverečné odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej a k Druhej periodickej správe Slovenskej republiky o opatreniach prijatých na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru a ďalšie odporúčané zdroje ktoré korešpondujú so zámerom Národného akčného plánu pre deti (špecifické ľudsko-právne štandardy Rady Európy, usmernenia Európskej únie a pod.), čo umožní ich priebežné sledovanie a vyhodnocovanie z pohľadu dosahovaného pokroku. Monitoring pokroku v zadefinovaných oblastiach umožní zároveň priebežné hodnotenie efektívnosti uplatňovaných opatrení a dynamickejšie a cielene zamerané nastavenie zodpovedajúcich opatrení a politik. Skutočnosť, že aktivity Národného akčného plánu pre deti sú formulované v úzkej previazanosti na konkrétne záväzky vyplývajúce z ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, dáva priestor pre celkové zhodnotenie stavu implementácie tejto komplexnej ľudskoprávnej normy.

Po formálnej stránke je súčasťou uvedenej úlohy nielen časový harmonogram, resp. termín jej plnenia a zodpovednosť, ale tiež kvantitatívny či kvalitatívny indikátor plnenia úlohy. Identifikácia finančných zdrojov na realizáciu úlohy bola podmienkou pre zaradenie úlohy do predkladaného Národného akčného plánu tak, aby

³ úlohu strešného koordinátora plnil sekretariát Výboru pre deti a mládež

bolo už v štádiu návrhu možné reálne zhodnotiť možnosti implementácie úlohy v stanovenom období a zhodnotiť rozsah vplyvov navrhovaného Národného akčného plánu na verejný rozpočet.

Národný akčný plán pre deti bol pripravovaný za účasti širšieho spektra špecializovaných odborníkov a praktikov z rôznych oblastí tak, aby bol zabezpečený odborný prístup k zacieleniu úloh a súčasne ich prepojenosť a vzájomná kompatibilita. Úlohy zároveň rešpektujú pôsobnosť zapojených rezortov a ďalších spolupracujúcich subjektov (napr. úlohy adresované rezortu obrany sú ťažiskovo zamerané na implementáciu záväzkov vyplývajúcich z Opčného protokolu o účasti detí v ozbrojených konfliktoch). S ohľadom na dotknutú cieľovú skupinu bola príprava Národného akčného plánu pre deti súbežne koordinovaná s gestorom a odborníkmi zapojenými do prípravy Stratégie pre mládež na roky 2014-2020. Do prípravy Národného akčného plánu pre deti sa intenzívne zapojili aj zástupcovia mimovládneho sektora, osobitne okruh mimovládnych organizácií združených v Koalicii pre deti.

V procese prípravy Národného akčného plánu boli identifikované rôzne dlhodobé (stratégie), strednodobé (programy, akčné plány) a krátkodobé nástroje podporne prispievajúce k implementácii práv dieťaťa na národnej a regionálnej úrovni, ich súhrnný prehľad uvádza príloha č. 3.

A.5. Monitorovanie implementácie, vyhodnocovanie a pravidelná aktualizácia Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017

Priebežný monitoring a vyhodnocovanie aktivít Národného akčného plánu pre deti bude zabezpečované v troch rovinách -

- na úrovni štátnej správy bude plnenie úloh sledovať Výbor pre deti a mládež, kompetencie a vlastný rozpočet ktorého sú zárukou efektívneho výkonu tejto úlohy. Podľa článku 4 štatútu výboru: výbor spolupracuje s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, orgánmi miestnej a regionálnej územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými inštitúciami, ako aj detskými a mládežníckymi organizáciami a zástupcami detskej a mládežníckej samosprávy v oblasti práv detí a mládeže; spolupracuje s odbornými orgánmi a inštitúciami Európskej únie, Rady Európy a Organizácie spojených národov a ďalšími medzinárodnými orgánmi, organizáciami a inštitúciami v oblasti práv detí a mládeže; podnecuje výskumnú činnosť, rozširovanie a efektívnu výmenu informácií, ako aj tvorbu indikátorov a rozširovanie zdrojov štatistických informácií v oblasti práv detí a mládeže. Do monitorovacích funkcií výboru sa po sfunkčnení a zastabilizovaní mechanizmu participácie detí a mladých ľudí premietne aj monitoring priamo zo strany dotknutej cieľovej skupiny – detí a mladých ľudí;

v rozsahu zákonom ustanovených kompetencií a na základe vlastnej iniciatívy

- z úrovne nezávislých ľudsko-právnych inštitúcií;

pričom dôležitým komponentom zostáva

- verejná kontrola (napr. Koalícia pre deti združujúca mimovládne organizácie venujúce sa dlhodobo problematike detí a mladých ľudí v Slovenskej republike, resp. problematike týkajúcej sa detí a mladých ľudí do 26 rokov, vrátane marginalizovaných skupín a utečencov), médiá, vedecké a akademické inštitúcie, mimovládny sektor a zapojenie medzinárodných mimovládnych organizácií a sieť združujúcich mimovládne organizácie (napr. The Global Initiative to End All Corporal Punishment).

Zámerom je zachovať doposiaľ zaužívaný jednoročný monitorovací cyklus, výsledkom ktorého bude výročný odpočet o stave plnenia úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti predkladaný Výborom pre deti a mládež rade vlády a následne vláde Slovenskej republiky, spolu s návrhom na aktualizáciu Národného akčného plánu pre ďalšie obdobie. Ku skvalitneniu systému vyhodnocovania by mal prispieť systém zavedených indikátorov.

Nad rámec uskutočňovaného monitoringu a vyhodnocovania aktivít Národného akčného plánu pre deti si na základe vlastných zistení a činnosti stanovuje verejná ochrankyňa práv každoročne priority, v rámci ktorých realizuje, okrem iného, tematicky zamerané prieskumy. Závety a odporúčania vyplývajúce z realizovaných prieskumov sú zhrnuté do správ, ktoré môžu slúžiť ako ďalší zdroj pre zameranie úloh Národného akčného plánu pre deti pri jeho aktualizácii. V roku 2013 si verejná ochrankyňa práv ako prioritné v oblasti ochrany práv stanovila nasledujúce oblasti⁴:

1. Uplatňovanie a vykonávanie práva na vzdelávanie rómskej a rusínskej národnostnej menšiny, so zameraním na prístup k vzdelávaniu a zaraďovaniu detí do predškolskej prípravy a do školského vzdelávania a na vzdelávanie v materinskom jazyku rusínskej národnostnej menšiny⁵,
2. Plnenie niektorých zákonných povinností uložených orgánom sociálnoprávnej ochrany, najmä v oblasti vykonávania funkcie kolízneho opatrovníka⁶,
3. Prieskum postupu orgánov verejnej správy, samosprávy a verejnej moci pri nútenom vysťahovaní.
4. Dodržiavanie práv maloletého umiestneného v reedukačnom centre⁷.

B. Prehľad plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012

Základným cieľom Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 bolo prostredníctvom definovaných úloh a opatrení zabezpečiť dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv detí uznaných Dohovorom o právach dieťaťa a naplniť tak strategické zámery Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv dieťaťa. Strategické zámery Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv detí zhrnul Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 do troch základných okruhov :

1. inštitucionálne zabezpečenie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa, koordinácia politik a monitorovanie všetkých oblastí záujmu podľa Dohovoru o právach dieťaťa,
2. prijímanie a realizovanie opatrení legislatívneho, ako i nelegislatívneho charakteru na dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv detí,
3. zvyšovanie odbornej prípravy a profesionality odborníkov pracujúcich s deťmi.

Vzhľadom na rôznorodosť uložených úloh a subjektov definoval Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 len všeobecné indikátory plnenia úloh, ktoré samé o sebe neumožňujú vykonanie analýzy hodnotiacej pokrok a najmä vplyvy aktivít realizovaných pri plnení stanovených úloh. Z uvedeného dôvodu boli zodpovedné subjekty v bode C.4. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 94 z 28. januára 2009 zaviazané k sledovaniu efektivity merateľnými indikátormi k jednotlivým úlohám, resp. skupinám úloh, vrátane uvedenia konkrétnych výsledkov. Predložené výročné odpočty o plnení úloh a opatrení vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 uvedený aspekt primerane nezohľadňovali.

Keďže odpočty plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 neboli z dôvodu transformácie poradných orgánov vlády v jednotlivých rokoch na úrovni vlády Slovenskej republiky prerokované, Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť súhlasila svojím uznesením č. 56 zo dňa 17. októbra 2012 so zapracovaním sumárneho prehľadu plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu na roky 2009-2012 za rok 2009, za rok 2010 a za rok 2011 do nového Národného akčného plánu pre deti na ďalšie obdobie, a to bez potreby individuálneho dodatočného

⁴ uvedené sú len priority relevantné vo vzťahu k ochrane práv dieťaťa

⁵ <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP-Vzdelavanie%20Romov.pdf>

⁶ <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP-KO.pdf>

⁷ <http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Hlohovec-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Solosnica-sprava%20VOP.pdf>;

http://www.vop.gov.sk/files/Sprava_Cerencany.pdf; <http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Zlate%20Moravce-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Backov-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Spissky%20Hrhov-sprava%20VOP.pdf>

prerokovania odpočtov za uvedené obdobie rokov 2009 až 2011. Na základe uvedeného bol súhrnný odpočet za roky 2009 až 2011 podrobený spätnej verifikácii údajov zo strany subjektov podieľajúcich sa na plnení úloh akčného plánu a bol aktualizovaný pre rok 2012. Pripomienky boli zapracované do primerane krátenej verzie súhrnného odpočtu Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012, ktorá tvorí prílohu č. 2 predkladaného akčného plánu.

Vo všeobecnosti možno konštatovať priebežné plnenie úloh, pričom z pohľadu priblíženia sa k plnej implementácii Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov v kontexte odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa, zostáva naďalej potrebné venovať prioritnú pozornosť úlohám:

- *zriadiť nezávislú inštitúciu ochrany práv detí zodpovedajúcu Parížskym zásadám* (bod 16 Záverečných odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa k druhej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru urýchlila vytvorenie nezávislého mechanizmu na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa s mandátom prijímať a preskúmavať sťažnosti od detí alebo v ich mene o porušeníach ich práv fungujúceho v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa v súlade s Parížskymi zásadami);
- *navrhnuť a následne realizovať spôsob sledovania vyčlenených zdrojov štátneho rozpočtu alokovaných na implementáciu ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv dieťaťa* (bod 18 Záverečných odporúčaní - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru určila priority a zvýšila na štátnej i miestnej úrovni rozpočtové prostriedky pre deti s cieľom zabezpečiť implementáciu práv dieťaťa na všetkých úrovniach s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie skupiny vrátane rómskych detí);
- *systémovo prispôbiť zber údajov a štatistické sledovania kategorizácii Európskej únie a Organizácie spojených národov tak, aby umožňovali komparáciu dosiahnutého pokroku* (bod 20 Záverečných odporúčaní - Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby posilnila svoj systém zberu údajov ako základ pre hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii práv dieťaťa a aby pomáhala pri tvorbe politík na implementáciu dohovoru. Zmluvná strana dohovoru by mala zaručiť, že zozbierané údaje sú čiastkové (nie súhrnné) a obsahujú informácie o širokom rade zraniteľných skupín, okrem iného, detí, ktoré sú príslušníkmi národnostných menšín ako Rómovia, detí žijúce v chudobe a deti žijúce alebo pracujúce na ulici);
- *implementovať zásadu nulovej tolerancie k telesným trestom a iným hrubým alebo ponižujúcim formám trestania v každom prostredí, vrátane rodiny* (bod 36 Záverečných odporúčaní - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zohľadňujúc Všeobecný komentár výboru č. 8 o práve dieťaťa na ochranu pred telesnými trestami a ostatnými krutými a ponižujúcimi formami trestania (CRC/C/GC/8, 2006) prijala kroky zabezpečujúce výslovný zákaz telesných trestov zákonom v každom prostredí, vrátane rodiny).

II.

Úlohy a opatrenia

Vysvetlivky k aktualizácii:

*označuje, že v parametroch cieľa/úlohy došlo pri aktualizácii k zmene;
pre zmenený parameter je v texte použitý formát *italic*

1. Prierezovo uplatňované princípy

Strategický cieľ: Zvýšenie povedomia o obsahu a praktických aspektoch uplatňovania prierezových princíпов dohovoru, dosahovanie pokroku pri ich uplatňovaní všetkými aktérmi zapojenými do implementácie práv dieťaťa (prierezovo uplatňované princípy podrobnejšie rozpracúvajú ďalšie časti Národného akčného plánu pre deti)

Čiastkové ciele:

*1.1. Zadefinovanie a identifikácia osobitne ohrozených a znevýhodnených skupín detí s cieľom zamerať opatrenia a zvýšiť ochranu pred diskrimináciou takto ohrozených detí

Spôsob plnenia: Aktívna identifikácia orgánmi verejnej správy alebo inými právnickými osobami skupín detí, u ktorých si realizácia práv a začlenenie do spoločnosti vyžaduje prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení a vypracovanie konkrétnych postupov pre ich implementáciu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Zodpovedný gestor: MV SR, MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: ÚSVRK, MŠVVŠ SR, MZ SR, MK SR, MS SR

***Spolupracujúce subjekty:** územná samospráva, SNSLP, MVO

Indikátor: počet identifikovaných skupín detí kvalifikujúcich sa pre prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení; rozpracovanie odporúčaných postupov na úrovni interných normatívnych aktov (odborné usmernenie, metodika a pod.); aktualizovaný Atlas rómskych komunít;

***Odporúčanie k spôsobu plnenia pre MV SR, MPSVR SR a MS SR:** V spolupráci so ZMOS, SNSLP, ÚSVRK, MŠVVŠ SR, MZ SR, MK SR, územnou samosprávou a MVO spracovať odporúčaný postup pre orgány územnej samosprávy pri identifikácii osobitne ohrozených a znevýhodnených detí a odporúčaný postup aplikácie DVO v podmienkach územnej samosprávy

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Legislatívny proces z roku 2012 bol ukončený v roku 2013 prijatím **zákona č. 32/2013 Z. z.** ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedenou legislatívnou úpravou sa súčasne zabezpečila implementácia záväzkov vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z členstva v medzinárodných organizáciách.

MPSVR SR sa ako **spolugestor** antidiskriminačného zákona⁸ rozhodujúcou mierou podieľalo na prijatí novelizácie ustanovenia § 8a ods. 1 zákona, ktorý **zadefinoval rozšírený okruh dôvodov na prijímanie dočasných vyrovnávacích opatrení** (ďalej len „DVO“) ako aj **možnosť ich prijímania pre všetky právnické osoby verejného a súkromného sektora**. Týmto boli vytvorené zákonné podmienky pre prijímanie DVO aj pre deti a mládež zo znevýhodnených skupín.

MPSVR SR začalo v roku 2013 na príprave celého radu podporných mechanizmov a opatrení, ktoré majú napomôcť znevýhodneným skupinám detí a mládeže. Z hľadiska mládeže je to najmä **prijímanie aktívnych opatrení trhu práce zameraných na zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí** (cez národné projekty UPSVR).

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi sa ako ciele opatrenie zamerané na podporu výchovy a všestranného rozvoja detí z rodín, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi od 1. januára 2014 nadobudnutím účinnosti nového zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení zákonov zaviedol **nový samostatný príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré plní povinnú školskú dochádzku**. Nárok na príspevok je podmienený riadnym plnením povinnej školskej dochádzky. V prípade, že rodič nebude

⁸ zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, gestorom ktorého je MS SR

dbať o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky dieťaťa, ak dieťaťu alebo rodičovi bude nariadené výchovné opatrenie a toto nebude plniť svoj účel, nárok na príspevok zanikne. Uvedené opatrenie je pozitívnou motiváciou k zodpovednému plneniu rodičovských povinností v súvislosti s plnením školskej dochádzky detí z rodín v hmotnej núdzi. Opatrenie vychádza z identifikovaných skúseností z praxe.

Ďalším pozitívnym opatrením zameraným na ohrozené a znevýhodnené skupiny detí je **začatie realizácie Národného projektu Komunitné centrá** (ďalej „KC“). Hlavným cieľom národného projektu je podpora sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v komunitách s osobitným dôrazom na marginalizované rómske komunity prostredníctvom rozvoja komunitnej práce v KC. Očakávaným výstupom projektu bude najmä rozšírenie výkonu sociálnej a komunitnej práce prostredníctvom KC, štandardizácia výkonu činnosti KC, čo skvalitní poskytovanie služieb klientom a zvýši rozsah aktivít realizovaných v oblasti podpory sociálnej inklúzie a tiež zvýši počet osôb sociálne vylúčených alebo sociálnym vylúčením ohrozených, ktorým budú poskytované služby v KC, ktoré sú inak nedostatkové alebo nie sú poskytované cieľovej skupine vôbec.

Zákomom č. 485/2013 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, boli prijaté viaceré zmeny, ktoré sú predpokladom eliminácie ohrozenia sociálneho vylúčenia detí, resp. ich cieľom je podpora sociálneho začlenenia detí, ktoré sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii. Ide o **zakotvenie nových odborných činností** (napr. preventívne aktivity, stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, ale aj o úpravu nových druhov sociálnych služieb ako napr. terénna sociálna služba krízovej intervencie, komunitné centrum, sociálna služba včasnej intervencie pre deti so zdravotným postihnutím a podpora samostatného bývania ako aj novo-formulovaná nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu).

Dôležitým materiálom, od ktorého sa bude môcť odvíjať ďalšia identifikácia a zadefinovanie nových opatrení zameraných na ohrozené a znevýhodnené skupiny detí bude **aktualizovaný ATLAS rómskych komunít 2013**. Toho času prebieha analýza dátových súborov z mapovania rómskych komunít. Výsledkom tejto práce bude pramenná publikácia s mapovými prílohami. Jedna časť publikácie bude venovaná vytvoreniu takzvaného **“indexu podrozvinutosti”**, ktorý umožní štatistické pretriedenie obcí a miest podľa presných kritérií z hľadiska nedostatočnej infraštruktúry rómskych osád a osídlení. Nastavenie špecifických nástrojov vyžaduje, presné zmapovanie potrebných lokalít s vysokou mierou chudoby a sociálneho vylúčenia a naplnením tejto podmienky je práve ATLAS rómskych komunít. Atlas rómskych komunít 2013 zároveň v rámci nového programového obdobia 2014 - 2020 OP LZ umožní lepšie cieľiť potrebné intervencie.

Na základe spolupráce ÚSVRK v rámci aktivít projektu Atlasu rómskych komunít 2013 sa sfinalizovali aj nasledujúce druhy údajov v okresoch s koncentraciami marginalizovaných rómskych komunít:

Okres	Súčet z Koľko je v obci materských škôl?	Súčet z Koľko rómskych detí ju navštevuje?	Súčet z Koľko je v tejto MŠ žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v tejto MŠ rómskych žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v nej tried s dominantným zastúpením žiakov zo SZP?
-------	--	--	--	---	--

Súčet z Koľko je v obci špeciálnych základných škôl?	Počet z Počet asistentov učiteľa	Súčet z Koľko Rómov/-iek v nej pracuje ako pedagogickí asistenti?	Súčet z Ak je vo vašej obci špeciálna ZŠ, koľko rómskych žiakov ju navštevuje?	Súčet z Koľko je v nej žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v nej rómskych žiakov zo SZP?
--	----------------------------------	---	--	---------------------------------------	--

Údaje z Atlasu rómskych komunít 2004, ako aj údaje z roku 2013 boli a sú rozhodujúcim kritériom napr. aj v procese pridelenia dotácií podľa zákona č. 526/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva vnútra v znení neskorších predpisov.

Z hľadiska osobitnej pôsobnosti splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity sú v odvetvovej vertikálnej pôsobnosti opatrenia zamerané na deti, žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách. Uvedená cieľová skupina je zadefinovaná v **Stratégií Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020** – ide o deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách (ďalej aj „MRK“). V záujme zabezpečenia kontinuity v oblasti **mapovania situácie príslušníkov obyvateľov rómskych komunít prostredníctvom zhromažďovania štatistických, analytických údajov a iných dát** ÚSVRK v procese tvorby Operačného programu Ľudské zdroje 2014 - 2020 na úrovni prioritnej osi 5 – Integrácia marginalizovaných rómskych komunít zadefinoval **prierezové opatrenie pre zabezpečenie komplexného monitorovania a hodnotenia životných podmienok MRK na obdobie rokov 2014 – 2020**. Zámerom je realizovať zber dát prostredníctvom široko škálových kvantitatívnych výskumov (napr. Atlas rómskych komunít 2013, výberové zisťovania v marginalizovaných rómskych domácnostiach, atď.) ako aj kvalitatívnych zisťovaní a pilotných výskumných projektov formou 7-ročného národného projektu. Súčasťou zámeru je analýza dát a vyhodnocovanie efektivity jednotlivých nástrojov, politik a ich vplyv na MRK.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky má v rámci svojej vecnej pôsobnosti obmedzený priestor na prijímanie alebo iniciáciu prijímania DVO s dosahom na deti. V rámci **gestorstva** nad antidiskriminačným zákonom **pripravuje v spolupráci s MPSVR SR a Centrom pre výskum etnicity a kultúry metodické usmernenie k prijímaniu dočasných vyrovnávacích opatrení** s uvedením konkrétnych prípadov realizácie alebo pripravovanej realizácie týchto opatrení osobitne v prostredí vysokých škôl, samosprávnych krajov a obchodných spoločností.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „SNSĽP“) vystupuje v zmysle antidiskriminačného zákona **v pozícii prijímateľa správ k opodstatnenosti existencie DVO**. Téma je venovaná **samostatná kapitola Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike za rok 2013**, v ktorej sú uvedené podrobnosti. V súvislosti s prijatím novely antidiskriminačného zákona (zákon č. 32/2013 Z. z.) pripravilo SNSĽP **publikáciu Dočasné vyrovnávacie opatrenia**⁹.

Odpočít plnenia za rok 2014 – plní sa:

Zámer vydať príručku pre vydávanie dočasných vyrovnávacích opatrení, ktorej prípravu MS SR avizovalo koncom roka 2013, je stále aktuálny. Príručka bola začiatkom februára 2015 vypracovaná a aktuálne je určená na vytlačenie a distribúciu. Tieto záležitosti bude zabezpečovať Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), ktoré je nezávislou výskumnou inštitúciou a ktoré sa zároveň v prevažnej miere podieľalo na jej autorskom texte v rámci pracovnej skupiny. MS SR naďalej aktívne spolupracuje s Výborom pre deti a mládež ako aj Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny, **poskytuje právny výklad inštitútu dočasných vyrovnávacích opatrení** a v rámci svojich možností podporuje ich zavádzanie na rôznych fórach. **Zároveň však upriamuje pozornosť na potrebu zavádzania systémových opatrení** a nie ich nahrádzania dočasnými vyrovnávacími opatreniami tam, kde to nie je efektívne, alebo vhodné.

MŠVVŠ SR začalo v priebehu roka 2014 (najmä v období po zápisoch do 1. ročníka ZŠ) uplatňovať **rezortný predpis** vydaný v roku 2013 *„Usmernenie postupu centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školských schopností detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a pri ich zaraďovaní do základnej školy so stanovením kritérií sociálne znevýhodneného prostredia“*¹⁰.

Ministerstvo kultúry SR identifikovalo znevýhodnené skupiny detí. V rámci vyrovnávacích opatrení v zmysle antidiskriminačného zákona je ustanovený **stabilný finančný mechanizmus – dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**. Táto dotačná schéma je zameraná na podporu kultúrnych aktivít aj pre tieto ohrozené skupiny detí: deti a mládež so zdravotným postihnutím, deti z detských domovov, deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách, deti utečencov, týrané deti.

KSK disponuje výsledkami zberu dát zozbieraných z terénu v rámci prípravy Atlasu rómskych komunít, ktoré detailne popisujú aktuálny stav v obciach so sociálne vylúčenými obyvateľmi. V súčasnosti plánuje spracovanie

⁹ http://snslp.sk/CCMS/files/Do%C4%8Dasn%C3%A9_vyrov%C3%A1vacie_opatrenia.pdf

¹⁰ <http://www.minedu.sk/pedagogicke-specialnopedagogicke-psychologicke- vychovne-poradenstvo/>

Stratégia pre integráciu sociálne vylúčených komunít v Košickom samosprávnom kraji, ktorá bude v analytickej časti definovať a identifikovať aj danú problémovú oblasť.

Počas sledovaného obdobia ÚSVRK naďalej spolupracoval ako strategický partner na implementácii opatrení a programov obsahovo zacielených na ohrozené a znevýhodnené skupiny detí ako napr. Národný projekt Komunitné centrá, Terénna sociálna práca, realizovaných Implementačnou agentúrou pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Tieto programy sú zároveň súčasťou komplexu aktivít, prostredníctvom, ktorých je napĺňaná Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „Stratégia“) v oblasti zamestnanosti. V záujme zabezpečenia efektívneho systému monitorovania a hodnotenia Stratégie je ÚSVRK členom pracovnej skupiny Agentúry EÚ pre ľudské práva (FRA), ktorá spracúva **set indikátorov pre meranie pokroku vnútroštátnych strategických rámcov pre integráciu Rómov**.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Centrum pre výskum etnicity a kultúry v roku 2015 sprístupnili príručku „**Prijímanie dočasných vyrovnávacích opatrení na základe etnicity, národnosti, pohlavia alebo rodu na Slovensku**“. Príručka sa nevenuje DVO, ktoré by mohli byť prijímané na základe zdravotného postihnutia a veku, pretože podľa názoru autorov je v týchto prípadoch opodstatnené prijímať trvale rozdielne zaobchádzanie, nie DVO¹¹.

Politiky pri zedefinovaní a identifikácii osobitne ohrozených a znevýhodnených skupín so zameraním na marginalizované rómske komunity v Slovenskej republike vychádzajú z aktualizovaného **Atlasu rómskych komunít**¹², ktorý je jediným všeobecne akceptovaným zdrojom dát mapujúcich rómske osídlenia. ÚSVRK naďalej pokračuje v koordinácii implementácie *Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020*¹³, plnením stanovených opatrení a úloh na roky 2014 a 2015 *Revidovaného národného akčného plánu Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015, aktualizovaný na roky 2011 – 2015*, ktorý je súčasťou uvedenej stratégie ako jej akčný plán. Keďže uvedený akčný plán bol určený do konca roka 2015 **ÚSVRK v roku 2015 pripravoval Revíziu Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 a nové akčné plány na roky 2016 – 2018** v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania, ako aj akčné plány pre prierezoové témy v oblasti finančného začleňovania, nediskriminácie a prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie.

ÚSVRK v zmysle svojho strategického postavenia vo vzťahu k inkluzívnym politikám zameraným na zrýchlenie procesu integrácie Rómov aktívne participoval na príprave **opatrení v rámci nového programového obdobia 2014-2020**. V rámci Operačného programu Ľudské zdroje bude podporovaná široká škála investícií, zameraná na zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie, taktiež budú podporované aktivity s cieľom zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov a rovnako budú podporované aktivity zamerané na podporu prístupu k zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvety a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania. Prostredníctvom operačného programu Ľudské zdroje bude podporovaná technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK. Pôjde o podporu projektov zameraných na zlepšenie kvality bývania, rozšírenie kapacity materských škôl, komunitných centier, zlepšenie infraštruktúry a v neposlednom rade aj podporu subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom podporiť zamestnanosť na lokálnej úrovni. Očakávaným výsledkom v oblasti zvyšovania vzdelanostnej úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie, je zvýšená informovanosť a zlepšená spolupráca rodičov so vzdelávacími zariadeniami, vyšší počet detí z MRK navštevujúcich materské školy, zvýšená inkluzívnosť vzdelávacieho systému, znížená miera predčasného ukončenia školskej dochádzky detí a mládeže z MRK, zlepšená pripravenosť a zaškolenosť rómskych detí pre úspešný vstup do hlavného vzdelávacieho prúdu ako aj skvalitnenie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na edukácii tejto cieľovej skupiny.

¹¹ http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Prirucka_DVO_web.pdf

¹² Kompletný Atlas rómskych komunít 2013 je dostupný na internetovej stránke ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/socialne-vylucene-spolocenstva/dokumenty.html>

¹³ prijatá uznesením vlády Slovenskej republiky č. 1 z 11. januára 2012

(KSK) spracoval **Databázu kľúčových inštitúcií pôsobiacich v oblasti sociálne vylúčených komunít v KSK, Databázu registrovaných komunitných centier v KSK a Atlas rómskych komunít KSK** v tabuľkovej podobe (základom pre jeho spracovanie bol Atlas rómskych komunít 2013). Na webovej stránke Úradu košického samosprávneho kraja bol zriadený **priečnik „Sociálne vylúčené komunity“** v rámci ktorého sú zverejňované a publikované aktuálne informácie z oblasti sociálne vylúčených komunít z kraja, informácie o možnostiach finančnej podpory zo zdrojov EÚ v rokoch 2014-2020, informácie o aktuálnych výzvach a dotáciách pre oblasť sociálne vylúčených komunít, ako aj informácie potrebné k registrácií komunitných centier do registra poskytovateľov sociálnych služieb KSK.

Príslušníci PZ zaoberajúci sa rómskou problematikou vykonávajú činnosti týkajúce sa usmerňovania vzájomných vzťahov medzi PZ a rómskou komunitou/menšinovou komunitou, činnosti v oblasti právnej osvety a prevencie kriminality, spolupracujú **s terénnymi sociálnymi pracovníkmi a komunitnými centrami, mimovládnyimi organizáciami a záujmovými zduženiami**, právnickými a fyzickými osobami, ktoré sa zaoberajú problematikou rómskych komunít/menšinových komunít, ako aj s predstaviteľmi rómskych komunít/menšinových komunít, aj so zameraním na deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách.

Ministerstvo kultúry SR v roku 2015 v rámci dotačného programu **Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**, ktorý je stabilným finančným mechanizmom na podporu kultúry zraniteľných skupín obyvateľstva, prerozdělilo na projekty pre rôzne skupiny detí a mládeže (od tvorivých dielní, festivalov, prehliadok, umeleckej tvorby, výstav, benefičných koncertov, návštev divadla, publikácií až po webové stránky na podporu interkultúrneho dialógu) sumu 102 100 Eur. Niektoré podporené kultúrne aktivity boli určené aj deťom s viacnásobným znevýhodnením (napr. deti z marginalizovaných rómskych komunít trpiace zdravotným postihnutím a pod.).

V júni 2015 bol novelizovaný zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Zámerom novely č. 188 z 30. júna 2015 bolo dosiahnuť takú aplikáciu školského zákona, ktorá **nedovoľuje zamieňať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí** na základe ich zdravotného znevýhodnenia so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré sú podmienené výlučne sociálne znevýhodneným prostredím dieťaťa. Vychádzalo sa z predpokladu, že vývin dieťaťa v sociálne znevýhodnenom prostredí neznamena automaticky aj zdravotné znevýhodnenie, ktoré je určujúce pri zaradení dieťaťa alebo žiaka do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy.

Zákon stanovuje aj opatrenia v oblasti ochrany práv detí a v oblasti prevencie segregácie a diskriminácie, keď okrem iného:

- ✓ explicitne a priamo ustanovuje zaradovanie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia do tried s ostatnými deťmi a žiakmi. Toto **opatrenie jednoznačne zabraňuje segregácii**;
- ✓ upravuje zriaďovanie špecializovaných tried v základných školách;
- ✓ ustanovuje, že deti a žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia nemôžu byť prijatí do špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy;
- ✓ **upravuje sa poskytovanie príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia**; od 1. septembra 2016 príspevok dostanú iba žiaci zo SZP, ktorí majú vyjadrenie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a sú zaradení v „bežnej triede“ základnej školy. Príspevok nedostanú žiaci špeciálnych základných škôl, špeciálnych tried v ZŠ, individuálne začlenení žiaci z dôvodu zdravotného znevýhodnenia a všeobecného intelektového nadania v ZŠ;
- ✓ **sprísňuje kontrolný mechanizmus štátu nad činnosťou školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie** a umožňuje sa relevantným subjektom prehodnotiť diagnostické postupy a návrhy na zaradenie dieťaťa alebo žiaka do konkrétnej formy vzdelávania a výchovy;
- ✓ umožňuje Štátnej školskej inšpekcii považovať za závažný nedostatok v činnosti špeciálneho výchovného zariadenia alebo školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie **vykonávanie nesprávnej psychologickkej a špeciálnopedagogickkej diagnostiky**, čo je nevyhnutné pre správne zaradenie dieťaťa na vzdelávanie podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb;
- ✓ uvádza legislatívno-technické spresnenie, zjednotenie a zosúladenie so zákonom č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a čl. 14 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou **sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu** (prepracované znenie), ktorou sa zosúladuje pojem

- žiadateľa o medzinárodnú ochranu, ktorý zahŕňa okrem žiadateľa o azyl aj žiadateľa o doplnkovú ochranu;
- ✓ z dôvodu zvýšenej migrácie občanov SR **sa určujú pravidlá školskej dochádzky žiaka, povinnosti pre zákonného zástupcu alebo plnoletého žiaka v súvislosti so vzdelávaním žiaka v zahraničí** v súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie) (Ú.v. EÚ L 337, 20.12.2011).. Určuje sa povinnosť predložiť doklad o návšteve školy do 30 dní po príchode do krajiny pobytu žiaka v zahraničí a neodkladne oznámiť každú zmenu školy, ktorú v zahraničí navštevuje; dohodnúť termín skúšky školy s dostatočným časovým predstihom pred jej konaním;
 - ✓ upravuje (posúva na neskôr) **termín konania zápisu detí do prvého ročníka základnej školy** s prihliadnutím na rešpektovanie stupňa vývinu dieťaťa, ktorý mu umožňuje úspešné osvojenie školských povinností.

Napriek vyššie popísaným opatreniam, SNSLP za ostatné roky **nedostalo ani jednu správu** o prijatom dočasnom vyrovnávacom opatrení (pozn. prijímateľa sú v zmysle antidiskriminačného zákona povinní tieto správy SNSLP podávať). Aj z tohto dôvodu zrealizovalo SNSLP v roku 2015 **výskum, s cieľom získať názory miest a obcí na dočasné vyrovnávacie opatrenia a tiež zvýšiť povedomie** o samotných dočasných vyrovnávacích opatreniach. Do výskumu ohľadom prijímania DVO sa zapojilo 1198 miest a obcí. Napriek tomu, že mestá a obce sú oprávnenými prijímateľmi DVO, **až 55,18% opýtaných uviedlo, že pojem DVO vôbec nepozná**. Prvá fáza sa týkala elektronického zberu odpovedí na zaslané dotazníky. Druhá fáza výskumu sa uskutoční v roku 2016 a bude sa týkať zberu dát metódou *focus groups*. SNSLP naďalej venuje téme samostatnú kapitolu Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V podmienkach MÚ MV SR boli maloleté osoby, ktoré prichádzajú v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných, ako aj MBS, zaradené medzi tzv. **ohrozené skupiny žiadateľov o udelenie azylu** spolu s osamelými ženami, osamelými ženami s deťmi, seniormi, osobami s fyzickým, alebo psychickým handicapom. Pre tieto rizikové skupiny žiadateľov o udelenie azylu boli v minulosti v rámci MÚ MV SR vyčlenené azylové zariadenia v Rohovciach a v Brezovej pod Bradlom. **Skutočnosť, že podmienky v azylových zariadeniach boli pre komplexnú starostlivosť o maloleté osoby bez sprievodu nevyhovujúce, viedla k zmene**, na základe ktorej väčšina kompetencií ohľadne maloletých bez sprievodu prešla na MPSVR SR. Maloletí žiadatelia o azyl, ktorí prichádzajú v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných sú po karanténnych úkonoch v záchytnom azylovom zariadení v Humennom premiestnení do bytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi.

Migračná situácia v Európe a jej možný vplyv na SR vyvolala potrebu vzniku štátom garantovaného Integrovaného programu pre osoby s medzinárodnou ochranou (500 osôb do roku 2017). Na základe uznesenia vlády SR č. 568 z 21. októbra 2015 bola pri Riadiacom výbore pre migráciu a integráciu cudzincov **zriadená Pracovná skupina pre azyl s cieľom vypracovania štátneho Integrovaného programu pre cudzincov s udelenou medzinárodnou ochranou**. Dňa 13. januára 2016 sa uskutočnilo druhé rokovanie za účasti predstaviteľov MÚ MV SR, MŠVVŠ SR, MPSVR SR, Ústredie PSVR SR, MDVRR SR, MZVEZ SR, Sociálnej poisťovne, Slovenskej katolíckej charity, Medzinárodnej organizácie pre migráciu, OZ Pokoj a dobro. Uznesenie vlády SR č. 568 z 21. októbra 2015 ukladá ministerstvám a iným subjektom prijať súvisiace opatrenia najmä ak ide o oblasť bývania, zamestnania a vzdelávania v záujme úspešnej a plynulej integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou v SR.

Pre úspešnú integráciu osôb s medzinárodnou ochranou (azylantov a osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana) je nevyhnutná úzka spolupráca ústredných orgánov štátnej správy a orgánov samosprávy najmä v miestach, kde sa tieto osoby usadia. Za integráciu týchto osôb je SR zodpovedná, majú legálny pobyt v SR (trvalý alebo prechodný) - nie sú to teda ekonomickí migranti. **Aktívna účasť v oblasti integrácie cudzincov v SR vyplýva samosprávnym orgánom** aj z Migračnej politiky SR s výhľadom do roku 2020. V roku 2016 bol integračný proces osôb s medzinárodnou ochranou riešený najmä zo zdrojov EÚ v spolupráci so zmluvným partnerom MV SR – Slovenskou katolíckou charitou, od decembra 2016 je integračný proces riešený mimovládnu organizáciou Marginal pre oblasť stredného Slovenska a východného Slovenska v partnerstve s mimovládnu organizáciou ADRA pre oblasť západného Slovenska.

V roku 2016 MŠVVŠ SR zadalo ŠPÚ a VÚDPaP úlohu spracovať **Analýzu aktuálneho stavu procesov integrácie a inklúzie v podmienkach slovenského školstva** s týmito hlavnými podtémami:

- teoretické ukotvenie v pedagogických koncepciách modelu inkluzívnej výchovy a vzdelávania s využitím medzinárodných skúseností
- teoretické východiská v pedagogike a stanovenie kvalitatívnych ukazovateľov inklúzie so zameraním na reálny historicky a socio-kultúrny kontext slovenskej školy.
- odpoveď na otázku čo je inkluzívna výchova a vzdelávanie a na akých paradigmatických východiskách je založená?
- koncept inkluzívneho vzdelávania v našom socio-kultúrnom kontexte
- charakteristika inkluzívnej školy v podmienkach SR
- úroveň zvládnutia procesov integrácie v podmienkach slovenského školstva a jeho pripravenosť na implementáciu inkluzívnych princípov vo výchove a vzdelávaní
- inkluzívna trieda, súčasnosť - obsahy vzdelávania žiakov v bežnej triede ZŠ vrátane žiakov so ŠVVP; problémy učiteľov v triede; v škole;

Úloha bude pokračovať aj v roku 2017.

V marci 2016 sa uskutočnilo pracovné stretnutie štátneho tajomníka MŠVVŠ SR a ďalších zástupcov MŠVVŠ SR s p. Špotákom, koordinátorom začlenenia Iračanov v SR z občianskeho združenia Pokoj a dobro, a následne sa v apríli v Nitre uskutočnilo pracovné stretnutie všetkých zainteresovaných subjektov s cieľom skoordinať nástup a začlenenie do školského systému detí Iračanov. Pracovné stretnutie bolo zamerané na zabezpečenie plnenia povinnej školskej dochádzky detí. **34 detí Iračanov sa vzdeláva v 7 základných školách v Nitre a okolí**, z ktorých niektoré zriaďuje obec a niektoré cirkev. Deti nastúpili do škôl v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi dňa 11. apríla 2016. O zaradení žiakov do jednotlivých ročníkov rozhodli riaditelia jednotlivých škôl po zistení úrovne ich doterajšieho vzdelania a ovládania štátneho jazyka. Z dôvodu nedostatočného ovládania štátneho jazyka možno dieťa podmienene zaradiť do príslušného ročníka podľa veku a to najviac na jeden školský rok. Na pracovnom stretnutí v Nitre dostali školy a ich zriaďovatelia publikácie potrebné či už k vyučovaniu slovenského jazyka alebo k získaniu poznatkov a skúseností zo vzdelávania detí cudzincov v SR. Nadväzujúc na toto pracovné stretnutie Štátny pedagogický ústav vypracoval **Vzdelávací program „Prvé kontakty so slovenským jazykom“ pre deti Iračanov integrovaných na Slovensku.**

V roku 2016 ÚSVRK pripravoval **aktualizáciu akčných plánov** vyplývajúcich z jednotlivých oblastí Stratégie SR pre integráciu Rómov (bližšie pozri čiastkový cieľ 2.1). V danom období ÚSVRK taktiež pripravoval podklady k spusteniu **Národného projektu Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít** (ďalej „NP MRK MŠ“). Projekt bude **podporovať účasť** detí zo segregovaných komunít v predprimárnom vzdelávaní **prostredníctvom rôznych nástrojov** ako je doprovod detí zo segregovaných komunít do materskej školy, vzdelávanie nezaškolených detí v systéme neformálnej predškolskej prípravy (v spolupráci s Národným projektom Komunitné centrá a v ďalších aktivitách mimo komunitných centier), materiálne balíčky, osvetové aktivity a i. Súčasťou dokumentácie bude aj **odporúčanie na výber detí** s cieľom zapojiť najmä deti zo segregovaných oblastí zapojených komunít. Zároveň

Ministerstvo kultúry SR v roku 2016 v rámci **dotáčného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva prerozdeleno** na projekty pre rôzne skupiny detí a mládeže (od tvorivých dielní, festivalov, prehliadok, umeleckej tvorby, výstav, benefičných koncertov, návštev divadla, publikácií až po webové stránky na podporu interkultúrneho dialógu) **sumu 88 400 Eur**. Niektoré podporené kultúrne aktivity boli určené aj deťom s viacnásobným znevýhodnením (napr. deti so zdravotným postihnutím z marginalizovaných rómskych komunít a pod.).

SNSLP vystupuje podľa antidiskriminačného zákona v pozícii prijímateľa správ k opodstatnenosti existencie DVO. Keďže **prijímatelia DVO si svoju zákonnú notifikačnú povinnosť voči SNSLP opakovane neplnia**, SNSLP čerpá informácie o projektoch a programoch DVO na základe informácií, s ktorými sa stretne pri svojej činnosti a z odpovedí vybraných inštitúcií (najmä ústredných orgánov štátnej správy), ktoré každoročne začiatkom roka oslovuje s otázkami, týkajúcimi sa realizácie DVO za uplynulý rok. Stredisko v roku 2016 vydalo **publikáciu pod názvom Monitorovanie a vyhodnocovanie účinnosti dočasných vyrovnávacích opatrení v podmienkach Slovenskej republiky**¹⁴, ktorá je venovaná zrealizovanému výskumu v oblasti prijímania dočasných vyrovnávacích opatrení na úrovni územnej samosprávy. Výskum SNSLP pozostáva z dvoch hlavných častí. Prvá

¹⁴ Dostupná na: http://snslp.sk/CCMS/files/DVO_Vyskum_FINAL.pdf

spočívala v kontaktovaní všetkých subjektov, ktorých sa prijímanie DVO týka, v snahe zistiť, či o tejto možnosti vedia, či už DVO prijali a podobne. Druhá časť sa už orientovala len na respondentov, ktorí DVO prijali. Kým prvá časť bola len povrchovou sondou do vnímania DVO obcami na Slovensku, **druhá časť už prináša konkrétne prípady prijatých DVO priamo od ich realizátorov**. Dve časti výskumu tak na seba priamo nadväzujú a sú si vzájomným rozšírením. Tému je naďalej venovaná samostatná kapitola *Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike*.¹⁵

(KSK) Košický samosprávny kraj vypracoval „*Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít v KSK na roky 2016-2020*“, ktoré boli schválené na 17. zastupiteľstve KSK dňa 27. júna 2016 spolu s *Akčným plánom realizácie východísk na roky 2016-2017*. Východiská vytvárajú rámec pre budúce možnosti riešenia problémov marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) v rámci KSK. Ciele identifikované v predkladanom dokumente korešpondujú so strategickými a špecifickými cieľmi Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK (ďalej len „PHSR KSK“) na roky 2016-2020, aj keď PHSR KSK na roky 2016-2020 neobsahuje priamo opatrenia určené pre riešenie problémov MRK. „*Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020*“ sú základným dokumentom KSK pre oblasť riešenia situácie MRK v rámci zákonne stanovených kompetencií KSK v tejto oblasti. Súčasne bola **aktualizovaná Databáza kľúčových inštitúcií** pôsobiacich v oblasti sociálne vylúčených komunít v KSK, **Databáza registrovaných komunitných centier** v KSK a **Atlas rómskych komunít KSK** v tabuľkovej podobe (základom pre jeho spracovanie bol Atlas rómskych komunít 2013, ktorého spracovateľom je Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity). Na webovej stránke Úradu košického samosprávneho kraja je **pravidelne aktualizovaný priečnik „Sociálne vylúčené komunity“** v rámci ktorého sú zverejňované a publikované aktuálne informácie z oblasti sociálne vylúčených komunít z kraja, informácie o možnostiach finančnej podpory zo zdrojov EÚ v rokoch 2014-2020, informácie o aktuálnych výzvach a dotáciách pre oblasť sociálne vylúčených komunít, informácie potrebné k registrácií komunitných centier do registra poskytovateľov sociálnych služieb KSK. Na základe pracovných rokovaní so zástupcami Rómskeho vzdelávacieho fondu vzišiel návrh pripraviť spoločný pilotný projekt spolu s KSK. **Projekt „A good start-dobrý začiatok“ pre komunitné centrá v Košickom kraji** bude financovaný z rozpočtu KSK a Rómskeho vzdelávacieho fondu, bude riešený ako „pilotný projekt“, ktorý v prípade pozitívnych výsledkov je možné následne rozšíriť a financovať ďalšie komunitné centrá v kraji. Hlavným cieľom projektu je **zlepšiť prístup a možnosť rómskych detí v predškolskom/školskom veku navštevovať integrované materské/základné školy**, ako aj zlepšiť kvalitu vzdelávania a prístup ku kvalitnému vzdelávaniu v predškolskom/školskom veku.

*1.2. Umožnenie aktívneho vyjadrovania sa detí a mladých ľudí k politikám, ktoré sa ich týkajú a vytváranie a rozvoj mechanizmov zaručujúcich zohľadnenie ich názorov

Spôsob plnenia: Vytvorenie detského participatívneho mechanizmu Výboru pre deti a mládež

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: návrh – *koordinovane s prípravou revízie štatútu Výboru pre deti a mládež*; uvedenie do činnosti - 2017

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Indikátor: vytvorenie a uvedenie do činnosti detského participatívneho mechanizmu Výboru pre deti a mládež

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vytvorenie mechanizmu, prostredníctvom ktorého by sa do tvorby politik na pôde Výboru pre deti a mládež mohli deti aktívne zapájať aj priamo (nielen prostredníctvom členov a členiek výboru zastupujúcich oblasť ochrany práv dieťaťa či problematiku mládeže), je jednou z dlhodobých priorít výboru. Za týmto účelom bola kreovaná **Pracovná skupina pre tvorbu mechanizmu participácie detí a mládeže na tvorbe politik a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa**, ktorá však z dôvodu opakovaného personálneho preobsadenia na poste vedenia pracovnej skupiny doposiaľ nebola riadne sfunkčnená. Sfunkčnenie pracovnej skupiny a dopracovanie návrhu participatívneho mechanizmu preto časovo splýva s dobou uvedenia mechanizmu do činnosti v roku 2014.

¹⁵ Dostupná na:

http://snsip.sk/CCMS/files/Spr%C3%A1va_o_dodr%C5%BEiavan%C3%AD_%C4%BEudsk%C3%BDch_pr%C3%A1v_na_rok_2015.pdf, obsahuje zoznam konkrétnych odporúčaní adresovaných jednotlivým rezortom (napr. MZ SR, MŠVVŠ SR, MPSVR SR) a subjektom prijímajúcim DVO

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V priebehu sledovaného obdobia nedošlo k sfunkčneniu pracovnej skupiny. Napriek absencii formalizovanej štruktúry sa členky a členovia Výboru pre deti a mládež uvedenou témou zaoberali, pričom ako preferovaný model participácie detí a mládeže na tvorbe politik a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa sa javí už testovaná **metóda facilitovanej konzultácie** použitá pri tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017. Uvedená metóda umožňuje naplnenie všetkých požadovaných parametrov participatívneho mechanizmu, pričom jej využitie je možné organizovať pravidelne (napr. každoročne v súvislosti s definovaním priorít výboru, v súvislosti s odpočtom Národného akčného plánu pre deti) a súčasne *ad hoc*, adresne, v spojení s konkrétnou témou. Zapojenie detí a mládeže do priebežnej činnosti výboru sa vzhľadom na organizáciu práce výboru, činnosť ktorého je nutné obsahovo a časovo koordinovať s ďalšími štruktúrami RVLPNMRR, nepotvrdilo ako vhodné. S ohľadom na uvedený vývoj sa navrhuje zmena časového harmonogramu plnenia úlohy.

Odpočet plnenia za rok 2015 – neplní sa:

Zmena časového harmonogramu plnenia úlohy sa s ohľadom na plánovanú, a v roku 2015 nerealizovanú revíziu štatútu výboru, ukázala ako nedostatočná. S ohľadom na uvedený vývoj sa navrhuje zmena časového harmonogramu plnenia úlohy a jej previazanie na pripravovanú rekonštrukciu personálneho obsadenia výboru.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

USVROS realizoval v priebehu roku 2016 prípravu národného projektu zameraného na **podporu partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politik**. Pripravovaný národný projekt bude rozdelený na 2 časti:

1. časť - pilotná schéma a implementácia 12 pilotných projektov participatívnej tvorby verejných politik na 4 úrovniach (národná, regionálna, mikroregionálna a lokálna úroveň)
2. časť - analytická, metodická a legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politik do praxe.

Predmetné pilotné projekty (1. časť Národného projektu) boli vybrané na základe vyhodnotenia verejnej výzvy, pričom ich tematické zameranie sa snažilo reagovať na aktuálne problémy, nedostatky alebo potreby spoločnosti alebo daného regiónu. V kontexte úlohy vyplývajúcej z NAP bolo jednou z priorít USVROS vybrať z pomedzi prihlásených pilotných projektov také, ktoré sa budú okrem iného zameriavať aj na podporu a ochranu práv a záujmov detí a mládeže. Jeden z vybraných projektov sa bude zameriavať na **rozvoj práce s mládežou**, pričom bude vychádzať zo schválenej Konceptie rozvoja práce s mládežou na roky 2015 až 2021. Hlavným **cieľom pripravovaného pilotného projektu bude v spolupráci s MŠVVŠ SR vytvoriť výslednú verejnú politiku: Akčný plán ku Konceptii rozvoja práce s mládežou 2015 – 2021**, ktorý bude obsahovať konkrétne riešenia problémov pomenovaných v koncepcii a tiež konkrétne návrhy na reformu súčasného financovania práce s mládežou z verejných zdrojov na úrovni samospráv a ďalších subjektov verejnej správy. Ďalší z vybraných pilotných projektov sa bude zameriavať na **integráciu marginalizovaných skupín do procesu a do tvorby takých verejných politik na lokálnej úrovni**, ktoré budú vychádzať z participácie medzi verejnou správou, expertmi z mimovládneho sektora a súčasne budú pomáhať začleňovať do správy vecí verejných marginalizované skupiny obyvateľstva, predovšetkým **marginalizované skupiny Rómov** (ďalej len MRK). Navrhovaný pilotný projekt sa bude realizovať v konkrétnej lokalite a zameria sa na všetky kľúčové oblasti relevantné pre začleňovanie Rómov, akými sú bývanie a infraštruktúra, vzdelávanie, zamestnanosť, zdravotné a sociálne služby a interetnické vzťahy. Uvedené oblasti budú mať ambíciu zlepšiť postavenie MRK, do ktorých bezpochyby spadajú aj deti a mládež. V rámci analyticko, metodické a legislatívnej podpory (2. časť Národného projektu) sa bude okrem iného realizovať aj **kvalitatívny výskum** zameraný na **participáciu marginalizovaných skupín pri tvorbe verejných politik**, kde bude okrem iného zdôraznená dôležitosť zapájania mladých ľudí nie len do rozhodovania a do tvorby verejných politik, ale aj ich zapájanie do verejného života, prostredníctvom regionálnych rád mládeže. Jedna z prípadových štúdií tohto výskumu sa bude zameriavať na proces vytvárania týchto platforiem a na ich úspešnosť, nie len na národnej, ale predovšetkým na lokálnej úrovni, ktorá môže lepšie reflektovať na potreby mladých ľudí, ale hlavne, najst mechanizmy na ich zapájanie.

2. Všeobecné vykonávacie opatrenia

Strategický cieľ: Využívanie všetkých práv garantovaných Dohovorom pre všetky deti zabezpečením vykonávania Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov

Čiastkové ciele:

*2.1. Adekvátne zapracovanie všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa do všetkých právnych predpisov ako i všetkých materiálov, ktoré majú vplyv na deti

Spôsob plnenia:

1. Pri príprave právnych predpisov, ako aj správnych rozhodnutí a plánovaní rozpočtov verejnej správy, projektov, programov a služieb, ktoré majú vplyv na deti naďalej dôsledne premietat princíp najlepšieho záujmu dieťaťa

2. Pri aktualizácii Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov analyzovať možnosť rozpracovania doložky posudzovania sociálnych vplyvov o aspekt posudzovania vplyvov na deti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 1. priebežne; v nadväznosti na publikovanie Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa; 2. 2014

Zodpovedný gestor: 1. MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MDV SR, MO SR, MŽP SR, 2. MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: 1. ÚSVRK, ÚSVNM, ÚSVROS, ÚSVMŠ, RVLPNMRR 2. MH SR

Spolupracujúce subjekty: 1. územná samospráva, GP SR, SNSLP, MVO, Komisár pre deti

Indikátor: 1. konkrétne zhodnotenie v rámci výročného odpočtu plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti (zohľadnenie pri príprave právnych predpisov, ako aj správnych rozhodnutí a plánovaní rozpočtov verejnej správy); rozpracovanie odporúčaných postupov na úrovni interných normatívnych aktov (odborné usmernenie, metodika a pod.) a postupov hodnotiacich/výberových komisií k projektom 2. zapracovanie posudzovania vplyvov na deti do doložky sociálnych vplyvov Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 publikoval Výbor OSN pre práva dieťaťa svoj **Všeobecný komentár k princípu „najlepších záujmov dieťaťa“**¹⁶. V súvislosti s prijatím všeobecného komentára¹⁷ Výbor OSN pre práva dieťaťa odporučil, aby bol tento plošne distribuovaný zastupiteľským orgánom, exekutive a justícii na národnej aj miestnej úrovni. Keďže je potrebné s ním zoznámiť aj deti, vrátane vylúčených detí, všetkých odborných pracovníkov pracujúcich s deťmi a širokú občiansku spoločnosť, Výbor pre deti a mládež zabezpečil v priebehu roka 2013 jeho preklad a zverejnenie. Prijatie ďalších krokov (preklad do jazykov národnostných menšín, príprava verzie vhodnej pre deti, usporiadanie tematického zasadnutia výboru a pod.) je naplánované aj v roku 2014.

Najlepší záujem dieťaťa by mal predstavovať strategický princíp pri tvorbe všetkých verejných politík a pri prijímaní opatrení s dosahom na deti. Z odpočtov vyplýva, že **škála uplatňovaných prístupov jednotlivých rezortov a ďalších spolupracujúcich subjektov je rôznorodá**, pričom umožňuje reflektovať na najlepšie záujmy dieťaťa aj v prípadoch, keď ide o materiály, ktoré nemajú priamy súvis ani vplyv na deti či mládež, prípadne aj zo strany rezortov, ktoré v zmysle kompetenčného zákona nie sú primárne orientované do oblastí s priamym dosahom na ochranu a podporu práv dieťaťa. Ide napríklad o tieto prístupy:

- zohľadňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa pri príprave legislatívnych a nelegislatívnych materiálov (aj v spolupráci s mimovládnyimi neziskovými organizáciami), vnútrorezortných príkazov, pokynov alebo iných metodických usmernení

¹⁶ Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1)

¹⁷ Výbor OSN pre práva dieťaťa pripravuje tzv. všeobecné komentáre s cieľom objasniť normatívny obsah špecifických práv ustanovených Dohovorom o právach dieťaťa (alebo tém súvisiacich s dohovorom), ako aj s cieľom poskytnúť praktické usmernenia k opatreniam prijímaným v záujme ich implementácie. Všeobecné komentáre predstavujú autoritatívny výklad o tom, čo sa očakáva od zmluvných štátov pri plnení záväzkov obsiahnutých v Dohovore o právach dieťaťa.

- cez mechanizmus účasti v pracovných skupinách a pripomienkovania v procese tvorby materiálov
- prostredníctvom prerokovania materiálov v poradných orgánoch vlády (Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie, Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej výborov)

- zohľadňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa pri plánovaní dotačných programov rezortov (napr. dotačný program Úradu vlády SR Kultúra národnostných menšín sleduje princíp najlepšieho záujmu dieťaťa vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín)

- zohľadňovaním odporúčaní nezávislých ľudskoprávných inštitúcií publikovaných v monitorovacích správach

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k legislatívnym zmenám uskutočneným v priebehu roka 2013 za jednotlivé rezorty uviesť :

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky:

V sledovanom období vykonané **legislatívne zmeny¹⁸ pri poskytovaní štátnych sociálnych dávok** sú zamerané predovšetkým na odstránenie nedostatkov v starostlivosti rodičov o nezaopatrené deti a zvýšenie záujmu rodičov o zodpovedný prístup k potrebám dieťaťa a k jeho výchove. **Sprísňujú sa podmienky pre poskytovanie uvedených dávok.** V situácii, **ak rodičia detí zneužívajú poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi a pomoc nevyužívajú na účel, na ktorý je určená**, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v záujme jej účelného využitia, ustanovuje **osobitného príjemcu**, ktorým je predovšetkým obec v mieste bydliska rodičov. Dôslednejšie uplatňovanie osobitného príjemcu rodičovského príspevku ako aj prídavku na dieťa, ak dieťa zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky a bezdôvodne vymeškáva vyučovanie, sa premieta v **možnosti odňať prídavok na dieťa v prípade, ak dieťa opakovane spácha priestupok**. Osobitného príjemcu rodičovského príspevku úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ustanoví aj v prípade, ak už bol v rodine ustanovený osobitný príjemca pomoci v hmotnej núdzi alebo prídavku na dieťa z dôvodu, že rodič prídavok na dieťa nepoužíval na účel, na ktorý je určený. **Rodičovský príspevok** nedostanú tí rodičia, ktorým z osobnej starostlivosti bolo odňaté staršie dieťa vo veku do troch rokov alebo do šesť rokov, ak má dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav a na zabezpečenie starostlivosti o toto dieťa úrad práce, sociálnych vecí a rodiny už poskytuje rodičovský príspevok osobe, ktorej bolo toto dieťa zverené do starostlivosti. V záujme zabezpečenia riadnej zdravotnej starostlivosti pre dieťa už od jeho narodenia, sprísňujú sa podmienky na nárok na **príspevok pri narodení dieťaťa**, ktorý rodičovi nevznikne, ak pre dieťa neuzatvorí dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti. Právna úprava o poskytovaní **pomoci v hmotnej núdzi** sa sústreďuje na záujem detí s cieľom predchádzať a zabrániť ich sociálnemu vylúčeniu. **Ochranným príspevkom**, pri poskytovaní ktorého sa prihliada aj na starostlivosť rodičov o dieťa, sa zabezpečuje zvýšenie sociálneho príjmu rodín s deťmi. **Novo zavedený príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku**, je určený na podporu výchovy a na podporu všestranného rozvoja dieťaťa pri plnení povinnej školskej dochádzky.

V roku 2013 sa prijatím novely zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách vytvorili právne podmienky pre dôslednejšie rešpektovanie práv a potrieb detí v oblasti prevencie ich ohrozenia zdravotným postihnutím či v oblasti riešenia dôsledkov ich zotrúvania v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Od roku 2014 bude možné takýmto deťom poskytovať **nové druhy sociálnych služieb, osobitne služby včasnej či krízovej intervencie**.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Zákonom č. 375/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony došlo k **transpozícii smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ**.

¹⁸ zákon č. 433/2013 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (účinnosť od 1. februára 2014); zákon č. 364/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (účinnosť od 1. januára 2014); zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť od 1. januára 2014); zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť od 1. januára 2014)

Transpozíciou smernice 2011/95/EÚ sa umožňuje osobám s medzinárodnou ochranou, teda osobám, ktorým bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, a ktorí odišli zo štátu pôvodu bez možnosti vziať si svoje doklady o dosiahnutom vzdelaní, **prístup k posúdeniu a overeniu ich predchádzajúceho vzdelávania, aj keď svoje vzdelanie nemôžu vzhľadom na okolnosti preukázať listinnými dôkazmi o svojom predchádzajúcom vzdelávaní.**

Návrhom zákona sa zároveň novelizuje zákon č. 288/1997 Z. z. o telesnej kultúre a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a zákon č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na účely prijatia opatrení potrebných na dosiahnutie cieľov vyplývajúcich zo smernice 2011/93/EÚ. Zmyslom novelizácie uvedených právnych predpisov bolo v súlade s citovanou smernicou **zabrániť aby aktivity, pri ktorých dochádza k priamemu a pravidelnému kontaktu s deťmi, uskutočňovali osoby, ktoré boli právoplatne odsúdené za úmyselné trestné činy.**

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky:

V roku 2013 boli prijaté dôležité novely azylového zákona, ako aj Trestného zákona a Trestného poriadku. Cieľom **novely zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle** bola najmä transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte.

Novelou Trestného zákona účinnou od 22. mája 2013 sa transponovali smernice EÚ upravujúce problematiku boja proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii a problematiku prevencie obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (2011/93/EÚ a 2011/36/EÚ). Cieľom novely bolo taktiež dosiahnutie súladu právneho poriadku SR s požiadavkami Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (Lanzarote, 25. októbra 2007) a s Dohovorom Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (Varšava, 16. mája 2005 – ozn. č. 487/2008 Z. z.).

Zmeny v Trestnom zákone sa týkali nasledujúcich oblastí:

- a) zakotvila sa možnosť dočasne alebo trvale zabrániť vykonávaniu profesionálnych aktivít, ktoré zahŕňajú priamy a pravidelný kontakt s deťmi. Uvedené by sa malo docieľiť uložením trestu zákazu činnosti tým páchatelom, ktorí spáchajú jeden z taxatívne vymedzených trestných činov na dieťaťi;
- b) upravili sa osobitné podmienky premlčania trestného stíhania trestných činov týkajúcich sa sexuálneho vykorisťovania, zneužívania detí a obchodovania s nimi (do premlčacej doby týchto trestných činov sa nezapočítava doba, po ktorú dieťa/obeť trestného činu, nedovŕši osemnásť rokov);
- c) ustanovila sa všeobecná definícia pojmu „dieťa“ v Trestnom zákone, v zmysle ktorej je dieťaťom osoba mladšia ako 18 rokov, a to bez ohľadu na to, či uzavrela manželstvo,
- d) doplnila sa definícia trestného činu obchodovania s ľuďmi o znak „únosu“ a „žobrania“ ako osobitnej formy nútenej služby. Súčasne sa dopĺňa odkaz na „nútené sobáše“, ktoré predstavujú osobitnú formu obchodovania s ľuďmi;
- e) pôvodný názov § 180 “Obchodovanie s deťmi” sa zmenil na „Zverenie dieťaťa do moci iného“, keďže predmetom tohto ustanovenia nie je trestný čin obchodovania s deťmi v zmysle medzinárodných noriem. Trestný čin obchodovania s deťmi, ktorého znaky sú v súlade s príslušnými medzinárodnými normami, je v Trestnom zákone upravený v § 179 ods. 2, a to ako súčasť trestného činu obchodovania s ľuďmi – jeho ďalšia základná skutková podstata;
- f) zmena úpravy trestného činu kupliarstva vyplynula z odporúčaní Hodnotiacej správy vlády Spojených štátov amerických o obchodovaní s ľuďmi v roku 2012, v zmysle ktorej Slovenskej republike odporúča prijať

legislatívne zmeny, aby detské obeť zapojené do prostitúcie boli posudzované ako obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, a nie ako obeť kupliarstva. Bol prijatý záver, že v prípade vykorisťovania detských obetí na účely detskej prostitúcie má ísť vždy o trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 2 Trestného zákona, a nie o trestný čin kupliarstva podľa § 367 Trestného zákona.

S účinnosťou od 1. augusta 2013 bol taktiež novelizovaný Trestný poriadok (zákonom č. 204/2013 Z. z.). Zmeny v Trestnom poriadku nastali:

a) v súvislosti s požiadavkami transponovaných smerníc na zvýšenú ochranu detských obetí sa obmedzila možnosť konfrontácie s obvineným u detských obetí, na ktorých bol spáchaný trestný čin obchodovania s ľuďmi alebo niektorý z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Minimalizovalo sa tak riziko sekundárnej viktimizácie detských obetí zabránením priamemu kontaktu s páchatelom v rámci konfrontácie;

b) bola explicitne vymedzená možnosť trestne nestíhať ani neukladať obetiam obchodovania s ľuďmi, resp. sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania, tresty za svoju účasť na trestnej činnosti, ak boli na páchanie tejto trestnej činnosti donútené v priamej súvislosti s tým, že boli vystavené akémukoľvek zo skutkov, ktoré sú predmetom súvisiacich implementovaných smerníc. V tomto ohľade bola prijatá osobitná úprava pre zastavenie trestného stíhania prokurátorom.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky:

V záujme ochrany života, zdravia a priaznivého fyzického a psychického vývinu detí **rezort inicioval rozšírenie povinnosti ustanovenej § 79 ods. 4 písm. a) novely zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na základe ktorej má poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinnosť bezodkladne oznamovať podozrenie** na sexuálne zneužívanie alebo iné zneužívanie maloletej osoby, znásilnenie maloletej osoby, sexuálne násilie voči maloletej osobe, sexuálne vykorisťovanie maloletej osoby, súlož medzi príbuznými, ktorá sa týka maloletej osoby, týranie alebo zanedbávanie nie len orgánu činnému v trestnom konaní, ale aj úradu práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (účinnosť 1. augusta 2013).

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 308/2000 Z. z.“) bol novelizovaný zákonom č. 373/2013 Z. z. Ochrane maloletých je venovaná piata časť zákona, konkrétne ustanovenie § 20 ods. 1 až 8. **Vyhláška MK SR č. 589/2007 Z. z.**, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania v znení vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 446/2013 Z. z. **upravuje v § 4 vo vysielaní programovej služby zaraďovanie upútaviek, ktoré sú klasifikované ako nevhodné a neprístupné** pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov a upútaviek klasifikovaných ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov. Osobitný režim zaraďovania do vysielania sa navrhuje aj pre upútavky klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov. Z dôvodu zabezpečenia ochrany maloletých pred nevhodnými televíznymi obsahmi sa vyhláškou zároveň ustanovuje, že pred vysielaním, počas vysielania a po odvysielaní programu, ktorý je klasifikovaný ako nevhodný pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, vhodný pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, vhodný pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov, sa nezaraďujú programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov, vhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky **začalo prípravu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v nadväznosti na Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie (úloha určená na II. štvrtrok 2014.) Cieľom novelizácie bude v najlepšom **záujme** dieťaťa **odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy,**

ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi vrátane spružnenia viacerých mechanizmov a zároveň reagovať na ciele zakotvené vo vzťahu k ochrane rodiny v Programovom vyhlásení vlády SR.

V Inštitúte vzdelávania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v Omšeni sa v roku 2013 uskutočnili dve pracovné stretnutia so sudcami zaoberajúcimi sa agendou P. Ich cieľom bolo získať najmä ďalšie podnety na novelizáciu ohľadne problémov vyplývajúcich zo súdnej praxe a zároveň precizovať doteraz zhromaždené námety.

Rekodifikačná komisia pracuje na príprave návrhu nového Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou bude v súlade so schváleným Legislatívnym zámerom Občianskeho zákonníka i rodinné právo v nadväznosti na Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie (úloha na III. štvrtrok 2014).

V roku 2012 bola na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky zriadená **rekodifikačná komisia pre prípravu nového Občianskeho súdneho poriadku**. Vláda Slovenskej republiky schválila dňa 5. júna 2013 **Legislatívny zámer rekodifikácie civilného práva procesného** uznesením č. 283. V zmysle bodu B. 1 tohto uznesenia rezort spravodlivosti predloží návrhy zákonov vypracovaných na základe schváleného legislatívneho zámeru na rokovanie vlády Slovenskej republiky do 30. septembra 2014. Cieľom pripravovanej úpravy je okrem iného aj **spružnenie mechanizmu súdnych konaní vrátane starostlivosti súdu o maloletých**. Na príprave jednotlivých častí pracujú osobitné subkomisie.

Od 15. februára 2013 nadobudol účinnosť Organizačný poriadok 1/2013 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 13. februára 2013 č. 20000/2013/100, ktorým sa okrem iného zriadil odbor rekodifikácie občianskeho práva organizačne začlenený pod Sekciu civilného práva na účely zabezpečenia plynulého a efektívneho procesu príprav oboch prebiehajúcich rekodifikácií (procesného i súkromného práva).

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky

Za odpočtové obdobie nebol prijatý právny predpis v odbornej pôsobnosti rezortu, ktorý by upravoval práva dieťaťa. Materiály týkajúce sa oblasti práv dieťaťa sú predmetom rokovaní Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Podľa **zákona č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania**, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2014, je **poskytovanie podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania na obstaranie bytu** zacielené iba na určitú skupinu fyzických osôb. Túto skupinu občanov definuje ako **mladú rodinu** – obaja manželia majú do 35 rokov, alebo manželia s maloletým dieťaťom vo veku najviac 3 roky alebo 5 rokov, ak ide o osvojené dieťa, domácnosť, členom ktorej je fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím a odchovanec, ktorý v deň podania žiadosti nepresiahne vek 35 rokov, alebo odchovanca s maloletým dieťaťom vo veku najviac 3 roky alebo 5 rokov, ak ide o osvojené dieťa. V snahe podporiť najmä mladé začínajúce rodiny sa zákonom navrhlo zaviesť možnosť odpustenia časti úveru v prípade, že sa žiadateľovi počas platnosti zmluvy narodí dieťa a s ním žije v spoločnej domácnosti a dožije sa minimálne jedného roku veku, alebo ktorý si osvojí dieťa, ktoré s ním žije v domácnosti minimálne jeden rok.

Podľa **zákona č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým bol novelizovaný zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov, je **zabezpečená účastníkom možnosť určiť rozsah používania zariadenia umožňujúceho využívanie služby pripojenia k internetu, ako aj samotnej služby pripojenia k internetu**. Ustanovenie má za cieľ uľahčiť obmedzenie používania takýchto zariadení ohrozenými skupinami, a to vrátane detí.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Špecifické postavenie vo vzťahu k plneniu úloh Národného akčného plánu pre deti má rezort obrany, ktorý plní úlohy **špecificky v rámci implementácie zásad Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch** v rámci prednáškovej a publikačnej činnosti a vo výcviku príslušníkov ozbrojených síl

Slovenskej republiky. V činnosti rezortu sa venuje cielená pozornosť dodržiavaniu ľudských práv a vzťahu ľudských práv a humanitárneho práva, resp. práva ozbrojeného konfliktu.

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k zákonom, ktoré sa viažu na rezort obrany, považovať **zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§104 –služobné voľno pre dôležité osobné prekážky z dôvodu ošetrovania/starostlivosti o dieťa; §113 –starostlivosť o dieťa mladšie ako 8 rokov – úprava služobného času; §116 –materská a rodičovská dovolenka) a **zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Za odpočtové obdobie nebol prijatý či zmenený právny predpis v oblasti starostlivosti o životné prostredie, ktorý by upravoval práva dieťaťa. V zmysle aktuálne platnej legislatívy v oblasti pôsobnosti rezortu, § 99 ods. 1 písm. a) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovuje, že pri škode na živote fyzickej osoby spôsobenej určeným živočíchom sa poskytne jednorazové odškodnenie, manželovi (druhovi) usmrteného a každému jeho maloletému dieťaťu, voči ktorému mal usmrtený vyživovaciu povinnosť, a to pozostalej osobe vo výške tridsaťnásobku minimálnej mzdy a ostatným pozostalým vo výške dvadsaťnásobku minimálnej mzdy; v prípade usmrtenia maloletého dieťaťa jednorazové odškodné patrí každému z rodičov.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

sa do legislatívneho procesu zapojil prostredníctvom medzirezortného pripomienkovacieho konania, kedy k návrhu zákona o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vznesenej pripomienke **implementoval odporúčania Komisie z 20. februára 2013 Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ- závery Rady 2013/C 64/06).**

V rámci partnerskej spolupráce s predkladateľom **zákona o krátkodobom nájme bytu**, ÚSVRK predložením pripomienok zabezpečil elimináciu negatívneho vplyvu účinkov zákona na byty vo vlastníctve vyšších územných celkov, obci, v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave a v meste Košice aj mestských časti, ktoré sú rovnako bytovým fondom zabezpečujúcim právo na bývanie príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Súčasne vďaka ústretovej partnerskej spolupráci bola táto korekcia zohľadnená aj v nelegislatívnom materiály - **Návrh riešenia nájomného bývania so zameraním na zvýšenie podielu trhového nájomného bývania v SR.**

Obdobné aktivity realizoval ÚSVRK aj vo vzťahu k ďalším legislatívnym a nelegislatívnym materiálom v priebehu roka 2013, napríklad vo vzťahu k **zabezpečeniu práva na bývanie a primeranej pomoci od štátu pri zabezpečení tohto práva** tak, aby navrhované právne úpravy rešpektovali zhoršené sociálne postavenie marginalizovaných rómskych komunít vrátane detí, prípadne spoluprácou s Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť v súvislosti s návrhmi na zmenu a doplnenie **zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva** v znení neskorších predpisov, s cieľom zefektívnenia práce uvedenej inštitúcie, a tým aj zefektívnenia poskytovania právnej ochrany príslušníkom marginalizovaných rómskych komunít, vrátane detí.

Vo vzťahu k nelegislatívnym materiálom, vnútro-rezortným príkazom, pokynom alebo iným metodickým usmerneniam vydaným či zmeneným v priebehu roka 2013 možno uviesť:

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

pripravilo Návrh **Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020**. Cieľom stratégie je prispieť k zvyšovaniu kvality života mladých ľudí, najmä prostredníctvom rozvoja osobností mladých občanov SR ako kultivovaných osobností, ktoré sú pripravené pracovať v neustále sa meniacom demokratickom prostredí a využívať svoj tvorivý potenciál v praxi i aktívnej participácii v spoločnosti.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

je prijímateľom nenávratného finančného príspevku v rámci Regionálneho operačného programu, prioritná os 7 Európske hlavné mesto kultúry – Košice, opatrenie 7.1. Hlavným cieľom tohto opatrenia je vytvorenie podmienok na zvýšenie počtu a kvality služieb v oblasti kultúry v meste Košice a okolí prostredníctvom rekonštrukcie, dobudovania a modernizácie zariadení kultúrnej infraštruktúry a posilnenie vybavenosti verejných priestranstiev v súvislosti s realizáciou **projektu Európske hlavné mesto kultúry – Košice 2013**. Medzi realizované projekty určené aj pre cieľovú skupinu detí a mládeže patria (v rámci merateľných ukazovateľov je zastúpený ukazovateľ počtu žiakov): Vedecko-technické centrum pre deti a mládež (I. etapa), Budova Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach – rekonštrukcia, Rekonštrukcia Malej scény Štátneho divadla Košice.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

V odbornej oblasti pôsobnosti rezortu zdravotníctva boli vydané vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (Čiastka 39-60, Ročník 60) **Odborné usmernenie** Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o príznakoch a diagnostike zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní podozrenia na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby, Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o celoplošnom skríningu kongenitálnej hypotyreózy, kongenitálnej adrenálnej hyperplázie, cystickej fibrózy a vybraných dedičných metabolických porúch u novorodencov a zdravotnej starostlivosti o zachytené prípady s účinnosťou od 1. januára 2013 a Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncytiálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí vydané vo Vestníku MZ SR (Čiastka 8-13, Ročník 61). Uvedené legislatívne normy **odborne usmerňujú poskytovanie zdravotnej starostlivosti k včasnej identifikácii príznakov alebo rizikových faktorov a chránia dieťa pred oneskoreným poskytnutím účinnej pomoci**¹⁹.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

prostredníctvom odboru legislatívy a ústavného práva **ako povinne pripomienkujúci subjekt** dôsledne dbá, aby pripravované právne predpisy premietali princíp najlepšieho záujmu dieťaťa. Podobne je tomu aj vo vnútrorezortných príkazoch, pokynoch alebo iných metodických usmerneniach, ktoré sú adresované podriadeným prokuratúram. Príkladom môže byť **Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2013 z 18. januára 2013 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách**.

Vo vzťahu k projektom, programom a službám, ktoré majú vplyv na deti možno za rok 2013 uviesť:

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky:

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (ďalej len „regulačný úrad“) vydal opatrenie z 8. decembra 2011 č. O-26/2011 o číslovacom pláne (ďalej len „číslovací plán“), ktorým identifikoval číselné množiny určené pre regionálne²⁰ resp. celoštátne²¹ informačné služby všeobecne prospešného charakteru. Tieto číselné množiny sú určené, okrem iného, aj na **poskytovanie špeciálnych informačných a podporných služieb pre fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, vrátane detí**.

¹⁹ <http://www.health.gov.sk/?vestniky-mz-sr>

²⁰ Podľa § 15 ods. 7 číslovacieho plánu sú **skrátene päťmiestne čísla z množín 16XYZ a 17XYZ určené na regionálne informačné služby všeobecne prospešného charakteru**, ako sú špeciálne informačné a podporné služby pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, fyzické osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, služby humanitárneho charakteru, dopravné služby a informácie určené najmä zahraničným návštevníkom. Čísla z týchto množín regulačný úrad prideluje jednotlivito.

²¹ Podľa § 15 ods. 8 číslovacieho plánu sú **skrátene päťmiestne čísla z množiny 18XYZ určené na celoštátne informačné služby všeobecne prospešného charakteru**, ako sú špeciálne informačné a podporné služby pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, fyzické osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, služby humanitárneho charakteru, dopravné služby a informácie určené najmä zahraničným návštevníkom. Čísla z tejto množiny regulačný úrad prideluje jednotlivito.

V súlade s rozhodnutím Európskej komisie č. 2007/116/EC v znení rozhodnutí 2007/698/EC a 2009/884/EC (ďalej len „rozhodnutie EC“) regulačný úrad rezervoval v číslovacom pláne číselnú množinu začínajúcu trojčíslím 116. Rozhodnutie Komisie č. 2009/884/EC z 30. novembra 2009, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 2007/116/ES v súvislosti so zavedením dodatočných rezervovaných čísel začínajúcich sa 116, stanovuje podmienky spájajúce sa s právom používať tieto čísla nasledovne:

Číslo	Služba
116 000	Horúca linka pre nezvestné deti - Služba: a) prijíma hlásenia o nezvestných deťoch a oznamuje ich polícii; b) poskytuje poradenstvo a podporu osobám zodpovedným za nezvestné dieťa; c) poskytuje podporu pri pátraní. Služba je dostupná nepretržite (t. j. 24 hodín denne 7 dní v týždni na celom území štátu).
116 111	Linka pomoci deťom - Služba pomáha deťom, ktoré potrebujú starostlivosť a ochranu, poskytuje im kontakt na organizácie a zdroje; poskytuje deťom možnosť vyjadriť svoje obavy, hovoriť o problémoch, ktoré sa ich priamo týkajú, a porozprávať sa s niekým v prípade núdzovej situácie. V prípade, že služba nie je dostupná nepretržite (t. j. 24 hodín denne 7 dní v týždni na celom území štátu), poskytovateľ služby musí zabezpečiť, aby informácie o tom, kedy je služba dostupná, boli verejnosti ľahko prístupné a aby v čase, keď služba nie je dostupná, dostali volajúci informácie o tom, kedy bude služba najbližšie dostupná

V Slovenskej republike boli zatiaľ pridelené čísla 116 000 - Horúca linka pre nezvestné deti a 116 111 - Linka pomoci deťom.

Odpočet plnenia za rok 2014: 1. plní sa; 2. splnená

K 1.

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k legislatívnym zmenám (vrátane Európskej legislatívy, na tvorbe ktorej sa podieľali vecne príslušné útvary jednotlivých rezortov) uskutočneným v priebehu roka 2014 za jednotlivé rezorty uviesť :

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

V rámci komplexu zmien v oblasti poskytovania štátnych sociálnych dávok, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2014 (pozri poznámka č. 13) bolo **zavedených niekoľko mechanizmov na zabezpečenie zodpovedného prístupu rodičov k výchove svojich nezaopatrených detí a zabezpečenia ich potrieb**. Od 1. januára 2014 nadobudol účinnosť aj nový zákon o pomoci v hmotnej núdzi (zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov). S cieľom podporiť výchovu a všestranný rozvoj dieťaťa pri plnení povinnej školskej dochádzky zákon zaviedol poskytovanie **príspevku na nezaopatrované dieťa, ktoré plní povinnú školskú dochádzku**. V prípade, ak rodič nedbá o riadnu povinnú školskú dochádzku svojho dieťaťa, alebo ak je dieťaťu alebo rodičovi nariadené výchovné opatrenie a toto neplní svoj účel, nárok na tento príspevok zaniká. Od začiatku roka 2014, od kedy bol príspevok zavedený, sa poskytuje **v priemere pre 55 tis. detí mesačne**.

MPSVR SR sa zároveň podieľalo na príprave zmien v oblasti rodinného práva ako aj súvisiacich predpisov vrátane návrhu na doplnenie a zmeny zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Súčasťou navrhovaných zmien je aj **návrh rozšírenia základných zásad rodinného práva** v zákone č. 36/2005 Z. o rodine **o zásadu záujmu dieťaťa**. Podstatou návrhu nie je definovať záujem dieťaťa, ale ponúknuť príkladným a nehierarchickým spôsobom výpočet kritérií záujmu dieťaťa (v súlade s bodom č. 50 Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 14 o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu) ktoré **majú slúžiť súdu a orgánu SPODaSK na účely určovania a posudzovania záujmu dieťaťa**. Návrh zákona je aktuálne v štádiu medzirezortného pripomienkového konania.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

MS SR v roku 2014 v úzkej spolupráci s MPSVR SR pripravilo **návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa

menia a dopĺňajú niektoré zákony v nadväznosti na Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie.

Navrhuje sa do základných zásad v zákone o rodine vložiť článok 5, ktorý znie:

„Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,*
- b) bezpečie dieťaťa ako aj bezpečie prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,*
- c) ochrana dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,*
- d) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do dôstojnosti, duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,*
- e) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,*
- f) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,*
- g) podmienky pre vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,*
- h) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.“*

Výpočet kritérií uvedený v písmenách čl. 5 v abecednom poradí neznamená prioritu niektorého z nich. Bude vždy na posúdení súdu, ktorý z nich v konkrétnom prípade preváži a ktorý vyhodnotí súd ako východiskový. V konkrétnej situácii konkrétneho dieťaťa môžu byť významné viaceré kritériá alebo dokonca to nemusí byť ani jedno z navrhovaného výpočtu. Môže vzniknúť situácia, že súd samotný si vykreeje pre prípad osobitné kritérium záujmu dieťaťa bez toho, aby išlo o totožné alebo príbuzné kritérium uvedené vo výpočte. Rovnako i **návrh novely zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele** a o zmene a doplnení niektorých zákonov **dopĺňa nový odsek 2 v § 3,** ktorý znie: „(3) *Prvoradým hľadiskom pri voľbe a uplatňovaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je záujem dieťaťa, na určovanie a posudzovanie ktorého sa uplatňuje zásada o záujme dieťaťa podľa osobitného predpisu.*“

MS SR sa pravidelne podieľa (v rámci prípravy a prezentácie jednotnej pozície Slovenskej republiky) na pripomienkovaní právne záväzných i nezáväzných dokumentov v oblasti práv dieťaťa predkladaných na zasadnutia **Pracovnej skupiny pre základné práva, občianstvo a voľný pohyb osôb (FREMP)**. Zasadnutia PS FREMP sa konajú pravidelne približne jedenkrát mesačne v Bruseli. Na ostatnom zasadnutí PS FREMP (3. novembra 2014) boli akceptované viaceré pripomienky uplatnené SR k dokumentu *návrh Záverov Rady o podpore a ochrane práv dieťaťa* (Draft Council conclusions on the promotion and protection of the rights of the child) predloženého v rámci talianskeho predsedníctva v EÚ (PRES). Napriek viacerým formulačným pripomienkam, žiaden členský štát EÚ neodmietol návrh záverov ako celok a tento bol na zasadnutí rady dňa 4. decembra 2014 schválený.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky sa v roku 2014 zúčastňovalo tiež zasadnutí **Pracovnej skupiny Rady EÚ pre trestné právo hmotné (E.15 – DRIOPEN)** k negociáciám *návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo stíhané v trestnom konaní.*

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky:

V oblasti pôsobnosti rezortu zdravotníctva boli legislatívnymi zmenami (pozri tiež odpočet k úlohe 5.4) ustanovené povinnosti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktoré podporujú systém **ochrany dieťaťa po prepustení po narodení z ústavnej zdravotnej starostlivosti**²².

Poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti vznikla povinnosť najneskôr nasledujúci deň po prepustení dieťaťa,

²² Zákomom č. 185/2014 Z. z. z 24. júna 2014 sa dopĺňajú ustanovenia zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

ktoré je po narodení prepustené z ústavnej zdravotnej starostlivosti do domáceho prostredia, alebo najneskôr nasledujúci deň po opustení zdravotníckeho zariadenia matkou po pôrode s dieťaťom spôsobom, ktorý je v rozpore s ustanovením osobitného predpisu o prepustení osoby z ústavnej starostlivosti, **preukázateľne odoslať lekársku prepúšťaciu správu dieťaťa všeobecnému lekárovi, ktorý poskytuje všeobecnú ambulatnú zdravotnú starostlivosť pre deti a dorast,**

1. ktorého uviedol zákonný zástupca dieťaťa ako lekára, s ktorým uzatvorí pre dieťa dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti,
2. ktorý poskytuje všeobecnú ambulatnú starostlivosť pre deti a dorast v zdravotnom obvode podľa trvalého alebo prechodného pobytu matky, ak zákonný zástupca dieťaťa neuviedol lekára, s ktorým uzatvorí pre dieťa dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti,

Poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti vznikla povinnosť **bezodkladne oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny opustenie zdravotníckeho zariadenia matkou po pôrode bez dieťaťa alebo s dieťaťom spôsobom, ktorý je v rozpore** s ustanovením osobitného predpisu o prepustení osoby z ústavnej starostlivosti, ak nejde o ženu, ktorá písomne požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom.

Poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti vznikla **povinnosť oznámiť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately znemožnenie vykonania preventívnej prehliadky dieťaťa v domácom prostredí, ktorá sa má vykonať do troch pracovných dní** od doručenia prepúšťacej správy dieťa, ktoré je po narodení prepustené z ústavnej starostlivosti do domáceho prostredia.“.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky:

V súvislosti so zabezpečením dodržiavania všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa sa v roku 2014 MÚ MV SR podieľal na príprave novelizácie zákona o azyle č. 480/2002 Z. z., ktorá je v súčasnosti v pripomienkovom konaní. Jednou z hlavných zmien, ktoré návrh novely rieši, je umiestňovanie MBS do príslušných zariadení. S platnosťou od 1. 7. 2015 budú MBS aj počas konania o udelenie azylu v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MPSVR SR. To znamená, že nebudú z tohto dôvodu premiestňovaní do azylových zariadení MV SR. Nová úprava tak bude viac vychádzať v ústrety záujmom maloletého dieťaťa. Zároveň je plne v súlade s príslušnou Európskou smernicou²³. V záujme čo najlepšej starostlivosti o mladých dospelých sa umožňuje MBS, ktorí počas konania o udelenie azylu nadobudnú plnoletosť, zostať v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky:

MZVEZ SR koncom roka 2014 predložilo na rokovanie vlády SR materiál „Návrh Celostátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike“. Súčasťou materiálu je aj oblasť ochrany práv dieťaťa, pri koncipovaní ktorej sa vychádzalo z princípu najlepšieho záujmu dieťaťa a požiadavka na prierezové premietnutie do strategických cieľov stratégie všetkých troch zložiek koncepcie najlepšieho záujmu dieťaťa (základné právo, základný interpretačný princíp, procesné právo), a to aj pri tvorbe politik a legislatívy týkajúcej sa práv dieťaťa, je jedným z hlavných odporúčaní východiskového materiálu. Východiskový materiál za oblasť práv dieťaťa k stratégii bol vypracovaný v gescii Výboru pre deti a mládež Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Pri príprave právnych predpisov, ktoré majú dosah na deti, MDVRR SR dôsledne premieta princíp najlepšieho záujmu dieťaťa. Všeobecný princíp najlepších záujmov dieťaťa bol v roku 2014 na úrovni legislatívy riešený v týchto právnych predpisoch:

Vyhľadávka Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 286/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technickej spôsobilosti námornej jachty a o odbornej spôsobilosti členov posádky námornej jachty - § 13 (Vybavenie námornej jachty) ods. 2 ustanovuje, že na námornej jachte sa vyžaduje počet záchraných viest ustanovený podľa povoleného počtu osôb na palube, zvýšený o tri náhradné vesty a počet

²³ smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L180, 29.06.2013)

detských viest podľa počtu detí nachádzajúcich sa na námornej jachte, zvýšený o najmenej dve detské vesty, ak sa na námornej jachte nachádzajú deti. Vyhláška nadobudla účinnosť 1. novembra 2014.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 241/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 554/2006 Z. z. o povinnom používaní bezpečnostných pásov a detských zadržiacich zariadení vo vozidlách určitých kategórií.

„§ 4 (Používanie bezpečnostných systémov vo vozidlách kategórie M1, N1, N2 a N3)

- (1) *Prepravovaná osoba je povinná pri sedení vo vozidle používať bezpečnostný systém, ktorý je k dispozícii. Dieťa s telesnou výškou menšou ako 150 cm pri preprave vo vozidle vybavenom bezpečnostným systémom musí byť upínané zabudovaným alebo nezabudovaným detským zadržiacim zariadením podľa § 3 ods. 2, ktoré je vhodné pre telesnú konštitúciu dieťaťa, v súlade s*
 - a) *hmotnostnými skupinami uvedenými v § 3 ods. 1 pre detské zadržiacie zariadenia schválené podľa odseku 4 písm. a) alebo b),*
 - b) *výškou a maximálnou hmotnosťou dieťaťa, pre ktoré je detské zadržiacie zariadenie určené podľa pokynov výrobcu, v prípade detských zadržiacich zariadení schválených podľa odseku 4 písm. c).*
- (2) *Na sedadle vozidla, ktoré nie je vybavené bezpečnostným systémom, sa nesmú prepravovať*
 - a) *deti do veku troch rokov,*
 - b) *na prednom sedadle deti vo veku troch rokov a viac s telesnou výškou menšou ako 150 cm.*
- (3) *Detské zadržiacie zariadenie nesmie byť obrátené dozadu na sedadle, ktoré je chránené čelným airbagom, ak nebol airbag vyradený z činnosti alebo nebol automaticky deaktivovaný. Obrátenie dozadu je otočenie v opačnom smere, ako je smer jazdy.*
- (4) *Detské zadržiacie zariadenie musí byť schválené podľa*
 - a) *predpisu EHK č. 44 série zmien 03 a vyššej⁴⁾ alebo*
 - b) *osobitného predpisu⁵⁾ alebo*
 - c) *predpisu EHK OSN č. 129.⁴⁾*
- (5) *Detské zadržiacie zariadenie sa musí namontovať v súlade s montážnymi informáciami uvedenými v príručke, letáku alebo elektronickej publikácii, ktoré je výrobca tohto zariadenia povinný vypracovať a v ktorých sa uvádza, akým spôsobom a v ktorých typoch vozidiel možno detské zadržiacie zariadenie bezpečne používať.“*

Nariadenie vlády nadobudlo účinnosť 20. septembra 2014.

Zákon č. 488/2013 Z. z. o diaľničnej známke a o zmene niektorých zákonov

§ 7 (Oslobodenie od úhrady diaľničnej známky)

- (1) *Od úhrady diaľničnej známky sú oslobodené vozidlá a jazdné súpravy...*
 - j) *ktorých prevádzkovateľom je zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa osobitného predpisu,¹³⁾*

Uvedené ustanovenie zákona nadobudlo účinnosť 1. januára 2015.

V rezorte obrany, v rezorte životného prostredia a v rezorte kultúry nebol v rámci zákonom ustanovenej pôsobnosti prijatý návrh právnych predpisov, ktorý priamo súvisí s právami dieťaťa.

Vo vzťahu k nelegislatívnym materiálom, vnútro-rezortným príkazom, pokynom alebo iným metodickým usmerneniam vydaným či zmeneným v priebehu roka 2014 možno uviesť:

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Vláda SR dňa 23. apríla 2014 uznesením č. 192 schválila Stratégiu Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020. Strategický dokument nadväzuje na priority predchádzajúcej koncepcie štátnej politiky v oblasti mládeže, ale vytvára aj nový rámec podpory a rozvoja pre mladých ľudí do 30 rokov na Slovensku.

Každoročne sú pre školy a školské zariadenia pripravované **Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2014/2015** (ďalej len "POP"), účinnosť nadobúdajú 1. septembra 2014. Cieľom POP je usmernenie organizácie školského roka a poskytnutie podstatných informácií a odporúčaní k výchovno-vzdelávaciemu procesu v školách a školských zariadeniach zaradených do siete škôl a školských zariadení. Obsahujú informácie, pokyny,

odporúčania, usmernenia pre školy a školské zariadenia, termíny školských prázdnin na tri po sebe nasledujúce školské roky, zoznam všeobecne záväzných právnych predpisov a rezortných predpisov, ktoré vstúpili do platnosti od vydania POP na školský rok 2013/2014 a zoznamy platných koncepcií, stratégií a národných projektov spolufinancovaných z prostriedkov operačného programu Vzdelávanie. Okrem projektov OP Vzdelávanie poskytujú aj zoznam projektov spolufinancovaných z prostriedkov operačného programu Informatizácia spoločnosti (OPIS).

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

SNSĽP pri vydávaní odborných stanovísk podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, ktoré sa dotýkajú práv dieťaťa, striktné dbá na princíp najlepších záujmov dieťaťa. V roku 2014 SNSĽP pripomenovalo Celostátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv v SR a Civilný sporový poriadok. Prostredníctvom *Správ o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike* odporúča v záveroch kapitol týkajúcich sa témy ochrany detí jednotlivým ministerstvám a orgánom, v ktorých náplni by mal byť najlepší záujem detí konkrétne odporúčania, ktoré by bolo vhodné zrealizovať.

Vo vzťahu k projektom, programom a službám, ktoré majú vplyv na deti možno za rok 2014 uviesť:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MPSVR SR v oblasti vytvárania vhodných prorodinných podmienok a starostlivosti o deti v rodinách zamestnaných rodičov, pripravilo v roku 2014 *Národný projekt „Rodina a práca“*. Cieľom projektu je **zlepšenie podmienok pre zosúladenie rodinného a pracovného života žien, ktoré sa starajú o deti do 10 rokov** a to podporou zvýšenia počtu predškolských zariadení, v ktorých sa odborný personál stará o deti a uľahčí sa tým návrat žien do pracovného procesu. V rámci projektu sa predpokladá v mesiaci február 2015 podporiť nové pracovné miesta, obsadené buď osobami na rodičovskej dovolenke, alebo osobami s dieťaťom pred nástupom do školy (cca do veku 6 rokov). V takom prípade budú pracovné miesta dotované vo výške 90 percent reálnej celkovej ceny práce, maximálne však do výšky priemernej mzdy v národnom hospodárstve. V druhom prípade – pri zamestnávaní matiek s deťmi vo veku 6-10 rokov – bude forma podpory vo výške 50 percent z celkovej ceny práce. Prostredníctvom projektu **majú byť podporené taktiež služby starostlivosti o deti**, teda predškolské zariadenia, detské kútiky, ktoré vytvoria buď priamo zamestnávateľia alebo spolupracujúce organizácie poskytujúce služby starostlivosti o deti. Preplatené majú byť náklady celkovej ceny práce vychovávateľky či vychovávateľa, najviac však vo výške celkovej ceny práce vypočítanej z mediánu mesačnej hrubej mzdy na tejto pracovnej pozícii (ide o cca 700 Eur hrubej mzdy). V projekte majú byť podporené nové pracovné miesta, flexibilné formy práce ako aj domáca práca, delené pracovné miesta, telepráca aj kratší pracovný úväzok, v súlade s §49, §49a, a §52 Zákonníka práce.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

V zmysle zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov Rada vlády SR pre prevenciu kriminality (ďalej len „RVPK“) ako poradný, iniciatívny, koordinačný a odborný orgán vlády pre oblasť prevencie kriminality okrem iného zverejňuje na webovom sídle MV SR výzvy na predkladanie projektov, schvaľuje projekty a schvaľuje poskytnutie dotácií na ich financovanie a pritom prihliada na priority uvedené v *Stratégii prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2012 – 2015*. Vychádzajúc z citovaného zákona ako aj z predmetnej stratégie prevencie kriminality bola v roku 2013 na stránke MV SR zverejnená **Výzva RVPK na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu na financovanie projektov v oblasti prevencie kriminality pre rok 2014**, ktorá prihliada predovšetkým na priority uvedené v stratégii:

1. znižovanie miery a závažnosti kriminality a inej protispoločenskej činnosti (najmä: závažná a organizovaná trestná činnosť; obchodovanie s drogami; počítačová kriminalita; obchodovanie s ľuďmi; sexuálne vykorisťovanie detí a detská pornografia; hospodárska a majetková trestná činnosť; korupcia; obchodovanie so zbraňami a cezhraničná trestná činnosť; násilie na ženách);
2. zvyšovanie bezpečnosti miest a obcí (začleňovanie prevencie kriminality do koncepcií rozvoja krajov a obcí; zvyšovanie kvality sociálnych vzťahov; zvyšovanie bezpečia obyvateľov a návštevníkov);

3. eliminácia sociálne patologických javov v rizikových skupinách (deti a mládež ohrozené kriminalitou a sociálne patologickými javmi; rodina; seniory; sociálne vylúčené komunity, t.j. nezamestnaní, bezdomovci, osoby so zdravotným postihnutím, osoby prepustené z výkonu trestu; prvopáchatelia trestných činov; recidivisti);

4. eliminácia propagácie kriminality a inej protispoločenskej činnosti prostredníctvom všetkých druhov médií (film, televízia, rozhlas, internet, tlačoviny, miestne oznamovacie prostriedky, obecné noviny, oznamovacie tabule, školské rozhlasové vysielanie a pod.).

Na základe **Výzvy RVPK na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu na financovanie projektov v oblasti prevencie kriminality pre rok 2014** bolo podporených 357 projektov v celkovej výške 2 971 460 EUR, z toho 40 projektov v oblasti sociálnej prevencie vo výške 377 360 EUR, 3 projekty viktimitačnej prevencie vo výške 49 000 EUR a 314 projektov situačnej prevencie vo výške 2 545 100 EUR. Zoznam projektov schválených RVPK je dostupný na webovej stránke RVPK²⁴.

V roku 2014 bola vyhlásená aj **Výzva číslo VI. KMV 2014** na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MV SR, **zameraná na prevenciu a identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi, poskytovanie pomoci a podpory obetiam obchodovania s ľuďmi a predchádzanie radikalizácie a extrémizmu**. V rámci tejto výzvy bolo podporených 7 projektov v celkovej výške 75 000 EUR, pričom 5 projektov vo výške 66 235 EUR sa týkalo pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a 2 projekty vo výške 8 765 EUR predchádzaniu radikalizácie a extrémizmu.

Na základe **Výzvy číslo VII. KMV 2014** na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MV SR, **zameranej na podporu aktivít smerujúcich k predchádzaniu protispoločenskej činnosti detí a mládeže**, boli podporené 2 projekty v celkovej sume 100 000 EUR, orientované na športové aktivity detí a mládeže zo sociálne vylúčených skupín.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

V rezorte školstva boli ministrom školstva schválené **Programy pre mládež na roky 2014 – 2020**, ktoré sa zameriavajú najmä na neformálne vzdelávanie v práci s mládežou a na rozvoj mládežníckej politiky na Slovensku. Dotácia v rámci jednotlivých Programov bude prioritne poskytnutá na aktivity podporujúce mládež s nedostatkom príležitostí, t.j. mladých ľudí, ktorí sú znevýhodnení zo vzdelanostných, sociálnych, fyzických, psychologických, hospodárskych, kultúrnych dôvodov alebo pretože bývajú v odľahlých oblastiach.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny

ÚSVNM pri vypracovaní materiálov legislatívnej a nelegislatívnej povahy, ako aj pri plánovaní dotačného programu Úradu vlády SR Kultúra národnostných menšín sleduje vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín princíp najlepšieho záujmu dieťaťa a to najmä prostredníctvom dotačného programu Kultúra národnostných menšín. Dotačný program sa člení na tri podprogramy a v rámci nich na 15 priorít.

Podprogram 1. zachovanie, vyjadrenie, ochrana a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín - prioritá 1.5 vzdelávacie projekty sa zameriava na podporu vzdelávania zameraného na zachovanie, vyjadrenie, ochranu a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín. Podporujú sa najmä kultúrno-vzdelávacie tábory a umelecké tvorivé dielne. Cieľom podpory prázdninových táborov pre deti a mládež, patriacich k národnostnej menšine je prehĺbovanie identity a osobnostného rozvoja príslušníkov národnostnej menšiny, zdokonaľovanie sa v materinskom jazyku s cieľom hlbšieho spoznania vlastnej národnostnej kultúry. Prioritne sa podporujú projekty pre deti a mládež patriace k národnostným menšinám, ktoré nenavštevujú školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Cieľom oblasti je podpora vzdelávacích aktivít zameraných na vzdelávanie detí, mládeže a dospelých prostredníctvom spoznania a osvojovania si tradičných zručností špecifických pre národnostnú kultúru. Dotáciu je možné použiť aj na komunitné aktivity centier pracujúcich v rómskych osídleniach. **V roku 2014 bolo v rámci tejto priority podporených 131 projektov v celkovej sume cca 336 000 Eur.**

²⁴ <http://www.minv.sk/?zoznam-projektov-schvalenych-radou-vlady-sr-pre-prevenciu-kriminality>

Cieľom **podprogramu 2. výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín - priorita 2.1 podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín** je podpora organizovania edukačných aktivít zameraných na výchovu detí a mládeže v oblasti výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín prostredníctvom interaktívneho, zážitkového učenia. **V tejto prioritě bolo v roku 2014 podporených 7 projektov v celkovej sume 14 600 Eur.**

Podprogram 3. interetnický a interkultúrny dialóg a porozumenie medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami - priorita 3.5 podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných, umeleckých a športových súťaží pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín je zameraný na podporu interetnického a interkultúrneho dialógu medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami najmä formou výmenných programov/pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí alebo súťaží predovšetkým detí a mládeže patriacich k rôznym národnostným alebo etnickým skupinám. **V rámci tejto priority boli v roku 2014 podporené 4 projekty v celkovej sume 12 000 Eur.**

Jednotlivé projekty sú dostupné na webovom sídle Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny²⁵.

K 2.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky:

Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov sa uplatňuje pri vypracovaní doložky vybraných vplyvov, ktorá je povinnou súčasťou všetkých legislatívnych i nelegislatívnych materiálov predkladaných do pripomienkového konania a následne na rokovanie vlády SR, ktoré obsahujú uznesenie vlády SR. **Posudzovanie vplyvov na deti tvorí súčasť posudzovania sociálnych vplyvov** v rámci Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. Deti sú v jednotnej metodike identifikované ako jedna zo zraniteľných skupín obyvateľstva, na ktoré je potrebné zamerať pozornosť najmä pri posudzovaní vplyvov návrhov na prístup k zdrojom, právam, tovarom a službám. Súčasťou je aj prístup k sociálnej ochrane, sociálno-právnej ochrane ako aj k iným – napr. ľudským právam. Deti vystupujú ako dôležitá kategória tiež v rámci hodnotenia vplyvov na hospodárenie domácností, kde je potrebné identifikovať vplyv zvlášť na skupiny v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, medzi ktoré patria domácnosti (resp. rodiny) s 3 a viac deťmi a osamelí rodičia s deťmi. Počas prípravy aktualizácie jednotnej metodiky MPSVR SR ako gestor analýzy sociálnych vplyvov **posilnilo dôraz na zhodnotenie vplyvov na zraniteľné skupiny vrátane detí**. MH SR ako hlavný gestor a koordinátor prípravy aktualizácie jednotnej metodiky predložilo na rokovanie vlády dňa 22. decembra 2014 návrh materiálu. Jednotná metodika bola na rokovaní vlády schválená s pripomienkami dňa 14. januára 2015 uznesením č. 24, pričom jej uplatňovanie sa predpokladá od októbra 2015.

Odpočet plnenia za rok 2015 – 1. plní sa, 2. splnená:

K 1.

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k legislatívnym zmenám (vrátane Európskej legislatívy, na tvorbe ktorej sa podieľali vecne príslušné útvary jednotlivých rezortov) uskutočneným v priebehu roka 2015 za jednotlivé rezorty uviesť:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Zákon č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony priniesol **zásadné zmeny v oblasti ochrany detí**.

V záujme podpory ochrany maloletých sa doplnila do zákona o rodine **zásada, podľa ktorej má každé dieťa od narodenia vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí**. Na navrhovanú zásadu nadväzuje aj zmena

²⁵ http://dotacie.vlada.gov.sk/2014/statistiky_verejne.php

ustanovenia v zákone o rodine o úprave podmienok ústavnej starostlivosti a ustanovenia o zdôraznení postupnosti foriem náhradnej starostlivosti (t. j. prioritá starostlivosti príbuznými a osobami blízkymi dieťaťu – náhradná osobná starostlivosť, a ak takáto možnosť nie je, tak pestúnska starostlivosť a až ako posledné riešenie ústavná starostlivosť). Toto zdôraznenie sa prejavuje aj v zmene ustanovení zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele (zdôraznenie prednosti rodinného prostredia dieťaťa v zásadách, na ktorých je budovaný systém sociálnoprávnej ochrany a kurately, t. j. aby orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri riešení situácie dieťaťa volil a uplatňoval primárne opatrenia zamerané na zotrvanie dieťaťa v starostlivosti rodičov a ak to nie je možné, na zabezpečenie starostlivosti o dieťa jeho príbuznými). Ďalšou zásadnou zmenou je zakotvenie **zásady záujmu dieťaťa** v základných zásadách zákona o rodine (príkladný a nehierarchický výpočet kritérií záujmu dieťaťa) ako aj v zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. **Novely zároveň utvárajú podmienky na zlepšenie situácie v zisťovaní názoru dieťaťa** (vrátane zlepšenia podmienok pre vypočutie názoru dieťaťa na účely súdnych aj administratívnych konaní) tak, aby bola vnútroštátna úprava plne v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa.

V rámci noviel sa okrem iného **zmenila koncepcia výchovných opatrení a boli zmenené aj základné pravidlá ústavnej starostlivosti** (limitovanie dôvodov nariadenia ústavnej starostlivosti). Zmeny výchovných opatrení a zmeny v ústavnej starostlivosti koncentrujú pozornosť na využívanie výchovných opatrení tak, aby sa z ústavnej starostlivosti skutočne stalo výnimočné opatrenie súdu. Vo vzťahu k náhradnej starostlivosti sa nanovo upravilo priebežné hodnotenie výkonu náhradnej starostlivosti (tak kvality starostlivosti ako aj preskúvanie toho, či rodičia nemôžu prevziať osobnú starostlivosť o dieťa). Súčasťou noviel je aj **mechanizmus ochrany dieťaťa v prípadoch, keď nie je možné overiť úroveň ochrany života, zdravia dieťaťa a vystavenie dieťaťa neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu** inými inštitúciami práva, ktorý má v zákone nastavených viacero garancií proti prípadnému zneužívaniu zo strany štátu.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

K akcentu najlepšieho záujmu dieťaťa v Civilnom sporovom poriadku (160/2015 Z.z.) a Civilnom mimosporovom poriadku (zákon č. 161/2015 Z. z), pozri podrobne odpočet k čiastkovému cieľu 4.20.

V rovine legislatívnych úvah (*de lege ferenda*) sa naďalej pracuje na rekodifikácii občianskeho hmotného práva. Zámer rezortu spravodlivosti zvýšiť ochranu detí posilnením všeobecného princípu najlepšieho záujmu dieťaťa v novej rodinnoprávnej úprave zaradenej do nového Občianskeho zákonníka sa aktuálne plní priebežne. V novembri 2015 bola ministrom spravodlivosti vymenovaná nová Komisia pre rekodifikáciu súkromného práva zložená z expertov na vybrané právne oblasti, ktorá bude pokračovať v príprave nového Občianskeho zákonníka.

Legislatívna úprava sa dotkla aj viacerých podzákoných noriem:

a) **Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 449/2015 Z .z.**, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov

MS SR upravilo v tejto vyhláške s účinnosťou od 1. januára 2016 zapisovanie návrhov v nových typoch konaní, ktoré boli zavedené do právneho poriadku zákonom č. 175/2015 Z. z. Prijatím novely zákona sa s účinnosťou od 1. januára 2016 zaviedlo v Občianskom súdnom poriadku **nové oprávnenie súdov rozhodnúť o povolení súdu na výkon oprávnenia vo veci starostlivosti o maloletých**.

V súvislosti so zavedením osobitného konania o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní v § 178a až § 178j Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 175/2015 Z. z. (**tzv. občianskoprávne rodičovské únosy**), sa upravilo zapisovanie návrhu na konanie o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní, ktoré sa bude zapisovať do súdneho registra „PPOm“.

Na význame nadobúdajú najmä **zmeny v ustanovení § 91 a § 92** – úprava podrobností o možnosti výzvy zo strany súdov voči orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a iným subjektom v nadväznosti na novú úpravu postupov poručenských súdov (možnosť prešetrenia pomerov maloletého dieťaťa, prípadne získanie informácie o vzťahových väzbách maloletého dieťaťa s rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami v prípade dočasného premiestnenia maloletého; detailnejšie zisťovanie názoru dieťaťa v prípade,

že tým bol poverený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately; špecifikujú sa náležitosti správy o nakladaní s majetkom maloletého dieťaťa, a to vo vzťahu k poručníkovi aj majetkovému opatrovníkovi).

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Od 1. septembra 2015 nadobudol účinnosť **zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorého gestorom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Na príprave zákona sa v rámci pracovnej skupiny Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím a Výboru pre deti a mládež podieľal i rezort spravodlivosti a rezort zahraničných vecí a Európskych záležitostí. Podrobnejší prehľad k obsahu legislatívnej normy uvádza odpočet k čiastkovému cieľu 2.4.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MŠVVŠ SR iniciovalo novelu zákona č. 245/2008 Z. z. (zákon č. 188/2015 Z. z.; s účinnosťou od 1. septembra 2015), ktorú NRSR schválila 30. júna 2015. **Zmena ustanovenia § 107 školského zákona** (Výchova a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia) sledovala najmä záujem na zmene doterajšieho spôsobu financovania. Pedagogické a štatistické hľadiská ponímania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sú v súčasnosti už vzájomne zosúladené.

V ustanovení § 107 ods. 1 školského zákona novela **právne zadefinovala pojem inkluzívneho vzdelávania**. Zároveň v rámci zvýhodnenia princípu priority vzdelávania žiakov formou školskej integrácie, nastavila financovanie tohto vzdelávania vo forme príplatkov, čím motivovala školy predovšetkým k vytváraniu integrovaných tried v systéme inkluzívneho vzdelávania, pred zaraďovaním žiakov, ktorí nemajú predpoklad úspešne zvládnuť obsah vzdelávania príslušného ročníka do špecializovaných tried, slúžiacich na účely kompenzácie chýbajúceho obsahu vzdelávania. **Poskytovanie príspevku sa upravuje** tak, aby plnil svoj účel, ktorým je **podpora základnej školy pri zohľadňovaní špeciálnej výchovno-vzdelávacej potreby žiaka**. Od 1. septembra 2016 príspevok dostanú iba žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí majú vyjadrenie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a sú zaradení v „bežnej triede“ základnej školy. Príspevok nedostanú žiaci špeciálnych základných škôl, špeciálnych tried v ZŠ, individuálne začlenení žiaci z dôvodu zdravotného znevýhodnenia a všeobecného intelektového nadania v ZŠ. V ustanovení § 107 ods. 2 školského zákona novela zadefinovala zásadu, podľa ktorej **dieťa alebo žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy materskej školy, špeciálnej triedy základnej školy alebo do špeciálnej triedy strednej školy**. Tým jasne precizovala znenie zákona tak, aby zabránila prípadom nesprávnej aplikačnej praxe, upravujúcich vzdelávanie detí/žiakov so zdravotným znevýhodnením (mentálnym, s poruchami učenia, vývojovými poruchami a podobne), ktoré sa realizuje v špeciálnych školách. Súčasne v ďalších ustanoveniach zákona novela **spresnila reguláciu a princípy procesu diagnostikovania zdravotného znevýhodnenia**.

A nakoniec novo prijatým ustanovením § 107 ods. 3 jasne zadefinovala zásadu, podľa ktorej sa deti zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia zaraďujú do triedy MŠ, triedy ZŠ alebo do triedy SŠ spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi, s výnimkou triedy nultého ročníka (určeného pre žiakov, ktorí nedosiahli školskú spôsobilosť, a nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy), alebo špecializovanej triedy. **Týmto Slovenská republika jasne definovala imperatívne pravidlo do budúcnosti zamedzujúce individuálnym prípadom, ktoré by podmieňovali obavy z uplatňovania oddeleného vzdelávania**²⁶.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

V roku 2015 bol **novelizovaný zákon o azyle č. 480/2002 Z. z. s účinnosťou od 20. júla 2015**, kde sa v súvislosti s dodržiavaním všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa riešilo aj umiestňovanie maloletých bez sprievodu. **Maloletí bez sprievodu ostávajú aj počas konania o udelenie azylu v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MPSVR SR**.

²⁶ Pozri tiež plnenie cieľa 1.1.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Dňa 1. júla 2015 nadobudol účinnosť **zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizíi** a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 40/2015 Z. z.“), v ktorého tretej časti s názvom „Ochrana maloletých“ je upravený jednotný systém označovania, určovanie a zverejňovanie vekovej vhodnosti, ako aj obmedzenie prístupu k audiovizuálnemu dielu, zvukovému záznamu umeleckého výkonu a multimediálnemu dielu, ktoré sú určené len dospelým. Podrobnosti o jednotnom systéme označovania a spôsobe jeho uplatňovania ustanovuje vyhláška MK SR č. 589/2007 Z. z.

Dňa 1. septembra 2015 nadobudol účinnosť **zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti**, ktorý túto činnosť definuje ako činnosť, ktorá svojím pôsobením prispieva k rešpektovaniu ľudských práv a rozmanitosti kultúrnych prejavov, k utváraniu kultúrneho spôsobu života, k zvyšovaniu kultúrnej a vzdelanostnej úrovne obyvateľov SR a k rozvíjaniu tvorivosti ako základnej kultúrotvornej hodnoty spoločnosti. Podľa tohto zákona sa kultúrno-osvetovou činnosťou zabezpečuje: a) rozvoj kultúrnej identity a medzikultúrneho dialógu na celoslovenskej, regionálnej a miestnej úrovni, b) rozvoj kultúrneho potenciálu obcí a regiónov Slovenskej republiky a rozvoj ich spolupráce a partnerstiev na území Slovenskej republiky a v zahraničí, c) ochrana a rozvoj nehmotného kultúrneho dedičstva, d) rozvoj záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby, e) dostupnosť a šírenie informácií o aktuálnom stave, výskume a vývoji v oblasti kultúry, f) neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry a prevencia negatívnych spoločenských javov, g) dostupnosť a šírenie informácií z vedy, techniky, výskumu a vývoja v oblasti astronómie, h) neformálne vzdelávanie v oblasti astronómie. Zákon sa **sústreďuje najmä na oblasť nehmotného kultúrneho dedičstva, neformálne vzdelávanie, neprofesionálnu umeleckú tvorbu, záujmovú umeleckú činnosť** a definovanie činnosti kultúrno-osvetových zariadení v týchto oblastiach. Zákon zároveň usúvzťahuje kultúrno-osvetovú činnosť s medzinárodnými záväzkami, ktoré SR vyplývajú z Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Dohovoru o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov a Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Vo všeobecnosti je naďalej aktuálne vyhodnotenie z roku 2014. V roku 2015 nadobudla účinnosť novela **zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov** v znení neskorších predpisov (aj v častiach týkajúcich sa úpravy starostlivosti rodiča - profesionálneho vojaka starajúceho sa o dieťa: §116 – služobné voľno v prípade ošetrovania, resp. starostlivosti o choré dieťa mladšie ako 10 rokov; §129 – starostlivosť o dieťa mladšie ako 8 rokov, §130 – úprava služobného času z dôvodu starostlivosti o dieťa; §131 – materská a rodičovská dovolenka). K tomuto čiastkovému cieľu je relevantný aj **nový zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinný od 1. januára 2016).

Vo vzťahu k nelegislatívnym materiálom, vnútro-rezortným príkazom, pokynom alebo iným metodickým usmerneniam vydaným či zmeneným v priebehu roka 2015 možno uviesť:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Z hľadiska interných riadiacich aktov sa vyššie spomenuté novelizačné zmeny premietnu i do aktuálne pripravovanej novelizácie Smernice 2/2014 MS SR z 18. februára 2014 č. 32746/2014/130, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 31/2005 MS SR z 20. decembra 2005 č. 665/2005-53 o súdnej štatistike v znení neskorších predpisov. Na základe navrhovaných novelizačných modifikácií **sa v rámci štatistického sledovania posilní základné kritérium najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa.**

Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky

V **Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2015/2016** je problematika práv detí implementovaná najmä v časti 1.VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE A POKYNY, 1.6.11. Ľudské a detské práva:

1. V pedagogickom prístupe rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb. v znení oznámenia č. 50/2003 Z. z.) a prijateľnou formou oboznamovať deti a žiakov s ich právami a splniteľnými povinnosťami v zmysle tohto dokumentu prostredníctvom výstižných pravidiel správania sa v materských školách vyjadrených v piktogramoch.
2. Odporúča sa informovať žiakov o Opčnom protokole k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktach (oznámenie č. 256/2009) Z. z.) Opčnom protokole k Dohovoru o právach

- dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (oznámenie č. 424/2004 Z. z.), Opčnom protokole o procedúre oznámení (oznámenie č. 91/2014 Z. z.).
3. Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly sú dostupné na webovej stránke organizácie UNICEF Slovensko <https://www.unicef.sk/kto-sme/prava-deti/dohovor-o-pravach-dietata>.
 4. Pre zvýšenie informovanosti pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení sa na www.cvtisr.sk nachádzajú výsledky dlhodobého výskumu zameraného na výchovu k ľudským právam v školskom a rodinnom prostredí.
 5. Školám sa odporúča využívať pri výchove a vzdelávaní manuál k tolerancii a ľudským právam KOMPAS a KOMPASITO. Viac informácií na www.iuventa.sk.
 6. Školám sa odporúča zapájať sa do Olympiády ľudských práv ako celoštátnej súťaže žiakov stredných škôl. Viac informácií na www.olympiady.sk, www.olp.sk.
 7. Odporúča sa zapojenie do projektu „Škola priateľská k deťom“ (www.unicef.sk).
 8. Do ŠKVP sa odporúča zapracovať témy súvisiace s multikultúrnou výchovou, výchovou v duchu humanizmu a so vzdelávaním v oblasti ľudských práv, práv dieťaťa, rovnosti muža a ženy, predchádzania všetkým formám diskriminácie, xenofóbie, antisemitizmu, intolerancie a rasizmu a v oblasti problematiky migrácie.
 9. Viest žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov i rodičov na tvorbe školského poriadku; pristupovať dôsledne k napĺňaniu výchovy k ľudským právam.
 10. V humanitne orientovaných študijných odboroch stredných odborných škôl skupín 68 Právne vedy, 75 Pedagogické vedy, 76 Učiteľstvo sa odporúča využívať Metodickú príručku pre vyučovanie ľudských práv v odbornom vzdelávaní a príprave.
 11. V zmysle medzinárodných záväzkov SR v problematike ľudských práv a Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, schválenej vládou SR uznesením číslo 71/2015 sa odporúča:
 - a) naďalej uskutočňovať Olympiádu ľudských práv pre žiakov základných škôl,
 - b) výchovu k ľudským právam v triede a škole usmerňovať tak, aby sa stala integrálnou súčasťou celoživotného procesu podpory a ochrany ľudských práv, aby podporila hodnotu človeka ako ľudského jedinca a rozvoj medziľudských vzťahov v demokratickej spoločnosti,
 - c) vzhľadom na potrebu plánovania procesu výchovy k ľudským právam a ich ochranu a implementáciu zabezpečiť efektívnu spoluprácu školy, rodičov, mimovládnych organizácií a širokej miestnej komunity,
 - d) zapájať deti a žiakov do aktivít v oblasti výchovy k ľudským právam organizovaním besied, súťaží, stretnutí, tematických výstav, návštev divadelných predstavení s tematikou ľudských práv,
 - e) vytvoriť podmienky na zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania na získanie multietnických a multikultúrnych kompetencií učiteľov,
 - f) vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v školách (prostredníctvom chápaného a kritického spôsobu štúdia jednotlivých kultúr napomôcť žiakom porozumieť iným kultúram), pripraviť a realizovať v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a inými inštitúciami osvetovú činnosť, aktivity, prednášky, besedy, zamerané na zvýšenie informovanosti detí a žiakov o migrantoch.

Stredné školy (KSK) do svojich plánov škôl a školských vzdelávacích programov zapracovali v zmysle Pedagogicko-organizačných pokynov MŠVVŠ SR pre školský rok 2015/2016 oblasť 1.6.11. Ľudské práva, práva detí pre školský rok 2015/2016. Vyhodnotenie prebieha 2x ročne na školách, výstup je každoročne v celkovej **Správe o výchovno-vzdelávacom procese**.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

UPSVAR participoval na vypracovaní **Aplikačnej príručky k uplatňovaniu najlepšieho záujmu dieťaťa vo všetkých postupoch, opatreniach a rozhodnutiach, prijímaných vo vzťahu k MBS**. V súčasnosti je príručka v štádiu recenzovania jej obsahového a vecného zamerania.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

Prokurátori špecializovaní na trestnú činnosť mladistvých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách boli v roku 2015 zaradení do fokusových skupín zriadených v súvislosti s plnením Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím (strategický cieľ č. 3), ktorých cieľom boli analytické sondy zamerané na predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa. Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky bol vypracovaný **menný zoznam prokurátorov ako kontaktných osôb v jednotlivých okresoch** na účely plnenia úloh Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím pri včasnej identifikácii prípadov násilia na deťoch a efektívnej prevencii, prípadne trestnoprávnej ingerencii zo strany príslušných orgánov.

Vo vzťahu k projektom, programom a službám, ktoré majú vplyv na deti možno za rok 2015 uviesť:

Združenie miest a obcí Slovenska

S prihliadnutím na viacúrovňovú povahu úlohy, je možné skonštatovať jej plnenie na národnej úrovni. V rámci lokálnej normotvorby, keďže v prevažnej miere ide o aplikačnú normotvorbu na základe zákonnej dispozície, sa všeobecný princíp najlepšieho záujmu dieťaťa aplikuje v medziach a v súlade s cieľom definovaným v zákonných normách. Za dôsledné premietanie princípu najlepšieho záujmu dieťaťa v oblasti plánovania rozpočtov miestnej územnej samosprávy možno považovať skutočnosť, že napriek neľahkej, i keď postupne sa zlepšujúcej finančnej situácii, obce prioritizujú oblasti – vzdelávanie, šport, voľno časové aktivity, ale aj bývanie, či sociálne služby.

Ilustratívne, Mesto Prešov v oblasti uspokojovania potreby bývania dlhodobo uprednostňuje najlepšie záujmy detí v rodinách s maloletými deťmi, s cieľom ochrániť maloleté deti pred stratou bývania aj v situáciách, keď hrozí týmto rodinám vypratanie z bytu z dôvodu chronickej zadlženosti. Mestská polícia v Prešove má zriadené **Kontaktné miesto pomoci deťom**.

K 2.

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Jednotná metodika na posudzovanie vplyvov, schválená uznesením vlády SR č. 24 z 14. januára 2015, bola v priebehu roka 2015 ďalej upravovaná (uznesením vlády SR č. 55 zo 4. februára 2015 a uznesením vlády SR č. 513 zo 16. septembra 2015) – **platnosť nadobudla 1. októbra 2015**

Odpočet plnenia za rok 2016 – 1. plní sa:

K 1.

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k legislatívnym zmenám (vrátane Európskej legislatívy, na tvorbe ktorej sa podieľali vecne príslušné útvary jednotlivých rezortov) uskutočneným v priebehu roka 2016 uviesť :

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MV SR participovalo v hodnotenom období z hľadiska svojej vecnej pôsobnosti na identifikácii implementačných opatrení v súvislosti s **transpozíciou viacerých smerníc, ktoré sa dotýkajú problematiky detí v procesnom postavení svedka alebo poškodeného, resp. podozrivého alebo obvineného** v trestnom konaní a uplatňovania ich práv v rámci trestného konania.

V Úradnom vestníku EÚ bola 21. mája 2016 uverejnená *Smernica EP a Rady (EÚ) č. 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní*. Cieľom smernice je zaviesť procesné záruky na zaistenie toho, aby deti, teda osoby mladšie ako 18 rokov, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní, boli schopné pochopiť a sledovať toto konanie a uplatniť svoje právo na spravodlivý proces a aby sa predišlo opätovnému páchaniu trestných činov týmito deťmi, a zároveň aby sa posilnila ich sociálna integrácia. Smernica ustanovuje spoločné minimálne pravidlá ochrany procesných práv detí, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní a nadobúda účinnosť dňom 10. júna 2016. **Lehota na jej transpozíciu je do 11. júna 2019**. MV SR vykonáva v súčasnosti všetky nevyhnutné opatrenia týkajúce sa identifikácie a posúdenia potreby prijatia implementačných opatrení a na zabezpečenie včasnej a úplnej implementácie uvedenej smernice do právneho systému SR.

MV SR má prostredníctvom úradu kriminálnej polície P PZ zastúpenie v **medzirezortnej pracovnej skupine na prípravu zákona o obetiach trestných činov v gescii MS SR**. Predmetným zákonom o obetiach trestných činov, ktorého predloženie do legislatívneho procesu sa predpokladá v priebehu roka 2017, sa má do právneho poriadku SR úplne transponovať *smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EU z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov*. **Vo vzťahu k detským obetiam trestných činov** ako obzvlášť zraniteľným obetiam vyplýva pre členské štáty z uvedenej smernice **povinnosť prijať osobitné legislatívne a ďalšie opatrenia na ochranu a podporu takýchto obetí**. V tejto súvislosti pripravuje MV SR **projekt vybudovania špeciálnych výsluchových miestností** pre obeť trestných činov. Zámerom projektu je predovšetkým vytvorenie vhodných podmienok pre úkony s detskými obeťami a ďalšími obzvlášť zraniteľnými obeťami trestných činov, s cieľom minimalizovania sekundárnej viktimizácie takýchto obetí (napr. minimalizovanie počtu osôb prítomných priamo v miestnosti, kde je vypočúvaná obeť, voľba vhodného spôsobu komunikácie s takouto obeťou, vhodný spôsob poučenia takejto obeť, zaznamenávanie výsluchu pomocou zariadenia určeného na záznam obrazu a zvuku, opakovanie výsluchu takejto obeť v prípravnom konaní iba vo výnimočných prípadoch). V nadväznosti na vybudovanie špeciálnych výsluchových miestností **sa počíta s vytvorením systému špecializovaného vzdelávania príslušníkov Policajného zboru**, s osobitným zameraním na identifikáciu obzvlášť zraniteľných obetí, osobitosti prístupu a komunikácie s takýmito obeťami a vedenia výsluchu takýchto obetí. V tejto súvislosti sa uvažuje o vypracovaní návrhu vzdelávacieho projektu príslušníkov Policajného zboru, v rámci ktorého bude obsiahnutá aj **problematika vedenia výsluchu detí a prístupu k detským obetiam** zo strany príslušníkov Policajného zboru.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

S účinnosťou 1. januára 2016 stanovuje zákon č. 428/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, **povinnosť ústavného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti určiť** na pokyn operačného strediska tiesňového volania záchranej zdravotnej služby **lekára a sestru** zo zdravotníckeho zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktoré prevádzkuje, a v ktorom má byť dieťa hospitalizované, **na zabezpečenie poskytovania zdravotnej starostlivosti pri preprave dieťaťa** transportným inkubátorom a pri preprave dieťaťa, ktorému zlyhávajú základné životné funkcie, ktoré bezprostredne ohrozujú jeho život, z iného zdravotníckeho zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity:

Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity viedol počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ pracovnú skupinu pre sociálne otázky v častiach, ktoré sa venovali záverom Rady pre posilnenie integrácie Rómov. V rámci tejto pracovnej skupiny splnomocnenec presadzoval do záverov **Rady aj odporúčania zamerané na posilnenie úlohy rómskej mládeže v integračných procesoch a na podporu participácie rómskej mládeže pri rozhodnutiach, ktoré sa ich dotýkajú**. Závery Rady boli prijaté na zasadnutí Rady ministrov EPSCO, 8. decembra 2016 ako Závery Rady k urýchleniu procesu integrácie Rómov (15406/16).

Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity počas celého roka v systéme prípravy a tvorby právnych predpisov upravených zákonom č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov veľmi dôsledne uplatňoval princíp ochrany záujmov maloletého dieťaťa.

Nakoniec vďaka ústretovej a partnerskej spolupráci Ministerstva spravodlivosti SR, pri tvorbe celého radu všeobecne záväzných právnych predpisov, odvíjajúcich sa od prípravy zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, uplatnil pripomienky, či podporil návrhy zakladajúce ochranné prvky najmä v oblasti dopadov bezdomovectva a núteného vysťahovania s dôrazom na situáciu rodín a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (základný právny predpis – zákon bol publikovaný pod č.377/2016 Z. z.).

Súčasne Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity spolupracoval v roku 2016 pri tvorbe príslušných akčných plánov najmenej rozvinutých okresov v systéme regulácie zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde aj v súlade s antidiskriminačnými ustanoveniami zákonov č.245/2008 Z. z. a č. 365/2004 Z. z. je okrem iných úloh s dopadmi na práva dieťaťa obsiahnutá aj úloha rozvoja pilotného modelu procesu diagnostiky a rediagnostiky detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v príslušnom regióne s cieľom zvýšiť ich úspešnosť pri dosahovaní vzdelávacích výsledkov. Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity aj v roku 2016 v konkrétnych prípadoch inicioval príslušné správne procedúry presadzovania práva v spolupráci so Štátnou školskou inšpekciou a ďalšími orgánmi štátnej správy, najmä na úseku nediskriminačného prístupu detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia ku vzdelávaniu, v ktorých dôsledku boli následne vydané aj príslušné správne akty ako aj začaté a vedené konania podľa osobitného všeobecne záväzného právneho predpisu.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

SNSLP pri konzultačnej a poradenskej činnosti v oblasti ochrany práv detí podľa zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, striktnie dbá na princíp najlepších záujmov dieťaťa. **SNSLP v roku 2016 signalizovalo** problém v nadväznosti na riešenie konkrétneho prípadu, v ktorom identifikovalo **ako potenciálne diskriminačné, resp. znevýhodňujúce vybrané ustanovenia zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“). Prípado poukázal na možné znevýhodňovanie tých žiakov, ktorí absolvujú základné školy, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím (ďalej len „špeciálna základná škola“) s nadpriemernými študijnými výsledkami, t.j. s vyznamenaním. V nadväznosti na podnet Strediska inicioval Spoločný sekretariát výborov MPSVR SR stretnutie, ktoré upozornilo na problém absolventov špeciálnych základných škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím. **Aktivity nadväzujúce na stretnutie budú podkladom pre ďalšie rozpracovanie na expertnej úrovni s cieľom návrhu úpravy súvisiacej legislatívy, metodických usmernení, resp. praxe.**

Vyššie územné celky, mestá a obce

Mesto Prešov v roku 2016 zapracovalo všeobecný princíp najlepších záujmov dieťaťa do normatívnych aktov mesta a to konkrétne do všeobecne záväzného nariadenia (ďalej len „VZN“) mesta o poskytovaní jednorazovej dávky sociálnej pomoci občanom mesta Prešov, VZN o poskytovaní sociálnych služieb mestom Prešov rozšírené o službu v útulku pre matky s deťmi a VZN o podmienkach poskytovania dotácií z rozpočtu mesta Prešov. V oblasti uspokojovania potreby bývania **dlhodobo uprednostňuje najlepšie záujmy rodín s maloletými deťmi** s cieľom ochrániť maloleté deti pred stratou bývania aj v situáciách, keď hrozí týmto rodinám vypratanie z bytu z dôvodu chronickej zadlženosti.

Vo vzťahu k nelegislatívnym materiálom, vnútro-rezortným príkazom, pokynom alebo iným metodickým usmerneniam vydaným či zmeneným v priebehu roka 2016 možno uviesť:

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

V marci 2016 uverejnilo MŠVVŠ SR usmernenie „*Postup centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školskej pripravenosti detí zo sociálne znevýhodneného prostredia*“ s prílohou časťou VÚDPaP - metodická informácia pre odborných zamestnancov poradenských zariadení²⁷.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity:

V roku 2016 ÚSVRK pripravoval aktualizáciu akčných plánov vyplývajúcich z jednotlivých oblastí Stratégie SR pre integráciu Rómov. Aktualizované akčné plány stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2016 – 2018 pre oblasti: D.2.1 oblasť vzdelávania, D.2.2 oblasť zamestnanosti, D.2.3 oblasť zdravia, D.2.4 oblasť bývania a nový akčný plán pre oblasť D.2.5 oblasť finančného začlenenia, boli schválené uznesením vlády SR č. 87 zo dňa 22. februára 2017.

²⁷http://www.minedu.sk/data/files/5853_usmernenie_cpapp_diagnostika.pdf

http://www.minedu.sk/data/files/5854_metodicka_informacia_k_usmerneniu_szp.pdf

Vyššie územné celky, mestá a obce

(BBSK) V roku 2016 boli vytvorené **dve interné smernice** v súlade so vzniknutými potrebami a právami detí v profesionálnych náhradných rodinách, a to Postup pri dodržiavaní bezpečnosti a ochrane zdravia detí v profesionálnych rodinách a Pravidlá na zabezpečenie jednotného postupu krízového strediska „Amoret“, ktoré poskytuje starostlivosť určenému počtu detí v domácom prostredí profesionálneho rodiča a štandardy práce s týmto zamestnancom. Zamestnanci krízového strediska prijali v roku 2016 **Etický kódex zamestnancov** ako morálny záväzok, ktorý upravuje mravné postoje, správanie sa a jednanie všetkých zamestnancov voči deťom a mladistvým v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa.

Vo vzťahu k projektom, programom a službám, ktoré majú vplyv na deti možno za rok 2016 uviesť:

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny

V roku 2016 bolo v rámci priority 1.5. vzdelávacie projekty (podprogram 1. podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín) realizovaných 178 projektov v celkovej sume 399 215 Eur; v rámci priority 2.1 podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín (podprogram 2. výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín) bolo v roku 2016 realizovaných 9 projektov v celkovej sume 17 800 Eur; a v rámci priority 3.5 podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných a umeleckých súťaží pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín (podprogram 3. interetnický a interkultúrny dialóg a porozumenie medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami) boli realizované 4 projekty

v celkovej sume 10 500 Eur. Jednotlivé projekty sú dostupné na webovom sídle Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny²⁸.

2.2. Zefektívnenie koordinácie aktivít a politik na ochranu práv dieťaťa medzi orgánmi štátnej správy

Spôsob plnenia: Zabezpečenie efektívneho prepojenia cieľov, úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na Celoštátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike pri zohľadnení komplementárne uplatňovaných úloh a opatrení iných rezortných stratégií a plánov
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 Zodpovedný gestor: MZVEZ SR Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MDV SR, MO SR, MŽP SR Indikátor: prijatie Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v SR bude predstavovať **strategický dokument mapujúci národnú a medzinárodnú legislatívu v oblasti ľudských práv, popisujúci súčasný stav so stanovením cieľov na ďalšie obdobie**. Cieľom stratégie je stanovenie rámcov, na ktoré budú nadväzovať špecifické akčné plány a koncepcie. V rámci dokumentu budú rozpracované témy, ktoré pokrývajú jednotlivé výbory Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť s doplnením prierezových tém ako je inštitucionálna ochrana ľudských práv, vymožiteľnosť práv a práva migrantov. Vzhľadom na zmeny v procese prípravy stratégie iniciované uznesením Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť č. 83 zo 4. septembra 2013 sa preniesla zodpovednosť za spracovanie jednotlivých kľúčových oblastí na príslušné zodpovedné rezorty a výbory v ich gescii²⁹. Popri tom však poverené rezorty priebežne dohliadajú na prepájanie

²⁸ http://dotacie.vlada.gov.sk/2016/statistiky_verejne.php

²⁹ MPSVR SR v oblasti rodovej rovnosti, práv seniorov, práv osôb so zdravotným postihnutím, práv detí a mládeže; MS SR v oblasti práv LGBTI osôb; MŠVVŠ SR v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam; MV SR v oblasti predchádzania rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie; splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny, resp. osoba poverená vedúcim Úradu vlády SR na plnenie úloh splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín; splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity v oblasti práv osôb žijúcich na hranici chudoby; splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v oblasti posilnenia neziskových organizácií a mechanizmov participácie

cieľov, úloh a opatrení z národného akčného plánu pri realizácii svojich ďalších úloh. **Práva dieťaťa budú tvoriť neoddeliteľnú súčasť pripravovanej stratégie.** Práva detí a mládeže boli témou diskutovanou aj na odborných podujatiach organizovaných v rámci prípravy materiálu v mesiacoch jún a júl 2013.

Odpočet plnenia za rok 2014 - splnená:

MZVEZ SR predložilo (v súlade s aktualizovaným harmonogramom) koncom roka 2014 na rokovanie vlády SR materiál „*Návrh Celostátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv*“. Stratégia definuje priority a rámce s cieľom zlepšiť stav ochrany a podpory ľudských práv v SR. Súčasťou stratégie je aj oblasť ochrany práv dieťaťa. Prípravné odborné podujatie za účasti širokej odbornej i laickej verejnosti sa uskutočnilo v marci 2014. *Východiskový materiál za oblasť práv dieťaťa k stratégii* schválený Výborom pre deti a mládež, zohľadňuje čiastkové strategické zámery v oblasti podpory a ochrany práv detí formulované v Národnom akčnom pláne na roky 2013-2017, podkladový materiál vypracovaný pracovnou skupinou Výboru pre deti a mládež (do ktorej boli prizvaní okrem členov a členiek výboru aj ďalší zástupcovia občianskej spoločnosti) a závery uvedeného odborného podujatia.

Aktualizácia za rok 2015:

Vláda SR Celostátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike **schválila na svojom rokovaní dňa 18. februára 2015 uznesením č. 71**, ktoré zodpovedným gestorom ukladá konkrétne úlohy smerujúce k implementácii prijatej Celostátnej stratégie.

*2.3. Zefektívnenie koordinácie aktivít a politík na ochranu práv dieťaťa medzi orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy

Spôsob plnenia: Rozpracovanie cieľov a opatrení Národného akčného plánu pre deti v regionálnych odvetvových koncepciách rozvoja a lokálnych plánovacích dokumentoch

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: každoročne

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, RVLPNMRR, MŽP SR, ÚSVRK, ÚSVNM, ÚSVROS

Indikátor: počet plánovacích dokumentov do ktorých sa premietajú ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti

***Odporúčania k spôsobu plnenia pre orgány územnej samosprávy:**

1. *aktívne zapájať orgány ústrednej štátnej správy a poradné orgány vlády (splnomocnencov vlády, RVLPNMRR) do tvorby regionálnych a lokálnych plánovacích dokumentov*

2. *rozšíriť plánovacie dokumenty o finančné a vecné nástroje na podporu implementácie (publicita, diseminácia, workshopy, vzdelávanie, konkrétna identifikácia zdrojov - vrátane zdrojov EŠIF a dotačných programov štátu podporujúcich naplnenie cieľa), nástroje pre zber dát o implementácii (zdroje štatistických ukazovateľov, identifikácia zdrojov dát, spracovanie dostupných dát, kvalitatívny výskum...) a aktualizácia plánovacích dokumentov na podklade podnetov od zainteresovaných subjektov, ako aj na základe reflexie takto získaných dát*

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Orgány územnej samosprávy sa podieľajú na plnení úloh Národného akčného plánu pre deti ako **spolupracujúce subjekty**. V súlade so zákonmi a v rámci svojich možností vytvárajú pre deti a ostatných obyvateľov podmienky pre zdravý spôsob života, chránia životné prostredie, vytvárajú podmienky pre zabezpečenie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport. Z pohľadu samospráv **je potrebné skvalitnenie informovanosti a koordinovanosti**

vzájomnej spolupráce všetkých subjektov štátnej správy a samosprávy v prospech záujmov dieťaťa, jeho fyzického i duševného rozvoja a ochrany pred násilím.

ÚSVRK túto koordináciu vykonával najmä prostredníctvom základných poradných orgánov splnomocnenca vlády Slovenskej republiky, v ktorých sú zastúpené tak ako ústredné orgány štátnej správy, tak aj orgány samosprávy a subjekty tretieho sektora. **Regionálne kancelárie ÚSVRK** aj v roku 2013 pokračovali v spolupráci so samosprávami miest a obcí za účelom implementácie cieľov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020.

ÚSVRK – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v štvrtom štvrtroku 2013 podporil dotáciou podľa zákona č. 526/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov sumou 336 909,00 Eur **projekt Zdravé komunity**. Jedným z cieľov uvedeného pilotného projektu na úseku ochrany zdravia MRK a detí žijúcich v MRK je aj **vytvorenie a prenesenie princípov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 z pozície ústredných orgánov do aplikačnej praxe v regiónoch**. ÚSVRK v roku 2013 v rámci uvedenej dotačnej politiky podporil celý rad projektov zameraných na miestne stratégie integrácie Rómov, ako aj celý rad projektov zameraných na podporu, ochranu a realizáciu práv detí najmä v oblastiach prístupu k vzdelávaniu, ochrany detí, rozvoja kultúrnych aktivít detí a to v rámci aktivity: Oblasť podpory vzdelávania a výchovy v celkovej sume 595 045,00 Eur. Cieľom uvedenej aktivity bolo skvalitniť podporujúce výchovné, vzdelávacie programy prispievajúce k zvýšeniu vedomostnej a vzdelanostnej úrovne príslušníkov rómskych komunit. Do rámca oprávnených aktivít patrili aj projekty, ktoré posilnia predškolské vzdelávanie a vytvoria optimálne podmienky pre úspešné začlenenie detí, najmä z prostredia MRK do hlavného vzdelávacieho prúdu. Súčasťou podpory boli mimoškolské aktivity rozvíjajúce talent rómskych detí a mládeže. Prijemcami uvedených dotácií boli samosprávne orgány a organizácie tretieho sektora.

Ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti a mládež boli zapracované v **Akčnom pláne politiky detí a mládeže Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2013**.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V Nitrianskom samosprávnom kraji nadviazali na predchádzajúce obdobie a ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti a mládež boli zapracované aj novom v „*Akčnom pláne politiky detí a mládeže Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2014-2019*“ a v „*Koncepcii rozvoja stredného školstva v Nitrianskom samosprávnom kraji na roky 2015-2020*“. Nad rámec uvedeného NKS v sledovanom období rozpracoval „*Integračnú politiku Slovenskej republiky v Nitrianskom samosprávnom kraji*“ a bola vyhodnotená aj „*Regionálna stratégia v oblasti telesnej výchovy a športu za obdobie 2010-2014*“.

Ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti sa premietajú vo viacerých aktivitách stanovených *Koncepciou rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017*.

Na realizácii Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017 sa KSK ako spolupracujúci subjekt podieľal prostredníctvom svojich strednodobých nástrojov „*Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2007-2013 v Košickom samosprávnom kraji*“ a „*Priorít zdravotnej politiky Košického samosprávneho kraja na obdobie 2012-2015*“.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

K základným dokumentom, ktoré miestna územná samospráva aplikuje pri plánovaní miestneho rozvoja, s ohľadom na vecnú tému, patrí *plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a komunitný plán rozvoja sociálnych služieb*. V predmetných dokumentoch sú spracúvané všetky miestne významné rozvojové oblasti, spravidla vrátane podmienok pre rodiny s deťmi a deťmi ako cieľovou skupinou, pričom zohľadňujú národné priority, ak sú definované štátom. K všeobecným a dlhodobým nedostatkom v oblasti koordinácie aktivít a politik z národných úrovní na lokálnu úroveň (kde spravidla nachádzajú svoj praktický obsah), je absencia nástrojov na úspešnú implementáciu, evaluáciu a aktualizáciu. **Väčšina krátkodobých plánovacích dokumentov neobsahuje či už finančné alebo vecné nástroje na podporu implementácie** (publicita, diseminácia, workshopy, vzdelávanie, konkrétna identifikácia zdrojov - vrátane zdrojov EŠIF a dotačných programov štátu podporujúcich naplnenie cieľa), **nástroje pre zber dát o implementácii** (zdroje štatistických ukazovateľov,

identifikácia zdrojov dát, spracovanie dostupných dát, kvalitatívny výskum...), pričom aktualizácia by sa mala uskutočňovať nie len na podklade *ad hoc* podnetov od zainteresovaných subjektov ale aj na základe reflexie systematicky zbieraných a vyhodnocovaných dát. Keďže sa ukazuje, že pre konkrétnejšie kvantitatívne zhodnotenie naplnenia indikátora nie je vytvorený adekvátny rámec, navrhuje sa aktualizácia a rozšírenie znenia úlohy o nový parameter – **odporúčanie k spôsobu plnenia**.

(KSK) Ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti boli rozpracované v strategickom materiáli *Koncepcia rozvoja práce s mládežou na území Košického samosprávneho kraja na roky 2015 – 2020*. V dvojročných intervaloch v rámci koncepcie sú spracované akčné plány pre prácu s mládežou. V rámci týchto plánov sú **merateľné ukazovatele výsledku a kvality nastavené percentuálne a číselne** podľa aktuálnych podmienok kraja tak, aby sa zabezpečil trvalý rozvoj práce s mládežou. V priebehu roka 2015 rozpracoval KSK „**Stratégiu pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít KSK na roky 2016-2020**“ - ide o základný dokument KSK pre oblasť riešenia situácie marginalizovaných rómskych komunít v rámci zákonne stanovených kompetencií KSK. Podstatnú cieľovú skupinu stratégie tvoria deti, hlavne navštevujúce komunitné centrá v kraji, ktorým sa týmto spôsobom poskytuje pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, zúčastňujú sa spoločných záujmových a preventívnych aktivít. Zámerom KSK je **vytvoriť „Partnerskú sieť komunitných centier v KSK“**, prostredníctvom ktorej sa rozvinie aktívna spolupráca medzi registrovanými komunitnými centrami v kraji, vzájomne si jednotlivé komunitné centrá budú pri svojej činnosti vedieť poradiť, prípadne spoločnými silami presadiť, dosiahnuť náležitosti potrebné pre ich ďalší rozvoj. KSK vystupuje v tomto procese vytvárania „partnerskej siete komunitných centier“ ako facilitátor a koordinátor.

(ŽSK) Medzi relevantné strategické dokumenty ŽSK patria *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK pre roky 2014 – 2020; Koncepcia rozvoja sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK; Sociálny program na ochranu práv a právom chránených záujmov detí a na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK*. ŽSK sa v sociálnej oblasti naďalej spolupodieľa na tvorbe a vyhodnocovaní odpočtov plnenia úloh ďalších strategických dokumentov, do ktorých sa premietajú ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017 (*Prevenia kriminality detí a mládeže v Žilinskom kraji; Prevenia a eliminácia násilia páchaného na ženách a v rodinách; Rómska problematika detí a mládeže v Žilinskom kraji; Rozvoj a podpora cudzincov na území ŽSK s ohľadom na deti a mládež; Organizovanie voľnočasových aktivít zameraných na preventívne činnosti detí a mládeže*). Vnútorne predpisy ŽSK v sociálnej oblasti upravujú možnosti financovania subjektov, ktoré poskytujú pomoc pri riešení nepriaznivej sociálnej situácie aj cieľovej skupine detí.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

(PSK) Príprava strategických dokumentov v oblasti detí a mládeže vychádzajúcich z NAP v Prešovskom kraji vychádza z potreby subjektov pôsobiacich v tejto oblasti. V roku 2016 PSK začal prípravnú fázu k vytvoreniu *Dodatku ku Koncepcii rozvoja sociálnych služieb na území Prešovského kraja* so **snahou zachytiť všetky kľúčové trendy** v rozvoji sociálnych služieb ako aj dodržať piliere všetkých prijatých národných dokumentov, vychádzajúc z komunitných plánov miest a obcí na území kraja. K skvalitneniu života mladých ľudí v Prešovskom kraji bola prijatá *Stratégia PSK pre mládež na roky 2015 – 2020*, ktorá je strednodobým strategickým dokumentom pre oblasť mládežníckej politiky. Miestne a regionálne samosprávy ako orgány najbližšie k mladému človeku, zohrávajú veľmi dôležitú úlohu v podporovaní zapojenia mládeže. Stratégia je koncipovaná tak, aby spĺňala základné kritériá pre zapojenie mladých ľudí – účasť mladých ľudí na jej tvorbe a zohľadnenie záujmov, potrieb a názorov mladých ľudí v strategických cieľoch a opatreniach.

(KSK) Ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti boli rozpracované v strategickom materiáli *Koncepcia rozvoja práce s mládežou na území Košického samosprávneho kraja na roky 2015 – 2020* (pozri bližšie odpočet k tomuto čiastkovému cieľu za rok 2015). V rámci koncepcie KSK:

- koordinuje, komunikuje, pripravuje a realizuje opatrenia smerujúce k napĺňaniu stratégie SR na úrovni samosprávneho kraja, pričom zabezpečením konkrétnych úloh poveruje aj inštitúcie vo svojej pôsobnosti, napríklad Centrum voľného času - regionálne centrum mládeže Košice (ďalej CVČ –RCM KE) a pod.,
- pri implementácii vlastnej koncepcie vo vzťahu k mládeži, rešpektujúcej špecifiká kraja, spolupracuje so školami, školskými zariadeniami, mimovládnyimi organizáciami, zamestnávateľmi a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky na území samosprávneho kraja,

- pri vykonávaní regionálnej samosprávnej politiky vo vzťahu k mládeži spolupracuje s inými orgánmi štátnej správy, obcami, mestami a mimovládnyimi organizáciami na území kraja,
- zriaďuje **medzisektorovú pracovnú skupinu pre mládež na úrovni kraja**, ktorá má poradný charakter pri realizácii systémových opatrení v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky. KSK bola zriadená **Metodická rada** v roku 2009, ktorej členmi sú: zástupcovia odboru školstva KSK, zástupcovia odboru školstva Okresného úradu Košice, zástupcovia odboru školstva mesta Košice, zástupcovia stredných škôl, ktorých zriaďovateľom je KSK ako aj cirkevných a súkromných zriaďovateľov, zástupca centra PPP v Košiciach, zástupca centra voľného času – regionálneho centra mládeže II. KSK, zástupcovia rady mládeže košického kraja, zástupca Junior Achievement-u, zástupca IUVENTY – Slovenského inštitútu mládeže.

*2.4. Inštitucionalizácia verejnej ochrany práv dieťaťa v súlade s požiadavkami Parížskych princípov

Spôsob plnenia: Príprava a rozpracovanie návrhu riešenia inštitucionálnej ochrany práv dieťaťa v súlade s požiadavkami Parížskych princípov s prihliadnutím na riešenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: MS SR, MZVEZ SR

Spolupracujúce subjekty: Výbor pre deti a mládež, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, MVO

Indikátor: finalizácia prípravy právnej úpravy súvisiacej so zriadením nezávislej národnej inštitúcie pre ľudské práva na pravidelné sledovanie vykonávania dohovoru na celoštátnom a miestnom stupni, s mandátom prijímať a preskúmať individuálne sťažnosti detí alebo ich zástupcov o porušeníach ich práv, fungujúcej v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa v súlade s Parížskymi zásadami

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa v roku 2013 zaoberalo riešením otázky nezávislého mechanizmu na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru, tak ako to predpokladá jeho článok 33 ods. 2, a to prostredníctvom zo zákona zriadenej samostatnej nezávislej inštitúcie zabezpečujúcej ochranu práv zaručených Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Dohovorom o právach dieťaťa (vrátane súvisiacich opčných protokolov). **Pracovná skupina pre prípravu návrhov riešení verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím** (zriadená na základe uznesenia Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 29 zo 17. apríla 2013 a uznesenia Výboru pre deti a mládež č. 28 z 19. apríla 2013), je zložená so zástupcov MZVEZ SR, MS SR, MPSVR SR a zástupcov reprezentatívnych organizácií osôb so zdravotným postihnutím a zástupcov reprezentatívnych organizácií pre deti. Členovia pracovnej skupiny navrhujú riešiť ochranu osobitne zaručených ľudských práv samostatnou nezávislou inštitúciou s ustanovením konkrétnych osôb – **komisárov** - zabezpečujúcich ochranu práv zaručených osobitnými dohovormi skupinám populácie vyžadujúcim osobitnú pozornosť. Pracovný názov tejto inštitúcie je **Úrad komisárov na ochranu ľudských práv**. Navrhované riešenie okrem vhodnosti, účelnosti a hospodárnosti môže priniesť aj významnú mieru „univerzality“ do riešenia verejnej ochrany práv špecifických skupín osôb tým, že umožní jej prípadné rozšírenie o ďalšiu/ďalšie ľudsko-právne oblasti jednoduchým spôsobom, rozšírením o nový špecializovaný úrad komisára. Pri príprave uvedeného návrhu zákona sa pracovná skupina pridržiava Parížskych princípov, tak aby navrhované postavenie komisárov bolo nezávislé v čo možno najširšej miere podľa uvedených kritérií.

Odpočet plnenia za rok 2014 – splnená:

Pracovná skupina pre prípravu návrhov riešení verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím pod gesciou MPSVR SR dopracovala v roku 2014 do finálnej podoby paragrafové znenie návrhu zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predmetom návrhu zákona je konštituovať dva nezávislé inštitúty - Komisára pre deti a Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím s personálnym aj materiálno-technickým zázemím prostredníctvom samostatných úradov komisárov. Podstatou činnosti komisárov bude, na rozdiel od ostatných orgánov ochrany práv, špecializovaná verejná ochrana práv uznaných v ľudskoprávných dohovoroch OSN³⁰.

³⁰ Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Zb.). Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 256/2009 Z. z.).

Návrh právnej úpravy utvára podmienky na nezávislé pôsobenie komisárov (oddelený výkon oprávnení od iných orgánov s kompetenciami v oblasti ľudských práv, voľba Národnou radou Slovenskej republiky, nezlučiteľnosť funkcií, financovanie prostredníctvom dotácie). Návrh zákona rieši aj otázku akceptácie komisára zo strany reprezentatívnych organizácií prostredníctvom ich vyjadrení k osobe komisára ešte pred jeho voľbou. Navrhuje sa tiež, aby bola komisárom priznaná kompetencia podávania oznámení na príslušné výbory OSN v mene dieťaťa (skupiny detí) podľa Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení a v mene osôb so zdravotným postihnutím (skupiny osôb so zdravotným postihnutím) podľa Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Návrh zákona bol vypracovaný v súlade s Parížskymi princípmi. V septembri 2014 schválili Výbor pre deti a mládež aj Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím predmetný návrh zákona a tento bol následne predložený do legislatívneho procesu, ukončenie ktorého sa očakáva v priebehu roka 2015.

Aktualizácia za rok 2015:

Súčasťou legislatívneho procesu k návrhu zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím bolo prerokovanie návrhu zákona v poradných orgánoch vlády. Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť SR odporučila svojim uznesením č. 127 z 11. marca 2015 vláde SR návrh zákona schváliť. Vláda SR schválila návrh zákona dňa 15. apríla 2015 uznesením č. 186. Po prerokovaní vo výboroch a v pléne NRSR, **schválili poslanci NR SR návrh zákona dňa 5. júna 2015**. Týmto zákonom bol zriadený Úrad komisára pre deti a zároveň v ňom boli vymedzené zákonné kompetencie komisára pre deti. Komisár pre deti je okrem iného oprávnený zúčastňovať sa konania pred súdom. Súd môže aj bez návrhu pribrať do konania komisára pre deti na ochranu ich práv.

Zákon č. 176/2015 Z. z. Zákon o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **nadobudol účinnosť 1. septembra 2015**. Predseda NR SR svojím rozhodnutím č. 1791 z 10. septembra 2015 požiadal poslancov NR SR, aby v termíne do 23. októbra 2015 predložili návrhy na kandidátov na komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Súčasťou poslaneckých návrhov kandidátov bola aj podmienka predloženia podporného stanoviska najmenej piatich reprezentatívnych organizácií s predmetom činnosti v oblasti presadzovania a ochrany práv detí. Verejné vypočutie 4 kandidátov na funkciu komisára pre deti a 2 kandidátok na funkciu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa uskutočnilo dňa 4. novembra 2015 pred výborom NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny.

Body Voľba komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím boli prerokované v pléne NR SR ako bod 134 (parlamentná tlač 1812) počas 58. schôdze NR SR so začiatkom 10. novembra 2015. Dňa **2. decembra 2015 bola v 1. kole hlasovania za komisárku pre deti hlasovaním č. 409 zvolená Viera Tomanová** a za komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím hlasovaním č. 410 Zuzana Stavrovská. Komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím zvolení prvýkrát po nadobudnutí účinnosti zákona **začnú vykonávať svoju pôsobnosť najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zvolenia**.

*2.5. Transparentné, zreteľné a ľahko identifikovateľné určenie, pridelovanie a sledovanie finančných prostriedkov na vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov

Spôsob plnenia: Zriadenie pracovnej skupiny pre identifikáciu mechanizmu sledovania a alokácie zdrojov vynaložených z verejného rozpočtu na ochranu detí a rodín

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Spoluzodpovedný gestor: MF SR; Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MF SR, MZVEZ SR, MDV SR, MO SR, MŽP SR, ŠÚ SR

Indikátor: závery pracovnej skupiny

Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 424/2004 Z. z.). Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 91/2014 Z. z.); Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z.). Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 318/2010 Z. z.).

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Harmonogram plnenia úlohy počíta s jej realizáciou až v roku 2014, napriek tomu niektoré rezorty zohľadnili potrebu identifikácie sledovania a alokácie zdrojov zo štátneho rozpočtu už v tomto odpočte (osobitne vo vzťahu k dotačným titulom v ich zodpovedajúcej gescii), ktoré môžu slúžiť ako jedno z východísk pre Výbor pre deti a mládež povereného gesciou uvedenej úlohy.

V rezorte kultúry bol cieľ bolo rozpracovaný a napĺňaný prostredníctvom nastavenia priorít a v rámci dotačného systému MK SR a dotačných programov, ktoré sú zamerané aj na podporu kultúrnych práv detí, zvyšovanie dostupnosti kultúry pre všetky skupiny detí – **dotačný program Umenie** (podpora detskej literatúry a umenia a interaktívnych podujatí), **dotačný program Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť** (festivaly, súťaže a prehliadky). Významnú úlohu plní **dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**, ktorý slúži na podporu a rozvoj kultúrnych potrieb znevýhodnených skupín obyvateľstva. Program je prioritne nastavený na podporu kultúrnych aktivít pre znevýhodnené skupiny detí a mládeže – deti z detských domovov, reedukačných ústavov, deti utečencov, deti z marginalizovaných rómskych komunít a pod., ktoré sú ohrozené chudobou, rôznymi formami násillia, sociálnym vylúčením. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v sledovanom období odštartovalo prípravu **Stratégie rozvoja kultúry**, v rámci ktorej sa pokúsi vytvoriť systémové nástroje na podporu spolupráce kultúrnych inštitúcií s deťmi a mladými ľuďmi.

V rámci novely zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy prešli k 1. októbru 2012 z Úradu vlády Slovenskej republiky na MZVEZ SR **dva dotačné tituly v oblasti ľudských práv a antidiskriminácie** (presadzovanie, podpora a ochrana ľudských práv a predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie). Uvedené tituly patria k základným nástrojom podpory a spolupráce ministerstva s občianskou spoločnosťou v oblasti implementácie ľudskoprávných politík. **V januári 2013 bola v gescii MZVEZ SR vyhlásená prvá výzva Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2013³¹.**

Na základe záverov z 12. zasadnutia Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť bude v roku 2014 zriadená **pracovná skupina rady v pôsobnosti MZVEZ SR, ktorej úlohou bude zlepšenie mechanizmu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv vrátane proporčného prerozdeľovania zdrojov.**

Financovanie práce s deťmi a mládežou sa v rezorte školstva, vedy, výskumu a športu v roku 2013 plnilo prostredníctvom vyhlásenia výziev v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**. V roku 2013 boli v rámci uvedených programov zverejnené výzva týkajúca sa systematickej práce s deťmi a mládežou. V rámci uvedenej podpory bola schválená dotácia na systematickú prácu s deťmi a mládežou 24 občianskym združeniam detí a mládeže v celkovej sume 2 046 994 Eur pre vyše 60 tisíc mladých ľudí.

Splnomocnenec vlády SR pre mládež a šport v spolupráci s rezortom školstva zabezpečoval organizáciu a realizáciu vybraných športových podujatí, prostredníctvom poskytnutia **osobitnej finančnej dotácie**. Išlo o podujatia zamerané na regióny Slovenska a dotknutý projekt mal názov **„Regionálne športové hry detí základných škôl“**. Konal sa v 6 regiónoch – Sobrance, Košice, Dolný Kubín, Banská Bystrica, Ružindol, Myjava – zúčastnilo sa ho priemerne 700 detí / 1 podujatie - t. j. spolu cca 4.200 detí – a to za aktívnej spolupráce orgánov miestnej samosprávy (miest a obcí). V roku 2014 je predpoklad, že sa podobné podujatia zopakujú. Cieľom je **motivovať deti, ktoré nie sú organizované v športových kluboch** k rekreačnému pohybu – športovaniu v daných miestnych podmienkach.

V rozpočte MDVRR SR sú finančné prostriedky na vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov **pridelené priamo finančnému stredisku - oddelenie bezpečnosti cestnej premávky**, ktoré v rámci svojej činnosti rôznymi formami bude aj v roku 2014 vzdelávať deti a mládež v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky a upozorňovať na nebezpečenstvá nedodržiavania zásad bezpečnosti, dopravných predpisov, užívania alkoholu a omamných látok.

Štatistický úrad Slovenskej republiky v súlade s legislatívou Európskej únie poskytuje do EUROSTAT-u **medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na systém sociálnej ochrany v Slovenskej republike** (metodika ESSPROS – Európsky integrovaný systém štatistík sociálnej ochrany). V rámci tohto

³¹ v rámci vyhlásenej Výzvy podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2014 je jednou z prioritných oblastí na rok 2014 výchova a vzdelávanie detí a mládeže v oblasti ľudských práv

systemu sú k dispozícii časové rady za obdobie 1995 až 2011 aj za funkciu rodina a deti.³² V roku 2013 ŠÚ SR vydal viaceré publikácie týkajúce sa aj predmetnej témy³³.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež v priebehu roka 2014 koordinoval plnenie uvedenej úlohy s prípravou Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, ktorá vo svojej finálnej podobe predloženej na rokovanie vlády SR koncom roka 2014 v Priorite II. venovanej posilneniu systému inštitúcií podpory a ochrany ľudských práv v SR, v úlohe č.II.2., definuje rámce pre legislatívne, finančné a personálne posilnenie agendy, verejných politík, inštitúcií a procesov uplatňovania a ochrany ľudských práv. Súvisiaci návrh uznesenia vlády SR k Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ĽP v SR v bode B.10. ukladá podpredsedovi vlády a ministrom zahraničných vecí a Európskych záležitostí ako koordinátorovi plnenia úloh v oblasti ľudských práv **vypracovať návrh na vytvorenie samostatného rozpočtového medzirezortného programu pre oblasť podpory a ochrany ľudských práv**. Uvedený návrh je výsledkom rokovaní, ktoré nadväzovali na rozporové konanie k materiálom, s cieľom dosiahnutia konsenzu v prerokovaných otázkach a odstránenia rozporov vzniknutých počas medzirezortného pripomienkového konania. Prerokovanie návrhu stratégie vládou SR sa očakáva až v priebehu roka 2015 z dôvodu avizovanej novely zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, v zmysle návrhu ktorej tvorba a uskutočňovanie štátnej politiky a koordinácie plnenia úloh v oblasti ľudských práv zabezpečuje s účinnosťou od 1. júna 2015 rezort spravodlivosti. V nadväznosti na uvedené sa navrhuje zmena termínu plnenia úlohy tak, aby časovo korešpondovala s procesom prípravy samostatného rozpočtového medzirezortného programu pre oblasť podpory a ochrany ľudských práv.

Podobne ako v minulom období, aj v roku 2014 zohľadnili niektoré rezorty potrebu identifikácie sledovania a alokácie zdrojov zo štátneho rozpočtu vo vzťahu k dotačným titulom v ich zodpovedajúcej gescii.

V roku 2014 bola v gescii MZVEZ SR zriadená **pracovná skupina Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť k zefektívneniu procesu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv**. Pracovná skupina bola zložená zo zástupcov verejnej správy a občianskej spoločnosti. Výsledkom pôsobenia pracovnej skupiny je **súbor 12 odporúčaní**, ktoré majú pre gestorov dotačných schém nezáväzný charakter a bude plne v ich kompetencii v akej miere a v akom časovom horizonte ich budú využívať v praxi.

V roku 2014 bola v gescii MZVEZ SR vyhlásená **druhá výzva Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd ĽP/2014. Celkovo 16 projektov**, ktoré sa zameriavali na oblasť ochrany práv dieťaťa, najmä na oblasť zlepšenia kvality života detí a na oblasť výchovy a vzdelávania k ľudským právam, **bolo podporených v celkovej výške 245 396 Eur**. Zoznam všetkých schválených projektov sa nachádza na webovom sídle MZVEZ SR³⁴.

Vláda SR schválila dňa 14. mája 2014 *Stratégiu rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020*. V súčasnosti je spracovávaný akčný plán realizácie stratégie, v rámci ktorého budú zapracované aj systémové nástroje na podporu aktivít s deťmi a mladými ľuďmi. V rámci toho sa pripravuje aj *Koncepcia rozvoja kultúrnych a čitateľských kompetencií detí prostredníctvom kultúrnej výchovy* s cieľom zriadiť *Centrum detskej literatúry* v BIBIANE, medzinárodnom dome umenia pre deti. MK SR naďalej pokračuje v realizácii uvedených dotačných programov.

MO SR sa podieľa na plnení záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa implementáciou zásad Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, ktorého je gestorom. **Výdavky vyplývajúce pre rezort obrany z vykonávania Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch sú zabezpečené v rámci schválených limitov kapitoly MO SR na príslušný rozpočtový rok.**

³² Európska komisia – verejná databáza EUROSTAT-u

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database

³³http://www.susr.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications!/ut/p/b1/jZLDolwEEU_qZdSXsuCUm0l8hDFbgwLYzACLozfbyGsTCzObtJzemeGKNIQNbTv7ta-unFoH1Ov3EvhST8MLQ7f8QCZVTVwriCUauCsAfw0ji8_K7eQB56LcscsMGfxDcDkx1VOecBetCn3sX6OqF-lLgWsxY8ET5iXAn4qHEie1GVQ2Da4_d_8hgBTvnBxfA2s5JlmhHTBjNgOvHakZR5irUf9BZZMvZX8uxrXQ06eWcfzhuO3Q!!/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1E3SThCQjFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwMe4w/

³⁴[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_972CFC15B782CA0BC1257D200046299D_SK/\\$File/Zoznam%20schválených%20žia dostí.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_972CFC15B782CA0BC1257D200046299D_SK/$File/Zoznam%20schválených%20žia dostí.pdf)

V rozpočte MDVRR SR sú pridelené finančné prostriedky na vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov priamo finančnému stredisku – oddelenie bezpečnosti cestnej premávky, ktoré v rámci svojej činnosti rôznymi formami bude aj v roku 2015 vzdelávať deti a mládež v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky a upozorňovať na nebezpečenstvá nedodržiavania zásad bezpečnosti, dopravných predpisov, užívania alkoholu a omamných látok.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Uznesenie vlády SR č. 71/2015, ktorým bola dňa 28. februára 2015 schválená Celoštátna stratégia ochrany a podpory LP v SR, v bode B.10. ukladala podpredsedom vlády a ministrom zahraničných vecí a Európskych záležitostí ako koordinátorom plnenia úloh v oblasti ľudských práv **vypracovať návrh na vytvorenie samostatného rozpočtového medzirezortného programu pre oblasť podpory a ochrany ľudských práv**. V danom kontexte bol aktualizovaný aj spôsob a časový harmonogram plnenia úlohy obsiahnutej v Národnom akčnom pláne pre deti. S účinnosťou od 1. septembra 2015 došlo k prechodu kompetencií v oblasti tvorby a uskutočňovania štátnej politiky a koordinácie plnenia úloh v oblasti ľudských práv na rezort spravodlivosti, ktorý z dôvodu nedostatočnej podpory pre tvorbu tohto nástroja, prehodnotil pôvodný zámer a v decembri 2015 požiadal o zrušenie úlohy B.10. uznesenia vlády. S ohľadom na uvedený vývoj je opodstatnený návrat k pôvodnému nastaveniu plnenia čiastkového cieľa s využitím kapacít Výboru pre deti a mládež a dotknutých rezortov. Metodologickým vodítkom pre prípravu návrhu v pracovnej skupine bude aktuálne **pripravované znenie Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa k článku 4 Dohovoru**, zamerané na oblasť verejných výdavkov prihládajúc na práva dieťaťa. Pre väčšinu rezortov zostáva naďalej v platnosti konštatovanie, že **v príslušnom rozpočte kapitoly ministerstva nie sú samostatne vyčlenené rozpočtové položky, ktorými by sa osobitne sledovali výdavky na realizáciu práv detí**. Aktivita, ktoré majú vplyv na cieľovú skupinu deti a mládež, sa realizujú prevažne spolu s aktivitami určenými pre dospelú populáciu, líšia sa len charakterom a obsahovým zameraním a sú financované spoločne. Podobne ako v minulom období, aj v roku 2015 zohľadnili niektoré rezorty potrebu identifikácie sledovania a alokácie zdrojov zo štátneho rozpočtu na podporu a ochranu práv detí **vo vzťahu k dotačným titulom** v ich zodpovedajúcej gescii.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MK SR prostredníctvom **dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** v roku 2015 prerozdeleno v rámci podpory znevýhodnených skupín detí a mládeže 102 100 Eur - deti a mládež so zdravotným postihnutím (21 projektov/50 300 Eur), deti a mládež z marginalizovaných rómskych komunít (14 projektov/28 800 Eur), deti a mládež ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (5 projektov/14 500 Eur), predchádzanie diskriminácii a všetkým formám násillia (3 projekty/ 8 500 Eur).³⁵ Prostredníctvom **dotačného programu Kultúrne poukazy** v roku 2015 prerozdeleno MK SR 2 365 487 Eur. Cieľmi dotačného programu sú najmä podpora prístupu detí a mládeže a ich pedagógov ku kultúrnym hodnotám a vytvorenie podmienok pre aktívnu účasť kultúrnych inštitúcií vo výchove a vzdelávaní školskej mládeže. V súvislosti so vznikom verejnoprávnej inštitúcie **Fond na podporu umenia**³⁶, MK SR od roku 2016 nebude poskytovať žiadne dotácie v oblasti podpory kultúry a umenia s výnimkou dotačných programov *Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva*, *Obnovme si svoj dom* a *Kultúrne poukazy*.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

V zmysle zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov Rada vlády SR pre prevenciu kriminality (ďalej len „RVPK“) ako poradný, iniciatívny,

³⁵ Reprezentatívny výber z podporených projektov: Nadácia Vlada Kulíška, Trenčín: Počuť srdcom – festival záujmovo umeleckej činnosti sluchovo postihnutých detí (tanec, pantomíma, divadlo) (3 500 €); Maják, n.o., Sady nad Torysou: Toto sme my – divadelné predstavenie Maják od nás pre vás (arteterapia, divadlo, kurz posunkového jazyka) (5 100 €); OZ Romano Kher, Bratislava: Tvorivé dielne, kovárske sympóziium a vianočný bazár – kultúrna aktivita z oblasti úžitkového výtvarného umenia pre deti z marginalizovaných rómskych komunít (2 000 €); OZ Deti Dunaja, Bratislava: Stena lásky – výtvarná dielňa pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (2 000 €); Mesto Banská Bystrica: Klauni rozdáajú smiech – divadelné predstavenia pre deti v nemocniciach s chronickými ochoreniami (4 000 €).

³⁶ zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

koordináčny a odborný orgán vlády pre oblasť prevencie kriminality okrem iného zverejňuje na internetovej stránke MV SR výzvy na predkladanie projektov, schvaľuje projekty a schvaľuje poskytnutie dotácií na ich financovanie a pritom prihliada na priority uvedené v *Stratégii prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2012 – 2015*. Vychádzajúc z citovaného zákona ako aj z predmetnej stratégie prevencie kriminality bola v roku 2014 na stránke MV SR zverejnená Výzva RVPK na predkladanie žiadostí o poskytnutie **dotácie zo štátneho rozpočtu na financovanie projektov v oblasti prevencie kriminality pre rok 2015**, ktorá prihliada predovšetkým na **priority uvedené v stratégii**:

1. znižovanie miery a závažnosti kriminality a inej protispoločenskej činnosti (najmä: závažná a organizovaná trestná činnosť, obchodovanie s drogami, počítačová kriminalita, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne vykorisťovanie detí a detská pornografia, hospodárska a majetková trestná činnosť, korupcia, obchodovanie so zbraňami a cezhraničná trestná činnosť, násilie na ženách)
2. zvyšovanie bezpečnosti miest a obcí (začleňovanie prevencie kriminality do koncepcií rozvoja krajov a obcí, zvyšovanie kvality sociálnych vzťahov, zvyšovanie bezpečia obyvateľov a návštevníkov)
3. eliminácia sociálne patologických javov v rizikových skupinách (deti a mládež ohrozené kriminalitou a sociálne patologickými javmi, rodina, seniori, sociálne vylúčené komunity, t.j. nezamestnaní, bezdomovci, zdravotne a telesne postihnutí, osoby prepustené z výkonu trestu; prvopáchatelia trestných činov, recidivisti)
4. eliminácia propagácie kriminality a inej protispoločenskej činnosti prostredníctvom všetkých druhov médií (film, televízia, rozhlas, internet, tlačoviny, miestne oznamovacie prostriedky, obecné noviny, oznamovacie tabule, školské rozhlasové vysielanie a pod.).

Na základe Výzvy RVPK pre rok 2015 bolo podporených 606 projektov v celkovej výške 3 010 500 Eur, z toho 66 projektov v oblasti sociálnej prevencie vo výške 669 100 Eur, 12 projektov viktimačnej prevencie vo výške 198 500 Eur a 294 projektov situačnej prevencie vo výške 2 134 900 Eur. V roku 2015 bola vyhlásená aj Výzva číslo I. KMV 2015 na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MV SR, zameraná na **prevenciu a identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi, rozvoj odborných kapacít v oblasti obchodovania s ľuďmi a predchádzanie radikalizácie a extrémizmu** a zvyšovanie povedomia o tejto problematike. V rámci tejto výzvy bolo podporených 7 projektov v celkovej výške 95 000 Eur, pričom všetky sa týkali boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny

ÚSVNM pri vypracovaní materiálov legislatívnej a nelegislatívnej povahy sleduje vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín aj princíp najlepšieho záujmu dieťaťa, a to najmä prostredníctvom **dotáčného programu Úradu vlády SR Kultúra národnostných menšín**. Dotačný program sa člení na tri podprogramy a v rámci nich na 15 priorít.

Ciele podprogramu 1. podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín - priorita 1.5 vzdelávacie projekty boli identické s cieľmi tejto priority v roku 2014 a zameriavali sa okrem iného aj na podporu kultúrno-vzdelávacích táborov, umeleckých tvorivých dielní a prázdninových táborov pre deti a mládež patriacich k národnostným menšinám.³⁷ V roku 2015 bolo v rámci tejto priority realizovaných 200 projektov v celkovej sume 520 788 Eur.

Cieľom podprogramu 2. výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín - priorita 2.1 podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín je podpora organizácie a realizácie edukačných aktivít zameraných na výchovu detí a mládeže k právam národnostných menšín prostredníctvom interaktívneho, zážitkového učenia. Cieľom tejto oblasti je aj zabezpečenie orientácie žiakov základných škôl a študentov stredných škôl v oblasti práv národnostných menšín a poukázanie na možnosti ich aktívneho uplatnenia v každodennom živote. V tejto prioritě bolo v roku 2015 realizovaných 9 projektov v celkovej sume 17 562 Eur.

Ciele podprogramu 3. interetnický a interkultúrny dialóg a porozumenie medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami - priorita 3.5 podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných, umeleckých a športových súťaží pre deti a mládež z rôznych

³⁷ Pozri odpočet plnenia NAP pre deti za rok 2014 za Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny – Podprogram 1.

národnostných a jazykových skupín boli identické ako v roku 2014³⁸. Podpora interetnického a interkultúrneho dialógu v rámci tejto priority bola umožnená najmä prostredníctvom organizácie vzdelávacích podujatí a súťaží predovšetkým detí a mládeže patriacich k rôznym národnostným menšinám a etnickým skupinám a formou výmenných programov/pobytov. V roku 2015 boli v rámci tejto priority realizované 4 projekty v celkovej sume 12 500 Eur. Jednotlivé projekty sú dostupné na webovom sídle Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny³⁹.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

V roku 2015 ÚSVRK podporil v **súvislosti s finančným zabezpečením plnenia Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020** z rozpočtu verejnej správy nasledovné oblasti: *Oblasť podpory vzdelávania a výchovy* (76 600 Eur) - v rámci tejto aktivity bola podpora prioritne zameraná na projekty, ktoré majú za cieľ zlepšenie kvality stredoškolského vzdelávania z prostredia marginalizovaných rómskych komunít. S cieľom posilniť intervencie v oblasti výchovy, vzdelávania a osvetovej práce, bola podpora zameraná aj na činnosti realizované v rámci misijnej práce v prostredí marginalizovaných rómskych komunít; *Podpora vzniku a činnosti komunitných centier zriadených subjektmi dotácií*: 116 300 Eur; *Podpora prístupu k pitnej a úžitkovej vode v prostredí separovaných a segregovaných MRK s dôrazom na nízkonákladové opatrenia*: 47 900 Eur; *Podpora vybudovania a dobudovania technickej vybavenosti v osídleniach s MRK – miestne komunikácie (cesty)*: 239 500 Eur; *Podpora dobudovania základnej technickej infraštruktúry – vybudovanie novej verejnej kanalizácie a kanalizačných prípojok*: 41 800 Eur; *Podpora projektov zameraných na deratizáciu, dezinfekciu a dezinfekciu v MRK*: 117 900 Eur. V rámci výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity bola v roku 2014 vyčlenená suma na podporu jednotlivých projektov spolu vo výške 640 000 Eur. Mimoriadnym režimom – mimo výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie, boli podporené tri ďalšie projekty a to: Mesto Malacky v sume 40 000 Eur, Mesto Trebišov v sume 7 000 Eur a ZŠ Stará Ľubovňa Podsadek v sume 12 000 Eur. Spolu bola na všetky dotácie pridelené v roku 2015 poskytnutá suma vo výške 699 000 Eur.

V roku 2015 bol ukončený projekt podporený v rámci programu Európskej komisie Progress s názvom „**Investícia v ranom detstve – podpora sociálnej inovácie a integrácie Rómov.**“ Experti Svetovej banky v rámci skupiny J – PAL na základe meraní výsledkov projektu vypracovali výskumnú správu z projektu zameranú na kvantitatívne hodnotenie dopadov⁴⁰.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre mládež a šport

V máji 2015 bol v gescii SV vyhlásený **dotáčny program zameraný na výstavbu multifunkčných ihrísk** s umelou trávou. Podporených bolo 100 subjektov, ktoré v nadväznosti na návrh hodnotiacej komisie dostali dotáciu vo výške 40 000 Eur. V rozhodujúcej miere boli úspešné najmä obce a mestá, kde sa výstavba realizovala prevažne v školskom areáli. Vzhľadom na veľký počet žiadateľov, ktorých nebolo možné v rámci vyčlenených prostriedkov uspokojiť (úrad zaregistroval takmer 600 žiadostí), bolo prostredníctvom rezervy predsedu vlády podporených ďalších 80 subjektov individuálne.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

MZ SR poskytlo v roku 2015 **na podporu zdravia detí a mládeže** účelové dotácie vo výške 100 000 Eur⁴¹. **Na podporu protidrogových aktivít zameraných na deti a mládež** poskytlo MZ SR účelové dotácie vo výške 177 845 Eur (13 projektov), čo predstavovalo 34,5% z celkového objemu finančných prostriedkov, alokovaných v programe Protidrogová politika v roku 2015.

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky

MZVEZ SR ďalej v rámci svojej činnosti poskytovalo v roku 2015 **dotácie na projekty zamerané na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie**. V rámci

³⁸ Pozri odpočet plnenia NAP pre deti za rok 2014 za Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny – Podprogram 3.

³⁹ http://dotacie.vlada.gov.sk/2015/statistiky_verejne.php

⁴⁰ http://www.minv.sk/?progress_inovacia

⁴¹ <http://www.health.gov.sk/Clanok?Vyhodnotenie-ziadosti-o-poskytnutie-dotacie-v-posobnosti-MZSR-na-rok-2015>

tohto podporilo 32 projektov zameraných na podporu a ochranu práv detí. V roku 2015 bola vyhlásená **tretia výzva „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2015“**. Z 54 úspešných projektov sa až 32 zameriavalo na oblasť ochrany práv dieťaťa, najmä na oblasť zlepšenia kvality života detí a na oblasť výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Na realizáciu týchto projektov bolo vyčlenených 470 438 Eur⁴². Rezort diplomacie sa pri výkone dotačnej agendy riadil jednotlivými odporúčaniami pracovnej skupiny pre zefektívnenie procesu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv, vytvorenej pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Vyššie územné celky, mestá a obce

S cieľom posilniť otvorenosť, transparentnosť a efektívnosť samosprávy, sa čoraz viac samospráv zaujíma o možnosti využitia **participatívneho rozpočtu** ako nástroja, prostredníctvom ktorého je možné posilniť dialóg s obyvateľmi danej územnej jednotky, vrátane mladých ľudí. Ďalšou z možností, ktorá postupne preniká do praxe samosprávy, je **zapájanie obyvateľov ako členov komisií** (mladých ľudí nevynímajúc), ktoré navrhujú pridelenie dotácie pre určitú aktivitu - komisia športu, komisia sociálnych vecí, komisia kultúry a pod.

(NSK) plní cieľ okrem iného prostredníctvom financovania 21 kultúrnych inštitúcií, ktorých je zriaďovateľom a zároveň podporuje kultúrne aktivity detí a mládeže, ktoré sú organizované na území Nitrianskeho kraja⁴³. Prezentovanie kultúry na území samosprávy je uskutočňované predovšetkým cez podujatia obcí, občianskych združení, Maticu slovenskú, cirkevné organizácie, neziskové organizácie, nadácie, občianske združenia na podporu národnostných menšín a iné. V roku 2015 bolo podporených 208 projektov kultúrnych aktivít pre deti v celkovej výške 87 635 Eur. Regionálne osvetové strediská využívali na podporu dostupnosti kultúry pre všetky skupiny detí **okrem vlastných rozpočtových prostriedkov i Dotačný systém MK SR** – v podprograme Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť, ďalej využívali **grantový systém MV SR RVPK** a Úradu vlády.

(TTSK) Aj Trnavský samosprávny kraj plní cieľ prostredníctvom financovania 18 organizácií vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Okrem toho v roku 2015 v rámci dotačného systému TTSK bolo podporených 97 projektov v sume 22 500 Eur v programe pre mládež, 12 projektov v sume 2 800 Eur v oblasti kultúry a 89 projektov v sume 22 500 Eur v oblasti športových aktivít.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

V roku 2016 bola uznesením vlády Slovenskej republiky č. 513 zo 16. novembra 2016 k Stratégii prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020 schválená **Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020**, ktorá je už piatym uceleným dokumentom vlády SR pre oblasť prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti a ktorej predkladateľom je MV SR. Jej zmyslom je pokračovať v rozvíjaní a zdokonalení systému prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti. Stratégia predstavuje východisko pre preventívne programy a projekty na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a reaguje na odporúčania medzinárodných inštitúcií pôsobiacich v tejto oblasti. Opatrenia v oblasti prevencie majú zásadný význam a aj výsledok, ktorý vidno v znižujúcej sa majetkovej a ďalších formách kriminality. V najbližších štyroch rokoch štát podľa neho do tejto oblasti investuje 12 až 15 miliónov Eur. Stratégia je zameraná na sociálnu, viktimačnú a situačnú prevenciu kriminality. V prvej oblasti sa pracuje s najrizikovejšími skupinami, najmä deťmi a dôchodcami, ktoré by sa mohli stať terčom kriminality. V druhej oblasti potom s obeťami najmä domáceho násillia a obeťami obchodovania s ľuďmi. Do tretej oblasti spadá najmä inštalácia kamerových systémov a ďalších opatrení, ktorými obce zabraňujú páchaniu kriminality.

Na stránke MV SR bola zverejnená Výzva MV SR na predkladanie žiadostí o poskytnutie **dotácie v oblasti prevencie kriminality**, ktorá prihliada predovšetkým na nasledovné priority:

1. znižovanie miery a závažnosti kriminality a inej protispoločenskej činnosti (najmä závažná a organizovaná trestná činnosť, obchodovanie s drogami, počítačová kriminalita, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne

⁴² http://www.mzv.sk/ministerstvo/dotacie_zo_statneho_rozpoctu-dotacie_zamerane_na_podporu_a ochranu_ludskych_prav_a_slobod

⁴³ v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia Nitrianskeho samosprávneho kraja o poskytovaní dotácií z rozpočtu Nitrianskeho samosprávneho kraja na podporu kultúry a športu č. 2/2014 v znení neskoršej zmeny

vykorisťovanie detí a detská pornografia, hospodárska a majetková trestná činnosť, korupcia, obchodovanie so zbraňami a cezhraničná trestná činnosť, násilie na ženách)

2. **zvyšovanie bezpečnosti miest a obcí** (začleňovanie prevencie kriminality do koncepcií rozvoja krajov a obcí, zvyšovanie kvality sociálnych vzťahov, zvyšovanie bezpečia obyvateľov a návštevníkov)

3. **eliminácia sociálne patologických javov v rizikových skupinách** (deti a mládež ohrozené kriminalitou a sociálne patologickými javmi, rodina, seniori, sociálne vylúčené komunity, t.j. nezamestnaní, bezdomovci, osoby so zdravotným postihnutím, osoby prepustené z výkonu trestu, prvopáchatelia trestných činov, recidivisti)

4. **eliminácia propagácie kriminality a inej protispoločenskej činnosti prostredníctvom všetkých druhov médií** (film, televízia, rozhlas, internet, tlačoviny, miestne oznamovacie prostriedky, obecné noviny, oznamovacie tabule, školské rozhlasové vysielanie a pod.).

Na základe uvedenej Výzvy bolo v roku 2016 **podporených 82 projektov** v celkovej výške 870 000 Eur, z toho 28 projektov v oblasti sociálnej prevencie vo výške 292 000 Eur, tri projekty viktimačnej prevencie vo výške 73 000 Eur a 51 projektov situačnej prevencie vo výške 505 000 Eur.

V roku 2016 bola vyhlásená aj Výzva číslo III. KMV 2016 na predkladanie žiadostí o poskytnutie **dotácie zo štátneho rozpočtu** prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MV SR, zameraná okrem iného na **prevenciu a identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi a predchádzanie radikalizácie a extrémizmu**. Na základe tejto výzvy bolo v rámci spomínaných tém **podporených 7 projektov** v celkovej výške 93 500 Eur.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MK SR prostredníctvom **dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** v roku 2016 prerozdeleno v rámci podpory znevýhodnených skupín detí a mládeže 88 400 Eur.⁴⁴

Prostredníctvom **dotačného programu Kultúrne poukazy** v roku 2016 prerozdeleno MK SR 2 379 551 Eur. Cieľmi dotačného programu sú najmä podpora prístupu detí a mládeže a ich pedagógov ku kultúrnym hodnotám a vytvorenie podmienok pre aktívnu účasť kultúrnych inštitúcií vo výchove a vzdelávaní školskej mládeže.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

V roku 2016 bolo v rámci dotačnej schémy Ministerstva zdravotníctva SR na **podporu protidrogových aktivít** podporených 10 projektov zameraných na deti, v sume 146 689,50 Eur.

Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky

Z prostriedkov MDV SR boli vyčlenené financie na **podporu nasledujúcich aktivít** určených primárne deťom:

1. **Projekty na vzdelávanie detí v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky** – celoslovenské a Európske kolo cyklistickej súťaže detí Na bicykli bezpečne 2016, športové a vzdelávacie podujatie pre deti Divínsky Boyard 2016, vydanie jesenného čísla časopisu Mladý záchranár a vzdelávanie detí na ZŠ v rámci medzinárodného projektu Stay bright. Celkové náklady predstavovali 5 730 Eur bez DPH
2. **Podpora kampane Do školy na bicykli 2016** v hodnote 6 936 Eur
3. **Podpora rozvoja detskej a mládežníckej filatelie** (nákup pomôcok na tvorbu filatelistických exponátov, podpora filatelickej olympiády, výstav, aktivít) v hodnote 5 000 Eur

Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR

V roku 2016 bola vyhlásená **štvrtá výzva „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2016“**. Zo 48 podporených projektov sa **17 zameriavalo na oblasť ochrany práv dieťaťa**, najmä na oblasť zlepšenia kvality života detí a na oblasť výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Na realizáciu týchto projektov bolo vyčlenených 221 960 Eur. Rezort diplomacie sa pri výkone dotačnej agendy riadil jednotlivými odporúčaniami pracovnej skupiny pre zefektívnenie procesu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv, vytvorenej pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

⁴⁴ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR je dostupný prostredníctvom internetu: https://registerkultury.gov.sk/granty2016/statistiky_verejne.php.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

V roku 2016 ÚSVRK podporil v súvislosti s finančným zabezpečením plnenia Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 z rozpočtu verejnej správy nasledovné oblasti:

- Podpora **prístupu k pitnej a úžitkovej vode** v prostredí separovaných a segregovaných MRK s dôrazom na nízkonákladové opatrenia, § 2a písm. b) zákona č. 526/2010 Z. z.
Celková suma na schválené žiadosti: 42 801 Eur
- Podpora **dobudovania základnej technickej infraštruktúry** – miestne komunikácie (cesty) v marginalizovaných rómskych komunitách, § 2a písm. b) zákona č. 526/2010 Z. z.
Celková suma na schválené žiadosti: 311 200 Eur
- Podpora pilotného projektu na **budovanie systémov prestupného bývania** v rámci sociálnej mobility a integrácie obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít (výstavba a rekonštrukcia obydí), § 2a písm. m) zákona č. 526/2010 Z. z.
Celková suma na schválené žiadosti: 43 199 Eur
- Podpora **misijnej práce** v marginalizovaných rómskych komunitách.
Celková suma na schválené žiadosti: 10 500 Eur
- Podpora **zamestnanosti a zamestnateľnosti a umiestňovania na trh práce**.
Celková suma na schválené žiadosti: 88 300 Eur
- Podpora **budovania partnerstiev a spolupráce** pri riešení sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity.
Celková suma na schválené žiadosti: 119 000 Eur

Okrem toho v roku 2016 boli z **prostriedkov dotácií** podporené projekty: Letná akadémia 2016 - OZ Divé maky - 3 000 Eur, Pamätný deň rómskeho holokaustu - Porraimos "Amen ma bisteras"- OZ EDRA - pracovná agentúra – 800 Eur, Brave kids - Odvážne deti - OZ Haliganda- 2 420 Eur, Roma Spirit 2016 - Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu (ACEC) - 8 000 Eur, Zlato Slovenska - OZ Talentované deti Slovenska - 6 000 Eur, Mentorská a tútorská podpora pre rómskych študentov stredných škôl - Nadácia Rómsky vzdelávací fond - organizačná zložka zahraničnej nadácie Roma Education Fund - 12 000 Eur.

Vyššie územné celky, mestá a obce

(BSK) Podľa VZN BSK č. 6/2012 o poskytovaní dotácií bolo v roku 2016 **podporených 145 športových a mládežníckych organizácií venujúcich sa deťom a mládeži v celkovej sume 235 390 Eur**.

(KSK) K pilotnému projektu KSK a Rómskeho vzdelávacieho fondu „*A good start-dobry začiatok*“ pre komunitné centrá v Košickom kraji, ktorého cieľom je zlepšiť prístup a možnosť rómskych detí v predškolskom/školskom veku navštevovať integrované materské/základné školy, ako aj zlepšiť kvalitu vzdelávania a prístup ku kvalitnému vzdelávaniu v predškolskom/školskom veku, pozri odpočet k plneniu čiastkového cieľa 1.1. Projekt je vo fáze prípravy, suma, ktorou KSK plánuje podporiť tento projekt je v rozpätí 25 000 – 30 000 Eur. KSK tiež vypracoval „**Leták o dotačných možnostiach komunitných centier z EÚ fondov na roky 2014-2020 - aktuálne výzvy**“.

(NSK) plní definovaný cieľ financovania 21 kultúrnych inštitúcií, ktorých je zriaďovateľom a zároveň podporuje kultúrne aktivity detí a mládeže, ktoré sú organizované na území Nitrianskeho kraja podľa VZN NSK o poskytovaní dotácií z rozpočtu Nitrianskeho samosprávneho kraja na podporu kultúry a športu č. 2/2014 v znení neskoršej zmeny. Prezentovanie kultúry na území samosprávy je predovšetkým cez podujatia obcí, občianskych združení, Maticu slovenskú, cirkevné organizácie, neziskové organizácie, nadácie, občianske združenia na podporu národnostných menšín a iné. V roku 2016 bolo podporených 244 projektov kultúrnych aktivít detí a mládeže na území Nitrianskeho samosprávneho kraja v celkovej výške 98 885,50 Eur. Regionálne osvetové strediská **využívali na podporu dostupnosti kultúry pre všetky skupiny detí okrem svojich rozpočtových prostriedkov i dotačný systém MK SR** – v podprograme Kultúrne poukazy a Kultúra

znevýhodnených skupín; **dotlačný systém Fondu na podporu umenia** – program č. 4 Ľudová kultúra a kultúrno-osvetová činnosť - podprogram 4.3 Prehliadky, festivaly, súťaže, 4.4 Postupové súťaže a prehliadky ZUČ a podprogram 4.5 Kultúrno-osvetové aktivity. **Úrad vlády SR** podporil kultúrne aktivity pre deti a mládež národnostných menšín. Regionálne osvetové strediská získali podporu i z **Okresného úradu v Nitre** na postupové žiacke súťaže a zo zdrojov miestnych samospráv a občianskych združení.

2.6. Efektívne využívanie relevantných investičných priorít operačných programov nového programového obdobia pre roky 2014-2020 pre posilnenie ochrany a podpory práv detí

Spôsob plnenia: V novom programovom období vytvoriť podmienky na realizovanie aktivít, ktorých súčasťou bude i oblasť práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: príslušný RO

Spoluzodpovedný gestor: ÚPPVII (Centrálny koordinačný orgán)

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MDV SR, MŽP SR, územná samospráva

Indikátor: počet projektov podporených v novom programovom období a rozsah finančnej alokácie; počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pri príprave návrhu **Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020**, ktorý je hlavným dokumentom na národnej úrovni na využívanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov, sa v snahe zabezpečiť podmienky pre realizovanie aktivít, ktorých súčasťou bude i posilnenie ochrany a podpory práv dieťaťa, v časti týkajúcej sa analýzy súčasného stavu **definovali nasledovné kľúčové výzvy:** zvýšenie zamestnanosti a mobility pracovnej sily, aktivizácia ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením za účelom ich začlenenia, zosúladovanie rodinného a pracovného života, deinštitucionalizácia sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a kurately, integrácia marginalizovaných rómskych komunít a reštrukturalizácia systému vzdelávania. V tejto súvislosti **bolo v rámci národnej priority Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce navrhnuté nasledovné:**

- **v tematickom ciele 8:** Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily - aby investície ESF boli využité aj na zvýšenie opatrení na kvalitné, udržateľné a cenovo dostupné riešenia v oblasti starostlivosti o závislého člena domácnosti, najmä detí vo veku do 3 rokov.
- **v tematickom ciele 9:** Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii – aby v zmysle špecifických odporúčaní Rady pre SR sa zvýšila dostupnosť a kvalita zariadení starostlivosti o deti, najmä o deti do veku troch rokov a zintenzívnilo úsilie o zlepšenie prístupu k vysoko kvalitnému a inkluzívnemu predškolskému a školskému vzdelávaniu marginalizovaných komunít, vrátane Rómov.

Podrobné aktivity v tejto oblasti budú riešené v rámci pripravovaného operačného programu Ľudské zdroje 2014 – 2020.

Aktivity navrhované v pripravovanom operačnom programe Kvalita životného prostredia sú prioritne zamerané na plnenie požiadaviek a záväzkov vyplývajúcich z koncepčných dokumentov a príslušných právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany životného prostredia (*tzv. environmentálne acquis*). Z uvedeného dôvodu bude podpora smerovaná predovšetkým do investícií v oblasti budovania a skvalitňovania infraštruktúry životného prostredia. Keďže navrhované aktivity nezahŕňajú aktivity, ktorých súčasťou je oblasť práv dieťaťa, v rámci operačného programu Kvalita životného prostredia nebude možné sledovať ukazovateľ „počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov“.

V súlade s **Národnou stratégiou rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR**, ako základným strategickým dokumentom pre rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR, na základe ktorého prebieha a v nasledujúcich rokoch bude prebiehať implementácia jej jednotlivých opatrení, prebiehajú v súčasnom období rokovania s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR s cieľom uplatnenia požiadaviek pre zabezpečenie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v novom programovom období 2014-2020 **v nasledovných operačných programoch:** Integrovaný regionálny operačný program, Program rozvoja vidieka a Operačný program cezhraničnej spolupráce. Dôležitým mechanizmom na zabezpečenie rozvoja cyklistickej

dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike je materiál „Trvalý finančný mechanizmus na implementáciu Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike“, ktorý od 1. januára 2015 umožní tvorbu a použitie verejných zdrojov pre rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky na Slovensku⁴⁵. Definitívne znenie operačných programov spolu s určením alokovaného objemu nenávratnej finančnej pomoci bude známe koncom prvého polroka 2014 po podpísaní Partnerskej dohody.

MV SR má pre nové programové obdobie 2014 – 2020 v zmysle **Národného programu pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF)** plánovaných 7 projektov pre časť azylu a 7 projektov pre časť integrácie. Konečný stav môže byť odlišný, ak sa napr. budú realizovať viacročné projekty. V súčasnosti ešte nie je možné určiť počet detí, resp. mladých ľudí zainteresovaných v projektoch v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu, (vopred nemožno určiť, koľko ich v ktorom roku počas obdobia 2014 – 2020 na územie SR príde). Keďže ešte nedošlo k vyhláseniu výzvy na podávanie žiadostí o grant v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) zriadeného pre programové obdobie 2014 – 2020, doposiaľ nebol podporený ani jeden projekt.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Európska komisia schválila 20. júna 2014 Partnerskú dohodu Slovenskej republiky na roky 2014 - 2020. Tento strategický dokument definuje na úrovni Slovenskej republiky stratégiu a priority pre efektívne a účinné využitie Európskych štrukturálnych a investičných fondov v objeme 15,3 mld. Eur v programovom období 2014 - 2020. V súvislosti s realizovaním aktivít, ktorých súčasťou bude i posilnenie ochrany a podpory práv dieťaťa, je v rámci národnej priority „Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce“ stanovené okrem:

- **v tematickom celi 8:** Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily - investície ESF budú využité aj na zvýšenie opatrení na kvalitné, udržateľné a cenovo dostupné riešenia v oblasti starostlivosti o deti vo veku troch rokov (vznik a rozvoj zariadení služieb starostlivosti o dieťa a príspevkov na starostlivosť o dieťa).
- **v tematickom celi 9:** Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii – investície z ESF a EFRR budú viesť k nárastu poskytovania komunitnej sociálnej starostlivosti, zlepšeniu prístupu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia ku kvalitnému a desegregovanému vzdelávaniu, zvýšeniu prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, k zvýšeniu prístupu k starostlivosti v materských školách, zlepšeniu prístupu detí z prostredia marginalizovanej rómskej komunity k vzdelávaniu a vybudovaniu zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku za účelom podpory zosúladenia rodinného a pracovného života rodičov.
- **v tematickom celi 10:** Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, ako aj zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry – investície z ESF a EFRR budú zamerané na zvýšenie hrubej zaškolenosti detí v materských školách, na zvyšovanie uplatnenia modelu inkluzívneho vzdelávania v školách, zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov, zavedenie prvkov duálneho školstva do systému odborného vzdelávania a prípravy, vrátane zvyšovania účasti žiakov na praktickom vzdelávaní, zlepšenia podpory vzdelávania študentov, zvýšenia kvality a dostupnosti predprimárneho, základného a odborného vzdelávania.

Napĺňanie uvedených tematických cieľov je predmetom najmä operačného programu Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020 (schválený 9. decembra 2014), resp. vybraných prioritných osí Integrovaného regionálneho operačného programu. Podpora je smerovaná predovšetkým do oblastí **zamestnanosti** (prioritné osi č. 2 a 3 – Zamestnanosť, operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020), **sociálneho začlenenia** (prioritná os č. 4 – Sociálne začlenenie, operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020; prioritná os č. 2 - Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám, Integrovaný regionálny operačný program 2014 - 2020) a **integrácie marginalizovaných rómskych komunit** (prioritná os č. 5 – Integrácia marginalizovaných rómskych komunit a prioritná os č. 6 – Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit, operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020; prioritná os č. 5 – Miestny rozvoj vedený komunitou, Integrovaný regionálny operačný program 2014 - 2020) na regionálnej i miestnej úrovni.

Na monitorovanie napĺňania uvedených tematických cieľov boli na úrovni oboch operačných programov zadané **programové ukazovatele**, prostredníctvom ktorých budú získavané informácie o priebežnom

⁴⁵ materiál prerokovala a schválila vláda SR uznesením č. 24 dňa 15. januára 2014

stave dosahovania cieľov. Napĺňanie predmetných cieľov prispieva k zlepšeniu životných podmienok osôb odkázaných na pomoc spoločnosti, čím sprostredkovane prispieva aj k zlepšeniu ochrany práv detí.

Oblasť posilnenia ochrany a podpory práv detí prostredníctvom ukazovateľov na programovej úrovni nie je explicitne sledovaná, avšak opatrenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately detí sú súčasťou predovšetkým prioritnej osi 4 - Sociálne začlenenie, špecifických cieľov - Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie a Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v rámci operačného programu Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020 a **bude potrebné ich sledovať prostredníctvom ukazovateľov na projektovej úrovni**.

Keďže v roku 2014 **nebola v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF), zriadeného pre programové obdobie 2014 – 2020 vyhlásená výzva** na podávanie žiadostí o grant, nebol z tohto fondu v roku 2014 podporený žiadny projekt. S ohľadom na uvedené, nie je možné za sledované obdobie reportovať počty detí, resp. mladých ľudí zainteresovaných v projektoch uvedeného fondu.

V súlade s príslušným opatrením materiálu „Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike“ (uznesenie vlády SR č. 223/2013) **vytvára priebežne rezort MDVRR SR podmienky na efektívne čerpanie relevantných operačných programov pre rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky so zameraním na deti, žiakov a mládež**. Ide predovšetkým o Operačné programy *Integrovaný regionálny operačný program, Program rozvoja vidieka a Programy cezhraničnej spolupráce*.

Aktivity navrhované v pripravovanom operačnom programe *Kvalita životného prostredia* sú prioritne zamerané na plnenie požiadaviek a záväzkov vyplývajúcich z koncepčných dokumentov a príslušných právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany životného prostredia (tzv. environmentálne acquis). Z uvedeného dôvodu **bude podpora smerovaná predovšetkým do investícií v oblasti budovania a skvalitňovania infraštruktúry životného prostredia**. Keďže navrhované aktivity nezahŕňajú aktivity, ktorých súčasťou je oblasť práv dieťaťa, v rámci operačného programu *Kvalita životného prostredia* **nebude možné sledovať ukazovateľ** „počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov“.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Schválením Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020 Európskou komisiou bola na národnej úrovni zadaná stratégia a priority pre efektívne a účinné využitie Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 - 2020. V rámci národnej priority „Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce“ je zahrnuté i posilnenie ochrany a podpory práv dieťaťa, čo sa bude dosahovať prostredníctvom napĺňania vybraných tematických cieľov 8, 9 a 10. V porovnaní s predchádzajúcim odpočtom za rok 2014 došlo k zmene niektorých parametrov:

- v tematickom ciele 8: Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily - investície ESF sa využijú aj na zvýšenie opatrení na kvalitné, udržateľné a cenovo dostupné riešenia v oblasti starostlivosti o deti do veku troch rokov.

- v tematickom ciele 10: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, ako aj zručností a celoživotného vzdelávania – investície z ESF a EFRR sa zamerajú na zvyšovanie uplatnenia modelu inkluzívneho vzdelávania v školách, zavedenie prvkov duálneho školstva do systému odborného vzdelávania a prípravy, vrátane zvyšovania účasti žiakov na praktickom vzdelávaní, zlepšenia podpory vzdelávania študentov, zvýšenia kvality a dostupnosti predprimárneho, základného a odborného vzdelávania.

Napĺňanie uvedených tematických cieľov je predmetom najmä operačného programu Ľudské zdroje (ďalej „OP ĽZ“) ako aj vybraných prioritných osí Integrovaného regionálneho operačného programu (ďalej „IROP“) na programové obdobie 2014 – 2020. Podpora je smerovaná do **oblasti zamestnanosti** (prioritná os č. 2 – Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí, prioritná os č. 3 - Zamestnanosť, OP ĽZ; prioritná os č. 3 - Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch, IROP), **sociálneho začlenenia** (prioritná os č. 4 - Sociálne začlenenie, OP ĽZ; prioritná os č. 2 - Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám, IROP), **vzdelávania** (prioritná os č. 1 - Vzdelávanie, OP ĽZ; prioritná os č. 2 - Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám, IROP) a **integrácie marginalizovaných rómskych komunít** (prioritná os č. 5 - Integrácia marginalizovaných rómskych komunít a prioritná os č. 6 - Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, OP ĽZ) na regionálnej i miestnej úrovni.

Čiastkový cieľ smeruje k vytváraniu podmienok v novom programovom období na realizáciu aktivít, ktorých súčasťou bude aj oblasť práv dieťaťa – viacero národných projektov, ktoré sú relevantné v tomto kontexte, však vychádza zo skúseností či priamo nadväzuje na aktivity realizované v rámci národných projektov predchádzajúceho programového obdobia. V záujme kontinuity a uľahčenia sledovania napĺňania stanoveného indikátora plnenia cieľa tu uvádzame prehľad národných projektov ukončených v priebehu roka 2015, ktoré priamo alebo nepriamo pozitívne ovplyvnili cieľovú skupinu detí a boli implementované ešte ako súčasť predchádzajúceho programového obdobia.

- **Národný projekt Rodina a práca (1/2015 – 12/2015), OP ZSaI**

Cieľ: Zosúladenie pracovného a rodinného života, podpora zamestnanosti žien s deťmi vo veku najmä do 6 rokov prostredníctvom podpory flexibilných foriem práce, expertná podpora vytvárania podmienok pre zosúladenie rodiny a práce pre rodičov u zamestnávateľov.

Počet účastníkov: 1406, z toho mládež (15 – 24 rokov) - 42

Celkové čerpanie/Celková zazmluvnená suma: 5 902 216,73 Eur / 22 959 999,98 Eur

- **Národný projekt Komunitné centrá (9/2013 – 11/2015), OP ZSaI**

Cieľ: Podpora sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v komunitách s dôrazom na MRK prostredníctvom rozvoja komunitnej práce v komunitných centrách

Počet osôb sociálne vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením, ktorým sú poskytované služby v komunitných centrách prispievajúce k ich sociálnemu začleňovaniu: 30 724⁴⁶

Celkové čerpanie/Celková zazmluvnená suma: 5 048 448,03 Eur / 17 173 241,64 Eur

- **Národný projekt Terénna sociálna práca (1/2012 – 12/2015), OP ZSaI**

Cieľ: Podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením alebo vylúčené osoby so zameraním na zvyšovanie ich zamestnateľnosti

Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov – 93 734⁴⁷

Celkové čerpanie/Celková zazmluvnená suma: 25 159 443,2 Eur / 29 999 999,46 Eur

- **Národný projekt Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení SPODaSK v rodinnom prostredí (2/2014 – 11/2015), OP ZSaI**

Cieľ: Podpora sociálnej práce s klientmi, zvýšenie efektivity a adresnosti poskytovania služby a skvalitnenie výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rodinnom prostredí.

Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov – 83 050, z toho deti/mládež 31 370

Celkové čerpanie/Celková zazmluvnená suma: 6 155 062,67 Eur / 8 039 441,00 Eur

Nižšie uvádzame národné projekty, ktoré boli zazmluvnené v roku 2015 už ako súčasť nového programového obdobia (pozn. zazmluvňovanie národných projektov pokračuje aj v roku 2016)

- **Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach I. (12/2015-9/2019), OP LZ**

Cieľ: Zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb na živote v spoločnosti prostredníctvom systematickej podpory a podpory inovácií terénnej sociálnej práce.

Aktivita: Podpora zefektívnenia súčasných a zavedenia nových nástrojov s cieľom zvýšiť aktivity ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením

Plánovaný počet neaktívnych mladých ľudí do 29 rokov – 990

Plánovaný počet osôb, ktoré využili nové, inovatívne služby alebo opatrenia na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia – 40 800

Celková zazmluvnená suma: 29 340 353,16 Eur

V roku 2012 bolo v Slovenskej republike **v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** 1 108 965 obyvateľov (20,5% z celkového počtu obyvateľov). Najviac ohrozené sú **neúplné rodiny s deťmi, viacpočetné rodiny s viac ako 3 deťmi, jednotlivci a skupiny ohrozené diskrimináciou, chudobou alebo sociálnym vylúčením** (napr. aj ľudia bez domova). Mieru tohto rizika ovplyvňuje miera nezamestnanosti, resp. dlhodobej nezamestnanosti,

⁴⁶ počet detí sa nesleduje, dieťa je evidované v spise rodiča

⁴⁷ detto

čo spôsobuje tzv. pascu chudoby a vedie k jej pretrvávaniu. Zlepšenie možnosti prístupu na trh práce a prístupu k službám ľudí ohrozených rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením je možné zavedením nástrojov priamej podpory, ako aj zvyšovaním dostupnosti a kvality služieb. Jednou z takýchto aktivít je aj terénna sociálna práca. Na základe doterajších skúseností z dobrej praxe na národnej a nadnárodnej úrovni je terénna sociálna práca v prirodzenom prostredí obyvateľov efektívnym nástrojom na podporu sociálnej inklúzie a zvyšovanie zamestnateľnosti vylúčených a viacnásobne marginalizovaných skupín obyvateľstva a to v dlhodobom meradle.

- **Národný projekt Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni** (12/2015-9/2019), OP ĽZ

Cieľ: Podpora rozvoja poskytovateľov vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni, ktorí budú poskytovať dostupné, štandardizované odborné činnosti, ďalšie činnosti a aktivity realizované v oblasti podpory sociálnej inklúzie osôb v nepriaznivej sociálnej situácii, ohrozených sociálnym vylúčením alebo s obmedzenou schopnosťou sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy.

Aktivita: Podpora zefektívnenia súčasných a zavedenia nových nástrojov s cieľom zvýšenia aktivity ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením

Plánovaný počet neaktívnych mladých ľudí do 29 rokov – 983

Plánovaný počet osôb, ktoré využili nové, inovatívne služby alebo opatrenia na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia - 51 775

Celková zazmluvnená suma: 20 915 000 Eur

V rámci národného projektu budú podporené sociálne služby krízovej intervencie poskytované prostredníctvom zariadenia sociálnej služby v kombinácii s terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu. Poskytovanie ambulantnej sociálnej služby je pre účely národného projektu povinné. Do národného projektu sa budú môcť zapojiť už len poskytovatelia, ktorí budú poskytovať služby krízovej intervencie na základe zápisu do registra poskytovateľov sociálnych služieb, čím sa zabezpečí **štandardizácia výkonu poskytovaných odborných činností a aktivít podporených sociálnych služieb krízovej intervencie**. Rozšírením poskytovaných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni (budú sa podporovať služby komunitné centrá, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu) sa rozšíri cieľová skupina, ktorej sú poskytované služby krízovej intervencie na komunitnej úrovni.

- **Národný projekt Príspevok na starostlivosť o dieťa vo viac rozvinutom regióne** (1/2015 – 12/2022), OP ĽZ

Cieľ: Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života, zlepšenie prístupu k cenovo dostupným službám starostlivosti o dieťa do 3 rokov veku, zlepšenie príjmovej situácie rodín a zlepšenie zamestnanosti najmä žien starajúcich sa o dieťa do troch rokov.

Aktivita: Podpora zosúladovania rodinného a pracovného života poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa do veku 3 rokov.

Plánovaný počet rodičov, ktorým bol poskytnutý príspevok na starostlivosť o dieťa a sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní – 5 198

Plánovaný počet rodičov starajúcich sa o dieťa/deti do 3 rokov – 6 930

Celková zazmluvnená suma: 30 000 000 Eur

Rastúce životné náklady domácností ako aj rastúce náklady poskytovateľov služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku zdôrazňujú význam poskytovania príspevku. Príspevok na starostlivosť o dieťa umožní rodičom ľahší návrat do zamestnania a udržanie si svojich pracovných schopností, zručností a lepšieho uplatnenia sa na trhu práce. Predpokladá sa, že dôjde k vybudovaniu viacerých zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku a tým aj zvýšenia kapacít a zároveň sa očakáva zvýšenie efektívnosti príspevku na starostlivosť o dieťa zjednodušením mechanizmov poskytovania podpory.

Národný projekt Zdravé komunity, ktorý bol realizovaný v období 10/2014 - 12/2015 bol podporený MPSVR SR prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu z **Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia**, formou nenávratného finančného príspevku v hodnote 3 289 257,25 Eur. Cieľom projektu bola podpora zdravia príslušníkov rómskych komunit prostredníctvom aktivít *asistentov a koordinátorov osvetu zdravia*, ktorí okrem osvetových aktivít priamo v komunite plnili funkciu pomáhajúcej profesie pre lekárov prvého kontaktu, regionálne úrady verejného zdravotníctva a záchrannú zdravotnú službu (premostenie sociálnej bariéry medzi systémom zdravotnej starostlivosti a verejného zdravia a rómskou komunitou). Prijímateľom nenávratného

finančného príspevku a hlavným koordinátorom projektu bolo MZ SR. Partnerom projektu a výkonnou zložkou v teréne bola nezisková organizácia Zdravé komunity n. o.⁴⁸.

Prostredníctvom projektu boli dosiahnuté nasledovné základné výstupy: 67 639 podporených klientov, 370 470 individuálnych a 31 166 skupinových intervencií, spolupráca s viac ako 750 všeobecnými lekármi pre dospelých a všeobecnými lekármi pre deti a dorast. Ako významné sekundárne efekty možno uviesť 25% dobrovoľné zvyšovanie kvalifikácie terénnych zamestnancov projektu (stredné odborné školy a pod.), pozitívny príklad pre ďalších obyvateľov segregovaných komún, budovanie lídrov, sociálne sieťovanie a množstvo pozitívnych reportáží v médiách prostredníctvom ktorých sa postupne darí angažovať verejnosť a destigmatizovať komunitu.

Fond pre azyl, migráciu a integráciu sa zameriava na maloleté osoby v rámci jednotlivých špecifických cieľov v nasledovných oblastiach: špecifický cieľ 1 – Azyl (zabezpečenie povinnej školskej dochádzky), špecifický cieľ 2 – Legálna migrácia/Integrácia (zabezpečenie prístupu k vzdelaniu maloletých osôb, integračné poradenstvo pre maloletých bez sprievodu a poskytovanie právnej pomoci maloletým bez sprievodu) a špecifický cieľ 3 – Návrat (zabezpečenie prístupu k vzdelaniu maloletých osôb). Ostatné typy pomoci v rámci jednotlivých špecifických cieľov sú poskytované príslušnej cieľovej skupine bez rozlíšenia veku. V období kalendárneho roka 2015 bola uvedená pomoc poskytovaná od 1. decembra 2015 v rámci špecifického cieľa 1 (projekt Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR implementovaný Slovenskou humanitnou radou v partnerstve s obcou Rovné), od 1. decembra 2015 v rámci špecifického cieľa 2 (projekt Rafael III realizovaný Slovenskou katolíckou charitou a projekt Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 6 implementovaný Ligou za ľudské práva) a od 15. novembra 2015 v rámci špecifického cieľa 3 (projekt KOMPAS realizovaný Slovenskou humanitnou radou). Realizácia projektu Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku (Fáza VIII) prijímateľa Medzinárodná organizácia pre migráciu v rámci špecifického cieľa 2 začala mimo sledovaného obdobia, t.j. 1. januára 2016.

V súvislosti s implementáciou jednotlivých opatrení Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (ďalej len „Cyklostratégia“) boli Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky spracované základné podmienky a požiadavky pre zabezpečenie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky, v novom programovom období 2014–2020 formou možnosti čerpania nenávratnej finančnej pomoci prostredníctvom operačných programov **Integrovaný regionálny operačný program, Program rozvoja vidieka a Operačný program cezhraničnej spolupráce**.

Aktivity zahrnuté v **operačnom programe Kvalita životného prostredia** sú prioritne zamerané na plnenie požiadaviek a záväzkov vyplývajúcich z koncepčných dokumentov a príslušných právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany životného prostredia (tzv. *environmentálne acquis*). Z uvedeného dôvodu je podpora smerovaná predovšetkým do investícií v oblasti budovania a skvalitňovania infraštruktúry životného prostredia. Keďže podporované aktivity nezahŕňajú aktivity, ktorých súčasťou je oblasť práv dieťaťa, **v rámci operačného programu Kvalita životného prostredia** nie je možné sledovať ukazovateľ „počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov“.

(NSK) **Problematiku tematických cieľov č. 9. a 10 Partnerskej dohody na úrovni NSK** kombinuje strategická priorita 2 – Zlepšenie prístupu k efektívnym a kvalitnejším verejným službám v Nitrianskom kraji a v mestskej funkčnej oblasti mesta Nitra pripravovanej *Regionálnej integrovanej územnej stratégie Nitrianskeho kraja na roky 2014 – 2020 (ďalej len „RIÚS NK“)*. Intervencie podporené v RIÚS NK v rámci dvoch tematických cieľov:

⁴⁸ Zdravé komunity n. o. je organizácia založená MZ SR s cieľom udržať a rozvíjať zdravie znevýhodnených skupín. Organizácia bola založená v spolupráci s Platformou na podporu zdravia znevýhodnených skupín, ktorá je dominantným subjektom s niekoľkoročnými skúsenosťami s realizáciou aktivít osvetu zdravia v znevýhodnených komunitách. MZ SR však plní kľúčovú úlohu prostredníctvom dominantného postavenia v štruktúrach správnej rady organizácie. Spojenie ústredného orgánu štátnej správy ako kompetenčne zodpovedného subjektu (a tiež subjektu, ktorý má vlastné skúsenosti s realizáciou aktivít osvetu zdravia v teréne) a mimovládnej organizácie, ktorá disponuje v teréne overeným know-how je jedným z unikátnych a inovatívnych prvkov tohto projektu. Zdravé komunity n. o. aktuálne zamestnáva 251 zamestnancov v teréne (23 koordinátorov a 228 asistentov) a ďalším unikátnym prvkom projektu, bolo že boli vyberaní ľudia priamo z marginalizovaných komún (z dlhodobu nezamestnaných Rómov sa stala kvalifikovaná pracovná sila).

Investičná priorita 2.1 **Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry**, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné. **Oblasť posilnenia ochrany a podpory práv detí prostredníctvom ukazovateľov na úrovni RIÚS nie je explicitne sledovaná**, avšak opatrenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately detí sú súčasťou strategickej priority 2, predovšetkým Špecifického cieľa 2.1.1 - Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni. V RIÚS je tiež definovaný merateľný ukazovateľ: R0091 Podiel osôb (detí so zdravotným postihnutím, občanov so zdravotným postihnutím, občanov v nepriaznivej sociálnej situácii, seniorov), ktorým je poskytovaná sociálna služba na komunitnej úrovni na celkovom počte osôb, ktorým je sociálna služba poskytovaná, O0140 Počet zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku – detských jasí, O0221 Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku, O0221 Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku.

Investičná priorita 2.2 - **Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania** prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry budú mať pozitívny vplyv na rozvoj kvality života a ľudských zdrojov. Cieľovou skupinou investičnej priority sú deti, žiaci v procese vzdelávania a odbornej prípravy a osoby zúčastnené na celoživotnom vzdelávaní. Investičná priorita je prednostne zameraná na investície do skvalitnenie výchovno vzdelávacieho procesu - zlepšenie materiálno-technického vybavenia MŠ, ZŠ a SŠ, ako aj na investície do zlepšenia tepelno-technických vlastností budov. **V rámci tejto priority sa prioritne nesleduje problematika práv dieťaťa.**

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Nižšie uvádzame národné projekty, ktoré boli realizované v roku 2016 ako súčasť nového programového obdobia, pripravovaný národný projekt, ako aj aktuálnych dopytovo orientovaných výzvach.

- **Národný projekt Príspevok na starostlivosť o dieťa v menej rozvinutom regióne (12/2015 – 11/2022), OP IŽ**

Cieľ: Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života, zlepšenie prístupu k cenovo dostupným službám starostlivosti o dieťa do troch rokov veku, zlepšenie príjmovej situácie rodín a zlepšenie zamestnanosti najmä žien starajúcich sa o dieťa do troch rokov.

Aktivita: Podpora zosúladovania rodinného a pracovného života poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa do veku 3 rokov.

Plánovaný počet rodičov, ktorým bol poskytnutý príspevok na starostlivosť o dieťa a sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní – 10 553

Plánovaný počet rodičov starajúcich sa o dieťa/deti do 3 rokov – 14 070

Celková zazmluvnená suma: 50 000 000 Eur

Projekt nadväzuje na implementáciu barcelonských cieľov týkajúcich sa zariadení pre deti do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a zároveň prispieva k vytvoreniu podmienok na zosúladenie rodinného a pracovného života rodičov starajúcich sa o deti do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom. Projekt priamo reaguje na poznatok, že jednou z identifikovaných ťažiskových prekážok k plneniu barcelonských cieľov sú práve náklady na zabezpečenie služieb starostlivosti o deti (Správa EK z 29. mája 2013 k Barcelonským cieľom).

- **Národný projekt Podpora rozvoja sociálnej práce v rodinnom prostredí klientov v oblasti sociálnych vecí a rodiny (Efektivita II.) (12/2015 – 12/2020), OP IŽ**

Cieľ: Podpora komplexného prístupu v poskytovaní pomoci klientom odboru sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom rozvoja sociálnej práce v prirodzenom prostredí klientov jednotlivých oddelení odboru sociálnych vecí a rodiny, konkrétne oddelenia pomoci v hmotnej núdzi, náhradného výživného a štátnych sociálnych dávok, oddelenia peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a posudkovej činnosti a oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s ťažiskom na prepájanie

plánovania a realizovania opatrení tak finančného (napr. dávky) ako aj nefinančného charakteru (napr. opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately).

Aktivity: Hlavnou aktivitou projektu je rozvoj sociálnej práce s klientmi v ich prirodzenom rodinnom prostredí.

Hlavná aktivita bude realizovaná prostredníctvom nasledovných podaktivít:

- Výkon sociálnej práce s klientmi v ich prirodzenom rodinnom prostredí
- Aktualizácia a implementácia modelu integrovaného prístupu práce s klientmi
- Zvýšenie mobility a technickej vybavenosti výkonu sociálnej práce
- Vzdelávanie terénnych sociálnych pracovníkov
- Skupinová supervízia

Celková zazmluvnená suma: 29 155 044,97 Eur

V rámci predchádzajúceho Národného projektu „Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení SPODaSK v rodinnom prostredí v BSK“ sa podarilo podporiť a zefektívniť spoluprácu a komunikáciu medzi jednotlivými organizačnými útvarmi na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny a vytvorili sa podmienky na integrovaný postup vo všetkých oblastiach odboru sociálnych vecí i rodiny. Vzhľadom na úspešnosť predchádzajúceho Národného projektu, NP Efektivita II. plynule nadväzuje na jeho výsledky a pokračuje v nastavených aktivitách so zámerom, aby sa integrovaný prístup práce s klientmi stal integrálnou súčasťou procesov výkonu v oblasti sociálnych vecí a rodiny na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

o **Národný projekt Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (12/2015 – 12/2018), OP LZ**

Cieľ: Podpora procesu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti resp. prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť realizovaná prostredníctvom podpory:

- a) rozvoja vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- b) rozvoja celoživotného vzdelávania zamestnancov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- c) tvorby odborných tímov a výkonu odborných činností,
- d) programov a aktivít zameraných na klientov v procese deinštitucionalizácie.

Aktivita: Hlavnou aktivitou projektu je Podpora práce s rodinou.

Hlavná aktivita sa bude realizovať prostredníctvom dvoch podaktivít:

- Podpora rozvoja vybraných opatrení SPODaSK za účelom predchádzania vyňatia dieťaťa z rodiny a sanácie rodiny,
- Podpora náhradnej rodinnej starostlivosti.

Celková zazmluvnená suma: 17 782 866,04 Eur

Prostredníctvom Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, implementovaného v rámci OP ZaSI, sa na úradoch PSVR personálne i odborne posilnil výkon sociálnej práce s dieťaťom v jeho prirodzenom rodinnom prostredí. Na všetky úrady PSVR bolo spolu prijatých 92 rodinných asistentov (RA). Zabezpečenie kontinuity a profesionality výkonu sociálnej práce v rámci sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately si vzhľadom na počet klientov a vynikajúce skúsenosti s novým inštitútom RA vyžiadali udržateľnosť a navýšenie počtu RA pôsobiacich na úradoch PSVR. Súčasťou projektu je aj identifikácia vykonávaných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. v rómskych komunitách, s cieľom získať čo najviac dostupných informácií pre skvalitnenie realizácie aktivít a opatrení smerujúcich k zlepšeniu postavenia tejto marginalizovanej skupiny v spoločnosti.

Zásadné zmeny v chápaní výchovných opatrení si vyžiadali vytvorenie 79 odborných tímov so zameraním na realizáciu výchovných opatrení a úloh s tým spojených v pôsobnosti úradov PSVR. Aktivity NP reflektujú aj na nové právne mechanizmy na zlepšenie kvality náhradnej rodinnej starostlivosti. S cieľom udržať sociálnu situáciu detí v náhradnej starostlivosti v rodinnom prostredí bolo potrebné vytvoriť 46 odborných tímov pre náhradnú rodinnú starostlivosť, ktoré budú túto podporu náhradným rodinám poskytovať. Osobitná podpora a vytvorenie postupu tejto odbornej podpory bude poskytované pestúnskej starostlivosti pre ťažko umiestniteľné deti.

V procese prípravy sa aktuálne nachádza **Národný projekt Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach, cieľom ktorého má byť** zavedenie štrukturálnych a inovatívnych zmien v zariadeniach a posun v procese transformácie a deinštitucionalizácie starostlivosti o dieťa a to najmä podporením kvalitatívneho a kvantitatívneho posilnenia práce s rodinou dieťaťa s cieľom predchádzať nariaďovania ústavnej starostlivosti.

Dopytovo orientované výzvy:

- **Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v otvorenom prostredí a zefektívnenie resocializácie drogových a iných závislostí**
(od 1. decembra 2016 do 31. augusta 2017), OP LZ

Povinnou hlavnou aktivitou je podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v otvorenom prostredí a zefektívnenie resocializácie drogových a iných závislostí. V rámci povinnej hlavnej aktivity si žiadateľ vyberá minimálne jednu z podaktivít 1 až 4. Podaktivity 1 až 4 sa vykonávajú pre drogovu a inak závislých klientov, klientov ohrozených vznikom drogovej a inej závislosti (napr. zneužívajúcich drogy, hrajúcich hazardné hry atď.) a členov rodiny a blízke osoby drogovu a inak závislých a ohrozených vznikom drogovej a inej závislosti podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Indikatívna výška finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu zo zdrojov Európskej únie: 11 000 000 Eur

- **Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v náhradnom rodinnom prostredí**
(od 5. januára 2017 do 22. septembra 2017), OP LZ

Povinnou hlavnou aktivitou je podpora výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v náhradnom rodinnom prostredí. V rámci povinnej hlavnej aktivity je žiadateľ povinný vykonávať minimálne jednu z podaktivít 1 a 2. Ak bude vykonávať podaktivitu 1 („Vykonávanie programov prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť“), vyberie si jednu, dve alebo všetky tri formy realizácie podaktivity 1 (podaktivitu 1a – „realizácia prípravy fyzických osôb, ktorí majú záujem stať sa pestúnmi alebo osvojiteľmi, na náhradnú rodinnú starostlivosť“, podaktivita 1b – „realizácia prípravy fyzických osôb, ktorí majú záujem stať sa pestúnmi alebo osvojiteľmi, na náhradnú rodinnú starostlivosť prostredníctvom inovatívneho programu špecificky zameraného na prijatie ťažko umiestniteľných detí“ alebo podaktivita 1c – „aktualizácia prípravy“). Indikatívna výška finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu zo zdrojov Európskej únie: 8 000 000 Eur.

- **Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom prostredí**
(od 12. januára 2017 do 29. septembra 2017), OP LZ

Povinnou hlavnou aktivitou je podpora výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom prostredí. V rámci povinnej hlavnej aktivity je žiadateľ povinný vykonávať minimálne jednu z podaktivít 1 až 4. Podaktivity 1 až 4 sa vykonávajú pre deti, rodiny a plnoleté fyzické osoby podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Indikatívna výška finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu zo zdrojov Európskej únie: 14 500 000 Eur.

Fond pre azyl, migráciu a integráciu sa zameriava na maloleté osoby v rámci jednotlivých špecifických cieľov 1 až 3. Ostatné typy pomoci v rámci jednotlivých špecifických cieľov sú poskytované príslušnej cieľovej skupine bez rozlíšenia veku. V období kalendárneho roka 2016 bola v rámci špecifického cieľa 1 – Azyl pomoc zabezpečená **projektom Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR** implementovaným Slovenskou humanitnou radou v partnerstve s obcou Rovné (realizácia projektu začala 1. decembra 2015 a bola ukončená 31. decembra 2016), v rámci špecifického cieľa 2 - Legálna migrácia/Integrácia z **projektu Rafael III** realizovaného Slovenskou katolíckou charitou od 1. decembra 2015 do 30. novembra 2016 a od 1. decembra 2016 z **projektu STEP 3** prijímateľa OZ Marginal. Zároveň boli v rámci špecifického cieľa 2 implementované projekty **Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku (Fáza VIII)** prijímateľa Medzinárodná organizácia pre migráciu (od 1. januára 2016 do 31. decembra 2016) a **Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 6** implementovaný Ligou za ľudské práva (1. decembra 2015 do 31. decembra 2016). V rámci špecifického cieľa 3 - Návrat boli uvedené služby poskytované z projektu **KOMPAS** realizovaného Slovenskou humanitnou radou od 15. novembra 2015 do 30. novembra 2016 a v nadväzanie od 1. decembra 2016 projektom **KOMPAS II** toho istého prijímateľa.

V súvislosti s implementáciou jednotlivých opatrení Cyklostratégie boli v spolupráci s MPRV SR spracované podmienky a požiadavky na zabezpečenie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v novom programovom období 2014 – 2020 formou možnosti čerpania nenávratnej finančnej pomoci prostredníctvom operačných programov Integrovaný regionálny operačný program, Program rozvoja vidieka a Operačný program cezhraničnej spolupráce. **Projekty Operačného programu Integrovaná infraštruktúra** obsahujú v rámci horizontálnych princípov aj opatrenia, ktoré sú orientované na chránené skupiny obyvateľstva vrátane detí. Ide predovšetkým o **technické opatrenia zamerané na osoby s obmedzenou mobilitou a orientáciou** (zdravotne postihnuté osoby, starších ľudí, mamičky s deťmi a pod.). Prioritne sa uvedené opatrenia realizujú v rámci **projektov zameraných na nákup a modernizáciu dráhových vozidiel** (električiek, trolejbusov, elektrických jednotiek, motorových jednotiek a osobných vozňov), **modernizáciu dráhovej infraštruktúry a ďalších súvisiacich opatrení** (modernizáciu električkových a trolejbusových tratí, železničných tratí, nákup a inštaláciu technických prostriedkov na podporu osôb s obmedzenou mobilitou). V roku 2016 bol zrealizovaný projekt Obnova vozového parku električiek v Bratislave, v rámci ktorého bolo zakúpených 15 ks jednosmerných električiek.

(PSK) **Regionálna integrovaná územná stratégia Prešovského kraja na roky 2014 – 2020** (ďalej len „RIÚS“) bola v roku 2016 spracovaná s cieľom koordinovanej, vecne a časovo zosúladenej implementácie IROP na území Prešovského kraja a dosiahnutie synergie s ostatnými OP. Ide o plánovací nástroj umožňujúci účasť relevantných partnerov pre uplatnenie princípu integrovaného prístupu k územnému rozvoju v kraji. RIÚS je aplikáciou integrovaných územných investícií podľa nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) na roky 2014 – 2020. Predstavuje strednodobý plánovací dokument, ktorého cieľom je zabezpečiť podmienky pre účinné využitie finančných prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov, štátneho rozpočtu a ostatných finančných zdrojov prijímateľov počas programového obdobia politiky súdržnosti EÚ 2014 – 2020. Jednou z priorít RIÚS-u sú služby orientované na človeka/obyvateľa PSK – investovanie do jeho vzdelávania a investovanie do budovania kvalitných sociálnych a zdravotníckych služieb a **podpora sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately**. Centrom pozornosti je budovanie kvalitných a dostupných sociálnych služieb prostredníctvom transformácie a deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnych služieb s celoročným pobytom a zariadení na výkon opatrení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately na zariadenia poskytujúce služby a pre výkon opatrení na komunitnej báze a modernizácia zdravotníckej infraštruktúry prostredníctvom budovania centier integrovanej primárnej zdravotnej starostlivosti. V oblasti transformácie sociálnych služieb v okrese Humenné bolo *Centrum sociálnych služieb GARDEN – Krízové stredisko v Humennom* po splnení stanovených podmienok **vybrané do Národného projektu Podpora procesu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach**, ktorého hlavným cieľom je za pomoci šiestich hlavných aktivít podporiť proces deinštitucionalizácie a transformácie prostredníctvom vybraných opatrení SPODaSK.

(NSK) Oblasť posilnenia ochrany a podpory práv detí prostredníctvom ukazovateľov na úrovni RIÚS nie je explicitne sledovaná, avšak opatrenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately detí sú súčasťou strategickkej priority 2. Výzvy na predkladanie projektov v roku 2016 neboli Riadiacim orgánom vyhlásené. **NSK pripravuje v rámci tejto priority dve zariadenia na deinštitucionalizáciu** – „LIPKA“ Zariadenie sociálnych služieb Lipová a „V KAŠTIELI“ Zariadenie sociálnych služieb Horné Obdokovce a dve zariadenia podporovaného bývania „KAMILKA“ ZSS Maňa a „KREATÍV“ ZSS Klasov. Výsledkom realizovaných projektov bude okrem iného aj podpora dostupnosti rôznych služieb rodičom a iným osobám zodpovedným za starostlivosť o dieťa, podpora prechodu poskytovania sociálnych služieb a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z inštitucionálnej formy na komunitnú, a podpora rozvoja existujúcich alebo nových nedostatkových komunitných služieb a modernizáciu sociálnej infraštruktúry.

*2.7. Posilnenie systému zberu súhrnných údajov ako základu pre hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii práv dieťaťa

Spôsob plnenia: Vypracovanie/zosúladenie rezortného systému metód zberu a analýzy údajov o deťoch s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spoluzodpovedný gestor: ŠÚ SR

Spolupracujúce subjekty: PS RVLPMNRR, ÚSVRK, ÚSVNM, územná samospráva

Indikátor: rezortné návrhy systému metód zberu a analýzy údajov o deťoch zosúladené s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Slovenská republika ako zmluvná strana dohovorov o ľudských právach na univerzálnej a regionálnej úrovni má záväzok v pravidelných časových intervaloch predkladať kontrolným alebo zmluvným orgánom **správy o pokroku, ktorý dosiahla pri implementácii ustanovení jednotlivých dohovorov**. Keďže doposiaľ absentuje systém metód zberu a analýzy dát rezortov zosúladený (aj) s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa, možno ako podporné zdroje využívať existujúce rezortné štatistiky a štatistiky Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Štatistický úrad SR zverejňuje v databázach **SLOVSTAT** a **RegDat** a **analytických publikáciách** vybrané štatistické informácie, týkajúce sa jednotlivých skupín obyvateľstva. ŠÚ SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) každoročne poskytuje požadované **údaje pre UNICEF do projektu Trans MonEE**. K dispozícii sú údaje (od roku 1989) za **štatistické oblasti**: obyvateľstvo, zdravie, vzdelanie, ochrana detí, kriminalita, sociálna ochrana a podpora rodín, chudobné deti, nezamestnanosť, príjmy domácností, makro ekonomické ukazovatele. Na portáli ŠÚ SR sú voľne dostupné na stiahnutie **publikácie z oblastí**: demografia, trh práce, školstvo a vzdelávanie, zdravie a sociálna ochrana a publikácie zo sčítania obyvateľov bytov a domov 2011.

Kontextualizáciu štatistických údajov umožňuje okrem iného aj ich spracovanie v hodnotiacich a monitorujúcich správach, ako **napr. Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín**, schválená vládou SR uznesením č. 605/2013 zo dňa 16. októbra 2013. Správa **v časti Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín** poskytuje informácie a dáta aj v oblasti výchovy a vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám. Uvedená časť obsahuje analýzu dát poskytnutých rezortom školstva.

Podklady uviedol ÚSVRK v odpočte úlohy 1.1. Na ďalšej realizácii tejto úlohy pokračuje ÚSVRK na základe spolupráce so Štatistickým úradom SR a UNDP aj v rámci realizácie uznesenia vlády č. 1 zo dňa 11. januára 2011 k stratégii Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na základe ktorého ÚSVRK vypracováva a predkladá **monitorovaciu správu**. V rámci systému poskytovania dotácií v pôsobnosti ministerstva vnútra Slovenskej republiky, v režime zákona č. 526/2010 Z. z. ÚSVRK v rozpočtovom roku 2013 podporil aktivitu SGI - Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť **„Externé hodnotenie a monitoring Stratégie SR pre integráciu Rómov do r. 2020“**.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež neinicioval v sledovanom období kroky smerujúce k plneniu úlohy. Dôvodom je potreba koordinácie a časového zosúladenia plnenia uvedenej úlohy s prípravou Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike. Celoštátna stratégia vo svojej finálnej podobe predloženej na rokovanie vlády SR koncom roka 2014 v Priorite I. (Agenda ľudských práv ako jeden z kľúčových reformných programov vlády SR. Analýza stavu ľudských práv v SR), vytvára v úlohe č. 1.1. predpoklady pre vypracovanie **komplexnej analýzy stavu uplatňovania a ochrany ľudských práv v SR vrátane inštitucionálnych mechanizmov**. Súvisiaci návrh uznesenia vlády SR ukladá v bode B.8. podpredsedovi vlády a ministrom zahraničných vecí a Európskych záležitostí B. 8. ako koordinátorovi plnenia úloh v oblasti ľudských práv predložiť komplexnú analýzu stavu uplatňovania a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, vrátane inštitucionálnych mechanizmov na rokovanie vlády do 30. septembra 2015. Keďže prerokovanie návrhu stratégie vládou SR sa očakáva až v priebehu roka 2015 (z dôvodu avizovanej novely zákona č. 575/2001 Z. z.

o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, v zmysle návrhu ktorej tvorba a uskutočňovanie štátnej politiky a koordinácie plnenia úloh v oblasti ľudských práv zabezpečuje s účinnosťou od 1. júna 2015 rezort spravodlivosti), v súvislosti s ktorým možno očakávať posun termínu prípravy avizovanej analýzy, navrhuje sa zmena termínu plnenia úlohy tak, aby časovo korešpondovala s procesom prípravy uvedenej analýzy a jej záverov.

Štatistický úrad SR disponuje v rámci jednotlivých štatistických domén/oblastí, akými sú sociálna ochrana, sociálna inklúzia, životné podmienky, demografia a pod., viacerými údajmi, ktoré sa týkajú rodín a detí. Údaje sú väčšinou medzinárodne porovnateľné a založené na harmonizovaných zdrojoch produkovaných v rámci Európskeho štatistického systému.

V súlade s legislatívou Európskej únie poskytuje Štatistický úrad SR EUROSTAT-u medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na systém sociálnej ochrany v Slovenskej republike (metodika ESSPROS – Európsky integrovaný systém štatistík sociálnej ochrany). V rámci tohto systému sú verejne dostupné časové rady za obdobie rokov 1995 až 2012 aj za funkciu rodina a deti.⁴⁹

Štatistický úrad SR spracúva a pravidelne zverejňuje na svojom webovom sídle⁵⁰ **pramenné dielo, ktorého súčasťou sú aj údaje o narodených** v Slovenskej republike. **Aktualizujú sa tiež ďalšie údaje týkajúce sa detí.** K dispozícii sú napr. **dávky na sociálnu ochranu** za roky 2002 – 2012⁵¹ (vrátane funkcie rodina a deti), **prehľad štátnych sociálnych dávok v rokoch 2002 – 2013**⁵² (vrátane prídavku na dieťa, rodičovského príspevku, príspevku pri narodení dieťaťa, príspevku na starostlivosť o dieťa, príspevku náhradnej starostlivosti, dávok pestúnskej starostlivosti), **údaje o priemernej výške dôchodkov** v rokoch 2002– 2013⁵³ (vrátane sirotských dôchodkov), **dátové kocky obsahujúce počty zariadení sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnych kurately** za roky 2003 – 2012⁵⁴ (vrátane zariadení špecializovaných na deti) a mnohé ďalšie údaje a informácie vzťahujúce sa na predmetnú problematiku. Štatistický úrad SR diseminuje v rámci verejných databáz a v **analytických publikáciách** vybrané štatistické informácie týkajúce sa jednotlivých skupín obyvateľstva.

V roku 2014 vydal Štatistický úrad SR viaceré publikácie, ktoré obsahujú aj údaje týkajúce sa detí, napr.:

- **ESSPROS – Výdavky a príjmy na sociálnu ochranu a počet poberateľov dôchodkov v roku 2012**⁵⁵ (prehľad o príjmoch a hrubých výdavkoch na sociálnu ochranu, počty poberateľov dôchodkov za rok 2012, netto dávky za rok 2011 (metodika ESSPROS, údaje za SR, krajiny EÚ a Island, Nórsko, Švajčiarsko, Srbsko a Turecko)).
- **Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike 2013**⁵⁶ (údaje o počte zariadení sociálnych služieb, ich kapacite, forme poskytovanej starostlivosti, obyvateľoch, príjmoch a výdavkoch zariadení; spracované výsledky sú členené podľa jednotlivých druhov zariadení, zriaďovateľov zariadení a podľa krajov).
- **EU SILC 2013 - Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia**⁵⁷ (prehľad o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR na základe výsledkov harmonizovaného výberového zisťovania EU SILC, zistené údaje umožňujú na národnej úrovni sledovať chudobu a sociálne vylúčenie z viacerých aspektov a dimenzií – napr. z hľadiska vývoja chudoby v čase, zloženia domácností, ale napr. aj z hľadiska zdravia a vzdelania).

⁴⁹<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁵⁰www.statistics.sk

⁵¹<http://archiv.statistics.sk/html/showdoc.dodocid=16109.html>

⁵²<http://archiv.statistics.sk/html/showdoc.dodocid=14600.html>

⁵³<http://archiv.statistics.sk/html/showdoc.dodocid=14557.html>

⁵⁴<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebCubeViewer.aspx?ObjectId=25099714>

⁵⁵<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/7ff3f8e0-95f4-461a-ad93-0cfcf60e4c07>

⁵⁶<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/a3bbc288-f92c-4bc2-a8d0-79c5ba7d4c77>

⁵⁷<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/7dc1e7a1-93eb-46ab-be72-93603946a226>

- **Výdavky a príjmy súkromných domácností 2013 (simulované údaje)**⁵⁸ (odhady výdavkov a príjmov súkromných domácností v roku 2013 vrátane súkromných domácností podľa počtu nezaopatrených detí).
- **EU SILC 2013, zisťovanie o príjmoch a životných a podmienkach domácností v SR**⁵⁹ (o. i. aj vybrané údaje domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné príjmy domácností podľa počtu závislých detí, percentuálne zastúpenie jednotlivých zložiek príjmu v celkovom hrubom ekvivalentnom príjme domácností podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné ekvivalentné príjmy domácností podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné príjmy na osobu podľa počtu závislých detí, rozdelenie domácností podľa mesačného ekvivalentného disponibilného príjmu podľa počtu závislých detí, rozdelenie osôb podľa mesačného ekvivalentného disponibilného príjmu podľa počtu závislých detí).
- **Trendy sociálneho vývoja v Slovenskej republike 2014**⁶⁰ (časové rady údajov a analytické komentáre z oblasti demografie, miezd a trhu práce, štruktúry príjmov a výdavkov domácností, sociálnej ochrany vrátane sociálneho a zdravotného poistenia, zdravia, vzdelávania, kultúry, kriminality, súdництва, členskej základne občianskych združení; viaceré zo zverejnených údajov vypovedajú o deťoch v SR a ich postavení).
- **Rodová rovnosť 2014**⁶¹ (komplexný prehľad štatistických údajov a informácií charakterizujúcich postavenie žien a mužov v súčasnej spoločnosti).
- **Pohyb obyvateľstva v Slovenskej republike v roku 2013 (pramenné dielo)**⁶² Výsledky pohybu obyvateľstva v SR v roku 2013 z podrobného spracovania štatistických hlásení radu OBYV v nadväznosti na výsledky SODB 2011. Tabuľky obsahujú dáta o týchto demografických udalostiach: sobáše, rozvody, narodení, potraty, zomretí, príčiny smrti a sťahovanie.
- **Kolko nás je, aké domácnosti tvoríme**⁶³ Celofarebná brožúra zostavená z dát zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 prezentujúcich bytové, hospodáriace a cenzové domácnosti v SR a krajoch podľa počtu členov, závislých detí a vzťahov medzi členmi domácnosti na základe výsledkov SODB 2011. Súčasťou sú tabuľky, mapy, grafy, vrátane stručného textového opisu dát.
- **Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011, fakty o zmenách v živote obyvateľov Slovenskej republiky**⁶⁴

Osobitnú pozornosť si zaslúžia **rozsiahle verejne dostupné dáta zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011** a najmä **nový spôsob ich zverejnenia v roku 2014** prostredníctvom dátových kociek⁶⁵. Poskytujú o. i. **prehľad o pohlavnej a vzdelanostnej štruktúre detí, o domácnostiach, domoch a bytoch, v ktorých deti žijú, o dochádzke detí do škôl, ich počítačových znalostiach a mnohé ďalšie údaje**. Niektoré z týchto údajov sú **jedinečné**, čiže dajú sa získať **iba raz za 10 rokov** z populačného, domového a bytového cenzu. Dáta získané z cenzu 2011 sú **medzinárodne porovnateľné a dostupné širokej verejnosti** cez aplikáciu EUROSTAT-u **Census Hub**⁶⁶.

Analytická publikácia zostavená z výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 poskytuje prehľad a medzicenzové porovnanie vývoja počtu obyvateľov, ich vekovej, pohlavnej, náboženskej, národnostnej a vzdelanostnej štruktúry za SR a kraje. Súčasťou publikácie sú údaje o materinskom jazyku a jazykoch, ktoré obyvatelia najčastejšie používali na verejnosti i v súkromí, ďalej o ich ekonomickej aktivite a počítačových znalostiach. Osobitnú pozornosť si zaslúži analytický pohľad na domácnosti a rodiny obyvateľov, ale aj ďalšie fakty dokumentujúce zmeny v živote obyvateľov.

⁵⁸<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/32eb9fa4-9336-4889-91ab-fd690fa64815>

⁵⁹<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/7dc1e7a1-93eb-46ab-be72-93603946a226>

⁶⁰<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/12121775-9848-440d-80ae-a3692e4146ca>

⁶¹<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/13764d0e-c8f1-4937-b480-5c433905ce99>

⁶²<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/2d8d1fe0-c835-4043-949e-86f4d6cda3fd>

⁶³<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/60393b8d-4acb-435b-8015-1b7a6b3fe48a>

⁶⁴<http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/6c5ae5d0-ecaa-4fe3-b28b-29e5f9da5a67>

⁶⁵<http://datacube.statistics.sk/SODB/>

⁶⁶<https://ec.europa.eu/CensusHub2/query.do?step=selectHyperCube&qhc=false>

Verejne dostupné na stiahnutie na webovom sídle Štatistického úradu SR sú aj **ďalšie publikácie** z oblasti demografia, trh práce, školstvo a vzdelávanie, zdravie a sociálna ochrana a sčítanie obyvateľov bytov a domov 2011, z ktorých sa dá tiež zostaviť obraz o živote detí.

MV SR zhromažďuje a uchováva v systéme kriminality **štatistické ukazovatele o trestných činoch** podľa platného zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“), **zistených páchateloch a obetiach trestnej činnosti**. Zdrojom štatistických ukazovateľov je spisový materiál, najmä uznesenie podľa § 199 a § 206 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej len „Trestný poriadok“), vyhotovenými orgánmi činnými v trestnom konaní v podmienkach Policajného zboru vyšetrovateľom Policajného zboru alebo povereným príslušníkom Policajného zboru. Štatistické ukazovatele sú **spracovávané v pravidelných mesačných intervaloch** a ucelene po ukončení kalendárneho roka. Vyšetrovateľ Policajného zboru, alebo poverený príslušník Policajného zboru, je po vyhotovení príslušného spisového materiálu povinný vyplniť formulár o trestnom čine a formulár o známom páchatelovi, ktorý v lehote do 48 hodín odošle na príslušné pracovisko štatistiky za účelom kontroly a spracovania údajov do systému kriminality. **Pri obetiach trestných činov sa v systéme kriminality eviduje okrem trestného činu aj pohlavie a vek obeť, ako aj spôsobená škoda** (vyjadrená v Eurách). Štatistika kriminality SR je prístupná na webovom sídle MV SR⁶⁷.

Samostatné výberové zisťovanie týkajúce sa kriminality a trestnej činnosti Štatistický úrad SR nerobí. EUROSTAT-om požadované údaje za Slovenskú republiku z tejto oblasti získava a spracúva zo zdrojov Policajného zboru SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva spravodlivosti SR a Zboru väzenskej a justičnej správy. Medzi údajmi o kriminalite a trestnej činnosti, ktoré sú verejne dostupné na webovom sídle Štatistického úradu SR, sa nachádzajú aj údaje o počtoch páchatelov trestných činov vo veku 0 – 18 rokov a 0 – 13 rokov v ročných časových radoch (2006 – 2013).⁶⁸ Viaceré špecifické dáta (z rôznych administratívnych zdrojov) vypovedajúce o živote detí (napr. počet liečených užívateľov drog do 14 rokov, počet samovrážd a pokusov o samovraždy detí do 14 rokov a mnohé ďalšie) obsahuje aj publikácia Štatistického úradu SR Rodová rovnosť 2014.⁶⁹

Štatistické údaje o maloletých cudzincoch bez sprievodu v rámci nelegálnej a legálnej migrácie zabezpečuje MV SR prostredníctvom informačného systému MIGRA. Štatistické údaje o maloletých cudzincoch bez sprievodu zadržaných v rámci nelegálnej migrácie sú spracované **formou štatistických prehľadov v polročných a ročných intervaloch** a sú zverejnené na webovom sídle Ministerstva vnútra SR⁷⁰.

Príloha č. 11 vyhlášky MZ SR č. 74/2014 Z. z., ktorou sa ustanovuje **zoznam hlásení do národných zdravotných registrov**, ich charakteristiky, podrobnosti o obsahu národných zdravotných registrov, postupe, metódach, okruhu spravodajských jednotiek a lehotách hlásení do národných zdravotných registrov ustanovuje postup, metódy, okruhy spravodajských jednotiek a lehoty hlásení do národného registra osôb s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a osôb, na ktorých bolo páchané násilie. **Osobitne sa spracovávajú údaje hlásené o deťoch do 18 rokov, na ktorých bolo páchané násilie s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie**. Predmetný predpis nadobudol účinnosť 1. apríla 2014.

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny alebo osoba poverená plnením úloh splnomocnenca v zmysle čl. 4 svojho štatútu každoročne predkladá vláde SR *Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín*. Predmetná správa bola za rok 2013 schválená vládou SR uznesením č. 253 zo dňa 28. mája 2014. Správa je dostupná na webovom sídle Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny⁷¹.

S cieľom prispieť k posilneniu systému metód zberu a analýz údajov o deťoch **ÚSVRK zriadil na národnej úrovni odbornú platformu zástupcov/zástupkyň analytických, štatistických a výskumných organizácií a vecne príslušných rezortov**, ktoré sa dlhodobo venujú aj téme inkluzívnych politík za účelom zadefinovania obsahovej štruktúry 7-ročného národného projektu, ktorý umožní pravidelné a dôsledné poskytovanie údajov o vplyve

⁶⁷ <http://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

⁶⁸ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/static-content/Temy/Demografia-a-socialna-statistika/spravodlivost/Ukazovatele>

⁶⁹ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/13764d0e-c8f1-4937-b480-5c433905ce99>

⁷⁰ <http://www.minv.sk/?rocenky>

⁷¹ <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/spravy/>

opatrení v oblasti integrácie Rómov. Národný projekt ako prierezové opatrenie je súčasťou investícií prioritnej osi – Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v schválenom operačnom programe Ľudské zdroje pre programové obdobie 2014-2020.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Plnenie uvedeného cieľa malo byť v zmysle záverov z predchádzajúceho odpočtového obdobia koordinované s prípravou komplexnej analýzy stavu uplatňovania a ochrany ľudských práv v SR vrátane inštitucionálnych mechanizmov. V znení súvisiaceho uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015, však došlo k posunu plnenia tejto úlohy oproti pôvodne plánovanému septembru 2015 na marec 2016. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje aktualizácia termínu plnenia cieľa 2.7. Viaceré rezorty však aj v priebehu roka 2015 iniciatívne pristúpili k úprave rezortného systému metód zberu a analýzy údajov o deťoch v záujme jeho zosúladenia s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Rezortná štatistika MS SR je **výberom najdôležitejších údajov o priebehu a výsledku súdneho konania**. Zdrojom údajov sú právoplatné rozhodnutia a súdne registre, z ktorých sa podstatné informácie o každej právoplatne vybavenej veci vyznačujú do vstupného dokladu, ktorým je štatistický list. Obsah sledovaných štatistických údajov je definovaný Smernicou Ministerstva spravodlivosti SR o súdnej štatistike.

Vo veciach, o ktorých sa koná a rozhoduje v trestnom konaní, o každej právoplatne odsúdenej osobe samostatne – t. z. aj **o mladistvom odsúdenom** – sa vyhotoví **trestný štatistický list**. Z obsahu štatistického listu je možné zistiť informáciu o veku, pohlaví, národnosti, resp. štátnej príslušnosti odsúdeného mladistvého, vzdelaní, o druhu a dĺžke jemu uložených trestov, o osobitných dôvodoch spáchania trestného činu, o osobitných motívoch trestnej činnosti podľa § 140 Tr. zákona, detailný prehľad spáchaných skutkov (podľa paragrafov, odsekov a písmen Tr. zákona). Predmetom štatistického zisťovania je aj osobitne sledované zameranie trestných činov – o.i. útok na dieťa do 18 rokov veku. Ak bol **mladistvý poškodenou osobou**, sledovaným údajom je jeho pohlavie, vek, formy týrania (fyzické, psychické, ekonomické a kombinované), vzťah obžalovaného k poškodenému, národnosť a štátna príslušnosť. **O mladistvých ako svedkoch a mladistvých so zdravotným postihnutím sa štatistika nevedie.**

V občianskoprávných veciach starostlivosti o maloletých sa rozhoduje o nárokoch maloletých a právnych vzťahoch s tým súvisiacich, ktoré **sú štatisticky zoskupené do týchto skupín**: rodičovské práva a povinnosti; náhradná starostlivosť; poručníctvo a opatrovníctvo; povolenie uzavrieť manželstvo; meno a priezvisko dieťaťa; výživné; určenie rodičovstva a osvojenie; záujem maloletého dieťaťa (od 1. januára 2016 je doplnený číselník druhov nárokov pre štatistický list „O“); návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní (od 1. januára 2016 je doplnený číselník druhov nárokov pre štatistický list „O“).

Konkrétny druh práva sa do štatistického listu zapíše podľa číselníka druhov práv, definovaného Smernicou Ministerstva spravodlivosti SR o súdnej štatistike.

V Hláseniach o rozvoде, ktoré sa vyhotovujú vo veciach rozvođu manželstva a vo veciach vyhlásenia manželstva za neplatné, sa eviduje **počet rozvođov s maloletými deťmi**.

Novelou vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (z.č.449/2015 Z. z.), upravilo MS SR s účinnosťou od 1. januára 2016 **zapisovanie návrhov v nových typoch konaní**, ktoré boli zavedené do právneho poriadku zákonom č. 175/2015 Z. z. (pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 2.1.). Na základe navrhovaných novelizačných modifikácií sa v rámci štatistického sledovania posilní základné kritérium najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa.

Zabezpečenie plnej funkcionality informačného systému migrácia a medzinárodná ochrana (Migra), v rámci ktorého sú spracúvané štatistické údaje ohľadne maloletých žiadateľov o azyl, detí prichádzajúcich v sprievode rodičov, ako aj maloletých bez sprievodu, sa predpokladá v roku 2017. MÚ MV SR predložil všetky podklady týkajúce sa doplnenia funkcií informačného systému MIGRA, analýzu existujúcich požiadaviek na úpravu a doplnenie IS MIGRA, prípravy a vytvorenie technickej a funkčnej špecifikácie IS MIGRA sekcie informatiky, telekomunikácií a bezpečnosti MV SR, ktorá má podľa požiadaviek existujúci systém MIGRA doplniť.

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny alebo osoba poverená plnením úloh splnomocnenca

v zmysle čl. 4 svojho štatútu každoročne predkladá vláde SR *Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín*. Predmetná správa bola za rok 2014 schválená vládou SR 27. mája 2015 uznesením č. 281/2015. Správa **v časti Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín** poskytuje informácie a dáta aj v oblasti výchovy a vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám. Uvedená časť obsahuje analýzu dát poskytnutých rezortom školstva.

ÚSVRK pri realizácii celkového monitorovacieho systému vychádza z právneho poriadku Slovenskej republiky, ktorý **neumožňuje spracovanie dát na etnickom princípe**. Všeobecný systém bez etnického princípu monitorovania ohrozených detí je v pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. ÚSVRK vypracoval *metodický dokument monitorovania a hodnotenia Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020*, ktorý predstavuje jednotný proces, zásady a postupy monitorovania, podávania správ a informácií o stave a pokroku plnenia cieľov v oblasti integrácie Rómov a hodnotenia ich vplyvu pre účely úpravy resp. prípadného prehodnotenia stratégie. Metodický dokument vychádza zo súboru ukazovateľov spracúvaných Agentúrou Európskej únie pre základné práva. Monitorovanie plnenia stratégie bude prebiehať formou:

- a) **výročnej monitorovacej správy**, ktorá okrem popisu kľúčových informácií týkajúcich sa stratégie bude obsahovať prehľad vecnej a finančnej implementácie cieľov, opatrení a aktivít v predefinovanej, unifikovanej forme – v tabuľke.
- b) **pravidelného podávania informácií oficiálnej platforme pre monitorovanie a hodnotenie stratégie**, ktorá bola zriadená s cieľom zabezpečiť dialóg v spolupráci s hlavnými partnermi t.j. subjektmi štátnej správy, zástupcami regionálnej a miestnej samosprávy, akademickej obce a v neposlednom rade rómskou občianskou spoločnosťou.

Kľúčovým nástrojom procesu monitorovania a hodnotenia bude **7-ročný národný projekt „Monitorovanie a hodnotenie politik zameraných na sociálne začleňovanie marginalizovanej rómskej populácie“**, ktorý bude implementovaný ÚSVRK z prostriedkov ESF OPLZ, prioritnej osi Integrácia marginalizovaných rómskych komunít (PO5).

Prehľad štatistických zdrojov rezortu vnútra uvedený v predchádzajúcich odpočtoch zostáva aktuálny. Prehľad žiadostí o azyl a vydaných rozhodnutí v I. stupni sú zverejnené na internetovej stránke MV SR⁷². V rokoch 2011 - 2013 MV SR realizovalo projekt s názvom **„Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém zberu dát o obchodovaní s ľuďmi“**. Na základe tohto projektu dňa 22. apríla 2013 vydal minister vnútra Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č.66/2013 o používaní informačného systému Obchodovanie s ľuďmi (IS OsL), ktoré ustanovuje postupy na prevádzku IS OsL. Systém začal fungovať 1. mája 2013. Prístup do IS OsL majú len autorizovaní používatelia MV SR. Gestorom systému je IC MV SR. Štatistické údaje sú v systéme rozdelené podľa viacerých kritérií, vrátane rozdelenia podľa pohlavia, veku, krajiny pôvodu a / alebo miesta a formy vykorisťovania. Nachádzajú sa tam takisto informácie o páchateloch a trestných konaniach začatých v prípadoch obchodovania s ľuďmi s možnosťou porovnávania údajov o obetiach a obchodníkoch. Do IS OsL majú zabezpečený prístup aj príslušníci PZ, ktorí vyšetrujú prípady obchodovania s ľuďmi. Vyšetrotelia prípadov obchodovania s ľuďmi vkladajú do IS OsL informácie o prípadoch, páchateloch a obetiach obchodovania s ľuďmi po vznesení obvinenia podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku. Od roku 2014 spracováva gestor IS OsL na základe štatistických údajov vložených do tohto systému štatistické prehľady o trestnom čine obchodovania s ľuďmi, ktoré sú zverejnené na internetovej stránke MV SR⁷³.

Štatistický úrad SR získava, spracúva a pravidelne zverejňuje na svojom webovom sídle údaje a informácie z demografie a sociálnych štatistík, ktorých neodmysliteľnou súčasťou sú aj údaje o vekových skupinách obyvateľov, na ktoré sa vzťahuje Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017. Prehľad štatistických zdrojov uvedený v predchádzajúcich odpočtoch zostáva aktuálny. V roku 2015 vydal Štatistický úrad SR ďalšie publikácie, ktoré obsahujú údaje o deťoch, okrem iného aj:

- **EU SILC Vývoj chudoby a životných podmienok v SR 2009 – 2014**⁷⁴ – podrobná analýza údajov z výberového zisťovania EU SILC poskytuje kvalifikovaný podklad na hodnotenie sociálnej situácie domácností a osôb (vrátane vybraných kategórií detí) na Slovensku v rokoch 2009 až 2014.

⁷² <http://www.minv.sk/?statistiky-20>

⁷³ http://www.minv.sk/?statistika_obchodovanie_s_ludmi

⁷⁴ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urlile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/5dc12087-599f-445d-aaaf-5c326478179f>

- **Vekové zloženie obyvateľstva SR v roku 2014**⁷⁵ – definitívne údaje o vekovom zložení obyvateľstva SR podľa pohlavia v roku 2014 členené podľa jednotiek veku a päťročných vekových skupín.
- **Štatistika v súvislostiach: Hlavné trendy populačného vývoja v SR v roku 2014**⁷⁶ – prehľad najnovších trendov v sobášnosti, rozvodovosti, pôrodnosti, plodnosti, potratovosti, úmrtnosti, sťahovaní a v demografických štruktúrach obyvateľstva v SR.
- **Štatistika v súvislostiach: Hlavné trendy populačného vývoja v regiónoch v roku 2014**⁷⁷ – prehľad najnovších trendov v sobášnosti, rozvodovosti, pôrodnosti, plodnosti, potratovosti, úmrtnosti, sťahovaní a v demografických štruktúrach obyvateľstva v krajoch SR.
- **Štatistika v súvislostiach: Rodinné správanie populácie Slovenska**⁷⁸ – analytická publikácia zameraná na rodinné štruktúry obyvateľstva a procesy sobášnosti a rozvodovosti, ktoré ich priamo ovplyvňujú. Publikácia ponúka komplexný pohľad s dôrazom na vývojové trendy, analyzuje príčiny, súvislosti a dôsledky súčasného stavu.
- **Štatistika v súvislostiach: Hlavné trendy populačného vývoja v SR a ich medzinárodné porovnanie**⁷⁹ – trendy populačného vývoja v krajinách EÚ a ich porovnanie s vývojovými trendmi sobášnosti, rozvodovosti, pôrodnosti, plodnosti, potratovosti, úmrtnosti a sťahovania v SR

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V priebehu rokov 2015 a 2016 Európska komisia v spolupráci s Agentúrou EÚ pre ľudské práva (ďalej len „Agentúra FRA“) a členskými krajinami EÚ realizovala aktivity s cieľom vytvoriť **jednotný súbor ukazovateľov, ktorými by sa meralo napĺňanie národných rómskych integračných stratégií** (ďalej len „NRIS“), medzi ktoré patrí aj Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „Stratégia“). Tento súbor ukazovateľov je v súlade s Odporúčaním Európskej rady o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch (ďalej len „Odporúčanie rady“) a s Chartou EÚ o základných právach. Slovenská republika sa prostredníctvom ÚSVRK zúčastňovala na práci koordinovanej Agentúrou FRA v rámci „Working party on Roma Integration Indicators“. Prvá fáza procesu prípravy monitorovacieho rámca bola ukončená a bola pilotne overená v januári 2016, keď ÚSVRK ako národný kontaktný bod po prvýkrát využil nový rámec monitorovania na odpočtovanie plnenia Stratégie a Odporúčania rady.

Kľúčovým nástrojom procesu monitorovania a hodnotenia inkluzívnych politík v slovenskom kontexte je 7-ročný národný projekt **„Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na marginalizované rómske komunity“** (ďalej len „NP MaH“), ktorého zámer bol schválený Komisiou pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Ľudské zdroje pre prioritné osi č. 5 a 6 dňa 15. decembra 2016. NP MaH je implementovaný ÚSVRK z prostriedkov ESF OPLZ, prioritnej osi Integrácia marginalizovaných rómskych komunít (PO5). Jeho hlavným cieľom je zabezpečiť komplexné monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a vyhodnotenie ich vplyvu na rómsku populáciu, predovšetkým MRK prostredníctvom **zhromažďovania dát a informácií o socioekonomických podmienkach života Rómov**. V rámci NP MaH sa priebežne počas celej realizácie národného projektu **predpokladá pravidelný zber administratívnych dát** od ministerstiev a ostatných orgánov štátnej a verejnej správy, **ktoré budú spracovávané do každoročných monitorovacích správ** plnenia Stratégie ako aj využité pri reportovaní plnenia záväzkov na úrovni EÚ (t.j. odpočtovanie plnenia Odporúčania rady). Zároveň sa plánuje realizácia **špecializovaného zisťovania EU SILC (Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach) v prostredí MRK**, prostredníctvom ktorej sa získa významná zdrojová základňa údajov o príjmoch, úrovni a štruktúre chudoby a sociálnom vylúčení domácností MRK. V rámci **aktualizácie Atlasu rómskych komunít** sa budú zisťovať údaje o infraštruktúre obcí a rómskych osídlení, dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb, politickej a občianskej participácii rómskych obyvateľov, o ekonomických a kultúrnych aktivitách či školskej inklúzii a infraštruktúre. Súčasťou NP MaH je aj realizácia hodnotenia implementácie Stratégie podľa jej štyroch hlavných oblastí

⁷⁵ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/96e29639-fb58-4e30-8428-924b6ae85520>

⁷⁶ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/0c0355d8-6148-40af-b7da-81df25041482>

⁷⁷ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/d612ff78-e04e-46aa-8a94-251327985650>

⁷⁸ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/267da3c2-0a16-4596-a887-5d39a9f0159d>

⁷⁹ <http://slovak.statistics.sk:80/wps/portal?urile=wcm:path:/Obsah-SK/Publikacie/vsetkyPublikacie/900b3135-006a-43d1-9a20-e67bf61ccdba>

(vzdelávanie, bývanie, zdravie a zamestnanosť) a troch prierezných oblastí (oblastí prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti, nediskriminácia, finančná inklúzia), ako aj vytvorenie a prevádzka on-line informačného portálu predmetného národného projektu. Informačný portál bude slúžiť pre odbornú a širokú verejnosť, bude informovať o výstupoch národného projektu, bude zdrojom údajov o cieľovej skupine, bude poskytovať odkazy na ostatné zdroje údajov o rómskej populácii a sprostredkovať prepojenia na informácie o iných projektoch a príkladoch dobrej praxe zameraných na inklúziu Rómov. **Systém monitorovania a hodnotenia nastavený a realizovaný prostredníctvom NP MaH** bude reagovať na informačné potreby rôznych zainteresovaných subjektov na národnej a medzinárodnej úrovni, vrátane Výboru OSN pre práva dieťaťa, pričom **prinesie konkrétne údaje o prístupe rómskych detí k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a primeraným životným podmienkam.**

Úprava postupu útvarov v pôsobnosti MV SR pri zhromažďovaní, uschovávaní a poskytovaní **údajov o obetiach a páchateloch obchodovania s ľuďmi** a používaní informačného systému obchodovania s ľuďmi je obsiahnutá v nariadení ministra vnútra Slovenskej republiky č. 66/2013 o používaní informačného systému Obchodovanie s ľuďmi. Na základe predmetného nariadenia sa aj informácie o detských obetiach obchodovania s ľuďmi do informačného systému zadávajú a takisto slúžia k vypracovaniu štatistík. Zber dát, ich spracovanie a vytváranie štatistických informácií a analýz k problematike obchodovania s ľuďmi je súčasťou každoročného vyhodnotenia **Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi** a zároveň slúži ako preventívny nástroj pri informovanosti širokej verejnosti⁸⁰.

Zabezpečenie plnej funkcionality informačného systému migrácia a medzinárodná ochrana (MIGRA), v rámci ktorého sú spracúvané štatistické údaje ohľadne maloletých žiadateľov o azyl, detí prichádzajúcich v sprievode rodičov, ako aj maloletých bez sprievodu, **sa predpokladá v roku 2017**. Prehľad štatistických zdrojov MV SR uvedený v predchádzajúcich odpočtoch zostáva aktuálny.

Aj Štatistický úrad SR participoval na plnení úlohy rovnakým spôsobom ako v roku 2015. Prehľad štatistických zdrojov uvedený v predchádzajúcich odpočtoch zostáva aktuálny. Vo verejne dostupných databázach STATdat a DATAcube sa pravidelne aktualizujú údaje z demografie a sociálnych štatistík, ktoré sa týkajú aj problematiky detí.

V roku 2016 vydal Štatistický úrad SR ďalšie publikácie, ktoré obsahujú aj údaje o deťoch a rodinách:

Štatistika v súvislostiach: Hlavné trendy populačného vývoja v SR v roku 2015 – hlavné trendy populačného vývoja v Slovenskej republike v roku 2015, ktoré nastali v rámci demografických procesov (sobášnosť, rozvodovosť, pôrodnosť, plodnosť, potratovosť, úmrtnosť a sťahovanie) a v demografických štruktúrach obyvateľstva.

Štatistika v súvislostiach: Hlavné trendy populačného vývoja v Bratislave, hl. meste SR, v roku 2015 – hlavné trendy populačného vývoja v Bratislave, hlavnom meste SR, v roku 2015 na pozadí zmien, ktoré nastali v rámci demografických procesov (sobášnosť, rozvodovosť, pôrodnosť, plodnosť, potratovosť, úmrtnosť a sťahovanie) a v demografických štruktúrach obyvateľstva.

My v číslach: Populácia mladých v SR 2015 – základné informácie o mladom obyvateľstve Slovenskej republiky (15-roční a starší) zostavené z údajov sociálnych štatistík a demografie (mladí v populácii SR, zdravotný stav mladých, vzdelanie mladých, mladí na trhu práce, životné podmienky mladých, sociálna ochrana mladých, mladí v digitálnom svete).

My v číslach: Zahraničné sťahovanie 2015 – informácia o výsledkoch zahraničnej migrácie podľa Európskych indikátorov, ktorá poskytuje prehľad o tokoch a stavoch migrantov a udelených štátnych občianstvach SR cudzincom s obvyklým pobytom v Slovenskej republike vrátane prisťahovaných detí vo veku 0 – 14 rokov na územie SR podľa štátneho občianstva, pohlavia, krajiny narodenia, predchádzajúceho pobytu a vystávaných detí z územia SR vo veku 0 – 14 rokov podľa štátneho občianstva, pohlavia a krajiny nasledujúceho pobytu.

Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností SR v roku 2015 – výsledky zo zisťovania štatistiky rodinných účtov, ktoré realizoval Štatistický úrad SR v roku 2015. Poskytuje podrobné údaje o peňažných

⁸⁰ http://www.minv.sk/?program_podpory_a_ochrany_obeti

a naturálnych príjmoch a výdavkoch rôznych typov súkromných hospodáriacich domácností v SR vrátane domácností s nezaopatrenými deťmi.

EU SILC 2015 – Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR – o. i. aj vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné príjmy domácností podľa počtu závislých detí, percentuálne zastúpenie jednotlivých zložiek príjmu v celkovom hrubom ekvivalentnom príjme domácností podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné ekvivalentné príjmy domácností podľa počtu závislých detí, vybrané priemerné príjmy na osobu podľa počtu závislých detí, rozdelenie domácností podľa mesačného ekvivalentného disponibilného príjmu podľa počtu závislých detí, rozdelenie osôb podľa mesačného ekvivalentného disponibilného príjmu podľa počtu závislých detí.

EU SILC 2015 – Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia – dvojjazyčný, slovensko-anglický prehľad o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR zostavený na základe výsledkov harmonizovaného výberového zisťovania EU SILC; zistené údaje umožňujú na národnej úrovni sledovať chudobu a sociálne vylúčenie z viacerých aspektov a dimenzií.

Rodová rovnosť 2016 – dvojjazyčný, slovensko-anglický komplexný prehľad štatistických informácií, ktoré charakterizujú postavenie žien a mužov v súčasnej spoločnosti počínajúc detstvom.

Slovenská štatistika a demografia č. 3/2016 – monotematické číslo vedeckého recenzovaného časopisu Štatistického úradu SR venované problematike detí a mládeže.

*2.8. Zlepšenie povedomia a informovanosti o Dohovore o právach dieťaťa medzi tvorcami politik

Spôsob plnenia: Iniciovanie tradície "Dňa práv dieťaťa" v Národnej rade Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017 a nasl.

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MVO, médiá, poslanci NR SR a regionálnych a miestnych územných samospráv

Indikátor: uskutočnenie tematického dňa v NR SR s cieľom priblížiť výklad princípov Dohovoru ako i rôznych oblastí v agende detí

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež v sledovanom období neinicioval uskutočnenie tematického dňa v NR SR za účelom priblíženia výkladu princípov Dohovoru ako i rôznych oblastí v agende detí. Pôvodne schválený harmonogram realizácie úlohy nepočítal s koncentráciou odborných kapacít členov a členiek výboru, ktorí si v priebehu roka 2014 vyžiadala príprava Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR. Vzhľadom na očakávanú aktualizáciu štatútu Výboru pre deti a mládež sa navrhuje posun termínu realizácie úlohy až do obdobia ukončenia rekonštrukcie výboru reflektujúcej na nové dlhodobé priority výboru a nové inštitucionálne mechanizmy.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Keďže proces rekonštrukcie výboru nebol v priebehu roka 2016 ukončený – k schváleniu nového znenia štatútu Výboru pre deti a mládež, ktorý už reflektuje na vznik nových inštitucionálnych mechanizmov a dynamicky sa vyvíjajúce prostredie tretieho sektora, došlo až 9. decembra 2016 na XXV. zasadnutí Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť - plnenie úlohy prevezme výbor v nadväznosti na ukončenie nominačného procesu a personálnu obmenu členskej základne výboru v polovici roka 2017. Z uvedeného dôvodu **sa navrhuje zodpovedajúci posun termínu plnenia úlohy.**

*2.9. Zvýšenie záujmu a znalostí o Dohovore o právach dieťaťa, jeho opčných protokoloch a pochopenia všetkých jeho ustanovení a princípov dospelými a deťmi

Spôsob plnenia: Tvorba programu, cieľom ktorého je šírenie informácií pre implementáciu Dohovoru medzi deťmi a rodičmi, občianskou spoločnosťou a všetkými sektormi a stupňami štátnej správy prostredníctvom osvetových aktivít, školení a odborných seminárov pre odborníkov pracujúcich s deťmi a podpora realizácie obdobných osvetových aktivít a školení pre miestnych poslancov regionálnych a miestnych územných samospráv

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spoluzodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO, Komisar pre deti

Indikátor: základné rámce komplexného programu rozširovania informácií o dohovore zameraného na porozumenie všetkých ustanovení dohovoru dospelými a deťmi

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež v roku 2015 nenaplnil rolu gestora úlohy a neinicioval vytvorenie komplexného programu rozširovania informácií o dohovore zameraného na porozumenie všetkých ustanovení dohovoru dospelými a deťmi. Napĺňanie cieľa sa realizuje primárne samostatnými iniciatívami, spravidla formou finančnej podpory pre rôzne projekty. Vzhľadom na ambíciu vytvorenia komplexného programu, ktorý by zohľadňoval všetky ustanovenia Dohovoru a využíval by rôzne nástroje, je opodstatnená potreba prehodnotenia pôvodného časového harmonogramu a jeho rozfázovanie do viacerých krokov. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje, aby časový harmonogram do roku 2017 zahŕňal len stanovenie základných rámcov s perspektívou dopracovania a implementácie v nadväzujúcom období. V ďalšom prehľade uvádzame výber realizovaných projektov, ktoré korešpondujú s cieľom úlohy a ktoré budú slúžiť ako dobrá prax pre rozpracovanie úlohy.

MŠVVŠ SR v roku 2015 finančne podporilo rozvojové projekty v rámci Výzvy „**Zdravie a bezpečnosť v školách 2015**“, v rámci ktorých boli podporené aj projekty škôl, ktoré sa zapojili do programu UNICEF „**Škola priateľská deťom**“. Projekt má za cieľ podporiť a zvýšiť informovanosť detí a žiakov o Dohovore a zážitkovými formami zlepšiť atmosféru v školách v zmysle demokratizácie a podpory participácie detí na živote školy. Program **Škola priateľská k deťom** bol odporúčaný MŠVVŠ SR v Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2015/2016. Program je súčasťou medzinárodného programu UNICEF a siete škôl označených logom Škola priateľská k deťom. Cieľom programu UNICEF je vytvoriť v školách také prostredie, v ktorom sa každé dieťa cíti bezpečne, dobre, sebaisto a do ktorého chodí s radosťou. Práva dieťaťa sú v centre záujmu programu, kľúčové sú participácia, rešpekt, zodpovednosť. Škola priateľská k deťom nielen učí o právach dieťaťa, ale nimi aj žije. Nastavuje rámec fungovania medzi deťmi, pedagógmi a rodičmi. Ministerstvo podporilo i projekt Slovenského výboru pre UNICEF, ktorého hlavným cieľom bolo posilnenie nástrojov na začlenenie detí do rozhodovacích procesov na školách. **Podľa UNICEF-u, miera implementácie Dohovoru o právach dieťaťa do praxe rastie.** Napriek tomu, stále vníma zavádzané mechanizmy a nástroje ako nedostatočné a formálne. A preto chcelo svojim projektom pomôcť vybraným školám v SR identifikovať problémy v ich školskej komunite a vytvoriť vhodné metódy na ich odstránenie - zapájaním detí ako aktérov riešenia problémov, nie len ako pasívnych prijímateľov rozhodnutí.

V súlade s odporúčaním na šírenie informácií o Dohovore a Opčných protokolom Dohovoru MŠVVŠ SR v spolupráci so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva a Štátnou školskou inšpekciou zrealizovali jednodňový odborný seminár pre odborných zamestnancov rezortu školstva so zameraním na ochranu práv detí v školách a zvýšenie bezpečnosti školského prostredia a prevencie negatívnych javov pod názvom **Ochrana práv detí - Bezpečnosť školského prostredia a prevencia násillia páchaného na deťoch**. Seminár sa uskutočnil dňa 14. decembra 2015 pre vyše 40 účastníkov – zástupcov ŠŠI, OŠ OÚ, CPPPaP z celého Slovenska.

Problematikou Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a detských vojakov sa rezort ministerstva obrany zaoberá v kontexte humanitárneho práva (lektorská činnosť na rozličných úrovniach v rámci rezortu, podkladové materiály pri vyhodnocovaní dotazníkov v pôsobnosti OBSE, Červeného kríža, resp. v rozhovoroch s deťmi v rámci akcií orientovaných na vzťahy rezortu ministerstva obrany s verejnosťou (Posádkový Deň detí v Prešove, Deň otvorených dverí MO SR).

MV SR spolupracuje s rôznymi medzinárodnými organizáciami, napr. s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), UNHCR a ďalšími, pričom podľa potreby poskytuje súčinnosť v rámci problematiky a svojej vecnej pôsobnosti. MV SR taktiež realizuje školiace aktivity, preventívne a osvetové kampane ako aj vydávanie propagačných materiálov (zborníky, metodické pomôcky, brožúry, letáky a pod.) s cieľom zvýšiť povedomie predovšetkým v súvislosti s problematikou Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, a to najmä prostredníctvom IC MV SR.

V spolupráci s Linkou detskej istoty, n. o. pripravila BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, v roku 2015 projekt nazvaný **Dobrá správa – máme práva**. Rovnomenná výstava bola v BIBIANE otvorená 24. marca **pri príležitosti 25. výročia podpísania medzinárodného Dohovoru o právach dieťaťa** a pri príležitosti 20 rokov nepretržitého fungovania Linky detskej istoty. Deti sa tu zábavnou a hravou formou dozvedeli viac o svojich právach, získali odpovede na mnohé otázky, ako aj informácie o Linke detskej istoty. Aktivity boli spojené s ukázkami volania na bezplatnú anonymnú LINKU 116 111, ktorá je nonstop dostupná pre deti z celého Slovenska. Súčasťou projektu boli ako sprievodné podujatia pripravené 2 interaktívne divadelné predstavenia pod spoločným názvom *Deti deťom*:

- pri realizácii predstavenia *Detské Práva – Etudy* pomáhali aj detskí výtvarníci zo ZUŠ Ľudovíta Rajtera. Predstavenie bolo určené starším deťom od 11 do 14 rokov a rozoberalo rôzne témy, ktoré sa týkajú porušovania detských práv, napr. šikanovanie, netolerancia, riziká virtuality a pod. Deti zo ZUŠ LUDUS ho naštudovali tak, aby deti pochopili zápletku, dokázali pomenovať problém a spoločne formou interaktívnej diskusie s „Linkáčmi“ hľadali riešenia.
- pre mladšie deti od 5 do 10 rokov pripravili predstavenie *Každý je iný – Oslava deti* zo ZŠ FELIX. Hlavnou témou tohto aktivizačného divadielka bola rôznorodosť – detskí herci i diváci riešili témy ako je tolerancia, vysmievanie sa či bezpečný internet. Zábavnou formou tak malým deťom vysvetlili, že každý sme iný, máme svoje slabšie miesta, ale aj jedinečné schopnosti, v ktorých sme nenahraditeľní, a preto máme právo byť šťastný a v bezpečí.

MZVEZ SR usporiadalo v marci 2015 už 3. ročník výtvarno-literárnej súťaže „Ľudské práva očami detí“. Jej cieľom bolo upriamiť pozornosť a záujem detí na ľudské práva a princípy nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania a podporiť v školách diskusiu o tom, čo ľudské práva pre deti znamenajú. **Téma súťaže „Moje ja – ja som ja!“** inšpirovala žiakov, aby prezentovali **vnímanie samých seba a svojej sociálnej roly v spoločnosti**. Do súťaže sa zapojilo 393 základných škôl a osemročných gymnázií, ktoré do súťaže zaslali 1 054 výtvarných prác a 284 literárnych prác. V rámci uvedených aktivít a na slávnostnom vyhlásení výsledkov, ktoré sa uskutočnilo na Ministerstve zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR 15. júna 2015, boli distribuované informačné a propagačné materiály týkajúce sa oblasti práv dieťaťa.

V rámci dotačnej schémy „**Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2015**“ bol MZVEZ SR podporený *projekt Nadácie pre deti Slovenska*. Jeho hlavným cieľom bolo podporiť dodržiavanie a ochranu práv detí, a to prostredníctvom osvetovo-vzdelávacích aktivít o význame a obsahu Dohovoru o právach dieťaťa. Ďalej ministerstvo podporilo *projekt občianskeho združenia Človek v ohrození*. Tento, prostredníctvom aktívneho zapájania študentov základných a stredných škôl a učiteľov etiky, občianskej náuky a. p., mal za hlavný cieľ presadzovať myšlienky ľudských práv a slobôd vo výučbe na školách a zároveň informovať deti a mládež o ich právach; v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. Hlavným cieľom *projektu občianskeho združenia Mládež ulice* bolo zvýšiť povedomie, zručnosti mladých ľudí a formovať ich postoje v oblasti ľudských práv a slobôd, zviditeľniť možnosti využitia Príručky Rady Európy "Kompas" pre vzdelávanie mladých ľudí o ľudských právach a odbúravať predsudky a stereotypy v dodržiavaní ľudských práv. Hlavným cieľom podporeného *projektu občianskeho združenia ReSocia* bolo rozšíriť výchovno-vzdelávaciu činnosť tak, aby žiaci základných škôl chápali prečo je dôležité presadzovať, podporovať a ochraňovať ľudské práva a slobody. Účastníkom projektu o.z. ukázalo ako predchádzať všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. V decembri 2015 bola ministerstvom vyhlásená štvrtá výzva „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2016“.

MDVRR SR v spolupráci so Slovenskou poštou a. s. zorganizovalo národné kolo **celosvetovej literárnej súťaže v písaní listov detí na tému „Povedz nám o svete, v ktorom by si chcel vyrastať“** (do súťaže sa zapojili aj deti z reedukačného centra, školy pre deti s mentálnym postihnutím a triedy pre deti z marginalizovaných skupín).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

MŠVVŠ SR aj v roku 2016 do priorit výzvy rozvojového projektu „**Zdravie a bezpečnosti v školách 2016**“ uviedlo ako samostatnú prioritu zapojenie sa škôl do programu UNICEF „**Škola priateľská deťom**“ s cieľom podporiť a zvýšiť informovanosť detí a žiakov o Dohovore a zážitkovými formami a zlepšiť atmosféru v školách v záujme demokratizácie, ako aj podpory participácie detí na živote školy.

Odporúčané nástroje šírenia informácií o Dohovore a jeho opčných protokoloch (ako aj ďalších ľudskoprávných dokumentov a tém) primerané veku detí a žiakov obsahujú aj Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2016/2017, okrem iného :

- V pedagogickom procese rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa. Veku primeranou formou oboznamovať deti a žiakov s ich právami a povinnosťami podľa tohto dokumentu s **využívaním aktivizujúcich metód**. V materských školách **sa odporúča využívať piktogramy**.
- Odporúča sa **veku primeraným spôsobom informovať žiakov o zmysle a príslušných ustanoveniach** Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Opčného protokolu o procedúre oznámení.
- V súlade s Konceptiou boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019 sa odporúča využiť metodický list s odporúčaniami a metodickými ukážkami zameranými na **multidisciplinárny prístup** v procese identifikovania znakov radikalizácie mládeže na www.statpedu.sk.
- Školám sa odporúča využiť informácie v texte Metodická pomoc k téme osobnostný a sociálny rozvoj žiakov, **vyučovaniu psychologických tém v škole a rozvíjaní emocionálnej inteligencie**, ktorý obsahuje inšpirácie a zdroje k rozvíjaniu emocionálnej inteligencie žiakov. Materiál je dostupný na www.statpedu.sk a je možné ho využiť pri vyučovaní voliteľného predmetu psychológia a predmetov, v ktorých sú psychologické témy integrované, pri uplatňovaní prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj a tiež v rámci triednických hodín.
- Do Školského vzdelávacieho programu zapracovať povinné **témy súvisiace s multikultúrnou výchovou, výchovou v duchu humanizmu a so vzdelávaním v oblasti ľudských práv, práv dieťaťa, rovnosti muža a ženy, predchádzania všetkým formám diskriminácie, xenofóbie, antisemitizmu, intolerancie a rasizmu a v oblasti problematiky migrácie**

MV SR naďalej spolupracuje s rôznymi medzinárodnými organizáciami, napr. s IOM, UNHCR a ďalšími, pričom podľa potreby poskytuje súčinnosť v rámci problematiky a svojej vecnej pôsobnosti. MV SR taktiež uskutočňuje **školiace aktivity, preventívne a osvetové kampane ako aj vydávanie propagačných materiálov** (zborníky, metodické pomôcky, brožúry, letáky a pod.) s cieľom zvýšenia povedomia predovšetkým v súvislosti s problematikou Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii.

V roku 2016 bola vyhlásená štvrtá výzva „**Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2016**“. Z 48 podporených projektov sa **17 zameriavalo na oblasť ochrany práv dieťaťa**, najmä na oblasť zlepšenia kvality života detí a na oblasť výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Na realizáciu týchto projektov **bolo vyčlenených 221 960 Eur**. Rezort diplomacie sa pri výkone dotačnej agendy riadil jednotlivými odporúčaniami pracovnej skupiny pre zefektívnenie procesu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv, vytvorenej pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. V rámci dotačnej schémy bol podporený napr. aj **projekt občianskeho združenia Annogallery „Detské práva sú ako slnečné lúče“**. Projekt bol určený deťom a zameriaval sa na spoznávanie detských práv **formou zážitkového učenia**. Aktivity boli plánované v kontexte súvisiacich dokumentov, najmä Dohovoru o právach dieťaťa. Deti sa do činností aktívne zapájali formou samostatnej práce, súťaže, tvorivých a prezentačných aktivít.

*2.10. Zabezpečenie širokej dostupnosti informácií o Dohovore, jeho opčných protokoloch a výkladových stanoviskách Výboru OSN pre práva dieťaťa (tzv. všeobecných komentároch), vrátane dokumentov mapujúcich proces periodicky predkladaných správ o stave implementácie Dohovoru a jeho opčných protokolov Výboru OSN pre práva dieťaťa

Spôsob plnenia: Zabezpečenie prístupu k informáciám o Dohovore a súvisiacich dokumentoch s osobitným dôrazom na sprístupnenie informácií deťom v im zrozumiteľnej podobe (jazyk, formát)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, RTVS, MVO, Komisár pre deti

Indikátory: počet dokumentov dostupných v jazyku priateľskom k deťom; počet dokumentov preložených do slovenského jazyka; počet dokumentov dostupných v jazykoch národnostných menšín; počet mediálnych správ priamo sa týkajúcich či odkazujúcich na Dohovor o právach dieťaťa a súvisiace dokumenty; počet zrealizovaných programov zameraných na osvetu v oblasti práv detí v produkcii verejnoprávných a súkromných médií; verejná diskusia k dohovoru, jeho implementácii a monitorovaniu

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

MPSVR SR⁸¹ a MZVEZ SR na svojich webových sídlach pravidelne aktualizujú informácie týkajúce sa Dohovoru a jeho opčných protokolov a výkladových stanovísk (*General comments*) Výboru OSN pre práva dieťaťa. MZVEZ SR taktiež podporilo **v rámci dotačnej schémy Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd** v roku 2013 viacero projektov zameraných na analýzu a informovanie o Dohovore o právach dieťaťa a súvisiacich dokumentov.

- **Projekt Vysokej školy v Sládkovičove** sa venoval súčasnému stavu medzinárodných zmlúv o právach dieťaťa v Slovenskej republike a vzdelávaniu pracovníkov v oblasti justície, štátnej správy a občianskej spoločnosti, ktorí participujú na ochrane práv dieťaťa v SR v nadväznosti na naše medzinárodno-právne záväzky.

- **Projekt SV pre UNICEF** zameraný na vypracovanie analýzy stavu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa, školenie aktívnych tímov zo škôl, žiacke školské rady, tímy vrstovníckej podpory. Školenie bolo zamerané na komunikačné zručnosti, asertívne správanie, riešenie konfliktov, prezentačné techniky. Panelová diskusia - stretnutie expertnej skupiny - zástupcovia pedagógov, ZŠ, SŠ, VŠ, Štátny pedagogický ústav, Štátna školská inšpekcia, Metodicko – pedagogických centier, moderovaná diskusia na tému, Manuál pre pedagógov 50s (500 ks), zozbieranie skúseností zo škôl – najlepšie príklady z praxe ako zlepšiť atmosféru na škole – konkrétne kroky na dosiahnutie Školy priateľskej k deťom. V rámci projektu boli tlačené letáčky pre deti (2000 ks): ako byť aktívny, na koho sa obrátiť ak mám problém, čo robiť ak vidím, že niekto má problém, Minidiáre (300 ks) podľa školského roku pre deti s detskou verziou dohovoru o právach dieťaťa, s dôležitými telefónnymi číslami v prípade potreby, pre deti na spolupracujúcich školách. Celková výška projektu bola 25 000 Eur.

Materiály a letáky potrebné k realizácii preventívnych projektov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky obsahujú aj informácie o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa. Sú **spracované adresne s ohľadom na konkrétnu vekovú skupinu detí, pre ktorú je daný projekt určený.**

MŠVVŠ SR finančne podporilo aktualizáciu webovej stránky www.bezpre.sk, ktorá je sprevádzkovaná od roku 2011 Metodicko-pedagogickým centrom – Regionálnym pracoviskom v Prešove. **V roku 2013 bola pridaná nová sekcia – Ochrana detí**, kde boli uverejnené informácie v oblasti Legislatíva a v oblasti Metodické materiály. Webová stránka poskytuje priestor pre výmenu informácií a skúseností z realizácie projektov oblasti vzdelávania, v oblasti školskej prevencie, zameraných na prevenciu, riešenie rizikového správania detí a mládeže (prevencia drogových závislostí, násilia, kriminality, šikanovania, záškoláctva, obchodovania s ľuďmi, prevencia syndrómu CAN, prevencia extrémizmu a terorizmu), na podporu zdravia a zdravého životného štýlu a na zvýšenie bezpečnosti škôl a školských zariadení. Stránka je členená do sekcií – Bezpečnosť, **Ochrana detí**, Prevencia, Zdravie v školách.

MS SR v zmysle § 13 ods. 5 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (kompetenčný zákon) v nadväznosti na § 10 ods. 1 zákona č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky **zabezpečuje vydávanie Zbierky zákonov Slovenskej republiky**. V Zbierke zákonov Slovenskej republiky sa okrem iného uverejňujú tiež rozhodnutia medzinárodných orgánov a

⁸¹ <http://www.employment.gov.sk/sk/vybor-deti-mladex/>

medzinárodných organizácií, o ktorých Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky rozhodlo, že sa majú uverejniť v Zbierke zákonov. **Jednotný automatizovaný systém právnych informácií JASPI** je určený pre verejnosť za účelom zvýšenia právneho povedomia občanov. Systém JASPI je vytvorený a spravovaný Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Na účely naplnenia požiadavky informovanosti o pripravovaných právnych úpravách z oblasti občianskeho a obchodného práva môžu mimovládne organizácie ako aj jednotlivci využiť služby **Portálu právnych predpisov** (<https://lt.justice.gov.sk>). Portál právnych predpisov (ďalej len „Portál“) je jednotným prístupovým miestom, na ktorom sú zverejňované v elektronickej podobe všetky legislatívne a nelegislatívne návrhy na účely pripomienkového konania. Prostredníctvom Portálu sa môže po registrácii zúčastniť na pripomienkovom konaní priamo aj verejnosť. Každému registrovanému používateľovi je k dispozícii komplexné riešenie umožňujúce sledovanie legislatívneho procesu podľa zvolených kritérií. Jedným z týchto kritérií je možnosť sledovať legislatívny proces podľa vybraných právnych oblastí. Podstata tejto funkcionality spočíva v tom, že registrovaný používateľ si môže vo svojom profile zvoliť a nastaviť tie odvetvia práva, ktoré ho zaujímajú, napr. občianske právo. Následne bude informovaný o vzniku akéhokoľvek materiálu zo zvolenej oblasti práva, a to stručnou notifikáciou (Moje správy). Súčasne sa vybraný materiál bude zobrazovať na Osobnej stránke používateľa ako nový materiál zo zvolenej právnej oblasti. Registrovaný používateľ môže prostredníctvom Portálu pripomienkovať akýkoľvek materiál, a to buď formou individuálnych pripomienok alebo formou vytvorenia hromadnej pripomienky verejnosti. Ponúkané elektronické služby zahŕňajú nielen informácie o materiáloch MS SR, ale aj iných rezortov a zároveň subsumujú všetky právne akty, či už legislatívnej alebo nelegislatívnej povahy.

Pre potreby sudcov rozhodujúcich vo veciach tzv. medzinárodných únosov boli vyhotovené **slovenské preklady rôznych relevantných dokumentov a materiálov Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného**⁸², **boli poskytnuté pre potreby Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže** ; na webovom sídle MS SR nie sú zatiaľ publikované.

Aktivity zamerané na **mimoškolskú environmentálnu výchovu zabezpečuje** MŽP SR v zmysle **Koncepcie environmentálnej výchovy a vzdelávania** prijatej uznesením vlády SR č. 846/1197. Realizujú sa programy a projekty pre deti a mládež prostredníctvom priamo riadených organizácií rezortu životného prostredia, najmä SAŽP (Slovenská agentúra životného prostredia), ŠOP SR (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky), ZOO Bojnice, SMOPAJ (Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva), SBM (Slovenské banské múzeum). Poskytovanie informácií je v súlade so zákonom č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám a v súlade so zákonom 205/2004 o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Kancelária verejného ochrancu práv aj v roku 2013 pokračovala v **prevádzkovaní webovej stránky www.detskyombudsman.sk**.

⁸² - Celkové závery Zvláštnej komisie z októbra 1989 na vykonávanie haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980

- Správa z Druhého zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré sa konalo v dňoch 18.-21. januára 1993
Správa z Tretieho zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (17.-21. marca 1997)

- Závery a odporúčania Štvrtého zasadnutia zvláštnej komisie pre vykonávanie Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25.10. 1980 (22.-28. marca 2001)

- Správa a závery zvláštnej komisie na vykonávanie haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (27. septembra - 1. októbra 2002)

- Správa z Piateho zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 a praktického uplatňovania haagskeho Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996 (30. októbra – 9. novembra 2006)

- Správa z prvej časti Šiesteho zasadnutia zvláštnej komisie pre praktické vykonávanie Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 a Haagskeho dohovoru o ochrane detí z roku 1996 (1.-10. júna 2011)

- Usmernenie o osvedčených postupoch podľa haagskeho Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí

Časť III – Preventívne opatrenia

Časť IV – Výkon rozhodnutia

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež a MZVEZ SR na svojich webových sídlach naďalej pravidelne aktualizujú informácie týkajúce sa Dohovoru a jeho opčných protokolov a výkladových stanovísk (*General comments*) Výboru OSN pre práva dieťaťa. Podporne pri tom využívajú zdroje sprostredkované jednotlivými rezortmi:

MZ SR k širšej dostupnosti informácií o Dohovore zabezpečilo **preklad Všeobecného komentára č. 15** (2013) Právo dieťaťa na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného stavu (článok 24)⁸³ do slovenského jazyka.

MS SR zadalo koncom roka 2014 objednávku na úradný **preklad Všeobecného komentára č. 10** (2007) Práva detí v súdnom konaní, do slovenského jazyka s termínom realizácie prekladu začiatkom roka 2015.

MŠVVŠ SR aj v roku 2014 finančne podporilo **aktualizáciu webovej stránky www.bezpre.sk**, ktorá je správdzovaná od roku 2011 Metodicko-pedagogickým centrom – Regionálnym pracoviskom v Prešove. V roku 2014 boli v sekcii „Ochrana detí“ uverejnené nové informácie v časti Legislatíva, ako aj časti Metodické materiály. Boli uverejnené **preklady** všeobecných komentárov k Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré dala preložiť sekcia regionálneho školstva MŠVVŠ SR v roku 2014 - **Všeobecný komentár č. 1** (2001) ČLÁNOK 29 odsek 1: Ciele výchovy, **Všeobecný komentár č. 4** (2003) Zdravie a rozvoj adolescentov v kontexte Dohovoru o právach dieťaťa.

Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch (MPSVR SR) v spolupráci s dobrovoľníkmi pripravilo **preklady Dohovoru o právach dieťaťa v jazyku priateľskom k deťom do rómskeho, maďarského a rusínskeho jazyka**⁸⁴. Zabezpečilo tiež **preklad Všeobecného komentára č. 7** (2005) implementácia práv dieťaťa v útlom veku.

Sekretariát Výboru pre deti a mládež rozšíril okruh všeobecných komentárov preložených do slovenského jazyka o **Všeobecný komentár č. 17** (2013) o práve dieťaťa na oddych, voľný čas, hru, rekreačné aktivity, kultúrny život a umenie.

V rámci dotačnej schémy MZVEZ SR *Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2014* bol **podporený projekt Slovenského výboru pre UNICEF vo výške 48 375 Eur**, ktorého hlavným zámerom bolo posilnenie postavenia dieťaťa. Čiastkový cieľ projektu pozostával zo zefektívnenia pomoci poskytovanej deťom a mladým ľuďom **otvorením dialógu o sporných témach** v rámci rozvoja dieťaťa, tak aby bola odborná verejnosť motivovaná uvažovať v možnostiach v porozumení, používaní a prepojení Dohovoru o právach dieťaťa a národnej legislatívy zabezpečujúcej ochranu práv dieťaťa.

Informácie o Dohovore a jeho opčnom protokole týkajúcom sa zákazu účasti detí v ozbrojenom konflikte sprístupňuje rezort obrany príslušníkom ozbrojených síl SR a zamestnancom rezortu ministerstva obrany, nie deťom. Ako **gestor Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch sa rezort** aktívne zúčastnil na obhajobe Východiskovej správy Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch pred Výborom OSN pre práva detí, vypracoval podklady pre Návrh Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. Na MO SR bol spracovaný článok **Ľudské práva a práva detí v prípade ozbrojeného konfliktu** pre časopis Vojenská osвета, ktorého prílohu tvorí text Opčného protokolu.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je gestorm Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, ktorý nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť 25. júla 2004. Slovenská republika predkladá Výboru OSN pre práva dieťaťa Východiskovú správu k uvedenému protokolu s podrobnými informáciami o opatreniach prijatých na implementáciu jeho ustanovení, na základe ktorej následne Výbor OSN prijíma záverečné odporúčania. Na základe informácií od príslušných útvarov, uvedených v poslednom stanovisku SR k odporúčaniam Výboru z roku 2013, v súvislosti so šírením a zvyšovaním informovanosti a školeniami, je v rámci pôsobnosti MV SR predmetná **úloha vykonávaná v celoslovenskom aj regionálnom rozmere projektmi, aktivitami, či prednáškami realizovanými pre deti** (materských škôl, základných škôl, či stredných škôl) napríklad útvarmi prezídia Policajného zboru (vyhodnotenie úlohy 7.22.). Pri zabezpečovaní realizácie **informačných kampaní a školení** plní úlohy aj odbor

⁸³ <http://www.health.gov.sk/Clanok?dohovor-o-pravach-dietata-zdravie>

⁸⁴ <http://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/narodne-koordinacne-stredisko-riesenie-problematiky-nasilia-detoch/>

prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra alebo Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR. Problematiky upravené v opčnom protokole sú obsiahnuté v tematických plánoch viacerých predmetov v rámci **výučby na Akadémii Policajného zboru**.

Organizovanie školení a odborných seminárov ako jednu z foriem získania aktuálnej informácii z danej oblasti využíva aj NSK. V roku 2014 NSK zorganizoval seminár „Obchodovanie s ľuďmi“. Odborný seminár projektu organizoval odbor vzdelávania a kultúry ÚNSK s finančnou podporou Rady vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality. Projekt bol zameraný na elimináciu prípadov obchodovania s ľuďmi, na zvyšovanie povedomia o závažnosti a negatívnych dôsledkoch násillia páchaného na ľuďoch a na propagáciu nulovej tolerancie voči tomuto druhu násillia. Jedným z hlavných cieľov bolo aj získanie informácií, dostupných liniek a kontaktov v danej oblasti. Pre žiakov prvých ročníkov Strednej zdravotníckej školy v Nových Zámkoch zorganizovalo 30. apríla 2014 Regionálne osvetové stredisko v Nových Zámkoch školiace podujatie v spolupráci s odborníkmi Slovenského národného strediska pre ľudské práva v Bratislave. Stredné školy pri získavaní právnych informácií najčastejšie využívajú **dostupný automatizovaný systém právnych informácií JASPI (určený pre verejnosť) a EPI portál**.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Nástroje šírenia informácií o Dohovore, jeho opčných protokoloch a výkladových stanoviskách Výboru OSN pre práva dieťaťa (tzv. všeobecných komentároch), vrátane dokumentov mapujúcich proces periodicky predkladaných správ o stave implementácie Dohovoru a jeho opčných protokolov Výboru OSN pre práva dieťaťa použité v predchádzajúcom období boli v priebehu roka 2015 obohatené o nové prístupy.

Národné koordináčne stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch (NKS pre RPNnD) v rámci plnenia Národnej stratégie na ochranu detí pred násillím v októbri 2015 oficiálne spustilo webovú stránku www.detstvobeznasillia.gov.sk. Webová stránka sa tematicky sústreďuje na problematiku násillia páchaného na deťoch a medzi deťmi a je určená trom základným cieľovým skupinám: deťom, širšej dospeléj verejnosti a profesionálom pracujúcim s deťmi. Obsahuje však aj dokumenty a informácie o východiskovom rámci k právam dieťaťa, ktorý tvorí Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly. Odkaz na webovú stránku bol súčasťou všetkých aktivít a materiálov realizovaných a šírených v rámci zvyšovania povedomia verejnosti o problematike násillia páchaného na deťoch. NKS pre RPNnD v októbri 2015 zrealizovalo v Bratislave **verejnú diskusiu Nenásillie o násillí na deťoch**, v priebehu mesiacov november a december cielilo na dospelú verejnosť **televízne a rozhlasové spoty**. Zásah informácií o problematike násillia páchaného na deťoch a odkaz na webovú stránku a jej obsah boli posilnené aj **využitím online nástrojov**. Pri príležitosti významných medzinárodných dní (18., 19. a 20. novembra) NKS pre RPNnD v spolupráci s Centrom Slniečko, n. o. vydali tlačovú správu a zrealizovali neformálne stretnutie s novinármi. V priebehu roka 2015 NKS pre RPNnD poskytlo podklady pre viacero mediálnych výstupov. Prostredníctvom subjektov a pracovníkov participujúcich na koordinácii ochrany detí pred násillím na miestnej úrovni je verejnosť informovaná o problematike a webovej stránke aj **formou plagátov a informačných letákov**. Dôležitým komunikačným kanálom je aj profil NKS pre RPNnD na sociálnej sieti **Facebook**, na ktorom je verejnosť informovaná aj o medzinárodných dňoch týkajúcich sa práv dieťaťa.

MŠVVŠ SR aj v roku 2015 podporilo aktualizáciu webovej stránky www.bezpre.sk, ktorá je sprevádzkovaná od roku 2011 Metodicko-pedagogickým centrom – Regionálnym pracoviskom v Prešove. V roku 2015 boli v sekcii „Ochrana detí“ **uverejnené nové informácie** v časti Legislatíva, stratégie a akčné plány, ako aj v časti Metodické a študijné materiály a v časti Príklady dobrej praxe. V časti Legislatíva sú uverejnené všetky relevantné informácie (okrem Dohovoru OSN o právach dieťaťa aj Opčné protokoly k Dohovoru a všeobecné komentáre). V sekcii Ochrana detí bol uverejnený v roku 2015 Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym zneužívaním, v časti Príklady dobrej praxe informácie o odbornom seminári, ktorý sa venoval otázkam ochrany detí, nediskriminácii, prevencii šikanovania a bezpečnosti v školách (pozri tiež odpočet k cieľu 2.9.). Webová stránka poskytuje priestor pre získanie informácií v oblastiach Bezpečnosť, Ochrana detí, Prevencia, Zdravie v školách.

MS SR **preklad Všeobecného komentára č. 10** práva detí v súdnom konaní bol dňa 10. júna 2015 zverejnený na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti SR⁸⁵, následne bolo na webovom sídle MS SR dňa 12. júna 2015 zverejnené Usmernenie Výboru ministrov RE o súdnictve priateľskom k deťom.

⁸⁵ <http://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Medzinarodne-pravo/Ine/Uvod.aspx>

(ŽSK) Jednou z hlavných priorít ŽSK je aj naďalej zvyšovanie úrovne informovanosti o možnostiach pomoci všetkým obyvateľom, ktorí sa ocitli v krízových situáciách bez rozdielu rasy, pohlavia, národnosti, etnickej príslušnosti, vierovyznania a pod.. V rámci Operačného programu informatizácia spoločnosti – Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb (ďalej len „OPIS“) sa ŽSK v roku 2012 zapojil do projektu **Elektronizácia služieb v Žilinskom samosprávnom kraji**, ktorý bol spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Projekt bol úspešne ukončený 31. októbra 2015.

Realizáciou tohto projektu sa od 1. novembra 2015 v ŽSK umožňuje **poskytovanie služieb v systéme e-Governmentu**, čím sa zabezpečuje široká dostupnosť služieb pre všetkých občanov resp. klientov úradu v ktoromkoľvek čase z akéhokoľvek miesta pripojeného na internet, bez nutnosti priameho kontaktu klienta a pracovníka úradu. Výraznou mierou sa tak obyvateľom zjednoduší proces riešenia akýchkoľvek krízových situácií. **Jednou zo 74 novozavedených elektronických služieb je aj služba s názvom: Informovanie o ochrane práv dieťaťa, jeho života a zdravia** - táto služba bola v systéme e-Governmentu, v roku 2015, prvotne naplnená príslušnými strategickými dokumentmi, predpismi, zákonmi a informáciami, ktoré s danou problematikou úzko súvisia. Občania v nej napr. ľahko nájdu informácie o postupe pri prípadnom riešení krízovej situácie. Tieto sú zároveň zapracované v súlade so všeobecným princípom najlepších záujmov dieťaťa. Služba sa bude postupne aktualizovať o nové informácie a dokumenty týkajúce sa danej problematiky **prostredníctvom svojho garanta**.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

NKS pre RPNnD informovalo verejnosť o **prerokovaní Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky** o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa v Slovenskej republike na webovej stránke www.detstvobeznasilia.gov.sk a na sociálnej sieti Facebook. Zabezpečilo tiež **preklad záverečných odporúčaní**, ktoré Výbor OSN pre práva dieťaťa adresoval Slovenskej republike v nadväznosti na prerokovanie periodickej správy, do slovenského jazyka a informovalo o nich prostredníctvom vyššie uvedených online nástrojov. Aj v roku 2016 NKS pre RPNnD upozorňovalo verejnosť na **medzinárodné dni týkajúce sa práv dieťaťa**, ako aj na problematiku násilia páchaného na deťoch bezprostredne súvisiacu s právami dieťaťa.

Informácie týkajúce sa dohovoru, jeho opčných protokolov a záverečných odporúčaní výboru k implementačným správam SR priebežne aktualizujú aj ďalšie rezorty. S cieľom šírenia informácií o dohovore a jeho opčných protokoloch usporiadalo MZVaEZ SR s delegáciou EÚ v Ženeve, mimovládnu organizáciu Save the Children a UNESCO dňa 16. septembra 2016 **podujatie o vzdelávaní detí pod názvom Education: Reaching the Furthest Behind First**. Jeho cieľom bolo poukázať na krízu vo vzdelávaní detí s poukázaním na ich právo na vzdelávanie zakotvené najmä v Dohovore OSN o právach dieťaťa. Podujatie, usporiadané v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ, sa uskutočnilo na okraj 33. zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva. Vystúpil na ňom o. i. Stavros Lambrinidis, osobitný predstaviteľ EÚ pre ľudské práva, predseda Výboru OSN pre práva dieťaťa Benyam Dawit Mezmur a člen výboru Peter Guráň. Panelisti odpovedali i na otázky detí zo študentského parlamentu Malawi týkajúce sa kvality vzdelávania v tejto krajine.

Časť neformálneho zasadnutia Pracovnej skupiny Rady EÚ pre ľudské práva (COHOM), ktoré sa uskutočnilo dňa 11. októbra 2016 v Bratislave, bol venovaný právam detí (**medzinárodným systémom na ochranu detí**). Diskusie sa zúčastnili experti ČS EÚ, Európskej služby pre vonkajšiu činnosť, členovia Výboru OSN pre práva dieťaťa Renate Winter a Peter Guráň, UNICEF, UNFPA a mimovládnej agendy SOS Children's Villages International.

MŠVVŠ SR aj v roku 2016 podporilo aktualizáciu webovej stránky www.bezpre.sk, ktorá je sprevádzkovaná od roku 2011 Metodicko-pedagogickým centrom – Regionálnym pracoviskom v Prešove. V roku 2016 boli **v sekcii „Ochrana detí“ uverejnené nové informácie** v časti Legislatíva, stratégie a akčné plány, ako aj v časti Metodické a študijné materiály. V časti Metodické a študijné materiály bola uverejnená príručka MPSVR SR – „Kordinácia ochrany detí pred násilím“.

*2.11. Zvýšenie informovania detí o ich právach

Spôsob plnenia: Informačné materiály v jazyku detí (vrátane jazykov národnostných menšín) o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZVEZ SR, MV SR, MK SR, Komisár pre deti

Indikátor: informačné letáky v jazyku detí (vrátane jazykov národnostných menšín)

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 MZVEZ SR vyhlásilo v spolupráci s IUVENTOU – Slovenským inštitútom mládeže, MPSVR SR, MŠVVŠ SR a SV pre UNICEF **1. ročník výtvarno-literárnej súťaže „Ľudské práva očami detí“**, hlavným cieľom ktorej bolo podporiť záujem žiakov o ľudské práva, princíp nediskriminácie, rovnaké zaobchádzanie a kreatívnu formou napomôcť pri formovaní ich postojev založených na princípoch ľudskej dôstojnosti, rovnosti a rešpekte voči druhým. V rámci súťaže boli organizované výchovno-vzdelávacie aktivity - hodiny s JUNIOR Ambasadormi a Živými knihami a to na 4 vybraných školách (Banská Bystrica, Nové Mesto nad Váhom, Bratislava). V rámci interaktívnych hodín boli deťom a školám distribuované propagačné materiály o právach detí. Ďalšie informačné materiály boli distribuované na Dni otvorených dverí organizovanom MZVEZ SR v máji 2013 a slávnostnom odovzdaní cien víťazom súťaže 13. septembra 2013. MZVEZ SR plánuje v aktivitách pokračovať v roku 2014.

MV SR **prostredníctvom projektov podporovaných Radou vlády SR pre prevenciu kriminality**, ako aj **spoluprácou v rámci projektov Európskej komisie** zabezpečuje realizáciu informačných kampaní a školení, organizovaním voľnočasových aktivít pre deti a mládež, ako aj spoluprácu so školami a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú prevencii kriminality rôzneho druhu. Príkladom cielených opatrení zameraných proti vykorisťovaniu prostredníctvom internetu, sú napr. **kampane www.beznenavisti.sk**, pri ktorých implementácii spolupracujú mimovládne organizácie. Prostredníctvom **Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality** KMV pripravilo MV SR v rámci projektu Európskej komisie aj **informačné kampane: „Bez informácií sa stávaš otrokom“** – o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc, **„Viete, čo robí teraz vaše dieťa?“** – zameraná na dieťa a rodičov, a **„Kampaň o právach cudzincov“**.

Verejná ochrankyňa práv aj v roku 2013 pokračovala vo výchove a informovaní detí nielen o ich právach ustanovených Dohovorom, ale aj o ich povinnostiach, ktoré právny poriadok ustanovuje. Za týmto účelom sa zúčastňovala odborných stretnutí, odborných debát a rôznych iných podujatí. Kancelária verejného ochrancu práv aj v roku 2013 pokračovala v prevádzkovaní **webovej stránky www.detskyombudsman.sk**, ktorá prístupnou formou vysvetľuje pôsobnosť verejnej ochrankyne práv, Dohovor o právach dieťaťa, poskytuje kontakty na organizácie, ktoré pomáhajú deťom a informuje o aktivitách verejnej ochrankyne práv, ktoré sa týkajú detí a mládeže. Stránka poskytuje deťom možnosť anonymne poslať otázku alebo opísať svoj problém. Odpoveď, prípadne radu od právnikov Kancelárie verejného ochrancu práv, aj od iných odborníkov im Kancelária zasiela priamo na ich e-mailovú adresu, ktorú uvedú vo formulári.

Stránka obsahuje niekoľko desiatok najčastejšie sa opakujúcich otázok, s ktorými sa deti na verejnú ochrankyňu práv najčastejšie obracajú a odpovede na ne sú zverejnené v rubrike „Naše rady“. Tieto otázky a odpovede sú rozdelené do štyroch základných kategórií: Ty a rodina, Ty a škola, Ty, spoločnosť a štát a Ty a ďalšie problémy, ktoré sú ďalej delené do viacerých pod kategórií. Verejnej ochrankyni práv **bolo v roku 2013 prostredníctvom stránky www.detskyombudsman.sk doručených viac ako 800 otázok od detí.**

Ak deti bližšie zaujíma pôsobnosť verejnej ochrankyne práv, či majú otázky súvisiace so základnými právami a ich ochranou, ktoré by sa chceli opýtať priamo verejnej ochrankyne práv alebo by ju chceli pozvať na besedu do svojej školy, stránka ich informuje o možnosti zúčastniť sa videokonferencie (napr. cez Skype alebo Google+). **Najčastejšie problémy a otázky, s ktorými sa deti na verejnú ochrankyňu práv obracali, sa týkali vzťahov v rodine, problematiky výživného, stretávania sa s tým rodičom, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti po rozvode, informácii o tom, aké sú ich práva a povinnosti v škole, ako napr. riešiť konflikty s učiteľmi, so spolužiakmi, ale aj napr. dokedy sa môžu zdržiavať večer mimo domova, kedy sa môžu osamostatniť od rodičov a aká sociálna pomoc sa ich týka.**

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

MZVEZ SR nadviazalo na uvedenú aktivitu aj v roku 2014 (pozn.: výtvarno-literárna súťaž „Ľudské práva očami detí“). Pre 2. ročník bola zvolená **téma Máme právo na názor**. Do súťaže sa zapojilo 368 základných škôl vrátane osemročných gymnázií, ktoré zaslali 721 výtvarných a 398 literárnych prác. Školy, ktorých žiaci sa umiestnili na prvom mieste v oboch kategóriách získali interaktívnu tabuľu. Žiaci umiestnení na 1-3. mieste v oboch kategóriách získali vecné ceny. V rámci súťaže boli aj v roku 2014 organizované výchovno-vzdelávacie aktivity (interaktívne hodiny s JuniorAmbasádormi UNICEFu, a so Živými knižnicami), ktoré sa uskutočnili na 6 vybraných školách (2 školy v Prešove, Bratislave, Ľuboticiach, Ždani, Belá-Dulice). V rámci uvedených aktivít, ako aj na slávnostnom vyhlásení výsledkov, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Ministerstva zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR, boli taktiež distribuované informačné a propagačné materiály týkajúce sa oblasti práv dieťaťa.

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR (ďalej len „IC MV SR“) v rámci predchádzajúceho projektu Európskej komisie aj v roku 2014 **pokračovalo v informačných kampaniach**: „Bez informácií sa stávaš otrokom“ – o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc, „Viete, čo robí teraz vaše dieťa?“ – zameraná na dieťa a rodičov. V spolupráci s MŠVVŠ SR bola zabezpečená distribúcia informatívneho a poučného letáku pre učiteľov etiky/náuky o spoločnosti a pre žiakov stredných škôl⁸⁶.

V rámci Policajného zboru zabezpečujú policajti vykonávajúci preventívne aktivity materiály a letáky potrebné k realizácii celoslovenských **preventívnych programov** (viď vyhodnotenie úlohy 7.22). Predmetné materiály obsahujú aj informácie o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa. Sú spracované adresne, s ohľadom na konkrétnu vekovú skupinu detí, pre ktorú je daný projekt určený.

Informácie z Dohovoru o právach dieťaťa sú jednou z hlavných tém Klubu svojpomoci a vzájomnej pomoci pod vedením sociálnych pracovníkov a psychológov v krízových strediskách PSK. Deti si samy volia témy podľa záujmu, požiadaviek a problémov, ktoré ich trápia a s ktorými sa vo svojom živote stretávajú. V krízovom stredisku je na dostupnom mieste umiestnená uzamykateľná schránka „Podnety a návrhy pre prokurátora“, kde si mal. deti môžu uplatniť právo podávať žiadosti, sťažnosti alebo podnety určené prokurátorovi. Schránka je zabezpečená tak, aby ju nemohla otvoriť nepovolaná osoba. Interné smernice ako Domáci poriadok i Etický kódex je spracovaný v súlade s rešpektovaním Dohovoru o právach, Deklaráciou práv dieťaťa i Memoranda dieťaťa.

NSK prostredníctvom projektu podporovaného Radou vlády SR pre prevenciu kriminality „Obchodovanie s ľuďmi“ bolo vyškolených 62 koordinátorov stredných škôl pre prevenciu sociálno-patologických javov, ktorým bolo odporúčané informácie posunúť ďalej žiakom, rodičom, širokej verejnosti prostredníctvom webových portálov i zamestnancom škôl. V roku 2014 bol vypracovaný a zaslaný na schválenie Radou vlády SR pre prevenciu kriminality nový projekt na r. 2015 „Prevencia šikanovania na stredných školách“.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci dotačnej schémy „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2015“ podporený **projekt neziskovej organizácie Linka detskej istoty**, ktorého cieľom bolo pracovať na prevencii v oblasti porušovania ľudských práv pre cieľovú skupinu detí a mladých ľudí formou poradenstva na non stop linke pomoci a scitlivenie verejnosti k téme ľudských práv detí a zvyšovanie povedomia o možnostiach pomoci detským klientom.

IC MV SR v rámci svojich kompetencií aj v roku 2015 pokračovalo vo zvyšovaní informovanosti o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc. Jednotlivé prednášky boli zamerané na **identifikáciu potenciálnych rizík hlavne v súvislosti s cestovaním za prácou alebo brigádou**. Takisto pokračovala osвета prostredníctvom distribúcie materiálov zameraných na problematiku obchodovania s ľuďmi⁸⁷. Na základe spolupráce s organizátormi podujatia sa zástupcovia Informačného centra na **boj proti obchodovaniu s ľuďmi** a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zúčastnili akcie JobExpo 2015 v Nitre. Počas dvojdňového veľtrhu, 29.- 30. apríl 2015, boli realizované všeobecné prednášky pre širokú verejnosť

⁸⁶ <http://www.minedu.sk/projekt-na-ochranu-ziakov-pred-zneuzitim-sa-dostava-do-skol/>

⁸⁷ <http://www.minedu.sk/projekt-na-ochranu-ziakov-pred-zneuzitim-sa-dostava-do-skol/>

k problematike obchodovania s ľuďmi, ako aj informatívne prednášky pre študentov stredných škôl, ktorých sa zúčastnilo niekoľko desiatok študentov z Banskej Bystrice, Žiliny a Trenčína.

Príslušníci PZ počas realizácie preventívnych aktivít, poskytujú deťom na prednáškach a besedách aj informácie o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa a na koho sa môžu obrátiť v prípade, že potrebujú pomoc. Kancelária prezidenta Policajného zboru zabezpečuje k realizácii celoslovenských preventívnych projektov a aktivít **materiály a letáky spracované adresne, s ohľadom na konkrétnu vekovú skupinu detí.**

Mimo rámca sledovaného cieľa sprístupniť deťom informácie o možnostiach oznamovania porušenia ich práv avšak v súlade s cieľom zmapovať **prax využívania informačných nástrojov v jazyku priateľskom deťom** (vrátane jazykov národnostných menšín) bola aktivita realizovaná so súhlasom Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC) v oblasti intervenčnej epidemiológie a v spolupráci ÚVZ SR s Kanceláriou Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku a periodikom Rómsky nový list, v rámci ktorej boli vydané informačné letáky „Ako predísť chrípke a Ako sa chrániť pred kliešťom“⁸⁸. Vydané boli v slovenskom a v rómskom jazyku s cieľom zvýšiť prevenciu a informovanosť danej cieľovej skupiny.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Detské domovy v rámci letných aktivít deťom realizovali **aktivitu s názvom „Poznaj svoje práva“**, kde hravou formou sprostredkovali deťom bližšie informácie, najmä o možnosti detí obrátiť sa priamo na komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, ale taktiež aj o Dohovore o právach dieťaťa a jeho opčných protokoloch (Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení, opčný protokol k Dohovoru o právach detí v ozbrojených konfliktoch a opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa, o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii). Aktivity boli s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť zúčastnených detí zrealizované formou zážitkového učenia, workshopov, prezentácií, besied, tvorbou plagátov a pod. Záverom mali možnosť v dotazníku vyjadriť svoje **postrehy, nápady a návrhy k tvorbe informačného materiálu o Dohovore a súvisiacich dokumentoch**, ktorý sa bude tvoriť v I. polroku 2017 v spolupráci s deťmi. Do aktivity bolo zapojených 1399 detí a 116 mladých dospelých.

IC MV SR v rámci svojich kompetencií aj v roku 2016 pokračovalo vo **zvyšovaní informovanosti o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc**. Jednotlivé prednášky boli zamerané na identifikáciu potenciálnych rizík hlavne v súvislosti s cestovaním za prácou alebo brigádou. V rámci pripomenutia si Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, boli prednášky prezentované pre študentov (cca 600 žiakov a študentov) na viacerých školách Bratislavského kraja, ako aj Banskobystrického kraja, Košického a Prešovského kraja. MV SR zabezpečuje prevádzku **Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818**, prostredníctvom ktorej o problematike obchodovania s ľuďmi môže bezplatne získať informáciu široká verejnosť. Zároveň táto linka slúži aj ako nástroj konzultácie s potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi, resp. ich blízkymi a príbuznými. V rámci zvýšenia povedomia o existencii Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi MV SR spustilo **billboardovú kampaň** po celom území Slovenskej republiky, ktorá trvala od 1. októbra 2016 do 30. novembra 2016 vo všetkých krajských a vybraných okresných mestách. V rámci prednášok boli študenti v jednoduchšej reči informovaní o probléme obchodovania s ľuďmi a boli distribuované viaceré propagačné materiály s možnosťami pomoci a preventívnych rád. Príslušníci Policajného zboru pokračovali v roku 2016 vo vykonávaní osvedčených preventívnych projektov a aktivít, na ktorých informovali deti a mládež aj o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa a na koho sa môžu obrátiť v prípade, že potrebujú pomoc. Rovnako ako v uplynulom roku kancelária prezidenta Policajného zboru zabezpečila k realizácii celoslovenských preventívnych projektov a aktivít informačné letáky a pracovné listy určené konkrétnej vekovej skupine detí. Informačné letáky boli zabezpečené v slovenskom jazyku.

V roku 2016 bola vyhlásená štvrtá výzva MZVEZ SR „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2016“. Zo 48 podporených projektov sa 17 zameriavalo na oblasť ochrany práv dieťaťa, najmä na oblasť zlepšenia kvality života detí a na oblasť výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Na realizáciu týchto projektov bolo vyčlenených 221 960 Eur. Rezort diplomacie sa pri výkone dotačnej agendy riadil jednotlivými odporúčaniami pracovnej skupiny pre zefektívnenie procesu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv, vytvorenej pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. V rámci dotačnej schémy bol podporený napr. **projekt občianskeho združenia Annogallery „Detské práva sú ako slnečné lúče“**. Projekt bol určený

⁸⁸ http://www.ruvzsn.sk/chripka_klieste.pdf

deťom a zameriaval sa na spoznávanie detských práv **formou zážitkového učenia**. Aktivity boli plánované v kontexte súvisiacich dokumentov, najmä Dohovoru o právach dieťaťa. Deti sa do činností aktívne zapájali formou samostatnej práce, súťaže, tvorivých a prezentačných aktivít. Taktiež bol podporený **projekt občianskeho združenia Ulita pod názvom „Poznám svoje práva – viem sa brániť“**. Jeho cieľom bolo zvyšovať povedomie detí a mládeže o právach, ktoré sú deklarované v Dohovore OSN o právach dieťaťa s ohľadom na práva iných, ako aj o problematike diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a zvyšovať povedomie detí a mládeže o možnostiach, ktoré majú, ak ich práva boli porušené. Podobne ako v minulých rokoch bol podporený **projekt neziskovej organizácie Linka detskej istoty**, ktorého cieľom bolo pracovať na prevencii v oblasti porušovania ľudských práv pre cieľovú skupinu detí a mladých ľudí formou poradenstva na non stop linke pomoci a scitlivenie verejnosti k téme ľudských práv detí a zvyšovanie povedomia o možnostiach pomoci detským klientom.

(PSK) Dohovor o právach dieťaťa je v zariadeniach SPOD a SK v pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja prístupný všetkým zamestnancom zariadenia, maloletým deťom bez rozdielu na národnosť, ktorým sa poskytujú opatrenia SPODaSK, rodičom a rodinným príslušníkom. **Práva detí vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa – detskou rečou - sú umiestnené na viditeľnom mieste v klip-rámoch s bezpečnostným profilom v rozmere 120 x 80 cm.** Na viditeľnom mieste sú umiestnené dve uzamykateľné schránky: 1. Podnety a návrhy pre prokurátora; 2. Podnety pre komisára pre deti.

2.12. Posilnenie adekvátneho a systematického odborného vzdelávania všetkých profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi (vzdelávanie o právach detí, vrátane aktivít smerujúcich k najviac zraniteľným skupinám)

Spôsob plnenia: Zahnúť vo všetkých systémoch prehlbovania kvalifikácie a celoživotného vzdelávania všetkých profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi, (najmä učiteľov, sociálnych pracovníkov a pracovníkov v inštitúciách starostlivosti o deti a v špeciálnych výchovných zariadeniach, zdravotníckych pracovníkov, vrátane psychológov, zákonodarcov, sudcov, prokurátorov, advokátov, ochrancov verejného poriadku, štátnych zamestnancov, predstaviteľov miestnej správy) náuku o podstate Dohovoru a správnom pochopení jeho princípov s prihliadnutím na výklad najlepšieho záujmu dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MS SR, MZVEZ SR, MDV SR, MO SR, MŽP SR, GP SR

Spolupracujúce subjekty: Výbor pre deti a mládež, územná samospráva, MVO, profesné združenia

Indikátor: počet preškolených odborníkov; počet a rôznorodosť zrealizovaných tréningov a seminárov, webových seminárov, materiálov pre profesionálov; počet fakúlt, kde je podstata Dohovoru a výklad jeho princípov súčasťou povinných predmetov; počet ponúkaných akreditovaných školení pre učiteľov; počet vyškolených pedagógov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V záujme skvalitnenia obsahu práce a vnútorných procesov v detských domovoch boli v súlade so znením hlavných úloh **Koncepcie DI** vytvorené podmienky pre systematické vzdelávanie zamestnancov a prehlbovanie ich odbornosti a kvalifikovanosti. Uvedené úlohy sú zabezpečované najmä **internou metodickou a vzdelávacou činnosťou Ústredia PSVaR**, v rámci ktorej bolo v roku 2013 zrealizovaných 7 krajských metodických stretnutí pre sociálnych pracovníkov DeD, 22 krajských metodických dní pre psychológov, 14 pre špeciálnych a liečebných pedagógov, 8 pre profesionálnych rodičov a 6 pre odborných zamestnancov centier podpory profesionálnych rodičov a 6 seminárov pre riaditeľov detských domovov. Obsah uvedených metodicko-vzdelávacích podujatí bol o. i. zameraný na uplatňovanie základných princípov Dohovoru o právach dieťaťa. V súlade s definovaním a monitorovaním štandardov činnosti DeD je napĺňanie najlepšieho záujmu dieťaťa, ako i uplatňovanie princípov Dohovoru samostatne sledovanou a rozvíjanou oblasťou, pričom zamestnanci Ústredia PSVaR zrealizovali celkovo 65 metodických stretnutí k Štandardom práce v detských domovoch. Vzdelávanie všetkých zamestnancov DeD v uvedenej oblasti bude v nasledujúcom období podporené nielen vlastnou metodickou činnosťou Ústredia PSVaR, ale i aktivitami **Národného programu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti**.

Ústredie PSVR boli poskytované **informácie o právach detí, vrátane aktivít smerujúcich k najviac zraniteľným skupinám na pracovných stretnutiach** k téme Plánovanie sociálnej práce pri výkone opatrení SPODaSK (cca 238 účastníkov), k téme Zapájanie akreditovaných subjektov do výkonu opatrení SPODaSK (cca 99 účastníkov),

k téme Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti (cca 16 účastníkov), k téme Zisťovanie názoru dieťaťa (cca 70 účastníkov), k téme Výkon opatrení SPODaSK rodinnými asistentmi (cca 138 účastníkov), k téme Výkon opatrení pre deti s problémovým správaním a poruchami správania (cca 30 účastníkov), k téme Spolupráca detských domovov a úradov PSVR (cca 25 účastníkov), k téme Vzťahová väzba (46 účastníkov), k téme Extrémizmus (46 účastníkov), Metodické dni na úradoch PSVR (cca 152 účastníkov).

MPC v SR pokračovali vo vzdelávaní akreditovaných programov z predchádzajúceho obdobia, ku ktorým v roku 2013 pribudlo **7 nových vzdelávacích programov**. Pracoviská MPC odvzdelávali k téme **hrozba zneužívania detí a žiakov prostredníctvom sociálnych sietí 304** pedagogických zamestnancov, k téme **hrozba drogových závislostí 558** pedagogických zamestnancov, a k téme **ľudské a detské práva, pornografia, extrémizmus, rasová neznášanlivosť a xenofóbia spolu 629** pedagogických zamestnancov.

Policajti oddelenia komunikácie a prevencie kancelárie prezidenta PZ, policajti oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a referenti vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ zaradení na úseku prevencie sa za účelom adekvátneho a systematického odborného vzdelávania zúčastňovali na **školeniach, seminároch, konferenciách a inštruktážno-metodických zamestnaniach organizovaných útvarmi Prezídia PZ, krajskými riaditeľstvami PZ, ako aj rôznymi občianskymi združeniami a inými inštitúciami**. Predmetné zamestnania boli zamerané na získavanie a aplikáciu najnovších teoretických a praktických poznatkov v oblasti riešenia sociálno-patologických javov. Oblasti vzdelávania policajtov boli orientované najmä na problematiku bezpečného správania ako sa nestáť obeťou trestnej činnosti, problematiku omamných a psychotropných látok, drogovej závislosti detí a mládeže, problematiku súvisiacu s využívaním nových informačných technológií (počítačová kriminalita, zásady bezpečného používania internetu a zásady bezpečnej elektronickej komunikácie), problematiku obchodovaniu s ľuďmi, problematiku práce s rómskym etnikom a práce v rómskych komunitách.

Vzdelávanie v oblasti práv dieťaťa, ochrany dieťaťa a komunikácie je implementované aj **v rámci vybraných minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov**. Oblasť **včasnej identifikácie maloletých obetí trestných činov** bola doplnená do obsahu teoretických vedomostí minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania určených pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí prichádzajú pri výkone svojho povolania do kontaktu s deťmi v zdravotníckych povolaniach lekárov – (pediatra, detská chirurgia a gynekológia a pôrodníctvo), sestry – (ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii), pôrodná asistentka – (pôrodná asistancia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite) a psychológ – (klinická psychológia, poradenská psychológia)⁸⁹.

Plnenie vzdelávacích úloh rezortu spravodlivosti zabezpečuje Justičná akadémia, ktorá je zriadená zákonom č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako vzdelávacia inštitúcia s celoštátnou pôsobnosťou pre rezort Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Pri vykonávaní svojej činnosti sa riadi **Štatútom Justičnej akadémie**, ktorý podrobnejšie vymedzuje jej úlohy, upravuje jej činnosť, vnútornú organizáciu a vzťahy navonok. Justičná akadémia v zmysle citovaného zákona zabezpečuje, organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakatelov prokuratúry, justičných čakatelov a súdnych úradníkov. **Účasť na vzdelávacích aktivitách pre sudcov a prokurátorov je dobrovoľná**. Nezávislosť vzdelávacej inštitúcie je jednou zo základných garancií nezávislosti súdnictva. Pri vypracúvaní študijných ročných plánov vzdelávania sa jednotlivé katedry práva riadia návrhmi lektorov katedier na pravidelných stretnutiach, návrhmi Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, námetmi súdov, návrhmi jednotlivých účastníkov seminárov (formou anonymných dotazníkov) ako aj v legislatívnom procese aktuálne vykonávanými novelizačnými zmenami. V roku 2013 zorganizovala Justičná akadémia **viaceré odborné semináre**⁹⁰:

⁸⁹ Programy sú uverejnené vo Výnose Ministerstva zdravotníctva SR z 18. novembra 2013 č. č. S08305-OL-2013, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov

⁹⁰ „Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov“ v termíne 07.-08.03. 2013 v Omšeni, celkovo 32 účastníkov; „Európske rodinné právo“ v termíne 29.-30.04.2013 v Omšeni, celkovo 46 účastníkov; tri regionálne podujatia s názvom „Rozvod (výška výživného, posudzovanie príjmov rodičov "podnikateľov", nariadenie 4/2009 o výživovacej povinnosti, BSM)“ v termínoch 11.09.2013 v Košiciach - 33 účastníkov, 09.10.2013 v Banskej Bystrici - 59 účastníkov, 30.10.2013 v Pezinku - 55 účastníkov; „Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov“ v termíne 02.-03.12.2013 v Omšeni, celkovo 31 účastníkov. V rámci schváleného študijného plánu na rok 2014 sa uskutočnia nasledovné podujatia: pod gesciou katedry európskeho práva podujatie s názvom „Európske rodinné právo (právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí v manželských a rodičovských veciach a vo veciach výživného, rozhodné právo, rozhodovacia činnosť SD EÚ)“ v Omšeni, pod gesciou katedry súkromného práva podujatie s názvom „Aktuálna rozhodovacia činnosť

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže zorganizovalo **v marci roku 2013 v Liečebno-rehabilitačnom stredisku zboru v Omšeni celoslovenskú poradu**. Jedným z bodov programu danej porady bola aj príprava návrhu Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017 najmä vo vzťahu k vecnej pôsobnosti Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Odbor rozvoja rezortných ľudských zdrojov na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky v spolupráci so zástupcami Spoločnosti priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar a za účasti zástupcov rôznych profesijných skupín ako aj sudcov vybavujúcich agendu maloletých detí, každoročne organizuje **pracovné stretnutie venované oblasti rodinného práva**. Osobitným prínosom stretnutí je možnosť výmeny pohľadov nielen medzi sudcami, ale zároveň so zástupcami orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V rámci spolupráce všetkých ústredných orgánov štátnej správy na tvorbe návrhu Národného akčného plánu rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013 sa odbor rozvoja rezortných ľudských zdrojov zúčastňoval na spoločných stretnutiach zameraných okrem iného i na legislatívne zmeny v zákone rodine týkajúce sa starostlivosti o maloletých.

MZVEZ SR zabezpečuje plnenie úlohy prostredníctvom podpory projektov v rámci dotačnej schémy Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd.

MDVRR SR v zmysle schváleného **Plánu vzdelávania zamestnancov na rok 2013** zabezpečilo v rámci profesijného vzdelávania pre 3 štátnych zamestnancov z oddelenia bezpečnosti cestnej premávky nasledovné **vzdelávacie aktivity v oblasti problematiky bezpečnosti cestnej premávky pre prácu s deťmi a pre deti**: workshop znalcov z odboru cestná doprava, medzinárodná konferencia „Skúšanie a homologizácia motorových vozidiel v medzinárodných súvislostiach“ a kongres „Linka tiesňového volania“.

MO SR **nedisponuje profesijnými skupinami, ktoré pracujú pre deti a s deťmi**, avšak v rámci vzdelávania profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu bol v decembri 2013 spracovaný článok pre časopis Vojenská osveta, ktorého predmetom je problematika ľudských práv a práv detí v prípade ozbrojeného konfliktu, ktorého súčasťou je o. i. aj príloha s úplným znením textu Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch. **Text článku bude tvoriť základ pre spoločensko-vedné semináre v rámci vzdelávania realizovaného v rezorte ministerstva obrany v roku 2014.**

Odborná príprava a skúšky na získanie osobitných kvalifikačných predpokladov v zmysle Vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 462/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie, bolo celkovo preškolených 111 zamestnancov, ktorí získali osvedčenie.

Na všetkých stupňoch prokuratúry na Slovensku bol v roku 2013 podľa odborných predpokladov a životných skúseností určený prokurátor pre trestnú činnosť na úseku ochrany rodiny a mládeže. Jeho povinnosťou je individuálne sa vzdelávať na určenom úseku a súčasne sa zúčastňovať všetkých vzdelávacích aktivít organizovaných Justičnou akadémiou Slovenskej republiky alebo Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky, resp. krajskou prokuratúrou. Vzdelávanie prokurátorov vykonávané Justičnou akadémiou prebieha na základe schválenej **Koncepcie vzdelávania Justičnej akadémie** a dotýka sa aj sudcov a justičných čakatelov. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky každoročne usporiada **vnútrorezortné semináre** zamerané na aktuálne problémy v prokurátorskej praxi týkajúcej sa ochrany rodiny a mládeže. Naposledy v dňoch 18. až 19. novembra 2013 sa uskutočnila **porada prokurátorov špecialistov k aplikačným problémom na úseku trestnej činnosti mladistvých a násilia na ženách a deťoch v rodinách**.

V rámci prieskumu dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike, ktorý verejná ochrankyňa práv v roku 2013 uskutočnila, bolo pri rozhovoroch so zamestnancami zisťované, či absolvovali nejaké odborné školenia v súvislosti s motivovaním detí, ich výchovou, so zvládaním agresivity detí a pod. Z rozhovorov **väčšinou vyplynulo, že zamestnanci žiadne takéto školenia neabsolvovali**. Pokiaľ áno, tak išlo len o interné školenia, ktoré si v rámci svojich možností organizovali samotné zariadenia. **Väčšina zo zamestnancov by však privítala možnosť systematického vzdelávania v tejto oblasti, napr. formou pravidelných školení, seminárov, diskusií a pod.**

špecializovaných rodinných senátov“ v Omšeni, tri regionálne podujatia s názvom „Psychológia vylúču dieťaťa“, pod gesciou katedry verejného podujatie s názvom „Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov“ v Omšeni

V záujme kvalitného a odborného prístupu k práci s deťmi sú samosprávy pripravené prehlbovať si kvalifikáciu v rámci celoživotného vzdelávania, preto podporujú **zahnutie do vzdelávacích aktivít o právach detí aj pracovníkov samospráv.**

Schválený projekt NSK „**Obchodovanie s ľuďmi**“ preškolí a prehľbí kvalifikáciu učiteľov, koordinátorov sociálno-patologických javov na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Jeho súčasťou sú aj informácie Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Projekt bol prijatý v decembri 2013.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Okrem rôznych tematických odborných podujatí možno za významné považovať **zahájenie systematického pôsobenia Fóra riaditeľov a zamestnancov DeD v spolupráci so zúčastnenými subjektmi v rámci celoživotného vzdelávania.** V roku 2014 boli na základe identifikovaných potrieb cez odborné sekcie fóra zorganizované vzdelávacie podujatia v oblasti - Sociálna práca (2 vzdelávacie aktivity pre všetkých sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce v DeD); Vychovávateľstvo (1 vzdelávacia aktivita); Psychologická činnosť (1 vzdelávacia aktivita).

V oblasti psychologickéj činnosti, špeciálnej a liečebnej pedagogiky boli organizované metodické stretnutia so psychológmi, s liečebnými a špeciálnymi pedagógmi, ktoré boli tematicky zamerané na prácu psychológa v DeD, postavenie psychológa v odbornom tíme a vo výchove, potreba spolupráce, postupy práce s dieťaťom pri premiestňovaní, pri odhalení traumy, potreba psychoterapie, kresba ako nástroj komunikácie, diagnostiky a liečby, bálintovské skupiny, výmena informácií a skúseností medzi psychológmi, na etiológiu, diagnostiku, korekciu a terapiu porúch správania, vymedzenie kompetencií špeciálnych a liečebných pedagógov, špeciálno-pedagogickú diagnostiku, akreditované vzdelávacie podujatia, diagnostiku a korekciu porúch učenia. **Spolu bolo zorganizovaných 24 krajských a celoslovenských metodických stretnutí.**

V oblasti výkonu profesionálneho rodičovstva v každom kraji prebiehali stretnutia s odbornými pracovníkmi (psychológmi, sociálnymi pracovníkmi, liečebnými a špeciálnymi pedagógmi) na témy prijímanie profesionálnych rodičov, umiestňovanie detí do profesionálnych rodín, profesionálna etika pri návšteve profesionálnej rodiny, záznamy z návštev v profesionálnych rodinách, kazuistiky a supervízia poradenstva pre profesionálne rodiny. **Spolu bolo zorganizovaných 5 krajských metodických stretnutí a 2 celoslovenské metodické stretnutia** (mapovanie psychiatrickej starostlivosti v detských domovoch, fungovanie špecializovaných, zbieranie a vyhodnocovanie údajov, zloženie skupín a poskytovanie kvalifikovanej starostlivosti, sledovanie prípadov, ktoré boli spracované a prezentované ako kazuistiky, posudzovanie prípadov premiestnenia detí, resp. hospitalizácie, starostlivosť o deti napr. špecifiká práce s týraným a zneužívaným dieťaťom, príprava detí na náhradnú rodinnú starostlivosť a posúdenie interakcií.

Za účelom zvyšovania profesionality práce zamestnancov, verifikácie správnosti postupov sa v zariadeniach pre deti vykonáva **supervízia** /skupinová alebo individuálna podľa aktuálnej potreby/. Cieľom supervízie je zvýšiť kompetencie pracovníkov pri vykonávaní svojej profesie, rozvíjať zručnosti zamestnancov pri koordinovaní práce s dieťaťom, či pri výkone svojej profesie, poskytnúť informácie o nových trendoch v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a predstaviť možnosti podpory pri výkone svojej profesie, predchádzať syndrómu vyhorenia.

Zamestnanci v zariadeniach v pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja sa zúčastnili **pracovného stretnutia v aktívnej spolupráci Ústredia PSVaR, zástupcov detských domovov a krízových stredísk**, odborného semináru v rámci Stretnutia detí a zamestnancov krízových stredísk Úradu Prešovského samosprávneho kraja – „Nájdí nových priateľov“ na tému Bourn out syndróm pri výkone svojej profesie, ako aj akreditovaného vzdelávania /100 hodín/ - Štandardizácia kvality v sociálnych službách.

V júni v spolupráci s krízovými strediskami PSK zorganizoval jednodňový **pracovný workshop** pod názvom „Individuálne plánovanie v krízovom stredisku“ s cieľom:

- zdefinovať individuálne plánovanie a individuálny plán pre maloleté deti, ktoré sú umiestnené v krízovom stredisku na základe uznesenia súdu o vydaní predbežného alebo výchovného opatrenia,

- podnietiť spoluprácu medzi krízovými strediskami, Ústredie PSVaR Oddelením SPODaSK, detskými domovmi, školami, lekármi a súdmi.

NSK 8. decembra 2014 zorganizoval **školenie 62 koordinátorov prevencie kriminality a sociálno-patologických javov na stredných školách** na tému „Obchodovanie s ľuďmi“. Odborný seminár projektu organizoval odbor vzdelávania a kultúry Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja s finančnou podporou Rady vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality. Projekt bol zameraný na elimináciu prípadov obchodovania s ľuďmi, na zvyšovanie povedomia o závažnosti a negatívnych dôsledkoch násilia páchaného na ľuďoch a na propagáciu nulovej tolerancie voči tomuto druhu násilia. Jedným z hlavných cieľov bolo aj získanie informácií, dostupných liniek a kontaktov v danej oblasti. V roku 2014 bol vypracovaný a zaslaný na schválenie Radou vlády SR pre prevenciu kriminality nový projekt na r. 2015 „Prevencia šikanovania na stredných školách“, určený pre **koordinátorov prevencie kriminality a sociálno-patologických javov na stredných školách**.

Metodicko-pedagogické centrum (ďalej len „MPC“) ako priamoriadená organizácia MŠVVŠ SR v rámci svojej pôsobnosti vzdeláva pedagogických zamestnancov (ďalej len „PZ“) a odborných zamestnancov (ďalej len „OZ“) - realizuje kontinuálne vzdelávanie, realizuje atestácie, vydavateľskú a publikačnú činnosť, semináre, konferencie, odborné prednášky, workshopy a výskumnú činnosť. MPC realizuje vzdelávania v akreditovaných vzdelávacích programoch - aktualizácie, inovačné programy (ďalej len „AVP“) prostredníctvom svojich pracovísk. V rámci národného projektu **Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov** (ďalej len „NP PKR“) má MPC k 10. septembru 2014 akreditovaných (od roku 2010 do 2014) **543 vzdelávacích programov**.

MPC v rámci svojej činnosti a prostredníctvom vzdelávaní v AVP šíri povedomie o nasledovnej problematike, ktorá súvisí s plnením úloh Národného akčného plánu pre deti:

1) Ľudské a občianske práva, Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a rozvoji životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím a iné

Povedomie o problematike MPC diseminuje prostredníctvom obsahov AVP orientovaných na občiansku náuku a etickú výchovu. MPC vzdeláva v AVP obsahovo zameraných na dodržiavanie ľudských práv, občianske práva, práva dieťaťa, spoločenské a občianske kompetencie a vytváranie vedomia antidiskriminácie, rôznorodosti, rovného zaobchádzania. K danej problematike má MPC akreditovaných 16 vzdelávacích programov, v roku 2014 prebehlo vzdelávanie v 4 AVP - Etická výchova pre primárne vzdelávanie; Ľudské práva v edukačnom procese; Výchova k ľudským právam v školách; Osobnostný a sociálny rozvoj ako prierezová téma v edukačnom procese. Počet účastníkov týchto programov je za rok 2014 spolu 1305 a počet absolventov 1239. V roku 2014 boli na danú problematiku akreditované ďalšie VP a to Ľudské práva a ich zážitková implementácia na prvom stupni základnej školy; Formovanie právneho vedomia vychovávateľov. Vzdelávania v týchto programoch sú v procese prípravy.

Súčasťou propagácie problematiky sú aj informačné aktivity, odborné prednášky, odborné semináre, ktoré MPC realizuje v spolupráci so školami alebo školskými zariadeniami. V nadväznosti na jednotlivé štúdie podporujú myšlienku práv osôb so zdravotným postihnutím, aj učebné texty k jednotlivým AVP.

2) Rozvoj a integrácia detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a zdravotným postihnutím

Témy zamerané na práva osôb so zdravotným postihnutím sú súčasťou všetkých aktualizácných a inovačných AVP realizovaných cez NP PKR zameraných na integráciu detí a žiakov v bežnej škole určených pre PZ a OZ, sú súčasťou špecializačného vzdelávania pre výchovných poradcov, kvalifikačných programov Špeciálna pedagogika pre vychovávateľov a pedagogických asistentov v špeciálnych školách a špeciálnych výchovných zariadeniach a Kvalifikačné vzdelávanie pre vychovávateľov a pedagogických asistentov v školách a školských zariadeniach.

K danej problematike má MPC akreditovaných 22 VP, v rámci kontinuálneho vzdelávania v NP PKR realizovalo v roku 2014 vzdelávania v 10 AVP - Školská integrácia; Výchovný poradca; Integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v bežnej škole; Tvorba individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami; Integrácia - podmienky, východiská, základné procesy; Dieťa a žiak s autizmom v pedagogickej praxi; Metodika tvorby individuálnych výchovno-vzdelávacích

programov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v primárnom a sekundárnom vzdelávaní; Komunikácia so žiakmi s poruchami sluchu; Odborní zamestnanci a edukácia detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením; Dramatoterapia v edukácii žiakov so špeciálnymi potrebami. Počet účastníkov AVP zameraných na danú problematiku je za rok 2014 spolu 721 a počet absolventov 539.

3) Sociálna inklúzia a marginalizované rómske komunity

MPC naplňa rámec podpory profesijného rozvoja a kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ škôl a školských zariadení pri práci so žiakmi z marginalizovaných rómskych komunít a v súčasnosti realizuje tri národné projekty špecificky zamerané na marginalizované rómske komunity, realizované v rámci OP Vzdelávanie a spolufinancované z ESF, a to: NP Vzdelávanie pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít (NP MRK), NP Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy (MRK II) a projekt inkluzívnej edukácie (PRINED). Filozofiou projektov je začlenenie čo najvyššieho počtu detí z marginalizovaných rómskych komunít do materských škôl, cez aktívnu osvetu rodičov a snahu zlepšiť ich pripravenosť pre vstup na primárny stupeň vzdelávania, úspešné ukončenie základného vzdelania a vytvorenie lepších šancí pre žiakov z marginalizovaných rómskych komunít na zručností potrebné na trhu práce. Rozvoj komunikačných kompetencií a podpora ovládania štátneho jazyka a jeho používanie je prioritou nevyhnutnou na integráciu marginalizovaných rómskej komunity do majoritnej spoločnosti a ich úspešné zaškolenie a následne aj úspešnosť na pracovnom trhu. Z tohto dôvodu MPC kladie na danú problematiku veľký dôraz aj v rámci týchto národných projektov. V rámci NP MRK sa vytvorili a realizujú dva vzdelávacie programy k problematike čitateľskej gramotnosti: V AVP Rozvíjaním komunikačných zručností k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít (2/2013-9/2014, inovačné) bolo odovzdelávaných 1178 účastníkov. Počet absolventov 749 a otvorilo sa 62 skupín. AVP Aktuálne prístupy a inovácie výučby žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (aktualizačné), bolo odovzdelávaných 206 účastníkov, počet absolventov 179 a otvorilo sa 10 skupín. V rámci aktivít týchto projektov je okrem spomenutých aktivít a činností podporovaný celodenný výchovný systém, zvyšovanie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na edukácii detí a žiakov pochádzajúcich z MRK a podpora vytvárania pozícií pedagogických asistentov učiteľa.

4) Sociálne začlenené a inklúzia

MPC vzdelávalo v roku 2014 v danej problematike v 6 AVP - Multikultúrna spoločnosť v Nemecku; Kto žije s nami - vzdelávanie k chápaniu inakosti v predmete nemecký jazyk; Efektívna integrácia v primárnom a sekundárnom vzdelávaní; Multikultúrna výchova na I. stupni ZŠ; Integrácia - podmienky, východiská, základné procesy; Školská integrácia. Počet účastníkov zameraných na danú problematiku je za rok 2014 spolu 1110 a počet absolventov 1087.

5) Integrácia a vzdelávanie deti cudzincov

MPC má v súčasnosti v ponuke vzdelávacie programy pre PZ a OZ zamerané na výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, ktoré sú určené pre vybrané národnostné menšiny na Slovensku, a to maďarskú, ukrajinskú a rómsku. Hlavným cieľom týchto programov je rozšíriť a aktualizovať profesijné kompetencie učiteľov potrebné na riadenie vyučovacieho procesu, v rámci ktorého rozvíjajú a skvalitňujú komunikačné a jazykové kompetencie žiakov v slovenskom jazyku pre tieto národnostné menšiny a v prípade rómskej národnosti uľahčiť integráciu marginalizovaných skupín. Od roku 2014 má MPC akreditovaný jeden AVP špecificky zameraný na výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, a to Implementácia štátneho jazyka pre deti cudzincov do edukačného procesu základnej a strednej školy, aktualizácie vzdelávanie v tomto programe sa len rozbieha.

6) Rozvoj čitateľskej gramotnosti

Rozvoj čitateľskej gramotnosti považuje MPC za jednu z dôležitých priorít a problematiku implementuje prostredníctvom vzdelávaní v rôznych AVP, ktoré sú zamerané na zlepšenie úrovne čitateľskej gramotnosti vo všetkých predmetoch a programoch zameraných na rozvoj jazykových kompetencií a cudzích jazykoch. Táto priorita sa tiež naplňa v rámci iných aktivít, a to v oblasti výskumnej, osvetovej, oblasti propagácie a prezentácie odbornej a laickej verejnosti a oblasti tvorby didaktických a metodických materiálov.

7) Prevencia sociálno-patologických javov

Na **prevenciu sociálno-patologických javov** je zameraných **13 AVP** - Koordinátor drogovej prevencie; Výchovný poradca; Cesta k emocionálnej zrelosti cez porozumenie sebe samému a cez skvalitnenie kľúčových kompetencií; Osobnostný a sociálny rozvoj - prierezová téma na školách; Osobnostný a sociálny rozvoj ako prierezová téma v edukačnom procese; Poradenské zručnosti pre prácu s adolescentmi; Program efektívnej drogovej prevencie v školách a v školských zariadeniach; Intervenčné stratégie a techniky riešenia výchovných problémov; Inovácie vo využívaní Programu rozvoja osobnosti žiaka so zameraním na drogovú prevenciu; Program rozvoja osobnosti žiaka so zameraním na drogovú prevenciu; Koordinátor prevencie závislostí a sociálno-patologických javov; Aktuálne problémy v prevencii sociálno-patologických javov; Prevencia syndrómu CAN (syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa) v materskej škole a na prvom stupni základnej školy. V roku 2014 bolo 583 účastníkov a 362 absolventov týchto programov.

Parciálne sa problematike prevencie závislostí venuje 1 AVP Inovačné vzdelávanie vychovávateľov školských výchovno-vzdelávacích zariadení, za rok 2014 bol počet účastníkov tohto AVP 132, počet absolventov 119. Problematika drogovej prevencie a poradenstvu sa venovalo MPC v 12 AVP, za rok 2014 bolo spolu v predmetných programoch odvdzdelávaných 560 účastníkov a absolventov 519. Podpore mediálnej gramotnosti sa venujú 4 AVP, do roku 2014 evidujeme 221 účastníkov vzdelávania a 433 absolventov.

MPC má zastúpenie v poradnom orgáne **eSlovensko**. S cieľom podpory mediálnej výchovy v ranom veku – v predprimárnom vzdelávaní s dôrazom na internetovú gramotnosť a prevenciu MPC v spolupráci s eSlovensko o.z. realizovalo v roku 2013 a 2014 vzdelávacie aktivity – pre viac než 800 učiteliek materských škôl, v mestách po celom Slovensku (Nitra, Košice, Štúrovo, Banská Bystrica a Žilina). Z iniciatívy eSlovensko o.z. ako súčasť projektu *Zodpovedne.sk* vznikol aj animovaný seriál a internetový portál, ktorého súčasťou sú aktivity v oblasti ochrany detí v rámci projektu *OVCE.sk*. Cieľom 24-dielneho animovaného seriálu je šírenie osvetly o rizikách internetu, mobilov a nových technológií. Projekt *OVCE.sk* vznikol v roku 2008. Animovaný seriál *OVCE* je k dispozícii aj s audiotextovými komentármi pre slabozrakých a titulkami pre nepočujúcich.

8) Redukcia nezamestnanosti mládeže tzv. NEET

MPC v roku 2014 realizovalo vzdelávania spolu v 4 AVP zameraných na zdokonaľovanie kompetencií PZ a OZ, ktoré súvisia s problematikou tzv. NEET⁹¹ - Príprava žiakov na trh práce - kariérové poradenstvo v školách a školských zariadeniach; Kariérový poradca – učiteľ; Kariérový poradca; Rozvoj kompetencií učiteľov základných škôl integrovať spotrebiteľské vzdelávanie do edukačného procesu. Počet účastníkov týchto AVP je za rok 2014 spolu 102 a počet absolventov 80. Od roku 2014 má akreditovaný ďalší AVP, v ktorom je vzdelávanie v procese prípravy, a to Trhová ekonomika vyžaduje vzdelaného spotrebiteľa.

9) Prevencia nezdravého životného štýlu

Danej problematike sa venujú 2 inovačné AVP, a to Zdravý životný štýl ako výsledok zážitkového umenia a Inovačné vzdelávanie vychovávateľov školských výchovno-vzdelávacích zariadení. Za rok 2014 bolo spolu účastníkov 194 a absolventov 164.

Súvisiace národné projekty:

PRINED

Národný projekt, zameraný na podporu inkluzívneho prostredia v MŠ a ZŠ sa zameriava na zabezpečenie predchádzania nesprávneho zaradovania žiakov do systému špeciálneho školstva.

NP PKR

V roku 2014 bolo v rámci *národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov (ďalej „NP PKR“)* akreditovaných 5 AVP zameraných na podporu čitateľskej gramotnosti - Prehlbovanie kompetencií učiteľov v oblasti čitateľskej gramotnosti výberom textov; Online jazykové vzdelávanie pre učiteľov anglického jazyka programom Cambridge English Teacher, Využitie IKT na hodinách ruského jazyka, Koncepcia

⁹¹ mladí ľudia, ktorí nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave („Not in Education, Employment, or Training“)

a implementácia viacjazyčných prístupov do vyučovania románskych jazykov, Rozvoj kompetencií učiteľov nemeckého jazyka programom PASCH-net DSD GOLD - Nemecký jazykový diplom I. - vzdelávanie v týchto programoch ešte neprebehlo.

NP MAT

V rámci *národného projektu Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť celoživotného vzdelávania (ďalej „NP MAT“)* bol v roku 2013 akreditovaný k predmetnej problematike jeden AVP Rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti v materskej škole. Od akreditácie VP bolo v predmetnom programe spolu odovzdelávaných 1292 PZ z materských škôl v SR a 639 PZ z BA. O uvedený program je stály záujem a v súčasnosti je aktuálne prihlásených 541 PZ.

NP MRK

V rámci *národného projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunití (ďalej „NP MRK“)*, sa vytvorili a realizujú dva vzdelávacie programy k problematike čitateľskej gramotnosti: Rozvíjaním komunikačných zručností k inklúzii marginalizovaných rómskych komunití, v programe je otvorených 69 skupín a Aktuálne prístupy a inovácie výučby žiakov z marginalizovaných rómskych komunití.

NP AMV

V rámci *národného projektu Aktivizujúce metódy vo výchove (ďalej len „NP AMV“)* sa MPC zameriava na skvalitnenie vzdelávania PZ a OZ v oblasti výchovy. Špecializuje sa pritom na profesionálne zvládnutie využívania aktivizujúcich metód vo výchove nielen v reálnom prostredí, ale i v spojení s novými informačnými technológiami. Účastníci vzdelávania, pracujúci v oblasti výchovy si posilnia kompetencie v implementácii aktivizujúcich metód do praxe tak, aby ich dokázali využívať v prospech formovania základných hodnôt detí a mládeže, posilnenia mediálnej gramotnosti a znižovania výchovných problémov. V rámci projektu vznikajú interaktívne digitálne pomôcky, ktoré sú aj špecificky pripravené pre deti so zdravotnými postihnutiami, ale sú aj obsahovo zamarené na kritické témy ako sú pornografia, oblasti sociálnej prevencii, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus, pornografia na internete) a problematikou súvisiacou s redukciami nezamestnanosti mládeže tzv. NEET.

Publikačná činnosť MPC:

MPC v rámci NP PKR vydalo s uvedenou problematikou **6 učebných zdrojov** zameraných na informačnú bezpečnosť v škole, prevenciu sociálno-patologických javov a prevenciu online rizikového správania. V roku 2014 MPC publikovalo dve čísla odborného-metodického časopisu pre školy a školské zariadenia Pedagogické rozhľady. číslo 1/2014 bolo zamerané na problematiku PISA gramotností a číslo 2/2014 bolo tematicky zamerané na problematiku čitateľskej gramotnosti a 5 odborných článkov bolo zameraných na čitateľskú gramotnosť.

IC MV SR vykonalo v priebehu roka 2014 **školenia** v stredisku MV SR - Smrekovec Donovaly, ako aj v zariadení Signál Piešťany, so zameraním na cieľové skupiny pracovníkov centier voľného času, zástupcov rímskokatolíckej cirkvi, pastoračných centier, Slovenskej katolíckej charity, Informačných centier mladých (ICM), zástupcov obcí, mestských úradov/polície, terénnych sociálnych pracovníkov, príslušníkov Policajného zboru zaradených na prácu s rómskymi komunitami ako aj Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP PPZ. Školenia prebiehali od februára do júna 2014 a cieľom bolo orientovať sa na subjekty pracujúce s rómskymi komunitami. Účelom bolo prehĺbiť poznatky v rámci problematiky obchodovania s ľuďmi a rozvíjať referenčný mechanizmus tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátna pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi. Práve z tohto dôvodu boli medzi účastníkmi referenti špecialisti pre prácu s rómskymi komunitami, terénni sociálni pracovníci, zamestnanci úradov práce sociálnych vecí a rodiny a inšpektorátov práce a mimovládne organizácie. Pracovníci IC MV SR ako aj pracovníci odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra MV SR poskytli účastníkom školení rozšírené poznatky v oblasti obchodovania s ľuďmi, rovnako ako aj možnosť zapojenia sa do referenčného mechanizmu tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátna pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie tohto trestného činu. Vzhľadom k aktuálnosti tejto témy sa v júni 2014 školenia zúčastnili aj regionálni pracovníci Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity.

Problematika **ochrany práv dieťaťa v prípade ozbrojeného konfliktu** bola predmetom spoločensko-vedných seminárov na všetkých úrovniach ďalšieho vzdelávania profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu, od najnižšej po najvyššiu. Navyše, uskutočnili sa prednášky na túto tému v rámci každoročného **školenia právnej služby rezortu** ministerstva obrany. V spolupráci MV SR a MO SR sa problematika obchodovania s ľuďmi zaradila do pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl vysielaných na **misie do zahraničia**. Pilotné školenia prebehli v mesiacoch september, október a december 2014.

V súčasnosti prebiehajú rokovania so zástupcami Justičnej akadémie SR ohľadom zakomponovania rozšírenia poznatkov sudcov a prokurátorov aj v oblasti obchodovania s ľuďmi aj za účelom zvýšenia citlivosti v prípadoch obchodovania s ľuďmi.

Problematika obchodovania s ľuďmi tvorí aj integrálnu súčasť prípravy konzulárnych pracovníkov pred ich vyslaním do zahraničia. Preškolenie k obchodovaniu s ľuďmi prebieha v pravidelných polročných intervaloch. V rámci predvýjazdovej prípravy konzulov v spolupráci s IOM a MZVEZ SR IC MV SR 23. apríla 2014 preškolilo 12 osôb a 9. decembra 2014 ďalších 12 osôb.

V súčasnosti prebiehajú rokovania so zástupcami Justičnej akadémie SR ohľadom zakomponovania rozšírenia poznatkov sudcov a prokurátorov aj v oblasti obchodovania s ľuďmi aj za účelom zvýšenia citlivosti v prípadoch obchodovania s ľuďmi. **Justičná akadémia realizovala v roku 2014 vzdelávacie aktivity v oblasti rodinného práva** na nasledujúcich seminároch: Európske rodinné právo (právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí v manželských a rodičovských veciach, vo veciach výživného a iné); Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov; Psychológia výsluchu dieťaťa; Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky usporiadala v dňoch 26.-28. októbra 2014 **II. ročník workshopu „Ochrana ľudských práv v prípravnom konaní“** zameraný okrem iného aj na ochranu práv dieťaťa v prípravnom konaní, ako aj konaní pred súdom, najmä pokiaľ ide o ochranu rodinného života, výsluchy maloletých a znalecké dokazovanie. Workshopu sa zúčastnila so svojou prezentáciou aj predsedníčka Ústavného súdu Slovenskej republiky, sudca Súdneho dvora Európskej únie, I. viceprezident Policajného zboru Slovenskej republiky a zástupcovia zahraničných justičných orgánov. Okrem toho dňa 3. decembra 2014 usporiadala Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v Starej Lesnej **pracovnú poradu prokurátorov – špecialistov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách** k aplikačným problémom na úseku trestnej činnosti mladistvých a násilia na deťoch, ženách a v rodinách. Porady sa zúčastnili aj znalci z odboru psychiatria a psychológia a pracovníčky Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

Zamestnanci MÚ MV SR sa v mesiaci máj 2014 zúčastnili **rokovania expertov k problematike vzdelávania profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi**. Rokovania na MPSVR SR sa zúčastnili aj zástupcovia MPSVR SR, MV SR, MZ SR a mimovládnych organizácií. Cieľom rokovania bolo aj hľadanie riešení v prípadoch, keď sa na území Slovenskej republiky ocitnú MBS predškolského veku.

Pod záštitou ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR a gesciou Národnej konferencie Európskej migračnej siete (EMN), IOM sa 10. decembra 2014 uskutočnila v Bratislave **konferencia na tému „Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu“**. Okrem účastníkov MÚ MV SR a rozličných slovenských štátnych inštitúcií a tretieho sektora sa podujatia zúčastnil aj zástupca UNHCR z Maďarska, Agentúry pre deti a rodinu z Írska a zástupcovia zariadení pre deti z Českej republiky. Program konferencie sa týkal problematiky MBS vo svete a v EÚ. Ďalšie príspevky sa týkali skúseností z tejto problematiky v Českej republike, Írsku, Rakúsku ako aj politiky, súčasného stavu a plánovaných zmien v oblasti vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany maloletých bez sprievodu v SR. Konferencie sa zúčastnilo 7 zamestnancov MÚ MV SR.

Odbor poriadkovej polície prezídia Policajného zboru roku 2014 v spolupráci so Strednou odbornou školou Policajného zboru Košice organizačne zabezpečoval **kurz „Objasňovanie a prejednávanie priestupkov“** pre policajtov služby poriadkovej polície Policajného zboru zaradených na funkciách zodpovedných za úsek odhaľovania, objasňovania, oznamovania a prejednávanie priestupkov, súčasťou ktorých bola aj časť objasňovania a prejednávanie priestupkov spáchaných maloletými alebo mladistvými osobami. Účastníci kurzu boli v tejto časti oboznámení so zvláštnosťami a osobitosťami objasňovania a prejednávanie priestupkov spáchaných týmito osobami. Kurz absolvovalo 176 policajtov zodpovedných za úsek objasňovania priestupkov na základných útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru.

Vzdelávanie v oblasti práv dieťaťa sa vykonáva **v rozsahu teoretických vedomostí minimálnych štandardov** pre špecializačné študijné programy v zdravotníckom povolani lekárov v špecializačných odboroch pediatria, detská chirurgia, gynekológia a pôrodnictvo. V zdravotníckych povolaniach sestry a pôrodná asistentka v minimálnych štandardoch špecializačných študijných programov špecializačných odborov ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii, pôrodná asistancia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite. V zdravotníckom povolani psychológov v minimálnych štandardoch pre špecializačné študijné programy špecializačných odborov klinická psychológia a poradenská psychológia⁹².

MDVRR SR v zmysle schváleného Plánu vzdelávania zamestnancov na rok 2014 zabezpečilo v rámci profesijného vzdelávania vzdelávacie aktivity pre 3 štátnych zamestnancov z oddelenia bezpečnosti cestnej premávky. Vedúci oddelenia bezpečnosti cestnej premávky vykonával v roku 2014 prednáškovú činnosť v oblasti problematiky bezpečnosti cestnej premávky.

Aktivity zamerané na mimoškolskú environmentálnu výchovu zabezpečuje MŽP SR v zmysle Konceptie environmentálnej výchovy a vzdelávania prijatej uznesením vlády SR č. 846/1197 - realizujú sa programy a projekty pre deti a mládež prostredníctvom priamo riadených organizácií rezortu životného prostredia, najmä SAŽP (Slovenská agentúra životného prostredia), ŠOP SR (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky), ZOO Bojnice, SMOPAJ (Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva), SBM (Slovenské banské múzeum).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Okrem rôznych **tematických odborných podujatí v rámci pôsobenia Fóra riaditeľov a zamestnancov DeD** v spolupráci so zúčastnenými subjektmi v rámci celoživotného vzdelávania boli v roku 2015 na základe identifikovaných potrieb cez odborné sekcie fóra zorganizované vzdelávacie podujatia v oblasti Sociálna práca; Vychovávateľstvo; Činnosť odborných zamestnancov DeD (psychológovia, špeciálni a liečební pedagógovia); Ošetrovateľská starostlivosť (sestry).

V oblasti psychologickkej činnosti, špeciálnej a liečebnej pedagogiky boli organizované metodické stretnutia so psychológmi, s liečebnými a špeciálnymi pedagógmi, ktoré boli tematicky zamerané na prácu psychológa v DeD, postavenie psychológa v odbornom tíme a vo výchove, potrebu spolupráce, postupy práce s dieťaťom pri premiestňovaní, pri odhalení traumy, potrebu psychoterapie, kresbu ako nástroj komunikácie, diagnostiky a liečby, bálintovské skupiny, výmenu informácií a skúseností medzi psychológmi, na etiológiu, diagnostiku, korekciu a terapiu porúch správania, vymedzenie kompetencií špeciálnych a liečebných pedagógov, špeciálno-pedagogickú diagnostiku, akreditované vzdelávacie podujatia, diagnostiku a korekciu porúch učenia.

V oblasti výkonu profesionálneho rodičovstva v každom kraji prebiehali stretnutia s odbornými pracovníkmi (psychológmi, sociálnymi pracovníkmi, liečebnými a špeciálnymi pedagógmi) na témy prijímanie profesionálnych rodičov, umiestňovanie detí do profesionálnych rodín, profesionálna etika pri návšteve profesionálnej rodiny, záznamy z návštev v profesionálnych rodinách, kazuistiky a supervízia poradenstva pre profesionálne rodiny.

V oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vzdelávacie aktivity najviac smerovali do oblasti práv detí a do oblasti zraniteľných skupín. Uskutočnilo sa niekoľko na pracovných stretnutí k téme zvyšovania odbornosti v oblasti vyhodnocovania potrieb detí a plánovania sociálnej práce s rodinou, niekoľko pracovných stretnutí k téme výkonu opatrení pre deti s problémovým správaním a poruchami správania, k téme „Vzťahová väzba“ (cca 131 účastníkov) a 9 regionálnych pracovných stretnutí k téme plánovania sociálnej práce pri vykonávaní opatrení SPODaSK.

V druhej polovici roka 2015 prebehlo 14 pracovných **stretnutí so zamestnancami orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, detských domovov, zamestnancami krízových stredísk a iných subjektov** k prijatým zmenám rodinného práva a právnej úpravy sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pričom osobitný význam sa kládol na predstavenie prvkov ochrany záujmu dieťaťa a zisťovaniu názoru dieťaťa. „Zisťovanie názoru dieťaťa“ bolo aj jednou z tém 3 regionálnych pracovných stretnutí a 6 metodických dní zrealizovaných ústredím PSVR. Zároveň bolo pripravené **osobitné vzdelávanie k zisťovaniu názoru dieťaťa**,

⁹² Uvedené minimálne štandardy sú uverejnené vo Výnose Ministerstva zdravotníctva SR z č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov

nastavené tak, aby počnúc rokom 2015 sa v tejto zručnosti postupne vzdelávali všetci zamestnanci orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V oblasti sa doposiaľ vzdelávalo 60 zamestnancov orgánu SPODaSK (odborná príprava zamestnancov úradov PSVaR, oddelení SPODaSK so zameraním na podporu zručností pri zisťovaní názoru dieťaťa a vedení rozhovoru s dieťaťom v rozsahu 32 hodín a následná supervízia k uvedenej téme v rozsahu 16 hodín).

Počas roka 2015 prebiehali taktiež **aktivity Národného projektu „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“ určené pre riaditeľov DeD a ostatných zamestnancov DeD** (sociálni pracovníci, psychologovia, vychovávatelia, špeciálni a liečební pedagógovia, profesionálni rodičia), kde prebiehalo vzdelávanie „Sociálna diagnostika“ (525 vyvzdelaných účastníkov – zamestnancov úradov PSVR, oddelení SPODaSK z celej Slovenskej republiky), okrem iných aktivít prebiehali aj workshopy k vytváraniu plánov k deinštitucionalizácii pre jednotlivé detské domovy a vzdelávanie profesionálnych rodičov a zamestnancov Centier podpory profesionálnych rodičov. Súčasťou boli pracovné stretnutia zamestnancov CPPR s odbornými pracovníkmi (psychológmi, sociálnymi pracovníkmi, liečebnými a špeciálnymi pedagógmi) na tému prijímanie profesionálnych rodičov, umiestňovanie detí do profesionálnych rodín, profesionálna etika pri návšteve profesionálnej rodiny a supervízia poradenstva pre profesionálne rodiny.

V rámci **zvyšovania odbornosti zamestnancov orgánov SPODaSK** bol s cieľom skvalitniť posudzovanie spôsobilosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa náhradným rodičom zabezpečený rámci Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v mesiaci október 2015 nákup batérií psychodiagnostických testov pre 46 úradov PSVR, ktoré budú využívať **psychológovia referátov poradensko - psychologických služieb**.

NSK v novembri 2015 zorganizoval **pre preventivov sociálno – patologických javov**, ktorí pôsobia na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK seminár „Šikanovanie v školskom prostredí a jeho prevencia“. Podujatie prebiehalo formou zážitkovej pedagogiky a v jeho edukačnom obsahu boli spájané odborné informácie so sociálnymi a komunikačnými spôsobilosťami dôležitými pri práci v prevencii. Účastníci seminára sa oboznámili aj s výsledkami **sociometrického prieskumu, ktorý bol zameraný na prieskum šikany v prostredí vybraných stredných škôl v Nitre**.

Téma práv dieťaťa je súčasťou minimálnych štandardov pre špecializačné študijné programy v zdravotníckom povolaní lekár v špecializačných odboroch pediatria, detská chirurgia, gynekológia a pôrodníctvo, v zdravotníckom povolaní sestra a pôrodná asistentka v špecializačných odboroch ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii, pôrodná asistancia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite, v zdravotníckom povolaní psychológ v špecializačných odboroch klinická psychológia a poradenská psychológia. V roku 2015 absolvovalo uvedené špecializačné odbory 123 zdravotníckych pracovníkov.

MDVRR SR prostredníctvom oddelenia bezpečnosti cestnej premávky (ďalej len „oddelenie BECEP“) ako národného koordinátora bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) organizovalo v roku 2015 **vzdelávanie odborníkov s cieľom zabezpečiť dostatočný počet odborne zdatných osôb pre ďalšiu výučbu detí a dospelých k bezpečnosti v cestnej premávke**. Medzi účastníkmi vzdelávania boli aj príslušníci Policajného zboru SR, ktorí zabezpečujú prednášky a diskusie na tému bezpečnosť cestnej premávky pre deti na základných školách. MDVRR SR spolupracovalo **aj s niekoľkými aktívnymi dobrovoľníkmi pre bezpečnosť cestnej premávky VAMOS** (projekt EÚ), medzi ktorými sú aj učitelia základných škôl, ktorí organizujú v regiónoch Slovenska podujatia pre deti s tematikou BECEP.

MO SR nedisponuje profesijnými skupinami, ktoré pracujú pre deti a s deťmi, z uvedeného dôvodu má MO SR vo vzťahu k uvedenej úlohe špecifické postavenie. Problematika ochrany práv dieťaťa v prípade ozbrojeného konfliktu je predmetom spoločensko-vedných seminárov na všetkých úrovniach **ďalšieho vzdelávania profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu v rámci humanitárneho práva**.

V rámci **vzdelávania zamestnancov MÚ MV SR** bola dňa 27. 2. 2015 zabezpečená odborná diskusia so zástupcom „Lekári bez hraníc“. V dňoch 1. - 2. 12. 2015 sa konala národná konferencia EMN (Európskej migračnej siete) na tému Integračné programy pre osoby s medzinárodnou ochranou, ktorej súčasťou bol aj expertný okrúhly stôl pre vybraných zahraničných a národných expertov. Cieľom konferencie bolo prediskutovanie aktuálnej situácie v oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou a výmena skúseností a poznatkov pre pripravovaný Integračný program pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou

a vytvorením pracovnej skupiny k tejto problematike. IC MV SR uskutočnilo v rámci rozvoja referenčného mechanizmu školenia. Účelom bolo prehĺbiť poznatky v rámci problematiky obchodovania s ľuďmi a rozvíjať referenčný mechanizmus tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátne pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi. Práve z tohto dôvodu boli medzi účastníkmi terénnej sociálnej pracovníci, mimovládne organizácie, pracovníci detských domovov, MÚ MV SR, príslušníci Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ, príslušníci mestských a obecných polícii. V spolupráci s MO SR sa problematika obchodovania s ľuďmi zaradila do pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl vysielaných na misie do zahraničia. Vzhľadom na to, že táto problematika je súčasťou komplexného programu školení v rámci predvýjazdovej prípravy MZVEZ SR, MV SR v spolupráci s lektormi IOM uskutočnili v roku 2015 navádzajúce školenia pre vybraných zamestnancov rezortu v súvislosti s ich vysielaním a pôsobením na konzulárnych úsekoch zastupiteľských úradov SR v zahraničí.

MV SR prostredníctvom IC MV SR uskutočnilo dňa 9. októbra 2015 v Pezinku **pilotný seminár** k problematike obchodovania s ľuďmi. Medzi lektormi bol zástupca IC MV SR, zástupca Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ a Úradu špeciálnej prokuratúry - Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Medzi takmer dvadsiatimi účastníkmi prihlásenými na seminár boli zástupcovia súdництва a prokuratúry z celého Slovenska. Po konzultácii so zástupcami Justičnej akadémie Slovenskej republiky budú semináre rozšírené aj o vyšetrovateľov Policajného zboru, ktorí sa špecializujú na problematiku obchodovania s ľuďmi. Realizácia ďalšieho seminára sa predpokladá v priebehu roka 2016.

Policajti kancelárie prezidenta PZ sa v apríli 2015, ako organizátori inštruktážno-metodického zamestnania príslušníkov PZ služobne zaradených na úseku prevencie oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a skupín prevencie vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ zúčastnili na **odborných prednáškach** zameraných na boj polície proti on-line sexuálnemu zneužívaniu detí a kyberšikanovaniu na školách a realizáciu preventívnych aktivít k problematike extrémizmu.

V rámci schváleného študijného plánu na rok 2015 Justičná akadémia Slovenskej republiky zorganizovala k danej problematike viaceré **odborné semináre** na témy: „Prax medzinárodnej ochrany detí“ (Kroměříž, Česká republika); „Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov“ (Omšenie, 44 účastníkov); „Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov“ (Pezinok, 48 účastníkov); „Výživovacia povinnosť - výška výživného, posudzovanie príjmov rodičov podnikateľov“ (celoslovenské podujatie v Pezinku, 37 účastníkov).

V rámci projektov podporených v rámci výzvy MZVEZ SR „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2015“ boli aj také, ktoré sa zameriavali na vzdelávanie profesijných skupín⁹³ - medzi nimi napr. projekt občianskeho združenia Rady mládeže Žilinského kraja. Jeho cieľom bolo zvýšiť informovanosť mladých ľudí v oblasti občianskych a politických práv, podporiť ich v ich praktickom uplatňovaní a vyškoliť mladých lídrov z miestnych komunít v oblasti práva na participáciu a možnostiach jeho využitia pri skvalitňovaní života miestnej komunity. Ďalší podporený projekt občianskeho združenia Proxima sa, cez **výchovu mladých lídrov**, orientoval na rozvoj interkultúrnych kompetencií a boj proti rasovému extrémizmu u mládeže a na rozvoj odborných kapacít dobrovoľných i profesionálnych pracovníkov s mládežou. Do projektu boli zapojení **mladí ľudia a profesie pracujúce s mládežou** s cieľom posilniť ich odborné kapacity v oblasti scitlivovania v téme ochrany ľudských práv a akceptácie všetkých osôb, vrátane osôb z rôzne definovaných minorít (menšiny vymedzené na základe národnosti, etnicity, rodu, sexuálnej orientácie, náboženskej príslušnosti, zdravotného stavu, rasy... resp. inak vymedzené menšiny) a na posilnenie ich schopnosti občiansky sa angažovať.

K ľudsko-právnej problematike boli **v metodicko-pedagogických centrách** (ďalej len „MPC“) uskutočnené vzdelávania v 10 **akreditovaných vzdelávacích programoch** (ďalej „AVP“), s celkovým počtom účastníkov 246 a absolventov 243. V šiestich AVP bolo uskutočnené vzdelávanie zamerané na Multikulturalizmus a interkultúrnu výchovu, s počtom účastníkov 2 832 a absolventov 2 468. Jeden AVP sa venoval Integrácií a vzdelávaniu detí cudzincov, s počtom absolventov a účastníkov 8. Vzdelávanie na tému Rozvoj a integrácia detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a zdravotným postihnutím bolo uskutočnené v 9 AVP, s počtom absolventov a účastníkov 554⁹⁴. Problematike prevencie sociálno-patologických javov sa venovalo 9 AVP, počet absolventov a účastníkov 351. Problematike drogovej prevencie a prevencie látkových závislostí alebo prevencii

⁹³ Zoznam schválených projektov sa nachádza na nasledujúcom linku:

http://www.mzv.sk/ministerstvo/dotacie_ze_statneho_rozpoctu-dotacie_zamerane_na_podporu_a_ochranu_ludskych_prav_a_slobod

⁹⁴ Podrobne na www.bezpre.sk

sociálno-patologických javov v spoločnosti sa venovalo MPC v 10tich AVP, počet absolventov a účastníkov 609. Parciálne sú na problematiku prevencie závislostí zamerané aj ďalšie 2 AVP, počet účastníkov a absolventov 160. Prevencia látkových závislostí bola tematizovaná v 4 AVP zameraných na mediálnu výchovu, počet účastníkov a absolventov 206. Národný projekt „Aktivizujúce metódy vo výchove“ vyvzdelať v AVP „Aktivizujúce metódy vo výchove“ 6 478 absolventov⁹⁵. Redukcii nezamestnanosti mládeže tzv. NEET – sa venovalo 5 AVP, počet účastníkov a absolventov 84. Prevencii nezdravého životného štýlu sa venuje 8 AVP, počet účastníkov a absolventov 426.

Odborná príprava a skúšky na získanie osobitných kvalifikačných predpokladov v zmysle Vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 462/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie, bolo celkovo preškolených 87 zamestnancov, ktorí získali osvedčenie.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky aj v r. 2015 v dňoch 18.-20. novembra 2015 zorganizovala pre prokurátorov – špecialistov na trestnú činnosť mladistvých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách **pracovnú poradu k aplikačným problémom na úseku trestnej činnosti mladistvých a násilia na ženách a deťoch v rodinách**, ktorej sa zúčastnilo 73 prokurátorov a traja externí lektori. Seminára sa zúčastnili znalkyne z odboru psychiatrie a psychológie, ktoré sa zamerali na problematiku výsluchov maloletých osôb a obetí násilia a špecifiká prístupu k tejto kategórii svedkov.

ZMOS v uplynulom programovom období realizoval národný projekt, ktorý bol orientovaný na **budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy**. Predmetom boli, okrem iných odborných zameraní, aj aktivity orientované na oblasť školstva a sociálnych vecí. I keď v súvislosti s týmto projektom nemožno hovoriť o naplnení úrovne „náuky o podstate dohovoru“, a snaha bola zameraná na praktickú aplikáciu najfrekvencovanejších úloh, realizácia aktivít prispela aj k zlepšeniu vnímania úloh samosprávy, vrátane úloh vo vzťahu k deťom a ich právam.

(PSK) Sociálni pracovníci Krízových stredísk v pôsobnosti PSK sa v prvom polroku 2015 zúčastnili pracovného stretnutia UPSVAR v Starej Ľubovni **k téme spolupráce Úradov PSVAR, detských domovov a krízových stredísk** pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Pravidelne sa **zúčastňujú koordinačných stretnutí** na Úradoch PSVaR k problematike násilia páchaného na deťoch v súvislosti s realizáciou cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím. V rámci identifikácie obchodovania s ľuďmi sa zamestnanci krízového strediska zúčastnili **školenia**, ktoré organizovalo Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra SR. V druhej polovici roka 2015 absolvovali vybraní zamestnanci **kurz Snoezelen v teórii a praxi** – základné ponímanie moderného, interaktívneho multizmyslového konceptu. S cieľom zvyšovať profesionalitu práce zamestnancov krízového strediska, verifikáciu správnosti postupov sa v krízových strediskách vykonáva supervízia /skupinová alebo individuálna podľa aktuálnej potreby/. **Supervízia** predstavuje významný zdroj profesionálnej podpory pre zamestnancov krízového strediska, ale aj ochrane pomáhajúceho profesionála voči syndrómu vyhorenia, udržaniu a zvyšovaniu statusu profesie, k ochrane dieťaťa pred poškodením, či až zneužitím a zároveň k efektívnejšiemu výkonu inkluzívnej a modernej praxe sociálnej práce.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V súlade so strategickými úlohami Konceptie DI sú vytvárané podmienky pre **skvalitňovanie systematického vzdelávania zamestnancov detských domovov a prehľbovanie ich odbornosti a kvalifikovanosti**. Uvedené úlohy sú zabezpečované najmä internou metodickou a vzdelávacou činnosťou Ústredia PSVaR.

V oblasti psychologickkej činnosti, špeciálnej a liečebnej pedagogiky bolo v roku 2016 zorganizovaných 16 krajských a celoslovenských metodických stretnutí pre 197 odborných zamestnancov DeD zameraných na prácu psychológa v DeD, postavenie psychológa v odbornom tíme a vo výchove, potreby spolupráce, postupov práce s dieťaťom pri premiestňovaní, diagnostiky, na výmenu informácií a skúseností medzi odborným tímom a vychovávateľmi, na etiológiu, korekciu porúch správania a korekciu porúch učenia. V rámci metodických stretnutí sa spracovávali podklady na vypracovanie internej normy „Zásady práce odborných zamestnancov v zariadeniach SPODaSK“. Okrem rôznych tematických odborných podujatí, Fórum riaditeľov a zamestnancov DeD v spolupráci so subjektmi z blízkyh odvetví, v rámci celoživotného vzdelávania

⁹⁵ Podrobne na <http://www.amvprojekt.sk/>

zamestnancov detských domovov v roku 2016 na základe identifikovaných potrieb cez odborné sekcie fóra zorganizovalo vzdelávacie podujatia a semináre v oblasti sociálnej práce, vychovávateľstva, činnosti odborných zamestnancov DeD (psychológovia, špeciálni a liečební pedagógovia) a ošetrovateľskej starostlivosti (sestry). Obsah uvedených metodicko-vzdelávacích podujatí bol o. i. zameraný na uplatňovanie základných princípov Dohovoru o právach dieťaťa.

V oblasti výkonu profesionálneho rodičovstva prebiehali metodické a vzdelávacie stretnutia zamerané na témy jednotného postupu pri výberovom konaní na miesto „Profesionálneho rodiča“, „Profesionálna rodina v procese medzištátneho osvojenia“ a pracovné stretnutia koordinátorov centier pre podporu profesionálnych rodičov.

V oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately boli organizované pracovné stretnutia a metodické dni zamerané na oblasť vyhodnocovania potrieb detí, plánovania sociálnej práce s rodinou, v ktorých je identifikované ohrozenie dieťaťa, výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úradmi PSVaR v aplikačnej praxi prijatého zákona č. 175/2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

(PSK) V rámci zavádzania štandardov kvality sociálnych služieb sa vybraní zamestnanci zúčastnili **odbornej konferencie** „Zavádzanie štandardov kvality sociálnych služieb – pohľad poskytovateľov sociálnych služieb“ v Bratislave. **Zamestnanci Odboru sociálneho ÚPSK a odborní zamestnanci krízových stredísk** boli účastní na druhom pracovnom stretnutí – odbornej diskusii k otázkam právnej úpravy výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v krízových strediskách v súvislosti s pripravovanými systémovými zmenami, ktoré realizovala Asociácia krízových stredísk v spolupráci s MPSVR SR na ÚPSVaR Lučenec. Zamestnanci zariadení SPODaSK v Prešovskom samosprávnom kraji sa pravidelne zúčastňujú **koordináčnych stretnutí na ÚPSVaR k problematike násilia páchaného na deťoch** s súvislosti s realizáciou cieľov Národnej stratégie na ochranu pred násilím.

V súlade s Obsahovou náplňou **vzdelávania pre sudcov, justičných čakateľov** Justičná akadémia SR každoročne vyhotovuje Študijný plán a venuje pozornosť aj problematike rodinného práva. Na tieto témy akcentuje aj v rámci prednášok o nových, rekodifikovaných kódexoch civilného práva procesného, ktoré v tejto oblasti prinášajú významné zmeny. Mimo iného v roku 2016 prebiehali **tréningy pre sudcov a vyšších súdnych úradníkov** k témam:

„Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov“ – dvojdnové podujatie v Omšeni - 23. a 24. máj 2016 (40 účastníkov)

„Výkon rozhodnutia vo veciach maloletých detí (celoslovenské podujatie)“ – jednodňové podujatie v Pezinku - 5. september 2016 (96 účastníkov)

„Domáce násilie (celoslovenské podujatie)“ – jednodňové podujatie v Pezinku - 07. november 2016 (80 účastníkov)

„Výkon rozhodnutia vo veciach maloletých detí (celoslovenské podujatie)“ – jednodňové podujatie v Pezinku - 14. december 2016 (104 účastníkov).

Tréningy sú zamerané na **všeobecnú, teoretickú časť** týkajúcu sa platnej legislatívy ako **aj na praktickú (tréningovú) časť**, kde pracujú účastníci vzdelávacieho podujatia v skupinách. Praktická časť je zameraná okrem iného aj na "systémový prístup k rodine", "modely rodinného fungovania" a "metódy použiteľné v diagnostike rodiny". Predmetné podujatie vedú odborníci z oblasti psychológie pre oblasť maloletých.

Okrem **celoživotného vzdelávania sudcov, ktorého sa ako sekundárna cieľová skupina zúčastňujú aj vyšší súdni úradníci**, sa v rámci prípravného a predskúškového vzdelávania vzdelávajú vyšší súdni úradníci v oblastiach: „Kultivácia osobnosti“ – psychologické aspekty, etické normy, rétorika a profesionálna komunikácia, vnímanie rodiny cez zážitky vlastnej rodiny a osobných skúseností a ich ovplyvňovanie rozhodovacieho procesu, klady a zápory osobnej striedavej starostlivosti z pohľadu aplikačnej praxe sudcu.

Dňa 15. augusta 2016 bola uzatvorená **Rámcová dohoda o spolupráci medzi Justičnou akadémiou SR a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny** s cieľom spolupracovať pri organizovaní a zabezpečovaní

vzdelávania právnickej a justičnej obce a zamestnancov oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorí sa budú zúčastňovať spoločných vzdelávacích podujatí organizovaných Justičnou akadémiou. Spoločné vzdelávacie podujatia budú zamerané predovšetkým na nasledovné oblasti aplikácie právnej úpravy, súdnych a správnych rozhodnutí:

- konanie v niektorých rodinnoprávných veciach § 87 až 157, niektoré ustanovenia o neodkladných a iných opatreniach súdu § 360 až 369, výkon rozhodnutia vo veciach maloletých § 370 až 391 zákona č. 161/2015 Z. z. CMP,
- vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia súdu vo veciach maloletých,
- aplikačná prax súdov pri výkone rozhodnutia vo veciach maloletých podľa nových právnych predpisov.

V rámci dlhodobej spolupráce na nasledujúce roky sú predmetné spoločné vzdelávacie podujatia zahrnuté v schválenom Reformnom zámere v rámci Rozvoja systému špecializovaného vzdelávania sudcov a justičných zamestnancov financovaného z ESF. Jedná sa o špecializované celoživotné vzdelávanie určené pre cieľovú skupinu v rámci uzatvorenej dohody s účelovo určenou alokáciou finančných prostriedkov.

V rámci rozvoja referenčného mechanizmu, **IC MV SR pokračovalo v poskytovaní školení širokému okruhu účastníkov** (pracovníci ÚPSVaR SR sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, mimovládne organizácie, príslušníci dopravnej polície P PZ, príslušníci Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ). Pracovníci IC MV SR poskytli účastníkom školení rozšírené poznatky v oblasti obchodovania s ľuďmi, rovnako ako aj možnosť zapojenia sa do referenčného mechanizmu tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátna pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie tohto trestného činu. V spolupráci s MO SR bola problematika obchodovania s ľuďmi aj v roku 2016 zaradená do **pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl vysielaných na misie do zahraničia**.

Vzhľadom na to, že táto problematika je súčasťou komplexného programu školení **v rámci predvýjazdovej prípravy MZVEZ SR**, MV SR v spolupráci s lektormi IOM uskutočnili v roku 2016 nadväzujúce školenia pre vybraných zamestnancov rezortu v súvislosti s ich vysielaním a pôsobením na konzulárnych úsekoch zastupiteľských úradov SR v zahraničí.

MV SR prostredníctvom IC MV SR v spolupráci s Justičnou akadémiou SR uskutočnilo **seminár k problematike obchodovania s ľuďmi**. Medzi lektormi bol zástupca IC MV SR, zástupca Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície prezídia P PZ a Úradu špeciálnej prokuratúry - Generálnej prokuratúry SR. Medzi účastníkmi prihlásenými na seminár boli zástupcovia súdnictva a prokuratúry z celého Slovenska ako aj vyšší súdni úradníci, ako aj samotní vyšetrovatelia Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ.

K 30. júnu 2016 **bola aktualizovaná Metodická pomôcka k postupu poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi** s osobitným zameraním sa na deti a cudzincov, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi **a následne bolo realizované Inštruktážno-metodické zamestnanie** pre vybraných príslušníkov Policajného zboru k problematike obchodovania s ľuďmi.

Pracovníci MÚ MV SR sa zúčastnili v roku 2016 vzdelávacích aktivít týkajúcich sa ochrany ľudských práv a slobôd žiadateľov o udelenie azylu a azylantov, aktivít spojených s prevenciou kriminality, prevenciou možného obchodovania s ľuďmi, ako aj participujú na projektoch prevencie rodového (gender) násillia, čím sa do určitej miery predchádza možným excesom kriminality v azylových zariadeniach. Ide o projekty ako „Ďalšie vzdelávanie zamestnancov samosprávy a štátnej správy k problematike boja proti obchodovaniu s ľuďmi, komunikácie s obeťami a pomoci obetiam“, „Posilňovanie administratívnych kapacít v oblasti gender mainstreamingu“. Ďalšie vzdelávacie aktivity sa organizujú v spolupráci s mimovládnymi a medzinárodnými organizáciami UNHCR a IOM. Tieto aktivity majú význam najmä pre **sociálnych pracovníkov v azylových zariadeniach**, ktorí sú v bezprostrednom kontakte s potenciálnymi obeťami zneužitia.

V súvislosti so súčasným vývojom migračného toku do EÚ a žiadateľov o medzinárodnú ochranu zo Sýrie, je MÚ MV SR zapojený do aktivít - EASO T-2016. Pracovníci MÚ MV SR sa aktívne zúčastnili viacerých medzinárodných podujatí súvisiacich s problematikou vzdelávania v oblasti integrácie cudzincov, štátnych príslušníkov tretích krajín (okrem iných študijná návšteva k téme „Presídlenie a relokácia utečencov“; imigrácia do Seversko-baltického regiónu: nové trendy a výzvy v súvislosti s integráciou; školenie ALFACA zamerané na

prácu so zraniteľnými skupinami najmä maloletými bez sprievodu a ich umiestňovanie do náhradných rodín; riešenie problémov relokácií a presídľovania utečencov do Európy).

Kancelária prezidenta Policajného zboru aj v roku 2016 zorganizovala **inštruktážno-metodické zamestnanie** pre príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na úseku prevencie krajských riaditeľstiev Policajného zboru a okresných riaditeľstiev Policajného zboru. Významným prínosom vo **vzdelávaní v oblasti ľudských práv** boli prednášky pracovníkov SNSLP. Na uvedenom školení sa zúčastnilo 58 policajtov.

S cieľom konať v najlepšom záujme dieťaťa (posilňovať ľudskoprávnu klímu na školách, uplatňovať v praxi školy práva všetkých detí bez rozdielu, posilňovať pedagogické a žiacke kompetencie, podporovať angažovanosť žiakov na školách) realizoval ŠPÚ **odborno-metodické podujatia a školenia pre učiteľov (nielen občianskej náuky a etickej výchovy) rôznych typov škôl a stupňov vzdelávania:**

- Školenie k iŠVP pre učiteľov D, ON, ETV (Žilina, 12. máj 2016)
- Nové výzvy a potreby globalizovaného sveta vo vzdelávaní - ako odpovedať v škole na niektoré aktuálne témy (Bratislava, ŠPÚ, 27. október 2016)
- Regionálna akadémia pre vzdelávanie k ľudským právam a demokratickému občianstvu na slovenských a českých školách/Inkluzívne a demokratické školské prostredie pre všetkých. Rôznorodosť – Uznanie – Rovnosť (Šamorín, 3. november 2016)
- UNIS Vienna - jednodňová vzdelávaciu aktivitu pre učiteľov stredných škôl a gymnázií vo Viedenskom medzinárodnom centre Organizácie Spojených národov zameraná na rozvoj profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov gymnázií v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam a demokratickému občianstvu (Viedeň, 11. november 2016)

Hlavnou myšlienkou bolo pomôcť učiteľom-tvorcom a realizátorom školských vzdelávacích programov v ich orientácii v aktuálnych témach súčasného sveta, zamerať ich pozornosť na nové trendy v didaktike výchovy a vzdelávania v oblasti práv dieťaťa. Cieľom celoživotného vzdelávania učiteľov je ich scitlivenie pre potreby zabezpečovania inkluzívneho vzdelávania, ktoré naplňa ideu rovnosti šancí pre všetkých, rovnosti prístupu k vzdelávaniu a, nepochybné, k realizácii dôslednej sociálnej inklúzie.

Okrem rozvíjania pedagogických zručností učiteľov vypracovalo ŠPÚ na základe požiadavky Výboru VVV pre LP a DO **Analýzu iŠVP a učebníc z pohľadu ľudských práv, práv dieťaťa a demokratického občianstva** (ďalej len „Analýza“). Prezentácia „Analýzy“ bola zaradená na rokovanie Výboru VVVpreLPaDO, ktoré sa konalo dňa 6. októbra 2016. ŠPÚ konštatoval, že ho zaujíma nielen „čo“ je predmetom vzdelávania, ale najmä „kto“ a „ako“ (akým spôsobom) participuje na výchove k ľudským právam, právam dieťaťa a demokratickému občianstvu. Z uvedeného dôvodu orientuje aj svoje aktivity, ktoré smerujú k podpore odborného a osobnostného rastu všetkých pedagogických zamestnancov. Pre zvýšenie informovanosti pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení sa na webovom sídle MŠVVŠ SR nachádza aj **Analýza súčasného stavu výchovy a vzdelávania k ľudským právam v regionálnom školstve** spracovaná na základe výsledkov z monitorovania a hodnotenia ľudských práv⁹⁶ a na webovom sídle CVTI SR sa nachádzajú najzaujímavejšie **výsledky dlhodobého výskumu zameraného na výchovu k ľudským právam v školskom a rodinnom prostredí**⁹⁷.

Prostredníctvom **vzdelávaní v akreditovanom vzdelávacom programe** MPC v roku 2016 absolvovalo 12 akreditovaných vzdelávacích programov 1031 účastníkov – pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Najviac účastníkov sa zúčastnilo APV k témam „Riešenie konfliktných situácií v školách a školských zariadeniach“ (188); „Problematika šikanovania v školskom prostredí“ (155); „Aplikácia metód aktívneho učenia sa detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia s dôrazom na rozvíjanie psychomotorických schopností a zručností“ (121), najmenej k témam „Globálne vzdelávanie a jeho aplikácia v edukačnom procese“ (23); „Odborné poradenstvo v predprimárnom vzdelávaní detí z marginalizovaných rómskych komunít“ (33) a „Multikultúrnou výchovou proti predsudkom a rasizmu“ (35).

MPC poskytovalo pre pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov aj **neakreditované vzdelávania formou odborných seminárov**, ktoré boli zamerané na problematiku dodržiavania ľudských práv a práv národnostných menšín, prevencie závislosti, sociálnej inklúzie, eliminácie extrémizmu a radikalizmu a pod.

⁹⁶ <http://www.minedu.sk/detske-a-ludske-prava/>

⁹⁷ http://www.cvtsr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-skolstva/vyskumy-a-prevencia/vyskumy-mladeze.html?page_id=10281

Odborných seminárov sa v roku 2016 celkovo zúčastnilo 988 pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

MPC v roku 2016 začalo realizovať medzinárodný projekt „Challenging Extremism“/Vzdorujeme extrémizmu. Cieľom projektu je podporiť pôsobenie učiteľov zamerané na elimináciu extrémizmu u žiakov mladšieho školského veku. Trvanie projektu je 36 mesiacov a ukončenie projektu je plánované v roku 2019. **Hlavnými výstupmi projektu budú audiovizuálne didaktické pomôcky a zborník pre učiteľov,** ktorý bude obsahovať vzdelávacie materiály, metodiky, prípadové štúdie, príklady osvedčených postupov z praxe a analytické výstupy z interných výskumov.

V súlade s odporúčaním na šírenie informácií o Dohovore a Opčných protokolom Dohovoru MŠVVŠ SR zrealizovalo v apríli 2016 **dvojdňový odborný seminár pre 30 odborných zamestnancov rezortu školstva** s hlavným cieľom podpory ochrany práv detí v školách a prevencie násilia páchaného na deťoch.

NOC uskutočnilo **odborný seminár Prevencia vybraných sociálno-patologických javov** pre pracovníkov krajských a regionálnych kultúrno-osvetových zariadení (35 účastníkov) zameraný na vybrané aspekty vplyvu nežiaducich sociálno-patologických javov vplývajúcich na deti vo vzťahu (13. – 14. októbra 2016 v Banskej Štiavnici). Seminár bol prioritne zameraný na **deti a mládež ako cieľovú skupinu preventívneho pôsobenia.**

NOC vydalo jedno monotematické číslo **odborného časopisu Sociálna prevencia s podtitulom Deti, mládež a nežiaduce sociálne a sociálno-patologické javy** (printové vydanie v náklade 300 kusov). V časopise boli publikované odborné príspevky reflektujúce predmetnú problematiku.

MZ SR za rok 2016 eviduje v špecializačných študijných programoch dotknutých špecializačných odborov pre zdravotnícke povolanie lekár 76 absolventov, 22 absolventov v špecializačnom študijnom programe v špecializačnom odbore ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii pre zdravotnícke povolanie sestra, v špecializačnom študijnom programe v špecializačnom odbore starostlivosť o ženu v rodine a komunite pre zdravotnícke povolanie pôrodná asistentka neeviduje absolventov, v špecializačnom študijnom programe v špecializačnom odbore klinická psychológia pre zdravotnícke povolanie psychológ eviduje 28 absolventov a v špecializačnom študijnom programe v špecializačnom odbore poradenská psychológia pre zdravotnícke povolanie psychológ neeviduje absolventov.

MZVaEZ SR podporilo v rámci projektov, ktoré uspeli vo štvrtéj výzve „Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2016“ napr. **projekt občianskeho združenia Rady mládeže Žilinského kraja.** Jeho cieľom bolo zvýšiť informovanosť mladých ľudí v oblasti občianskych a politických práv, podporiť ich v ich praktickom uplatňovaní a **vyškoliť mladých lídrov z miestnych komunít** v oblasti práva na participáciu a o možnostiach jeho využitia pri skvalitňovaní života miestnej komunity. Ďalším podporeným projektom bol **projekt občianskeho združenia Divé maky,** ktorého cieľom bolo rozvíjať a zlepšiť kvalitu života nadaných rómskych študentov. Podporu tiež získal **projekt Slovenského výboru pre UNICEF.** Projekt hodnotíme ako dobrý **príklad rovesníckeho vzdelávania mladých lídrov a líderiek,** ktorí prostredníctvom interaktívneho vzdelávania ďalej pôsobili na svojich rovesníkov na školách.

Odborná príprava a skúšky na získanie osobitných kvalifikačných predpokladov podľa vyhlášky MŽP SR č. 462/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie, bolo celkovo preškolených 54 zamestnancov, ktorí získali osvedčenie.

MDV SR v spolupráci so Zväzom slovenských filatelistov zorganizovali dňa 24. júna 2016 v rámci Dní mladých filatelistov (Belušké Slatiny) prednášku na tému Dohovor o právach dieťaťa prednostne **pre vedúcich krúžkov mladých filatelistov.** Prednášajúcim bol PhDr. Peter Guráň, PhD., podpredseda Výboru pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a člen výboru OSN pre práva dieťaťa v Ženeve.

MDV SR prostredníctvom oddelenia bezpečnosti cestnej premávky (ďalej len „oddelenie BECEP“) ako národného koordinátora bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike uskutočňovalo osvetové a vzdelávacie činnosti o bezpečnosti na cestách priamo v školských zariadeniach. V spolupráci s príslušníkmi Policajného zboru Slovenskej republiky a dobrovoľníkmi siete VAMOS **upozorňovali učiteľov na dôležitosť**

dopravnej výchovy detí a učítelia boli priebežne informovaní aj prostredníctvom vzdelávacích materiálov, ktoré oddelenie BECEP bezodplatne poskytovalo školám.

V roku 2016 pokračovala Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vo **vzdelávaní podriadených prokurátorov** formou pracovných stretnutí na vybrané témy a aplikačné problémy v praxi súvisiace s trestným konaním kde je poškodeným (obeťou) – svedkom alebo obvineným dieťa. V dňoch 3. - 4. októbra 2016 usporiadala vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky v Starej Lesnej **pracovnú poradu všetkých prokurátorov – špecialistov** na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách k vyvodzovaniu trestnej zodpovednosti za týranie osôb. Porady sa zúčastnili ako lektori aj zástupcovia Úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, s ktorými sa riešila okrem iného najmä **nutnosť zriadenia osobitných výsluchových miestností pre maloletých na všetkých okresných riaditeľstvách Policajného zboru a včasné rozoznávanie tzv. syndrómu týranej osoby**. Okrem toho v dňoch 28. – 30. novembra 2016 sa v Starej Lesnej uskutočnil seminár k aplikačným problémom a výmene skúseností a poznatkov v súvislosti s trestným postihom domáceho násillia a jeho zákonnou úpravou v trestnoprávných normách, ktorého sa zúčastnili zástupcovia Najvyššieho štátneho zastupiteľstva Českej republiky a všetci krajskí prokurátori spolu s vybranými špecialistami z okresných prokuratúr.

*2.13. Vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakatelov prokuratúry, justičných čakatelov a súdnych úradníkov pracujúcich s agendou detí

Spôsob plnenia: Odborné semináre ohľadne právnej úpravy týkajúcej sa detí a jej aplikácie v praxi
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne
Zodpovedný gestor: MS SR/JA
Spolupracujúce subjekty: pedagogický zboru JA (incl. externí členovia pedagogického zboru JA schválení radou JA)
Indikátor: realizácia odborných seminárov podľa študijných ročných plánov vzdelávania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

podrobne v odpočte k úlohe 2.12

Odpočet plnenia za rok 2014 – úloha zlúčená s 2.12:

Vzhľadom k tomu, že úloha 2.12 v sebe zahŕňa aj profesijnú skupinu podľa 2.13, navrhuje sa zlúčenie oboch úloh - plnenie úlohy 2.13 bude v ďalšom období odpočítované spoločne s úlohou 2.12.

*2.14. Zabezpečenie garancií rešpektovania práv dieťaťa v podnikateľskom sektore

Spôsob plnenia: Príprava návrhu opatrení reflektujúcich na prijatie Všeobecného komentára Výboru OSN o vplyve podnikateľského sektora na práva dieťaťa
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017
Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež
Indikátor: <i>návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2017 a nasl.</i>

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výbor pre deti a mládež v sledovanom období z úrovne sekretariátu zabezpečil preklad Všeobecného komentára č. 16 (správne: o záväzkoch štátu týkajúcich sa vplyvu podnikateľského sektora na práva dieťaťa) do slovenského jazyka, neinicioval však prípravu návrhu súvisiacich opatrení. Vzhľadom na očakávanú rekonštrukciu Výboru pre deti a mládež v priebehu roka 2015, sa navrhuje posun termínu realizácie úlohy do obdobia jej ukončenia a stabilizácie personálneho obsadenia výboru.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Zmena časového harmonogramu plnenia úlohy sa s ohľadom na plánovanú, a v roku 2015 nerealizovanú rekonštrukciu výboru, ukázala ako nedostatočná. S ohľadom na uvedený vývoj sa navrhuje zmena časového harmonogramu plnenia úlohy a jej previazanie na ukončenie procesu personálneho obsadenia výboru.

2.15. Ratifikácia Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Spôsob plnenia: Zriadenie pracovnej skupiny pre posúdenie opatrení potrebných na zabezpečenie vykonávania a prípravu ratifikácie Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZVEZ SR

Spolupracujúce subjekty: MO SR, MV SR, MS SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MK SR, Výbor pre deti a mládež

Indikátor: návrh na ratifikáciu Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Slovenská republika ratifikovala v roku 2013 Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení. Vláda SR vyslovila súhlas s ratifikáciou uznesením č. 443/2013 a ratifikačná listina bola uložená u depozitára dohovoru, generálneho tajomníka OSN 3. decembra 2013. Opčný protokol je prvou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, pri príprave ktorej Slovensko zohralo úlohu lídra i koordinátora procesu prípravy. Opčný protokol prináša so sebou ďalšie posilnenie záruk ochrany práv dieťaťa. Zakladá mechanizmus oznámení (sťažností), vďaka ktorému sa bude možné v prípadoch porušenia práv vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa alebo jeho substantívnych opčných protokolov o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii obrátiť na Výbor pre práva dieťaťa. Opčný protokol zavádza aj dve dobrovoľné procedúry, a to mechanizmus medzištátnych oznámení a vyšetrovaciu procedúru. Slovenská republika pri ratifikácii obe procedúry akceptovala.

Aktualizácia za rok 2014:

Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení nadobudol platnosť dňa 14. apríla 2014⁹⁸. Pri podpise opčného protokolu dňa 28. februára 2012 v Ženeve Slovenská republika urobila vyhlásenie, v zmysle ktorého uznáva príslušnosť Výboru OSN pre práva dieťaťa prijať a posúdiť oznámenia podľa článku 12 ods. 1 opčného protokolu.

*2.16. Implementácia Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

Spôsob plnenia: Rozpracovanie návrhu opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MŠVVŠ SR, MPSVR SR, MK SR, MZ SR, MZVEZ SR, ŠÚ SR, GP SR, SNSĽP, územná samospráva, MVO

Indikátor: návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2014 a nasl.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky pripravuje materiál s predbežným názvom „Informácia o prerokovaní východiskovej správy Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a návrh zodpovedných subjektov za realizáciu odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa“, ktorý bude predložený na rokovanie vlády v I. štvrtroku 2014.

K odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 35 ohľadne trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predložilo aktuálne do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁹⁹. Účinnosť zákona je navrhovaná na 1. január 2015. Materiál je zverejnený na Portáli právnych

⁹⁸ Pozri Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 91/2014 Z. z.

⁹⁹ <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialWorkflow.aspx?instEID=1&matEID=6921&langEID=1>.

predpisov. Súčasne na problematiku reaguje novela Trestného poriadku vykonaná zákonom č. 204/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2013 (najmä § 125 ods. 4, § 135 ods. 1, 3, 4, §215 písm. d/).

Na implementácii Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii z 28. januára 2013 participuje aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Pre bližšiu analýzu súčasného stavu trestnej činnosti v tejto oblasti aktuálne pripravuje **Zhodnotenie poznatkov o praxi prokurátorov pri trestnom stíhaní páchatel'ov pre výrobu, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie.**

Odpočet plnenia za rok 2014 - splnená:

MV SR ako gestor Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii v nadväznosti na doručené záverečné pripomienky Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe k uvedenému opčnému protokolu, spracovalo v súčinnosti s inými príslušnými rezortmi ku každému odporúčaní informáciu o jeho súčasnej implementácii, resp. o opatreniach, ktoré sa plánujú prijať na účely jeho implementácie. Uvedený materiál bol **schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 443 z 10. septembra 2014** k *Správe o posudzovaní východiskovej správy SR k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a návrh zodpovedných subjektov za realizáciu odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa*. Uznesenie vlády SR zároveň ukladá rezortu vnútra, rezortu zahraničných vecí a Európskych záležitostí, rezortu spravodlivosti, rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny, rezortu školstva, vedy, výskumu a športu, rezortu dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, rezortu zdravotníctva, splnomocnencovi vlády SR pre rómske komunity a splnomocnencovi vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti plniť úlohy zodpovedného subjektu realizácie odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa a vyhodnotiť plnenie jednotlivých odporúčaní pred prerokovaním Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy SR o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. Vláda SR svojím uznesením č. 443 z 10. septembra 2014 nezaviazala Ministerstvo kultúry SR k plneniu úloh zodpovedného subjektu realizácie odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa. Vzhľadom k tomu, že Ministerstvo kultúry SR nie je zodpovedným subjektom pre žiadne odporúčanie Výboru pre práva dieťaťa, neplánuje rozpracovanie návrhu opatrení v zmysle týchto odporúčaní.

MŠVVŠ SR vo svojich Pedagogicko - organizačných pokynoch na školský rok 2014/2015 **zapracoval odporúčania v oblasti problematiky prevencie násillia na deťoch** do časti 1. Všeobecné informácie a pokyny, 1.6.10. Ľudské a detské práva, ako aj do časti 1.6.9. Zdravý životný štýl a do časti 1.6.11. Bezpečnosť a prevencia, kde sa odporúča

- priebežne monitorovať správanie sa detí a jeho zmeny a v prípadoch podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného vývinu zabezpečiť ich ochranu a bezodkladne riešiť vzniknutý problém v súčinnosti s vedením školy a zákonnými zástupcami dieťaťa. Odporúčame aj spoluprácu so školským psychológom, odbornými zamestnancami príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, podľa potreby aj s príslušným pediatrom, sociálnym kurátorom či policajtom.
- V súlade s Opčným protokolom k Dohovoru o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a v súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. 12. 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii sa odporúča venovať zvýšenú pozornosť opatreniam na ochranu detí a žiakov pred všetkými formami fyzického alebo psychického násillia, poškozovania alebo zneužívania, zanedbávania alebo nedbalého zaobchádzania, týrania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania a detskej pornografie.

Vo vzťahu k odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 35 ohľadne trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb vláda Slovenskej republiky prerušila dňa 20. augusta 2014 rokovanie o návrhu zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov¹⁰⁰. **Materiál je aktuálne naďalej v štádiu návrhu zákona, ktorý sa nachádza v legislatívnom procese.**

¹⁰⁰ <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23760>

Na implementácii Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii z 28. januára 2013 participuje aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Z dôvodu veľkého rozsahu preskúvaných spisov a náročnosti ich spracovania **dosiaľ nebolo vypracované Zhodnotenie poznatkov o praxi prokurátorov pri trestnom stíhaní páchatel'ov pre výrobu, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie.**

Aktualizácia za rok 2015:

Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky boli v priebehu roka 2015 preskúvané všetky trestné veci relevantné k spracovaniu **Zhodnotenia poznatkov o praxi prokurátorov pri trestnom stíhaní páchatel'ov pre výrobu, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie.** Vzhľadom na enormný rozsah získaných podkladov a množstvo z neho plynúcich poznatkov si jeho spracovanie vyžiada dlhší čas. Podľa Plánu hlavných úloh Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2016 sa bude realizovať úloha **Zhodnotenie postupu orgánov činných v trestnom konaní pri trestnom stíhaní páchatel'ov zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby za rok 2015.**

MŠVVŠ SR vo svojich Pedagogicko- organizačných pokynoch na školský rok 2015/2016 zapracovalo odporúčania v oblasti problematiky prevencie násilia na deťoch do časti 1. VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE A POKYNY do časti 1.6.11. Bezpečnosť a prevencia, kde sa odporúča:

- priebežne monitorovať správanie sa detí a jeho zmeny a v prípadoch podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného vývinu zabezpečiť ich ochranu a bezodkladne riešiť vzniknutý problém v súčinnosti s vedením školy a zákonnými zástupcami dieťaťa. Odporúčame aj spoluprácu so školským psychológom, odbornými zamestnancami príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, podľa potreby aj s príslušným pediatrom, sociálnym kurátorom či policajtom.
- V súlade s Opčným protokolom k Dohovoru o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a v súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. 12. 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii sa odporúča venovať zvýšenú pozornosť opatreniam na ochranu detí a žiakov pred všetkými formami fyzického alebo psychického násilia, poškodenia alebo zneužitia, zanedbávania alebo nedbalého zaobchádzania, týrania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania a detskej pornografie.

Aktualizácia za rok 2016:

MV SR ako gestor k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii v nadväznosti na doručené záverečné pripomienky Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe k uvedenému opčnému protokolu, spracovalo v súčinnosti s inými príslušnými rezortmi ku každému odporúčaní informáciu o jeho súčasnej implementácii, resp. o opatreniach, ktoré sa plánujú prijať s cieľom jeho implementácie. Uvedený materiál bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 443 z 10. septembra 2014. **Plnenie úloh vyplývajúcich z jednotlivých odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa príslušnými zodpovednými subjektmi bolo vyhodnotené pred prerokovaním Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy SR** o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa, vrátane jeho opčných protokolov. Posudzovanie predmetnej správy sa uskutočnilo na 72. zasadnutí Výboru OSN pre práva dieťaťa v dňoch 24. a 25. mája 2016 v Ženeve. V nadväznosti na uvedené prijal Výbor OSN pre práva dieťaťa pre Slovenskú republiku nové záverečné odporúčania, ktorých implementáciu bude Slovenská republika vyhodnocovať pre Výbor OSN pre práva dieťaťa do 30. júna 2020.

Zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o TZPO“), ktorý MS SR predložilo do legislatívneho procesu v roku 2015, nadobudol účinnosť 1. júla 2016. Zákon o TZPO vychádza z Návrhu opatrení na zabezpečenie plnenia odporúčaní prijatých Pracovnou skupinou OECD pre úplatkárstvo v medzinárodných obchodných transakciách pre Slovenskú republiku a do svojich ustanovení preberá obsah početných, právne záväzných aktov Európskej únie, týkajúcich sa okrem iného boja proti podvodom, korupcii, organizovanému zločinu, terorizmu či ochrany životného prostredia. Zákon o TZPO obsahuje úpravu základov trestnej zodpovednosti právnických osôb, jednotlivé druhy

trestov, ktorými možno právnickú osobu potrestať, spôsob ich ukladania a úpravu trestného konania. Subsidiárne sa na zákon o TZPO vzťahujú ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku. Zákon o TZPO obsahuje taxatívny výpočet trestných činov, za spáchanie ktorých vzniká trestná zodpovednosť právnických osôb. Tento výpočet zodpovedá záväzkom Slovenskej republiky vyplývajúcim z medzinárodných dohovorov ako aj z členstva v Európskej únii. Mimo rámec medzinárodných záväzkov bol výpočet rozšírený o trestné činy, ktorých stíhanie je v záujme Slovenskej republiky. Zákon o TZPO **zaviedol do slovenského právneho poriadku tzv. priamu trestnoprávnu zodpovednosť právnických osôb** v porovnaní s dovtedajšou právnou úpravou. Právnickej osobe je po novom možné v trestnom konaní uložiť konkrétny trest na rozdiel od dovtedajšieho obmedzenia sa na ochranné opatrenia. Pred prijatím zákona o TZPO bolo možné za trestné činy stíhať iba fyzické osoby konajúce v ich mene. Právnickej osobe možno na základe tzv. konceptu pričítateľnosti pričítať trestný čin spáchaný v prospech, v mene, v rámci alebo prostredníctvom činnosti právnickej osoby jej orgánmi alebo jej zástupcami špecifikovanými v zákone o TZPO.

Trestná zodpovednosť právnickej osoby vznikne aj za predpokladu, že niektorá z týchto osôb, hoci aj z nedbanlivosti umožní spáchanie trestného činu osobou, konajúcou v rámci svojich konkrétne zverených oprávnení (napríklad osobou pracujúcou na dohodu alebo mandatórom). Ustanovenie obsahuje aj liberačný dôvod, na základe ktorého sa takéto protiprávne konanie právnickej osobe ako trestný čin nepričíta. Vyhlásenie konkurzu, vstup spoločnosti do likvidácie, zrušenie spoločnosti ani vznik iných, právne dôležitých skutočností nemá vplyv na zánik trestnej zodpovednosti právnickej osoby. Trestná zodpovednosť zrušenej právnickej osoby prechádza na všetkých jej právnych nástupcov s výnimkou fyzickej osoby. Trestná zodpovednosť právnických osôb v zmysle zákona o TZPO sa neuplatní na štáty a ich orgány, medzinárodne organizácie, obce či právnické osoby zriadené zákonom. **Právnickú osobu bude možné za spáchanie trestného činu potrestať nasledovnými druhmi trestov:** trestom zrušenia právnickej osoby; trestom prepadnutia majetku; trestom prepadnutia vecí; peňažným trestom; trestom zákazu činnosti; trestom zákazu prijímať dotácie alebo subvencie; trestom zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie; trestom zákazu účasti na verejnom obstarávaní; a trestom zverejnenia odsudzujúceho rozsudku.

Súd pri výbere druhu trestu a určení jeho výmery má prihliadať najmä na povahu trestného činu a jeho spoločenskú závažnosť, na pomery právnickej osoby vrátane majetkových a jej doterajšiu činnosť, ako aj na skutočnosť, či nevykonávala činnosť vo verejnom záujme so strategickým významom pre národné hospodárstvo, obranu alebo bezpečnosť štátu. Rovnako tak má súd prihliadať aj na zabezpečenie minimálneho vplyvu trestu na zamestnancov právnickej osoby, na právom chránené záujmy poškodených a veriteľov právnickej osoby, ktorých pohľadávky vznikli v dobrej viere bez súvislosti s trestnou činnosťou. Zabrániť následku trestného činu alebo zmareniu účelu trestu majú inštitúty obmedzujúcich a zaisťovacích opatrení. (povinnosť zloženia peňažnej sumy alebo vecí do úschovy na súde; zákaz nakladania s určitými vecami alebo právami; povinnosť niečo vykonať, niečo sa zdržať alebo niečo strpieť). V trestnom konaní za právnickú osobu koná štatutárny orgán s právom nevypovedať.

V súlade s Plánom hlavných úloh Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2016 bolo vypracované **Zhodnotenie postupu orgánov činných v trestnom konaní pri trestnom stíhaní páchatel'ov zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby za rok 2015**. Zhodnotenie bolo vypracované na základe preskúmania všetkých dotknutých trestných vecí, ktoré napadli v roku 2015 na všetkých prokuratúrach v Slovenskej republike a získané poznatky budú využité v praxi prokurátorov

V Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2016/2017 je problematika implementovaná v časti **1. Všeobecné informácie a pokyny, 1.5.4. Ľudské práva, práva detí, diskriminácia, národnostné menšiny, cudzinci**, kde sa odporúča **veku primeraným spôsobom informovať žiakov o zmysle a príslušných ustanoveniach** Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Opčného protokolu o procedúre oznámení a tiež v časti 1.5.11. **Bezpečnosť a prevencia**, kde sa odporúča V súlade s právom dieťaťa na ochranu pred fyzickým, psychickým a sexuálnym násilím **zabezpečiť veku primeraným spôsobom dostatočnú informovanosť o riziku, že sa dieťa môže stať obeťou** sexuálneho zneužívania, vykorisťovania a detskej pornografie. V priamej výchovno-vzdelávacej činnosti sa odporúča klásť dôraz na znižovanie tohto rizika, s osobitným zameraním na riziko vyplývajúce z využívania internetu a sociálnych sietí.

*2.17. Implementácia Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Spôsob plnenia: Rozpracovanie návrhu opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (OPAC)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MO SR

Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MS SR, MPSVR SR, MZVEZ SR, SNSLP, územná samospráva, MVO

Indikátor: návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2014 a nasl.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V nadväznosti na správu o zhodnotení Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, pripravil rezort obrany v spolupráci s MV SR, MS SR, MPSVR SR, MZVEZ SR, MZ SR, MŠVVŠ SR, SNSLP, SČK, VOP **Návrh opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch**, ktorý bol predmetom viacerých konzultácií so zainteresovanými zložkami v úsilí nájsť dohodu v otázke zodpovedných a spolupracujúcich subjektov pri realizácii opatrení. Predloženie návrhu opatrení na rokovanie vlády Slovenskej republiky sa očakáva v I. štvrtroku 2014.

Odpočet plnenia za rok 2014 - splnená:

V nadväznosti na záverečné odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch predložil minister obrany na rokovanie vlády SR **Správu o posudzovaní Východiskovej správy Slovenskej republiky k Opčnému protokolu o účasti detí v ozbrojených konfliktoch pred Výborom OSN pre práva dieťaťa a návrh subjektov zodpovedných za realizáciu odporúčaní obsiahnutých v Záverečnom stanovisku Výboru OSN pre práva dieťaťa**. Materiál vláda schválila dňa 21. mája 2014 uznesením č. 248/2014 a uložila ministrom vnútra, ministrom zahraničných vecí a Európskych záležitostí, ministrom spravodlivosti, ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrom školstva, vedy, výskumu a športu, ministerke zdravotníctva a ministrom obrany plniť úlohy subjektu zodpovedného za realizáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Aktualizácia za rok 2016:

Rezorty implementujú odporúčania výboru podľa uznesenia vlády SR č. 248 zo dňa 21. mája 2014. Informácie o implementácii opčného protokolu boli dňa 15. apríla 2016 predložené výboru v rámci „Odpovede Slovenskej republiky na doplňujúce otázky výboru“¹⁰¹. Informácie o implementácii opčného protokolu a o plnení záverečných odporúčaní výboru obsahovala Konsolidovaná tretia, štvrtá a piata periodická správa k dohovoru, obhajoba ktorej sa konala pred výborom v dňoch 24. – 25. mája 2016.

Spomedzi aktivít zameraných na šírenie zásad a ustanovení OPAC sa MZVaEZ SR podieľalo na organizácii vzdelávacej aktivity pre študentov právnických fakúlt na tému **aktuálnych výziev medzinárodného humanitárneho práva**. Táto sa konala dňa 12. apríla 2016 na pôde ministerstva. Na workshope vystúpili v štyroch paneloch členovia slovenského Výboru pre medzinárodné humanitárne právo, poprední odborníci z oblasti medzinárodného humanitárneho práva a vedúci misie Medzinárodného výboru Červeného kríža (ďalej len „*IRCR*“) v Budapešti. Prvá časť podujatia bola zameraná na právnu reguláciu ozbrojených konfliktov s dôrazom na postavenie detí, ochranu kultúrnych pamiatok a aktuálne poznatky zástupcov *IRCR* z praxe. V druhej časti workshopu riešili študenti praktické situácie podľa noriem medzinárodného humanitárneho práva.

¹⁰¹ https://www.mpsvr.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodov-rovnost/vybor-deti-mladex/dokumenty/un-crc_doplnujuce-otazky_odpoved-sr.pdf

Slovenská republika spolupracovala s IRCR aj v rámci plnenia odporúčaní výboru k východiskovej správe SR k opčnému protokolu. MZVaEZ SR aktívne spolupracuje so všetkými významnými humanitárnymi orgánmi a organizáciami. Spomedzi slovenských inštitúcií udržiava najužšiu spoluprácu najmä so Slovenským Červeným krížom. MZVaEZ SR udržiava styky aj s významnými zahraničnými humanitárnymi inštitúciami. V Slovenskej republike pôsobí od roku 2001 **Výbor pre medzinárodné humanitárne právo**¹⁰², ktorý je medzirezortným poradným orgánom ministra zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR. K jeho hlavným úlohám patrí analýza implementácie medzinárodného humanitárneho práva do slovenského právneho poriadku, podporovanie rozširovania informácií o jeho cieľoch a zásadách na školách, medzi príslušníkmi ozbrojených síl a policajného zboru a presadzovanie všeobecnej úcty k humanitárnym právam. Výbor spolupracuje s národnými komisiami pre medzinárodné humanitárne právo v iných krajinách, so Slovenským Červeným krížom a z medzinárodných inštitúcií najmä s IRCR. Jeho členmi sú zástupcovia rezortov vnútra, obrany, spravodlivosti, zahraničných vecí a Európskych záležitostí, školstva, kultúry a zdravotníctva, Slovenského Červeného kríža, Kancelárie verejného ochrancu práv a Generálneho štábu Ozbrojených síl SR.

Agenda medzinárodného humanitárneho práva je zaradená ako stála agenda pod pracovnú skupinu Rady EÚ pre medzinárodné právo verejné (ďalej len „COJUR“). MZVaEZ SR zaradilo v rámci predsedania COJUR počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ medzinárodné humanitárne právo do svojho programu.

¹⁰² <https://www.mzv.sk/zahranicna-politika/medzinarodne-pravo-vybor-pre-medzinarodne-humanitarne-pravo>

3. Občianske práva a slobody

Strategický cieľ: Prijat' a realizovať potrebné opatrenia vo všetkých sférach života detí týkajúcich sa realizácie občianskych práv a slobôd

Čiastkové ciele:

*3.1. Zlepšenie interkulturálneho dialógu a tolerancie. *Prehlbovanie vedomostí profesijných skupín, registrovaných cirkví a náboženských spoločností v oblasti medzináboženského dialógu*

Spôsob plnenia: Realizácia systematických vzdelávacích aktivít pre pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností s dôrazom na práva detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: cirkvi a náboženské spoločnosti

Indikátor: počet vzdelávacích aktivít za rok, počet účastníkov/účastníčok za rok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

MK SR realizovalo **vzdelávacie semináre pre cirkvi a náboženské spoločnosti**, v rámci ktorých bolo vyškolených cca 150 účastníkov. V rámci systematického a celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností sa pracovníčka cirkevného odboru zúčastnila **Všeobecnej pastorálnej konferencie**, ktorú zvolal generálny biskup Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania Miloš Klátik (22. 4. 2013, Zvolen). Vo svojej prednáške sa venovala problematike **náboženského extrémizmu na Slovensku** (definovanie a objasnenie pojmov, formy náboženského extrémizmu, právne aspekty náboženského extrémizmu, alternatívne formy vzdelávania s dôrazom na práva dieťaťa). Cirkevný odbor MK SR sa aktívne zapojil do **projektu „Prevencia xenofóbie a antisemitizmu v prostredí cirkví“**, ktorý spracúva existujúce poznatky z oblasti teológie, sociológie, psychológie a pedagogiky a formou publikačných výstupov a popularizačných prednášok v relevantnom prostredí rieši popísaný problém.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Ministerstvo kultúry SR **pokračovalo v realizácii vzdelávacích seminárov pre cirkvi a náboženské spoločnosti**. V rámci systematického a celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností, sa pracovníci cirkevného odboru zúčastnili 23. septembra 2014 odborného seminára na tému *Tradičná a netradičná religiozita na Slovensku*, ktorý organizovalo Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR. Seminár sa vo svojej odbornej časti, formou jednotlivých príspevkov venoval **problematike tradičnej a netradičnej religiozity** v súčasnej spoločnosti, postavení a spoločenskom, sociálnom a kultúrnom rozmere cirkvi. Cieľom seminára bolo predstaviť jednotlivým stranám svoje postoje, názory a návrhy k danej téme, **aby sa pre prípadné budúce riešenie tejto problematiky vytvorila platforma**, z ktorej sa môže vychádzať, prípadne na ktorej sa dá stavať. Zúčastnení experti priblížili historické, ekonomické, religiózno-demografické, spoločenské, politické a ďalšie súvislosti súčasného náboženského vývoja.

Národné osvetové centrum zorganizovalo v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR **edukačné podujatia k prevencii sociálno-patologických javov** – sprievodné podujatia k projektu Prečo som na svete rád/rada pre riadiacich a metodických pracovníkov regionálnych osvetových a kultúrnych stredísk a zástupcov cirkví a náboženských spoločností. Pracovná porada bola zameraná na významný aspekt všetkých pomáhajúcich profesií, ktorým sú vybrané aspekty psychológie zdravia.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

MK SR pokračovalo v realizácii vzdelávacích seminárov pre cirkvi a náboženské spoločnosti. V rámci systematického a celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností cirkevný odbor Ministerstva kultúry SR v spolupráci s katedrou pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave zorganizoval medzinárodnú vedeckú konferenciu *Religiofóbia: realita, prevencia*

a edukácia, ktorá sa konala 10. septembra 2015 v Trnave. Cieľom konferencie bolo podnietiť odbornú diskusiu na aktuálnu tému **nábožensky motivovanej xenofóbie**, resp. takých foriem xenofóbie, ktoré sa nejakým spôsobom vzťahujú k náboženstvu (islamofóbia, antijudaizmus, a pod.). Fenomén religiofóbie sa ukazuje ako mnohotvárný a v súčasnosti málo teoreticky spracovaný. Jedným zo zámerov konferencie bolo precizovať samotný pojem religiofóbia a na báze opisu spektra prejavov religiofóbie sa následne zamýšľať nad spôsobmi jej prevencie osobitne vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu. Konferencie sa zúčastnilo cca 60 delegátov.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

MK SR pokračovalo v realizácii vzdelávacích seminárov pre cirkvi a náboženské spoločnosti. V rámci systematického celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností MK SR v spolupráci s katedrou Pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity zorganizovalo *medzinárodnú vedeckú konferenciu Migrácia: náboženstvá bez hraníc, Európska perspektíva* (2. mája 2016 v Trnave). Cieľom konferencie bolo **podnietiť odbornú diskusiu k prebiehajúcej migračnej kríze** v Európe z interdisciplinárnej perspektívy ako o (medzi)náboženskom a (inter)kultúrnom probléme, reflektovať Európsku historickú skúsenosť s migráciou a špecificky Európske prístupy k migrácii na báze širokej platformy rôznych akademických disciplín, štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií. Jedným zo zámerov konferencie bolo zamýšľať sa nad spôsobmi **interpretácie tejto krízy osobitne vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu**.

3.2. Prehodnotiť, či platná právna úprava zabezpečuje dostatočnú ochranu detí pred negatívnym vplyvom náboženských skupín

Spôsob plnenia: Úprava v článku 4 základných zásad zákona č. 36/2005 Z. z. v súvislosti s problematikou nebezpečných náboženských skupín
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014
Zodpovedný gestor: MS SR
Spolupracujúce subjekty: sudcovia venujúci sa agende PaNC, MK SR
Indikátor: legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s MS SR zorganizovala v novembri 2013 **medzinárodnú vedeckú konferenciu zameranú na problematiku slobody náboženského vyznania a praktizovania náboženskej viery rodičov v súvislosti s výchovou ich detí, ako aj v súvislosti s náboženskou výchovou a vzdelávaním vo verejných školách**. Z konferencie bude publikovaný zborník, ktorý môže slúžiť pre zúčastnené profesie ako podklad pre riešenie otázok ochrany záujmov detí.

Odpočet plnenia za rok 2014 – splnená:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predložilo 17. decembra 2014 do medzirezortného pripomienkového konania¹⁰³ návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Pri tvorbe predmetného návrhu novely pracovná skupina analyzovala okrem iného aj otázku ochrany detí pred negatívnym vplyvom náboženských skupín, ako aj platnú právnu úpravu v článku 4 základných zásad zákona č. 36/2005 Z. z. . Po rozbere tejto problematiky dospela pracovná skupina k záveru, že nepovažovala za vhodné v návrhu novely zákona o rodine explicitným kogentným spôsobom upraviť danú problematiku. Treba dodať, že v článku 4 základných zásad bola vykonaná zmena v inom kontexte, konkrétne sa navrhuje pripojiť na konci nová veta: „Rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom.“ Novou zásadou sa utvrdzuje skutočnosť, že obaja nositelia rodičovských práv a povinností sú rovnocenní. Ustanovením sa má deklarovať princíp, ktorý je už vyjadrený vo viacerých ustanoveniach normatívnej časti zákona o rodine (napr. § 28 ods. 2, § 31 ods. 2, § 35). Zároveň bolo do výpočtu základných zásad navrhnuté doplnenie nového článku 5 (porov. odpočet k úlohe 2.1.).

¹⁰³ <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialHome.aspx?instEID=1&matEID=7897&langEID=1>

*3.3. Zabezpečenie prístupu dieťaťa k informáciám z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov a tvorba zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho

Spôsob plnenia: Vytvorenie medzirezortnej pracovnej skupiny (MPS) zo zástupcov MK SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MS SR a MV SR, ktorá by efektívne kooperovala pri riešení problémov a systémovo zjednotila metodologické materiály týkajúce sa náboženských otázok so zameraním na práva detí v kompetencii jednotlivých rezortov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MV SR, MS SR

Indikátor: počet zasadnutí MPS za rok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pracovná skupina v roku 2013 nebola vytvorená – jej sformovanie a prvé stretnutie je naplánované na začiatok roka 2014.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Pracovná skupina bola vytvorená zo zástupcov MK SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MV SR, MS SR. V roku 2014 sa uskutočnili dve zasadnutia (29. mája 2014 a 9. decembra 2014). Pracovná skupina sa zaoberala materiálmi legislatívneho a nelegislatívneho charakteru, ktoré sa týkajú náboženských otázok so zameraním na práva detí v kompetencii jednotlivých rezortov. Skupina začala pracovať na **manuáli o nebezpečných skupinách**, ktorý by bol určený všetkým zainteresovaným rezortom a ktorý by informoval o možných rizikách nevhodného ovplyvňovania detí a mládeže náboženskými skupinami. Členovia pracovnej skupiny sa zhodli na potrebe zorganizovať okrúhly stôl o ochrane detí pred ohrozením vyplývajúcim z členstva v niektorých náboženských skupinách a tiež zvažovali potrebu vzdelávacích seminárov pre jednotlivé rezorty k danej problematike.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 sa konalo jedno zasadnutie pracovnej skupiny, na ktorom sa skupina zaoberala prípravou spoločného celodenného pracovného stretnutia, ktoré sa plánuje v priebehu prvého polroku 2016. Pôjde o okrúhly stôl pre členov pracovnej skupiny **o ochrane detí pred ohrozením vyplývajúcim z členstva v niektorých náboženských skupinách**. Cieľom podujatia by malo byť nielen preventívno-vzdelávacie stretnutie pre členov skupiny, ale aj **vypracovanie spoločného stanoviska a príprava metodického materiálu pre potreby jednotlivých rezortov**. Členovia skupiny taktiež informovali o vzdelávacích seminároch a školeniach, ktoré prebiehajú v jednotlivých rezortoch a týkajú sa problematiky skupiny a dohodli sa na pokračovaní vzdelávacích aktivít podľa potreby jednotlivých rezortov aj v ďalšom období.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 sa uskutočnil **okrúhly stôl o ochrane detí pred ohrozením vyplývajúcim z členstva v niektorých náboženských skupinách** (13. apríla 2016 v Bratislave). Vzdelávacie prednášky boli zabezpečené odbornými lektormi zo Slovenska a Českej republiky. Členovia pracovnej skupiny sa dohodli na pokračovaní vzdelávacích aktivít podľa potreby jednotlivých rezortov aj v nasledujúcom období a na vypracovaní **metodického materiálu pre potreby jednotlivých rezortov**.

4. Rodinné prostredie, náhradná starostlivosť a sociálne zabezpečenie

Strategický cieľ: Kvalitatívne zlepšiť a zefektívniť opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho, a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa dohovoru utváraním optimálnych podmienok pre výchovu a všestranný vývin dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, ak nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine, vrátane monitorovania situácie práv dieťaťa v rodinnom, náhradnom rodinnom prostredí, v zariadeniach a širšom sociálnom prostredí.

Čiastkové ciele:

*4.1. Skvalitniť vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom prostredí na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií

Spôsob plnenia: Zapojenie akreditovaných subjektov do sociálnych a výchovných programov a programov na úpravu rodinného prostredia na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií, zapojenie akreditovaných subjektov do programov s cieľom upraviť rodinné pomery v rodine ak je dieťa vyňaté z rodinného prostredia.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: do 28. februára v bežnom roku

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/ Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: akreditované subjekty

Indikátor: Počet zapojených rodín/detí/rodičov do sociálnych programov a výchovných programov, počet zapojených rodín do úpravy rodinného prostredia

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Úrady PSVR môžu do výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zapájať akreditované subjekty (ďalej „priority“). Úrady PSVR si výkon týchto opatrení objednávajú u akreditovaných subjektov, pričom vychádzajú z regionálnych potrieb. Zapájanie akreditovaných subjektov je prínosom pre prácu s klientom v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately hlavne v možnosti vykonávať opatrenia akreditovaným subjektom v prípadoch, kedy úrad PSVR nemôže z časových, resp. personálnych dôvodov realizovať. **Priority majú celoslovenské pokrytie, realizujú sa v územnej pôsobnosti každého úradu PSVR.** Osobitne významný je výkon opatrení, ktoré smerujú k predchádzaniu vyňatia dieťaťa z jeho prirodzeného rodinného prostredia, resp. k návratu dieťaťa zo zariadenia na výkon rozhodnutia súdu do prirodzeného rodinného prostredia po úprave rodinných pomerov. V záujme posilnenia rodičovskej zodpovednosti pri sústavnej a dôslednej starostlivosti rodičov o deti môžu úrady PSVR zapájať do priorít aj rodičov detí, resp. osoby, ktoré sa o dieťa starajú. Akreditované subjekty boli v roku 2013 prostredníctvom úradov PSVR zapojené **do 44 sociálnych a výchovných programov a programov na úpravu rodinného prostredia** na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií. Celkovo sa týchto programov zúčastnilo 1029 detí z 685 rodín, zapojených bolo 666 rodičov, resp. osôb, ktoré sa osobne starajú o dieťa. Za účelom úpravy rodinných pomerov v rodine, ak je dieťa vyňaté z rodinného prostredia **bolo zrealizovaných 18 programov**, do ktorých boli zapojené akreditované subjekty. Sanácia rodinného prostredia sa vykonávala v 154 rodinách, z ktorých bolo vyňatých 414 detí. Akreditované subjekty pracovali s 239 rodičmi, resp. osobami, ktoré sa do obdobia vyňatia osobne starali o dieťa.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Akreditované subjekty boli v rámci priorít v roku 2014 zapojené **do 37 sociálnych a výchovných programov a programov na úpravu rodinného prostredia** na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií so zapojením akreditovaných subjektov. Celkovo sa týchto programov zúčastnilo 864 detí z 599 rodín, zapojených bolo 654 rodičov, resp. osôb, ktoré sa osobne starajú o dieťa. Na účely výkonu výchovných opatrení **bolo schválených 8 programov** so zapojením akreditovaných subjektov. Do týchto programov bolo zapojených 149 detí zo 110 rodín a 86 rodičov, resp. osôb, ktoré sa osobne starajú o dieťa.

NSK zo svojho rozpočtu podporil dva projekty zamerané na prevenciu sociálnopatologických javov, na podporu plnenia rodičovských práv a povinností, na plnenie funkcií rodiny, na utváranie a upevňovanie vzťahov medzi manželmi a medzi rodičmi a deťmi.

Prvý projekt akreditovaného subjektu „Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar“ pod názvom „Sociálny program s obyvateľmi Nitrianskeho samosprávneho kraja“ mal tri hlavné ciele:

1. Pomoc a podpora rodinám a deťom, ktoré sa ocitli v krízovej situácii pri zachovaní stability a sociálnej kvality manželských a rodičovských vzťahov
2. Pomoc a podpora mladým dospelým po odchode z náhradnej starostlivosti pre osamostatnení, začlenení sa do bežného života
3. Eliminácia a prevencia sociálnopatologických javov u detí a žiakov

Do projektu bolo zapojených celkovo 191 účastníkov, z toho: 12 rodín v kríze s 21 deťmi, 3 mladí dospelí po odchode z detského domova a 167 detí sa zúčastnilo prednášok na témy zamerané na prevenciu sociálnopatologických javov.

Druhý projekt pod názvom „Fungujúcu rodinu nikto a nič nenahradí“ realizovala Obec Dvory nad Žitavou. Projekt bol zameraný na naplnenie cieľov:

1. Predchádzanie sociálno-patologickým javom v sledovaných rodinách ako je zanedbávanie starostlivosti o deti, záškoláctvo, vandalizmus
2. Obnova a zabezpečenie fungovania základných funkcií a vzťahov v rodine a eliminácia vzniku krízových situácií v rodinách v rozvodovom konaní, po rozvode, v rodinách s jedným rodičom
3. Prevencia finančnej negramotnosti

Do projektu sa zapojilo 16 rodín s 37 deťmi, 140 obyvateľov obce.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Akreditované subjekty boli v rámci priorit v roku 2015 zapojené **do 37 výchovných skupinových programov, sociálnych skupinových programov a výchovno-rekreačných skupinových programov** pre deti s problémovým správaním alebo s poruchami správania, u ktorých sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, realizovaných ambulantnou, celodennou a pobytovou formou, za účasti rodičov alebo osôb, ktoré sa o dieťa osobne starajú a **do 16 programov zameraných na sanáciu rodinného prostredia** dieťaťa a podporu obnovy rodinného prostredia, z ktorého bolo na základe rozhodnutia súdu vyňaté, s cieľom upraviť rodinné pomery dieťaťa.

Do realizácie opatrení zameraných na zabezpečenie vykonávania odborných metód práce na prispôbenie sa novej situácii v prirodzenom rodinnom prostredí a náhradnom rodinnom prostredí zapojilo **22 úradov PSVR** akreditované subjekty. Na účely výkonu výchovných opatrení **bolo schválených 6 programov** so zapojením akreditovaných subjektov. Do uvedených priorit bolo v roku 2015 zapojených 1803 detí, 1393 rodičov, resp. osôb, ktoré sa o dieťa starajú, a 1041 rodín, z ktorých boli zapojené deti.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 boli v rámci priorit zapojené akreditované subjekty **do 38-ich výchovných skupinových programov, sociálnych skupinových programov a výchovno-rekreačných skupinových programov** pre deti s problémovým správaním a s poruchami správania, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, realizovaných ambulantnou, celodennou a pobytovou formou, za účasti rodičov alebo osôb, ktoré sa osobne starajú o dieťa. Ďalej boli zapojené **do 12-ich programov zameraných na sanáciu rodinného prostredia** dieťaťa a podporu obnovy rodinného prostredia, z ktorého bolo vyňaté na základe rozhodnutia súdu, s cieľom úpravy rodinných pomerov dieťaťa.

23 úradov PSVR malo možnosť zapojiť akreditované subjekty do opatrení zameraných na zabezpečenie vykonávania odborných metód práce na prispôbenie sa novej situácii v prirodzenom rodinnom prostredí a náhradnom rodinnom prostredí. Na účely výkonu výchovných opatrení boli s možnosťou zapojenia akreditovaných subjektov **schválené 4 výchovné programy alebo sociálne programy** na zabezpečenie účelu výchovného opatrenia pre deti, ktorým bolo uložené výchovné opatrenie, s možnosťou účasti rodičov alebo

osôb, ktoré sa osobne starajú o dieťa. Do uvedených priorít bolo v roku 2016 zapojených 1989 detí, 1659 rodičov, resp. osôb, ktoré sa o dieťa starajú, a 1128 rodín, z ktorých boli zapojené deti.

*4.2. Navrhnuť a zaviesť systém sledovania a vyhodnocovania kvality a efektivity (vrátane katamnézy) vykonávaných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom a náhradnom rodinnom prostredí.

Spôsob plnenia: Vytvoriť pracovnú skupinu s cieľom splniť navrhovaný cieľ

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, Asociácia krízových stredísk, Asociácia resocializačných stredísk, Združenie zástupcov nešťastných detských domovov, OZ Úsmev ako dar, OZ Návrat, iné MVO

Indikátor: legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 bola vytvorená pracovná skupina zástupcov všetkých zodpovedných a spolupracujúcich subjektov, ktorej úlohou je navrhnuť legislatívne zmeny za účelom splnenia navrhovaného cieľa.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 boli utvorené základné podmienky pre plnenie úlohy prijatím zákona č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (napr. podmienky pre zlepšenie odbornej pomoci náhradným rodičom, na sledovanie úrovne náhradnej starostlivosti a sledovanie, či rodičia nemôžu prevziať osobnú starostlivosť o dieťa súdom).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 sa intenzívne stretávala pracovná skupina a organizovali sa rôzne pracovné stretnutia s cieľom prípravy návrhu novely zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. **Pracovná činnosť sa premietla do Plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2017**, z ktorého vyplýva MPSVR SR úloha preložiť na rokovanie vlády SR v mesiaci september 2017 návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov. Cieľom je **zvýšiť podporu dostupnosti rôznych foriem odbornej pomoci ohrozeným a rizikovým rodinám s deťmi**, zameraných na podporu plnenia funkcií rodiny a pokračovanie v procese deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti vrátane odbornej pomoci zameranej na zotrvanie detí v starostlivosti ich rodičov, resp. na návrat detí do rodičovskej starostlivosti. Cieľom je tiež **posilnenie finančnej podpory starostlivosti príbuzných a blízkych o deti, o ktoré sa nestarajú ich biologickí rodičia**.

*4.3. Zlepšiť evidenciu vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (zariadení, sociálnych a výchovných programov a pod.) vykonávaných územnou samosprávou

Spôsob plnenia: Navrhnuť a zaviesť evidenciu výkonu vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávaných územnou samosprávou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Výkon vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávaných samosprávou a akreditovanými subjektmi sa sleduje v **Ročnom výkaze o vykonávaní vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately** /V (MPSVR SR) 13-01/, ktorého účelom je získať informácie o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V sledovaní za rok 2015 boli spresnené niektoré moduly vo výkaze o sledovaní výkonu opatrení v zariadeniach. Pokračovanie plnenia tejto úlohy je spojené s plnením úlohy č. 4.2, kde sa predpokladajú legislatívne úpravy aj vo vzťahu k evidencii vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. S ohľadom na uvedené sa realizačná fáza plnenia čiastkového cieľa navrhuje posunúť do roku 2016.

ZMOS pri plnení tejto úlohy spolupracoval so zodpovedným gestorom na základe jeho výziev a iniciatív. Aktuálne analyzuje možnosti zavedenia IKT podpory vykonávania opatrení SPO vykonávaných obcami v rámci NP OPIS II.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Plnenie úlohy súvisí s úpravou legislatívy (bližšie pozri plnenie čiastkového cieľa 4.2.), konkrétne úlohou MPSVR SR preložiť na rokovanie vlády SR v mesiaci september 2017 návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov. Cieľom je, okrem iného, **upraviť evidenciu vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje posun termínu plnenia čiastkového cieľa do roka 2017 a zosúladenie s legislatívnym plánom úloh.

*4.4. Venovanie patričnej pozornosti, zodpovedajúcej veku a úrovni, názorom detí umiestneným na základe rozhodnutia súdu do detského domova, špeciálneho výchovného zariadenia, krízového strediska, resocializačného strediska

Spôsob plnenia: Sledovať a vyhodnocovať aktívne zapojenie umiestneného dieťaťa v zariadení na výkon rozhodnutia súdu do všetkých aktivít, ktoré sa ho týkajú, vrátane spolurozhodovania o sebe, aktivitách a zámeroch zariadenia, profesionálnej rodiny

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, *detské domovy*, zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

Indikátor: počet zapojených detí

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V súlade so znením úloh **Koncepcie deinštitucionalizácie** (ďalej len „DI“), je venovaná zvýšená pozornosť zapojeniu detí do procesu rozhodovania, najmä v smere spolurozhodovania o sebe, aktivitách a zámeroch profesionálnej rodiny, samostatnej skupiny aj celého detského domova. V súlade s definovaním a monitorovaním štandardov činnosti DeD **je spolurozhodovanie dieťaťa o svojom živote samostatne sledovanou oblasťou**, pričom dieťa, v závislosti od veku a mentálnych schopností, môže vyjadriť svoj názor pri rozhodovaní o bežných udalostiach v DeD. Jeho názor je braný do úvahy s plnou vážnosťou. Dieťa spolurozhoduje o svojich voľnočasových aktivitách, diania na skupine, nákupe osobných vecí. Zúčastňuje sa na tvorbe pravidiel. Dieťa je zapájané do tvorby a vyhodnocovania výchovného plánu. Dieťa dostáva priestor na diskusiu o opatreniach, ktoré sa ho týkajú. Dieťa taktiež vyjadruje svoj názor pri plánovaní svojej budúcnosti (napr. pri výbere povolania, pláne osamostatňovania). DeD zisťuje názor dieťaťa pri náhradnej rodinnej starostlivosti, vypracovávaní Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, výchovného plánu, výbere povolania, školy a pod. Názor dieťaťa je zohľadňovaný v závislosti od jeho veku a mentálnych schopností. DeD akceptuje návrh mladého dospelého o forme výplaty príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa a ďalšom zotrvaní v DeD po ukončení ústavnej starostlivosti.

Prieskumom dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike, ktorý verejná ochrankyňa práv v roku 2013 uskutočnila, bolo zistené, že len v niektorých zariadeniach majú deti dostatok informácií o záležitostiach, ktoré sa ich priamo týkajú. Vo viacerých zariadeniach deti uvádzali, že nemajú informácie, ktoré sa ich týkajú priamo, a že by ich chceli mať. Chceli by, aby im boli tieto informácie poskytované zo strany reedukačného centra, prípadne zo strany iných orgánov verejnej správy, ktoré o nich rozhodujú. Deti uvádzali, že nemajú žiadny, prípadne len veľmi zriedkavý, kontakt so sociálnymi kurátormi. Nevedeli a nerozumeli tomu, čo znamenajú niektoré výchovné, prípadne ochranné opatrenia, ktoré sa ich priamo týkajú, kedy a za akým účelom im môžu byť uložené, kedy a ako o nich rozhodol súd, nevedeli ani o obsahu správ, ktoré sú o nich na súde predkladané.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Nadalej je v súlade so znením úloh Koncepcie DI venovaná patričná pozornosť aktívnemu zapojeniu detí umiestnených v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu do aktivít, ktoré sa ich týkajú. **Samostatne sledovanou oblasťou je spolurozhodovanie dieťaťa o sebe**, prihliada sa na názor dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú a to s prihliadnutím na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť. Dieťa umiestnené v zariadení na výkon rozhodnutia súdu má právo vyjadriť svoj názor pri rozhodovaní o bežných veciach v DeD. Dieťa je zapájané do spolurozhodovania o aktivitách v DeD. Dieťa je aktívne zapájané do tvorby a vyhodnocovania výchovného plánu. Dieťa má právo sa vyjadrovať k plánovaniu svojej budúcnosti, výbere povolania, školy, dôležitý je názor dieťaťa pri náhradnej rodinnej starostlivosti.

Maloleté deti umiestnené v krízovom stredisku resp. iných zariadeniach Prešovského samosprávneho kraja na základe rozhodnutia súdu o výchovnom alebo predbežnom opatrení sú aktívne zapájané do všetkých aktivít, ktoré sa realizujú v rámci záujmovej činnosti. Deti v závislosti od veku a mentálnych schopností **sa môžu vyjadriť a spolurozhodovať** o svojich voľno časových aktivitách, tvorbe jedálneho lístka, hospodárení s vreckovým, nákupom osobného ošatenia. Podieľajú sa na tvorbe a realizovaní cieľov individuálneho plánovania.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V zmysle Koncepcie DI je stále kladený veľký dôraz na zapájanie sa detí do procesu rozhodovania. Všetky deti v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu primerane veku a svojim schopnostiam **spolurozhodujú pod výchovným vedením zodpovednej dospeléj osoby o sebe, aktivitách a zámeroch profesionálnej rodiny, samostatnej skupiny aj celého detského domova**. Názor dieťaťa je braný do úvahy s plnou vážnosťou, o čom sa vedú aj písomné záznamy. Dieťa spolurozhoduje o svojich voľnočasových aktivitách, diania na skupine, v profesionálnej rodine, nákupe osobných vecí, spolupodieľa sa na hospodárení samostatnej skupiny, či profesionálnej rodiny, alebo sa zúčastňuje na tvorbe pravidiel. Dieťa je zapájané do tvorby a vyhodnocovania svojho výchovného plánu. Dieťa dostáva priestor na diskusiu o opatreniach, ktoré sa ho týkajú. Dieťa taktiež vyjadruje svoj názor pri plánovaní svojej budúcnosti (napr. pri výbere povolania, pláne osamostatňovania). DeD zisťuje názor dieťaťa pri náhradnej rodinnej starostlivosti, vypracovávaní Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, výchovného plánu, výbere povolania, školy a pod. Dieťa je aktívne zapájané do podpory jeho vzťahu s vlastnou rodinou, sanácie rodiny. Zúčastňuje sa a tiež sa podieľa na príprave Prípadových konferencií, poprípade Stretnutí rodinného kruhu. Pri plánovaní sociálnej práce s rodinou dieťaťa sa prihliada na jeho túžby a predstavy vzhľadom k svojej rodine, či iným príbuzným a známym. Veľkú vážnosť má tiež názor dieťaťa na život a rozvoj jeho súrodencov a zároveň rozvoj a podpora súrodeneckých vzťahov detí. **Počet zapojených detí je cca 3 000.**

Deti majú k dispozícii k nahliadnutiu vlastný osobný spis a tiež sa aktívne spolupodieľajú na tvorbe a realizovaní Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa. Deti, umiestnené v profesionálnej rodine majú pravidelne priestor na rozhovor s členom odborného tímu – často je to psychológ DeD, kde vyjadrujú svoj názor na profesionálnu rodinu, jej členov, môžu hovoriť aj o veciach, ktoré by chceli v PR zmeniť, čo im vadí, s čím nie sú spokojní. Aj týmto vyjadreniam sa venuje veľká pozornosť, robia sa o nich písomné záznamy a následne opatrenia s cieľom naplňať všetky individuálne potreby dieťaťa.

Krízové stredisko v Trnave plánuje v roku 2016 vytvoriť **internú príručku zameranú na ochranu práv dieťaťa**, na ktorej utvorení sa budú podieľať najmä deti. Príručka by pozostávala z viacerých častí, ktoré by ozrejmili

uplatňovanie ľudských práv v bežnom živote a obsahovala by problémy, s ktorými sa deti stretávajú. V obsahu príručky by boli definované a opísané problémy a zároveň i dobré príklady ako sa dajú riešiť.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Zapojeniu detí umiestnených v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu do aktivít, ktoré sa ich týkajú je naďalej podľa Koncepcie DI venovaná náležitá pozornosť, s dôrazom na spolurozhodovanie o sebe samom. Názor dieťaťa je braný do úvahy s plnou vážnosťou. Deti v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu spolurozhodujú primerane veku a svojim schopnostiam pod výchovným vedením zodpovednej dospeléj osoby o sebe, aktivitách a zámeroch profesionálnej rodiny, samostatnej skupiny aj celého detského domova. Dieťa sa iniciatívne zapája do podpory jeho vzťahu s vlastnou rodinou, sanácie rodiny. Zúčastňuje sa a tiež sa podieľa na príprave prípadových konferencií, prípadne stretnutí rodinného kruhu. Pri plánovaní sociálnej práce s rodinou dieťaťa sa prihliada na jeho túžby a predstavy vzhľadom k svojej rodine, či iným príbuzným a známym. Veľkú vážnosť má tiež názor dieťaťa na život a rozvoj jeho súrodencov a zároveň rozvoj a podpora súrodeneckých vzťahov detí. Spolurozhoduje o svojich voľnočasových aktivitách, daniach na skupine, nákupe osobných vecí, tvorbe jedálneho lístka, hospodárení s vreckovým, nákupom osobného ošatenia, zúčastňuje sa na tvorbe pravidiel. Dieťa taktiež vyjadruje svoj názor pri plánovaní svojej budúcnosti (napr. pri výbere povolania, pláne osamostatňovania. Taktiež sa podieľa na tvorbe a realizovaní cieľov individuálneho plánovania. Počet zapojených detí v roku 2016 je cca 3 050.

(PSK) Maloleté deti umiestnené v zariadeniach SPODaSK sú aktívne zapájané do všetkých aktivít, ktoré sa ich týkajú, vrátane spolurozhodovania o sebe i aktivitách daného zariadenia. Pri plánovaní práce s dieťaťom a jeho rodinou, v rámci individuálneho prístupu je používaná **metóda prípadovej konferencie** v spolupráci so subjektami určenými zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Do procesu prípadovej konferencie je zapojené maloleté dieťa/deti, biologická rodina, širšia rodina (osoba, s ktorou má dieťa nadviazaný hlbší vzťah), zástupcovia ÚPSVaR – oddelenia SPOD a SK, zástupcovia zariadenia SPODaSK, mestského úradu, obecného úradu a ďalší odborní pracovníci.

(TTSK) V danom roku bola v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa v Krízovom stredisku v Trnave vytvorená príručka, ktorá interne slúži všetkým klientom. Požiadavky detí boli postupne zapracované do interného dokumentu počas celoročných komunitných stretnutí, kde deti vyjadrovali svoje záujmy, definovali svoje práva a zároveň sa oboznamovali aj so svojimi povinnosťami. **Príručka „Vzájomné spolužitie“** obsahuje zásady v rámci uplatňovania práv dieťaťa, druhá časť pozostáva z pravidiel a povinností, posledná časť obsahu príručky je výberom najčastejších problémov detí a sú v nej definované konkrétne riešenia problémov. V krízovom stredisku boli u detí na základe ich vlastných pripomienok identifikované problémy v rámci ochrany ich súkromia, ktorú deti označili ako nepostačujúcu.

*4.5. Zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí, ktoré žijú v špeciálnych výchovných zariadeniach (diagnostických a reedukačných centrách a v liečebno-výchovných sanatóriách)

Spôsob plnenia: Výkon nezávislého monitoringu zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a prijímanie opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR, Štátna školská inšpekcia

Spoluzodpovední gestori: zriaďovatelia

Spolupracujúce subjekty: Kontrola - Štátna školská inšpekcia, Monitoring z hľadiska dodržiavania detských a ľudských práv - Štátna školská inšpekcia, SNSLP

Indikátor: Počet vykonaných nezávislých monitoringov zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a počet prijatých opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štátna školská inšpekcia naplánovala na školský rok 2013/2014 **tematické inšpekcie** s cieľom zistiť stav výchovy a vzdelávania, dodržiavania detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach (ŠVZ) – v reedukačnom centre (RC), diagnostickom centre (DC) a v liečebno-výchovnom sanatóriu (LVS). Inšpekcie sa zameriavajú na zlepšenie kvality života detí, výchovu a vzdelávanie, zaobchádzanie a starostlivosť. Termín realizácie inšpekcií je 16. 09. 2013 – 14. 03. 2014, správa z inšpekčných zistení za SR bude vypracovaná

do 30. mája 2014. Tematické inšpekcie sú plánované v 25 ŠVZ (23 štátnych, 1 súkromnom, 1 cirkevnom). V roku 2013 bolo uskutočnených 16 inšpekcií, čo predstavuje 64 % z plánovaných inšpekcií (5 v RC, 5 v DC, 6 v LVS). Podľa doterajších zistení **v ŠVZ sú vytvorené dobré podmienky na dodržiavanie detských a ľudských práv, nedostatky sa vyskytli najmä v dokumentácii.**

V súvislosti s preskúmaním podnetu maloletého, ktorý adresoval verejnej ochrankyni práv prostredníctvom portálu www.detskyombudsman.sk, uskutočnila verejná ochrankyňa práv prieskum dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v dotknutom reedukačnom centre, závery ktorého zhrnula vo svojej správe¹⁰⁴. Na základe týchto zistení, ako aj ďalších informácií týkajúcich sa činnosti predmetného reedukačného centra, sa verejná ochrankyňa práv rozhodla, že jednou z priorit, ktoré si stanovila na rok 2013, bude aj preskúmanie dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike. Závery prieskumov v reedukačných centrách, **budú zhrnuté v správe verejnej ochrankyne práv, v ktorej komplexne zhodnotí stav fungovania reedukačných centier v Slovenskej republike.**

SNSLP nebolo v roku 2013 požiadané o spoluprácu v danej oblasti, nevykonalo žiadny monitoring zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a počet prijatých opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich. V ďalších rokoch SNSLP plánuje zvýšiť aktivity v danej oblasti.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Inšpekcie sa uskutočnili v 24 špeciálnych výchovných zariadeniach (ŠVZ) s výchovným/vyučovacím jazykom slovenským, čo predstavuje 92 % všetkých ŠVZ v SR. Zameriavali sa na zlepšenie kvality života detí, výchovu a vzdelávanie, zaobchádzanie a starostlivosť. Celoročnú prevádzku mali 4 zariadenia, nepretržitú 18, internát malo 22 zariadení. Reedukačných centier (RC) bolo 13, z toho otvorený režim mali 2 RC, ochranný režim 2, deťom vyžadujúcim zvýšenú starostlivosť slúžilo 1, cirkevné RC zriadili pre maloleté matky s deťmi. Diagnostické centrá (DC) boli 4, liečebno-výchovných sanatórií (LVS) bolo 7 (z toho 1 súkromné). **K dňu inšpekcie bolo v zariadeniach evidovaných spolu 920 detí vo veku 7 až 18 (19) rokov - do ukončenia povinnej školskej dochádzky alebo prípravy na povolanie.**

Najčastejším dôvodom prijatia detí v ŠVZ bolo rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, na druhom mieste žiadosť zákonného zástupcu. Kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov dosahovala 76 %, odborných zamestnancov 95 %, niekoľko zamestnancov nespĺňalo požadované predpoklady na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca.

Vzdelávanie žiakov v ŠVZ sa uskutočňovalo v ZŠ, ŠZŠ, OU alebo v SOŠ (boli organizačnou zložkou spojenej školy alebo triedy boli súčasťou zariadenia), v kvalifikačných kurzoch alebo mimo zariadenia. Žiaci nezariadení do školy pod vedením majstrov odbornej výchovy vykonávali práce v zariadení aj mimo neho. Vzdelávanie sa realizovalo prostredníctvom školského vzdelávacieho programu - ŠkVP vypracovaných vo všetkých ŠVZ, v ktorých bola zriadená škola alebo školské triedy, väčšinou s nedostatkami. V LVS mali všetky deti vytvorený Individuálny vzdelávací program - IVVP. Výchova sa uskutočňovala podľa školských výchovných programov, nedostatky sa vyskytli ojedinele. Reedukáciu detí v RC a DC usmerňovali Individuálne reedukačné programy - IRP vychádzajúce vo väčšine zariadení z psychologickkej a špeciálnopedagogickej diagnózy, pravidelne vyhodnocované a upravované podľa aktuálnych potrieb detí. Reedukáciu významne ovplyvňovali intervencie psychológov a liečebných pedagógov. Odstraňovanie, zmierňovanie vývinových porúch učenia, porúch aktivity a pozornosti v LVS sa realizovalo počas vyučovania aj prostredníctvom intervencií psychológa a liečebného pedagóga.

Dodržiavanie detských a ľudských práv upravoval školský poriadok. Zapracované výchovné opatrenia mali väčšinou motivujúci charakter. Prevýchove a terapii pomáhali komunitné stretnutia a bodovací systém založený ojedinele len na pozitívnom hodnotení, v ostatných ŠVZ na hodnotení pozitívnom aj negatívnom. Väčšine nechýbala rada školy/školského zariadenia, žiacka školská rada pracovala v polovici ŠVZ. **Školskí inšpektori uskutočnili rozhovor s 242 náhodne vybranými deťmi.** Prevládali kladné vyjadrenia, **porušovanie detských a ľudských práv sa neprejavilo,** časť detí naznačovala šikanovanie v minulosti, v súčasnosti slovné potýčky hneď

¹⁰⁴ <http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Hlohovecprava%20VOP.pdf>

riešené pedagógmi. Z vlastnej iniciatívy uskutočnili riaditelia rozličné opatrenia na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania.

Vo všetkých zariadeniach sa uskutočňovala záujmová činnosť, vo väčšine krúžková, organizovali sa súťaže, olympiády a turnaje, pripravili aktivity spoločenského, kultúrneho, tvorivého, športového a rekreačného charakteru. Polovica zariadení vydávala vlastný časopis. V časti z nich usporiadali činnosti spolu s rodičmi i súrodencami, ako aj výmenné pobyty s inými zariadeniami. Spoluprácu s rodičmi obmedzovala vzdialenosť zariadení, ich celoslovenská pôsobnosť.

Priestorové a materiálno-technické podmienky v jednotlivých zariadeniach boli odlišné. Vonkajšie priestory hodnotili riaditelia prevažne ako priemerné až dobré, vnútorné priestory a zariadenie miestností ako dobré, umožňovali dosahovať stanovené ciele. Vybavenie pomôckami na vyučovanie, výchovnú a záujmovú činnosť, informačno-komunikačnými technológiami pre deti, audio a videokazetami, počítačovými programami, tiež vybavenie dielní strojmi a nástrojmi bolo prevažne dobré. Vybavenie telocviční a priestorov na šport bolo priemerné až dobré, vybavenie literatúrou pre deti a mládež prevažne priemerné. Niektoré budovy vyžadovali rekonštrukciu alebo opravy, chýbala telocvičňa, klubová miestnosť, vybavenie pomôckami, športovými potrebami, strojmi a nástrojmi bolo nedostatočné.

Každé diagnostické centrum malo karanténnu miestnosť, každé reedukačné centrum (okrem 1) ochrannú miestnosť, niektoré aj dve. Väčšinou spĺňali stanovené požiadavky. Pri pobyte v miestnosti poskytli zamestnanci dieťaťu materiál na písanie, čítanie a kreslenie, písomné záznamy o dôvodoch a priebehu pobytu detí viedli dôkladne. **Uvádzané miestnosti využívalo len 64 % zariadení.**

Osobné vybavenie detí umiestnených do zariadenia na základe rozhodnutia súdu bolo primerané, udržiavané, evidované na osobných kartách. Vhodné podmienky na poskytovanie zdravotnej starostlivosti vytvárali skoro všetky zariadenia. Základnú zdravotnú starostlivosť poskytovali deťom sestry, lekársku starostlivosť lekári zamestnaní na čiastočný úväzok alebo zmluvní lekári.

Ďalším zistením bola naliehavosť zriadenia zariadenia s prísny ochranným režimom v SR, **reedukačným centrom chýbala dôkladná diagnostika dieťaťa v DC.** Ukázalo sa, že **vysoký počet detí v zariadeniach bol od narodenia až do dospelosti vychovávaný len v detských domovoch a špeciálnych výchovných zariadeniach, nepoznali rodinnú výchovu.** Ojedinele sa zistilo nedodržovanie zákonného postupu pri postupe žiakov do vyššieho ročníka a prijímaní do strednej školy, diagnostické vyšetrenia detí so zdravotným znevýhodnením neboli kompletne. Dve zariadenia monitorovali priestory prostredníctvom kamerového systému.

ŠŠI uplatnila vo vzťahu ku kontrolovaným subjektom podľa závažnosti zistených porušení všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov **odporúčania** (Riaditeľom špeciálnych výchovných zariadení; Zriaďovateľom / Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja; Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie; Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR), **uložila opatrenia alebo uložila povinnosť kontrolovaným zariadeniam prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov v stanovených termínoch.** Opatrenia smerovali najmä k ŠKVP a jeho súčasťam (učebné plány, učebné osnovy), školskému výchovnému programu a školskému poriadku, k prijímaniu žiakov do strednej školy, postupu do vyššieho ročníka a k diagnostickým vyšetreniam detí. V oblasti podmienok sa opatrenia týkali predovšetkým splnenia požadovaných predpokladov na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca, kvalifikovanosti pedagogických zamestnancov, ustanovenia výchovného poradcu, zabezpečenia pedagogického asistenta na vytvorenie bezpečných podmienok a ochrany detí najmä v popoludňajších hodinách, ako aj skvalitnenia priestorových a materiálno-technických podmienok, zriadenia, úpravy a vybavenia ochrannej/karanténnej miestnosti. Vo výchovno-vzdelávacej a odbornej činnosti smerovali opatrenia hlavne k IRP, záujmovým útvarom, bodovému systému a odbornej činnosti psychológa (viac sa zamerať na individuálnu a skupinovú terapiu detí, viesť o činnosti záznamy, zabezpečiť pravidelnú spätnú väzbu pedagogickým zamestnancom). Z 24 kontrolovaných subjektov uložila ŠŠI 15-tim prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

V Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých Rohov (DSSpDD Rohov, Trnavský samosprávny kraj) je od roku 1997 elokovaná trieda Základnej špeciálnej školy v Senici, čím je zabezpečené vzdelávanie klientok DSSpDD Rohov, absolvujú základné vzdelanie a stredné vzdelanie v Praktickej škole, ktorá je tak isto priamo v DSSpDD Rohov. V tomto roku dochádzajú do DSSpDD Rohov dve špeciálne pedagogičky zo ZŠŠ a asistentka učiteľky.

Verejná ochrankyňa práv v roku 2014 zverejnila avizovanú **Súhrnnú správu o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike**¹⁰⁵.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V školskom roku 2014/2015 boli vykonané následné inšpekcie s cieľom zistiť stav odstránenia nedostatkov v ŠVZ. Zo 79 opatrení prijatých riaditeľmi škôl bolo splnených 72 (91,14 %). Nesplnenie 7 prijatých opatrení (8,86 %) fixovalo nepriaznivý stav zistený pri tematickej inšpekcii. Ich plnenie sa skontroluje ďalšími následnými inšpekciami v nasledujúcom školskom roku (2015/2016).

SNSĽP ŠŠI podpísali v roku 2015 dohodu o spolupráci. Štátna školská inšpekcia a SNSĽP považujú spoluprácu v oblasti ochrany a podpory ľudských práv, osobitne v oblasti ochrany a monitorovania dodržiavania práv detí za dôležitý faktor zefektívňovania ich činností v prospech zabezpečenia ľudských práv a základných slobôd pre deti bez akejkoľvek diskriminácie a zároveň za významný faktor podpory a monitorovania pokroku v uplatňovaní práv dieťaťa. Štátna školská inšpekcia a SNSĽP sa pri vzájomnej spolupráci **v rozsahu svojej pôsobnosti osobitne zamerajú na:** dodržiavanie práv detí pri výchove a vzdelávaní detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytváranie podmienok inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, dodržiavanie ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach a bezpečnosť školského prostredia a prevenciu negatívnych javov v správaní žiakov. V roku 2015 nebolo SNSĽP požiadané o spoluprácu v danej oblasti, nevykonalo žiadny monitoring zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a počet prijatých opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

ŠŠI úlohu v školskom roku 2016/2017 nerealizovala, z uvedeného dôvodu ani SNSĽP nebolo požiadané o spoluprácu v danej oblasti, ani nevykonalo žiadny monitoring zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach. Dôvodom sú obmedzené personálne kapacity ŠŠI (na úseku špeciálneho školstva kontroluje ŠŠI okrem špeciálnych výchovných zariadení aj všetky druhy a typy špeciálnych škôl a všetky poradenské zariadenia); aktuálne má ŠŠI k dispozícii 11 školských inšpektorov pre špeciálne školy, kapacity ktorých prioritne smeruje na **výkon inšpekcie v špeciálnych základných školách a v centrách špeciálno-pedagogického poradenstva** s cieľom zistiť uplatňovanie princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do špeciálnej základnej školy. Zároveň, vzhľadom na personálne obsadenie, nie je možné dodržať ani 5-ročný cyklus pre výkon komplexných inšpekcii.

4.6. Podpora sociálnej inklúzie detí (podpory vzdelávania a starostlivosti v detstve)

Spôsob plnenia: Zavedenie príspevku na podporu výchovy a všestranného rozvoja dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením novou legislatívnou úpravou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 a nasl.

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: predškolské a školské zariadenia, úrady PSVR

Indikátor: počet detí, pre ktoré sa priznal nárok na príspevok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Poskytovanie príspevku na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťa ohrozeného sociálnym vylúčením bolo **zavedené zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol **účinnosť od 1. januára 2014**. V prípade splnenia zákonných podmienok nároku bude rodinám, ktorým je poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi a zabezpečujú starostlivosť o nezaopatrované deti, ktoré riadne plnia povinnú školskú dochádzku, patriť príspevok na nezaopatrované dieťa. Výška príspevku je 17,20 Eur mesačne¹⁰⁶.

¹⁰⁵ <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP%20-%2020RC.pdf>

¹⁰⁶ počet detí, pre ktoré sa priznal nárok na príspevok bude známy po spracovaní štatistických ukazovateľov, t.j. po 28.2.2014

Vo vzťahu k právnym predpisom v oblasti **štátnych sociálnych dávok, ktoré sa priamo podieľajú na podporovaní edukácie detí** pozri správu o plnení úlohy 2.1.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Výška príspevku na nezaopatrené dieťa sa v priebehu roka 2014 nezmenila. V roku 2014 bol príspevok poskytovaný **v priemere pre 55 tis. detí mesačne**.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 neboli pri poskytovaní príspevku na nezaopatrené dieťa vykonané legislatívne zmeny. Výška ako aj počet detí, pre ktoré sa priznal nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré plní povinnú školskú dochádzku, zostali nezmenené. Tak ako v roku 2014, od kedy bol príspevok zavedený, aj v roku 2015 bol príspevok na nezaopatrené dieťa poskytovaný mesačne **v priemere pre 55 tis. detí mesačne**.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 neboli pri poskytovaní príspevku na nezaopatrené dieťa v rámci pomoci v hmotnej núdzi vykonané legislatívne zmeny. Výška príspevku na nezaopatrené dieťa ostala nezmenená. V roku 2016 bol príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré plní povinnú školskú dochádzku, poskytovaný **v priemere pre 48 tis. detí mesačne**. Počet detí na ktoré sa príspevok poskytol sa oproti roku 2015 znížil.

*4.7. Umožniť rodičom detí ohrozených sociálnym vylúčením zotrvať na trhu práce a nevynímať deti z prirodzeného rodinného prostredia.

Spôsob plnenia: Rozvoj domovov sociálnych služieb a špecializovaných zariadení s ambulantnou formou poskytovanej sociálnej služby

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, neverejní poskytovatelia

Indikátor: počet novo registrovaných zariadení, resp. foriem tejto sociálnej služby; výška finančných prostriedkov poskytnutých z dotácie MPSVR SR na nákup špeciálne upraveného motorového vozidla s dvíhacou plošinou na účely poskytovania prepravnej služby a počet subjektov, ktorým bola na tento účel pridelená dotácia

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Novela zákona o sociálnych službách (zákon č. 485/2013 Z. z.) ustanovuje, že od 1. januára 2014 fyzickým osobám do 18 rokov veku (deti a mládež) bude možné poskytovať sociálnu službu v domove sociálnych služieb len týždennou a ambulantnou formou.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytlo v roku 2013 **dotáciu** v zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z. z. na podporu a rozvoj terénnej formy sociálnej služby (prepravná služba) piatim subjektom v celkovej výške 109 000 Eur.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Novela zákona o sociálnych službách (zákon č.485/2013 Z. z.) ustanovuje, že od 1. januára 2014 je fyzickým osobám do 18 rokov veku (deti a mládež) možné začať poskytovať sociálnu službu v domove sociálnych služieb **len týždennou a ambulantnou formou**. Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2014 novo registrovaných - 3 domovy sociálnych služieb podľa §38 s celkovou kapacitou 16 osôb; 1 špecializované zariadenie podľa §39 s kapacitou 2 osoby; 64 denných stacionárov podľa §40 s celkovou kapacitou 1499 osôb. Z rozpočtových prostriedkov MPSVR SR bolo v roku 2014 podporených 9 subjektov, z toho bolo 7 neverejných (celková výška dotácie 190 700 Eur) a 2 verejní (celková výška dotácie 43 000 Eur).

Oddelenie sociálnych služieb Úradu BBSK poskytovalo služby v roku 2014 deťom a mládeži prostredníctvom niektorých svojich zariadení sociálnych služieb, a to v domovoch sociálnych služieb s ambulantnou formou, v rámci ktorých má vyčlenenú kapacitu 146 miest a v špecializovaných zariadeniach s ambulantnou formou s kapacitou 9 miest. V zariadeniach mimo zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja je v domovoch sociálnych služieb s ambulantnou formou poskytovaná sociálna služba s kapacitou 68 miest a v domovoch sociálnych služieb zriadených obcou je poskytovaná ambulantná forma s kapacitou 2 miesta. V roku 2014 neverejný poskytovateľ denného stacionára v Banskej Štiavnici zvýšil kapacitu z 12 na 16 miest. V prípade zvýšeného dopytu občanov po ambulantnej forme sociálnych služieb, Banskobystrického samosprávneho kraja vyčlení z existujúcich kapacít zariadení potrebné miesta.

V roku 2014 KSK financoval celkom 11 domovov sociálnych služieb s ambulantnou formou poskytovanej sociálnej služby a 4 domovy sociálnych služieb s pobytovou týždennou formou poskytovanej sociálnej služby. Zároveň KSK financoval 7 rehabilitačných stredísk s ambulantnou formou s celkovou kapacitou 111 miest.

TSK má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 4 domovy sociálnych služieb pre deti a mládež: Domov sociálnych služieb – Púchov – Nosice, Centrum sociálnych služieb – DEMY, Domov sociálnych služieb – Adamovské Kochanovce a Centrum sociálnych služieb – DOMINO, v ktorom sa poskytuje sociálna služba aj v krízovom stredisku. Menované zariadenia sociálnych služieb zabezpečujú poskytovanie sociálnej služby deťom so zdravotným postihnutím a vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pričom TSK sa v čo najväčšej miere snaží vychádzať rodičom detí v ústrety a pomáha im pri zosúladiení ich pracovného a rodinného života. V rámci krízového strediska je zabezpečená dostupnosť a prístup k poradenstvu pre rodičov v prípade potreby pre zosúladienie pracovného a rodinného života s cieľom účinného plnenia rodičovských úloh. S rodinou ako celkom, ale aj jednotlivito s jej členmi pracuje personál krízového strediska – špeciálny pedagóg, vychovávateľka, sociálna pracovníčka v časovom období, resp. termínoch, ktoré sú individuálne prispôsobené rodine a jej členom vzhľadom na ich pracovné vyťaženie. Rodinným príslušníkom sa poskytuje poradenstvo ambulantnou formou priamo v zariadení.

Odbor sociálnych vecí Úradu NSK zorganizoval **1. stretnutie dobrovoľníkov**. Dňa 5. novembra 2014 sa pracovníci odboru sociálnych vecí stretli s aktívnymi a tiež začínajúcimi dobrovoľníkmi, ktorí pôsobia alebo chcú pôsobiť v zariadeniach sociálnych služieb.

ZMOS spolupracuje na plnení predmetnej úlohy na základe výziev a iniciatív zodpovedného gestora. V rámci poradenskej a konzultačnej činnosti či prostredníctvom realizácie rôznych projektov a aktivít posilňuje orientáciu obcí v súlade s kľúčovými dokumentmi DI na také formy poskytovania sociálnych služieb, ktoré sú svojou povahou schopné flexibilne reagovať na individuálne potreby dieťaťa a jeho rodinné prostredie v súlade s možnosťami miestnej územnej samosprávy a schopnosťou zabezpečovať primárne úlohy a povinnosti miestnej územnej samosprávy.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2015 novo registrovaných 117 denných stacionárov podľa § 40 Zákona č. 448/2008 Z. z., s celkovou kapacitou 3 598 miest. V zmysle zákona o sociálnych službách sa sociálna služba v dennom stacionári poskytuje fyzickej osobe na základe rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu **bez ohľadu na vek, nie je teda možné vyčíslieť, koľko zariadení je určených deťom**. Štatistické údaje o veku prijímateľov sociálnej služby v dennom stacionári sa nezisťujú.

MPSVR SR poskytlo v roku 2015 v zmysle zákona č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky **dotáciu na nákup špeciálne upraveného motorového vozidla s dvíhacou plošinou** 9 zariadeniam (domovom sociálnych služieb a špecializovaným zariadeniam) vo výške 207 000 Eur. Z toho 8 verejným poskytovateľom spolu vo výške 184 000 Eur a 1 neverejnému poskytovateľovi vo výške 23 000 Eur.

MPSVR SR poskytlo v roku 2015 **dotáciu na účel poskytovania prepravnej služby** podľa § 42 zákona o sociálnych službách 11 zariadeniam v celkovej výške 246 500 Eur, z toho 4 verejným poskytovateľom v celkovej výške 92 000 Eur a 7 neverejným poskytovateľom v celkovej výške 154 500 Eur.

ZMOS spolupracuje na plnení tejto úlohy na základe výziev a iniciatív gestora. V rámci svojich kompetencií pomáha obciam a mestám orientovať sa v danej problematike. Obce a mestá pomáhajú vytvárať podmienky na inkluzívne vzdelávanie v materských školách a v základných školách, ktorých je zriaďovateľom. V školskom roku 2014/2015 tak bolo **v materských školách zriadených mestami a obcami** vzdelávaných formou individuálneho začlenenia 557 detí a 4152 detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, **v základných školách zriadených obcami a mestami** bolo vzdelávaných formou individuálneho začlenenia 21168 žiakov a 19979 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Napriek tomu, že z pohľadu systematiky rozdelenia obligatórných sociálnych služieb medzi miestnu územnú samosprávu a regionálnu územnú samosprávu, sú predmetné služby predovšetkým v pôsobnosti VÚC, niektoré obce, najmä na základe svedomitého spracovania komunitného plánu identifikovali potrebu rozvoja sociálnych služieb v tomto segmente služieb. Ich rozvoj, vzhľadom k všeobecnému stavu vo financovaní sociálnych služieb, je limitovaný disponibilnými zdrojmi.

(ŽSK) V rámci skvalitnenia poskytovaných sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, **v priebehu roku 2015 ŽSK zaregistroval a doplnil nový komunitný druh sociálnych služieb**, a to špecializované zariadenie v Domove sociálnych služieb a zariadení núdzového bývania Dolný Kubín (ďalej len „DSS a ZNB Dolný Kubín“) ambulatnou formou, týždennou pobytovou a celoročnou pobytovou formou. V **špecializovanom zariadení** sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa. Dôvodom rozšírenia rozsahu druhu poskytovaných sociálnych služieb v ŽSK o špecializované zariadenie, je zvýšený dopyt zo strany prijímateľov sociálnej služby a rodičov týchto prijímateľov, resp. rodičov bývalých prijímateľov DSS a ZNB Dolný Kubín. **Ide predovšetkým o prijímateľov s pervazívnou vývinovou poruchou (autizmus)**. DSS a ZNB Dolný Kubín sa nadobudnutými dlhoročnými skúsenosťami špecializuje aj na túto cieľovú skupinu. Výber ambulatnej formy špecializovaného zariadenia umožní cieľovej skupine počas dňa využívať kvalitné sociálne služby a zároveň zotrvať v prirodzenom domácom prostredí v kruhu svojich najbližších. Možnosť využitia týždennej a celoročnej pobytovej formy v špecializovanom zariadení umožní prijímateľom využívať sociálne služby aj napr. počas víkendov, počas dovolenkového obdobia. Tým DSS a ZNB Dolný Kubín vyjde v ústrety nielen potrebám prijímateľov, ale aj potrebám rodičov a prispeje tak k vytvoreniu priestoru uspokojenia individuálnych potrieb rodičov prijímateľov. V priebehu roku 2015 ŽSK takisto **zriadil novú sociálnu službu krízovej intervencie v útulku**, s miestom poskytovania Hrabové 204, Bytča.

(KSK) V roku 2015 KSK financoval celkom 9 domovov sociálnych služieb s ambulatnou formou poskytovanej sociálnej služby a 5 domovov sociálnych služieb s pobytovou týždennou formou. Zároveň KSK financoval 7 rehabilitačných stredísk s ambulatnou formou starostlivosti (neverejní poskytovatelia) s celkovou kapacitou 87 miest (KSK poskytoval finančný príspevok na 60 miest vo výške 149 231,56 Eur).

(TSK) má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 2 domovy sociálnych služieb s ambulatnou formou poskytovanej sociálnej služby. Zároveň poskytuje finančný príspevok 8 neverejným poskytovateľom sociálnych služieb s ambulatnou formou poskytovanej sociálnej služby. V roku 2015 nevzniklo ani jedno zariadenie sociálnych služieb, ktoré poskytuje ambulatnú formu sociálnej služby v dennom stacionári, domove sociálnych služieb a špecializovanom zariadení.

Krízové stredisko v Trnave spustilo v roku 2015 pilotný projekt, ktorým rozširuje poskytované služby formou ambulatnej starostlivosti. V úzkej spolupráci s n.o. Koburgovo otvorili **detský klub „Krízačik“**. Prioritou pre prijatie dieťaťa do detského klubu bola podmienka pravidelnej účasti matky na programe a jej úzka spolupráca so všetkými aktérmi a inštitúciami. Klienti detského klubu „Krízačik“ pochádzajú z prostredia, kde sú neustále ohrozované sociálnopatologickými javmi. Takmer žiadne dieťa z marginalizovanej rómskej komunity nenavštevovalo materskú školu. V súčasnosti väčšina rómskych detí začne navštevovať základnú školu. Po zápise do školy nastúpi do nultého ročníka a následne je v mnohých prípadoch preradená do špeciálnej základnej školy. Jedným z dôvodov neúspešnosti žiakov v triedach je, že nemajú dostatok príležitostí na zmysluplné trávenie voľného času, nemajú kompetencie potrebné pre vstup do vzdelávacieho procesu a nemajú vytvorený vzťah k vzdelávaniu. Účasť na programe detského klubu v krízovom stredisku, týmto spôsobom môže napomôcť k plynulému zaradeniu sa týchto detí do výchovno – vzdelávacieho procesu v škole. Rodičia predškôlkov z danej komunity sa musia aktívne podieľať na hľadaní si zamestnania. Centrum Koburgovo, n.o. pravidelne sprostredkováva kontakty na zamestnávateľov i brigády v okolí. Od budúceho roka

sa predpokladá **zavedenie sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní**¹⁰⁷, ako kľúčového nástroja, ktorý môže prispieť k zvyšovaniu zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných Rómov. Povinnosť zamestnať pri verejných zákazkách určité percento dlhodobo nezamestnaných Rómov sa uplatní v programovom období 2014-2020 v obciach, kde žijú rómske komunity, ktoré sú zaradené do Atlasu rómskych komunít 2013. V prípade ak rodič z marginalizovaného prostredia je v trvalom pracovnom pomere, nemôže prísť o zamestnanie vlastným pričinením (hrubé porušenie pracovnej disciplíny). V prípade, že rodič adekvátne neospravedlní dochádzku svojho dieťaťa do detského klubu, nespolupracuje s Krízovým strediskom, s terénnou sociálnou pracovníčkou, Centrom Koburgovo, n.o. a minimálne jeden z menovaných subjektov sa zaňho nezaručí, dieťa stráca nárok na navštevovanie detského klubu“ Krízáčik“. **Zapojenie a zotrvanie rodičov detí na trhu práce je teda jednou z prioritných oblastí, o ktoré sa program detského klubu „Krízáčik“ opiera.**

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2016 novo registrovaných 109 denných stacionárov (s celkovou kapacitou 3219 miest), z toho:

- 4 v Banskobystrickom kraji, s celkovou kapacitou 75 miest,
- 3 v Žilinskom kraji, s celkovou kapacitou 90 miest,
- 2 v Trnavskom kraji, s celkovou kapacitou 38 miest,
- 28 v Košickom kraji, s celkovou kapacitou 997 miest,
- 4 v Trenčianskom kraji, s celkovou kapacitou 119 miest,
- 8 v Nitrianskom kraji, s celkovou kapacitou 218 miest,
- 60 v Prešovskom kraji, s celkovou kapacitou 1682 miest.

Nadalej platí, že podľa zákona o sociálnych službách sa sociálna služba v dennom stacionári poskytuje fyzickej osobe na základe rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu **bez ohľadu na vek, nie je teda možné vyčíslieť, koľko zariadení je určených deťom.**

V roku 2016 bol novo registrovaný jeden **domov sociálnych služieb** v Bratislavskom kraji (s kapacitou 20) a jedno **špecializované zariadenie** v Žilinskom kraji (s kapacitou 1). MPSVR SR poskytlo v roku 2016 **dotáciu na účel poskytovania prepravnej služby** podľa § 42 zákona o sociálnych službách 7 zariadeniam v celkovej výške 152 000 Eur a **dotáciu na nákup špeciálne upraveného motorového vozidla s dvíhacou plošinou** 7 zariadeniam vo výške 158 000 Eur.

(ŽSK) ŽSK ako orgán príslušný konať vo veci registrácie poskytovateľov sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách dovedna k 31. decembru 2016 zaregistroval nasledujúci počet poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí poskytujú sociálne služby a ich cieľovou skupinou sú aj deti, resp. rodiny s deťmi:

- a) *Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi – pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života:* (11 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- b) *Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi – nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu,* oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 2 poskytovateľov sociálnych služieb (6 zaregistrovaní poskytovatelia sociálnych služieb);
- c) *Zariadenie núdzového bývania* (7 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- d) *Domov sociálnych služieb ambulantnou formou,* oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 1 poskytovateľa sociálnych služieb (12 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- e) *Denný stacionár,* oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 3 poskytovateľov sociálnych služieb (13 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- f) *Prepravná služba,* oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 1 poskytovateľa sociálnych služieb (12 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- g) *Nízkoprahové denné centrum* (5 zaregistrovaní poskytovatelia sociálnych služieb);
- h) *Denné centrum,* oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 2 poskytovateľov sociálnych služieb (13 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);

¹⁰⁷ tento sociálny aspekt sa pre verejných obstarávateľov vyznačuje fakultatívnosťou jeho uplatnenia v rámci jednotlivých verejných obstarávaní (v uvedenom prípade šlo o o možnosť obcí uchádzať sa o verejné zákazky v rámci opatrení zameraných na marginalizované rómske komunity, ktorým by následne vznikla povinnosť využívať potenciál miestnej pracovnej sily).

- i) *Sociálne poradenstvo – základné*, oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 1 poskytovateľa sociálnych služieb (12 zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb);
- j) *Sociálne poradenstvo – špecializované*, oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 1 poskytovateľa sociálnych služieb (7 zaregistrovaní poskytovatelia sociálnych služieb);
- k) *Služba včasnej intervencie* – (2 poskytovatelia sociálnych služieb zriadení ŽSK v regiónoch Kysuce a Dolná Orava a 2 neverejní poskytovatelia sociálnych služieb), ŽSK plánuje zabezpečiť dostupnosť tejto služby aj v iných regiónoch prostredníctvom existujúcich zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Ďalej ŽSK plánuje v roku 2017 poskytovať službu včasnej intervencie aj prostredníctvom zazmluvneného neverejného poskytovateľa pôsobiaceho v regióne Horné Považie – Centrum včasnej intervencie Žilina, n. o.);
- l) *Komunitné centrum* – oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 4 poskytovateľov sociálnych služieb (12 zaregistrovaní poskytovatelia sociálnych služieb);
- m) *Terénna sociálna služba krízovej intervencie* – oproti roku 2015 zaznamenaný nárast o 2 poskytovateľov sociálnych služieb (8 zaregistrovaní poskytovatelia sociálnych služieb).
- n) *Špecializované zariadenie ambulantnou formou* (1 zaregistrovaný poskytovateľ sociálnych služieb v regióne Orava);

(KSK) V roku 2016 KSK financoval celkom 14 domovov sociálnych služieb s ambulantnou formou poskytovanej sociálnej služby a 7 domovov sociálnych služieb s pobytovou týždennou formou poskytovanej sociálnej služby. Zároveň KSK financoval 6 rehabilitačných stredísk s ambulantnou formou starostlivosti (neverejní poskytovatelia) s celkovou kapacitou 78 miest (KSK poskytoval finančný príspevok na 55 miest vo výške 155 369,31 Eur).

(PSK) Špecializované sociálne poradenstvo je poskytované ako samostatná sociálna služba pre občanov miest na území kraja a širšieho okolia, vzhľadom k dostupnosti a charakteru potrieb klientov sociálnej služby s ťažkým zdravotným postihnutím bez vekového obmedzenia a deťom a mládeži marginalizovanej rómskej komunity a ich rodičom, prípadne ich rodinným príslušníkom. Službu včasnej intervencie poskytuje PSK u 2 verejných poskytovateľov sociálnej služby a 3 neverejných poskytovateľov.

(TSK) V roku 2016 začali 2 zariadenia sociálnych služieb poskytovať sociálnu službu v dennom stacionári ambulantnou formou s kapacitou spolu 42 miest.

(TTSK) Krízové stredisko v Trnave spoločne s n.o. Koburgovo i v novom školskom roku pokračuje v poskytovaní služieb pre deti z marginalizovanej cieľovej skupiny a to formou ambulantnej starostlivosti v detskom klube „Krízačik“. V roku 2016 boli poskytnuté služby 6 deťom a ich rodinám, ktoré sa na programe aktívne podieľali počas celého školského roku. Počas roka boli iniciované pracovné stretnutia, vyšpecifikovali sa podmienky pre rodičov z hľadiska zotrvania ich dieťaťa v detskom klube „Krízačik“. Okrem vykonávanej terénnej sociálnej práce (n.o. Koburgovo) v konkrétnych rodinách, sa matky stretávali raz mesačne so zástupcami krízového strediska a n.o. Koburgovo a to s cieľom, tzv. rodičovských schôdzok, na ktorých presne definovali potreby každého konkrétneho dieťaťa. Matky, keďže väčšinou bol zamestnaný otec dieťaťa, museli absolvovať pravidelné kurzy finančnej gramotnosti a to z dôvodu svojpomocnej možnosti zlepšenia ekonomickej situácie v rodinách.

*4.8. Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti

Spôsob plnenia:

- 1. Vytvorenie nového inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny**
- 2. Vytvorenie príručky o syndróme CAN**
- 3. Zavedenie systému odbornej podpory náhradných rodín**
 - a. Adaptačný program pre nové náhradné rodiny (individuálne poradenstvo a vzdelávanie náhradných rodičov)**
 - b. Program odbornej podpory náhradných rodín (individuálne poradenstvo a vzdelávanie náhradných rodičov)**
- 4. Zapojenie rodinných asistentov do výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**
- 5. Komplexná podpora profesionálnych rodín**
- 6. Zvyšovanie odbornosti a prehlbovanie zručností zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a detských domovov**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne; 5. a 6. – 2014-2015 (v rámci harmonogramu Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti)

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: úrady PSVR, územná samospráva, *detské domovy*, akreditované subjekty, Asociácia krízových stredísk (aktivita 2)

Indikátor:

1. Nový inovatívny model manažmentu sanácie rodiny
2. Na prax orientovaná príručka, ktorá bude obsahovať informácie k rozpoznávaniu jednotlivých foriem syndrómu CAN, ich príznakom a následkom, k včasnej intervencii vrátane diagnostiky a indikácii špecializovanej účinnej pomoci a ochrany dieťaťa v rámci interdisciplinárnych kompetencií
3. Počet osôb (náhradných rodičov), ktorí sa zúčastnia Adaptačného programu pre nové náhradné rodiny a Programu odbornej podpory náhradných rodín
4. Personálna podpora oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
5. *Vytvorenie 23 Centier podpory PR so 46 pracovnými miestami; Zvýšenie počtu profesionálnych rodičov*
6. *Počet osôb vyškolených v Národnom projekte Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti*

Odpočet plnenia za rok 2013 – ad 1. splnená, ad 2. splnená, ad 3. plní sa, ad 4. splnená :

Všetky aktivity z uvedenej úlohy sa realizujú v rámci Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

1. **Nový inovatívny model manažmentu sanácie rodiny bol vytvorený a boli s ním oboznámené všetky úrady PSVaR.** Na tvorbe Inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny spolupracovali vybrané expertky z oblasti sanácie rodiny¹⁰⁸, zamestnanci odboru SPODaSK Ústredia PSVaR a zamestnanci oddelenia SPODaSK Úradov PSVaR. **Tvorba Inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny prebiehala paralelne s prípravou podmienok na zaradenie novej pracovnej pozície** na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny do systému sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – rodinných asistentov. Osobitne dôležitá bola príprava pracovnej náplne novoprijatých zamestnancov na podporu sociálnej práce s rodinou.

2. Na tvorbe **Príručky o syndróme CAN orientovanej na prax** sa podieľal **interdisciplinárny tím 6 expertov¹⁰⁹**. Príručka je prioritne určená pre sociálnych pracovníkov a iných odborných pracovníkov rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny. Príručka je predložená na Ústredí PSVaR, prebieha rezortné pripomienkové konanie, úradom PSVaR zatiaľ nie je k dispozícii.

3. Program odbornej podpory náhradných rodín je **v procese prípravy zmlúv**. V rámci adaptačného programu pre nové náhradné rodiny sa plánuje zapojiť 786 náhradných rodín a v rámci programu odbornej podpory náhradných rodín sa plánuje zapojiť 1685 náhradných rodín. **Zavedenie systému bude prebiehať v rokoch 2014 – 2015.**

4. K 1. júlu 2013 bolo na všetkých úradoch PSVaR (46), oddeleniach SPODaSK vytvorených **92 nových pracovných miest** (každý úrad – 2 pracovné miesta), na ktoré boli na základe výberových konaní prijatí **rodinní asistenti**. Pozície rodinných asistentov sú obsadené na všetkých úradoch PSVaR. Činnosť rodinných asistentov je zo strany koordinátorov NP DEI priebežne monitorovaná, bolo zrealizovaných 9 pracovných stretnutí s rodinnými asistentmi a vedúcimi oddelení SPODaSK 46 úradov PSVaR. Technické vybavenie rodinných asistentov je v stave zabezpečenia IT techniky prostredníctvom centrálného verejného obstarávania.

Odpočet a aktualizácia za rok 2014 - ad 3. – plní sa, ad 5. – splnená, ad 6. – plní sa

1. Model manažmentu sanácie rodiny je **aktívne využívaný** v rámci všetkých úradov PSVaR. Metodické postupy používajú vo svojej práci aj detské domovy. S cieľom sprístupniť Model manažmentu sanácie rodiny

¹⁰⁸ PhDr. Eva Litavská (Miesto pod slnkom, n.o.), Mgr. Alena Molčanová (OZ Návrat) a Mgr. Lenka Dvornáková (OZ Návrat)

¹⁰⁹ z oblasti sociálnej práce PhDr. Denisa Vargová (Centrum Slniečko, n.o.), zdravotníctva MUDr. Marián Fedor; psychológie Mgr. Jana Švecová (OZ Náruč – Pomoc deťom v kríze); školstva Mgr. Mariana Kováčová (Centrum Slniečko, n.o.); orgánov činných v trestnom konaní JUDr. Sylvia Gancárová (OZ Náruč – Pomoc deťom v kríze). Za koordinátora odborného tímu na akademickej úrovni bola vybraná Doc. PhDr. Eva Mydlíková

samospráve, neziskovým organizáciám a širokej verejnosti bol model zverejnený na web stránke Ústredia PSVaR¹¹⁰.

2. Príručka o syndróme CAN prešla rezortným pripomienkovým konaním a je k dispozícii úradom PSVR. Príručka o syndróme CAN je zverejnená na stránke Ústredia PSVR¹¹¹ aj pre odbornú verejnosť, najmä samosprávu, akreditované subjekty, zariadenia na výkon rozhodnutia súdu a pod. Prezentácia a oboznámenie sa s praktickým využitím pre úradu PSVR bolo zrealizované v decembri 2014.

3. V rámci aktivít Národného projektu zameraného na podporu DI, v časti výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v náhradnom rodinnom prostredí, je aktivita Zavedenie systému odbornej podpory náhradných rodín rozdelená do dvoch častí

- Adaptačný program pre nové náhradné rodiny
- Program odbornej podpory náhradných rodín

V súčasnosti je odborná pomoc ponúkaná 2 327 náhradným rodičom. Podpora náhradným rodičom prebieha vo forme poradenstva, sprevádzania a vzdelávania v Košickom, Prešovskom, Banskobystrickom, Nitrianskom, Trenčianskom Trnavskom, Žilinskom a Bratislavskom samosprávnom kraji.

Súčasťou plánovaných aktivít je aj Podaktivita 2.B. Vytvorenie a overenie **postupu podpory pestúnskej starostlivosti pre ťažko umiestniteľné deti.** Vytvoreniu postupu podpory PS pre ťažko umiestniteľné deti a overeniu postupu podpory pestúnskej pre ťažko umiestniteľné deti predchádza zrealizovanie výskumu v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti so zameraním na pestúnsku starostlivosť pre ťažko umiestniteľné deti (2.B.1). Výskumná časť bola ukončená v decembri 2014.

4. Činnosť rodinných asistentov je pravidelne monitorovaná a vyhodnocovaná - za obdobie od 01/2014 do 12/2014 vykonali rodinní asistenti v prospech dieťaťa a jeho rodiny 40 086 intervencií. V 3.štvrtroku r. 2014 bola činnosť rodinných asistentov vykonávaná v 2 628 rodinách a počet detí, ktoré sa aj ich intervenciou podarilo udržať v rodinnom prostredí (predísť umiestneniu detí do zariadení na výkon rozhodnutia súdu) je za rovnaké obdobie 1 485. V 4Q činnosti sa podarilo rodinným asistentom ich **intervenciou udržať v rodinnom prostredí** 1 506 detí, ktorým reálne hrozilo vyňatie z rodinného prostredia.

5. V rámci realizácie Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (NP DEI), **boli splnené aktivity:**

- **4A Vytvorenie Centier podpory profesionálnych rodičov** - bolo vytvorených 23 Centier podpory profesionálnych rodičov (ďalej iba CPPR) pri 23 DeD v rámci celej SR a do pracovného pomeru bolo prijatých 23 psychológov a 23 sociálnych pracovníkov do CPPR.
- **4B Materiálne zabezpečenie Centier podpory profesionálnych rodičov** – bolo dodaných 46 notebookov pre 46 novoprijatých zamestnancov 23 CPPR v 23 DeD v rámci celej SR.
- **4C Procesný audit zavádzanie Centier podpory profesionálnych rodičov** – procesný audit prebehol v roku 2014, výstupom je záverečná správa z procesného auditu spolu odporúčaniami pre prax.
- **4D Výskum udržateľnosti systému profesionálneho rodičovstva a podpora Centier podpory profesionálnych rodičov** – výskum prebehol v roku 2014, výstupom je záverečná správa z výskumu spolu s odporúčaniami pre prax.

6. Zvyšovanie odbornosti a prehĺbovanie zručností zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a detských domovov prebieha v rámci Podaktivity 1B *Vzdelávanie zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane referátov poradensko-psychologických služieb:*

- 1.B.1 Sociálna diagnostika
- 1.B.2 Plánovanie sociálnej práce s rodinou dieťaťa, tímová spolupráca, sieťovanie
- 1.B.3 Zisťovanie názoru dieťaťa

Vyššie uvedené vzdelávacie aktivity (spolu s aktivitami 3A Medzinárodný workshop, 3C Workshopy k vytváraniu plánov k DEI pre jednotlivé detské domovy, 3D Workshop – manažment zmeny v DeD, 6A Individuálne

¹¹⁰ http://www.upsvar.sk/buxus/docs/SSVaR/SPODaSK/Inovativny_model_manazmentu_sanacie_rodiny.pdf

¹¹¹ http://www.upsvar.sk/buxus/docs/SSVaR/SPODaSK/Prirucka_CAN_NP_DEI.pdf

plánovanie pri tímovej spolupráci a komunikačné zručnosti) sú súčasťou nadlimitnej zákazky s názvom „*Ďalšie odborné vzdelávanie a workshopy*“. Súťažné podklady pred vyhlásením verejného obstarávania prešli kontrolou na RO ESF pred vyhlásením VO. Dňa 8. decembra 2014 bolo vo Vestníku VO SR zverejnené predbežné oznámenie o vyhlásení VO¹¹². **Predpokladaný začiatok realizácie aktivít je naplánovaný na 2.Q roka 2015.**

- 1.B.4 Manažérske zručnosti

Cieľom vzdelávania je **posilniť manažérske zručnosti vedúcich oddelení SPODaSK** a to z dôvodu zvýšenia náročnosti na manažérske kompetencie po prijatí nových zamestnancov - 92 rodinných asistentov v rámci NP DEI a 144 nových zamestnancov v rámci ďalšieho NP Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení SPODaSK v rodinnom prostredí. **Vzdelávanie bolo zrealizované** v dňoch od 24. novembra 2014 do 3. decembra 2014.

V rámci realizácie Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (NP DEI), boli splnené aktivity:

- 5A4 Manažérske zručnosti – vzdelávacia aktivita pre 23 koordinátorov 23 CPPR v 23 DeD
- 5A5 Poradenské a terapeutické zručnosti pri práci s rodinou – vzdelávacia aktivita pre 30 psychológov 23 CPPR v 23 DeD
- 5A6 Terénna práca s profesionálnou rodinou – vzdelávacia aktivita pre 25 sociálnych pracovníkov 23 CPPR v 23 DeD

Odpočet plnenia za rok 2015 – ad. 3 – splnená, ad 6. – splnená:

3. **Podpora náhradným rodičom** prebiehala v rokoch 2014 – 2015 **vo forme poradenstva, sprevádzania a vzdelávania** v Košickom, Prešovskom, Banskobystrickom, Nitrianskom, Trenčianskom, Trnavskom, Žilinskom a Bratislavskom samosprávnom kraji. **Za rok 2015 bola odborná pomoc**, z celkového počtu náhradných rodín, ktoré boli v rámci databázy náhradných rodín zaradené do *Adaptačného programu pre nové náhradné rodiny a Programu odbornej podpory náhradných rodín*, **ponúkaná zo strany dodávateľa veľmi nízkemu počtu náhradných rodín**. Do programu podpory **bolo zapojených iba 14,47 % náhradných rodín**, ktoré úrady PSVaR oslovili a nahlásili ako rodiny, ktoré súhlasili s poskytovaním podpory.

V rámci Adaptačného programu pre nové náhradné rodiny z celkového počtu 655 nových náhradných rodín bola podpora poskytnutá iba 113 novým náhradným rodičom a v rámci Programu odbornej podpory z celkového počtu 1709 náhradných rodín bola podpora poskytnutá iba 229 náhradným rodičom.

Na základe vyššie uvedeného je možné po ukončení realizácie aktivity NP DEI konštatovať, že efektívne zavedenie systému odbornej podpory náhradným rodinám **presahuje kapacitu jedného z akreditovaných subjektov** pôsobiacich v tejto oblasti a preto plnenie stanoveného cieľa a merateľných ukazovateľov aktivity jedným dodávateľom v rámci celého SR (vrátane BSK) ohrozilo realizáciu NP.

4. **Činnosť rodinných asistentov je pravidelne monitorovaná a vyhodnocovaná** - za obdobie od januára 2015 do septembra 2015 vykonali rodinní asistenti v prospech dieťaťa a jeho rodiny 29 015 intervencií. V 3.štvrtroku r. 2015 bola činnosť rodinných asistentov vykonávaná v 2 248 rodinách a počet detí, ktoré sa aj ich intervenciou podarilo udržať v rodinnom prostredí (predísť umiestneniu detí do zariadení na výkon rozhodnutia súdu) je za rovnaké obdobie 1 216. Dňa 30. novembra 2015 bola ukončená v rámci NP DEI činnosť rodinných asistentov. **Pozície rodinných asistentov však boli na všetkých 46 úradoch PSVR zachované** a v rámci nového NP **sa plánuje ich počet navýšiť o 33 vytvorených miest** na detašovaných pracoviskách úradov PSVR.

5. V rámci realizácie Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (NP DEI), **boli splnené aktivity:**

- **Stretnutia odborného tímu – tvorba plánov DEI pre DeD** - aktivita bola zrealizovaná v mesiaci 07/2015, prebehli 4 x 3 dni stretnutia odborného tímu k tvorbe metodiky DEI pre DeD za účasti 2 zahraničných expertov na DEI - MUDr. Jan Pfeiffer (ČR), p. René de Bot (Holandsko). Na stretnutiach **bol vytvorený „vzorový“ plán DEI – transformačný plán pre DeD.**

¹¹² <https://www.uvo.gov.sk/evestnik/-/vestnik/276860>

- **Workshopy k vytváraníu plánov DEI pre DeD** - aktivita bola zrealizovaná v mesiaci 08/2015, prebehlo 18 workshopov k vytváraníu plánov k DEI. Na jednotlivých workshopoch si riaditelia jednotlivých DeD pod vedením facilitátora z odborného tímu k tvorbe metodiky DEI pre DeD, vytvárali svoj vlastný DEI – transformačný plán pre svoj DeD. Všetky DEI – transformačné plány DeD sú v súčasnosti na Ústredí, prebieha proces ich schvaľovania a jednotlivé zámery DEI – transformačné plány DeD budú súčasťou Konceptie zabezpečovania výkonu súdnych rozhodnutí v detských domovoch na roky 2016-2020.
- **Metódy práce s pôvodnou a náhradnou rodinou** - aktivita bola zrealizovaná v období 07-09/2015, bolo vyškolených 67 zamestnancov DeD.
- **Teambuilding** - aktivita bola zrealizovaná v období 07-09/2015, bolo vyškolených 69 zamestnancov DeD.
- **Akreditovaný kurz prvej pomoci** - aktivita bola zrealizovaná v období 03-08/2015, bolo vyškolených 2 379 zamestnancov DeD.
- **Diagnostika prostredníctvom projektívnych techník** - aktivita bola zrealizovaná v období 07-09/2015, bolo vyškolených 75 psychológov DeD.
- **Využitie projektívnej hry pri emočných poruchách** - aktivita bola zrealizovaná v období 07-09/2015, bolo vyškolených 90 psychológov DeD.
- **Procesuálna diagnostika a zvládanie konfliktov u detí s poruchami správania** - aktivita bola zrealizovaná v období 08-09/2015, bolo vyškolených 19 liečebných/špeciálnych pedagógov/vychovávateľov DeD.
- **Vypracovanie príručky o transkultúrnom prístupe** - aktivita bola zrealizovaná v období 07/2015. Vypracovanie, tlač a distribúciu 1 000 ks príručiek o transkultúrnom prístupe do DeD zabezpečovala spoločnosť Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), Bratislava.
- **Workshopy k transkultúrnemu prístupu** - aktivita bola zrealizovaná v období 08-09/2015. Bolo zrealizovaných 21 workshopov o transkultúrnom prístupe, na ktorých sa zúčastnilo 257 zamestnancov DeD. Aktivitu zabezpečovala spoločnosť Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), Bratislava.

6. Dňa 8. decembra 2014 bolo vo Vestníku verejného obstarávania SR zverejnené predbežné oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania k nadlimitnej zákazke „*Ďalšie odborné vzdelávanie a workshopy*“. Z dôvodu časovej náročnosti a nedoručenia žiadnej ponuky na zákazku pristúpil odbor verejného obstarávania Ústredia PSVR k rokovaniu s RO. Následne na základe priameho rokovania sa podarilo zabezpečiť dodávateľa na zrealizovanie vzdelávania na tému **Sociálna diagnostika**. Vzdelávanie v rozsahu 3 dní pre zamestnancov odd. SPODaSK bolo **úspešne zrealizované** v mesiacoch júl, august a september 2015 pre 525 zamestnancov oddelení SPODaSK.

V rámci zvyšovania odbornosti zamestnancov orgánov SPODaSK bol s cieľom skvalitniť posudzovanie spôsobilosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom zabezpečený v mesiaci október 2015 nákup batérií psychodiagnostických testov pre 46 úradov PSVR, ktoré budú využívať psychológovia referátov poradensko - psychologických služieb.

4.9. Vypracovanie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím

Spôsob plnenia: Spracovanie návrhu Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím na rokovanie vlády Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 12/2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: MPSVR SR, MS SR, MV SR, MZVEZ SR, MZ SR, MŠVVŠ SR, Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, akreditované subjekty

Indikátor: každoročne vyhodnocovať plnenie úloh vyplývajúcich zo stratégie

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Čiastkový cieľ úlohy 4. 9. „Vypracovanie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím“ bol splnený predložením **Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím** na rokovanie vlády Slovenskej republiky, ktorá materiál schválila svojím uznesením **č. 24/2014 z 15. januára 2014**, a na základe ktorého bude stratégia priebežne vyhodnocovaná. Z uvedeného dôvodu nebude stratégia v nasledujúcich rokoch v rámci Národného akčného plánu pre deti odpočítovaná tak, ako to predpokladal pôvodne stanovený časový harmonogram a indikátor plnenia (šlo by o duplicitu).

Základným zámerom Národnej stratégie je dosiahnutie kvalitatívnej zmeny vo vnímaní a riešení násilia páchaného na deťoch dôsledným prepojením a integrovaním čiastkových politík do efektívneho a funkčného mechanizmu pre komplexné a systematické riešenia násilia páchaného na deťoch. Návrh Národnej stratégie vychádza zo Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 13 (2011) a z Politického usmernenia Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násilím. Všeobecné zásady usmernenia (ochrana pred násilím, právo na život a maximálnu možnosť prežitia a rozvoja, nediskriminácia, rodová rovnosť, účasť detí, povinnosti štátu, povinnosti a účasť ďalších zainteresovaných strán, najlepšie záujmy dieťaťa) a operatívne zásady zdôrazňujúce viacrozmernej charakter násilia, integrovaný prístup, medzisektorovú spoluprácu, multilaterálny prístup, boli premietnuté do návrhu Národnej stratégie. Národná stratégia definuje strategické ciele v oblasti ochrany detí pred násilím na národnej úrovni tak, aby sa výsledný efekt prejavil na miestnej úrovni.

*4.10. Skvalitniť výkon krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových situáciách dieťaťa a rodiny

Spôsob plnenia: Vytvoriť pracovnú skupinu na prípravu metodiky vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových situáciách, vytvoriť a zaviesť metodiku vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových strediskách a na orgánoch sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestor: Ústredie PSVR, územná samospráva, Asociácia krízových stredísk, akreditované subjekty

Indikátor: zavedená metodika

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Ústredie PSVR pravidelne zisťuje početnosť rodín a detí, u ktorých je identifikované ohrozenie detí v rodinách, ktoré si pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyžadujú systematickú plánovanú sociálnu prácu v rodinách. V prípadoch rodín, v ktorých je identifikované ohrozenie dieťaťa v starostlivosti rodičov, resp. osôb, ktorým bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, sa v závislosti od miery ohrozenia dieťaťa v rodine navrhne primeraná intervencia, ktorá sa premietne do **plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou**. Cieľom **intervencie v prirodzenom rodinnom prostredí**, ktorej integrálnou súčasťou sa od 1. júla 2013 stali **rodinní asistenti** (prijatí v rámci implementácie *Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti* - ďalej len „NP DEI“), je predchádzať vzniku krízových situácií v rodine, podporiť zdroje rodiny pri zabezpečovaní starostlivosti a výchovy a predchádzať vyňatiu dieťaťa z rodiny a jeho zvereniu do náhradnej starostlivosti, samozrejme za predpokladu, že je prirodzené rodinné prostredie pre dieťa vhodné a neohrozujúce jeho zdravý fyzický, psychický a sociálny vývin. Vzhľadom na neukončené prípravné aktivity súvisiace s plnením čiastkového cieľa sa navrhuje zmena termínu plnenia. K uplatňovaniu *Modelu manažmentu sanácie rodiny* pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 4.8.

Synergicky k napĺňaniu čiastkového cieľa prispieva aktivita **Expertnej skupiny pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách** pri Rade vlády SR pre prevenciu kriminality. Pôsobnosť Expertnej skupiny vychádza z modelových stratégií a praktických opatrení na elimináciu násilia páchaného na ženách vypracovaných OSN. Dlhodobou úlohou Expertnej skupiny je v spolupráci s ORRRP a poskytovateľmi pomoci ženám a ich deťom podieľať sa na príprave **vytvorenia štandardov zabezpečovania adekvátnej pomoci a ochrany žien a ich detí - obetí násilia**, vhodných pre jednotlivé skupiny zainteresovaných pracovníkov, najmä v oblasti sociálnej práce, zdravotníctva, školstva, polície, prokuratúry.

(TTSK) Pracovnú skupinu pre prípravu metodiky vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízovom stredisku v Trnave tvorí multidisciplinárny tím: riaditeľka, psychológ, sociálna pracovníčka, koordinátorka výchovy a sestra. Táto skupina odborníkov participuje na dopĺňaní nových inovatívnych prístupov v už zavedenej **internej metodike vykonávania krízovej intervencie**, ktorá je súčasťou interného dokumentu „Program krízového strediska“. V tomto roku boli identifikované oblasti s najčastejšími témami, ktoré boli predmetom vykonávania krízovej intervencie v krízovom stredisku od jeho vzniku a v rámci všetkých klientov, vrátane matiek s deťmi (Osobná a existenciálna problematika - prevažovali problémy so sebou samým; Vzťahová problematika - prevažovala rodinná a partnerská; Sociálna a právna problematika -

prevažovali vzťahy s rodičmi a finančná tieseň; Psychopatológia - prevažovali psychózy a poruchy osobnosti; Problematika závislostí a sociálnej patológie - prevažovalo domáce násilie; Syndróm CAN - prevažovalo fyzické, psychické týranie a sexuálne zneužívanie; Zdravotné problémy - prevažovali somatické problémy a zmyslové postihnutie; Nečakaná traumatizujúca udalosť- prevažovalo znásilnenie; Problematika menšín - prevažovali rasizmus, xenofóbia).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

(TTSK) **Multidisciplinárny tím v krízovom stredisku v Trnave rozšíril intervenčnú skupinu o odborníka v pracovnej pozícii manažéra kvality.** Systém zabezpečovania kvality je dôležitý z hľadiska sústavného zlepšovania kvality poskytovaných služieb klientovi, zvyšovania kvality jeho života a tiež zlepšovania jeho sociálneho, duševného a zdravotného stavu.

Krízové stredisko sa podieľa pri príprave štandardov a úloh v rôznych expertných skupinách. Vedenie krízového strediska je súčasťou regionálnej pracovnej skupiny multiinštitucionálnej spolupráce za TTSK v rámci národného projektu „Podpora eliminácie a prevencie násilia na ženách“. Zúčastňuje sa na koordináčnych stretnutiach za TTSK v rámci problematiky násilia na deťoch, ktoré organizuje MPSVR SR. Taktiež i na pracovných stretnutiach v rámci SR, ktoré spolupracujú pri tvorbe „Programu na starostlivosť o deti s poruchami správania, umiestnených v zariadeniach SPODaSK a jeho postupné zavedenie do praxe“. Vedenie krízového centra je tiež členom pracovnej skupiny pre oblasť „Deti, mládež, rodina“, ktorá sa podieľa pri príprave strategického dokumentu Komunitný plán sociálnych služieb mesta Trnavy na roky 2016 – 2020.

***4.11. Zvýšenie dostupnosti sociálnych služieb pre obeť domáceho násilia**

Spôsob plnenia: Zabezpečenie vhodných podmienok pre poskytovanie sociálnych služieb pre obeť domáceho násilia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: *neverejní poskytovatelia sociálnych služieb*, územná samospráva, MVO

Indikátor: počet existujúcich zariadení pomáhajúcich obetiam domáceho násilia (poradenské a ubytovacie služby); počet obetí, ktorým bola poskytnutá poradenská pomoc; počet obetí, ktorým bola poskytnutá pomoc formou núdzového ubytovania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vláda SR schválila uznesením č. 730/2013 zo dňa 18. decembra 2013 **Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014 - 2019**, ktorý definuje systémový prístup a koordinované zabezpečenie pomoci ženám zažívajúcim násilie, ako aj opatrenia a odporúčania vo vzťahu k deťom.

V roku 2013 Bratislavský samosprávny kraj (ďalej len „BSK“) realizoval **Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie**. Cieľom sociálneho programu je prevencia a eliminácia násilia páchaného na ženách tak, aby obeť nemuseli čeliť porušovaniu ich základných ľudských práv a mohli žiť svoj život bezpečne, slobodne, dôstojne a bez akéhokoľvek ohrozenia. Do sociálneho programu sa zapojili v roku 2013 dve občianske združenia: DOMOV – DÚHA a Slovenský výbor pre UNICEF, ktoré pracovali so 14-mi rodinami (23 dospelých a 30 detí). BSK ako jediný z ôsmich samosprávnych krajov na Slovensku sa rozhodol naplňať uznesenie vlády SR zo dňa 17. júna 2009, ktorým vláda SR odporučila predsedom samosprávnych krajov spolupracovať pri realizácii **Regionálneho akčného plánu** zameraného na problematiku násilia páchaného na ženách.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Dňa 1. januára 2014 nadobudla účinnosť novela (zákon č. 485/2013 Z. z.) zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), ktorá zaviedla celý nový okruh (samostatná skupina) sociálnych služieb, ktoré majú spoločný cieľ a charakter, a tým je poskytnutie krízovej intervencie. Obsahom **sociálnych služieb krízovej intervencie** sú nepriaznivé sociálne situácie, pre ktoré sú služby krízovej

intervencie určené. Poskytujú sa aj fyzickej osobe, ktorá je ohrozená správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb.

Zariadenie núdzového bývania sa od 1. januára 2014 výlučne venuje poskytovaniu pomoci fyzickej osobe, na ktorej je páchané domáce násilie alebo rodovo podmienené násilie, alebo ktorá je obeťou trestného činu, alebo obeťou obchodovania s ľuďmi, alebo fyzickej osobe, ktorá je uvedenými situáciami ohrozená. Naďalej sa zachováva utajenie miesta poskytovania sociálnej služby a anonymita klientov, ale nielen z dôvodu ohrozenia ich života a zdravia, ale aj vzhľadom na ochranu ich súkromia a rodinného života. V zariadení núdzového bývania sa poskytuje ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, utvárajú podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva, záujmovú činnosť.

Fyzickej osobe, ktorá je obeťou násillia môže byť poskytnutá v zmysle § 53 zákona o sociálnych službách aj **krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií** (telefón, fax, internet).

Na základe údajov Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2014 novo registrovaných:

- 48 zariadení núdzového bývania podľa §29 s celkovou kapacitou 720 osôb
- 1 sociálna služba krízovej pomoci poskytovanej prostredníctvom telekomunikačných technológií podľa §53

ZMOS spolupracuje na plnení predmetnej úlohy na základe výziev a iniciatív zodpovedného gestora. V rámci svojej poradenskej činnosti, tam kde je to možné, odkazuje pri využívaní disponibilných priestorov aj na možnosť využitia týchto priestorov na poskytovanie služieb pre obe domáceho násillia, či už v mene príslušnej samosprávy, alebo prostredníctvom iného poskytovateľa príslušných služieb.

V zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja, v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Banská Bystrica ako aj v zriaďovateľskej pôsobnosti neverejných poskytovateľov sa poskytovala sociálna služba v **8 zariadeniach núdzového bývania** s celkovou kapacitou 127 miest. Jedno zariadenie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a jedno zariadenie v pôsobnosti neverejného poskytovateľa v rámci potreby v danom regióne a v rámci zabezpečenia adresnosti poskytovania sociálnych služieb zmenilo poskytovanie sociálnej služby v zariadení núdzového bývania na iný druh sociálnej služby, takže v roku 2014 došlo k zníženiu tohto typu sociálnej služby z 8 zariadení na 6 zariadení núdzového bývania s celkovou kapacitou 91 miest. V roku 2014 bolo do financovania zahrnutých 5 akreditovaných subjektov, pre ktoré bolo z rozpočtu Banskobystrického samosprávneho kraja vyčlenené 122 504 Eur a pre zariadenie v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja suma vo výške 22 336 Eur. Verejní poskytovatelia (mestá) dostávajú finančný príspevok na financovanie sociálnej služby priamo z MPSVR SR – na jedného klienta v zariadení núdzového bývania vo výške 150 Eur mesačne. Uvedené inštitúcie poskytli v roku 2014 poradenskú pomoc 274 obetiam a 155 obetiam bola poskytnutá sociálna služba v zariadení núdzového bývania.

Bratislavský samosprávny kraj aj v roku 2014 realizoval **Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násillie**, do ktorého sa zapojili v roku 2014 tri občianske združenia: DOMOV – DÚHA, Slovenský výbor pre UNICEF a Aliancia žien Slovenska. Zameraním projektu občianskeho združenia DOMOV-DÚHA je rozšírenie ponúkanej pomoci v krízovom stredisku o ambulantnú formu pomoci zameranú na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách a deťoch. Počas obdobia od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014 občianske združenie pracovalo s 80 klientmi. Zameraním projektu občianskeho združenia Slovenský výbor pre UNICEF bolo prostredníctvom odborných intervencií (psychologických, sociálnych, právnych) vytvoriť bezpečný priestor na pomoc ženám (ich rodinám - deťom), na ktorých je páchané násillie, alebo sú ohrozené páchaním násillia a znižovať negatívne vplyvy násillia páchaného na ženách a sekundárnych obetiam (deťoch). Počas obdobia od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014 občianske združenie pracovalo s 19 rodinami (29 dospelých a 36 detí). Zameraním projektu občianskeho združenia Aliancia žien Slovenska bola práca s páchatateľmi násillia a práca s ohrozenými členmi rodiny formou skupinových programov. Cieľom projektu bolo uviesť do praxe a systému akreditovaný program pre páchatateľov násillia. Na základe žiadosti občianskeho združenia Aliancia žien Slovenska o odklad plnenia projektu vzhľadom na prebiehajúce rokovania s Ministerstvom spravodlivosti SR bol finančný príspevok z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja na realizáciu projektu vyplatný len za 1Q. roku 2014. Finančný príspevok v roku 2014 bol subjektom zaradeným do Sociálneho programu Pomoc ženám, na ktorých je páchané násillie, poskytnutý v týchto sumách: občianskemu združeniu DOMOV - DÚHA 11 066 Eur

na rok, občianskemu združeniu Slovenský výbor pre UNICEF 11 066 Eur na rok, občianskemu združeniu Aliancia žien Slovenska 2 766,50 Eur za I. Q. roku 2014. V záujme Bratislavského samosprávneho kraja je aj v budúcnosti realizovať Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie a finančne podporovať nešťátne subjekty, ktoré sa venujú problematike násilia páchaného na ženách (a sekundárnych obetiach – deťoch).

V roku 2014 financoval KSK 4 zariadenia núdzového bývania a 4 špecializovaných poradcov pomáhajúcich obetiam domáceho násilia. V zariadeniach núdzového bývania s celkovou kapacitou 125 miest financoval KSK 38 miest s poskytnutím finančného príspevku vo výške 126 692,02 Eur. Pomoc obetiam domáceho násilia poskytovali v roku 2014 v rámci kraja aj 4 špecializovaní poradcovia – Fenestra, o.z. a Pomoc v rodine, o.z.. KSK poskytol na týchto poradcov finančný príspevok vo výške 50 034 Eur.

TSK finančne podporuje neverejného poskytovateľa Orchidea, n. o., ktorý poskytuje sociálnu službu v krízovom stredisku (má zazmluvnených 13 miest) a v útulku (zazmluvnené 4 miesta). V zariadení sú realizované komunitné sedenia pod vedením odborného pracovníka, ktoré sú zamerané na psychohygienu, základné potreby, emócie, starosti a ich riešenia, sebahodnotenia a hodnotenia iných, výchovné postupy pri zvládaní starostlivosti o deti a pod. V zariadení je nepretržitá prevádzka a starostlivosť je zabezpečovaná sociálnymi pracovníčkami, psychológom, vychovateľkami a sociálnym pedagógom. Sociálnu službu skvalitňuje pravidelná spolupráca s oddeleniami sociálnoprávnej ochrany a kurately Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a Okresných súdov. Deti v zariadení si osvojujú absentujúce základné návyky, prehľbujú zručnosti, vedomosti, učia ich k zodpovednosti, citu, taktu a samostatnosti aj v základných sebaobslužných činnostiach. Podnecujú ich kreativitu, osobnostný rast i záujmové činnosti najmä maloletých detí.

Medzi základné strategické princípy ŽSK pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na obetiach domáceho násilia patrí:

- *Dostupnosť* – pomoc a podpora musí byť dostupná pre všetky ženy, ktoré ju potrebujú, všetky poskytované služby sú bezplatné a dostupné nonstop, neobmedzená dĺžka poskytovania služieb, rýchla a nebyrokratická pomoc.
- *Bezpečie* – utajená adresa, dôvernosť informácií, bezpečie klientov a ich detí je prioritné.
- *Kvalita* – krízová intervencia, sociálnoprávne poradenstvo, sociálna asistancia, psychologické poradenstvo, ekonomické/finančné poradenstvo, právna pomoc vrátane advokátskeho zastupovania, individuálna a skupinová terapia (so zameraním na odstraňovanie dôsledkov násilia na psychiku a sociálnom živote klientky a jej detí).

ŽSK má k 31. decembru 2014 vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 3 zariadenia núdzového bývania a 3 krízové strediská, čím pokrýva regióny Orava, Horné Považie a Liptov. Špecializované sociálne poradenstvo sa v ŽSK donedávna poskytovalo v rámci dvoch zariadení, a to v Dolnom Kubíne a v Liptovskom Mikuláši. Obe sú primárne zamerané na pomoc týraným a zneužívaným ženám s deťmi. V rámci skvalitnenia služieb pre cieľovú skupinu obetí domáceho násilia, ku koncu roka 2014 ŽSK zriadil osem nových centier sociálneho poradenstva, umiestnených pri zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, ktoré sú zamerané nielen na pomoc vyššie uvedenej cieľovej skupiny, ale aj na pomoc občanom i rodinám s deťmi, ktorí sa ocitli v rôznych krízových, či sociálne negatívnych situáciách. Sieť poradenských centier v súčasnosti pokrýva väčšinu regiónov ŽSK (okrem regiónu Turiec) a jedným z jej hlavných cieľov je poskytnúť odbornú pomoc (preventívna činnosť) a poradenstvo občanom v rámci daného regiónu a podľa potreby aj odporučiť a sprostredkovať im ďalšiu odbornú pomoc. Od roku 2014 sa v týchto poradenských centrách poskytuje poradenstvo aj pre cieľovú skupinu seniorov, ktorí doma často zažívajú nevhodné správanie, fyzické a psychické týranie, či zanedbávanie. Počas roka 2014 bola poskytnutá poradenská pomoc prostredníctvom zariadení sociálnych služieb ŽSK alebo neverejných poskytovateľov každej jednej obeti domáceho násilia, ktorá kontaktovala či už poradenské centrum alebo priamo zariadenie núdzového bývania. Konkrétne presnú evidenciu obetí domáceho násilia si vedú poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia vykonávajúci opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately priamo v zariadeniach.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb evidujeme 39 zariadení núdzového bývania s celkovou kapacitou 679 miest, z toho¹¹³ :

Žilinský samosprávny kraj – 6 zariadení s celkovou kapacitou 71 miest
(2 neverejní poskytovatelia a 4 verejní poskytovatelia)
Košický samosprávny kraj – 4 zariadení s celkovou kapacitou 144 miest
(3 neverejní poskytovatelia a 1 verejný poskytovateľ)
Nitriansky samosprávny kraj – 2 zariadení s celkovou kapacitou 33 miest
(1 neverejní poskytovatelia a 1 verejný poskytovateľ)
Prešovský samosprávny kraj – 5 zariadení núdzového bývania s celkovou kapacitou 91 miest
(3 neverejní poskytovatelia a 2 verejní poskytovatelia)
Banskobystrický samosprávny kraj – 8 zariadení s celkovou kapacitou 99 miest
(5 neverejní poskytovatelia a 3 verejní poskytovatelia)
Bratislavský samosprávny kraj – 5 zariadení s celkovou kapacitou 60 miest
(3 neverejní poskytovatelia a 2 verejní poskytovatelia)
Trnavský samosprávny kraj – 4 zariadenia núdzového bývania s celkovou kapacitou 93 miest
(3 neverejní poskytovatelia a 1 verejný poskytovateľ)
Trenčiansky samosprávny kraj – 5 zariadení s celkovou kapacitou 88 miest
(2 neverejní poskytovatelia a 3 verejní poskytovatelia)

Vláda SR uznesením č. 574 zo dňa 20. novembra 2014 schválila Návrh celoštátnej stratégie rodovej rovnosti a Akčný plán rodovej rovnosti na roky 2014-2019 (ďalej len „NAP 2014 – 2019“)¹¹⁴. V NAP 2014 – 2019 boli zadane úlohy s predpokladom **zriadenia a fungovania Koordinačno – metodického centra** (ďalej len „KMC“) **ako verejnej inštitúcie zodpovednej** (až do roku 2019) za vytvorenie, implementáciu a koordináciu komplexnej celoštátnej politiky pre oblasť prevencie a eliminácie násillia páchaného na ženách a domáceho násillia. Expertný tím KMC je zodpovedný za odbornú koordináciu a supervíziu systémovej prevencie a intervencie na podporu obetí a poskytovania služieb v oblasti násillia páchaného na ženách a domáceho násillia. Odbornú koordináciu jednotlivých aktivít bude zabezpečovať prostredníctvom jednotných metodických usmernení pre poskytovanie služieb, pre oblasť primárnej prevencie a eliminácie násillia páchaného na ženách a deťoch, vytváraním podmienok multiinštitucionálnej spolupráce pomáhajúcich profesií a zabezpečením systému ich vzdelávania, ako aj uskutočňovaním výskumov a monitoringu násillia na ženách a domáceho násillia.

Vytvorenie KMC je predmetom preddefinovaného projektu programu Domáce násillie a rodovo podmienené násillie, ktorý je podporený Finančným mechanizmom EHP a Nórskym finančným mechanizmom 2009 – 2014. Prijímateľom podpory pre projekt je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. KMC je riadené ORRRP a funguje pod Inštitútom pre výskum práce a rodiny. Medzinárodnými partnermi projektu sú Rada Európy a Nórske centrum pre násillie a traumatické stresové situácie. Program sa vzájomne doplňa s národnými projektmi zameraným na domáce a rodovo podmienené násillie, ktoré sú podporené ESF a sú realizované na Inštitúte pre výskum práce a rodiny.

V priebehu roka 2015 sa MPSVR SR podieľalo na ukončení prípravy a realizácii dvoch projektov v oblasti násillia na ženách, financovaných z OP ZaSi/ESF. Prvý projekt **„Prevencia a eliminácia násillia na ženách“** sa realizoval vo všetkých krajoch SR, okrem BSK, úzko súvisí a podporuje už existujúce služby pre ženy, na ktorých bolo alebo je páchané násillie, a ich deťoch. V roku 2015 **došlo k vytvoreniu celoštátnej bezplatnej NONSTOP linky pre ženy s číslom 0800 212 212**, boli zaškolené odborníčky na linke, zvýšila sa regionálna dostupnosť, kvalita a kompetencie špecializovaných sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násillie a ich deti ako aj dištančné internetové poradenstvo pre ženy zažívajúce násillie. Druhý projekt **„Podpora prevencie a eliminácie násillia na**

¹¹³ Údaje k 31.5.2016

¹¹⁴ Celoštátna stratégia rodovej rovnosti (ďalej len „Stratégia“) zahŕňa aj úlohy súvisiace s Partnerskou dohodou medzi SR a EÚ o uplatňovaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v SR v programovom období 2014-2020 a dôležité postavenie rovnosti mužov a žien ako horizontálneho princípu, ale aj *ex ante* podmienky pre čerpanie štrukturálnych fondov. V neposlednom rade Stratégia reflektuje odporúčania Rady EÚ k národnému programu reforiem SR, adresované SR v oblastiach relevantných k rodovej rovnosti.

ženách“ mimo BSK v roku 2015 napomohol v oblasti vzdelávania pomáhajúcich profesií v spolupráci s partnermi, podieľal sa na príprave výstupu – návrhu zákona o násilí, pozornosť bola venovaná aj minoritným skupinám žien. Špecifické ciele projektu spočívali v zjednotení postupov, zavedení jednotnej evidencie a nastavenie štandardov poskytovanej pomoci, vytvorenie tréningových modulov a realizácia vzdelávania, vytvorenie skupín multiinštitucionálnej spolupráce a koordinácie pomoci, realizácia výskumu špecificky ohrozených skupín žien a nastavenie postupov pomoci. V oblasti vzdelávania osôb pracujúcich v poradenských centrách, a krízových centrách ako aj bezpečných ženských domoch KMC navrhlo **model ďalšieho vzdelávania pomáhajúcich profesií v krízovom poradenstve** a ďalšej ochrane a podpore žien zažívajúcich násilie a obetí domáceho násilia prostredníctvom vzájomného učenia sa formou facilitovaných workshopov. S ponukou na spoluprácu pri zabezpečení facilitovaných workshopov KMC oslovilo mimovládne organizácie poskytujúce špecializované podporné služby.

Špecializované sociálne poradenstvo osobám ohrozeným domácim násilím, alebo osobám, na ktorých je páchané domáce násilie, alebo ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi poskytujú aj občianske združenia a neziskové organizácie s platnou akreditáciou na odbornú činnosť (11 subjektov). Fyzickej osobe, ktorá je obeťou násilia môže byť poskytnutá v súlade s § 53 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov aj **krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií** (telefón, fax, internet).

Na web stránkach ORRRP www.gender.gov.sk a www.zastravmenasilie.sk sú zverejnené aktuálne informácie a kontakty zariadení, v ktorých je dostupná pomoc pre týrané ženy a ich deti priamo v regiónoch Slovenska.

ZMOS v rámci svojej poradenskej činnosti, tam kde je to možné, odkazuje pri využívaní disponibilných priestorov aj na využitie týchto priestorov na poskytovanie služieb obetiam domáceho násilia. Mestá, ktoré disponujú nájomným bytovým fondom sa snažia v rámci možností vyčleňovať časť kapacít aj na tzv. **utajené bývanie pre obeť domáceho násilia**.

(BSK) je zapojený ako partner do **Sociálneho projektu Domáce a rodovo podmienené násilie** spolufinancovaného z Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. V rámci tohto programu vznikol projekt **zriadenia bezpečného ženského domu pre ženy a ich deti**, na ktorých je páchané násilie. BSK poskytol budovu, ktorú vo svojej časti projektu zrekonštruoval a následne 14. októbra 2015 odovzdal do užívania občianskemu združeniu DOMOV-DÚHA, ktorého úlohou je budovu zariadiť a spustiť jej prevádzku. Do projektu je zapojené aj Občianske združenie Brána do života, ktoré už od augusta 2014 poskytuje služby v Bezpečnom ženskom dome na princípe bezbariérovosti. Obe zariadenia sú spolufinancované v roku 2016 z rozpočtu BSK. Aj v roku 2015 realizoval BSK **Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie**, do ktorého sa zapojili v roku 2015 dve občianske združenia: DOMOV – DÚHA, Slovenský výbor pre UNICEF – obe podporil sumou vo výške 11 620 Eur.

(TSK) V roku 2015 bolo v **zariadení sociálnych služieb Orchidea, n. o. – časť krízové stredisko** poskytnutá pomoc 5 obetiam domáceho násilia (z toho 2 ženám a ich 3 maloletým deťom). Všetkým bola poskytnutá poradenská pomoc a aj núdzové ubytovanie. **ČAKANKA - Krízové centrum ochrany a podpory obetí násilia v rodinách v meste Považská Bystrica** je zariadenie zriadené z nórskeho fondu a venuje sa výhradne obetiam domáceho násilia. V roku 2015 bola 56 občanom (z toho 22 matkám a 34 deťom) poskytnutá poradenská pomoc a aj núdzové bývanie. Ďalším 4 občanom bolo poskytnuté ambulantné poradenstvo a 37 poradenstvo na telefonickú linku pomoci. V Trenčíne sa nachádza **poradenské centrum Pomoc obetiam násilia**. Je to celoslovenská poradenská sieť s poradňami v krajských mestách Slovenskej republiky, financovanými vládou Slovenskej republiky. Keďže však bol v roku 2015 tento **finančný príspevok pozastavený**, činnosť krajského centra v Trenčíne bola z veľkej časti obmedzená a pomoc mohla byť poskytnutá asi len 20 obetiam domáceho násilia, čo je nepostačujúce. **Slovenské krízové centrum DOTYK v Beckove** je občianske združenie zamerané predovšetkým na obeť obchodovania s ľuďmi a obeť domáceho násilia. V roku 2015 bolo 12 obetiam domáceho násilia poskytnuté sociálne poradenstvo.

(KSK) V roku 2015 KSK financoval v rámci kraja 3 zariadenia núdzového bývania s celkovou kapacitou 61 miest, kde KSK financoval 54 miest s poskytnutím finančného príspevku vo výške 90 857,88 Eur. Pomoc obetiam domáceho násilia poskytovali v roku 2015 v rámci kraja aj 4 špecializovaní poradcovia – Fenestra, o.z. a Pomoc v rodine, o.z.. KSK poskytol na týchto poradcov finančný príspevok vo výške 47 319,31 Eur.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

MPSVR SR predložilo v roku 2016 na rokovanie vlády SR „Správu o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019“. Predloženie materiálu vyplýva z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 730 z 18. decembra 2013. Materiál vychádza z odpočtu plnenia úloh, uložených predmetným uznesením jednotlivým subjektom štátnej správy a odporúčaní pre miestnu a regionálnu samosprávu, výskumnú a akademickú obec za roky 2014 a 2015, ako aj z odpočtov mimovládnych organizácií, ktorých činnosť je nezastupiteľná v oblasti prierezového riešenia problematiky prevencie a eliminácie násillia páchaného na ženách.

Ako ukazuje správa, v oblasti prevencie a eliminácie násillia na ženách sa v ostatných rokoch dosiahol **výrazný pokrok**. Realizáciou dvoch národných projektov implementovaných Inštitútom pre výskum práce a rodiny, spolufinancovaných z ESF, ako aj pomocou podpory Nórskeho finančného mechanizmu v rámci programu *Domáce a rodovo podmienené násillie došlo k zlepšeniu poskytovania pomoci ohrozeným ženám a ich deťom*. Nórsky finančný mechanizmu výrazne prispel k **zvýšeniu rozsahu a kvality poskytovaných služieb**, keď sa počet miest v bezpečných ženských domoch sa zdvojnásobil a počet poradenských centier strojnásobil. Hoci s pokrytím službami najmä v niektorých regiónoch sa nemožno uspokojiť, dosiahol sa výrazný krok k zabezpečeniu lepšej pomoci a ochrany obetí domáceho násillia. Zlepšuje sa prístup polície a orgánov činných v trestnom konaní k ženám. Výsledok opatrení dokladuje aj **zníženie počtu vrážd žien motivovaných osobnými vzťahmi**, ktorý klesol z 15 v roku 2010 na 6 v roku 2015.

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb je evidovaných 41 zariadení núdzového bývania, s celkovou kapacitou 623 miest, z toho:

Banskobystrický samosprávny kraj – 8 zariadení s celkovou kapacitou 99 miest

(5 neverejných poskytovateľov a 3 verejných poskytovateľov)

Trnavský samosprávny kraj – 5 zariadení s celkovou kapacitou 125 miest

(4 neverejných poskytovateľov a 1 verejný poskytovateľ)

Košický samosprávny kraj – 6 zariadení s celkovou kapacitou 154 miest

(5 neverejných poskytovateľov a 1 verejný poskytovateľ)

Trenčiansky samosprávny kraj – 4 zariadenia s celkovou kapacitou 72 miest

(2 neverejných poskytovateľov a 2 verejných poskytovateľov)

Prešovský samosprávny kraj – 5 zariadení s celkovou kapacitou 91 miest

(3 neverejných poskytovateľov a 2 verejných poskytovateľov)

Bratislavský samosprávny kraj – 5 zariadení s celkovou kapacitou 59 miest

(3 neverejných poskytovateľov a 2 verejných poskytovateľov)

Nitriansky samosprávny kraj – 2 zariadenia s celkovou kapacitou 23 miest

(1 neverejný poskytovateľ a 1 verejný poskytovateľ)

Celkový počet subjektov s platnou akreditáciou na odbornú činnosť – špecializované sociálne poradenstvo je 73, pričom v roku 2016 bola udelená akreditácia na uvedenú odbornú činnosť 7 subjektom. Špecializované sociálne poradenstvo ako odborná činnosť je aj súčasťou mnohých sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

(BSK) BSK v roku 2016 poskytol finančný príspevok v celkovej výške 91 991,80 Eur na prevádzku 2 zariadení núdzového bývania (bezpečných ženských domov pre ženy a ich deti, na ktorých je páchané násillie), ktoré prevádzkujú občianske združenie DOMOV - DÚHA (kapacita 16 miest) a občianske združenie Brána do života (kapacita 24 miest). BSK aj v roku 2016 realizoval **Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násillie**, do ktorého sa v roku 2016 zapojilo občianske združenie DOMOV – DÚHA a nezisková organizácia Linka detskej istoty. V rámci sociálneho programu bol každému z týchto subjektov v roku 2016 poskytnutý finančný príspevok vo výške 11 620 Eur.

(BBSK) BBSK financuje 7 zariadení núdzového bývania (4 ZnB, ktorých zriaďovateľom je n. o., 1 ZnB, ktorého zriaďovateľom je BBSK a 1 ZnB, ktorých zriaďovateľom je obec). BBSK financuje 4 krízové strediská (1 KS, ktorého zriaďovateľom je BBSK a 3 KS ako akreditované subjekty). BBSK financuje 3 resocializačné strediská a 3 subjekty SPODaK mimo zariadení ako akreditované subjekty

(KSK) V roku 2016 financoval v rámci kraja 4 zariadenia núdzového bývania a 4 špecializované poradne pomáhajúce obetiam domáceho násillia. V zariadeniach núdzového bývania financoval KSK 61 miest s poskytnutím finančného príspevku vo výške 104 951,22 EUR. Pomoc obetiam domáceho násillia poskytovali v roku 2016 v rámci kraja aj 4 špecializované poradne – Fenestra o.z. Košice, OZ Pomoc v rodine Michalovce, Kotva, n.o. Trebišov, OZ Hana Spišská Nová Ves s počtom 9 špecializovaných poradcov. V roku 2016 bolo financovanie špecializovaného sociálneho poradenstva pre túto cieľovú skupinu zabezpečené z projektu **„Zlepšenie kvality pre ženy zažívajúce rodovo podmienené násillie v partnerských vzťahoch v KSK“**.

(NSK) V NSK sú dva subjekty pomáhajúce obetiam domáceho násillia. Krízové stredisko Nitrianske hrnčiarovce poskytlo pomoc 11 deťom, krízové stredisko Dolné Štitáre 34 deťom a 16 ženám. V krízovom stredisku „SOS“ Hurbanovo bola poskytnutá pomoc spolu 48 deťom a v zariadení núdzového bývania 4-om ženám. Bezpečný ženský dom poskytol pomoc 33 deťom a 23 ženám.

(PSK) V rámci zvýšenia dostupnosti sociálnych služieb pre obe domáceho násillia poskytuje Občianske združenie My Mamy ako občianske združenie na území celého Prešovského kraja špecializované poradenstvo a krízové ubytovanie ženám zažívajúcim násillie v partnerských vzťahoch a ich deťom v celkovej kapacite 35 miest. Od septembra 2015 bola spustená prevádzka Bezpečného ženského domu. V súčasnosti prebieha **projekt za podpory nórskeho finančného mechanizmu „Slovensko bez násillia páchaného na ženách“**, ktorého je občianske združenie hlavným manažérom a koordinátorom. V rámci poskytovania špecializovaného sociálneho poradenstva občianske združenie v roku 2016 spolupracovalo spolu s 235 klientkami. Ubytovanie v Zariadení núdzového bývania s utajenou adresou bolo roku 2016 poskytnuté 26 klientkam a 36 deťom. Mesto Prešov vykonalo všetky administratívne úkony vrátane prípravy VZN na zaregistrovanie sociálnej služby krízovej intervencie na pobytové zariadenie – **Útulok pre matky s deťmi**. V roku 2017 sa v príprave registrácie pokračuje, taktiež sa pokračuje v prípravách a rekonštrukcii zariadenia, **s cieľom spustenia prevádzky v januári 2018**.

(TSK) Piaty poskytovatelia nachádzajúci sa v Trenčianskom kraji zabezpečovali v roku 2016 pomoc obetiam domáceho násillia. V zariadení sociálnych služieb Orchidea, n. o. – časť krízové stredisko bola poskytnutá pomoc 19 obetiam domáceho násillia (matky a ich maloleté deti). Všetkým bola poskytnutá poradenská pomoc a aj núdzové ubytovanie. Zároveň bola ďalším 31 občanom poskytnutá poradenská pomoc. ČAKANKA - Krízové centrum ochrany a podpory obetí násillia v rodinách v meste Považská Bystrica poskytlo v roku 2016 poradenskú pomoc a aj núdzové bývanie 62 občanom (z toho 25 matkám a 37 deťom). **Poradenstvo prostredníctvom telefonickej linky pomoci** sa poskytlo v 30 prípadoch a ďalším 4 klientom sa poskytlo ambulantné poradenstvo. Slovenské krízové centrum DOTYK v Beckove poskytlo v roku 2016 sociálne poradenstvo 43 obetiam domáceho násillia. **V marci 2016 vzniklo nové poradenské centrum v Trenčíne**, ktoré patrí pod celoslovenskú organizáciu Aliancia žien. Minulý rok poskytlo sociálne, psychologické, ekonomické a právne poradenstvo 67 klientkam.

(ŽSK) V zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin, ako aj v zriaďovateľskej pôsobnosti neverejných poskytovateľov sa v roku 2016 poskytovala sociálna služba matkám s deťmi v 6 zariadeniach núdzového bývania s celkovou kapacitou 71 miest. ŽSK má k 31. decembru 2016 vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 3 zariadenia núdzového bývania a 2 krízové strediská. Bezplatné sociálne poradenstvo bolo na území ŽSK, tak ako po minulých rokoch, aj v roku 2016, poskytované podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (základné soc. poradenstvo, špecializované soc. poradenstvo) a podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Priamo na Úrade ŽSK bolo pre občanov Žilinského kraja poskytované každý pracovný deň od 8:00 do 15:00 hod. Na Úrade ŽSK sa takisto v roku 2016 pokračovalo v poskytovaní bezplatného právneho poradenstva, a to dvakrát do mesiaca každý druhý štvrtok.

4.12. Zvyšovať odbornú úroveň a inovatívne postupy poskytovania psychologickkej pomoci dieťaťu a jeho rodičom, v záujme predchádzania rozpadu rodiny, odlúčenia dieťaťa od rodičov a v záujme predchádzania nepriaznivým vplyvom rozvodu najmä na dieťa, podporovať pracovné a personálne podmienky poskytovania poradensko-psychologickej pomoci rodine v rámci štátnej inštitúcie - úradu PSVR (v súlade s rodinnou politikou štátu.

Spôsob plnenia: Poskytovanie efektívnej a špecializovanej poradensko-psychologickej pomoci prostredníctvom RPPS rodičom a dieťaťu vrátane preventívneho programu odbornej pomoci rodine v rozvode (podľa vybraných štatistických ukazovateľov) so zameraním na prácu osobitne s deťmi a s dospelými.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: ročne¹¹⁵

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/ Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: Úrady PSVR

Indikátor: kvantitatívne a kvalitatívne vyhodnotenie činnosti RPPS; dodržiavanie internej normy Ústredia PSVR č. 062/2012 – Štandardy odborných činností poradensko-psychologických služieb v rámci oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, metodických odporúčaní odboru PPS v problematike rozvodu a porozvodovej starostlivosti o deti a i.; pripravený a realizovaný program odbornej pomoci rodine v rozvode

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci skvalitňovania poradensko- psychologických služieb RPPS odbor PPS Ústredia PSVaR v priebehu roka 2013 realizoval **metodické návštevy a kontrolné výjazdy na pracoviská RPPS**, ktorých zámerom okrem iného bolo overovanie dodržiavania internej normy č. 62/2012 - Štandardy odborných činností poradensko-psychologických služieb v rámci oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a metodických odporúčaní odboru PPS Ústredia PSVaR najmä v problematike rozvodu a porozvodovej starostlivosti o deti keďže **požiadavky na spoluprácu psychológov RPPS zo strany kolíznych opatrovníkov ale aj okresných súdov vo veci porozvodovej starostlivosti rodičov o deti majú rastúcu tendenciu oproti minulým rokom.**

Dodržiavanie uvedenej internej normy a metodických odporúčaní pre RPPS odbor PPS Ústredia PSVaR kvalitatívne vyhodnocoval okrem iného prostredníctvom metodických návštev RPPS počte 16 a vykonaných kontrol odbornej činnosti 5 RPPS v súlade s plánom kontrol odboru PPS na rok 2013. Taktiež v záujme skvalitňovania odborných kompetencií psychológov RPPS Odbor PPS zabezpečoval v priebehu roka 2013 pravidelne 1x mesačne regionálne metodické dni pre RPPS - pre kraje Bratislava a Trenčín, Nitra a Trnavu, Žilinu a B. Bystricu a pre Prešov a Košice. Metodické dni svojím obsahom boli prioritne zamerané na skupinovú supervíziu prípadov, rozbor poradensko-psychologických postupov v zmysle internej normy č. 62/2012 a metodických odporúčaní.

V roku 2013 odbor PPS Ústredia PSVaR v spolupráci s Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty UK vypracoval **poradenský program pre rodičov: Rodičia a rozvod** pre potreby RPPS úradov PSVaR. Tento program pre rozvádžajúcich/rozchádzajúcich sa rodičov je pripravený ako štandardizovaný formát poradenského programu, primárne vzdelávacieho typu, ktorý môže viesť odborníkov, najmä psychológov v procese prípravy rodičov na spolupracujúce rodičovstvo po rozvode/rozchode. Je založený na predpoklade, že zvládnutie procesu rozvodu/rozchodu rodičmi a vyrovnanie sa s touto závažnou životnou zmenou je dôležitým predpokladom zvládania rozvodu/rozchodu deťmi.

V roku 2013 RPPS **poskytli v rámci rozvodovej a porozvodovej problematiky poradensko-psychologickú pomoc vo výše 2500 prípadoch rodín s celkovým, s počtom klientov 5880, v cca 600 prípadoch psychológovia RPPS uskutočnili rozhovor s dieťaťom so zámerom zistiť názor dieťaťa v súvislosti s porozvodovou starostlivosťou rodičov o dieťa.**

Od roku 2009 realizuje Bratislavský samosprávny kraj projekt **Sociálny program na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze.** Základným cieľom Centra pre rodiny v kríze je poskytnúť komplexnú, administratívne nenáročnú a bezplatnú pomoc členom rodiny, ktorá sa ocitla v ťažkej životnej situácii. Centrum sprevádza rodinu od náhleho vzniku akútnej krízovej situácie až do vyriešenia a zaradenia späť do bežného života. Poskytuje komplexné sociálne

¹¹⁵ štatistické údaje sú dostupné až v období po 30. januári každoročne

a psychologické poradenstvo celej rodine (resp. tým členom, ktorí prejavia záujem). Komplexnosť služieb ocenia najmä tí, ktorých situácia je komplikovaná a týka sa buď viacerých členov rodiny alebo viacerých problémov a nevedia inde nájsť potrebnú pomoc.

Občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky pracuje s cieľovou skupinou rodina s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD. Občianske združenie vedie pravidelné detské skupiny, rodičovské skupiny, organizuje spoločné pobyty pre rodiny s deťmi a poskytuje individuálne poradenstvo pre rodičov, deti a celé rodiny. V roku 2013 poskytlo pomoc 52 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 93).

Občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov pracuje s cieľovou skupinou, v ktorej rodič/dieťa je pred/vo/po výkone trestu. Občianske združenie vykonáva terénnu sociálnu prácu, komunikuje s ľuďmi vo výkone trestu a po výkone trestu odňatia slobody, pričom súčasne pracuje aj s rodinnými príslušníkmi. V roku 2013 poskytlo pomoc 15 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 45).

Občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom pracuje s cieľovou skupinou rodina s deťmi pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode. Pomáha zvládať rodičom aj deťom náročné obdobie, riešiť vzniknuté problémy, so vzájomnou komunikáciou, rodičom pomáha dohodnúť sa v starostlivosti o deti, poskytuje administratívnu a sociálno-právnu pomoc. V roku 2013 poskytlo pomoc 94 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 116).

Koordinátorka Centra pre rodiny v kríze v rámci svojej činnosti poskytla pomoc v období realizácie programu v roku 2013 (január - december) spolu 63 klientom. Počas roka 2013 Centrum pomohlo približne 224 rodinám.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Na základe realizovaných metodických návštev a kontrol v roku 2014 na pracoviskách RPPS v celkovom počte 20 a individuálnych metodických konzultácií je potrebné uviesť rezervy v podmienkach pre prácu referátov PPS. **Personálne a materiálne podmienky pre výkon psychologických činností na RPPS nezodpovedajú náročnosti plnených úloh.** Na zabezpečovanie odborného a profesionálneho rastu odbor PPS Ústredia PSVaR realizoval v priebehu roka 2014 pravidelne **raz mesačne regionálne metodické dni** pre RPPS pre 8 krajov. Metodické dni boli svojím obsahom prioritne zamerané na skupinovú supervíziu prípadov, rozbor poradensko-psychologických postupov a riešenie aktuálnych odborných problémov. Na zabezpečenie kvalifikovanej odbornej a profesionálnej základne odbor PPS Ústredia realizoval v rokoch 2012 -2014 **vzdelávanie novoprijatých psychológov** RPPS úradov Poradenská propedeutika v počte 200 výukových a tréningových hodín. V roku 2014 odbor PPS Ústredia PSVaR v spolupráci s Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty UK **odovzdal do praxe poradenský program pre rodičov: Rodičia a rozvod** pre potreby RPPS úradov PSVaR. Tento program pre rozvádžajúcich / rozchádzajúcich sa rodičov je založený na predpoklade, že zvládnutie procesu rozvodu/rozchodu rodičmi a vyrovnanie sa s touto závažnou životnou zmenou je základným predpokladom zvládnutia rozvodu/rozchodu deťmi. V roku 2014 bolo celkovo na všetkých RPPS v starostlivosti 17906 klientov, z toho partnerská, manželská problematika: 1770 klientov, rodinná problematika: 5878 klientov, rozvodová problematika: 5636 klientov, náhradná rodinná starostlivosť vrátane realizovaných príprav: 1870 klientov, problematika profesionálnych rodín vrátane príprav: 406 klientov, problematika drogových a iných závislostí: 674 klientov, krízová intervencia: 54 klientov.

V roku 2014 boli do Sociálneho programu BSK na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - **Centrum pre rodiny v kríze**, zapojené nešťátne subjekty. Občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky počas sledovaného obdobia poskytli pomoc 45 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 98), občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov počas sledovaného obdobia poskytlo pomoc 20 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 61) a občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom počas sledovaného obdobia poskytlo pomoc 63 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 77). Koordinátorka Centra pre rodiny v kríze v rámci svojej koordinačnej činnosti poskytla pomoc v období realizácie programu v roku 2014 (január - december) spolu 63 klientom/rodinám (klient = rodina). Počas roka 2014 Centrum pomohlo spolu cca 191 rodinám. Finančný príspevok v roku 2014 bol každému subjektu zaradenému do Sociálneho programu na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze, z rozpočtu BSK vyplatený v sume 15 000 Eur na rok pre každý subjekt osobitne. V záujme BSK je aj v budúcnosti realizovať Sociálny program na pomoc deťom,

plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze a finančne podporovať neštátne subjekty, ktoré ho realizujú.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Všetci psychológovia a odborní poradcovia RPPS poskytujú **psychologické a odborné poradenstvo klientom podľa záujmu, resp. na základe odporúčania súdu, OSPODaSK alebo iných subjektov**. V roku 2015 bolo v rámci všetkých pracovísk RPPS riešených 8274 prípadov a bola poskytnutá poradensko-psychologická starostlivosť celkovo 17107 klientom. Z pohľadu riešenej problematiky: partnerská, manželská problematika: 1527 klientov, rodinná problematika: 5947 klientov, rozvodová problematika: 5971 klientov, náhradná rodinná starostlivosť vrátane realizovaných príprav: 1803 klientov, problematika profesionálnych rodín vrátane príprav: 259 klientov, problematika drogových a iných závislostí: 245 klientov, krízová intervencia: 22 klientov.

Metodické oddelenie OPPS zabezpečuje metodické vedenie a kontrolu vykonávaných činností prostredníctvom:

- **metodické návštevy a kontroly na pracoviskách RPPS:** uskutočnilo sa minimálne 10 metodických návštev. Kontroly sa v roku 2015 z kapacitných dôvodov (personálna poddimenzovanosť) nevykonali žiadne
- **metodické konzultácie** – analýza odborných postupov pri zohľadnení IN 062/2012 Štandardy a metodických odporúčaní pre prácu na RPPS
- **regionálne metodické dni** – svojim obsahom boli zamerané na skupinovú supervíziu prípadov

V roku 2015 začal ďalší **cyklus vzdelávania pre novoprijatých zamestnancov RPPS Poradenská propedeutika**.

V roku 2015 boli do Sociálneho programu na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze, zapojené neštátne subjekty občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky, ktorý počas roka poskytlo pomoc 46 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 87), občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, ktoré počas roka poskytlo pomoc 32 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 99) a občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom, ktoré poskytlo pomoc 76 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 90). Koordinátorka Centra pre rodiny v kríze v rámci svojej koordinačnej činnosti poskytla pomoc v období realizácie programu v roku 2015 (január - december) spolu 51 klientom/rodinám (klient = rodina). Počas roka 2015 Centrum pomohlo spolu cca 205 rodinám. Finančný príspevok v roku 2015 bol každému subjektu zaradenému do Sociálneho programu na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze, z rozpočtu BSK vyplatený v sume 14 940 Eur na rok pre každý subjekt osobitne.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V priebehu roka 2016 boli v rámci implementácie Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti na úradoch PSVaR vytvárané podmienky pre vznik a prácu 79 odborných tímov na realizáciu výchovných opatrení a úloh s nimi spojených v pôsobnosti úradov PSVaR a 46 odborných tímov na realizáciu podpory pre náhradnú rodinnú starostlivosť - oba odborné tímy v zložení 1 psychológ a 1 sociálny pracovník. K 31. decembru 2016 bol stav 73 psychológov na VO a 42 psychológov na NRS. K prebiehajúcejmu projektu sa realizuje vzdelávanie a metodické konzultácie. Členovia odborných tímov dostávajú metodickú podporu aj zo strany 18 mentorov.

Požiadavky na spoluprácu psychológov RPPS zo strany kolíznych opatrovníkov, ale aj okresných súdov vo veci porozvodovej starostlivosti rodičov o deti, **majú stále rastúcu tendenciu**. V roku 2016 evidujeme 1139 prípadov v ktorých klienti navštívili RPPS na základe odporúčania alebo rozhodnutia súdu a 3827 prípadov na odporúčanie oddelení SPODaSK.

Metodici OPPS vykonali v roku 2016 spolu 52 metodických návštev na RPPS na úradoch PSVaR, pričom témami metodických návštev bola kvalitatívna analýza dodržiavania interných noriem, metodických usmernení a zákona č. 199/1994 Z. z. o psychologickéj činnosti a slovenskej komore psychológov a príslušných ustanovení týkajúcich sa psychologickéj činnosti na UPSVR - RPPS podľa zákona č. 305/2005 Z.z. Pozornosť je venovaná posúdeniu úrovne organizačného riadenia a zabezpečovania podmienok pre psychológov RPPS pre riadne

vykonávanie odborných činností. Tieto aktivity nadriadených zamestnancov majú na niektorých úradoch podobu priameho ovplyvňovania a zasahovania do výkonu odborných činností psychológov.

Pri metodických návštevách metodici overovali, či a v akých intervenciách je program Rodičia a rozvod využívaný v poradensko-psychologickej praxi. Prax je individuálna podľa indikácie klientov a aj najmä podľa materiálne technických možností pracovísk RPPS

Celkovo psychológovia RPPS poskytli v roku 2016 celkovo 42 460 poradenských konzultácií pre 16 472 klientov (7883 prípadov). Z pohľadu riešenej problematiky: partnerská, manželská problematika: 1392 klientov, rodinná problematika: 5426 klientov, rozvodová problematika: 6082 klientov, náhradná rodinná starostlivosť vrátane realizovaných príprav: 1758 klientov, problematika profesionálnych rodín vrátane príprav: 186 klientov, problematika drogových a iných závislostí: 234 klientov, krízová intervencia: 58 klientov.

(BSK) Aj v roku 2016 BSK realizoval Sociálny program na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze, do ktorého boli zapojené nasledovné neštátne subjekty: občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky, občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov a občianske združenie Poradenské Centrum Nádej (pred zmenou názvu Pomoc ohrozeným deťom). Finančný príspevok v roku 2016 bol každému subjektu zaradenému do Sociálneho programu na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze, z rozpočtu BSK poskytnutý vo výške 14 940 Eur na rok pre každý subjekt osobitne.

4.13. Zmierniť dôsledky nepriaznivého často až patologického vplyvu na psycho-sociálny vývin detí v problémových, neúplných a rozpadnutých rodinách realizovaním preventívno-výchovných aktivít psychológmi RPPS ÚPSVaR pre deti a mládež zameraných na témy - zdravé rodinné vzťahy, manželstvo a rodičovstvo, a prevenciu a ochranu detí pred rôznymi formami násillia, zneužívania vrátane sexuálneho zneužívania

Spôsob plnenia: Vytvorenie podmienok (priestorových, časových, materiálnych a personálnych) pre realizáciu preventívno-výchovných aktivít zameraných na zodpovedné rodičovstvo a partnerské vzťahy a prevenciu voči zlému zaobchádzaniu - zanedbávaniu, zneužívaniu detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: ročne¹¹⁶

Zodpovedný gestor: MPSVR/Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: podľa personálnych možností jednotlivých RPPS a po dohode so zástupcami cieľových skupín PVA (ZŠ, SŠ a pod)

Indikátor: Kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele vo vyhodnotení činnosti RPPS - PVA

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Počet preventívno-výchovných aktivít (PVA) realizovaných psychológmi a odbornými poradcami RPPS úradov PSVaR má oproti minulým rokom naďalej klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2012 RPPS uskutočnili 190 rôznych preventívno -výchovných aktivít prioritne pre žiakov SŠ a ZŠ, v roku 2013 to bolo už len 50 PVA , pre celkove 1 371 účastníkov, z toho pre 1 190 z radov detí a mládeže a pre 181 dospelých. Témy PVA boli zamerané na – zdravý životný štýl a psychohygienu, prevenciu drogových a iných závislostí, zdravé sociálne a rodinné vzťahy, manželstvo a rodičovstvo, fenomén šikanovania a i. **Dôvodom poklesu PVA v štatistických ukazovateľoch je pretrvávajúce nedostatočné personálne vybavenie RPPS, väčšina RPPS zo 46 má iba jedného psychológa.** Viaceré RPPS, ktoré v roku 2012 realizovali PVA, v roku 2013 ich už z časových a kapacitných dôvodov nemohli realizovať, pričom školy ale aj iné inštitúcie majú záujem o PVA zo strany RPPS úradov PSVaR pre svojich žiakov a študentov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Počet preventívno-výchovných aktivít (PVA) realizovaných psychológmi a odbornými poradcami RPPS úradov PSVaR má naďalej klesajúcu tendenciu vzhľadom na pôsobnosť úradov a primárne zameranie RPPS, ktoré sa viaže na odbornú, poradensko-psychologickú prácu v rámci opatrení SPODaSK. Na RPPS úradov so sídlom v krajskom meste s výnimkou RPPS Trnava pôsobia naďalej zamestnanci aj na pozícii odborného poradcu pre

¹¹⁶ štatistické údaje sú dostupné až po 28. februári kalendárneho roka

oblasť drogových závislostí. Títo zamestnanci sa najmä z kapacitných dôvodov prioritne nevenujú preventívno-výchovným aktivitám, ale poradensko-psychologickej práci s jednotlivcami a rodinami, ktoré sú ohrozené závislosťou a inými sociálno-patologickými javmi. Odhadované kvantitatívne ukazovatele v PVA za rok 2014 kopírujú ich počet v roku 2013. Preventívno-výchovným aktivitám zameraným na zodpovedné rodičovstvo a partnerské vzťahy a prevenciu voči zlému zaobchádzaniu - zanedbávaniu, zneužívaniu detí sa venujú aj organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti jednotlivých samosprávnych krajov. Ako príklad možno v tejto súvislosti uviesť:

V správach o výchovno-vzdelávacej činnosti sa každoročne vyhodnocuje na všetkých školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK (počet škôl 43) **výchova k manželstvu a rodičovstvu**, ktorá sa realizuje vo vyučovaní viacerých predmetov, napr. etická výchova, náboženská výchova, biológia, náuka o spoločnosti a pod. Aktivity podporujúce splnenie cieľov výchovy k manželstvu a rodičovstvu sa realizujú aj formou krúžkov, besedami s odborníkmi z praxe - psychológmi, realizovaním projektov, zapájaním sa do súťaží napr. Stredoškolská odborná činnosť na témy z oblasti reprodukčného zdravia. TSK zabezpečil realizáciu 4 prednášok na témy „Čo znamená sexualita, čo je to ľúbiť, slušné správanie“, „Sexualita mentálne postihnutých, odlišnosti pohlaví“, „Hygiena, starostlivosť o telo a oblečenie“, „Ako povedať NIE“. V Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých Šoporňa – Štrkovec realizoval vzdelávanie v oblasti **sexuálnej výchovy mentálne postihnutých**. Od začiatku roka 2014 sa krízové stredisko v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK aktívne podieľalo na tvorbe preventívno-výchovných aktivít, ktoré sa realizovali priamo v priestoroch krízového strediska. Tieto preventívno-výchovné aktivity boli zamerané na elimináciu alebo redukciu sociálno-patologických javov vyskytujúcich sa u klientov: rôzne formy násilia, zneužívania a zanedbávania, šikana /kyberšikana/, drogové a iné závislosti, poruchy v rámci príjmu potravín, predčasná sexualita, krádeže, záškoláctvo, hodnotový systém a životný štýl. V tomto smere krízové stredisko úzko spolupracuje s preventistami PZ SR a s externými psychológmi zaoberajúcimi sa danou problematikou. Poznatky a výstupy z jednotlivých preventívno-výchovných aktivít boli následne prezentované počas prednášok, ktoré sa pravidelne uskutočňovali v KS za účelom dialógov a diskusií so študentmi rôznych fakúlt. Pozitívom tejto hlbšej spolupráce sú meniace sa postoje študentov a stále sa zvyšujúci počet študentov absolvujúcich prax v danom zariadení, čo je pozitívom aj z pohľadu pomoci dobrovoľníkov a prepojenia teórie s praxou. **Odborná prax v krízovom stredisku** je poskytovaná v štyroch základných formách - exkurzie; odborná prax zameraná na prácu s jednotlivcom; Odborná prax zameraná na prácu so skupinou a komunitou; dobrovoľnícka prax.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Z hľadiska personálneho vybavenia PV pracovníkov RPPS sa v roku 2015 nič nezmenilo. Pracovné podmienky pre vykonávanie poradensko-psychologických služieb na jednotlivých úradoch sa vyhodnocujú individuálne a ich hodnotenie bude súčasťou hodnotiaceho komentára k štatistickému výkazu o činnosti RPPS. Podľa doteraz známych informácií **v priebehu roka nedošlo k výraznému zhoršeniu pracovných podmienok alebo personálneho zabezpečenia, ale ani k zlepšeniu.**

Preventívno-výchovné aktivity vykonávané odbornými pracovníkmi RPPS sú spravidla zamerané na zodpovedné rodičovstvo a partnerské vzťahy a prevenciu voči zlému zaobchádzaniu - zanedbávaniu, zneužívaniu detí - a realizované predovšetkým so spontánnou klientelou RPPS ako súčasť poradenského procesu. Spomenuté sa týka ako manželských párov, tak partnerov, ktorí spolu vychovávajú deti, biologických rodičov, aj rodičov v rôznych formách náhradnej rodinnej starostlivosti. Tým, že na niektorých pracoviskách sa znížil počet výchovných opatrení, možno túto časť poradenského procesu vnímať ako **sekundárnu prevenciu**.

Súčasťou niektorých pracovísk RPPS je aj odborný pracovník – preventista, ktorý sa venuje **primárnej prevencii**, ťažiskovo téme špecifickej pre ten-ktorý kraj. V Prešovskom a Košickom kraji preventisti vykonávajú primárnu prevenciu predovšetkým v rómskych osadách a na školách s väčšinovým zastúpením rómskych detí. Preventisti v Banskobystrickom kraji vedú pravidelne skupiny Anonymných Alkoholikov. Podobne je tomu v Nitrianskom kraji, kde úzko spolupracujú s resocializačnými zariadeniami a venujú sa prevencii alkoholizmu a drogovej závislosti.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Pracovné podmienky pre vykonávanie poradensko-psychologických služieb na jednotlivých úradoch sa vyhodnocujú individuálne a ich hodnotenie bude súčasťou hodnotiaceho komentára k štatistickému výkazu o činnosti RPPS. Podľa doteraz známych informácií **pracovné podmienky ostali nezmenené.**

Aj v roku 2016 boli na úradoch PSVaR odbornými pracovníkmi RPPS vykonávané preventívno-výchovné aktivity, spravidla boli zamerané na zodpovedné rodičovstvo a partnerské vzťahy a prevenciu voči zlému zaobchádzaniu - zanedbávaniu, zneužívaniu detí, cieľovou skupinou sú ako manželské páry, tak aj partneri, ktorí spolu vychovávajú deti; biologickí rodičia, aj rodičia v rôznych formách náhradnej rodinnej starostlivosti.

Na vybraných pracoviskách RPPS na úradoch PSVaR naďalej pôsobia odborní pracovníci – preventisti, ktorí sa venujú **primárnej prevencii**, pričom témy sú zamerané na potreby daného kraja, v ktorom pôsobia.

V rámci zvyšovania odbornej spôsobilosti psychológov a odborných poradcov RPPS **v roku 2016 prešli všetci pracovníci RPPS prieskumom** o odbornej spôsobilosti na poskytovanie poradenstva pri podozrení na rodovo podmienené násilie alebo zneužívanie v rodinách (vrátane detí). Na základe identifikovania vzdelávacích potrieb v tejto téme v spolupráci s Odborom rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR, pripravilo metodické oddelenie plán odborného vzdelávania na rok 2017 v téme rodovo podmienené násilie a **základný „zcitlivovací“ tréning pre psychológov a odborných poradcov**, ktorý na úradoch práce vykonávajú poradensko-psychologické služby.

*4.14. Zvyšovať odbornú úroveň poskytovaných psychologicko-poradenských služieb rodinám pred, počas a po rozvoze, rozchode partnerov.

Spôsob plnenia: Špecializované vzdelávanie psychológov a odborných poradcov RPPS a efektívne uplatňovanie nadobudnutých vedomostí a odborných zručností v rámci psychologickkej pomoci a poradenstva rodine – manželom, rodičom detí a taktiež samotným deťom

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: *minimálne dve vzdelávacie aktivity*

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: Podľa jednotlivých vzdelávacích aktivít štátne a neštátne subjekty.

Indikátor: Hodnotenie vzdelávacích podujatí psychológmi RPPS a získaných zručností v práci s rodinou.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa realizovali **dve vzdelávacie aktivity** – trojdňový Workshop tematickej skupiny „Poradensko-psychologická práca s párom, manželmi, partnermi, rodinou) so zreteľom na záujem dieťaťa v podmienkach ÚPSVaR“ - teória a prax, prípadové štúdie, (september, Školiace stredisko MPSVR SR v Poprade) a trojdňový workshop v rámci cyklu – Metódy práce s rodinou v rozvoze podľa modelu V. Satirovej – Model hnevu, v spolupráci s Inštitútom V. Satirovej v Bratislave, v priestoroch Ústredia PSVaR (september).

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 OPPS Ústredia zabezpečil pre psychológov a odborných poradcov RPPS úradov práce tieto vzdelávacie aktivity 1. **Poradenská propedeutika IV a Poradenská propedeutika V** určené pre začínajúcich psychológov a odborných poradcov na RPPS UPSVR; 2. **pracovný workshop pre psychológov a odborných poradcov RPPS UPSVR** „Poradensko-psychologická práca s párom v rozvoze/rozchode rodičov dieťaťa so zreteľom na porozvodovú starostlivosť s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa“; 3. **odborné semináre pre psychológov RPPS** pod lektorským vedením Samuela Schurera pod názvom „Poradenstvo pre rozvádzajúcich sa rodičov“ a „Štruktúra a procesy v poradenstve“; 4. **štruktúrované a ucelené „Vzdelávanie psychológov RPPS v psychodiagnostike dospelých“** pod vedením skúseného klinického psychológa a súdneho znalca PhDr. Kešického pre potreby diagnostiky žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť OPPS pre psychológov jednotlivých.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 RPPS Ústredia PSVR v rámci metodického vedenia a vzdelávacích aktivít pre RPPS úradov PSVR realizoval niekoľko odborných seminárov s cieľom **prehĺbiť odborné poznatky a postupy pri práci s rodinami pred, počas a po rozvoze, rozchode partnerov** – 1. *poradenstvo a terapia páru – rodičov dieťaťa* v rámci celoslovenského pracovného stretnutia psychológov; 2. *Motivácia* – prebiehal ako súčasť regionálnych

stretnutí metodické dni; 3. *vzdelávanie pre novoprijatých pracovníkov RPPS – Poradenská propedeutika*; 4. Psychodiagnostika dospelých.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 v rámci metodického vedenia a vzdelávacích aktivít pre RPPS úradov PSVR realizoval OPPS Ústredia PSVR odborné semináre na témy *Etika v práci psychológa RPPS, Využitie kresby v psychologickom poradenstve, Rodinná konštelácia ako nástroj diagnostiky rodinného systému, Psychodiagnostika dospelých-séria 9-tich výukových a tréningových stretnutí pre psychológov RPPS, Poradenská propedeutika III, IV - pokračovanie vzdelávania pre novoprijatých zamestnancov, Diagnostika motivácie a motivačné rozhovory*. Cieľom odborných seminárov bolo prehĺbenia odborných poznatkov a postupov pri práci s rodinami. Všetky odborné semináre a podujatia boli účastníkmi hodnotené ako efektívne a prehľbujúce odborné znalosti a zručnosti psychológov a odborných poradcov pri práci s klientmi.

4.15. Príprava návrhov na zvyšovanie rodičovských zručností (tzv. podpora pozitívneho rodičovstva) v rámci preventívnych programov s následným prehodením zapracovania výsledných odporúčaní v rámci medziročných aktualizácií Národného akčného plánu pre deti

Spôsob plnenia: Vytvorenie skupiny odborníkov na tému pozitívne rodičovstvo, organizovanie okrúhlych stolov a užších stretnutí odborníkov na tému pozitívne rodičovstvo, vypracovanie odporúčaní pre prax

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 a nasl.

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: Ústredie PSVR, Koalícia pre deti, Liga ochrany detí

Indikátor: počet odborných diskusií a podujatí s reálnymi výsledkami odporúčacieho charakteru

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2013 začalo Ústredie PSVaR realizovať *Národný projekt Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (ďalej len „NPDEI“)* vďaka podpore Európskeho sociálneho fondu. Realizáciou NP DEI sa **od 1. júla 2013 vytvorilo 92 nových pracovných miest na úradoch PSVR, oddeleniach SPODaSK**, na ktoré boli prijatí zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním v odbore sociálna práca na podporu sociálnej práce s rodinou - „**rodinní asistenti**“ (každý úrad PSVR má obsadené miesta 2 rodinných asistentov). Prijatiu rodinných asistentov na úrady PSVR predchádzalo vytvorenie pracovnej náplne, ktorá **je výsledkom nového inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny** vytvoreného v rámci aktivity 1A NP DEI. Cieľom intervencie v prirodzenom rodinnom prostredí, ktorej integrálnou súčasťou sa stali rodinní asistenti, je predchádzať vzniku krízových situácií v rodine, podporiť zdroje rodiny pri zabezpečovaní starostlivosti a výchovy detí a predchádzať vyňatiu dieťaťa z rodiny a jeho zvereniu do náhradnej starostlivosti, samozrejme za predpokladu, že je prirodzené rodinné prostredie pre dieťa vhodné a neohrozuje jeho zdravý fyzický, psychický a sociálny vývin. Činnosť rodinných asistentov od ich prijatia na dané pozície je z vecného hľadiska pravidelne monitorovaná. Úradom PSVR sa činnosťou rodinných asistentov vytvorili lepšie možnosti na vykonávanie opatrení SPODaSK v ohrozených rodinách s cieľom podpory a pomoci rodine v závislosti od miery ohrozenia dieťaťa.

V súvislosti s plnením Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím **je v procese tvorby koordinačný mechanizmus pre komunikáciu subjektov (orgány štátnej správy, samospráva, MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti) na miestnej úrovni (strategický cieľ 1)**. Jeho úlohou je zefektívniť vzájomnú komunikáciu subjektov a tým posilniť koordináciu riešenia problematiky násillia na deťoch. Jednou z ťažiskových oblastí je práve koordinácia súvisiacej prevencie, ktorej úlohou je aj podpora zvyšovania rodičovských zručností.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci plnenia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím bol v máji 2015 **spustený model koordinácie ochrany detí pred násilím formou koordinačných stretnutí k problematike násillia na deťoch na miestnej úrovni**. Koordinácia na úrovni participujúcich subjektov a pracovníkov zahŕňa aj aktivity zamerané na prevenciu. **Aktivity priamo súvisiace s podporou pozitívneho rodičovstva neboli zrealizované**. Téma potreby zvyšovania rodičovských zručností bola čiastočne reflektovaná v rámci verejnej diskusie Nenásilne o násillia na

deťoch, ktorú Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch (NKS pre RPNnD) – MPSVR SR zorganizovalo v októbri 2015 a nepriamo na ňu odkazujú aj ďalšie výstupy realizované v rámci kampane zameranej na zvyšovanie povedomia verejnosti o problematike násilia na deťoch.

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Trnave je garantom projektu „*Prevenčia a eliminácia sociálnopatologických javov*“, TTSK je zapojený do projektu od roku 2008. V roku 2015 bol projekt zameraný na „**Prevenciu šikanovania detí a mladých ľudí v okrese Trnava**“ a podporený TTSK finančným príspevkom vo výške 10 958 Eur. Cieľom programu bola primárna prevencia zameraná na predchádzanie agresívneho správania a šikanovania vhodným spôsobom trávenia voľného času detí s rodičmi v rodinách, vytváraním primeraných rodinných vzorov a vzťahov vo výchove, pestovanie dôvery a rešpektu medzi deťmi a rodičmi, rozvíjanie vzájomných citových vzťahov. V roku 2016 sa plánuje jeho rozšírenie na okres Galanta.

Stredné školy v KSK vytvárajú podmienky pre vzdelávanie a výchovu žiakov k manželstvu a rodičovstvu tvorené celkami: manželstvo a rodina, rodičovstvo a intímne vzťahy muža a ženy. Vyučuje sa v rámci povinných voliteľných predmetov etická výchova a náboženská výchova v 1.a 2. ročníku (oblasť Človek a hodnoty), ďalej v predmetoch občianska náuka, biológia, doplnené o organizovanie besied a diskusií so sexuológom, lekármi a psychológmi.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Dňa 8. septembra 2016 sa stretli v priestoroch SPDDD Úsmev ako dar v Bratislave, zástupcovia 13 organizácií spolu so zástupcami MPSVR SR, MŠVVŠ SR a kancelárie detskej komisárky, s cieľom naplnenia úlohy 4.15 Národného akčného plánu pre deti - **prípravy návrhov na zvyšovanie rodičovských zručností**. V diskusii sa otvorilo mnoho tém, od potreby zmapovať jednotlivé programy, ktoré existujú v rámci SR ale aj vo svete až po podporu a vytvorenie servisných služieb pre rodiny na štátnej úrovni. Skupina si dala za cieľ **venovať sa systému vzdelávania a výchovy k rodičovstvu na školách**.

(KSK) Stredné školy v zriaď. pôsobnosti KSK vytvárajú podmienky pre **vzdelávanie a výchovu žiakov k manželstvu a rodičovstvu** v súlade s určenými osnovami výchovy k manželstvu a rodičovstvu MŠVVŠ SR pre nižšie sekundárne vzdelávanie ISCED 2 pre ročníky príma až kvarta v osemročných gymnáziách a vyššie sekundárne vzdelávanie ISCED 3 pre ostatné ročníky. Je tvorené celkami: manželstvo a rodina, rodičovstvo a intímne vzťahy muža a ženy. Vyučuje sa v rámci povinných voliteľných predmetov etická výchova a náboženská výchova v 1. a 2. ročníku (oblasť Človek a hodnoty), ďalej v predmetoch občianska náuka, biológia, ktoré je doplnené o organizovanie **besied a diskusií so sexuológom, lekármi a psychológmi**. Na stredných školách bol prijatím školského psychológa na strednú školu zavedený systém riešenia výchovného poradenstva. Prostredníctvom práce školských psychológov (školskí psychológovia pôsobia na 53 SŠ) sa v druhom polroku 2016 realizovalo poradenstvo v oblasti v oblasti komplexnej starostlivosti - v poskytovaní poradenstva v osobnostnom, sociálnom, vzdelávacom, kariérovom vývine, ako aj v oblasti prevencie závislostí a negatívnych prejavov správania.

(NSK) Stredné školy v zriaďovacej pôsobnosti NSK v správach o výchovno-vzdelávacej činnosti každoročne vyhodnocujú výchovu k manželstvu a rodičovstvu, ktorá sa realizuje v rámci vyučovania vo viacerých predmetoch ako napr. náboženská a etická výchova, náuka o spoločnosti, biológia a i. Školy organizujú rôzne aktivity - besedy, realizovanie rôznych projektov, formou krúžkovej činnosti.

(TSK) Školy v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK naďalej realizujú výchovu žiakov k manželstvu a rodičovstvu. V školskom roku 2015/2016 sa aktívne zapojili do preventívno-výchovných aktivít. Využívali najmä projekty, besedy, prednášky, rozhovory, diskusie, motivačné, preventívne programy, výchovné koncerty, krúžky. Aktivity realizovali školy predovšetkým na triednických hodinách, vo výchovno-všeobecných predmetoch. Školy zapracovali témy do školských vzdelávacích programov - učebných osnov. Spolupracovali hlavne s pedagogicko-psychologickými centrami, policajnými zbormi.

*4.16. Vyhodnotiť vývoj v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti

Spôsob plnenia: Výskumná úloha : Vývoj v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: IVPR

Indikátor: zrealizovaná výskumná úloha

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

S ohľadom na kumuláciu výskumných úloh bolo riešenie úlohy súvisiacej s problematikou inštitútu striedavej osobnej starostlivosti zaradené až do kontraktu na rok 2016, v nadväznosti na čo sa navrhuje aktualizácia termínu splnenia úlohy.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Výskumná úloha nazvaná „Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti“, ktorú realizuje Inštitút pre výskum práce a rodiny, bola zaradená medzi kontrahované úlohy IVPR pre rok 2016. Zadaným cieľom úlohy bolo **zhodnotenie fungovania** striedavej osobnej starostlivosti na Slovensku a **formulácia odporúčaní** pre jeho prípadné modifikácie.

Správa prezentuje a analyzuje dostupné štatistiky o počte prípadov striedavej osobnej starostlivosti, ako aj o vývoji počtu detí, ktorých sa dotýka – v komparácii s inými rozhodnutiami o zverení dieťaťa do starostlivosti. Zhŕňa skúsenosti zainteresovaných aktérov participujúcich na rozhodovaní o tomto inštitúte v konkrétnych empirických prípadoch. Upozorňuje na možné riziká vo vzťahu k princípu „najlepšieho záujmu dieťaťa“ a konfrontuje naše legislatívne nastavenie tohto inštitútu so zahraničnými skúsenosťami. V závere navrhuje niekoľko odporúčaní, ktoré by mohli predchádzať situáciám, aby sa inštitút striedavej osobnej starostlivosti nedostával v praxi do polohy ohrozovateľa ľudských práv jednotlivých členov rodiny, predovšetkým žien a detí. Odporúča predovšetkým pozorné preskúmanie ohrozenia násilím medzi členmi rodiny pred samotným rozhodovaním o striedavej osobnej starostlivosti. Výskumná správa bude sfinalizovaná koncom februára 2017.

4.17. Zlepšovať aplikačnú prax v oblasti ochrany práv detí v súdnych konaniach

Spôsob plnenia: Organizovať pravidelné pracovné stretnutia sudcov (P-agendy) a zástupcov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a subjektov pôsobiach v oblasti ochrany práv detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR

Spoluzodpovední gestori: MPSVR SR, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov - Úsmev ako dar

Spolupracujúce subjekty: akreditované subjekty, profesijné združenia a iné reprezentatívne združenia

Indikátor: počet stretnutí

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa uskutočnili **dve pracovné stretnutia sudcov vybavujúcich agendu P** so zástupcami Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, právnických fakúlt, sekretariátu Výboru pre deti a mládež, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, úradov práce, detských domovov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 sa v Inštitúte vzdelávania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v Omšeni uskutočnili dve pracovné stretnutia so sudcami zaoberajúcimi sa agendou P so zástupcami Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, právnických fakúlt, sekretariátu Výboru pre deti a mládež, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, úradov práce, detských domovov. Ich cieľom bolo získať najmä ďalšie podnety na novelizáciu ohľadne problémov

vyplývajúcich zo súdnej praxe a zároveň precizovať doteraz zhromaždené námety. Osobitne významné bolo 10. pracovné stretnutie sudcov vybavujúcich agendu P v dňoch 24. – 25. novembra 2014, na ktorom vystúpil Dr. Jürgen Rudolph, advokát v meste Koblenz a bývalý sudca rodinného súdu Cochem, zakladateľ tzv. Cochemského modelu. Osobne predstavil sudcom **model interdisciplinárnej spolupráce profesií pracujúcich s konfliktom v rodine**. Predstavil ako zakladateľ **"Cochemskú prax"**, ktorá oddeľuje spor partnerov od dobra detí. Jürgen Rudolph sa spoločne s advokátmi, odborními starostlivosťou o dieťa a súdnymi znalcami zaslúžil hlavnou mierou o vypracovanie uvedeného postupu. Predstavuje, okrem iného, na príkladoch z praxe, že je možné aj v zdanlivo bezvýhodiskových situáciách nájsť riešenia, ktoré sú v záujme dobra detí a nakoniec aj ich rodičov. V čase, keď páry už nevyhnutne nezostávajú po celý život spolu, je potrebné, aby tieto zmeny zohľadňovali aj prax rodinného práva.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 sa v Inštitúte vzdelávania MS SR v Omšeni uskutočnili **dve pracovné stretnutia so sudcami zaoberajúcimi sa agendou P so zástupcami** MS SR, MPSVR SR, UPSVaR, MŠVVŠ SR, Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch, sudkyňou Ústavného súdu ČR, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, Fóra riaditeľov detských domovov, Aliancie žien Slovenska.

Prvé pracovné stretnutie sa realizovalo v termíne 30. a 31. marca 2015 (témy: striedavá starostlivosť v judikatúre českého Ústavného súdu a právo dieťaťa na účasť v súdnom konaní; zákonnosť postupu súdov pri rozhodovaní o návrhoch na určenie vyživovacej povinnosti voči plnoletým nezaopatreným deťom – študentom vysokých škôl; predstavenie nového modelu koordinácie ochrany detí pred násilím; príčiny vynímania detí z rodín na Slovensku; možnosť riešenia manželských kríz; zodpovedanie otázok rodinnoprávných súdov znalcom podľa nového zákona o znalcoch); druhé pracovné stretnutie v termíne 1. a 2. decembra 2015 (témy: nové inštitúty zákona č. 175/2015 Z.z.; praktická pomoc rodinám v kríze; vynímanie detí predbežnými opatreniami; ako zastaviť násilie na ženách – sociálne intervenčné programy pre páchatel'ov domáceho násilia v systéme restoratívnej justície).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V máji sa v Inštitúte vzdelávania MS SR v Omšeni uskutočnilo pracovné stretnutie sudcov vybavujúcich agendu P v kooperácii so Spoločnosťou priateľov detí a detských domov – Úsmev ako dar. Za zmienku k téme ochrany práv detí stojí i **pilotné podujatie „Zvládanie záťažových situácií pri výkone súdneho rozhodnutia“** pre sudcov a vyšších súdnych úradníkov agendy P a zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“, ktoré sa realizovalo v Inštitúte vzdelávania MS SR v Omšeni na prelome novembra a decembra 2016. A rovnako tak treba spomenúť i **„Seminár k zvyšovaniu odborných a osobnostných zručností právnych profesií pri ochrane detí“** pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, ktorý sa konal v decembri 2016 v Inštitúte vzdelávania MS SR v Omšeni.

4.18. Odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy, ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi vrátane spružnenia viacerých mechanizmov a reagovať na ciele zakotvené vo vzťahu k ochrane rodiny v programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky

Spôsob plnenia: Predloženie návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, sudcovia venujúci sa agende PaNc
--

Indikátor: legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2014 - splnená:

pozri odpočty k úlohe 2.1, 2.12, 3.2 a 4.21

*4.19. Zvýšiť ochranu detí posilnením všeobecného princípu najlepšieho záujmu dieťaťa v novej rodinnoprávnej úprave zaradenej do nového Občianskeho zákonníka

Spôsob plnenia: Pokračovanie v príprave rekodifikácie Občianskeho zákonníka

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: predloženie návrhu Občianskeho zákonníka do legislatívneho procesu

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Komisia pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka zriadená ministrom spravodlivosti zložená z expertov na vybrané právne oblasti

Indikátor: vypracovanie návrhu nového Občianskeho zákonníka

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa pokračovalo v príprave rekodifikácie Občianskeho zákonníka.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Komisia pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka pokračovala v príprave rekodifikácie Občianskeho zákonníka. Plánovaný termín predloženia návrhu nového Občianskeho zákonníka do legislatívneho procesu na konci roka 2015 zostáva zachovaný.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Pôvodný termín rok 2014 bol prolongovaný na „predloženie návrhu nového Občianskeho zákonníka do legislatívneho procesu do konca roka 2015“. Úloha je však stále v procese priebežného plnenia. V novembri 2015 bola ministrom spravodlivosti vymenovaná **nová Komisia pre rekodifikáciu súkromného práva** zložená z expertov na vybrané právne oblasti, **ktorá by mala pokračovať v príprave nového Občianskeho zákonníka**. Bez ohľadu na postup prípravných prác na novom Občianskom zákonníku bola problematika všeobecného princípu najlepšieho záujmu dieťaťa posilnená v priebehu roka 2015 už v aktuálne platnej právnej úprave (podrobne vid. plnenie cieľa 2.1).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Dňom 1. mája 2016 nadobudol účinnosť Organizačný poriadok 12/2016 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 28. apríla 2016 č. 41557/2016/100, ktorým sa o. i. zrušila Sekcia civilného práva a **zriadil sa samostatný Odbor rekodifikácie občianskeho práva**, organizačne začlenený priamo pod ministerku spravodlivosti Slovenskej republiky. Odbor rekodifikácie občianskeho práva o. i. zabezpečuje administratívny a technický servis a prípravu stretnutí Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva, vypracováva podklady pre plnenie úloh Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva a organizačne a administratívne zabezpečuje činnosť Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva. V rovine legislatívnych úloh Komisia pre rekodifikáciu súkromného práva **naďalej pracuje na príprave návrhu nového Občianskeho zákonníka**, ktorého súčasťou by malo byť i rodinné právo.

*4.20. Spružniť a zrýchliť súdne konania, odstrániť priedahy vrátane vecí starostlivosti súdu o maloletých. Odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy, ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi.

Spôsob plnenia: Pokračovanie v príprave rekodifikácie Občianskeho súdneho poriadku

Časový harmonogram/termín (s)plnenia:

predloženie do legislatívneho procesu návrhu Legislatívneho zámeru Občianskeho súdneho poriadku do konca roka 2013; predloženie návrhu paragrafového znenia návrhu nového Občianskeho súdneho poriadku do legislatívneho procesu v priebehu roka 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Komisia pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku zriadená ministrom spravodlivosti zložená z expertov na vybrané právne oblasti

Indikátor: vypracovanie Legislatívneho zámeru Občianskeho súdneho poriadku, vypracovanie návrhu nového Občianskeho súdneho poriadku

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky **predložilo v roku 2013 do legislatívneho procesu Legislatívny zámer rekodifikácie civilného práva procesného**. Vláda Slovenskej republiky schválila tento materiál dňa 5. júna 2013 uznesením č. 283. V zmysle bodu B. 1 tohto uznesenia rezort spravodlivosti predloží návrhy zákonov vypracovaných na základe schváleného legislatívneho zámeru na rokovanie vlády Slovenskej republiky do 30. septembra 2014. Cieľom pripravovanej úpravy je okrem iného aj **spružnenie mechanizmu súdnych konaní vrátane starostlivosti súdu o maloletých**. Na príprave jednotlivých častí pracujú osobitné subkomisie.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

MS SR pokračovalo v príprave rekodifikácie procesných kódexov. Návrhy zákonov Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok boli dňa 27. novembra 2014 prerokované a schválené Legislatívnou radou vlády SR. Vláda SR schválila tieto kódexy na svojom rokovaní dňa 17. decembra 2014¹¹⁷. Aktuálne boli návrhy týchto kódexov **predložené na rokovanie do Národnej rady SR** (parlamentné tlač 1333, 1334, 1335).

Odpočet plnenia za rok 2015 - splnená:

MS SR v spolupráci s Komisiou pre rekodifikáciu občianskeho súdneho poriadku predložilo v roku 2015 do legislatívneho procesu návrhy zákonov **Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok**, ktorých cieľom je najmä zefektívniť a zrýchliť súdne konanie. **NR SR schválila na svojom rokovaní 21. mája 2015 návrhy procesných kódexov** a tieto boli publikované v Zbierke zákonov, ktoré **nadobudnú účinnosť 1. júla 2016**: Civilný sporový poriadok bol publikovaný pod číslom 160/2015 Z. z., Civilný mimosporový poriadok bol publikovaný pod číslom 161/2015 Z. z., Správny súdny poriadok bol publikovaný pod číslom 162/2015 Z. z. Z novelizačných zmien vyberáme nasledovné:

Podobne ako zákon o rodine č. 36/2005 Z. z. v znení jeho novely č. 175/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2016, tak aj zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok s účinnosťou od 1. júla 2016 (ďalej ako „CMP“) plne rešpektuje a akcentuje práva vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa (najmä čl. 12), zo súvisiacich Všeobecných komentárov k Dohovoru o právach dieťaťa (najmä č. 10, 12 a 14). Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa je zakotvené už v úvodnom čl. 4 CMP, podľa ktorého *„súd aplikuje a interpretuje právo rovnako vo vzťahu k všetkým účastníkom konania. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme a ak je to vhodné, informuje dieťa o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa priebehu konania a veci samej. Ak je účastníkom konania osoba so zdravotným postihnutím, zabezpečí súd účinný prístup k spravodlivosti na rovnakom základe s ostatnými účastníkmi konania.“* **Názor maloletého súd zisťuje spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti (§ 38 CMP)**. V tomto prípade je pretavené právo dieťaťa na slobodné vyjadrenie svojho názoru v prebiehajúcom súdnom konaní (čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa). Zisťovanie názoru maloletého je obligatórnou súčasťou postupu súdu, pričom **vyjadrenie názoru dieťaťa nie je podmienené vekovou hranicou ani rozumovou vyspelosťou, ale schopnosťou vyjadriť ho a to primárne samostatne**.

Taktiež v konaniach vo veciach určenia rodičovstva (určenie materstva, určenie otcovstva, zapretie otcovstva a konanie o prípustnosti podania návrhu na zapretie otcovstva dieťaťom) sa pri určení miestnej príslušnosti ako prvoradý určuje záujem maloletého dieťaťa, a teda **miestne príslušný je súd, v ktorého obvode má dieťa bydlisko**. Obdobne je tomu aj v konaniach vo veciach starostlivosti súdu o maloletých.

Zásadnou zmenou tiež prešlo konanie o návrat maloletého do cudziny vo veci neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (tzv. únosové konania). Ide o konanie, v rámci ktorého súd rozhoduje, či bolo dieťa na území Slovenskej republiky premiestnené oprávnene alebo neoprávnene. V tomto konaní sa postupuje podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí a nariadenia o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. V tomto konaní súd prihliada predovšetkým na najlepší záujem dieťaťa, avšak musí rozhodnúť veľmi rýchlo, preto vykonáva dôkazy v nevyhnutnom rozsahu. V CMP sa teda dôsledne aplikujú ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa, vrátane princípu najlepšieho záujmu dieťaťa.

¹¹⁷ Civilný sporový poriadok uznesením č. 651; Civilný mimosporový poriadok uznesením č. 650; Správny súdny poriadok uznesením č. 652

Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“), CMP i Správny súdny poriadok (ďalej ako „SSP“) si ako jeden z primárnych cieľov kladú zrýchliť súdne konanie. Primárnym prostriedkom na zefektívnenie, a teda aj zrýchlenie súdneho procesu je **nová právna úprava doručovania**, obsiahnutá v ustanoveniach CSP, subsidiárne aplikovateľná aj na CMP, ktorá reaguje na jedno z najväčších negatív doterajšej právnej úpravy civilného procesu, a to prietahov v konaní. Súdne konanie sa má zrýchliť **zavedením nových moderných prvkov elektronickej komunikácie s procesnými stranami**, ale predovšetkým zavedením princípu prísnej zodpovednosti za správnosť údajov zapísaných vo verejných registroch, ako aj prísnou fikciou doručovania.

Ďalším prostriedkom spružnenia a zefektívnenia súdneho konania je zabezpečenie koncentrácie súdneho procesu prostredníctvom **sudcovej a zákonnej koncentrácie konania** v súlade s princípom arbitrárneho poriadku, ktorý umožňuje sudcovi koncentrovať určité procesné úkony strán a sankcionovať nedodržanie ním stanovených procesných lehôt vo forme procesnej preklúzie, t.j. straty možnosti vykonať požadovaný úkon. Zákon teda kladie zvýšené požiadavky na procesnú aktivitu sporových strán, resp. účastníkov konania (v CMP) a s tým spojenú procesnú zodpovednosť so sankčnými dôsledkami v prípadoch procesnej pasivity.

Prietahom v konaní by podľa nového CSP mal zabrániť aj **nový inštitút predbežného prejednávania sporu**, ktorý kladie osobitné nároky na procesnú diligenciu sporových strán (účastníkov konania), ako aj na pripravenosť sudcu. Pri správnej a uvážlivej aplikácii tento inštitút výrazne zrýchli konanie, má slúžiť na vyjasnenie predmetu sporu a vydiskutovanie si procesných možností vrátane možnosti ukončiť spor zmierlivým spôsobom. K ďalším prostriedkom, ktoré by mali prispieť k zrýchleniu konania je **zjednodušenie právnej úpravy trov konania, zavedenie obligatórneho právneho zastúpenia v konaniach podľa kritéria ratio causae**, čím sa súd odbremení od viacerých povinností (napr. manuálna povinnosť súdu), **zavedenie sťažnosti** ako prostriedku procesnej obrany, ktorý nemá devolutívny účinok a rozhodovať o ňom bude sudca súdu prvej inštancie. Najmä pokiaľ ide o spomínané trovy konania, opätovne sa zavádza rozhodovanie o náhrade trov konania bez návrhu, keďže návrhovosť tohto konania spôsobovala v praxi zbytočné aplikačné problémy a viedla k neúmernému predlžovaniu súdneho konania v dôsledku podávania opravných prostriedkov. O samotnom nároku rozhoduje súd, pričom konkrétnu výšku trov konania ponecháva na rozhodnutie súdneho úradníka. Tým, že rozhodnutie súdneho úradníka prichádza do úvahy až po právoplatnom skončení veci, sa konanie zefektívňuje a zhospodárňuje. Proti rozhodnutiu súdneho úradníka je prípustná sťažnosť, ktorej vybavenie však bude zjednodušené tým, že vec je právoplatne skončená. Na rozdiel od CSP, inštitút náhrady trov konania bude v mimosporových konaniach mimoriadne zriedkavo aplikovateľný, je preto účelné, aby v týchto zriedkavých prípadoch rozhodoval súd len na návrh. Ak o tomto nároku rozhodne, na rozdiel od všeobecnej koncepcie CSP rozhoduje jediným rozhodnutím o nároku, aj o vyčíslení náhrady trov konania.

V systéme opravných prostriedkov došlo k úprave postupu odvolacieho súdu, ktorý ak rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a následne bolo po opätovnom rozhodnutí súdu prvej inštancie voči tomuto rozhodnutiu podané odvolanie, nesmie už rozhodnúť tak, že vec opätovne zruší a vráti súdu prvej inštancie ale musí rozhodnutie potvrdiť alebo zmeniť, teda vo veci rozhodnúť. Uvedenou úpravou sa má zamedziť opakovanému zrušovaniu rozhodnutí súdu prvého stupňa a k neúmernému predlžovaniu konania.

Pokiaľ ide o zrýchlenie konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, nový CMP sa snaží eliminovať prípady, keď *ex lege* vyplývajú lehoty pre rozhodnutie súdu, avšak protektívna funkcia mimosporových konaní a osobitne záujmy maloletého dieťaťa odôvodňujú zásadné ponechanie pôvodnej právnej úpravy lehôt v konaní o osvojiteľnosti, pričom **v konaní o osvojení dieťaťa sa** na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy § 181 ods. 5 OSP **lehota 1 roka skrakuje na šesť mesiacov**. Komplexná úprava starostlivosti súdu o maloletých v CMP indikuje potrebu normatívne upraviť aj inštitút neodkladného opatrenia vo veciach osobnej starostlivosti, ako aj vo veciach výkonu oprávnenia vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Pri neodkladnom opatrení vo veciach osobnej starostlivosti o maloletého predkladateľ zachováva lehotu 7 dní od doručenia návrhu na rozhodnutie vrátane jeho vyhotovenia, pričom zohľadňuje osobitnú vykonateľnosť, v ktorom prípade súd rozhodnutie vydá a doručí do 24 hodín od doručenia návrhu.

4.21. Zhromaždiť poznatky o problémoch súdnej praxe vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a následne riešiť v kontexte pripravovanej novelizácie zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine

Spôsob plnenia: Pracovné stretnutie sudcov v Inštitúte vzdelávania v Omšeni s cieľom diskutovať o podnetoch k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Inštitút vzdelávania v Omšeni, sudcovia venujúci sa agende PaNC

Indikátor: zorganizovanie pracovného stretnutia so sudcami v Inštitúte vzdelávania v Omšeni –zhromaždenie a zapracovanie podnetov k návrhu novely zákona o rodine

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V roku 2013 sa uskutočnili **dve pracovné stretnutia sudcov vybavujúcich agendu P** so zástupcami Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, právnických fakúlt, sekretariátu Výboru pre deti a mládež, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, úradov práce, detských domovov.

Na pracovnom stretnutí boli vo všeobecnosti diskutované inštitúty novely zákona o rodine a to v tomto rozsahu:

- vymedzenie kritérií najlepšieho záujmu dieťaťa – inšpirácia v rakúskej právnej úprave účinné od 1. 2. 2013,
- otázka zakotvenia právnej úpravy trvalého alebo prechodného vystaňovania sa dieťaťa do cudziny v kontexte medzinárodných únosov detí,
- striedavá osobná starostlivosť,
- zapieranie otcovstva určeného podľa I. domnienky,
- koncepcia výchovných opatrení; výchovné opatrenia voči trestne nezodpovedným deťom za ich protispoločenské správanie.

**4.22. Podpora rozvoja vybraných opatrení SPODaSK s cieľom predchádzať vyňatiu dieťaťa z rodiny a s cieľom sanácie rodiny*

Spôsob plnenia: Rozšírenie implementácie Inovatívneho modelu sanácie rodiny

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017 a nasl. (11/2018)

Zodpovedný gestor: Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Indikátor: počet rodinných asistentov pôsobiacich na úradoch PSVR (cieľový stav: 125 osôb); počet odborných tímov na realizáciu výchovných opatrení a úloh s nimi spojených v pôsobnosti úradov PSVR (cieľový stav: 79, t.j. 158 osôb); počet vytvorených programov výchovných opatrení (výchovný program, sociálny program, program sociálneho poradenstva a psychologického poradenstva)

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V rámci Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti bol v roku 2016 na úradoch PSVaR **navýšený počet rodinných asistentov o 33** nových zamestnancov. K 31. decembru 2016 pôsobilo na úradoch PSVaR **celkovo 112 rodinných asistentov**. V priebehu roka 2016 boli postupne na úradoch PSVaR vytvárané podmienky na vznik 79 odborných tímov (v zložení 1 sociálny pracovník a 1 psychológ) na realizáciu výchovných opatrení a úloh s nimi spojených v pôsobnosti úradov PSVaR. K 31. decembru 2016 na úradoch PSVaR pôsobilo 65 plne obsadených odborných tímov na realizáciu výchovných opatrení.

V roku 2016 bol vytvorený **Súbor programov výchovných opatrení** (výchovný program, sociálny program, program sociálneho poradenstva a program iného odborného poradenstva). Súbor programov výchovných opatrení bol následne odprezentovaný vedúcim zamestnancom oddelení SPODaSK, zástupcom kmeňových zamestnancov oddelení SPODaSK a členom odborných tímov, ktorí absolvovali 5-dňové vzdelávanie.

*4.23. Podpora práce s rodinou

Spôsob plnenia: Podpora náhradnej rodinnej starostlivosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017 a nasl. (11/2018)

Zodpovedný gestor: Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Indikátor: vytvorený program odbornej podpory pre náhradnú rodinnú starostlivosť, súčasťou ktorého bude aj inovovaný a aktualizovaný program prípravy pre náhradnú rodinnú starostlivosť; počet odborných tímov pre náhradnú rodinnú starostlivosť (cieľový stav: 46 odborných tímov, t.j. 92 zamestnancov)

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 bol **aktualizovaný program prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť II**. Zároveň bol **vytvorený program odbornej podpory náhradnej rodinnej starostlivosti**, ktorý bol odprezentovaný a je pripravené verejné obstarávanie, ktoré zahŕňa aj vzdelávanie na zabezpečenie vzdelávania pre členov odborných tímov pre náhradnú rodinnú starostlivosť

Na úradoch PSVaR boli v priebehu roka 2016 postupne vytvárané podmienky na vytvorenie odborných tímov na realizáciu podpory pre náhradnú rodinnú starostlivosť v zložení 1 psychológ a sociálny pracovník, príp. iný odborný zamestnanec. Na úradoch PSVaR k 31. decembru 2016 pôsilo 43 plneobsadených odborných tímov na realizáciu podpory pre náhradnú rodinnú starostlivosť.

*4.24. Podpora pestúnskej starostlivosti

Spôsob plnenia: Vytvorenie a pilotné overenie programu podpory pestúnskej starostlivosti pre ťažko umiestniteľné deti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017 a nasl.

Zodpovedný gestor: Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Indikátor: vytvorený program podpory pestúnskej starostlivosti pre ťažko umiestniteľné deti

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Uvedená úloha sa plní v rámci Národného projektu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti. Vzhľadom na plán aktivít a finančný objem aktivity, odbor SPODaSK pripravuje a špecifikuje podklady pre verejné obstarávanie. Dodávateľ v rámci aktivity **vytvorí a pilotne overí postup odbornej podpory pestúnskej starostlivosti pre ťažko umiestniteľné deti** v dvoch krajoch SR po dobu 1 roka. Na pilotné overenie odbornej podpory boli vybrané kraje na základe kritéria priemernej početnosti detí v pestúnskej starostlivosti a žiadateľov o NRS (vychádzajúc z ročných štatistík). Samotná realizácia bude prebiehať na úradoch PSVR prostredníctvom zamestnancov oddelení SPODaSK. Vytvorený postup bude zameraný na **vytvorenie špecifických modulov** ako nadstavba k existujúcej príprave na NRS zamerané na ťažko umiestniteľné deti, podporu pestúnskej starostlivosti so zameraním na zvýšenie záujmu o pestúnsku starostlivosť a odbornú podporu náhradnej rodinnej starostlivosti.

*4.25. Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach

Spôsob plnenia:

- 1. Implementácia a inovácia programov a aktivít zameraných na prácu s dieťaťom a jeho rodinou.**
- 2. Zvyšovanie kompetencií a zručností, kvalitatívne posilnenie kapacít v zariadeniach SPODaSK.**
- 3. Tvorba a implementácia programov pre prácu s deťmi umiestnenými v zariadeniach SPODaSK na základe výchovného opatrenia.**
- 4. Aktualizácia a implementácia transformačných plánov zariadení SPODaSK.**
- 5. Podpora osvetu, informačných kampaní a výmeny skúseností s cieľom poskytnúť širšej verejnosti informácie o transformácii a deinštitucionalizácii.**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: začiatok 2016 a nasl.

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: 66 štátnych detských domovov, 23 neštátnych detských domovov, 18 krízových stredísk (u niektorých KS je zriaďovateľom samosprávny kraj)

Indikátor:

1. Počet novovytvorených pracovných miest v zariadeniach SPODaSK; Aplikácia Inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny v zariadeniach SPODaSK; Aplikácia Príručky o transkultúrnom prístupe do všetkých zariadení SPODaSK;
2. Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov zariadení SPODaSK zameraných na prácu s dieťaťom a s jeho rodinou;
3. Vytvorenie a inovácia programov výchovných opatrení, ktoré budú realizované v zariadeniach SPODaSK v závislosti od potrieb dieťaťa a jeho rodiny; Vytvorenie a inovácia programu podpory a rozvoja rodičovských zručností v podmienkach zariadení SPODaSK;
4. Aktualizácia a implementácia transformačných (DEI) plánov zariadení SPODaSK;
5. Propagácia procesu transformácie a DEI, príklady dobrej praxe, propagácia profesionálneho rodičovstva; Výmena skúseností v oblasti DEI náhradnej starostlivosti so zahraničnými partnermi v rámci EÚ.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 bola ukončená príprava aktivít **Národného projektu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach**. Spustenie aktivít tohto NP je podmienené zmením ustanovenia Stratégie financovania EŠIF, podľa ktorého by sa partneri projektu (neštátne DeD a KS) museli na výdavkoch projektu, ktoré sú na nich naviazané, podieľať 5% spolufinancovaním. Keďže partneri vstupovali do prípravy projektu za iných podmienok, pri nulovom spolufinancovaní, Združenie zástupcov neštátnych DeD a Asociácia KS požiadali ministra MPSVR SR o rokovanie s MF SR, s cieľom udelenia výnimky z účasti na NP vlastnými zdrojmi. Je predpoklad, že dôjde k posunu realizácie NP a skráteniu doby realizácie aktivít NP.

5. Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť

Strategický cieľ: Prijíť a realizovať potrebné opatrenia vo všetkých sférach života detí týkajúcich sa zdravia a zdravého vývoja

Čiastkové ciele:

5.1. Integrovať deti so zdravotným postihnutím do života spoločnosti

Spôsob plnenia: Rozvoj všetkých podporných nástrojov s cieľom integrácie detí so zdravotným postihnutím do spoločnosti, s cieľom zabezpečiť prístup k všetkým druhom služieb a bezbariérovej prepravy do inštitúcií, najmä vzdelávacích a kultúrnych

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, neverejní poskytovatelia

Indikátor: počet novo registrovanej prepravnej služby; počet detí, ktorým bol poskytnutý iný podporný nástroj

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

S cieľom podporiť sociálne začlenenie fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, vrátane detí s ťažkým zdravotným postihnutím, do spoločnosti štát poskytuje týmto osobám pomoc vo forme **peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia**. Ide o účelové opakované alebo jednorazové príspevky (14 druhov príspevkov), ktoré sú financované výlučne zo štátneho rozpočtu. V roku 2013 bola touto formou poskytovaná **pomoc priemerne 10 250 deťom mesačne** a dospelým osobám opatroujúcim deti s ťažkým zdravotným postihnutím bol poskytnutý príspevok na opatrovanie priemerne v 5 436 prípadoch mesačne. S cieľom zabezpečiť prepravu bol poskytnutý peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla 607 deťom a 8 deťom peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla. Priemerne mesačne bol 38 deťom poskytovaný peňažný príspevok na prepravu a 4 779 deťom bol poskytovaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s reprezentatívnymi organizáciami osôb so zdravotným postihnutím, ako aj a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy a orgánmi samosprávy pripravilo „**Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020**“, ktorý vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012-2016. Nový Národný program je tvorený ako otvorený dokument, obsahuje základné úlohy na obdobie rokov 2014 – 2020. Bol pripravovaný za účasti viacerých odborníkov z rôznych oblastí tak, aby bolo pokryté nielen široké spektrum jednotlivých oblastí, ale zároveň, aby bola zabezpečená aj prepojenosť a kompatibilita všetkých opatrení a úloh. Jednou z oblastí Národného programu je aj oblasť „Deti so zdravotným postihnutím“¹¹⁸.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytlo v roku 2013 dotáciu v zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z. z. na **podporu a rozvoj terénnej formy sociálnej služby** (prepravná služba) piatim subjektom v celkovej výške 109 000 Eur. Účelom poskytnutej dotácie bol nákup špeciálne upraveného motorového vozidla pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, teda aj deťom. Z týchto piatich subjektov boli traja neverejní poskytovatelia (2 neziskové organizácie, 1 občianske združenie) a dvaja verejní poskytovatelia (obec).

Vo všetkých zariadeniach sociálnych služieb ŽSK prebieha (v niektorých už aj prebehol) **proces postupného odstraňovania bariér, predovšetkým technických a priestorových** (bezbariérové vstupy do budov, odstraňovanie prahov, inštalovanie výťahov, zdvíhacích plošín a zariadení, schodolezov, rekonštrukcia sociálnych zariadení a pod.). V rámci **procesu transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb** sú vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb vytvárané podmienky pre znižovanie kapacity a zväčšovanie ubytovacej plochy izieb za účelom zvyšovania kvality poskytovaných služieb humanizáciou prostredia

¹¹⁸ vláda SR materiál schválila dňa 15. januára 2014 uznesením č. 25/2014

a vytváraním pocitu väčšieho súkromia (napr. DSS a ŠZ Slniečko Oščadnica). V rámci integrácie sú deti a mládež zo zariadení sociálnych služieb zapojení do rôznych projektov, v rámci jedného zariadenia sociálnych služieb bol vytvorený kadernícky salón, v ktorom vyučená klientka poskytuje svoje odborné zručnosti v prospech zariadenia, pre ostatných klientov. Klienti zariadenia sociálnych služieb sa pod odborným dohľadom taktiež spolupodieľajú na **označovaní cyklotrás, čo v rámci projektu predstavuje jednu z inovatívnejších foriem integrácie.**

Slovenská republika sa v roku 2013 zúčastnila na pôde Svetovej organizácie duševného vlastníctva rokovaní o uzavretí **Marakéšskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby, teda aj deti, nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania**, ktorá zavádza medzinárodné pravidlá, pomocou ktorých sa má dosiahnuť, aby aj nevidiacim osobám, osobám so zrakovým postihnutím alebo s inou poruchou čítania bolo zaručené právo na informácie a právo na výskum a vzdelávanie prostredníctvom lepšieho prístupu k dielam a ich kópiám v prístupnom formáte, ako aj prostredníctvom podpory vzájomnej cezhraničnej výmeny diel a ich kópií v prístupných formátoch medzi zmluvnými stranami a oprávnenými právnickými osobami. Zmluva je otvorená na podpis rok po jej prijatí, t.j. do 28. júna 2014. V súčasnosti prebieha na pôde Európskej únie rokovanie o otázke prístúpenia k tejto medzinárodnej zmluve na úrovni Európskej únie, alebo jednotlivých členských štátov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

MPSVR SR poskytlo v roku 2014 dotáciu v zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z. z. na **podporu a rozvoj terénnej formy sociálnej služby (prepravná služba) ôsmim subjektom v celkovej výške 170 000 Eur.** Účelom poskytnutej dotácie bol nákup špeciálne upraveného motorového vozidla pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, teda aj deťom. Z týchto ôsmich subjektov boli šiesti neverejní poskytovatelia (2 neziskové organizácie, 1 Slovenský červený kríž, 1 občianske združenie a 2 cirkevné organizácie) a dvaja verejní poskytovatelia (obec).

Štát naďalej poskytoval prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny deťom s ťažkým zdravotným postihnutím a osobám vykonávajúcim ich opatrovanie **peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia** s cieľom podporiť sociálne začlenenie tejto skupiny detí. V roku 2014 **neprišlo k zásadným zmenám** v poskytovaní uvedenej formy pomoci.

S účinnosťou od 1. januára 2014 sa v zákone o sociálnych službách v rámci sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi ustanovil - zaviedol nový druh sociálnej služby, ktorou je **včasná intervencia pre dieťa so zdravotným postihnutím do sedem rokov veku a pre jeho rodinu**, keďže bez potrebnej pomoci môže dochádzať k ohrozeniu komplexného vývoja dieťaťa a súčasne k riziku sociálneho vylúčenia dieťaťa a jeho rodiny. V rámci tejto sociálnej služby sa poskytujú viaceré odborné činnosti, ako špecializované sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, rôzne preventívne aktivity a výkon stimulácie komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím rôznymi metódami a technikami zameranými na senzorické a motorické stimulácie. Cieľom týchto odborných činností je v súlade s holistickým prístupom zabezpečiť optimálny vývoj dieťaťa so zdravotným postihnutím. Službu včasnej intervencie možno poskytovať ambulantne alebo terénnou formou, napr. priamo v domácnosti, v ktorej žije dieťa so zdravotným postihnutím. Služba včasnej intervencie je sociálnou službou podľa zákona o sociálnych službách a môže ju poskytovať (tak ako aj iné druhy sociálnych služieb) verejný poskytovateľ sociálnej služby alebo neverejný poskytovateľ sociálnej služby za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách. Poskytovanie služby včasnej intervencie zabezpečuje na základe pôsobnosti ustanovenej zákonom o sociálnych službách vyšší územný celok (§81 písm.f) zákona o sociálnych službách).

ZMOS spolupracuje na plnení predmetnej úlohy na základe výziev a iniciatív zodpovedného gestora. V roku 2014 realizoval už desiaty ročník **súťaže Oskar bez bariér**, ktorým sa usiluje podnietiť samosprávy k zodpovednému prístupu pri eliminácii architektonických, administratívnych či sociálnych bariér, a tak posilňovať inkluzivitu obcí vo vzťahu k obyvateľom ohrozených sociálnym vylúčením. Napriek nepriaznivej finančnej situácii možno konštatovať, že úsilie miestnych samospráv nemá stagnujúcu tendenciu. V rámci aktuálnych podmienok sa hľadajú aj nové - inovatívne či menej tradičné spôsoby a opatrenia, ktoré sú v prospech zraniteľných skupín. Aj v roku 2015 má ZMOS ambíciu vyhlásiť najlepšie predložené projekty v rámci večerného galaprogramu 26. snemu ZMOS.

(TSK) Z počtu 20 614 žiakov (EDUZBER 2013 – počet žiakov pre šk. rok 2013/2014) bolo 759 žiakov (3,68 %) so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Zo 759 integrovaných žiakov študujúcich na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK bolo najviac žiakov 667 (87,87 %) **s vývinovou poruchou učenia a s poruchou aktivity a pozornosti**, 86 žiakov (11,33 %) s telesným postihnutím, so sluchovým postihnutím a so zrakovým postihnutím a najmenej 6 žiakov (0,8 %) s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia. Integrovaným žiakom boli vytvorené vhodné podmienky na štúdium – v prípade potreby im bolo umožnené študovať podľa individuálnych študijných plánov. Špecifický prístup k deťom a žiakom so zdravotným znevýhodnením bol zabezpečený schválenými **vzdelávacími programami pre jednotlivé kategórie týchto žiakov**, ktoré sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu a **možnosti uplatňovania individuálneho prístupu** k vzdelávaniu žiakov so zdravotným postihnutím najmä znížením počtu v triedach pre týchto žiakov a zodpovedajúcim personálnym obsadením. TSK okrem zariadení pre deti a mládež, ktoré má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, **finančne podporuje aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb** – Denné centrum Frézia Partizánske, n. o., Orchidea, n. o., NOVÝ DOMOV n. o., Občianske združenie Čistá duša, AUTIS. Neziskové organizácie poskytujú pomoc a podporu rodinám s postihnutými deťmi s cieľom dosiahnutia čo najbežnejšieho spôsobu života takýchto rodín. Podporujú vývojovú úroveň dieťaťa aj v rodinnom prostredí, poskytujú kvalitné služby reagujúce na individuálne potreby klientov, odbornú a komplexnú starostlivosť, presadzovanie rovnosti práv všetkých bez zreteľa na vek, pohlavie, fyzický a duševný stav. Snahou činnosti zariadení je komplexná podpora telesného, sociálneho a duševného rastu v maximálnych intenciách reálneho postihnutia prostredníctvom celkového podporovaného rozvoja osobnosti, stimulácia zvyšovania miery samostatnosti, upevňovania a rozvoj sebaobslužných a hygienických návykov, stravovacích a stolovacích návykov. Súčasťou je záujmová a výchovno – vzdelávacia činnosť, kultúrna a rekreačno – rehabilitačná činnosť, voľnočasové aktivity v rámci miery adaptability klienta, podpora a tréning základného trívia.

(TTSK) Všetky aktivity realizované mimo Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých Rohov (DSSpDD Rohov) v roku 2014 smerovali k integrovaniu klientok DSSpDD Rohov do spoločnosti. Klientky - deti sa aktívne zúčastňovali všetkých akcií, napr. Prezentačná výstava výtvarných prác klientov zariadení sociálnych služieb TTSK v Senici, Benefičný koncert klientov zariadení sociálnych služieb TTSK v Senici, Benefičný koncert v Šaštíne, vystúpenia na kultúrno-spoločenských akciách v spriatelnených zariadeniach sociálnych služieb, Dogfest v Rohove za účasti klientov zariadení sociálnych služieb TTSK, jednodňové výlety do Lednic (ČR) a do Šaštína - púť v sprievode kňaza, návštevy výstav, napr. „Senické zlaté jabíčko“ v ZUŠ Senica, návšteva ZŠ v Senici a spoločný program so žiakmi, návšteva Okresnej knižnice v Senici, a pod. Na prepravu sa využívali autobusy, financované Občianskym združením Promethea, mestská hromadná doprava a prepravná služba ČK v Senici (s rampou pre vozíčkarky).

OZ Zelený dom Skalica pri Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých v Skalici realizuje každoročne **projekt „Dielničky Zeleného domu“**, ktorého cieľom je pozitívne ovplyvniť fyzickú i psychickú kondíciu mentálne i fyzicky postihnutých detí, prispieť k ich všeobecnému rozhľadu, upevniť ich vzájomné emocionálne väzby a obohatiť ich o nové pozitívne zážitky. Predovšetkým však projekt sleduje predstavenie života, práce a zručností klientov s mentálnym postihnutím zdravej populácii, sprostredkuje oboznámenie sa so základmi rôznych výtvarných techník a umožňuje vyskúšať si tie, s ktorými postihnutí ľudia pracujú. Prioritou je aktívne zapojenie detí, mládeže a verejnosti do tvorby a rozvíjanie ich tvorivosti, fantázie, zručnosti a sebavyjadrenia. V priebehu roka 2014 boli v niekoľkých etapách prezentované rôzne druhy výtvarných a arteterapeutických techník na základných a stredných školách v Skalici a Senici, do projektu boli zapojení seniori z Mestského centra sociálnych služieb v Skalici – Štíboru. Tieto aktivity pomáhajú **spájať svet zdravých detí i seniorov a postihnutých osôb**, a tiež odstraňovať predsudky a bariéry, ktoré ešte stále v spoločnosti existujú. Ďalšou z aktivít bolo aj stretnutie hendikepovanej mládeže počas podujatia Tradičné umelecké remeslá v Skalici, kde spoločne s profesionálnymi umeleckými remeselníkmi boli verejnosti prezentované schopnosti a umelecké vyjadrenie postihnutých osôb. V decembri 2014 sa v rámci projektu uskutočnili **Vianočné dielničky**. Spolupracujúce subjekty - zariadenia sociálnych služieb Trnavského samosprávneho kraja, Zelený dům Pohody Hodonín, n.o., Centrum Kociánka Brno, materské, základné školy v Skalici, stredné školy v Skalici, Holíci a Senici. Spoluzodpovedným gestorom je OZ Tradičné ľudové umelecké remeslá. Podľa spätnej väzby od pedagógov zapojených škôl tieto aktivity **inšpirovali deti k praktizovaniu osvojených umeleckých techník aj v domácom prostredí, u študentov stredných škôl stúpol záujem o dobrovoľnícku činnosť a o spoločné odborné i voľnočasové aktivity**.

Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých v Skalici sa v roku 2014 zapojil do **medzinárodného projektu INTEGRA - podprogram Grundtvig (Učiace sa partnerstvá)**, ktorý bol schválený v roku 2012 Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu. Cieľom tohto projektu je výučba ergoterapeutov - učiteľov a osôb so zdravotným postihnutím. Klienti zariadenia sa v rámci participácie na aktivitách projektu v rámci pracovnej terapie (každý podľa svojich zručností a veku) naučili množstvo nových techník. Predmetom projektu je výučba ľudových remesiel, ktoré môžu vykonávať osoby so zdravotným postihnutím. Partnermi tohto projektu sú občianske združenie tradičné ľudové umelecké remeslá, domovy sociálnych služieb v Skalici, Českom Těšíně, v Krakove v Poľsku a maďarskom Mosonmagyaróváre. Gestorom je OZ Tradičné ľudové umelecké remeslá. Spolupracujúce subjekty - Dom Pomocy Społecznej im.Władysława Godynia w Krakowie, Mosonmayaróvári Éltés Mátyás Általános Iskola, Óvoda, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Diákotthon, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Centrum sociálních služeb Český Těšín, příspěvková organizace. Forma zapojenia detí – učenie sa navzájom ľudovým remeslám, technikám, vzájomná spolupráca a odovzdávanie si skúseností za účelom vytvárania dôstojnejších podmienok a skvalitňovania života znevýhodnených skupín obyvateľstva prostredníctvom dielničiek, prezentačných akcií a predajných akcií – v zariadeniach sociálnych služieb, na remeselnom jarmoku, v mestských a základných školách. Pre klientov bolo motivujúce všetko, čo je nové, nielen nové prostredie, zážitky, noví ľudia, ale aj techniky, s ktorými sa možno doteraz nestretli. Pocit úspechu, ocenenia u klientov zároveň eliminuje pocity menejcennosti, zvyšuje sebavedomie, rozvíja kreativitu, fantáziu, schopnosti, jemno - motorické a perцепčné zručnosti a napomáha integrácii klienta do spoločnosti.

(ŽSK) V nemocniciach a v poliklinike v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK a taktiež v budovách bývalých polikliník sú vybudované **bezbariérové vstupy**. V Kysuckej nemocnici s poliklinikou v Čadci v roku 2014 bola realizovaná rekonštrukcia a modernizácia výťahov. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK v rámci cielenej integrácie detí a mladých dospelých so zdravotným postihnutím do spoločnosti realizovali v priebehu roku 2014 mnohé integračné podujatia, ako napr.: v DSS SYNNOPIA, Žilina integračné viacdňové rekreačno-rekondičné pobyty pri mori a v tuzemsku za účasti klientov a ich rodín, alebo priateľov, rodinných príslušníkov; v DSS Méta Martin v roku 2014 založili divadelný súbor Pampelíny, ktoré členovia každoročne pripravujú divadelné predstavenie pre širokú verejnosť; DSS a ZPS Horelica boli účastníkmi III. Ročníka Medzinárodného týždňa rehabilitácie ľudí so zdravotným postihnutím podporený Vyšehradskými fondmi; CSS TROJLÍSTOK, Ružomberok sa zúčastnili vianočného kultúrneho programu troch generácií „Vianočné nebo“ ; DSS a ZNB Dolný Kubín sa aktívne zúčastnili na rôznych športových podujatiach („Parádny deň alebo športom ku šťastiu“ organizovaný každoročne Športovým gymnáziom v Žiline).

(NSK) V zmysle pedagogicko - organizačných pokynov na šk. rok 2014/2015 bolo riaditeľom škôl na porade riaditeľov stredných škôl v auguste 2014 odporučené “predchádzanie diskriminácii detí a žiakov so zdravotným postihnutím pri uplatňovaní práva na vzdelanie a podporiť vymožitelnosť práv súvisiacich so vzdelávaním osôb so zdravotným postihnutím garantovaných legislatívou SR”. V zmysle plnenia vybraných úloh vyplývajúcich z Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020, ktorý bol schválený Uznesením vlády SR č. 25 zo dňa 15. januára 2014, bolo odporučené riaditeľom stredných škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja - šíriť povedomie o Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím; zamerať školskú politiku a prax na otázky antidiskriminácie, rôznorodosti, rovného zaobchádzania s každou ľudskou bytosťou a implementovať ju do vzdelávacích programov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému; pri prijímaní žiaka so zdravotným postihnutím do internátu v súvislosti s jeho vzdelávaním zaviesť povinnosť zaznamenať jeho názor; sprístupniť obsah vzdelávania pre žiakov s jednotlivými druhmi zdravotného postihnutia inovatívnymi alternatívnymi formami a metódami; zabezpečiť väčšiu mieru individualizovanej podpory pre žiakov so zdravotným postihnutím v rámci všeobecného systému vzdelávania; zabezpečovať možnosti zmysluplného trávenia voľného času pre osoby so zdravotným postihnutím; zabezpečiť a pokračovať v informovanosti osôb so zdravotným postihnutím o opatreniach na zabezpečenie ochrany a bezpečnosti osôb so zdravotným postihnutím v rizikových situáciách a vytvárať podmienky na zvyšovanie dostupnosti kurzov prvej pomoci a postupov v prípade núdzových situácií pre osoby so zdravotným postihnutím.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 bola poskytovaná pomoc priemerne 10 388 deťom mesačne a dospelým osobám opatroujúcim deti s ťažkým zdravotným postihnutím bol poskytnutý príspevok na opatrovanie priemerne v 5 228 prípadoch mesačne. S cieľom zabezpečiť prepravu bol poskytnutý peňažný príspevok na kúpu osobného motorového

vozidla 512 deťom a 14 deťom peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla. Priemerne mesačne bol 26 deťom poskytovaný peňažný príspevok na prepravu a 4 645 deťom bol poskytovaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla

Oproti roku 2014 došlo **v oblasti poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia**, ktoré sú určené na podporu integrácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, t. j. aj detí, **k trom čiastkovým zmenám**. Legislatívne zmeny sa týkali poskytovania vybraných peňažných príspevkov osobám, ktorým sa poskytujú služby krízovej intervencie v zariadeniach sociálnych služieb pobytovou formou, ďalej vzdelanostných kritérií zamestnancov vykonávajúcich sociálnu posudkovú činnosť a zohľadňovania odmien športových reprezentantov pri posudzovaní príjmu. V roku 2014 bola poskytovaná pomoc priemerne 10 420 deťom mesačne a dospelým osobám opatroujúcim deti s ťažkým zdravotným postihnutím bol poskytnutý príspevok na opatrovanie priemerne v 5 310 prípadoch mesačne pre 5 417 detí.

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo **v roku 2015 novo registrovaných osem poskytovateľov prepravnej služby**. Z týchto poskytovateľov boli dvaja neverejní a šiesti verejní poskytovatelia (5 obec, 1 právnická osoba zriadená alebo založená obcou/mestom). Z pohľadu krajov bola novo registrovaná prepravná služba v NSK (2), v BBSK (5) a v TSK (1). Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytlo v roku 2015 **dotáciu na účel poskytovania prepravnej služby** podľa § 42 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov **jedenástim zariadeniam v celkovej výške 246 500 Eur**, z toho štyrom verejným poskytovateľom v celkovej výške 92 000 Eur a siedmim neverejným poskytovateľom v celkovej výške 154 500 Eur. S cieľom zabezpečiť prepravu bol poskytnutý peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla 580 deťom a 2 deťom peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla. Priemerne mesačne bol 31 deťom poskytovaný peňažný príspevok na prepravu a 4 749 deťom bol poskytovaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.

Optimálny vývoj dieťaťa so zdravotným postihnutím sa zabezpečuje prostredníctvom **poskytovania sociálnej služby včasnej intervencie**. Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb je osem poskytovateľov sociálnej služby včasnej intervencie, z toho šesť neverejných poskytovateľov so vznikom v roku 2014 (3 poskytovatelia s terénnou formou poskytovania sociálnej služby - 1 v ŽSK, 2 v PSK; 3 poskytovatelia s ambulantnou formou poskytovania sociálnej služby – 1 v ŽSK, 2 v PSK) a dvaja neverejní poskytovatelia so vznikom v roku 2015 (1 poskytovateľ s terénnou formou sociálnej služby v ŽSK; 1 poskytovateľ s ambulantnou formou sociálnej služby v ŽSK).

ZMOS spolupracoval na plnení úlohy na základe podnetov gestora. V roku 2015 zorganizoval ZMOS 11. ročník akcie „Oskar bez bariér“, ktorej cieľom je motivácia k zvyšovaniu úsilia na odstraňovanie všetkých bariér v záujme inklúzie všetkých ohrozených skupín. Napriek nedostatku financií má úsilie miestnej územnej samosprávy v tejto oblasti stúpajúcu tendenciu

(NSK) Z celkového počtu žiakov 22 406 na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK bolo k 1. septembru 2015 spolu **839 integrovaných žiakov (4%)**. Viac ako 30 % kultúrnych inštitúcií v pôsobnosti NSK má bezbariérový prístup. Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre ako špecificky orientovaná inštitúcia na poskytovanie kultúrnych služieb detskému divákovi má oba hracie priestory s **bezbariérovým prístupom**. Disponuje autobusom, ktorý pravidelne využíva na dopravu detí a mládeže do priestorov divadla z celého Nitrianskeho kraja. Napriek snahe regionálnych knižníc o bezbariérový vstup, nie všade to je možné. Bezbariérový vstup chýba v knižniciach v Komárne a v Nových Zámkoch. Krajská knižnica K. Kmeťka v Nitre bezbariérový vstup má na zvýšené prízemie, nie však už na 1. poschodie, kde je umiestnený úsek literatúry pre deti. Tekovská knižnica v Leviciach bezbariérový vstup pre deti má a takisto aj Tribečská knižnica v Topoľčanoch, kde v r. 2014 bol vybudovaný v rámci rekonštrukcie budovy bezbariérový vstup – nájzdová rampa pre imobilných, výťah a automaticky otvárané bezbariérové dvere. Múzeá a galérie nedisponujú bezbariérovým vstupom, okrem Nitrianskej galérie, ktorá má k dispozícii výťah. Napriek tomu pracovníci kultúrnych inštitúcií robia všetko preto, aby sa aj zdravotne postihnuté deti do ich priestorov dostali.

(ŽSK) sa zapojil do medzinárodného projektu **Euroklúč**, ktorí umožní zdravotne ťažko postihnutým pacientom jednoduchší prístup k bezbariérovým toaletám, k výťahom, zdvíhacím plošinám, rampám a pod. na verejných

miestach. Stavebné úpravy sa dotknú aj zdravotníckych zariadení – priestorov pre pacientov pre poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti v Liptovskej nemocnici s poliklinikou Liptovský Mikuláš; priestorov pre umiestnenie magnetickej rezonancie, inštalácia posuvných dverí, odvodnenie spevnenej plochy pred vchodom do monobloku v Dolnooravskej nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne; stavebné úpravy chirurgického oddelenia v Kysuckej nemocnici s poliklinikou v Čadci).

(TSK) V školskom roku 2014/2015 navštevovalo stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK spolu 19 534 žiakov. Z tohto počtu bolo 814 žiakov (6,53 %) so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Najviac žiakov 721 (88,57 %), bolo s vývinovou poruchou učenia a s poruchou aktivity a pozornosti, 87 žiakov (10,69 %) s telesným postihnutím, so sluchovým postihnutím a so zrakovým postihnutím a najmenej 6 žiakov (0,74%) s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia. Okrem trvalej úlohy vytvoriť integrovaným žiakom vhodné podmienky na štúdium boli ostatní žiaci na stredných školách usmerňovaní k spoznávaniu a pomoci hendikepovaným mladým ľuďom.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 bola prijatá **novela zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2017. **Zvýšila sa výška peňažného príspevku na opatrovanie**, v závislosti od počtu opatrovaných osôb a rozsahu opatrovania, a to pre poberateľov v produktívnom veku. Tzv. základná výška príspevku sa zvýšila z pôvodných 220,52 Eur na 247,62 Eur. Súčasne sa zmenil aj zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, v ktorom sa odstránila limitujúca hranica 12 rokov na účely platenia poistného štátom na dôchodkové poistenie pre fyzické osoby, ktorým sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie alebo ktoré na základe zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávajú osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím v rozsahu najmenej 140 hodín mesačne. Boli prijaté čiastkové zmeny v posudzovaní príjmu a majetku na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré sú pozitívne pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, t. j. aj deti. Ďalej **bol zmenený a doplnený zoznam pomôcok**, na kúpu ktorých je možné poskytnúť peňažný príspevok. Boli zmenené aj právne predpisy upravujúce niektoré podmienky držania psov s cieľom zabezpečiť neobmedzený vstup fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom na verejné priestranstvá a do priestorov zariadenia spoločného stravovania.

Pomoc vo forme **peňažných príspevkov na kompenzáciu** bola poskytnutá 11 648 deťom s ťažkým zdravotným postihnutím v roku 2016. **Peňažný príspevok na opatrovanie** bol poskytovaný priemerne 5 265 poberateľom mesačne, ktorí opatrovali priemerne mesačne 5 374 detí. **Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla** bol poskytnutý 574 deťom a **peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla** 24 deťom. **Peňažný príspevok na prepravu** bol poskytovaný mesačne priemerne 22 deťom a **peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla** priemerne 4 529 deťom mesačne.

Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2016 **ново registrovaných 7 poskytovateľov prepravnej služby**, z toho:

- 3 neverejní poskytovatelia,
- 4 verejní poskytovatelia, z toho:
 - 2 poskytovatelia, právnická osoba zriadená alebo založená obcou/mestom.
 - 1 poskytovateľ - právnická osoba zriadená alebo založená vyšším územným celkom
 - 1 poskytovateľ – obec/mesto

Z pohľadu samosprávnych krajov bola v roku 2016 novo registrovaná prepravná služba:

- 2 poskytovatelia v Banskobystrickom samosprávnom kraji
- 1 poskytovateľ v Prešovskom samosprávnom kraji
- 1 poskytovateľ v Žilinskom samosprávnom kraji
- 1 poskytovateľ v Nitrianskom samosprávnom kraji
- 1 poskytovateľ v Bratislavskom samosprávnom kraji
- 1 poskytovateľ v Trenčianskom samosprávnom kraji

MPSVR SR poskytlo v roku 2016 **dotáciu na účel poskytovania prepravnej služby** podľa § 42 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov 7 zariadeniam v celkovej výške 152 000 Eur.

Optimálny vývoj dieťaťa so zdravotným postihnutím sa zabezpečuje prostredníctvom poskytovania sociálnej služby včasnej intervencie ustanovenej v §33 zákona č. 448/2008 Z. z. Na základe údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb **je celkovo 37 poskytovateľov sociálnej služby včasnej intervencie**, pričom v roku 2016 bolo registrovaných 15 poskytovateľov, z toho 13 poskytovateľov s terénnou formou poskytovania sociálnej služby (12 v BBSK a 1 v PSK) a 2 poskytovatelia s ambulantomnou formou poskytovania sociálnej služby (1 v BBSK a 1 v PSK).

(BSK) V registri poskytovateľov sociálnych služieb vedenom BSK boli k 31. decembru 2016 zapísaní dvaja neverejní poskytovatelia služby včasnej intervencie. BSK v roku 2016 poskytol týmto subjektom na poskytovanie služby včasnej intervencie finančné príspevky v celkovej výške 44 476,14 Eur.

V školskom roku 2015/16 bolo v stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK celkom 18 151 žiakov, z toho 759 integrovaných žiakov, čo predstavuje 4,18 %. V školskom roku 2016/17 je z celkového počtu 17 776 žiakov individuálne integrovaných 812 žiakov, teda 4,56 %.

(NSK) Na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK je evidovaných 37 žiakov s telesným postihnutím, 606 žiakov s poruchami učenia a správania a 3 žiaci s autizmom. Integrácia zdravotne znevýhodnených žiakov je na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zabezpečená komplexným súborom nástrojov - vypracovaním individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov; zabezpečením a prácou s kompenzačnými pomôckami; zakúpením špeciálnych lavíc, nábytku a špeciálnych pomôcok; niektoré školy majú vypracovaný „Vnútroškolný predpis pre školskú integráciu žiakov“; spoluprácou a akceptovaním usmernení pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie /Centra špeciálno-pedagogického poradenstva; vypracovaním plánu rediagnostických vyšetrení pre žiakov; zriadením funkcie koordinátora pre integráciu na niektorých školách; zabezpečením pedagogických asistentov; zabezpečením školského psychológa; individuálnym prístupom pedagógov; vytvorením vhodných podmienok pre zdravotne znevýhodnených žiakov; úplný bezbariérový prístup je možný na 15 stredných školách, v rámci ktorého majú 3 školy výťah; vytvorením vhodných podmienok v rámci prijímacieho konania a ukončovania štúdia; prihliadaním pri hodnotení k povahe postihnutia alebo znevýhodnenia; citlivým a taktným prístupom zo strany všetkých pedagogických pracovníkov školy; predĺžením času potrebného na prípravu odpovedí (písomnej, ústnej); poskytnutím študijných materiálov v elektronickej podobe.

(TSK) Oproti roku 2015 nenastala žiadna zmena v integrovaní detí so zdravotným postihnutím do života v rámci zariadení sociálnych služieb. V roku 2016 začali 2 zariadenia sociálnych služieb poskytovať prepravnú službu – 1 verejný a 1 neverejný poskytovateľ sociálnej služby. V školskom roku 2015/2016 z 864 integrovaných žiakov študujúcich na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK bolo najviac žiakov 771 (89,24 %) s vývinovou poruchou učenia a s poruchou aktivity a pozornosti, 82 žiakov (9,49 %) s telesným postihnutím, so sluchovým postihnutím a so zrakovým postihnutím a 11 žiakov (1,27 %) s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia.

(TTSK) V roku 2016 bol v rámci projektu v DSS Okoč na účely zariadenia podporovaného bývania zakúpený rodinný dom v Okoči pre 6 prijímateľov, bola vykonaná rozsiahla údržba v dennom centre: výmena dverí a okien, nivelácia a výmena podláh, maľovanie vnútorných stien, úprava terénu vo dvore – kladenie zámkovej dlažby, príprava k bezbariérovému vstupu do budovy. V DSS Jahodná pokračoval proces postupného odstraňovania bariér, predovšetkým technických a priestorových – bezbariérové vstupy do budov, odstraňovanie prahov, inštalovanie schodolezov, rekonštrukcia kúpeľní a sociálnych zariadení. V rámci integrácie detí s mentálnym a iným postihnutím do života spoločnosti sú deti a mládež zapojené do rôznych projektov.

5.2. Podporiť prevenciu vrodeného zdravotného postihnutia u detí

Spôsob plnenia: Včasnou diagnostikou odchýlok psychomotorického vývinu detí umožniť efektívne vyrovnávanie nerovností v zdraví, v učení a v správaní v dospelosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a nasl.

Zodpovedný gestor: MZ SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: DFNSP Bratislava, VÚDPaP

Indikátor: Správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 - neukončená:

MZ SR plnilo predmetnú úlohu v rámci **projektu Pilotáž skríninov psychomotorického vývinu pre 2. – 11. preventívnu prehliadku dieťaťa v ambulancii pediatra, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť deťom a dorastu**. Projekt zahŕňal vytvorenie metodológie výskumu, zadefinovanie všeobecných kritérií platných pre skríninové vyšetrenie, nastavenie ľahko osvojiteľných postupov pre rodiča a formu vyhodnotenia vyšetrenia pre pediatra. Prierezovej celoštátnej štúdie sa zúčastnilo štyridsať päť pediatrov a výskumná vzorka pozostávala z 2 700 detí vo veku do 3 rokov. Vyšetrené deti pochádzali zo všetkých krajov Slovenska. Zistené výsledky (**takmer 6 % detí s vývinovými odchýlkami vo výskumnej vzorke, čo je v zhode s predpokladaným výskytom v populácii na základe domácich i zahraničných štatistík**) potvrdili dostatočnú heterogénnosť vybranej vzorky populácie zo sledovaných hľadísk. Ďalším krokom projektu bol proces výberu položiek a tvorba skrátenej škály dotazníkových/ skríninových listov tak, aby výstupy následne vytvorili bázu národných štandardizovaných postupov. Štatistické spracovanie, analýza výsledkov a overovanie psychometrických kvalít skríninových metód boli pokračujúcimi aktivitami projektu. V rámci projektu, ktorého cieľom je prispieť k zvýšeniu efektivity vyšetrení psychomotorického vývinu pri preventívnych prehliadkach detí vytvorením nástroja na hodnotenie informácií získaných od rodičov, ktorí sa aktívne zapájajú do procesu identifikácie varovných signálov zdravotného postihnutia, a výsledkov vyšetrenia psychomotorického vývinu od pediatrov, **sa ukázalo potrebné overiť správnosť nastavenia cut-off skóre pre rôzne klinické skupiny (autismus, deti s detskou mozgovou obrnou a pod.) a posúdenie zhody výsledkov s pediatrami a rodičmi**. V rámci validizácie psychometrických vlastností tohto nástroja sa **pred jeho zavedením do praxe, ako národného štandardizovaného postupu, ukazujú prínosnými ďalšie konzultácie a spolupráca s domácimi a zahraničnými špecialistami**.

Keďže rozpočtová kapitola MZ SR v závere roku 2013 nedisponovala finančnými prostriedkami na dokončenie uvedených aktivít projektu, **zostáva otvorená spolupráca MZ SR s tímom odborníkov Katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Bratislava a odborným garantom projektu, riešiteľom projektu č. 2007/24-DFNSP BA-03**, k vytvoreniu národnej metodiky skríningu psychomotorických porúch v rámci preventívnych prehliadok pediatrom. **Rozpočtová kapitola MZ SR nedisponovala prostriedkami na dokončenie projektu ani na začiatku roka 2014**.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

S cieľom pokračovať v riešení projektu rozšíril odborný garant projektu spoluprácu so Slovenskou zdravotníckou univerzitou v Bratislave a **zapojil sa do verejnej výzvy na podávanie žiadostí na riešenie projektov výskumu a vývoja v jednotlivých skupinách odborov vedy a techniky** podľa § 6 ods. 3 zákona č. 172/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov s označením VV 2014 vyhlásenej Agentúrou na podporu výskumu a vývoja v súlade so zákonom č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov dňa 2. septembra 2014. Vyhodnotenie žiadostí o dotáciu je stanovené na máj 2015.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

S cieľom validizovať vlastnosti skríningu s kritériálnymi normami podľa medzinárodných štandardov tvorby skríninových metód a pripraviť štandardizovaný postup vyšetrenia funkčného vývinu psychomotoriky na včasné odhalenie rizík vývinu v rámci vykonávania preventívnych prehliadok, a na uvedenie do pediatrickej praxe, **uvoľnilo MZ SR v roku 2015 dotáciu vo výške 34 865 Eur na projekt Skrínin psychomotorického vývinu pre 11. preventívnu prehliadku (S-PMV11)**.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V štvrtom kvartáli roku 2016 bol finalizovaný Projekt Skrining psychomotorického vývinu pre 11. preventívnu prehliadku (S-PMV11), v rámci ktorého skupina špecialistov odborne schválila skriningový nástroj včasnej identifikácie oneskoreného alebo rizikového vývinu dieťaťa. Podklady pre využitie v praxi sa pripravujú.

*5.3. Udržať vysokú úroveň zaočkovanosťi detskej populácie

Spôsob plnenia: Prevencia prenosných ochorení imunizáciou detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spoluzodpovední gestori: RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: Poskytovatelia všeobecnej ambulancnej starostlivosti pre deti a dorast

Indikátor: Štatistické údaje Národného centra zdravotníckych informácií

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci **administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania** bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR. Kontrolu očkovania vykonali pracovníci odborov a oddelení epidemiológie regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR. Okrem zaočkovanosťi ročníkov detí, ktoré mali byť vzhľadom na vek v súlade s očkovacím kalendárom k termínu kontroly kompletne očkované alebo preočkované bola kontrola zameraná aj na správnosť evidencie a dokumentácie očkovania, sledovanie kontraindikácií, nežiaducich reakcií po očkovaní a na dodržiavanie chladového reťazca pri uskladnení vakcín v ambulancii. Celoslovenské výsledky zaočkovanosťi v SR k 31. augustu 2013 sú zatiaľ uspokojivé. Pohybujú sa na úrovni 95,9 % - 98,8 %. Zaočkovanosť u všetkých druhov pravidelného povinného očkovania v rámci SR aj v tomto roku prekročila hranicu 95 % odporúčanú WHO. **Je však zaznamenaný klesajúci trend úrovne zaočkovanosťi detskej populácie v porovnaní s predchádzajúcim obdobím a to o 0,3 - 0,9 %.** Pokles úrovne zaočkovanosťi je najmä dôsledkom narastajúceho počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí. Na krajskej úrovni sa zaočkovanosť pohybovala na úrovni 92,1 % - 99,6 %. Zaočkovanosť pod 95 % na úrovni kraja bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji v rámci základného očkovania proti morbillám, mumpsu a rubeole pri ročníku narodenia 2011. V roku 2013 na okresnej úrovni nedosiahlo hranicu 95 % zaočkovanosťi 20 okresov. Na úrovni pediatrických obvodov nedosiahlo hranicu 90 % zaočkovanosťi 10,1% z 1271 obvodov (128 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Košického, Bratislavského a Banskobystrického kraja.

Odpočet plnenia za rok 2014- plní sa:

V rámci kontroly pravidelného povinného očkovania bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR. Kontrolu očkovania vykonali pracovníci odborov a oddelení epidemiológie regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR. Okrem zaočkovanosťi ročníkov detí, ktoré mali byť vzhľadom na vek v súlade s očkovacím kalendárom k termínu kontroly kompletne očkované alebo preočkované, bola kontrola zameraná aj na správnosť evidencie a dokumentácie očkovania, sledovanie kontraindikácií, nežiaducich reakcií po očkovaní a na dodržiavanie chladového reťazca pri uskladnení vakcín v ambulancii. Celoslovenské výsledky zaočkovanosťi v SR k 31. 8. 2014 sa pohybujú na úrovni 94,1 % - 98,4 %. Zaočkovanosť u všetkých druhov pravidelného povinného očkovania v rámci SR aj v tomto roku prekročila hranicu 95 % odporúčanú WHO s výnimkou základného očkovania proti ochoreniu Morbilli, Mumps, Rubeola (MMR) v ročníku narodenia 2012, kde celoslovenská zaočkovanosť dosiahla 94,1 %. **Zaznamenal sa klesajúci trend úrovne zaočkovanosťi detskej populácie v porovnaní s predchádzajúcim obdobím a to o 0,4 – 1,8 %.** Pokles úrovne zaočkovanosťi je najmä dôsledkom narastajúceho počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí. Na krajskej úrovni sa zaočkovanosť pohybovala na úrovni 88,8 % - 99,3 %. Zaočkovanosť pod 95 % na úrovni kraja bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji, v Banskobystrickom kraji, v Košickom kraji a v Trenčianskom kraji v rámci základného očkovania proti MMR pri ročníku narodenia 2012 a v Bratislavskom kraji aj pri ročníku narodenia 2011. V roku 2014 na okresnej úrovni nedosiahlo hranicu 95 % zaočkovanosťi 36 okresov. Na úrovni pediatrických obvodov nedosiahlo hranicu 90 % zaočkovanosťi 16,7 % z 1 255 obvodov (209 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Bratislavského a Košického Banskobystrického kraja.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky bol 17. júna 2013 doručený návrh Krajského súdu v Nitre na vyslovenie nesúladu ustanovení § 51 ods. 1 písm. d) a § 62 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 6 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov, s čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 13 ods. 1 písm. a) a ods. 2, čl. 15 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky. Na základe tlačovej informácie č. 92 z 10. 12. 2014 z webového sídla Ústavného súdu SR vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 10/2013 **Ústavný súd SR návrhu Krajského súdu v Nitre nevyhovuje.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR obdobne ako v predchádzajúcich rokoch. Celoslovenské výsledky zaočkovanosti k 31. augustu 2015 v rámci pravidelného povinného očkovania detí prekročili hranicu 95 % s výnimkou základného očkovania proti ochoreniam osýpky, mumps, ružienka (MMR) - ročník narodenia 2013, kde celoslovenská zaočkovanosť dosiahla 93,9 %. **Celoslovenská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 93,9 % až 98,1 %.** V porovnaní s predchádzajúcim obdobím **klesla zaočkovanosť pri všetkých druhoch pravidelného povinného očkovania.** Pokles úrovne zaočkovanosti ovplyvňuje aj narastajúci počet rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí u narodenia 2013 v piatich krajoch (Bratislavský kraj - 90,1 %, Trenčiansky kraj - 93,0 %, Banskobystrický kraj - 94,0 %, Žilinský – 94,6 %, Košický kraj - 93,7 %) a v rámci základného očkovania proti MMR v ročníku narodenia 2012 v dvoch krajoch (Bratislavský kraj - 91,4 %, Trenčiansky kraj - 93,9 %). Krajská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 90,1 % (základné očkovanie proti MMR ročník 2013 v Bratislavskom kraji) po 99,2 % (preočkovanie proti ochoreniam záškrt, tetanus, čierny kašeľ, detská obrna (DTaP-IPV v 13. roku života v Trnavskom kraji). V roku 2015 na okresnej úrovni nedosiahlo hranicu 95 % zaočkovanosti 40 okresov. Na úrovni pediatrických obvodov nedosiahlo hranicu 90 % zaočkovanosti 20,2 % z 1 239 obvodov (250 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Bratislavského kraja (32,4 %) a Košického kraja (28,6 %).

Z pohľadu zvyšovania povedomia o význame očkovania, a tým aj zvyšovania úrovne zaočkovanosti, sa regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, v rámci poradenskej činnosti **Poradní očkovania**, zameriavajú na poradenstvo pre rodičov detí podliehajúcich očkovaniu, s dôrazom na objasnenie rizika vzniku závažných prenosných ochorení zaradených do očkovacieho kalendára v Slovenskej republike, a na ozrejmienie prínosov pravidelného povinného očkovania ako i odporúčaného očkovania. Na podporu očkovania bola taktiež zameraná **Európska kampaň Európsky imunizačný týždeň.**

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V rámci administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR obdobne ako v predchádzajúcich rokoch. **Celoslovenské výsledky zaočkovanosti** k 31. augustu 2016 v rámci pravidelného povinného očkovania detí **prekročili hranicu 95 % s výnimkou základného očkovania proti MMR - ročník narodenia 2014**, kde celoslovenská zaočkovanosť dosiahla 94,5 %. Celoslovenská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 94,5 % až 97,7 %. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím **zaočkovanosť pri niektorých druhoch pravidelného povinného očkovania klesla, pri iných stúpila.** Pokles úrovne zaočkovanosti je najmä dôsledkom narastajúceho počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí. Na úrovni krajov sa nižšia ako 95 % zaočkovanosť zistila v rámci základného očkovania proti MMR v ročníku narodenia 2014 v štyroch krajoch (Bratislavský kraj – 92,9 %, Trenčiansky kraj – 92,1 %, Banskobystrický kraj – 94,2 %, Košický kraj – 94,6 %), v rámci základného očkovania proti MMR v ročníku narodenia 2013 v troch krajoch (Bratislavský kraj – 92,8 %, Trenčiansky kraj – 93,6 %, Košický kraj – 94,8 %) a v rámci preočkovania proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne v ročníku narodenia 2009 v Bratislavskom kraji – 94,9 %. Krajská zaočkovanosť sa pohybovala na úrovni 92,1 % (základné očkovanie proti MMR ročník 2014 v Trenčianskom kraji) až 98,8 % (preočkovanie proti DTaP-IPV v 13. roku života v Nitrianskom kraji a preočkovanie proti MMR v 11. roku života v Trnavskom kraji). Na úrovni okresov hranicu 95 % zaočkovanosti nedosiahlo 43 okresov: 16 okresov v rámci základného očkovania proti DTaP-VHB-HIB-IPV, 20 okresov v rámci očkovania proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam, 38 okresov v rámci základného očkovania proti MMR (ročník 2014), 31 okresov v rámci základného očkovania proti MMR (ročník 2013), 24 okresov v rámci základného očkovania proti MMR (ročník 2012), 9 okresov v rámci preočkovania

proti MMR v 11. roku života (ročník narodenia 2004), 8 okresov v rámci preočkovania proti DI-TE-PER-POLIO v 6. roku života (ročník narodenia 2009), 5 okresov preočkovanie proti DI-TE-PER-POLIO v 13. roku života (ročníku narodenia 2002).

Na úrovni pediatrických obvodov hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo 294 obvodov (24,1 % z celkového počtu 1219 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Bratislavského kraja (44,1 %) a Trenčianskeho kraja (35,4 %).

Na prelome rokov 2016/2017 v rámci podpory zaočkovanosti v SR prechádza legislatívnym procesom **návrh odborného usmernenia MZ SR o očkovacích postupoch v inom ako určenom veku a určenom intervale v rámci pravidelného povinného očkovania osôb v SR**. Cieľom tohto odborného usmernenia je zjednotenie očkovacích postupov u osôb v inom ako určenom veku a určenom intervale v rámci pravidelného povinného očkovania osôb v Slovenskej republike, ktoré sa vykonáva v súlade s vyhláškou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky č. 544/2011 Z. z..

5.4. Podporiť ochranu zdravia dieťaťa

Spôsob plnenia: Úpravy národnej legislatívy na ochranu detí v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia ambulancie a ústavnej zdravotnej starostlivosti

Indikátor: Existencia nových alebo novelizovaných legislatívnych predpisov

Odpočet plnenia za rok 2014 – splnená:

Zákonom č. 185/2014 Z.z. z 24. júna 2014 sa dopĺňajú ustanovenia zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **ktoré podporujú systém ochrany dieťaťa po prepustení po narodení z ústavnej zdravotnej starostlivosti**. Podrobnejšie k obsahu legislatívnej zmeny pozri odpočet k úlohe 2.1.

5.5. Posilniť oblasť duševného zdravia adolescentov informovanosťou a odstraňovaním bariér vo vzťahu k žiakom s poruchami správania sa

Spôsob plnenia: Interaktívne stretnutia odborníkov a žiakov stredných škôl o duševných poruchách, o práci psychológov a psychiatrov, o včasnom rozpoznaní duševnej poruchy a poruchy správania, o tom ako sa lieči duševná porucha a porucha správania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spoluzodpovední gestori: vybraní špecialisti v odbore psychológia a psychiatria

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia ústavnej a ambulancie zdravotnej starostlivosti, Liga za duševné zdravie

Indikátor: Správa o plnení a dosiahnutých výsledkoch

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V roku 2013 s podporou poskytnutej dotácie z MZ SR Liga za duševné zdravie zrealizovala sériu 5 interaktívnych stretnutí so študentmi vybraných stredných škôl. Stretnutia plošne nadväzujú na už zrealizované diskusie v predchádzajúcom období. Názov projektu: **Projekt pre študentov stredných škôl o duševnom zdraví a o duševných poruchách**. Projekt, na ktorom sa študenti vo adolescentnom veku stretávajú s mladými

psychológmi a psychiatrami, prispieva k zvýšeniu informovanosti o duševných poruchách a tým aj k prevencii možného kritického správania mladých ľudí.

V roku 2013 na základe poskytnutej dotácie z MZ SR Liga za duševné zdravie zrealizovala 6 školení pre učiteľov základných a stredných škôl o duševných poruchách u detí. Názov projektu: **Školenia pre učiteľov o duševných poruchách u detí**. Učitelia na základných školách a ďalší pedagogickí zamestnanci majú možnosť získať potrebné informácie o duševných poruchách u detí, s cieľom naučiť sa rozpoznať duševnú poruchu a pomohli dieťaťu resp. rodičom nájsť cestu k správnej a rýchlejšej liečbe. LDZ vydala pre účely tohto projektu aj **edukačnú publikáciu s názvom „Duševné poruchy u detí“**, ktorej autorom je detský psychiater MUDr. Ján Šuba.

*5.6. Zlepšiť zdravotné uvedomenie detí a mládeže a podporiť zdravý životný štýl

Spôsob plnenia: Informačné a vzdelávacie kampane, prednášky, edukačné materiály a projekty na podporu zdravého životného štýlu orientované primárne do školského prostredia.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spoluzodpovední gestori: RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: MŠVVŠ SR (poskytnutie súhlasu s aktivitami), MDV SR, MVO

Indikátor: Správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2013/2014 sa v časti 1.6.9 **Zdravý životný štýl** uvádzajú viaceré odporúčania na realizáciu školských programov podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy k zdraviu. Na podporu zdravého životného štýlu bola sekciu regionálneho školstva podporená aktualizácia webovej stránky www.bezpre.sk. V sekcii Zdravie v školách boli uverejnené nové odporúčané materiály pre školy ako aj materiály uvedených - „Zručnosti pre zdravie“, preklad publikácie WHO - „Vytváranie prostredia pre emocionálnu a sociálnu pohodu“.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vyhlásilo v roku 2013 **rozvojový projekt „Zdravie a bezpečnosť v školách 2013“** a podporila 26 projektov základných a stredných škôl v celkovej finančnej dotácii 46 000 Eur. V roku 2013 bol v rámci rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2013“ podporený **celoslovenský projekt „Červené stužky“**, ktorý je organizovaný ako 7. ročník celoslovenskej školskej kampane Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou čiastkou z MŠVVŠ SR 4 564 Eur. Kampaň sa začala 1. septembra 2013 a vyvrcholila v predvečer Svetového dňa boja proti AIDS - 29. novembra 2013 stretnutím škôl a školských zariadení na Mestskom úrade v Žiline. Hlavné zameranie kampane je na mladého človeka, na poskytnutie a zvýšenie odborných vedomostí o HIV/AIDS, ktoré kampaň považuje za najúčinnější prostriedok prevencie - boja proti AIDS. Kampaň sa uskutočnila pod odbornou garanciou viacerých odborných pracovísk na Slovensku a v zahraničí. Oslovila najmä školy a školské zariadenia na Slovensku. Počas realizácie kampane boli všetky informácie dostupné na webovej stránke www.cervenestuzky.sk. V siedmom ročníku kampane bolo zapojených **520 škôl** a školských zariadení Slovenska (74 gymnázií, 195 SŠ, 9 ŠI, 196 ZŠ, 43 ŠZŠ a 3 CPPPaP).

Odbor podpory zdravia ÚVZ SR v r. 2013 zorganizoval **odborný seminár Zvyšovanie informovanosti v oblasti mentálneho zdravia detí a mládeže** s cieľom poskytnúť pracovníkom odborov podpory zdravia Regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR (ďalej len „RÚVZ v SR“) poznatky a vedomosti o naliehavých otázkach mentálneho zdravia detí a mládeže formou prednášok a výcvikových aktivít s dôrazom na jeho poznávanie, prevenciu a intervenciu. Vzdelávacej aktivity sa zúčastnilo 26 účastníkov z RÚVZ v SR, účastníci získali metodické príručky pre efektívne riešenie pracovných problémov.

Projekt Gym – FIT realizuje od roku 2008 Slovenská gymnastická federácia v partnerstve s ÚVZ SR. Cieľom projektu je pozitívne ovplyvniť nepriaznivú situáciu vo vývine detí a mládeže zameraním sa na zvyšovanie telesnej zdatnosti formou spontánnej pohybovej aktivity vrátane správneho držania tela, taktiež celkovej podpory duševného zdravia a telesného zdravia a výchovy k zdravému životnému štýlu. Spolupráca ÚVZ SR a RÚVZ v SR pri zabezpečovaní poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre deti sa realizuje na úrovni odborníkov a edukačné materiály na súvisiace témy sa poskytujú učiteľom, príp. deťom. Projekt sa uskutočnil

aj v r. 2013, do aktivít sa zapojili RÚVZ: Spišská Nová Ves, Banská Bystrica, Nové Zámky, Prešov, Liptovský Mikuláš. Akcie sa zúčastnilo spolu približne 1000 detí z materských škôl a 1. st. základných škôl.

Ďalšie aktivity v rámci podpory zdravia detí a mládeže: Odbory podpory zdravia RÚVZ v SR sa podieľali na realizácii **skupinových intervencií v školách**. Uskutočňovali sa interaktívne skupinové intervencie ako prednášky, besedy, panely a pod. Jednalo sa o edukačné aktivity zamerané na: Zdravý životný štýl., Podporu pohybových aktivít., Podporu duševného zdravia., Zvládanie stresu., Prevenciu závislostí., Výchovu k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu., Na sexuálne zdravie. a pod. ÚVZ SR v rámci významných Dní vyhlásených na prevenciu ochorení a podporu zdravia metodicky viedol RÚVZ v SR, ktoré vykonávali sprievodné edukačné aktivity napr. v súvislosti s **Európskym dňom ústneho zdravia**, pri tejto príležitosti sa vykonávali edukačné aktivity určené pre cieľovú skupinu žiakov materských, základných a stredných škôl. Sprievodné edukačné aktivity v súvislosti so **Svetovým dňom duševného zdravia** zapájali cieľovú skupinu žiakov základných a stredných škôl, učiteľov a iných odborných pracovníkov v školstve a propagovali Svetový deň duševného zdravia na webových stránkach príslušných RÚVZ a v regionálnych médiách; Prípravu odborného panela vo vstupných priestoroch príslušného RÚVZ s danou témou; Zorganizovanie besied (prípadne s prizvaným psychológom či psychiatrom) v prostredí základných či stredných škôl, zameraných na odtabuizovanie problematiky, vyzdvihnutie významu duševného zdravia pre zdravý a spokojný život, zdôraznenie významu psychohygieny; Propagáciu odborných služieb v starostlivosti o duševné zdravie (Psychologické poradne, telefonické linky, poradne zdravia.); Distribúciu edukačných materiálov vzťahujúcich sa k duševnému zdraviu, psychohygiene a pod.; Ako konkrétne **opatrenie zamerané proti samovraždám detí a mladistvých**, všetkým základným a stredným školám bolo zaslané elektronické oslovenie s odkazom na **publikáciu WHO - Prevencia samovrážd**: príručka pre učiteľov a ostatných pracovníkov školstva - so žiadosťou o bezodkladné spropagovanie v kolektíve vyučujúcich, pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia. V súvislosti s realizáciou aktivít k **Európskemu týždňu boja proti drogám** ÚVZ SR organizačne pripravil a vyhlásil celoslovenskú súťaž, s názvom **Najlepšia protidrogová nástenka**. Cieľom uvedenej preventívnej aktivity je vytvoriť aktívny protidrogový postoj, poukázať na význam primárnej prevencie, predísť užívaniu návykových látok alebo ho oddialiť čo do najneskoršieho veku, obmedziť alebo zastaviť experimentovanie s návykovými látkami, a tak predchádzať závažným poškodeniam zdravia v telesnom a duševnom vývoji. Termín vyhlásenia súťaže bol 20. november 2013. Termín uzávierky súťaže je 20. január 2014.

Poradenstvo v zmysle propagácie zdravého životného štýlu sa realizovalo v rámci **výstavy Slovmedica non handicap**. Súčasťou boli **Slovenské dentálne dni vrátane Dňa ústneho zdravia**, ktorý organizovala Slovenská komora zubných lekárov aj v spolupráci s kanceláriou WHO a ÚVZ SR. V súvislosti s vyššie uvedenou akciou, v ktorej sa zapojili deti materských a základných škôl, poskytovalo sa poradenstvo, prebehla interaktívna beseda k danej problematike, poskytovali sa edukačné materiály pre pedagógov – letáky a premietal sa DVD seriál kreslených edukačných rozprávok „Prečo zvieratka bolia zúbky“. Uvedených aktivít sa zúčastnilo približne 500 žiakov materských a základných škôl.

MDVRR SR plnilo uvedenú úlohu prostredníctvom oddelenia bezpečnosti cestnej premávky (ďalej ako „BECEP“), ktoré v rámci svojej činnosti rôznymi formami (dopravno – vzdelávacie projekty, distribúcia vzdelávacích a reflexných materiálov, akcie organizované dobrovoľníkmi VAMOS a i.) vzdelávalo deti a mládež v oblasti **zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky** a upozorňovalo na nebezpečenstvá nedodržiavania zásad bezpečnosti, dopravných predpisov, užívania alkoholu a omamných látok. Uvedené aktivity boli vykonávané v súlade so **Stratégiou zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike v rokoch 2011 až 2020** (Národný plán SR pre BECEP 2011 – 2020).

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Odbor podpory zdravia ÚVZ SR uskutočnil v roku 2014 **projekt „Bezpečný návrat domov“** so zameraním sa na prevenciu rizík v dopravnom správaní adolescentov. Bol vytvorený zdravotno-osvetový materiál (plagát), nesúci posolstvo „Bezpečný návrat domov“. Textová časť plagátu nesie posolstvo v oblasti prevencie úrazov v doprave a je podpísané hlavnou protagonistkou - populárnou speváčkou Celeste Buckingham. Materiál je určený na osvetovú, výchovnú a vzdelávaciu prácu s cieľovou skupinou mládeže prednostne vo veku 15 – 19 rokov, napr. na vo vyučovacích hodinách Etickej výchovy, na triednických hodinách, na výchovnú prácu výchovných poradcov, koordinátorov prevencie, taktiež v spolupráci s inými odbornými pracovníkmi a pod. Uvedený plagát, bol distribuovaný na všetky stredné školy vrátane gymnázií, v SR. Sprievodnými aktivitami projektu boli besedy so

žiakmi stredných škôl a gymnázií, počas distribúcie plagátov až do konca roku 2014. **Edukovaných bolo cca 10 000 žiakov stredných škôl.**

RÚVZ v SR vykonávali v rámci významných Dní vyhlásených na prevenciu ochorení a podporu zdravia sprievodné **edukačné aktivity v súvislosti s Európskym dňom ústneho zdravia**, ktorý sa v roku 2014 sústredil na tému „Ústne zdravie a diabetes mellitus“. Pri tejto príležitosti boli edukačné aktivity určené aj pre cieľovú skupinu žiakov MŠ a ZŠ. Pod záštitou hlavného hygienika SR organizoval v školskom roku 2013/2014 ÚVZ SR **celoslovenskú súťaž pre siedme ročníky základných škôl s názvom „Najlepšia protidrogová nástenka“**. Súťaž bola vyhlásená. Do súťaže sa prihlásilo viac ako 350 siedmich ročníkov základných škôl. Súťaž mala veľmi dobrý ohlas u žiakov základných škôl a koordinátorov protidrogovej prevencie. Cieľom súťaže bolo vytváranie aktívneho protidrogového postoja detí a mládeže. RÚVZ SR sa taktiež realizovali skupinových intervencií na školách. Boli uskutočňované **interaktívne skupinové intervencie ako prednášky, besedy a edukačné panely programov zameraných na: Zdravý životný štýl., Podporu pohybových aktivít., Podporu duševného zdravia., Zvládanie stresu., Prevenciu závislostí., Výchovu k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu a pod.**

V Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2014/2015 sa v časti 1.6.9 Zdravý životný štýl uvádzajú viaceré odporúčania na realizáciu školských programov podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy k zdraviu. Na podporu zdravého životného štýlu bola sekciou regionálneho školstva vykonaná aktualizácia webovej stránky www.bezpre.sk. V sekcii Zdravie v školách boli uverejnené nové odporúčané materiály pre školy. Sekcia regionálneho školstva v roku 2014 vo výzve k rozvojovému projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2014“ schválila nasledovné priority:

- ✓ zdravý životný štýl a duševné zdravie,
- ✓ skvalitňovanie psychosociálnej klímy v školách,
- ✓ prevenciu rizikového správania (šikanovanie, záškoláctvo, agresivita, delikvencia, kriminalita, drogových závislostí, prejavy extrémizmu, terorizmu),
- ✓ prevenciu syndrómu týraného dieťaťa, sexuálneho zneužívania, HIV/AIDS a obchodovania s ľuďmi,
- ✓ zapojenie sa do programu Škola priateľská deťom.

MŠVVŠ SR vyhlásilo v roku 2014 **rozvojový projekt „Zdravie a bezpečnosť v školách 2014“** a podporilo 26 projektov základných a stredných škôl v celkovej finančnej dotácii 40 695 Eur.

V roku 2014 sa realizoval **projekt Červené stužky¹¹⁹** ako 8. ročník celoslovenskej školskej kampane. Kampaň sa začala 1. septembra 2014 a vyvrcholila symbolicky 1. decembra 2014. Hlavným zameraním kampane bolo zacielenie na mladého človeka, na poskytnutie a zvýšenie odborných vedomostí o HIV/AIDS, ktoré kampaň považuje za najúčinnější prostriedok prevencie - boja proti AIDS. Kampaň sa uskutočnila pod odbornou garanciou viacerých odborných pracovísk na Slovensku a v zahraničí.

MDVRR SR plnilo uvedenú úlohu prostredníctvom oddelenia bezpečnosti cestnej premávky (ďalej „BECEP“), ktoré ako **národný koordinátor bezpečnosti cestnej premávky v SR** podporovalo aj v roku 2014 zvyšovanie bezpečnosti detí a mládeže na cestách, a to najmä **organizáciou a podporou vzdelávacích, osvetových a propagačných podujatí zameraných na deti a mládež** (napr. podpora študentského projektu, propagácia BECEP v periodikách distribuovaných základným školám, podujatia „BECEP v akcii“, vzdelávacie a športové podujatia organizované dobrovoľníkmi VAMOS, atď.) **a distribúciou reflexných a propagačných materiálov** školám (MŠ, ZŠ, SŠ) po celej SR (reflexné vesty, reflexné pásiky, reflexné prívesky, vzdelávacie DVD, letáky, atď).

Všetky aktivity boli vykonávané v súlade so Stratégiou zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike v rokoch 2011 až 2020 (Národný plán SR pre BECEP 2011 – 2020).

Banskobystrického samosprávneho kraja prostredníctvom CVČ – JUNIOR realizovalo v roku 2014 sériu **prednášok** s tematickým zameraním na Zdravý životný štýl a Prevenciu závislostí (Šikanovanie a trestnoprávna zodpovednosť pri prejavoch šikany; Kyberšikana a nebezpečný internet; Drogové závislosti; Kultové závislosti)

TTSK v spolupráci s Tematickým centrom mládeže Trnava, Radou mládeže Trnavského kraja pripravuje **implementáciu Stratégie SR pre mládež na roky 2014 - 2020**, s cieľom posilnenia MVO, neformálnych skupín,

¹¹⁹ www.cervenestuzky.sk

k aktivitám so zameraním na zdravotné uvedomenie detí a mládeže a podporiť zdravý životný štýl. Realizovali sa komunikačné projekty s členmi žiackych školských rád na uvedenú tému.

Stredným školám v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK boli v zmysle **Pedagogicko-organizačných pokynov** na šk. rok 2014/2015 odporučené v časti 1.6.9. Zdravý životný štýl realizovať **programy podpory zdravia** a realizovať uvedené opatrenia v rámci školy. Výchovné programy boli realizované v 68 výchovných skupinách (chlapci 22 skupín, dievčatá 29 skupín a zmiešané výchovné skupiny).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Odbory podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ SR sa podieľali na realizácii **skupinových intervencií** na školách. Boli uskutočňované interaktívne skupinové intervencie – prednášky, besedy, panely a pod. s edukačným zameraním na zdravý životný štýl, podporu pohybových aktivít, zdravú výživu, podporu duševného zdravia, zvládanie stresu, prevenciu závislostí a pod..

ÚVZ SR, člen medzirezortnej skupiny zriadenej Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, sa podieľal na realizácii **projektu EÚ „Schéma školského ovocia“**. Všeobecným cieľom projektu bolo zvýšiť konzumáciu ovocia a zeleniny u detí predškolského a mladšieho školského veku, vplývať na zmenu stravovacích návykov a predchádzať nadhmotnosti a obezite. Súčasťou projektu boli aj sprievodné preventívne opatrenia, v školskom roku 2014/2015 uskutočňovali pracovníci všetkých RÚVZ v SR besedy v problematike správna výživa a stravovanie, realizovali diskusie s odborníkmi, využívali edukačné zdravotno - osvetové materiály, exkurzie, prezentácie, vymaľovánky pre deti v materských školách a pod..

Dňa 27. apríla 2015 sa v rámci Dvojročnej dohody o spolupráci (BCA) medzi Regional Committee for Europe World Health Organization (WHO/Europe) a MZ SR na roky 2014/2015 uskutočnil v kongresovej sále MZ SR workshop. Jednalo sa o **expertné stretnutie odborníkov pre oblasť neúmyselných úrazov detí a kyberšikany**. Realizovalo sa v priestoroch MZ SR pod záštitou Kancelárie WHO v SR. Čestným hosťom bol Dr. Dinesh Sethi, Technical Officer, Section Violence and Injury Prevention, Centre for Environment and Health WHO European. S cieľom vytvoriť odporúčania pre kompetentné inštitúcie a verejných zdravotníkov v oblasti prevencie kyberšikany bola zostavená **metodologická príručka „Predchádzajme kyberšikany“**, ktorá je interným materiálom pre pracovníkov odborov podpory zdravia a výchovy k zdraviu regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR s cieľom edukovať rodičov, laickú verejnosť, pedagógov, deti a mládež do 18 rokov.

V rámci Svetového dňa diabetu, **celosvetovej kampane boja proti ochoreniu diabetes mellitus**, edukovali pracovníci RÚVZ v SR študentov stredných škôl a gymnázií o zdravom životnom štýle v súvislosti s prevenciou ochorenia Diabetes mellitus typ 2. Pri príležitosti Svetového dňa potravín sa v termíne od 12. 10. 2015 do 16. 10. 2015 konal pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR **tretí ročník týždňa „HOVORME O JEDLE“**. Odbornú garanciu nad podujatím prevzal Úrad verejného zdravotníctva SR.

V súvislosti s Medzinárodným dňom povedomia o Fetálnom alkoholovom syndróme (FAS) bola zrealizovaná **edukačná kampaň pre ženy vo veku od 15 do 35 rokov zameraná na témy „Alkohol a ženy“ a „Fetálny alkoholový syndróm“**. Posolstvom bol odkaz, že bezpečné množstvo alkoholu počas tehotenstva neexistuje, preto je jedinou spoľahlivou prevenciou pred FAS: NEPIŤ ALKOHOL POČAS TEHOTENSTVA!

V Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2015/2016 sa v časti 1.6.9 Zdravý životný štýl uvádzajú odporúčania na realizáciu školských programov podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy k zdraviu. Na podporu zdravého životného štýlu bola sekciou regionálneho školstva vykonaná aktualizácia webovej stránky www.bezpre.sk, v rámci ktorej sú v sekcii Zdravie v školách uverejnené materiály **Edukačné hry a aktivity v záujme zdravia** - Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe.

Stredným školám v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK bolo v zmysle Pedagogicko-organizačných pokynov pre šk. rok 2015/2016, odporučené v časti 1.6.10.- Zdravý životný štýl, realizovať **programy podpory zdravia** a vykonávať konkrétne opatrenia v rámci školy - pokračovať vo vedomostno - športovej súťaži Župná Kalokagatia a Mladý záchranár, podporiť rekonštrukcie športových zariadení, zapojiť sa do projektov na rozvoj telesnej výchovy a športu na stredných školách.

Sekcia regionálneho školstva MŠVVŠ SR v roku 2015 vo výzve k rozvojovému projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2015“ schválila nasledovné priority:

- ✓ formovanie vzťahu k zdravému životnému štýlu,
- ✓ ochranu telesného a duševného zdravia,
- ✓ ústne a dentálne zdravie,
- ✓ prevenciu alergií a respiračných problémov,
- ✓ skvalitňovanie psychosociálnej klímy v školách,
- ✓ odstraňovanie zdraviu škodlivých vplyvov a prevenciu rizikového správania (násilie, šikanovanie, záškoláctvo, agresivita, delikvencia, kriminalita, drogové závislosti, zneužívanie, prejavy extrémizmu, terorizmu, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi),
- ✓ zapojenie sa do programu Škola priateľská deťom.

MŠVVŠ SR finančne podporilo v rámci horeuvedenej výzvy 17 projektov základných, stredných a špeciálnych škôl v celkovej finančnej dotácii 31 985 Eur. Finančne podporený bol aj celoslovenský projekt **Červené stužky 120**, ktorý je organizovaný ako 9. ročník celoslovenskej školskej kampane Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou dotáciou MŠVVŠ SR 5 000 Eur. Celoslovenská školská kampaň Červené stužky sa začala 1. septembra 2015 a vyvrcholila symbolicky 1. decembra na svetovom deň boja proti AIDS. Hlavným zameraním kampane bolo poskytnutie a zvýšenie odborných vedomostí žiakov o HIV/AIDS. Kampaň sa uskutočnila pod odbornou garanciou viacerých odborných pracovísk na Slovensku a v zahraničí. Kampaň Červené stužky bola aj v 9. ročníku realizovaná najmä mladými a pre mladých, ktorí mali možnosti zapojiť sa do výtvarnej a literárnej súťaže a organizovať v školách rôzne tvorivé aktivity počas celého trvania kampane.

Základné školy a materské školy sa v Kysuckom Novom Meste zapojili do aktivít podporujúcich zdravý životný štýl prostredníctvom zariadení školského stravovania. Všetky ZŠ v počte 3 a všetky MŠ v počte 4 sú zapojené do projektov Ovocie v školách – organizovaného MŠVVŠ SR v spol. s EU, a Školské mlieko– organizovaného MŠVVŠ SR v spol. s EU. V základných školách, kde sú v prevádzke **školské bufety a automaty**, riaditelia škôl v zmysle platných POP zabezpečili, aby sortiment tovaru bol výživovo hodnotný a neobsahoval alkoholické nápoje, nápoje s obsahom kofeínu a chinínu, energetické nápoje a tabakové výrobky. **Zariadenia školského stravovania** pri všetkých ZŠ a pri MŠ 9.mája KNM a MŠ Budatínska Lehota organizovali pri príležitosti 70. výročia prvej zmienky o školskom stravovaní v r. 2015 tematické týždne zamerané na zvýšenie povedomia detí a žiakov o význame školského stravovania, zdravej výživy a zdravých stravovacích návykov. **Ochutnávky jedál zdravej výživy pri konaní rodičovských združení** uskutočňovala ŠJ pri MŠ 9. mája KNM a priebežne počas kalendárneho roka aj ŠJ pri MŠ Litovelská KNM.

MDVRR SR plnilo uvedenú úlohu prostredníctvom oddelenia BECEP a národného cyklokoordinátora. V roku 2015 podporovalo zvyšovanie bezpečnosti detí a mládeže na cestách najmä organizáciou a podporou osvetových, vzdelávacích a propagačných podujatí zameraných na deti a mládež (napr. séria podujatí „BECEP v akcii 2015“, Noc výskumníkov 2015, podpora vydania publikácie pre deti „Pozor, červená!“ s tematikou bezpečnosti cestnej premávky). Podujatia boli **obsahovo zamerané najmä na dôležitosť dodržiavania pravidiel cestnej premávky, nebezpečenstvá v cestnej premávke spojené s požívaním alkoholických nápojov a omamných látok a poskytovanie prvej pomoci**. Taktiež sa po celej SR bezodplatne distribuovali reflexné a propagačné materiály materským a základným školám po celej SR. Uvedené aktivity boli vykonávané v súlade so Stratégiou zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike v rokoch 2011 - 2020.

V súlade s Cyklostratégiou sa v dňoch 21. - 25. 9. 2015 uskutočnil pilotný ročník kampane „Do školy na bicykli 2015“, ktorého sa zúčastnilo 120 slovenských základných a stredných škôl. **Získané poznatky poslúžia pri príprave podmienok prvého celoslovenského ročníka kampane „Do školy na bicykli 2016“**. Základným cieľom kampane je podporiť budovanie bezpečnej cyklistickej infraštruktúry v okolí základných a stredných škôl a školských zariadení, ako aj podpora širšieho uplatňovania detskej dopravnej výučby s aspektom využívania bicykla na každodenné dochádzanie do školy.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V rámci plnenia uvedenej úlohy sa odbory podpory zdravia a výchovy k zdraviu regionálnych úradov verejného zdravotníctva SR podieľali na realizácii **skupinových intervencií na školách**. Boli uskutočňované prednášky,

¹²⁰ www.cervenestuzky.sk

besedy, panely a pod. Jednalo sa o edukačné aktivity zamerané na podporu zdravého životného štýlu, podporu pohybových aktivít, zdravú výživu, podporu duševného zdravia, zvládanie stresu, prevenciu závislostí, zdravé sexuálne správanie a iné.

ÚVZ SR sa podieľal na realizácii **projektu EÚ „Schéma školského ovocia“**, garantovaného MPRV SR. Súčasťou projektu boli sprievodné preventívne aktivity realizované v školskom roku 2015/2016 pracovníkmi všetkých regionálnych úradov zdravotníctva v SR prostredníctvom edukácií zameraných na danú problematiku formou besied o správnej výžive a stravovaní, diskusií s odborníkmi v oblasti výživy, taktiež využívaním edukačných a zdravotno-osvetových materiálov, exkurzií, odborných konzultácií, prezentácií a pod.. Edukačné aktivity boli realizované hlavne na lokálnych a regionálnych úrovniach. V roku 2016 **bolo realizované priebežné hodnotenie vplyvu programu „Školské ovocie“ na zvyšovanie zdravotného a nutričného uvedomenia detí a rodičov**. Predbežné hodnotenie programu potvrdilo **pozitívny vplyv na podporu racionálnej výživy detí** a preukázalo **zvýšenú konzumáciu ovocia a zeleniny deťmi**. Úrad verejného zdravotníctva SR v rámci vyhodnotenia projektu poskytol odporúčania na podporu zásad zdravého správania sa detí a vyhodnotenie postúpil Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (gestorovi Programu v SR).

Ďalšie preventívne aktivity zamerané na podporu zdravia detí a mládeže prebiehali v rámci významných Dní vyhlásených na prevenciu ochorení a podporu zdravia. ÚVZ SR metodicky usmerňoval regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR, ktoré vykonávali sprievodné edukačné aktivity v rámci **„Svetového dňa diabetu“** u dospelaj populácie ako aj u žiakov stredných škôl a gymnázií. Cieľom edukačných aktivít bolo objasnenie vplyvu zdravého životného štýlu v rámci **prevencie ochorenia Diabetes mellitus 2. typu**.

MŠVVŠ SR v Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2016/2017 v časti **1.5.10. Zdravý životný štýl** uvádza odporúčania na realizáciu školských programov podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy k zdraviu¹²¹.

V rámci výzvy na podávanie žiadostí o financovanie **rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2016“** bolo MŠVVŠ SR predložených spolu 131 projektov. Komisia pre výber a hodnotenie rozvojových projektov následne navrhla 31 projektov základných, stredných a špeciálnych škôl ako realizátorov aktivít v oblasti podpory zdravia a bezpečnosti v školách podľa priorit výzvy v celkovej výške finančnej podpory 54 418 Eur. Prioritné témy schválené na rok 2016:

Aktivity a programy zamerané na:

- ✓ formovanie vzťahu k zdravému životnému štýlu,
- ✓ ochranu telesného a duševného zdravia,
- ✓ ústne a dentálne zdravie,
- ✓ prevenciu alergií a respiračných problémov,
- ✓ skvalitňovanie psychosociálnej klímy v školách,
- ✓ odstraňovanie zdraviu škodlivých vplyvov a prevenciu rizikového správania (násilie, šikanovanie, záškoláctvo, agresivita, delikvencia, kriminalita, drogové závislosti, zneužívanie, prejavy extrémizmu, terorizmu, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi),
- ✓ zapojenie sa do programu Škola priateľská deťom.

Jubilejný 10. ročník **celoslovenskej školskej kampane zameranej na prevenciu HIV/AIDS** pod názvom **„Červené stužky“** organizačne zabezpečovali žiaci Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline, ktorí v rámci stretnutia vytvorili na Hlinkovom námestí v Žiline „Živú“ červenú stužku. V roku 2016 bolo oficiálne zaregistrovaných do kampane 520 škôl a školských zariadení z celého Slovenska.

V priebehu kalendárneho roka podporovalo MDV SR zdravý životný štýl detí prostredníctvom rôznych aktivít: organizovanie a spoluorganizovanie osvetových, vzdelávacích a propagačných podujatí pripravovaných pre deti a mládež so športovým charakterom a obsahovým zameraním najmä na dôležitosť dodržiavania pravidiel cestnej premávky, nebezpečenstvá v cestnej premávke spojené s požívaním alkoholických nápojov a poskytovanie prvej pomoci (Na bicykli bezpečne 2016, Divínsky Boyard 2016, Mladý tvorca 2016); bezodplatnou distribúciou reflexných a propagačných materiálov materským a základným školám na Slovensku;

¹²¹ Celý text Pedagogicko-organizačných pokynov na šk. rok 2016/2017- www.minedu.sk.

podporou dopravnej výchovy a zvyšovaním povedomia detí pre využitie bicykla ako zdravého a ekologického dopravného prostriedku pri dochádzaní do školy v rámci **1. ročníka kampane „Do školy na bicykli 2016“**. Na dôležitosť písomnej komunikácie v medziľudských vzťahoch poukázalo MDVVR SR podporou 45. ročníka celosvetovej súťaže v písaní listov detí, ktorú vyhlasuje Medzinárodný úrad Svetovej poštovej únie. Do súťaže s témou **„Napiš list svojmu 45-ročnému ja“** boli zapojené aj školy pre deti so zdravotným postihnutím a triedy pre deti z marginalizovaných skupín

(BSK) Aj v roku 2016 sa žiaci základných a stredných škôl BSK zapojili do **Európskeho týždňa športu**, kde mali možnosť zašportovať si v rôznych športoch nielen na svojich školách, ale aj v Sade Janka Kráľa. V BSK sa do tohto podujatia zapojilo celkom 16.199 žiakov. Významná bola tiež **spolupráca BSK s ŠK Slovan futbal, a.s.** - projekt zameraný na výchovu a vzdelávanie prostredníctvom športu a o vytvorenie silnejšieho a intenzívnejšieho vzťahu medzi žiakmi bratislavských škôl a futbalom. Podľa VZN BSK č. 6/2012 o poskytovaní dotácií bolo v roku 2016 **podporených 145 športových a mládežníckych organizácií** venujúcich sa deťom a mládeži v celkovej sume 235 390 Eur. Podpora zdravého životného štýlu sa realizuje aj prostredníctvom zariadení školského stravovania. V zriaďovateľskej pôsobnosti BSK je **21 školských jedální**, ktoré sú súčasťou stredných škôl. Jedlá sa v stravovacích zariadeniach pripravujú na základe materiálo - spotrebných noriem, čím sú dodržiavané odporúčané výživové dávky a jedálne lístky sú zostavované podľa zásad určených vyhláškou. Vedúci zamestnanci školského stravovania sa zúčastňujú metodických školení zameraných na zdravý životný štýl a získané poznatky uplatňujú na svojich pracoviskách. Taktiež sa zapájajú do rôznych aktivít a projektov ako napr. „Zdravie na tanieri“, „Hovorme o jedle“.

(NSK) Školy kladú v rámci vyučovania ale aj mimo vyučovacích hodín a v rámci voľného času dôraz na zdravý životný štýl, aktívny pohyb, stravovanie, predchádzanie civilizačným ochoreniam. Školy sa zapájajú do rôznych projektov a programov – napr. do programu „Školské mlieko“ bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zapojených zariadení školského stravovania s počtom 1 192 prihlásených žiakov, pre ktorých bolo vydaných 22 620 porcií mlieka; do projektu MŠVVŠ SR „Zdravie na tanieri 2016“ bolo vybraté gymnázium J. Kráľa, Zlaté Moravce (7 projektov nebolo vybratých); do programu „Zdravá škola“ bolo zapojených 27 škôl v ZP NSK; do programu „Škola podporujúca zdravie“ bolo zapojených 35 škôl v ZP NSK. Školy realizujú preventívne opatrenia formou neformálneho vzdelávania a tiež formou krúžkovej činnosti (turistické krúžky, krúžky na spoznávanie regiónu a SR, environmentálne zamerané krúžky zamerané na ochranu prírody, skrášlenie životného prostredia....) a spoluprácou s neziskovými organizáciami, odborníkmi, občianskymi združeniami a pod.

(mesto Prešov) **Mestská polícia v Prešove** má zriadené **Kontaktné miesto pomoci deťom**. Taktiež Mestská polícia v Prešove realizuje preventívno-výchovné aktivity zamerané na zdravý životný štýl a prevenciu závislostí – alkohol, fajčenie, prevenciu drogových závislostí pre žiakov základných škôl, ale aj pre deti v predškolskom veku. Sú to aktivity, ktoré približujú deťom a mládeži prácu mestskej polície. Taktiež realizujú sa preventívno-výchovné aktivity o trestnoprávnej zodpovednosti mládeže a detí a taktiež na požiadavku škôl aktivity zamerané na prevenciu šikanovania. Týchto aktivít sa zúčastnilo v roku 2016 spolu cca 3000 detí.

5.7. Získať údaje o výskyte poškodenia zdravia detí v dôsledku úmyselných a neúmyselných úrazov

Spôsob plnenia: Vypracovanie národného profilu Slovenskej republiky v oblasti úmyselných a neúmyselných úrazov detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 - 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MŠVVŠ SR, MVO (poskytnutie existujúcich údajov)

Indikátor: publikovaný národný profil

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Úlohou na rok 2013 bolo vypracovanie **národného profilu Slovenskej republiky v oblasti neúmyselných úrazov detí a mládeže do 19 rokov v Slovenskej republike**. Okrem profilu krajiny bola vydaná aj **Informačná karta o bezpečnosti detí na Slovensku**. Obidve publikácie boli výsledkom zapojenia SR do **projektu TACTICS**, ktorý sa zaoberá stavom bezpečnosti detí v Európe. Realizácia tohto projektu prebieha v 31 krajinách Európskeho regiónu. Metodika získavania, spracovania a vyhodnotenia údajov o úrazoch detí a mládeže bola jednotná pre

všetky zapojené krajiny. Údaje zozbierané v rámci projektu boli doplnené o ďalšie aktuálne údaje z databázy Národného centra zdravotníckych informácií, Európskej databázy WHO (DMDM - European Detailed Mortality Database) i z prieskumov ÚVZ SR. Doplňujúcimi zdrojmi informácií boli tiež štatistické údaje Ministerstva vnútra SR (resp. Policajného zboru SR), Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Na základe uvedených údajov bol vypracovaný materiál pod názvom **Analýza stavu v oblasti úrazovosti a bezpečnosti detí a mládeže v SR** pre informovanie vlády o aktuálnej situácii v danej oblasti, ktorý bol predložený do vlády SR v novembri 2013.

Spôsob získavania údajov o výskyte poškodenia zdravia detí v dôsledku úmyselných a neúmyselných úrazov uvádzajú Pedagogicko - organizačné pokyny na šk. rok 2013/2014 v časti 1.6.11 Bezpečnosť a prevencia:

1. V oblasti školskej úrazovosti sa riaditeľom škôl a školských zariadení odporúča

- a) pravidelne sledovať vývoj školskej úrazovosti, znižovať jej nárast, odstraňovať zdroje a príčiny vzniku školských úrazov,
- b) pri registrovaných školských úrazoch vyplňať všetky položky registrovaného záznamu vo webovej aplikácii ako povinné a jednu kópiu vždy zaslať aj na príslušný odbor školstva obvodného úradu,
- c) dôslednejšie zabezpečovať pracovné postupy pedagogických zamestnancov, hlavne pri vykonávaní dozorov počas prestávok a v priestoroch, kde je najväčší predpoklad vzniku školských úrazov,
- d) vzniknuté registrované školské úrazy odškodňovať v súlade s platnými predpismi.

Odpočet plnenia za rok 2014 – splnená:

V roku 2014 sa v rámci projektu TACTICS, najmä so zameraním na problematiku úmyselných úrazov detí a mládeže spracovávali a vyhodnocovali údaje poskytnuté jednotlivými participujúcimi krajinami vrátane SR v oblasti úmyselných úrazov, na základe čoho bola vydaná publikácia „*National Action to Address Child Intentional Injury*“. Uvedená správa skúma opatrenia v oblasti politik na riešenie úmyselných úrazov detí popísaním prijatia, uplatňovania a presadzovania politik na národnej úrovni, ktoré sa týkajú prevencie úmyselných úrazov detí vo viac ako 25 členských štátoch EÚ, pričom obsahuje národné profily jednotlivých krajín v oblasti úmyselných úrazov (hodnotenie súčasného stavu agendy v tejto oblasti). Na základe publikovania tejto správy bola dňa 20. marca 2014 vydaná tlačová správa ÚVZ SR¹²². SR ako jedna z mála krajín vydala v apríli 2014 publikáciu, ktorá obsahuje národný profil „*Úmyselné úrazy detí a mladistvých v EÚ a na Slovensku*“¹²³.

Spôsob získavania údajov o výskyte poškodenia zdravia detí v dôsledku úmyselných a neúmyselných úrazov v rezorte školstva v súlade s Metodickým usmernením č. 4/2009-R uvádzajú Pedagogicko - organizačné pokyny na šk. rok 2014/2015 sa v časti 1.6.11 Bezpečnosť a prevencia, bod 8. nasledovne:

V oblasti školskej úrazovosti sa riaditeľom škôl a školských zariadení odporúča:

- a) dodržiavať lehotu zavádzania každej udalosti do web aplikácie na štatistické účely podľa metodického usmernenia č. 4/2009-R čl. 4 ods. 1 (do 7 kalendárnych dní od vzniku každého školského úrazu),
- b) v prípade nejasnosti pri šetrení, spisovaní a odškodňovaní školského úrazu spolupracovať s odbornými radcami pre oblasť BOZP okresných úradov v sídle kraja.
- c) spracovať dokumentáciu civilnej ochrany v škole a v školskom zariadení v spolupráci odborom krízového riadenia okresného úradu v sídle kraja podľa zamerania činnosti na rok 2014.

5.8. Chrániť deti a mládež pred novými psychoaktívnymi látkami

Spôsob plnenia: Príprava legislatívnej normy na zabránenie predaju nových psychoaktívnych látok, ktoré nie sú kontrolované podľa medzinárodných dohôd, konvencií a legislatívy EÚ

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 - 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR

Indikátor: kvalitatívny: existencia legislatívneho predpisu

¹²² http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=2248:tactics-tlaova-sprava&catid=56:tlaove-spravy&Itemid=62

¹²³ http://www.uvzsr.sk/index.php?searchword=%C3%A9+%C3%BArazy&ordering=&searchphrase=all&Itemid=1&option=com_search

Odpočet plnenia za rok 2013 – splnená:

V roku 2013 bol **zákonom č. 40/2013 Z. z. novelizovaný zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch**, ktorého gestorom je MZ SR. V novele sa vo vloženom paragrafe 16a **zavádza kategória rizikových látok – psychoaktívnych látok, ktoré dosiaľ nie sú na zozname kontrolovaných látok, majú však analogické psychotropné účinky ako kontrolované drogy**. Predaj takýchto látok bol do prijatia novely legálny a bolo možné proti nemu zasiahnuť len nepriamo. Prijatím novely sa až do preskúmania účinku nových psychoaktívnych látok môžu tieto zaradiť na zoznam rizikových látok až na 3 roky, počas ktorých je ich obchodovanie zakázané. Látky predstavovali riziko pre deti a mládež, ktoré s nimi experimentovali, keďže boli legálne a voľne dostupné (internet, kamenné obchody – „smartshopy“).

Aktualizácia za rok 2014:

Aktualizovaná časť úlohy sa priebežne plní prostredníctvom monitorovania výskytu látok, ich záchytov a navrhovania opatrení. V roku 2014 bolo na základe uvedených informácií z monitorovania prostredníctvom systému včasného varovania, ktorého gestorom je Národné monitorovacie centrum pre drogy v Sekcii zdravia MZ SR, **navrhnutých** Sekcii farmácie a liekovej politiky MZ SR, vecne príslušnému útvaru MZ SR, **na zaradenie** návrhov do zoznamov podľa zákona 139/1998 Z.z. a jeho novely 40/2013 Z.z. **13 nových látok s psychoaktívnym potenciálom**.

V rámci MV SR bola vytvorená **Medzirezortná interdisciplinárna skupina odborníkov pre drogovú trestnú činnosť (MISO DTČ)**, ktorá v roku 2014 začala v rámci svojej agendy riešiť tiež situáciu v oblasti implementácie legislatívy týkajúcej sa nových psychoaktívnych látok zaradených ako rizikové. Jedným z predpokladaných výsledkov činnosti MISO DTČ by mohol byť návrh vykonávacieho predpisu upravujúceho hodnotenia rizík a postupy zaraďovania a preraďovania rizikových látok. MZ SR má v skupine svojich zástupcov, ktorí presadzujú hľadiská podpory a ochrany zdravia predovšetkým detí a mládeže, ktoré sú hlavnými cieľovými skupinami predaja uvedených látok.

Aktualizácia za rok 2015:

Výskyt látok sa priebežne monitoroval aj v roku 2015, informácie sa zbierali zo systému včasného varovania a z ďalších zdrojov (zahraniční partneri, policajné a colné záchyty). V roku 2015 bol vyhláškou MZ SR č. 121 zo 14. mája 2015 rozšírený aktuálny zoznam rizikových látok podľa novely č. 40/2013 Z. z. zákona č. 139/1998 Z. z. **o 9 nových rizikových látok, predstavujúcich riziká pre zdravie užívateľov**.

Návrh skupiny MISO DTČ bol dotiahnutý do paragrafového znenia **návrh novely trestného zákona a ďalších zákonov**; vzhľadom na to, že v roku 2015 sa nezišla na svojom zasadnutí Rada vlády pre protidrogovú politiku, tieto návrhy neboli prerokované v ostatných rezortoch a aktuálne je proces riešenia dekriminalizácie držby malého množstva kontrolovaných drog pozastavený.

Aktualizácia za rok 2016:

Podľa čl. 5.2 Rozhodnutia Rady EÚ 387/2005/SVV, národný systém EWS (systém včasného varovania) v roku 2016 Európskemu centru pre drogy a drogovú závislosť poskytol informácie k **trom hodnoteným novým psychoaktívnym látkam**: MDMA-CHMICA, Acryloylfentanyl, Furanylfentanyl. Momentálne ešte prebieha proces hodnotenia rizika k látke Furanylfentanyl.

5.9. Zabezpečiť monitorovanie problematiky užívania drog u detí a mládeže a poskytovať relevantné informácie s cieľom formulovať opatrenia

Spôsob plnenia: Podpora a realizácia štúdií a monitorovania aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže, najmä štandardizovaných a medzinárodne porovnateľných

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: Organizácie podieľajúce sa na realizácii štúdií

Indikátor: dostupnosť údajov k 5 kľúčovým ukazovateľom EMCDDA

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 **neboli z dotácií programu Protidrogová politika podporené žiadne projekty** zamerané na realizáciu štúdií a monitorovania aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže. Podpora tak prebiehala len v rámci činnosti **Národného monitorovacieho centra pre drogy** (ďalej len „NMCD“), ktoré v roku 2013 z grantových prostriedkov podporilo **prípravu štúdie ESPAD 2015** (vyslanie Principal Investigator na koordinačné stretnutie v Budapešti).

Na rok 2014 sú v rozpočte NMCD naplánované prostriedky na realizáciu periodického prieskumu Tabak-Alkohol-Drogy (TAD, naposledy realizovaný v 2010), ktorý je realizovaný metodikou odvodenou od štúdie ESPAD a poskytuje tak medzinárodne porovnateľné údaje, avšak na širšej vzorke. Taktiež sú naplánované prostriedky na realizáciu populačného prieskumu. Zber údajov k prieskumom prebehne v roku 2014. V roku 2013 **NMCD autorsky spoluvytvorilo a podporilo v spolupráci s Asociáciou čistiarenských expertov SR projekt monitorovania spotreby/konzumácie drog na základe analýzy odpadových vôd**. Realizovali sa periodické odbery, v rámci rizikových prostredí (letné hudobné festivaly). Údaje budú dostupné v priebehu roka 2014, aktuálne sú v procese spracovania.

Odpočet plnenia za rok 2014 - plní sa:

V roku 2014 neboli v rámci dotácií programu Protidrogová politika predložené žiadne projekty zamerané na realizáciu štúdií a monitorovania aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže. Podpora prebiehala naďalej iba v rámci činnosti Národného monitorovacieho centra, ktoré v roku 2014 z grantových prostriedkov na realizáciu svojich aktivít podporilo prípravu štúdie ESPAD 2015. Na základe zmluvy s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie uhradilo NMCD gro nákladov na realizáciu periodického prieskumu Tabak-Alkohol-Drogy (realizovaného v širšom meradle metodikou odvodenou od štúdie ESPAD), ktorého terénna fáza sa realizovala v spolupráci s ÚVZ SR. Jedným z cieľov plnenia je realizácia prieskumu vo všeobecnej populácii, ktorej súčasťou sú aj údaje o deťoch. Zber údajov k prieskumom prebehol v roku 2014. V roku 2014 bola spracovaná správa z pilotnej fázy projektu monitorovania odpadových vôd vrátane vybraných špecifických cieľov (letné hudobné festivaly).

(NSK) V júli 2014 bolo potvrdených 1 425 nežiaducich spoločenských javov v správaní žiakov, čo predstavuje pokles oproti predchádzajúcemu školskému roku o 584, kedy bolo potvrdených 2 009 nežiaducich spoločenských javov. **Varujúce sú počty záškoláctva** (nárast o 51 prípadov v porovnaní s r. 2012/2013 na 823) **a požitia návykových látok. Výraznejší pokles oproti minulému školskému roku bol zaznamenaný v počte prípadov agresivity voči pedagogickým zamestnancom, požitia marihuany a šikanovania.**

Odpočet plnenia za rok 2015 - plní sa:

Národné monitorovacie centrum pre drogy v roku 2015 spolufinancovalo **ďalšiu vlnu školského prieskumu ESPAD**, realizovaného pod gesciou Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a v spolupráci s RÚVZ v školách na vzorke 10 000 študentov stredných škôl a žiakov posledných ročníkov základných škôl.

V roku 2015 Národné monitorovacie centrum pre drogy zadalo agentúre TNS **realizáciu vlastného prieskumu vo všeobecnej populácii na vzorke 8 000 respondentov o užívaní legálnych i nelegálnych drog ako aj o názoroch a postojoch obyvateľov v tejto oblasti**. Súčasťou zadania boli štandardizované škály pre diagnostiku problémového pitia u detí a mládeže („CAGE“) a problémového užívania marihuany („CAST“), so zreteľom na neskoršiu krížovú analýzu výstupov z viacerých prieskumov.

Pokračoval tiež monitoring výskytu drog v odpadových vodách, pričom cielene na populáciu mládeže boli zamerané merania na letných hudobných festivaloch. Zároveň boli v štandardných výstupoch Národného monitorovacieho centra pre drogy publikované informácie zo spracovaných výsledkov prieskumu TAD, realizovaného v roku 2014 a výsledky monitorovania odpadových vôd, vrátane letného hudobného festivalu Pohoda za rok 2014, čím sa tieto údaje stali dostupnými a využiteľnými pre širokú verejnosť.

(NSK) V auguste 2015 bolo strednými školami v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK potvrdených 1 547 nežiaducich spoločenských javov v správaní žiakov, čo predstavuje **nárast oproti predchádzajúcemu školskému roku** o 122, keď bolo potvrdených 1 425 nežiaducich spoločenských javov. Výchovné programy v školských zariadeniach –internátoch boli realizované v 68 výchovných skupinách (chlapci 23 skupín, dievčatá 27 skupín a zmiešané výchovné skupiny 18). Naďalej varujúce sú počty záškoláctva, požitia návykových látok a agresivity voči pedagogickým zamestnancom:

Nežiaduci spoločenský jav v správaní žiakov	Počet 2014/2015	Nárast prípadov v porovnaní s 2013/2014
záškoláctvo	880	57
cigarety	390	13
alkoholické nápoje	79	35
agresivita voči pedag. zamest.	83	15

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 boli spracované údaje reprezentatívneho prieskumu ESPAD 2015¹²⁴ a výsledky boli publikované. V porovnaní s predchádzajúcimi vlnami prieskumov ESPAD, **dáta z ESPAD 2015 potvrdili stabilizačný trend v konzumácii alkoholu, fajčení a v experimentovaní s niektorými nelegálnymi drogami**, ktorý bolo možno pozorovať v tomto type prieskumu od roku 2011; rovnako ako v podobnom dlhodobom reprezentatívnom prieskume Tabak-alkohol-drogy v rokoch 2010 a 2014, ako aj v medzinárodnom - širšie a na zdravotné správanie orientovanom - prieskume HBSC 2013/2014. **Získané údaje z tohto prieskumu síce potvrdzujú stabilizáciu, ale sú vysoké.** Medzi nelegálnymi drogami vo všetkých zmienených prieskumoch **dominuje marihuana**. Podrobnejšie údaje o ESPAD 2015 sú dostupné na webovej stránke www.infodrogy.sk¹²⁵.

Národný prieskum ESPAD 2015

1. pravidelne fajčí 27,3% 15 až 20 ročných respondentov
2. 1/5 žiakov vo veku 15-19/20 rokov pije nárazovo (5 a viac pohárov po sebe) a rovnako 1/5 (21,2%) pripustila opitosť do štádia „okna“ 10 a viackrát za život
3. 45,4% chlapcov a 36,9% dievčat uviedlo ako druh nápoja destilát s obsahom alkoholu 40% a viac
4. skúsenosť s marihuanou malo 39,8% 15 až 19 ročných, v ostatných 12 mesiacoch užilo kanabis 25,7 % a v ostatných 30 dňoch 11,9%

Medzinárodné porovnanie vybranej vzorky slovenského súboru ESPAD 2015

1. Denne fajčí 8% školákov v priemernom veku 15,8 roka
2. 44% dievčat a 41% chlapcov zo slovenskej vzorky pije nárazovo (5 a viac pohárov po sebe) a 14% sa už intoxikovala alkoholom
3. Skúsenosť s marihuanou malo 26% školákov vo veku 15,8 rokov, v ostatných 30 dňoch marihuanu užilo 9% (ESPAD Report 2016).

¹²⁴ <http://www.infodrogy.sk/index.cfm?module=Library&page=Document&DocumentID=1303>

¹²⁵ V rámci programu Protidrogová politika neboli zo strany MZ SR v roku 2016 podporené projekty deklarované ako štúdie a analýzy aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže, predovšetkým z dôvodu možnej duplicity údajov vo vzťahu k medzinárodnému štandardizovanému prieskumu ESPAD 2015 (Európsky školský prieskum o alkohole a iných drogách).

(NSK) Na niektorých školách uskutočňujú koordinátori prevencie v spolupráci so psychologickými poradňami ankety a dotazníky pre vlastnú potrebu, monitorujú užívanie drog na školách, šikanovanie a pod. V školskom roku 2015/2016 bolo v správaní žiakov potvrdených 1568 nežiaducich spoločenských javov, čo predstavuje oproti predchádzajúcemu školskému roku nárast o 21 prípadov, keď bolo potvrdených 1547 nežiaducich spoločenských javov.

Nežiaduci spoločenský jav v správaní žiakov	Počet 2014/2015	Počet 2015/2016
záškoláctvo	880	615
cigarety	390	720
alkoholické nápoje	79	N/A
agresivita voči pedag. zamest.	83	N/A

(TSK) Školy v pôsobnosti TSK pravidelne monitorovali aktuálny stav užívania drog na školách, najmä pravidelným, alebo náhodným preverovaním žiakov, konzultáciami s pedagógmi, so žiakmi, s rodičmi. O situácii informovali rodičov na plenárnom združení, na triednických hodinách, realizovali prieskumy cez dotazníky, ankety, ktoré pravidelne vyhodnocovali. Výchovní poradcovia realizovali anonymné prieskumy o názoroch žiakov na problematiku užívania návykových látok.

5.10. Koordinovať opatrenia protidrogovej politiky zamerané na deti a mládež na národnej úrovni a ich medzinárodné prepojenie

Spôsob plnenia: Formulácia cieľov na ochranu detí a mládeže v strategických dokumentoch a prostredníctvom dostupných nástrojov a spolupráce s ostatnými rezortmi ich presadzovanie, vrátane kontroly ich plnenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR

Indikátor: ciele národnej protidrogovej stratégie v oblasti detí a mládeže

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Čiastkový cieľ úlohy 5. 10. „Koordinovať opatrenia protidrogovej politiky zamerané na deti a mládež na národnej úrovni a ich medzinárodné prepojenie“ bude napĺňaný prostredníctvom cieľov formulovaných v **Národnej protidrogovej stratégii na roky 2013 – 2020**, ktorú vláda Slovenskej republiky schválila na rokovaní dňa 10. júla 2013 svojím uznesením č. 380 (z uvedeného dôvodu úloha nebude v nasledujúcich rokoch odpočítaná).

V oblasti zníženia dopytu po drogách je cieľom Národnej protidrogovej stratégie 2013-2020 zamerať prevenciu na rizikové vývinové obdobia, v ktorých sa začínajú užívať - psychoaktívne látky bez ohľadu na ich právny status. V prioritě 3.2. stratégia deklaruje zameranie cielej prevencie aj na rodiny a komunity. **Stratégia bude v roku 2014 ďalej rozpracovaná na akčné plány jednotlivých rezortov**, ktoré budú podrobnejšie formulovať a konkretizovať ciele stratégie v oblasti svojej vecnej pôsobnosti. Schválenie súhrnného národného akčného plánu pre drogy vládou SR sa predpokladá v roku 2014. Prijatie stratégie umožnilo ministerstvu zdravotníctva poskytnúť **dotácie z programu Protidrogová politika na programy a aktivity z oblasti prevencie, liečby, resocializácie a znižovania poškodení**, a to v plnom rozsahu cieľov stratégie. V roku 2013 bolo **podporených 7 projektov zameraných na deti a mládež** ako cieľovú skupinu, v úhrnnej výške poskytnutých prostriedkov 197 210,49 Eur, čo predstavuje 38% z objemu alokovaných prostriedkov programu.

Aktualizácia za rok 2014:

V oblasti zníženia dopytu po drogách je cieľom Národnej protidrogovej stratégie na roky 2013-2020 zamerať prevenciu na rizikové vývinové obdobia dieťaťa, v ktorých sa začínajú užívať psychoaktívne látky bez ohľadu na ich právny status. V prioritě 3.2. uvedenej stratégie deklaruje zameranie cielej prevencie aj na rodiny a komunity. **Stratégia bola na základe uvedeného uznesenia ďalej rozpracovaná na akčné plány jednotlivých**

rezortov, ktoré podrobnejšie konkretizujú ciele stratégie v oblastiach vecnej pôsobnosti zapojených rezortov. Odpočet plnenia akčných plánov je každoročne predkladaný príslušnými rezortmi Rade vlády SR pre protidrogovú politiku. **Prijatie stratégie umožnilo MZ SR poskytnúť dotácie z programu Protidrogová politika** na programy a aktivity z oblasti prevencie, liečby, resocializácie a znižovania poškodení, a to v plnom rozsahu cieľov stratégie. V roku 2014 **bolo podporených 7 projektov zameraných na deti a mládež ako cieľovú skupinu**, v úhrnnej výške poskytnutých prostriedkov 226 173 Eur, čo predstavuje 43,9% z objemu alokovaných prostriedkov programu.

Národná protidrogová stratégia na roky 2013-2020 bola zapracovaná do novej Koncepcie rozvoja stredného školstva v Nitrianskom samosprávnom kraji na roky 2015 – 2020.

Aktualizácia za rok 2016:

Vo vzťahu k tejto cieľovej skupine sú ciele Národnej protidrogovej stratégie nastavené v oboch rovinách, a to v oblasti **redukcie dopytu po drogách** (prevencia, liečba, resocializácia a čiastočne v oblasti znižovania škodlivých účinkov užívania drog) ako aj v oblasti **redukcie ponuky**, čo sa priebežne premieta aj do opatrení, prostredníctvom ktorých sa majú ciele dosiahnuť. Najmä v oblasti prevencie, ktorá je kľúčovým opatrením vo vzťahu k cieľovej skupine detí a mládeže, ide o prelínanie a prekrývanie aktivít a programov, ktoré podporujú aj ciele iných programových dokumentov – národných programov, resp. akčných plánov v oblasti podpory zdravia, kontroly tabaku, problémov s alkoholom, ochrany duševného zdravia a prevencie kriminality a ďalších.

V rámci dotačnej schémy MZ SR na podporu protidrogových aktivít účelovo určených pre realizáciu Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013 – 2020 bolo v roku 2016 alokovaných 515 000 Eur. **Podporených bolo spolu 10 projektov** (z celkovo podporených 29) **pre deti v celkovej sume 146 689,50 Eur.**

5.11. Koordinovať opatrenia podpory duševného zdravia na národnej úrovni.

Spôsob plnenia: Formulácia cieľov podpory duševného zdravia detí a mládeže v programoch zdravia a ich presadzovanie prostredníctvom dostupných nástrojov a spolupráce s ostatnými rezortmi.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 -2015

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spoluzodpovední gestori: Rada duševného zdravia

Spolupracujúce subjekty: Poskytovatelia ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti, Liga za duševné zdravie.

Indikátor: Plán úloh Národného programu duševného zdravia na roky 2014-2015.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Termín pre vypracovanie „Plánu úloh Národného programu duševného zdravia na obdobie rokov 2014 – 2015“ ako pokračovanie realizácie Národného programu duševného zdravia v zmysle uznesenia vlády č. 708/2012 úloha č. 16 bol z dôvodu nedostatočného finančného krytia v kapitole MZ SR odložený do 31. decembra 2015.

Odpočet plnenia za rok 2015 - splnená:

Plán realizácie úloh Národného programu duševného zdravia na obdobie rokov 2014 – 2015 vláda SR schválila uznesením vlády SR č. 388 na svojom rokovaní dňa 8. júla 2015.¹²⁶

¹²⁶ <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=24792>

6. Vzdelanie, výchova, voľný čas a kultúrne aktivity

Strategický cieľ: Zvýšiť efektivitu opatrení a politik na zabezpečenie/posilnenie prístupu k vzdelaniu, voľnočasovým aktivitám a účasti na kultúrnom a umeleckom živote pre deti zo všetkých sociálnych skupín

Čiastkové ciele:

6.1. Podrobne sa oboznámiť s princípmi a ustanoveniami Dohovoru o právach dieťaťa. Prehĺbiť vedomosti a zručnosti detí a žiakov v oblasti poznania princípov a ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa a skvalitniť prípravu učiteľov; zlepšiť uplatnenie práva detí v škole slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach súvisiacich s fungovaním školy, ktoré sa ich dotýkajú a venovať primeranú pozornosť názorom detí (vrátane účasti na rozhodovaní o nich a riešení rovesníckych problémov)

Spôsob plnenia: Inovácia Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0, ISCED 1, ISCED 2 a ISCED 3A – inovácia vzdelávacích štandardov týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: školské roky 2013/2014 až 2016/2017

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovedný gestor: ŠPÚ

Spolupracujúce subjekty: Ústredné predmetové komisie pri ŠPÚ, pracovné skupiny na úpravu vzdelávacích programov pre všetky druhy škôl pri ŠPÚ, Vedecká rada ŠPÚ, profesijné organizácie a združenia

Indikátor: implementácia inovovaných vzdelávacích štandardov v školských vzdelávacích programoch materských škôl, základných škôl a stredných škôl SR a ich praktická realizácia.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Od začiatku roka 2013 sa všetky spolupracujúce subjekty aktívne podieľali na tvorbe inovovaných vzdelávacích štandardov, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v **Štátnych vzdelávacích programoch ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2. Vzdelávacie štandardy boli inovované na úrovni obsahu, ako aj výkonu žiakov.** Návrhy vzdelávacích štandardov boli predložené v júni 2013 na pripomienkovanie. Po ukončení pripomienkovania v novembri 2013 sa akceptované pripomienky postupne zapracovali do návrhov inovovaných vzdelávacích štandardov, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v Štátnych vzdelávacích programoch ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2. Na jeseň roku 2013 začali spolupracujúce subjekty tvoriť **inovované vzdelávacie štandardy, týkajúce sa oblasti práv dieťaťa v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 3A.** Práce na vzdelávacích štandardoch pokračujú do marca 2014. Po schválení MŠVVŠ SR budú inovované vzdelávacie štandardy implementované v školských vzdelávacích programoch materských škôl, základných škôl a gymnázií SR.

V nadväznosti na inovované vzdelávacie štandardy boli inovované aj interné školské smernice a vnútorné poriadky škôl (TSK). Obsah výchovy a vzdelávania k ľudským právam bol integrovaný do učebných osnov viacerých vyučovacích predmetov (napr. etická výchova, občianska náuka, dejepis, biológia, náboženská výchova), do plánu práce jednotlivých predmetových komisií a do plánov práce koordinátorov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V priebehu roka 2014 sa všetky spolupracujúce subjekty aktívne podieľali na **dotvorení inovovaných vzdelávacích štandardov**, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v Štátnych vzdelávacích programoch **ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2.** Vzdelávacie štandardy boli inovované na úrovni obsahu, ako aj výkonu žiakov. Návrhy vzdelávacích štandardov boli znovu predložené na pripomienkovanie. Po ukončení pripomienkovania v lete 2014 sa akceptované pripomienky postupne zapracovali do návrhov inovovaných vzdelávacích štandardov, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v Štátnych vzdelávacích programoch ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2. V priebehu roka 2014 spolupracujúce subjekty vytvorili inovované vzdelávacie štandardy, týkajúce sa oblasti práv dieťaťa v Štátnom vzdelávacom programe **ISCED 3A.** Tieto inovované vzdelávacie štandardy boli predložené na pripomienkovanie. Po skončení pripomienkového konania koncom roka 2014 sa akceptované pripomienky zapracujú do návrhov inovovaných vzdelávacích štandardov v oblasti práv dieťaťa v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 3A. Po schválení MŠVVŠ SR budú inovované vzdelávacie štandardy implementované v školských vzdelávacích programoch materských škôl, základných škôl a gymnázií SR.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Inovovaný Štátny vzdelávací program pre predprimárny stupeň vzdelávania (materské školy, ISCED 0) tvorí výkonové a obsahové štandardy, ktoré boli doplnené o evaluačné otázky. Vzdelávacie štandardy inovovaného dokumentu pre materské školy zahŕňajú problematiku zabezpečenia prístupu k vzdelaniu (cielené vzdelávacie aktivity), voľnočasovým aktivitám a hrám podľa výberu detí a účasti na kultúrnom a umeleckom živote (prevažne umelecká tvorba priamo v materskej škole). **Evaluačné otázky** v dokumente umožňujú posilniť schopnosť učiteľky presne stanoviť východiskovú situáciu vo vzdelávaní a plastickejšie zachytiť pokrok detí vo vzdelávaní a zachytiť pokrok v súvislosti s kultúrnym a sociálnym kontextom detí.

Dokumenty inovovaných Štátnych vzdelávacích programov pre primárny stupeň vzdelávania – ISCED 1, nižší stredný stupeň vzdelávania – ISCED 2, vyšší stredný stupeň vzdelávania – ISCED 3 vychádzajú z demokratických a humanistických hodnôt spoločnosti. Na jednotlivých stupňoch škôl sa vyvážené venuje pozornosť nielen kognitívnym a intelektuálnym aspektom vzdelávania, ale rovnocenne aj sociálnemu a emocionálnemu rozvoju žiakov, pričom jeden zo všeobecných cieľov vzdelávania hovorí priamo o vedení žiakov k uplatňovaniu svojich práv, plneniu svojich povinností a rešpektovaniu práv iných ľudí. **Rozšírením sú prierezové témy, téma Osobnostný a sociálny rozvoj**, ktorej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov najmä v oblasti postojov a hodnôt, cielene rozvíjať ich osobné a sociálne kompetencie. **V roku 2015 boli inovované vzdelávacie programy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením:** Vzdelávacie programy pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, chorých a zdravotne oslabených, hluchoslepých, žiakov s vývinovými poruchami učenia, s poruchami aktivity a pozornosti, s viacnásobným postihnutím, s poruchami správania. Vzdelávacie programy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu. Zároveň sú v dokumente zadané osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Pedagogické dokumenty **inovaných Štátnych vzdelávacích programov pre primárny stupeň vzdelávania – ISCED 1, nižší stredný stupeň vzdelávania – ISCED 2, vyšší stredný stupeň vzdelávania – ISCED 3** vychádzajú z demokratických a humanistických hodnôt spoločnosti. Jeden zo všeobecných cieľov vzdelávania hovorí priamo o vedení žiakov k uplatňovaniu svojich práv, plneniu svojich povinností a rešpektovaniu práv iných ľudí.

Na jednotlivých stupňoch vzdelávania (implicitne v predmete občianska náuka - ľudské práva a slobody, dokumenty o ľudských právach, systém ochrany ľudských práv, predsudky, diskriminácia, práva dieťaťa, Dohovor o právach dieťaťa, práva žien, práva menšín a v predmete etická výchova - ľudské práva, práva detí, detská práca, solidarita a prijatie odlišností, povinnosti detí vyplývajúce z ich práv) sú v inovovaných vzdelávacích štandardoch implementované témy týkajúce sa práv dieťaťa. Ich rozšírením sú prierezové témy – napríklad prierezová téma Osobnostný a sociálny rozvoj. Hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov najmä v oblasti postojov a hodnôt, cielene rozvíjať ich osobné a sociálne kompetencie.

6.2. Zabezpečiť pravidelnú školskú dochádzku. Znížiť počet žiakov, ktorí školu nedokončia

Spôsob plnenia: Sledovať uplatňovanie a dodržiavanie právnych predpisov a už ustanovené opatrenia a podporu pravidelnej školskej dochádzky. Zlepšovať efektívnu spoluprácu škôl (riaditeľov škôl) a príslušných orgánov štátnej správy a obcí pri oznamovaní žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 hodín, vrátane spätnej väzby riaditeľom škôl - riešenia problému neospravedlnených vyučovacích hodín príslušným orgánom štátnej správy a obcou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: príslušné orgány štátnej správy, územná samospráva, zriaďovatelia, školy

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia

Indikátor: zlepšenie riadneho plnenia školskej dochádzky žiakmi a zníženie záškoláctva – zníženie počtu neospravedlnených vymeškaných hodín; zvýšenie počtu uplatnených opatrení na podporu pravidelnej školskej dochádzky

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štátna školská inšpekcia získavala informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky počas **komplexných inšpekcií v základných školách** v školskom roku 2012/2013. Inšpekcie sa uskutočnili v 86 ZŠ, z toho 77 bolo štátnych, 6 cirkevných a 3 školy súkromné. Školy navštevovalo 18 590 žiakov. Údaje sa získali prostredníctvom informačného dotazníka pre riaditeľa školy, z rozhovorov s vedúcimi zamestnancami školy a s výchovným poradcom. Neospravedlnených hodín v školách počas sledovaného obdobia bolo 63 692, uložených výchovných opatrení za neospravedlnené vynechanie vyučovacích hodín 2 677 (napomenutí a pokarhaní od triedneho učiteľa 935, pokarhaní od riaditeľa školy 1 225, znížených známok zo správania 517). Žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci, bolo 527, počet zaslaných oznámení príslušnému orgánu štátnej správy a obci o týchto žiakoch bolo 692. Zistenia sú spracované v ***Správe o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky v základnej škole v SR v školskom roku 2012/2013***¹²⁷.

V oblasti vzdelávania Bratislavský samosprávny kraj cielene podporuje tie odbory štúdia, ktoré sú na trhu práce žiadané a tak sú schopné zabezpečiť mladým ľuďom možnosť po ukončení školy sa plnohodnotne zamestnať. **Vytvorenie pre študenta perspektívneho odboru smeruje k je tendencii nižšieho vymeškávania hodín**, ktoré by postupne smerovalo k zanechaniu štúdia.

NSK v **pravidelnom monitoringu výskytu sociálno– patologických javov na stredných školách** v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zaznamenal **pokles výskytu prípadov záškoláctva** v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom 2012/2013 o 11%.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Inšpekcie sa vykonali v 134 základných školách (ďalej ZŠ). Z nich bolo 122 štátnych, 9 cirkevných a 3 školy boli súkromné. S vyučovacím jazykom slovenským bolo 112 subjektov, so slovenským a maďarským 2, s maďarským 18 a s vyučovacím jazykom ukrajinským 2 školy.

V 2. polroku školského roka 2012/2013 a v 1. polroku školského roka 2013/2014 sa cielene zisťovala dochádzka žiakov do školy. Celkovo vymeškalo 26 234 žiakov v sledovanom období 1 269 130 ospravedlnených a 178 696 neospravedlnených vyučovacích hodín. Vo všeobecnosti **medzi najčastejšie dôvody vymeškávania vyučovania patrili nezáujem žiakov o učenie**, absentujúca kontrola dochádzky žiakov do školy zo strany zákonných zástupcov, bezdôvodné ponechanie žiaka doma, starostlivosť o mladšieho súrodenca, záškoláctvo, sprevádzanie rodičov pri nákupoch najmä v čase vyplácania sociálnych dávok, **ojedinele i nedostatok finančných prostriedkov na uhradenie cestovných nákladov spojených s dopravou do školy**. Viac ako 15 neospravedlnených hodín za mesiac vynechalo za sledované obdobie v 72 školách 655 žiakov, spolu vymeškali **169 089 hodín**. **Príslušným orgánom štátnej správy zaslali školy až 768 oznámení o neplnení riadnej povinnej školskej dochádzky žiakov, spätnú väzbu na oznámenia dostalo len 41 z nich**. Pomerne negatívne zistenia boli v Košickom kraji, kde riaditelia viacerých škôl¹²⁸ riešili zanedbávanie povinnej školskej dochádzky žiakov opakovaným zasielaním oznámení. Následné zlepšenie v dochádzke žiakov po spoločnom riešení problému s príslušným orgánom štátnej správy zaznamenali v 34 školách. Riaditelia škôl po objektívnom prešetrení závažného alebo opakovaného previnenia proti školskému poriadku uložili na posilnenie disciplíny žiakov 628 napomenutí alebo pokarhaní od triedneho učiteľa, 317 pokarhaní od riaditeľa školy a 515 žiakov malo znížený stupeň zo správania. **Viaceré subjekty zaznamenali problémy spojené s plnením povinnej školskej dochádzky 174 žiakov mimo územia SR**. Zákonní zástupcovia žiakov zo SZP pred odchodom do zahraničia so školou nekomunikovali, nepredložili žiadosť o povolenie vzdelávania, často si nespĺnili zákonom stanovenú povinnosť oznámiť riaditeľovi kmeňovej školy názov a adresu školy, ktorú žiak v zahraničí navštevuje. **Obvykle sa žiaci nezúčastňovali ani skúšok z určených vyučovacích predmetov po ukončení štvrtého či deviateho ročníka**.

V školskom roku 2013/2014 boli vykonané komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v 29 gymnáziách (G).

¹²⁷ http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/PSD_ZS_SR_23.pdf

¹²⁸ ZŠ s MŠ, Školská 3, Pavlovce nad Uhom (373 oznámení); ZŠ, Školská 295, Štítňik (37 oznámení); ZŠ, SNP 121, Rozhanovce (22 oznámení); ZŠ s MŠ, Ružová 304, Borša (10 oznámení)

Z kontrolovaných škôl bolo 5 G súkromných, 4 G cirkevné, 2 G s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, 3 G s bilingválnou slovensko-anglickou sekciami a 1 G s bilingválnou slovensko-nemeckou sekciami. Spolupráca škôl a orgánov štátnej správy vyústila v prípade 2 žiakov do čiastočného zlepšenia dochádzky a u 1 žiačky do úplnej nápravy plnenia povinnej školskej dochádzky.

Z konštatovania Združenia miest a obcí Slovenska vyplynulo, že **prevažná väčšina školských úradov vypracovala pre školy a obce metodiky postupu a vzorové materiály súvisiace s rozhodovaním obce ako prvostupňového správneho orgánu v oblasti priestupku na úseku školstva**. Základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí pravidelne sledujú a vyhodnocujú neprítomnosť žiakov na vyučovaní a prijímajú účinné opatrenia na zamedzenie záškoláctva. Neospravedlnenú neprítomnosť žiaka riešia so zákonnými zástupcami prostredníctvom triednych učiteľov, výchovných poradcov, riaditeľov škôl, výchovných komisií alebo rád rodičov. Školy písomne oznamujú neospravedlnenú dochádzku žiaka zriaďovateľovi školy, školskému úradu a príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny – sociálnemu odboru s uvedením opatrení a úkonov na zlepšenie nedostatočnej dochádzky žiaka. Obec je povinná v zmysle zákona č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve ako prvostupňový správny orgán riešiť neospravedlnenú školskú dochádzku žiakov s trvalým pobytom v obci, ktorí majú v danom školskom roku 60 až 99 vymeškaných neospravedlnených hodín a pri sto a viac neospravedlnených hodinách obec zasiela Policajnému zboru SR oznámenie o podozrení zo spáchania trestného činu zanedbávania povinnej školskej dochádzky a ohrozovania mravnej výchovy detí.

V školskom v šk. roku 2013/2014 bolo v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja potvrdených 823 prípadov záškoláctva (**nárast o 51 prípadov**). Školám bolo odporúčané prijať konkrétne opatrenia na elimináciu výskytu sociálno - patologických javov na stredných školách.

Bratislavský samosprávny kraj sa v rámci vzdelávania snaží i naďalej podporovať hlavne tie odbory štúdiá, ktoré sú na trhu práce žiadané. Vytvorením nielen pre študentov atraktívnych odborov, ale aj odborov žiadaných na trhu práce, sa vytvorí priestor uplatnenia sa pre mladých ľudí po ukončení štúdiá. Vytvorenie pre študenta perspektívneho odboru smeruje k zvýšenému záujmu o štúdium, následne nižšieho vymeškávania hodín, ktoré by mohlo postupne smerovať k zanechaniu štúdiá. **Okrem kvalitných vzdelávacích podmienok, je potrebné uvedomiť si nevyhnutnosť vytvorenia aj vhodných podmienok na voľný čas**. BSK tak i naďalej realizuje projekty zamerané na podporu športových súťaží, organizovanie a vytváranie pravidelných mimovyučovacích aktivít pre žiakov na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK formou príspevku na mzdový fond pre učiteľov telesnej výchovy a iných aktivistov podieľajúcich sa na uvedených aktivitách pravidelne, počas celého roka, ako aj na projekty zamerané na materiálno-technické zabezpečenia škôl. V období školského roka je do rozmanitých aktivít škôl v uvedenom projekte zapojených cca 3500 žiakov škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.

Riaditelia stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sú informovaní o **povinnosti oznamovania žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 hodín príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny** a túto povinnosť si plnia. Zároveň sa na školách na triednických hodinách venujú preventívne opatrenia na predchádzanie neplnenia povinnej školskej dochádzky (žiaci 1.ročníkov) a záškoláctva a rôznymi súťažami sú žiaci škôl motivovaní na jej riadne plnenie.

Predškolské a školské zariadenia podľa veku, zaradenia a zamerania na území Prešovského samosprávneho kraja **individuálnym prístupom k dieťaťu zabezpečujú pravidelnú školskú dochádzku detí** prostredníctvom spolupráce príslušných orgánov štátnej správy a obcí pri vynechávaní dochádzky, chránia a rozvíjajú kultúrne práva detí cez návštevu kultúrnych a spoločenských podujatí v mestách i obciach, návšteva kina, divadla, knižnice, atď.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Štátna školská inšpekcia v školskom roku 2014/2015 získavala informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky počas **komplexných inšpekcií v 165 základných školách** (152 štátnych, 10 cirkevných a 3 súkromné). Školské poriadky vydané riaditeľmi škôl upravovali základné pravidlá vnútorného režimu školy. Ich súčasťou bolo uvedenie výchovných opatrení zameraných na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky žiakov.

Z údajov uvedených v informačných dotazníkoch pre riaditeľov škôl vyplynulo, že **žiaci vymeškali** v sledovanom období¹²⁹ celkovo 1 325 063 ospravedlnených a 62 369 neospravedlnených vyučovacích hodín.

¹²⁹ 2. polrok školského roka 2013/2014 a 1. polrok školského roka 2014/2015

Za neospravedlžené vymeškanie vyučovacích hodín boli žiakom uložené výchovné opatrenia, napomenutia a pokarhania od triedneho učiteľa (471), pokarhania od riaditeľa školy (190) alebo mali zníženú známku zo správania (334). Viac ako 15 vyučovacích hodín neospravedlnenej absencie v mesiaci malo 376 žiakov.

V porovnaní so zisteniami v školskom roku 2013/2014 sa **počet žiakov, ktorí neospravedlžené vynechali viac ako 15 hodín v mesiaci znížil**, riaditelia základných škôl zaslali príslušným orgánom štátnej správy a obce 201 oznámení (v minulom roku 768). **Tento pokles však môže byť spôsobený aj výberom škôl, v ktorých boli vykonané komplexné inšpekcie.**

Informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky sa zisťovali v školskom roku 2014/2015 počas **komplexných inšpekcí na 29 gymnáziách** (1 súkromné, 6 cirkevných, 2 s vyučovacím jazykom maďarským a 2 s bilingválnou slovensko-anglickou sekciami). Zistené boli nedostatky v činnosti riaditeľov 3 gymnázií, ktorí nenahlásili neospravedlženú absenciu vyššiu ako 15 hodín za mesiac u žiakov plniacich povinnú školskú dochádzku príslušnému orgánu štátnej správy a obci.¹³⁰

Mestá a obce v zmysle ustanovenia § 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve vykonávajú výkon štátnej správy v prvom stupni vo veci zanedbávania plnenia povinnej školskej dochádzky. V novembri 2015 **ZMOS uskutočnilo odbornú konferenciu a dva workshopy s odbornými zamestnancami miest a obcí**, ktorí odborne zabezpečujú prenesený výkon štátnej správy v školstve. Súčasťou tohto vzdelávania boli aj informácie týkajúce sa problematiky školskej dochádzky.

(KSK) V záujme zlepšenia povinnej školskej dochádzky žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia na stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, boli zámery a ciele **doplnené o skupinu sledovaných indikátorov**. Stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK otvorili v rámci územnej pôsobnosti KSK celkom 36 **elokovaných pracovísk v obciach so zvýšenou populáciou Rómov** po dohode so starostami obcí. Celkom je do systému zapojených spolu 12 stredných odborných škôl. Dochádzka žiakov sa vyhodnocuje 2x ročne. Systém spolupráce inštitúcií v rámci elokovaných pracovísk **prináša prvé výsledky vo vzdelávaní rómskej populácie**, kde po ukončení 2 ročného štúdia a doplnení vzdelania zo základnej školy, časť žiakov pokračuje v systéme vzdelávania v 3-ročných učebných odboroch.

(NSK) Vedenie škôl sa snaží **pravidelnou aktualizáciou vzdelávacích odborov** zaujať žiakov potencionálnym uplatnením sa na trhu práce, podporiť záujem žiakov o vzdelanie a tým súčasne eliminovať záškoláctvo. Zo siete škôl a školských zariadení SR boli v rámci stredných škôl v zriaďovacej pôsobnosti NSK vyradené 2 vzdelávacie odbory na 2 stredných školách (vyradenie k 31. augustu 2015) a zaradených do siete bolo 24 vzdelávacích odborov na 18 školách v zriaď. pôsobnosti NSK (zaradenie od šk. roka 2014/2015). Cieľom stratégie vzdelávania v Nitrianskom kraji je neustále zvyšovať kvalitu odborného vzdelávania a zosúladiť ho s potrebami trhu práce uplatňovaním foriem duálneho vzdelávania. Jednou z foriem dosiahnutia tohto cieľa je **budovanie Centier odborného vzdelávania a prípravy** (ďalej len „COVaP“), kde sa sústreďujú odborný personál i materiálny potenciál tak, aby centrum ponúkalo vysokokvalitné vzdelávanie a možnosť používania moderných technologických zariadení na vyučovanie v danom odbore, ale aj na účely celoživotného vzdelávania. V NSK pôsobí v súčasnej dobe 9 COVaP. K trendu nárastu záškoláctva v NSK (napriek prijímaným opatreniam) pozri aj plnenie čiastkového cieľa 6.1.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Základné školy

V školskom roku 2015/2016 sa informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky získavali v priebehu **komplexných inšpekcí v 143 základných školách** (129 štátnych, 10 cirkevných a 4 súkromné školy). Kontrola bola zameraná na posúdenie súladu obsahu vypracovaných školských poriadkov s ustanoveniami školského zákona, vrátane vymedzenia opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog, úpravy podmienok na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím, šikanovaním. Taktiež sa orientovala na spôsob uplatňovania výchovných opatrení zameraných na zlepšenie riadneho plnenia školskej dochádzky žiakov a zníženie záškoláctva.

¹³⁰ Správy z inšpekcí sú v úplnom znení zverejnené na webovom sídle www.ssiba.sk

Riaditelia 20 základných škôl nevydali školský poriadok alebo ho neprerokovali s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade školy. Preukázateľným spôsobom neboli s ustanoveniami školského poriadku oboznámení žiaci dvoch ZŠ. Neúplnosť a nedostatočná rozpracovanosť školských poriadkov bola zistená v 12 subjektoch. Takmer všetky školy (okrem 5 ZŠ) v prípade mimoriadneho zhoršenia prospechu alebo správania žiakov preukázateľným spôsobom informovali ich zákonných zástupcov.

V priebehu komplexných inšpekcií v školskom roku 2015/2016 sa v 21 základných škôl venovala mimoriadna pozornosť spôsobu prijímania a plnenia opatrení na podporu pravidelnej školskej dochádzky žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Prehľad o počte škôl a počte žiakov zo SZP a z MRK

Kraj	Počet			
	ZŠ	Žiaci	Žiaci zo SZP	Žiaci z MRK
Nitriansky	4	788	14	29
Banskobystrický	9	2 305	93	242
Prešovský	5	1 278	79	283
Košický	3	608	0	131
Spolu	21	4 979	186	685

Povinnú školskú dochádzku v nižšom ako 9. ročníku v predchádzajúcom školskom roku ukončilo 10 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej SZP) a 20 žiakov z MRK. V Nitrianskom kraji to bolo 7 žiakov, v Banskobystrickom 7, v Košickom 4 a v Prešovskom kraji 12 žiakov.

Pedagogickí zamestnanci pri riešení výchovno-vzdelávacích problémov žiakov a nepravidelnej dochádzky na vyučovanie pomerne **ťažko nadväzovali so zákonnými zástupcami žiakov zo SZP a z MRK osobný, telefonický alebo písomný kontakt**. Niektorí rodičia navštívili školu až po doručení písomného predvolania poštou alebo doručení predvolania prostredníctvom sociálneho pracovníka obce. Nemali záujem zúčastňovať sa zasadnutí triednych aktívov alebo kultúrnych či športových podujatí organizovaných školou. Na zlepšenie školskej dochádzky prijímali v školách rôzne zaužívané i keď nie vždy účinné **opatrenia**: pohovory so žiakmi, pohovory s rodičmi, upozornenie rodičov na plnenie povinností, prerokovanie priestupkov žiakov na zasadnutiach pedagogickej rady, riešenie priestupku podľa schváleného školského poriadku. V niektorých školách spolupráca s odborníkmi z kultúrnej a osvetovej oblasti i s občianskymi združeniami zaoberajúcimi sa problematikou rómskych rodín absentovala a v iných školách spoluprácu so zamestnancami oddelení úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ale aj s terénnymi pracovníkmi mestských úradov, so zamestnancami komunitných centier aktívnejšie podporovali.

Silným motivačným podnetom k pravidelnej dochádzke do školy pre žiakov zo SZP bolo niekde využitie príspevku na dotáciu poplatku za stravovanie v školskej jedálni. **K najbežnejším dôvodom neospravedlnenej absencie na vyučovaní patrili** zlý zdravotný stav (časté a nepreliečené ochorenia), slabé hmotné zabezpečenie rodín (nedostatočné oblečenie žiakov, a najmä v zimnom období nezakúpenie vhodnej obuvi, nedostatok financií na dopravu do školy), opatrovanie mladších súrodencov, spoločné rodinné nákupy v meste, záškoláctvo podporované nezaujmom rodičov o vzdelávanie.

Povinnú školskú dochádzku v školách mimo územia Slovenskej republiky plnilo v 21 kontrolovaných školách 47 žiakov zo SZP, z nich boli 2 žiaci z MRK. Ojedinele si rodičia žiakov nesplnili zákonné povinnosti, nepodali náležitú žiadosť, neoznámili názov a adresu školy, ktorú žiak v zahraničí navštevuje.

Stredné odborné školy

Pravidlá a podmienky na zabezpečenie pravidelnej dochádzky do školy mali školy rozpracované okrem vydaných školských poriadkov aj vo vyhotovených vnútorných systémoch kontroly a hodnotenia žiakov. Žiaci s nimi boli zväčša (67 %) oboznámení. Pozitívnym zistením školskej inšpekcie bola skutočnosť, že v prevažnej miere (95 %) SOŠ včasne informovali zákonných zástupcov žiakov o nepravidelnej a neospravedlnenej

dochádzke ich detí do školy. K negatívam patrili zistenia, že stanovené opatrenia, pravidlá a podmienky na zaistenie pravidelnej školskej dochádzky neboli plánované efektívne, systémovo. **Školy sa nezameriavali na prevenciu, ale riešili zvyčajne už len vzniknuté problémy.**

Gymnázia

Informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia pravidelnej školskej dochádzky sa zisťovali v šk. roku 2015/2016 počas komplexných inšpekcií na 23 gymnáziách. Školy ich mali zapracované v školských poriadkoch, s výnimkou jedného gymnázia žiaci s nimi boli preukázateľným spôsobom oboznámení. Na triednych aktívoch školy poskytli informácie o stanovených zásadách aj zákonným zástupcom žiakov. Na rôznej úrovni boli zakomponované opatrenia na podporu pravidelnej dochádzky do školy vo vnútorných systémoch kontroly a hodnotenia žiakov. V 17 % subjektov so zadanými pravidlami neboli žiaci oboznámení. Zistenia školskej inšpekcie potvrdili, že školy v prípade nepravidelnej dochádzky do školy bezodkladne s uvedenou skutočnosťou oboznámili zákonných zástupcov (96 %).

Správy z inšpekcií sú v úplnom znení zverejnené na webovom sídle ŠŠI.

(KSK) Stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK otvorili v rámci územnej pôsobnosti KSK už celkom 41 elokovaných pracovísk v obciach so zvýšenou populáciou Rómov po dohode so starostami obcí. Celkom je do systému zapojených spolu 12 stredných odborných škôl. Na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sa stretávame s prípadmi **ospravedlnenej absencie plnenia školskej dochádzky**, kde je najčastejšou príčinou chorobnosť žiakov. Uvedené cielene vyvolávajú diskusiu medzi školami o motivácii žiakov k zlepšeniu dochádzky a to aj prostredníctvom väčšej zodpovednosti za svoj zdravotný stav (prednášky o zdravom životnom štýle, stravovaní, motivácia k cvičeniu na povinnej a záujmovej telesnej výchove atď.). V prípade **neospravedlnenej absencie** žiakov stredných škôl sa prejavuje nezáujem o štúdium a únik pred skúšaním.

(NSK) V roku 2016 **došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k poklesu počtu prípadov záškoláctva** o 265 prípadov (celkovo 615 prípadov v roku 2016). V priemere na žiaka pripadá 74,86 vymeškaných vyučovacích hodín, z toho 5,61 neospravedlnených hodín na žiaka. Zníženú známku zo správania malo 8,13% žiakov.

(TTSK) K 31. augustu 2016 (t.j. v školskom roku 2015/2016) bolo v stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK 15 813 žiakov denného štúdia, ktorí mali v priemere na jedného žiaka vymeškaných 109 hodín, z toho 6 neospravedlnených hodín na žiaka.

(Mesto Prešov) naďalej vedie **evidenciu oznámení základných a stredných škôl o zanedbávaní plnenia povinnej školskej dochádzky** (spolu 402 oznámení) a v rámci **priestupkového konania** riešilo 76 prípadov záškoláctva. Využívanie všetkých dostupných prostriedkov zo strany mesta na elimináciu záškoláctva počnúc výchovným pôsobením terénnych sociálnych pracovníkov v problémových rodinách, zisťovaním a poskytovaním pomoci rodičom pri odstraňovaní príčin záškoláctva, výkonom opatrení SPOD, spoluprácou so školami a s ÚPSVaR Prešov **má záškoláctvo v meste Prešov klesajúcu tendenciu.**

6.3. Uplatnenie práva detí a mládeže slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach a účasti na rozhodovaní, ktoré sa ich dotýkajú pri fungovaní školy a práva venovať primeranú pozornosť ich názorom

Spôsob plnenia: Podpora vzniku a efektívnej činnosti žiackych školských rád ako prostriedku zvyšovania právneho vedomia žiakov a slobodného vyjadrovania ich názorov ako nástroja podpory demokracie v škole

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: školy, zriaďovatelia

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia (Monitoring z hľadiska dodržiavania ľudských práv)

Indikátor: počet a suma podporených projektov a zvýšenie počtu efektívne fungujúcich žiackych školských rád

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci **Programov finančnej podpory detí a mládeže na roky 2008 – 2013** bola pre rok 2013 vyhlásená výzva na predkladanie projektov tematicky zameraných na zapojenie mládeže do spoločenského a politického života obce, mesta, regiónu a podporu spoločných iniciatív mladých ľudí a zástupcov samosprávy v rámci programu **ADAM 2 - Podpora projektovej činnosti zameranej na rozvoj práce s deťmi a mládežou.** V rámci uvedených

tém bolo podporených 11 projektov sumou 70 800 Eur. Prioritne sa vypracovaniu školiacich modulov pre žiacku školskú radu (ďalej len „ŽŠR“), organizovanie okrúhlych stolov a zorganizovanie hodnotiacich stretnutí venoval projekt Regionálneho centra mládeže v Košiciach „O nás s nami – podpora a spolupráca ŽŠR“ a projekt Centra dobrovoľníctva v Banskej Bystrici „Dobrovoľníctvo stredoškôľakov – cesta k aktívnej participácii mládeže“

Štátna školská inšpekcia úlohu plnila pri výkone komplexných inšpekcií v 86 základných školách, z nich 27 malo zriadenú žiacku školskú radu (ďalej ŽŠR). Oslovených bolo 213 členov ŽŠR, ktorým boli zadané dotazníky. Cieľom bolo zistiť, či je ŽŠR akceptovaným partnerom vedenia školy, ako sa podieľa na živote školy a aký má vplyv na zvyšovanie bezpečnosti školského prostredia. Úloha bola sledovaná aj v 24 stredných odborných školách, v 20 z nich bola ustanovená ŽŠR. Na otázky v dotazníku odpovedalo 126 členov ŽŠR. Zistenia sú spracované v ***Správe o stave bezpečnosti školského prostredia a prevencii negatívnych javov v správaní žiakov v základnej a v strednej škole v školskom roku 2012/2013 v SR***¹³¹.

BSK má v rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti vypracovaný **zoznam škôl, na ktorých je aktívna žiacka školská rada**. Na pôde BSK sa predsedovia jednotlivých žiackych školských rád **zúčastňujú stretnutí**, na ktorých majú možnosť sa priamo podieľať na riešení pre nich dôležitých otázok a problémov.

Zabezpečenie uplatnenia práv detí a mládeže na strednej škole napíňal TTSK v spolupráci so Združením pre deti a mládež v Trnavskom kraji, Radou mládeže Trnavského kraja, projektom pod názvom **Podpora aktívnych stredoškôľakov**. Šlo o zahájenie konzultácie s koordinátormi stredných škôl v kraji so zameraním na podporu tvorenia a fungovania žiackych školských rád a motiváciou stredoškôľakov zúčastňovať sa formou neformálneho vzdelávania na osobnom raste, vzdelávaní lídrov rád a podporou pochopenia participácie na školách. **Celkovo sa navštívilo 11 koordinátorov rád a realizovalo sa 1 stretnutie** na výmenu názorov a skúseností a neformálne vzdelávanie účastníkov na tému a význam participácie na školách.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Združenie miest a obcí Slovenska napriek tomu, že nezhrmažďuje a nevyhodnocuje štatistické údaje za 2764 členských miest a obcí, na základe podkladov zo školských úradov uviedlo, že **na mnohých plnoorganizovaných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí sú zriadené žiacke školské rady, žiacke parlamenty či školské parlamenty**. Niektoré žiacke rady majú vypracované štatúty a plány činnosti. Členovia rady pracujú pod vedením pedagógov – koordinátorov alebo výchovných poradcov, ktorí spoločne so žiakmi pripravujú aktivity, o ktoré prejavujú najväčší záujem, informujú pedagogickú radu o činnosti žiakov a tlmočia ich požiadavky. Zapájanie žiakov do rozhodovania o živote školy pomáha žiakom získavať prvé skúsenosti s riadením, slobodným rozhodovaním, preberaním istej miery zodpovednosti za zverené úlohy (školský časopis, školský rozhlas, kvízy, zábavné popoludnia atď.), a kolektívne rozhodovanie. Učia sa chápať význam poriadku, systematickosti a pravidelnosti v práci, získavať sebadôveru a samostatnosť, vyjadrovať svoj názor na dianie v škole a mimo nej a zážitkovou formou si v malom vyskúšať školu demokracie a života. Žiacke rady sú akceptovaným partnerom školy, vyjadrujú sa napríklad k problémom školy v oblasti výchovy a vzdelávania, tvorbe a dodržiavaní školského poriadku, k materiálno-technickému vybaveniu školy a zveľaďovaniu jej priestorov, k pripravovaným podujatiam, ich obsahu a organizácii, záujmovej činnosti žiakov, pomáhajú pri riešení šikanovania svojich rovesníkov, organizovaní charitatívno-spoločenských podujatí, zápise detí do 1. ročníka, vydávaní školského časopisu, spolupracujú pri organizácii aktivít primárnej prevencie či environmentálnej výchovy atď.

Uplatnenie práv detí vyjadrovať sa o všetkých záležitostiach a účasti na rozhodovaní, ktoré sa ich dotýkajú pri fungovaní školy a právu venovať primeranú pozornosť ich názorom **sledovala Štátna školská inšpekcia**¹³² **pri kontrole bezpečnosti školského prostredia a prevencii negatívnych javov**. Kontrola sa realizovala v 134 základných školách (ZŠ), z ktorých 3 boli súkromné, 9 bolo cirkevných. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe aktuálnych zistení z informačného dotazníka zadávaného riaditeľovi školy (134 respondentov), členom žiackej školskej rady v plnoorganizovaných ZŠ (217 respondentov, z nich bolo 73 chlapcov a 144 dievčat) i z informácií získaných z rozhovorov s vedením školy, s koordinátormi prevencie, výchovnými poradcami, žiakmi a z dôkladného rozanalýzovania pedagogickej dokumentácie školy.

¹³¹ http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/UZP_BOZ_ZS_SR_23.pdf

¹³² Správy z inšpekcií sú v úplnom znení zverejnené na webovom sídle www.ssiba.sk

K obsahu školského poriadku mali možnosť vyjadriť sa v niektorých kontrolovaných školách i žiaci a žiacke školské rady (ďalej len „ŽŠR“), ktoré boli ustanovené v 24 % škôl. Podľa odpovedí v dotazníkoch zadaných školskou inšpekciou si 36,94 % žiakov myslí, že školský poriadok prispieva k riešeniu negatívnych javov v ich správaní, záporné stanovisko vyjadrilo 24,18 %. Až 38,37 % nevedelo jeho účinnosť posúdiť, čo vytvára predpoklad, že nebol so žiakmi dostatočne prekonzultovaný, a to napriek tomu, že s ním boli oboznámení triednymi učiteľmi. Avšak uvedené zistenie mohlo súvisieť aj s nepozornosťou žiakov. Priaznivejšie sa k školskému poriadku vyjadrili členovia ŽŠR. Pozitívny názor orientovaný na riešenie problémov v súvislosti s násilím a so šikanovaním potvrdilo až 87,10 % jej členov, pričom i s pravidlami školského poriadku, ktoré sa týkali prevencie násillia a šikanovania, väčšina súhlasila (78,34 %). Čiastočný súhlas potvrdilo 15,67 % členov ŽŠR, nesúhlas 1,84 % a pravidlá k danému javu nepoznalo 4,15 %. Nepriaznivým zistením bolo, že takmer 30 % členov ŽŠR nepoznalo meno koordinátora prevencie v škole, ako aj skutočnosť, že členovia ŽŠR sa zúčastňovali iba minimálne na riešení výchovných problémov.

Kontrola sa realizovala na 29 gymnáziách (G), z ktorých bolo 5 súkromných, 4 boli cirkevné. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe aktuálnych zistení z informačného dotazníka zadávaného riaditeľovi školy (29 respondentov), z dotazníka zadávaného členom žiackej školskej rady (195 respondentov, z nich bolo 95 chlapcov a 100 dievčat) i z rozhovorov s koordinátormi prevencie, výchovnými poradcami, žiakmi, členmi ŽŠR a z dokumentácie školy. **Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli ustanovené ŽŠR, ktoré sa vyjadrovali k otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania,** čo potvrdila viac ako polovica jej členov (51,28 %). Sporadicky sa vyjadrovalo k tejto oblasti 42,05 % členov a nevyjadrovalo sa vôbec 6,67 %. Do školského poriadku boli zapracované námety, návrhy, pripomienky 37,95 % členov, čiastočnú akceptáciu uviedlo 43,59 % a nezpracovanie 17,95 %. S vedením školy najčastejšie komunikovali o problémoch, ktoré zaujímali väčšinu ich spolužiakov, týkali sa najmä organizácie vyučovania, zlepšenia priestorových podmienok a skvalitnenia materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu. Predstavy členov ŽŠR o ich ďalšej činnosti a pôsobení v škole sa najčastejšie spájali s prípravou a zabezpečovaním rôznych kultúrno-spoločenských podujatí pre spolužiakov (imatrikulácia, aktivity k dňu študentstva, oživenie vianočných tradícií, podporovanie a spoluorganizovanie súťaží – najmä športových).

Školská inšpekcia zistila, že v niektorých subjektoch ŽŠR neboli dostatočne funkčné. Na 1 súkromnom Gymnáziu fungovala ŽŠR len veľmi krátko, jej členovia nepodávali žiadne návrhy a opatrenia v oblasti výchovy a vzdelávania, ani nevzniesli svoje pripomienky a návrhy na ich zapracovanie do školského poriadku. V ďalšom subjekte spolupráca bývalej ŽŠR s vedením školy bola formálna, k školskému poriadku sa nevyjadrovala. Pozitívne bolo, že koncom roka bola ustanovená nová ŽŠR a v rozhovore jej členovia aj riaditeľ školy uviedli, že chcú vzájomnú komunikáciu a spoluprácu zlepšiť. V dotazníku prevažnou mierou (83,08 %) jej členovia potvrdili zahrnutie i hľadanie východísk negatívneho správania v školskom poriadku a s nastavenými pravidlami prevencie súhlasili úplne (75,90 %) alebo čiastočne (13,85 %). Napriek tomu riešenie tohto javu v školskom poriadku potvrdila len približne polovica žiakov (55,43 %), podľa 4,79 % respondentov školský poriadok túto problematiku neriešil a nevedelo ju posúdiť až 38,87 % respondentov. Uvedené nepriaznivé zistenie môže súvisieť aj s nepozornosťou žiakov počas oboznamovania sa so školským poriadkom, alebo s nedôsledným informovaním žiakov zo strany pedagógov.

Z analýzy príslušných dotazníkov a z rozhovorov so zástupcami ŽŠR, riaditeľmi škôl a koordinátormi prevencie vyplynulo, že takmer polovica členov ŽŠR (49,23 %) nebola prítomná spolu s učiteľmi pri riešení výchovného problému alebo problému, ktorý súvisel so šikanovaním a na danú otázku nevedelo odpovedať takmer 40 % členov ŽŠR. Bezpečnosť a problematika šikanovania na stretnutiach bola diskutovaná v menšej miere, riešenia sa zúčastnilo iba necelých 10 %. Členovia ŽŠR participovali pri riešení šikanovania spolužiakov v triedach, slovného napádania žiaka nižšieho ročníka, pri riešení kyberšikanovania (slovné napadnutie cez internet, nadávky, urážlivé komentáre), riaditeľov zaujímal ich názor. V tejto súvislosti sa zúčastňovali školení a prednášok k prevencii, a s obsahom oboznamovali aj ďalších spolužiakov.

Banskobystrického samosprávneho kraja prostredníctvom CVČ – JUNIOR realizovalo v roku 2014 **sériu školení** k uvedenej téme - *Školenie Moja žiacka rada; Školenie „Team nie je len hudobná skupina“; Workshop „Deň so žiackou radou“; Workshop „Párty s participáciou“.*

ŽSK podporuje činnosť žiackych školských rád na stredných školách. Z celkového počtu 64 stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK pôsobili žiacke školské rady v roku 2014 v 62 školách. V októbri 2014 bol založený **Krajský stredoškolský parlament ŽSK, ktorý sa stal poradným orgánom predsedu ŽSK v oblasti**

politiky mládeže. Jeho úlohou je podávať návrhy a podnety, týkajúce sa podpory solidarity a porozumenia medzi mladými ľuďmi, komunikácie so žiackymi školskými radami, rozvoja mimoškolských aktivít, podpory neformálneho vzdelávania a ďalších podnetov v tejto problematike. Krajský stredoškolský parlament funguje v 2 úrovniach. Prvou úrovňou je 5 regionálnych parlamentov v regiónoch Kysuce, Orava, Liptov, Turiec a Horné Považie. Do regionálnych parlamentov boli zvolení zástupcovia stredných škôl, nachádzajúcich sa na území Žilinského kraja. Členovia regionálnych parlamentov sa schádzajú 2-krát ročne. Z regionálnych parlamentov boli zvolení zástupcovia do Krajského stredoškolského parlamentu, ktorý sa schádza 2-krát ročne v priestoroch Úradu ŽSK. Na stretnutiach regionálnych parlamentov a Krajského stredoškolského parlamentu členovia diskutujú o témach, ktoré sa týkajú mládežníckej problematiky a zároveň môžu podávať návrhy a pripomienky na zlepšenie aktuálneho postavenia mládeže. Uvedená aktivita pozitívne prispieva k podpore mimoškolských aktivít, efektívneho využívania voľného času u mladých, ako aj k prevencii sociálno-patologických javov v spoločnosti. V regionálnych parlamentoch pôsobí celkovo 88 žiakov a v Krajskom stredoškolskom parlamente 27 žiakov, prevažne sú to zástupcovia žiackych školských rád. V roku 2014 sa členovia 5 regionálnych parlamentov, ako aj členovia Krajského stredoškolského parlamentu stretli 1 – krát. ŽSK organizoval v roku 2014 **návštevy Národnej rady Slovenskej republiky pre žiakov stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK.** Žiaci mali príležitosť zoznámiť sa s ústavnou inštitúciou slovenskej parlamentnej demokracie, vidieť hlasovanie poslancov Národnej rady a mohli diskutovať s poslancom Národnej rady SR a predsedom ŽSK Ing. Jurajom Blanárom o problémoch, ktoré ich zaujímajú a sú často preberané v žiackych školských radoch. V roku 2014 navštívilo Národnú radu SR celkovo 120 žiakov zo štyroch stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK.

BSK v roku 2014 pokračoval v stretnutiach s predsedami žiackych školských rád škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti, keďže považuje za dôležité brať deti za partnerov, podporovať ich, snažiť sa o ich zapojenie do rozhodovania v otázkach, ktoré sa týkajú ich života, posilňovať ich úlohu ako aktívnych občanov spoločnosti. **BSK má v rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti vypracovaný zoznam škôl, na ktorých je aktívna žiacka školská rada.** Na pôde BSK sa predsedovia jednotlivých žiackych školských rád zúčastňujú stretnutí, na ktorých okrem možnosti podieľať sa na riešení pre nich dôležitých otázok a problémov, majú možnosť zúčastniť sa aj prednášky spojenej s diskusiou k určitej téme.

Rada mládeže TTSK ako strešná a sieťujúca organizácia v kraji so záberom na žiacke školské rady, realizovala **2 projekty na tému uplatnenie práva detí a mládeže slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach a účasti na rozhodovaní, ktoré sa ich dotýkajú pri fungovaní školy a práva venovať primeranú pozornosť ich názorom.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Na všetkých stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK vznikli a pracujú žiacke školské rady (ŽŠR). KSK v spolupráci s CVČ RCM sa priebežne venuje podpore činnosti žiackych školských rád na stredných školách formou workshopov a školení. Školenia sú zamerané na komunikačné zručnosti, poslanie ŽŠR, činnosť ŽŠR, riešenie problémov, vyjednávanie, teambuilding. V roku 2015 bolo zrealizovaných spolu 12 školení v Košiciach, SNV, Michalovciach a Rožňave. Spolu sa ich zúčastnilo 195 účastníkov.

(NSK) pri vypracovaní koncoročnej správy pravidelne **zhromažďuje informácie okrem iného aj o funkčnosti žiackych školských rád** (na ktorých školách pracuje aktívne, pasívne, nepracuje a ako sa podieľa na riešení dôležitých otázok a problémov - jedným z nich je aj eliminovanie výskytu záškoláctva). ŽŠR sa svojou činnosťou podieľajú na tvorbe návrhov záujmovej činnosti, predkladaní návrhov na zdokonaľovanie vyučovacieho procesu, vyjadrujú sa k otázkam, návrhom a rôznym opatreniam školy. V zriaďovateľskej pôsobnosti NSK pracuje 58 žiackych školských rád, z toho 46 žiackych školských rád pracuje aktívne a je prínosné, 12 žiackych školských rád je „formálnych“ a na 8 stredných školách žiacka školská rada vôbec nepracuje.

(ŽSK) V roku 2015 sa v regionálnych parlamentoch schádzalo celkovo 87 žiakov stredných škôl a 27 žiakov v Krajskom stredoškolskom parlamente. V roku 2015 sa uskutočnilo celkovo 10 regionálnych zasadnutí parlamentu a 2 krajské zasadnutia na Úrade ŽSK. V roku 2015 **ŽSK finančne prispel na fungovanie Krajského stredoškolského parlamentu** sumou 600 Eur.

Štátna školská inšpekcia získavala v školskom roku 2014/2015 informácie o efektívnej činnosti žiackych školských rád počas komplexných inšpekcií **v 165 základných školách** (152 štátnych, 10 cirkevných, 3 súkromných). Žiacka školská rada bola ustanovená v 39 školách, čo predstavuje 24 %.

V Nitrianskom a v Prešovskom kraji nebola zriadená ani v jednom z kontrolovaných subjektov. **Školská inšpekcia zisťovala prostredníctvom dotazníka zameranie a efektívnosť spolupráce ŽŠR s vedúcimi pedagogickými zamestnancami a pedagógmi škôl.** Až 71 % z celkového počtu 328 respondentov vyjadrilo tvrdenie, že sa väčšina žiakov školy aktívne zapájala do podávania návrhov a podnetov na zlepšenie činnosti školy. Nižšiu aktivitu žiakov potvrdilo 27 % respondentov a 3 % potvrdili, že žiaci takéto návrhy vôbec nepodávali. Žiacke námety, návrhy a pripomienky boli vedúcimi pedagogickými zamestnancami akceptované a do školských poriadkov zapracované v 29 % škôl. Čiastočne boli zapracované v 36 % škôl a vôbec neboli akceptované v 36 % subjektov. Na otázku, či bol niekto z členov ŽŠR prizvaný pedagogickými zamestnancami k riešeniu výchovných problémov spolužiakov, nevedela takmer polovica respondentov odpovedať (45 %). Spoluprácu vylúčilo 33 % a potvrdilo 21 % opýtaných. Naopak, kooperáciu s koordinátorom prevencie pri riešení problémov súvisiacich so šikanovaním potvrdilo 48 % a vylúčilo 18 % opýtaných. Negatívnu sa javí najmä skutočnosť, že tretina z členov ŽŠR nevedela, kto z pedagogických zamestnancov je koordinátorom prevencie. **V porovnaní zo zisteniami v školskom roku 2013/2014 je počet základných škôl, v ktorých je ustanovená ŽŠR porovnateľný 24 % (v minulom roku 24 %), porovnateľná je aj ich funkčnosť a efektívnosť.**

Informácie o efektívnej činnosti ŽŠR zisťovala Štátna školská inšpekcia v školskom roku 2014/2015 počas komplexných inšpekcií na **29 gymnáziách** (1 súkromné, 6 cirkevných, 2 s vyučovacím jazykom maďarským a 2 s bilingválnou slovensko-anglickou sekciami). Spolupráca riadiacich zamestnancov a ŽŠR zriadených na takmer všetkých školách bola rozvinutá rôzne. Aj návrhy, podnety a pripomienky na zapracovanie do školského poriadku vedenia škôl akceptovali v rôznej miere – celkom 40,4 %, čiastočne 38,9 %, čo v súčte predstavuje dobrú úroveň – 79,3 % škôl. Napriek tomu 21,2 % členov ŽŠR nepoznalo meno pedagóga vykonávajúceho funkciu koordinátora prevencie. Ťažiskom činnosti ŽŠR bolo organizovanie rozmanitých podujatí, čo so spoluúčasťou pri riešení otázok výchovy a vzdelávania napomáhalo upevňovať priaznivú školskú klímu. **ŽŠR, tak ako aj v minulom školskom roku, sú zriadené takmer na všetkých kontrolovaných gymnáziách, porovnateľná je aj ich činnosť a efektívnosť.**

Počas komplexných inšpekcií na **8 stredných odborných školách** (7 štátnych, 1 súkromná a 1 s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským) potvrdili členovia ŽŠR v zadaných dotazníkoch i v rozhovoroch, že ich aktivity a podnety sú vo veľkej miere vedúcimi zamestnancami akceptované. S výnimkou 1 školy boli ŽŠR vo všetkých kontrolovaných školách ustanovené. Zistenia nie je možné porovnať so školským rokom 2013/2014, keďže uvedená úloha sa v stredných odborných školách zo strany Štátnej školskej inšpekcie v tomto období neplnila.¹³³

V centrách voľného času v zriaďovateľskej pôsobnosti Hlavného mesta SR Bratislava pôsobia **detské parlamenty formou klubov**, ktoré sa skladajú zo zástupcov žiackych školských parlamentov základných škôl. **Kluby parlamentaristov** organizovali v roku 2015 besedy s poslancami miestnych parlamentov a so starostami mestských častí, učili sa formulovať ich myšlienky do viet, prihlasovať sa k slovu, k vyjadreniu svojho názoru, sledovali online zasadania miestnych, resp. mestského zastupiteľstva, vyjadrovali sa k práci poslancov, poukazovali na nedostatky v mestskej časti, čo v meste chýba, navrhovali aktivity na zlepšenie stavu, jeho zástupcovia sa zúčastňovali zasadaní **Mestského parlamentu mladých hlavného mesta SR Bratislavy** a detský parlament v CVČ Štefánikova zorganizoval obvodnú súťaž o Európskej únii s názvom „Spoznajme Európu“.

CVČ Mesta Košice **vyčlenilo pedagóga, ktorý zastrešuje v meste jednotlivé žiacke rady alebo parlamenty** ak o to prejavia záujem. Je im nápomocný v odbornom poradenstve i v praktickej činnosti.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Základné školy

V školskom roku 2015/2016 boli komplexné inšpekcie vykonané v 143 základných školách (129 štátnych, 10 cirkevných a 4 súkromné školy). Sídlo v meste malo 45 subjektov a sídlo na vidieku 98, plno organizovaných subjektov bolo 93. **Žiacka školská rada** bola ustanovená v 39 školách, čo predstavuje 27 % z celkového počtu kontrolovaných škôl. Najviac subjektov, v ktorých ustanovili školské rady bolo v Banskobystrickom kraji (13), v Trnavskom (7) a v Žilinskom kraji (5). V kontrolovaných školách Nitrianskeho kraja vznik ŽŠR, alebo detských parlamentov nepodporovali.

¹³³ Správy z inšpekcií sú v úplnom znení zverejnené na webovom sídle www.ssiba.sk

Subjekty, ktoré navštevovali aj **žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia z MRK nemali títo žiaci zastúpenie v ŽSR**. Pedagogickí zamestnanci týchto škôl nevyužili možnosť obohatiť činnosť ŽSR o multikultúrny rozmer, nevedli žiakov k spolupráci, k odstraňovaniu menšinového napätia, k eliminovaniu komunikačných bariér.

ŠŠI zisťovala zadávaním dotazníka členom žiackych rád ako sú uplatňované a dodržiavané práva detí a mládeže slobodne sa vyjadrovať a rozhodovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa žiakov v prostredí školy priamo dotýkajú. V dotazníku vyjadrilo svoje názory na činnosť ŽSR 348 členov. Vysoké percento opýtaných – 70 % uviedlo, že žiaci škôl aktívne navrhujú úlohy a činnosti do plánu práce školy i podnety na zlepšenie. Nižšiu aktivitu žiakov potvrdilo 24 % respondentov a 6 % uviedlo, že žiaci takéto návrhy vôbec nepodávali. Námety, návrhy a pripomienky žiakov boli podľa 35 % respondentov vedúcimi pedagogickými zamestnancami akceptované, 31 % sa vyjadrilo, že boli čiastočne zapracované do plánov práce škôl a 31 % respondentov uviedlo neakceptovanie ich pripomienok. Na otázku, či boli niektorí z členov ŽSR prizvaní pedagogickými zamestnancami k riešeniu výchovných problémov spolužiakov, nevedela odpovedať takmer polovica opýtaných – 48 %, spoluprácu vylúčilo 33 % a vzájomne prínosnú kooperáciu potvrdilo 19 % žiakov. S koordinátorom prevencie pri riešení problémov súvisiacich so šikanovaním spolupracovalo až 43 % odpovedajúcich členov rád, 25 % kooperáciu nepotvrdilo. **Takmer polovica respondentov (42 %) uviedla, že školského koordinátora prevencie nepozná.**

Porovnaním zistení zo školských rokov 2013/2014 (24 %) a 2014/2015 (24 %) bol počet plnoorganizovaných základných škôl v školskom roku 2015/2016, v ktorých ustanovili ŽSR vyšší (27 %). Funkčnosť a efektívnosť ŽSR boli však v týchto školách na porovnateľnej úrovni. Zo zistení opakovane vyplýva, že **žiaci nepoznajú školského koordinátora prevencie, členovia ŽSR nevedia ako môžu spolupracovať s výchovným poradcom** pri riešení výchovných problémov spolužiakov, **námety, návrhy žiakov nie sú akceptované pri tvorbe plánov práce škôl.**

Stredné odborné školy

Štátna školská inšpekcia monitorovala v šk. roku 2015/2016 činnosť žiackych školských rád (ďalej ŽSR) počas komplexných inšpekcií, ktoré vykonala v 21 SOŠ, z nich bolo 16 štátnych, 4 súkromné, 1 cirkevná, 3 subjekty mali vyučovacím jazykom slovenský a maďarský. Z kontrolovaných 21 subjektov boli ŽSR ustanovené v 16 (76 %), zriadené neboli v 1 SOŠ Bratislavského, Košického a Trenčianskeho kraja a v 2 školách Nitrianskeho kraja. Na základe zadaných dotazníkov členom ŽSR, ale aj z riadených rozhovorov vyplynulo, že rady boli prevažne funkčné. Žiaci SOŠ ich prostredníctvom navrhovali rôzne aktivity i podnety na zlepšenie práce školy (74 %). Respondenti sa vyjadrili, že ich pripomienky boli akceptované a zapracované aj do školského poriadku (42 %), niektorí potvrdili (39 %), že ich návrhy boli rešpektované čiastočne. Potvrdili prevažne dobrú spoluprácu s vedúcimi zamestnancami subjektov, vyslovili spokojnosť s komunikáciou a ústretovosťou zo strany riaditeľov. V malej miere (19 %) predkladali tiež návrhy a pripomienky k riešeniu výchovných problémov spolužiakov (fajčenie, neprospievanie, nevhodné správanie na vyučovacích hodinách i počas prestávok, neprimerané správanie na podujatiach organizovaných školou). Spolupracovali s učiteľmi a koordinátormi prevencie (50 %), podieľali sa na riešení šikanovania. **Často pracovali pod vedením koordinátorov z radov učiteľov.** Školská inšpekcia zistila, že žiaci mali záujem aktívne spolupracovať s vedúcimi zamestnancami školy, podieľať sa na organizácii rôznorodých školských podujatí. **V niektorých školách však koordináciou nebol poverený žiaden pedagóg**, čo znižovalo akčioschopnosť a efektívnosť jej činnosti. V jednej kontrolovanej SOŠ (Nitriansky kraj) nebola ustanovená ŽSR, ale pracoval v nej orgán, ktorého členmi podľa vypracovaného štatútu mohli byť len žiaci študijných odborov, čo nebolo v súlade s demokratickými princípmi orgánu školskej samosprávy. Podľa vyjadrenia jej členov vyvíjali iniciatívu najmä v organizovaní žiackych akcií (športovo-zábavné aktivity), spolupracovali pri realizácii preventívnych programov i charitatívnych zbierok.

Gymnázia

Efektívnosť činnosti žiackych školských rád ŠŠI sledovala v šk. roku 2015/2016 počas komplexných inšpekcií vykonaných na 23 gymnáziách (1 gymnázium bolo súkromné, 7 cirkevných a 1 s vyučovacím jazykom maďarským). ŽSR boli zriadené s výnimkou 3 gymnázií na všetkých školách, spolupracovali s vedúcimi pedagogickými zamestnancami v rôznej miere. V tretine škôl návrhy, podnety a pripomienky členov ŽSR boli do školského poriadku zapracované, v 44,5 % G boli zapracované čiastočne, v plnom rozsahu ich akceptovalo 20,8 % subjektov. O nedostatočnom využívaní potenciálu spolupráce riadiacich zamestnancov škôl a členov ŽSR

vypovedalo 40,3 % záporných odpovedí respondentov na otázku o súčinnosti pri riešení výchovných problémov žiakov a 51,3 % odpovedí „neviem“ v dotazníkoch zadaných členom ŽSR ako i skutočnosť, že 42,2 % z nich nevedelo, kto vykonáva funkciu koordinátora prevencie. **ŽSR sa vo svojej činnosti zameriavali najmä na organizovanie rôznorodých školských podujatí.**

Správy z inšpekcí sú v úplnom znení zverejnené na webovom sídle ŠŠI.

(BSK) Žiaci škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú **možnosť stretávať sa na pôde BSK a vyjadrovať sa k otázkam, ktoré sa týkajú ich každodenného života v škole.** BSK považuje za dôležité akceptovať žiakov ako partnerov, podporovať ich, zistiť, čo ich trápi a čo by chceli zlepšiť vo svojom okolí a snaží sa ich podporovať a tak prispieť k výchove aktívnych občanov spoločnosti. V rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti **vedie BSK zoznam škôl, na ktorých je aktívna žiacka školská rada, ktorej zástupcovia sa zúčastňujú na spoločných stretnutiach.**

(Hlavné mesto SR Bratislava, zriaďovateľ základných umeleckých škôl a centier voľného času) Na väčšine ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti Bratislava-Ružinov sú ŽSR ustanovené. Školy, na ktorých ŽSR pracujú, kladú dôraz na slobodný názor a vyjadrovanie žiakov k rôznym oblastiam zo života školy. Členovia ŽSR sú žiaci s prirodzenou autoritou u spolužiakov a so zmyslom pre spravodlivé a čestné riešenie vzniknutých situácií. Napomáhajú pri identifikovaní a následnom riešení žiackych problémov. Ich zástupcovia sa pravidelne zúčastňujú stretnutí **mestskej školskej rady.** Kompetencie žiackych rád sú koordinované a činnosť rady usmerňovaná vedením školy. **Na jednej zo škôl pracuje detský ombudsman.** Pomáha pri riešení problémov žiakov školy, chráni ich práva. Napomáha v situáciách, ktorých preverovanie je pre učiteľa nedostupné, dokáže otvorene hovoriť o problémoch s vedením školy i pedagógmi. Predostiera požiadavky a potreby žiakov.

Pri CVČ Štefánikova 35 **pracuje dlhodobo Obvodný detský parlament zložený so zástupcov škôl - žiackych parlamentov v územnej pôsobnosti Starého Mesta.** Členovia sa vyjadrujú k problémom škôl, svojich rovesníkov k problémom mesta. Učia sa porozumieť fungovaniu parlamentu (sledovaním priameho prenosu a pod.), kriticky myslieť a podieľajú sa na organizovaní obvodnej súťaže Spoznajme Európu v spolupráci so Zastúpením EK na Slovensku priamo v Európskom dome, ktorá sa roky teší záujmu detí i pedagógov.

(BBSK) realizovalo v priebehu roka viaceré **aktivity s cieľom podporiť činnosť ŽSR,** predstaviť agendu, výhody, úlohu koordinátora, rozvoj komunikačných a tímových zručností, naučiť sa pravidlá dialógu a argumentácie, vyskúšať si argumentačné cvičenia a precvičiť si postup prípravy na vyjednávanie/rokovanie a možnosti ďalšieho rozvoja a vzdelávania nových členov rád.

(NSK) realizovalo v roku 2016 dve stretnutia členov žiackych školských rád stredných škôl (8. decembra 2016 v Nitre a 13. decembra 2016 v Šali) **s cieľom založenia regionálneho mládežníckeho parlamentu v meste Nitra a Šaľa.** Súčasťou stretnutí bola aj príprava zapojenia členov parlamentu pri predkladaní materiálov do ZNSK, **príprava účasti zástupcu parlamentov v komisii školstva a mládeže.** NSK pravidelne zhromažďuje informácie okrem iného aj o funkčnosti žiackych školských rád a ako sa podieľa na riešení dôležitých otázok a problémov v škole i mimo školského prostredia. ŽSR sa svojou činnosťou podieľajú na tvorbe návrhov záujmovej činnosti, predkladaní návrhov na zdokonaľovanie vyučovacieho procesu, vyjadrujú sa k otázkam, návrhom a rôznym opatreniam školy.

(TTSK) Zabezpečenie uplatnenia práv detí a mládeže v strednej škole napíňal TTSK v spolupráci so Združením pre deti a mládež v Trnavskom kraji, Radou mládeže Trnavského kraja, projektom **Podpora aktívnych stredoškôlakov** v sume 8 000 Eur. Išlo o **zahájenie konzultácie s koordinátormi stredných škôl v kraji so zameraním na podporu tvorenia a fungovania žiackych školských rád** a motiváciou stredoškôlakov zúčastňovať sa formou neformálneho vzdelávania na osobnom raste, vzdelávaní lídrov rád a podporou pochopenia participácie na školách. Celkovo sa navštívilo 11 koordinátorov rád a realizovalo sa jedno stretnutie na výmenu názorov a skúseností a neformálne vzdelávanie účastníkov na tému a význam participácie na školách.

(ŽSK) Žilinský samosprávny kraj podporuje činnosť žiackych školských rád v stredných školách v Žilinskom kraji. V kraji funguje **Krajský stredoškolský parlament ŽSK,** ktorý je poradným orgánom predsedu ŽSK v oblasti politiky mládeže. Úlohou jeho členov je podávať návrhy a podnety, týkajúce sa podpory solidarity a porozumenia medzi mladými ľuďmi, komunikácie so žiackymi školskými radami, rozvoja mimoškolských aktivít,

podpory neformálneho vzdelávania a ďalších podnetov v tejto problematike. Krajský stredoškolský parlament ŽSK funguje v 2 úrovniach. Prvou úrovňou je **5 regionálnych parlamentov** v regiónoch Kysuce, Orava, Liptov, Turiec a Horné Považie. V roku 2016 sa v regionálnych parlamentoch schádzalo celkovo 87 žiakov stredných škôl a 27 žiakov v Krajskom stredoškolskom parlamente ŽSK. Uskutočnilo sa celkovo 15 regionálnych zasadnutí parlamentu a 2 krajské zasadnutia na Úrade ŽSK. V rámci predsedníctva SR v Rade EÚ mali žiaci možnosť 2-krát diskutovať s europoslancami na tému Európska únia a jej prínos pre našu krajinu. V roku 2016 ŽSK finančne prispel na fungovanie Krajského stredoškolského parlamentu ŽSK sumou 600 €.

6.4. Podpora demokracie na pôde školy

Spôsob plnenia: Vzdelávanie pre koordinátorov žiackych školských rád

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 -2015

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: Metodicko-pedagogické centrum (Košice), IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: MVO

Indikátor: počet absolventov vzdelávania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže a MPC (pracovisko Košice) pripravilo na akreditáciu **špecializačné vzdelávanie pedagogických zamestnancov „Rozvoj kompetencií koordinátorov žiackych školských rád“** v dĺžke 110 hod. Vzdelávanie pozostáva z troch modulov : Východiská pri zakladaní žiackych školských rád, Koordinátor žiackej školskej rady, a Rozvoj žiackej školskej rady. Projekt bol predložený komisii pre akreditáciu programov doplnujúceho pedagogického štúdia a programov kontinuálneho vzdelávania MŠVVŠ SR na rozhodnutie.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

IUVENTA v rámci *Národného projektu Komprax – kompetencie pre život* pripravila v spolupráci s rôznymi organizáciami detí a mládeže **tri akreditované vzdelávacie moduly** orientované na posilnenie demokratických procesov na pôde školy (Refresh kurz: nové trendy a prístupy v ŽŠR, Škola priateľská deťom a Školský network). Školenia sa realizovali v Bratislave, Košiciach a Trenčíne a zúčastnilo sa ich 69 pracovníkov a s mládežou.

Banskobystrického samosprávneho kraja realizovalo v roku 2014 prostredníctvom CVČ – JUNIOR *Seminár „Bez vás to nejde“*. Cieľom **seminára pre koordinátorov ŽŠR** bolo poskytnúť informácie novým koordinátorom z radov pedagógov, umožniť im vzájomnú výmenu skúseností a dobrých príkladov z práce školských rád a poskytnúť kontakty a metodické rady v danej problematike. V rozsahu 5 hodín prezentovali účastníci svoje ŽŠR a ich aktivity, oboznámili sa s legislatívou, štruktúrou ŽŠR, základnými dokumentmi., profilom, rolou a úlohou koordinátora, diskutovali o bariérach v práci so ŽŠR.

Súčasťou aktivít Rady mládeže TSK a tematického centra mládeže, ako krajskej zložky inštitútu pre mládež IUVENTA, je aj koordinácia pedagógov, ktorí sú koordinátormi žiackych školských rád, v danom roku **realizovali** jedno stretnutie 10 koordinátorov a elektronicky im boli zasielané informácie o danej téme.

V šk. roku 2013/2014 NSK (ďalej len „NSK“) zorganizoval **školenie zástupcov žiackych školských rád stredných škôl** v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. NSK v roku 2014 pripravil podrobný dotazník o činnosti žiackych školských rád na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Výsledky budú spracované vo februári 2015.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 bola táto úloha **napĺňaná najmä prostredníctvom podpory krajských rád mládeže formou dotácie MŠVVŠ SR v rámci Programov pre mládež 2014 – 2020, podprogram HLAS mladých**. Jednotlivé krajské rady mládeže (Rada mládeže Trnavského kraja, Rada mládeže Trenčianskeho kraja Rada mládeže Žilinského kraja, Rada mládeže Prešovského kraja, Rada mládeže Košického kraja a Rada mládeže Nitrianskeho kraja) realizovali **vzdelávacie a sieťovacie podujatia pre koordinátorov ŽŠR a členov ŽŠR**.

Súčasťou aktivít RM TSK, ktoré v sledovanom období realizovala v oblasti vzdelávania koordinátorov ŽŠR bola systematická práca s detskými a mládežníckymi organizáciami. Organizácia v rámci projektu podaného cez **Programy pre mládež – Hlas mladých** zorganizovala 6 pracovných stretnutí so zástupcami detských a mládežníckych organizácií, pracovné stretnutie s predsedom TSK, informačný deň nazvaný Festival mládeže, ktorého cieľom bola prezentácia záujmovej činnosti detí a mládeže jednotlivých organizácií pôsobiach v samosprávnom kraji. Súčasťou aktivít RM TSK bola aj práca s koncepčnými materiálmi a ich aktualizácia zohľadňujúca potreby v oblasti práce s mládežou v TSK. RM TSK zorganizovala štruktúrovaný dialóg v spolupráci s Tematickým centrom mládeže a krajským CVČ, kde na základe prijatej Národnej stratégie štátnej politiky vo vzťahu k mládeži v SR na roky 2014 - 2020 a Stratégie EÚ pre mládež otvorila diskusiu s cieľom vytvoriť návrh Koncepcie práce s mládežou v Trenčianskom samosprávnom kraji. Výstupy štruktúrovaného dialógu boli predmetom pracovného stretnutia s predsedom TSK.

V rámci **podpory existujúcich ŽŠR a iniciatívy vzniku nových ŽŠR** RM TSK zrealizovala vzdelávanie pre koordinátorov a študentov pôsobiach v ŽŠR. **Vzdelávanie pre koordinátorov ŽŠR** sa konalo 8. decembra 2015 a zúčastnilo sa ho 12 koordinátorov. Cieľom vzdelávania bolo poskytnutie pomoci koordinátorom SŠ v úspešnom rozvoji existujúcich ŽŠR, zvýšenie participácie na živote školy a obce. Účastníci vzdelávania získali a prehľadli si poznatky o zakladaní, činnosti a možnostiach pôsobenia v ŽŠR, spôsoboch motivácie študentov a ich ďalšej koordinácie pri realizácii aktivít ŽŠR. **Vzdelávanie pre študentov zo ŽŠR**, ktoré sa konalo rovnako 8. decembra 2015 a zúčastnilo sa ho 30 žiakov, bolo zamerané na získanie a prehľadenie si poznatkov o založení a jednotlivých činnostiach a možnostiach pôsobenia v ŽŠR. RM TSK plánuje naďalej pokračovať v realizácii vzdelávaní pre koordinátorov aj študentov pôsobiach v ŽŠR aj v r. 2016.

Do národného projektu KomPrax bolo v rámci zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zapojených celkovo 35 škôl (približne 300 žiakov).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

IUVENTA v roku 2016 túto úlohu naďalej naplňala najmä **prostredníctvom podpory krajských rád mládeže formou dotácie v rámci Programov pre mládež 2014 – 2020, podprogram HLAS mladých**. Jednotlivé krajské rady mládeže (Rada mládeže Trnavského kraja, Rada mládeže Trenčianskeho kraja, Rada mládeže Žilinského kraja, Rada mládeže Prešovského kraja, Rada mládeže Košického kraja a Rada mládeže Nitrianskeho kraja) realizovali **vzdelávacie a sieťovacie podujatia pre koordinátorov ŽŠR a členov ŽŠR**.

(BBSK) prostredníctvom CVČ – JUNIOR podporuje vzdelávanie koordinátorov ŽŠR formou seminárov, prednášok a pod. Cieľom stretnutí je poskytnúť začínajúcim, ale aj koordinátorom, ktorí sú vo funkcii dlhšie, metodickú pomoc, poskytnúť informácie o agende ŽŠR a možnostiach na škole, základných dokumentoch, o úlohách koordinátora. Zároveň umožniť vzájomnú výmenu skúseností a poskytnúť metodické rady v prípade riešenia problémov. **Seminár Bez vás to nejde** bol určený pre koordinátorov ŽŠR na SŠ v BBSK (5 účastníkov). Cieľom seminára bolo poskytnúť informácie novým koordinátorom z radov pedagógov, umožniť im vzájomnú výmenu skúseností a dobrých príkladov z práce školských rád. Témami seminára bola legislatíva, dokumenty súvisiace s ŽŠR a jej agenda. Dôležitou témou boli roly a úlohy koordinátora, ktoré by mal vo svojej práci s mladými ľuďmi vykonávať aby bol vzorom pre žiakov, sprostredkovateľom informácií, koučom a dôverníkom. Súčasťou seminára bola diskusia o fungovaní jednotlivých ŽŠR, bariérach, ich odstraňovaní a zdieľanie dobrých príkladov aktivít na SŠ.

6.5. Podpora systematickej práce s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže

Spôsob plnenia: Zabezpečenie systematickej, cieľavedomej a účinnej finančnej podpory aktivít detí a mládeže mimo procesu formálneho vzdelávania a vo voľnom čase

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: MVO, CVČ

Indikátor: počet a suma podporených projektov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Financovanie práce s deťmi a mládežou sa v roku 2013 plnilo prostredníctvom vyhlásenia výziev v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**. V roku 2013 boli v rámci uvedených programov zverejnené **4 výzvy** týkajúce sa systematickej práce s deťmi a mládežou, projektovej činnosti zameranej na rozvoj práce s deťmi a mládežou a sieťovania subjektov na národnej a krajskej úrovni.

Programy sú zamerané na finančnú podporu predovšetkým v nasledovných oblastiach:

- a) občianska participácia mladých ľudí na živote spoločnosti,
- b) dobrovoľníctvo mladých ľudí,
- c) informačné a poradenské činnosti pre deti a mládež,
- d) neformálne vzdelávanie detí a mládeže,
- e) lepšie poznanie situácie detí a mládeže v oblastiach uvedených v oblastiach s využitím výskumu mládeže,
- f) vzdelávanie dobrovoľných a profesionálnych pracovníkov s mládežou a mladých lídrov

Programy sa delia do troch samostatne vyhlasovaných programov. V rámci uvedenej podpory bola schválená dotácia na systematickú prácu s deťmi a mládežou 24 občianskym združeniam detí a mládeže v celkovej sume 2 046 994 Eur, na projektovú činnosť zameranú na rozvoj práce s deťmi a mládežou pre 16 oprávnených žiadateľov v celkovej sume 109 300 Eur, ďalej pre 14 informačných centier mladých v celkovej sume 123 700 Eur a pre 9 občianskych združení pôsobiach na celoslovenskej a krajskej úrovni v celkovej sume 251 000 Eur.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 **začali fungovať nové Programy pre mládež** Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR na roky 2014 – 2020, ktoré **nahrádzajú pôvodné Programy finančnej podpory aktivít detí a mládeže** MŠ SR na roky 2008 – 2013. *Program PODPORA MVO* zabezpečuje inštitucionálnu podporu občianskych združení detí a mládeže a zároveň vytvára prostredie, aby tieto subjekty mohli získavať finančnú podporu aj za pomoc pri naplňaní Stratégie SR pre mládež na roky 2014 – 2020. *Program Služby mladým* financuje projekty subjektov v oblasti poskytovania informačných a poradenských služieb ako aj služieb v oblasti dobrovoľníctva. *Program HLAS mladých* je orientovaný na vytváranie platformy na komunikáciu medzi mládežou a tvorcami politiky na regionálnej i národnej úrovni. *Program Priority mládežníckej politiky* bol v roku 2014 zameraný na tvorbu systémov kvality v práci s mládežou.

Program PODPORA : 19 občianskych združení / 1 760 462 Eur

Program SLUŽBY: 10 projektov / 275 315 Eur

Program HLAS : 5 projektov / 145 000 Eur

Program PRIORITY: 14 projektov / 148 788 Eur

Podpora občianskych združení (v sieti členskej základne Rady mládeže Trnavského kraja, ale aj mimo nej – spolu 18) z úrovne TTSK predstavovala v sledovanom roku cca 6 podporených projektov z výzvy. Cez programy KOMPRAX sa zároveň preškolili niektorí dobrovoľníci pôsobiaci v týchto organizáciách. Podpora systematickej práce s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže je hodnotovo vysokým prínosom pre členov a účastníkov programov týchto subjektov. Neformálne vzdelávanie detí a mládeže v Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých Rohov (DSSpDD Rohov) zastrešuje úsek terapií a sociálnej rehabilitácie na základe ročných, mesačných, týždenných a denných plánov činnosti. V roku 2014 sa DSSpDD Rohov stalo základným článkom IUVENTY, ktorá sa spolupodieľa na finančnej podpore aktivít v DSSpDD Rohov spolu s OZ Promethea.

V šk. roku 2013/2014 bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK vydaných 23 534 **vzdelávacích poukazov** (VP) na podporu záujmovej činnosti žiakov, z toho späťne sa prijalo 18 660 VP, t.j. **79% návratnosť** (v porovnaní s predchádzajúcim rokom rovnaká návratnosť VP). Finančné získané prostredníctvom vzdelávacích poukazov sú použité na podporu záujmových činností žiakov. Do programu **Kultúrne poukazy** sa zapojili všetky stredné školy (66 škôl) v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Spolu bolo vydaných 24542 KP (z toho 23112 žiakom a 2430 učiteľom).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 sa pokračovalo v poskytovaní **dotácií v rámci Programov pre mládež Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR na roky 2014 – 2020** (ďalej iba Programy pre mládež). Programy sa zameriavajú najmä na neformálne vzdelávanie v práci s mládežou a na rozvoj mládežníckej politiky na Slovensku. Cieľom Programov pre mládež je prostredníctvom podporených projektov zvýšiť spoločenskú angažovanosť mladých ľudí v jednotlivých témach Programov pre mládež. Dotácia v rámci jednotlivých Programov pre mládež je prioritne poskytovaná na aktivity podporujúce mládež s nedostatkom príležitostí, t.j. mladých ľudí, ktorí sú znevýhodnení zo vzdelanostných, sociálnych, fyzických, psychologických, hospodárskych, kultúrnych dôvodov alebo pretože bývajú v odľahlých oblastiach.

Prehľad pre jednotlivé programy za rok 2015:

Programy	Počet prijatých žiadostí	Počet podporených projektov	Celková finančná podpora
Program „ PODPORA mládežníckych organizácií “	20	20	1 753 391,71
Program „ PRIORITY mládežníckej politiky “ A	1	1	30 000,00
Program „ PRIORITY mládežníckej politiky “ B	26	24	15 557,90
Program „ HLAS mladých “	10	9	209 700,00
Program „ SLUŽBY pre mladých “	17	6	159 755,00

V šk. roku 2014/2015 bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK vydaných 22496 **vzdelávacích poukazov** (VP), z toho bolo spätne prijatých 18010 VP, t.j. 80% návratnosť (v porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast návratnosti VP o 1%). V šk. roku 2015/2016 bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK vydaných 224059 vzdelávacích poukazov (VP), z toho bolo spätne prijatých 17222 VP, t.j. 78% návratnosť (v porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles v návratnosti VP o 2%). Do programu **Kultúrne poukazy** sa v r. 2015 zapojili všetky stredné školy (66 škôl) v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Spolu bolo vydaných 24 481 KP (z toho 22 124 žiakom a 2 357 učiteľom).

(TTSK) Rada mládeže Trnavského kraja spolupracuje pri tvorbe koncepčných a akčných materiálov, podpory systematickej, cieľavedomej a účinnej finančnej podpory na základe **projektu Združenia pre podporu detí a mládeže v Trnavskom kraji**, kde sa realizovalo 7 projektov. Na podporu organizovania mládežníckych aktivít vyhlasuje TTSK každoročne **Výzvu č. 2 „Podpora mládežníckych aktivít“** - v roku 2015 bolo podporených 97 žiadostí v rámci Výzvy č. 2/2015 v celkovej výške 22 500 Eur; na podporu organizovania športových aktivít bolo podporených 89 žiadostí v rámci Výzvy č. 5/2015 v celkovej výške 22 500 Eur. „Výzva“ napomohla v športových organizáciách skvalitniť materiálno-technické zabezpečenie, skvalitnil sa tréningový proces a uskutočnilo sa viacero významných športových podujatí, ktoré úspešne reprezentovali trnavský región aj za jeho hranicami. V rámci Výzvy kultúrnych a umeleckých aktivít TTSK bolo podporených 12 projektov v sume 2 800 Eur určených pre deti a mládež.

Mestský parlament mladých Hlavného mesta SR Bratislavy, pracujúci s rozpočtom schváleným Mestským zastupiteľstvom hlavného mesta SR Bratislavy, realizoval v roku 2015 viacero projektov v celkovej výške poskytnutých finančných prostriedkov 1749,93 Eur – medzi inými šlo o komunitný projekt Projekt Namaľuj ciTy!, zameraný na skvalitnenie verejných priestorov v Bratislave; spoluorganizačné zabezpečenie medzinárodného podujatia "Young Leaders For Tomorrow's Europe".

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 sa pokračovalo v poskytovaní dotácií v rámci Programov pre mládež MŠVVŠ SR na roky 2014 – 2020 (ďalej iba „Programy pre mládež“). Podrobný prehľad prijatých žiadostí, podporených projektov a celkovej finančnej podpory pre jednotlivé programy za rok 2016 je uvedený v tabuľke:

Programy	Počet prijatých žiadostí 2015	Počet prijatých žiadostí 2016	Počet podporených projektov 2015	Počet podporených projektov 2016	Celková finančná podpora 2015	Celková finančná podpora 2016
Program PODPORA	20	19	20	19	1 753 391,71	1 657 640,00
Program PRIORITY 1	26	31	24	7	15 557,90	204 925,00
Program PRIORITY 2	1	1	1	1	30 000,00	30 000,00
Program HLAS	10	9	9	9	209 700,00	167 000,00
Program SLUŽBY	17	21	6	16	159 755,00	270 000,00
Program KOMUNITA*	0	9	0	5	0	41 818,00
<i>Spolu:</i>	<i>74</i>	<i>90</i>	<i>60</i>	<i>57</i>	<i>2 168 404,61</i>	<i>2 371 383,00</i>

* V roku 2015 nebol dostatok finančných prostriedkov, aby bol spustený program KOMUNITA mladým.

(BSK) dlhodobo vytvára podmienky na realizáciu projektov zameraných na neformálne vzdelávanie detí a mládeže. V roku 2016 sa začala spolupráca s občianskym združením LIVING MEMORY, ktoré založili ľudia, ktorí sa dlhodobo odborne venujú **výskumu a dokumentácii totalitných režimov**. Výsledkom spolupráce sú kreatívne **prednášky odborníkov z LIVING MEMORY** za aktívnej účasti hercov SND na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK na rôzne témy (Nástup Hitlera k moci a 2. svetová vojna, Politický systém a režim na Slovensku v rokoch 1939 – 1945, Podiel Slovenska na holokauste, Slovenské národné povstanie, Uchopenie moci komunistickou stranou vo februári 1948, Politické procesy, Vznik, vývoj, štruktúra a metódy represívneho nástroja ŠtB, Železná opona, „Elity“ spred novembra 1989 a ich etablovanie v súčasnej spoločnosti). Významným **projektom zameraným na protidrogovú prevenciu** je **projekt The Dark Trip**. Realizuje sa v spolupráci o.z. Metamorfozis a ide o sériu divadelných predstavení s jedným hercom, realizovaných atraktívnym a moderným spôsobom. Predstavenia sa v roku 2016 zúčastnilo cca. 5000 žiakov. Pokračovaním tohto projektu bola Chillout after party - celovečerné podujatie, ktorého nosnou úlohou bolo vytvoriť multifunkčné prostredie, kde bude môcť prebiehať diskusia s pozvanými hosťami na tému drog a skúseností s nimi, k dispozícii sú aj poradcovia a odborníci na danú problematiku.

(KSK) KSK v spolupráci s CVČ - RCM realizuje rôzne aktivity v rámci neformálneho vzdelávania - organizuje workshopy, spolupracuje s inými organizáciami v regióne aj v Európe. V rámci partnerstiev v projektoch z programu Erasmus+ pre mládež, mládežníckych lídrov a mládežníckych pracovníkov **hostuje a vysielajú skupiny mladých ľudí na rôzne projekty v oblasti neformálneho vzdelávania**. V roku 2016 bolo realizovaných 21 workshopov, školení a prezentácií zameraných na neformálne vzdelávanie, spolu sa ich zúčastnilo 295 účastníkov.

(TTSK) Voľnočasové aktivity a neformálne vzdelávanie detí a mládeže v Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých Rohov zastrešuje úsek terapií a sociálnej rehabilitácie na základe ročných, mesačných, týždenných a denných plánov činnosti. V roku 2014 sa DSSpDD Rohov stalo základným článkom IUVENTY, ktorá sa spolupodieľa na finančnej podpore aktivít v DSSpDD Rohov spolu s OZ Promethea, ktoré je hlavným podporovateľom a zastrešovateľom voľnočasových aktivít prijímateľov sociálnej služby, vrátane finančného krytia všetkých aktivít (z 2% z daní a z grantových programov). Voľnočasové aktivity boli priamo v zariadení realizované v arteterapeutickej dielni, v tkáčskej dielni, v krúžku ručných prác, v krúžku psychomotorických aktivít, v ergoterapii, v dramaterapii, v krúžku hry na africké bubny, v športovom krúžku, v Snoezelene, v keramickej a v mydlárskej dielni.

Rada mládeže Trnavského kraja spolupracuje s TTSK pri tvorbe koncepčných a akčných materiálov, podpory systematickej, cieľavedomej a účinnej finančnej podpory; na základe projektu **Združenia pre podporu detí a mládeže v Trnavskom kraji** sa realizovalo 7 projektov. Celoročnú systematickú prácu občianskych združení a mimovládnych organizácií realizuje na pravidelnej báze viacero subjektov pracujúcich s deťmi a mládežou. Na podporu organizovania mládežníckych aktivít vyhlasuje TTSK každoročne Výzvu č. 2/2016 výzvu „Podpora mládežníckych aktivít“, pričom v roku 2016 bolo podporených 92 žiadostí v rámci výzvy v celkovej výške 27 000 Eur. Na podporu organizovania športových aktivít bolo podporených 105 žiadostí v rámci Výzvy č. 5/2016 v celkovej výške 27 000 Eur.

6.6. Vytvorenie podmienok na pravidelné konzultovanie požiadaviek, názorov, očakávaní mládeže ako trvalej súčasti tvorby a realizácie mládežníckej politiky

Spôsob plnenia: Štruktúrovaný dialóg a pravidelné konzultácie s mládežou zamerané na rôzne oblasti ich života (vrátane voľného času, aktivít rôzneho zamerania, a od.)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovedný gestor: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: RMS, ZIPCeM, SV pre UNICEF

Indikátor: počet konzultačných nástrojov; počet mladých ľudí zapojených do procesu konzultácií; počet produktov prezentujúcich výsledky kľúčovým hráčom

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa realizovali **dve kolá konzultácií v rámci štruktúrovaného dialógu**, do ktorých bolo zapojených 180 mladých ľudí. Bola využitá forma on-line dotazníka, výsledky boli reportované aktuálnej predsedajúcej krajine. Do všetkých kôl boli zapojení aj experti v konzultovanej oblasti a pracovníci s mládežou. Vybraní zástupcovia slovenskej mládeže reprezentovali mladú generáciu na tematických Európskych mládežníckych stretnutiach v Litve a Grécku.

V máji a júni 2013 sa uskutočnili **národné konzultácie k tvorbe Stratégie SR pre mládež 2014- 2020**, do ktorých sa zapojilo viac ako 300 účastníkov (50% mládež a 50% kľúčoví dospelí na úrovni regiónov), uskutočnilo sa osem regionálnych okrúhlych stolov, kde sa konzultovali najaktuálnejšie výzvy v oblasti mládeže, ktoré sa prejavili v obsahu samotného dokumentu. **Zosystematizovanie štruktúrovaného dialógu sa plánuje od roku 2015**, kde sa podpora štruktúrovaného dialógu bude viazať na finančnú podporu projektov Programov pre mládež MŠVVŠ SR. Nové možnosti financovania aktivít prináša aj program Erasmus +.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 bola oficiálne **schválená Stratégia SR pre mládež na roky 2014 – 2020**. Do jej prípravy bolo zapojených viac ako 500 účastníkov z celého Slovenska (vrátane 160 mladých ľudí). Stratégia zaviedla inštitút Medzirezortnej pracovnej skupiny pre mládežnícku politiku, kde prostredníctvom svojich zástupcov skupina mládeže môže vyjadrovať svoje požiadavky a komentáre k prijímaným opatreniam. V roku 2014 **začala pracovať aj Národná pracovná skupina pre Štruktúrovaný dialóg**, ktorú koordinuje ZIPCeM. Štruktúrovaný dialóg je nástroj súvisiaci s Otvorenou metódou koordinácie zavedenou v Európskej politike pre mládež. **Súčasťou tohto opatrenia je organizácia okrúhlych stolov a on-line konzultácie s mládežou**. Uskutočnili sa 4 okrúhle stoly s účasťou zástupcov mládeže aj politikov, úradníkov, výskumníkov, rodičov a i. (Partizánske, Trnava, Dunajská Streda, Humenné), kde sa otestovala metodika moderovaných konzultácií (štruktúrovaný dialóg). Na jeseň 2014 prebehla on-line konzultácia k podmienkam a nástrojom aktivizácie mládeže v mládežníckej politike, do ktorej sa zapojilo 2793 respondentov. V rámci nového programu Erasmus+ boli podporené tri ďalšie projekty, ktorých výstupom bolo vytvorenie priestoru na konzultácie politiky Európskej únie aj Slovenskej republiky voči mládeži.

Vytvorenie podmienok na pravidelné konzultovanie požiadaviek, názorov, očakávaní mládeže ako trvalej súčasti tvorby a realizácie mládežníckej politiky zabezpečuje Rada mládeže Trnavského kraja sieťou okrúhlych stolov, stretnutí cieľovej skupiny detí a mládeže, realizáciou otvorených podujatí a podporou činnosti subjektov ako mládežnícke parlamenty. Významnou súčasťou aktivít roku je **realizácia projektu „Za jedno lano“**, čo predstavuje komunikáciu metódou štruktúrovaného dialógu mladých ľudí medzi sebou a zároveň s tzv. dôležitými dospelými, politikmi, pracovníkmi s mládežou a mládežníckymi pracovníkmi. Počet stretnutí bolo 5, konzultačných nástrojov 2, počet zapojených mladých ľudí 80, počet produktov prezentujúcich výsledky 4.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Štruktúrovaný dialóg na úrovni SR v roku 2015 zabezpečoval ZIPCeM národným projektom, ktorý je podporený z programu Erasmus+, Akcia 3.72 – Štruktúrovaný dialóg v oblasti podpory reformy politik a Programov pre mládež MŠVVŠ SR. ZIPCeM zároveň naďalej koordinoval Národnú pracovnú skupinu pre štruktúrovaný dialóg,

ktorej cieľom je plánovanie, realizácia a koordinácia štruktúrovaného dialógu. Pracovná skupina zároveň zabezpečuje proces vyhodnotenia, disemináciu výstupov a následnú implementáciu do praxe.

Hlavnou cieľovou skupinou boli mladí ľudia vo veku 15 – 22 rokov a hlavnou **nosnou témou IV. cyklu** štruktúrovaného dialógu, ktorý prebiehal v období júl 2014 - december 2015 bolo „**Posilnenie postavenia mládeže**“. Hlavná myšlienka bola odrazená aj v názve projektu: „Za jedno lano“. Projekt bol primárne zameraný na zvýšenie záujmu mládeže o aktívnu účasť v tvorbe miestnych, regionálnych aj Európskych politík voči mládeži a o posilnenie hlasu mladých ľudí v týchto procesoch. Zároveň jeho cieľom bolo vytvoriť funkčný systém pravidelného dialógu medzi zainteresovanými skupinami so zámerom spoločnej tvorby opatrení „šitých na mieru“ podľa potrieb mládeže. Dôležitým dokumentom a nástrojom, o ktorý sa dialóg opieral bola Stratégia pre mládež na roky 2014 – 2020. V sledovanom období ZIPCeM v spolupráci s ďalšími partnermi, najmä Asociáciou krajských rád mládeže, zrealizoval celkovo 15 regionálnych stretnutí (okrúhlych stolov). V rámci konzultácií (včítane vyplnenia on-line dotazníka) bolo zapojených 4097 mladých ľudí a 349 zástupcov „dôležitých dospelých“. Výstupom z realizovaných pracovných stretnutí a konzultácií bol spracovaný **zoznam odporúčaní**¹³⁴ smerujúcich k väčšej participácii mladých ľudí a zohľadňovaní potrieb mladých ľudí na lokálnej či regionálnej úrovni, podpore demokracie na školách a zdieľaní príkladov dobrej praxe, ktorý bol prezentovaný na záverečnej konferencii projektu.

V rámci Programov pre mládež - Hlas mladých boli v roku 2015 podporené organizácie, ktoré predložili projekty zamerané na oblasť štruktúrovaného dialógu:

- ICM Martin – realizácia stretnutí s mladými ľuďmi a predstaviteľmi lokálnych politík so ZIPCeM-om. Doposiaľ boli zrealizované stretnutia v mestách: Dolný Kubín, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok, Martin, Kysucké Nove Mesto. Pracovné stretnutie je plánované v Turčianskych Tepliciach.
- ICM Topoľčany – aktívna spolupráca s organizáciou ZIPCeM pri organizácii stretnutí štruktúrovaného dialógu v Handlovej a Trenčíne.

Zabezpečenie štruktúrovaného dialógu a konzultácií s mladými ľuďmi bolo zabezpečené aj prostredníctvom aktivít občianskych združení na národnej a regionálnej úrovni, ktoré získali podporu v rámci systému dotácií MŠVVŠ SR – Programy pre mládež v podprograme HLAS mladých (prehľad dotácií je dostupný v odpočte úlohy 6.5.).

V TTSK priamo nepôsobí Informačné centrum mládeže. Rada mládeže Trnavského kraja, ako partner RMS a spolupracujúci so ZIPCEM, realizujú prostredníctvom internetovej komunikácie a otvorenými programami pre deti a mládež, ako deň dobrovoľníkov, Festival mladých rodín, celkovo ďalších konzultačných nástrojov štyri akcie, kde sa zapojí niekoľko tisíc mladých ľudí a priamo sa do konzultácií zapája 160 mladých ľudí zúčastňujúcich sa na školeniach organizovaných RMTK, Tematickým centrom mládeže.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Národná pracovná skupina bola činná počas celého roka 2016. Koncom roka 2016 sa zišla s **cieľom prípravy a podania projektovej žiadosti v rámci grantovej výzvy Európskej komisie pre rok 2017**.

ZIPCEM v rámci projektu **projekt Za jedno lano – mladí môžu meniť politiku**, ktorého aktivity boli podporené z programu Erasmus+, KA 3 – Dialóg medzi mladými ľuďmi a tvorcami politík a grantu z Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA) pre Národné pracovné skupiny pre štruktúrovaný dialóg sledoval najmä nasledovné **ciele**:

- Vytvorenie podmienok a priestoru na dialóg mladých ľudí a „dôležitých dospelých“
- Zber informácií o reálnych potrebách mladých ľudí – neorganizovanej mládeže v lokalitách, kde žijú a majú možnosť dianie ovplyvňovať – v súlade s oblasťami uvedenými v Stratégii pre mládež SR na roky 2014 - 2020
- Vytvorenie súhrnného výstupu a odporúčaní na národnej úrovni

¹³⁴ Viac informácií a výstupov z aktuálne prebiehajúcich konzultácií Národnej pracovnej skupiny pre štruktúrovaný dialóg je dostupných na webovej stránke: <http://strukturovanydialog.sk/>

V roku 2016 sa ZIPCEM prednostne **zameril na dve témy**, ktoré boli súčasťou konzultačných otázok pre **V. cyklus štruktúrovaného dialógu**, ktoré vzišli z EÚ konferencie pre mládež v Amsterdame v roku 2016.

1. Aké schopnosti a zručnosti podľa teba budeš potrebovať, aby si mohol/a spokojne žiť v tejto spoločnosti za desať – dvadsať rokov?
2. Čo by si potreboval/a na to, aby si mohol/a uplatniť a rozvíjať svoje schopnosti a svoj talent? Čo by ti pomohlo, aby si bol/a v živote úspešný/á, a aby si v dosiahnutí úspechu pomohol/a aj ostatným?

V rámci sledovaných indikátorov zrealizoval v rámci projektu projekt *Za jedno lano – mladí môžu meniť politiku*:

- počet konzultačných nástrojov (diskusných stretnutí: 10; štartér – školenie pre ambasádorov štruktúrovaného dialógu: 2)
- počet zapojených kľúčových aktérov (počet „dôležitých dospelých“: 47; počet „dôležitých mladých“: 159)
- počet produktov na prezentovanie výsledkov (webové prezentácie vlastné: 3; sociálne siete – využívané stránky: 2; mailing list: 1; webové prezentácie iných organizácií: cca 5 národných).

Rada mládeže Slovenska v rámci **projektu EACEA "Structured dialogue - Support for National Working Groups"** zrealizovala v rámci sledovaných indikátorov:

- počet konzultačných nástrojov: 4 (online dotazník, offline konzultácie, esejistická súťaž, fokusové skupiny)
- počet mladých ľudí zapojených do procesu konzultácií: 11 896
- počet produktov prezentujúcich výsledky kľúčovým hráčom: 4 (záverečná správa, tlačová správa, konferencia za účasti poslancov NRSR, mediálne výstupy)

(Hlavné mesto SR Bratislava, zriaďovateľ základných umeleckých škôl a centier voľného času): **Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy** prediskutoval svoje zapojenie **do projektu čerpania finančných prostriedkov z programu ERAZMUS + v spolupráci s Parlamentom detí a mládeže mesta Brno**. Uskutočnil sa 9. ročník súťažnej výstavy mestského parlamentu mladých „Bratislava objektívom detí a mládeže“, ako súčasť podujatia Dni otvorených dverí samosprávy hlavného mesta – Bratislava pre všetkých. Výstava sa už tradične uskutočnila v autobuse Mercedes Capacity Dopravného podniku Bratislava, a. s. Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy realizoval pre mladých Bratislavčanov sviežu, zábavnú akciu - „Vankúšobranie 2.0“ - ktorá spája ľudí. Podujatím sa pokúsili vzbudiť záujem o dianie a aktivity, ktoré sa konajú v meste a ukázať, že aj mladí môžu participovať pri vytváraní atmosféry v ňom. Preto sa na podujatí zúčastnili aj zástupcovia Bratislavského dobrovoľníckeho centra a mladí tak mali možnosť si u nich nájsť dobrovoľnícku ponuku na mieru. **Z prostriedkov Mestského parlamentu mladých (schválených v rozpočte hlavného mesta SR Bratislavy)** boli nakúpené publikácie o Bratislave, ktoré bude MPM odovzdávať pri svojich realizovaných podujatiach deťom a návštevníkom.

V období 2015 – 2017 ÚSVRK implementuje **projekt zameraný na podporu monitoringu, kontrolu a výmeny informácií medzi tvorcami politik zameraných na integráciu Rómov a rómskou menšinou**. Výstupom projektu sú samostatné konzultačné regionálne platformy a menšie pracovné skupiny zamerané na výmenu informácií, odborné poradenstvo a konzultácie podľa potrieb účastníkov (inkluzívne vzdelávanie podpora bývania, vysporiadanie podzemkov a pod.). Regionálne platformy sa realizujú vo februári až apríli 2017. Projekt podporuje aj **samostatné vzdelávanie mladých rómskych lídrov** a organizáciu tzv. **dielni budúcnosti**. Dielne budúcnosti sú konzultačné stretnutia organizované samotnými mladými lídrami a zapájajú skupiny rómskej mládeže. V roku 2016 bolo zorganizovaných 11 dielni budúcností, kde mali možnosť svoje názory a očakávania vyjadriť 126 mladých Rómov a Rómiok. Pre potrebu organizácie Dielni budúcnosti bola vypracovaná **samostatná metodika**, ktorá je k dispozícii verejnosti na vyžiadanie. Zástupcovia mládeže vystúpia s prezentáciami na regionálnych platformách.

*6.7. Nastavenie stratégie rozvoja informačno-poradenských činností pre mládež, ktorá zodpovedá aktuálnym potrebám v najlepšom záujme dieťaťa a ich oprávneným požiadavkám

Spôsob plnenia:

- 1. Projektová podpora poskytovania a skvalitňovania informačných a poradenských služieb pre mládež**
- 2. Revidovanie Koncepcie informačnej a poradenskej činnosti pre mládež 2014-2020**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 1. 2014-2017, 2. 2015

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: ZIPCeM

Indikátor: 1. počet a suma podporených projektov, 2. schválený dokument

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Podpora projektovej činnosti v oblasti informačných a poradenských služieb pre mládež v roku 2013 bola realizovaná v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**.

Ciele projektových aktivít boli zamerané na:

- podporu prístupu mladých ľudí k informáciám v nasledovných prioritných oblastiach: vzdelávanie, zamestnanosť, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, rozvoj podnikavosti mládeže, aktívne občianstvo, participácia a mládežnícke dobrovoľníctvo;
- vytváranie príležitostí na štruktúrovaný dialóg a konzultácie mládeže a iných dôležitých aktérov v súvislosti s prípravou novej mládežníckej politiky 2014 – 2020 podľa priorít Európskej a národnej politiky;
- podpora nových foriem poskytovania informačných a poradenských služieb pre mládež s dôrazom na:
 - využívanie moderných technológií pri ich zabezpečovaní,
 - fyzické vyhľadávanie nových potenciálnych cieľových skupín mládeže, (špeciálne mládeže s Nedostatkom príležitostí).

Podporených bolo 14 informačných centier mladých v celkovej sume 123 700 Eur. Aktivity boli zamerané na rozvoj informačných a poradenských služieb pre mládež. Cieľom výzvy bolo prispieť k naplneniu cieľov Koncepcie rozvoja informačných a poradenských činností pre mládež.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Podpora projektovej činnosti v oblasti informačných a poradenských služieb pre mládež v roku 2014 **bola realizovaná cez Program SLUŽBY pre mladých** v rámci Programov pre mládež Ministerstva školstva, vedy, výskum a športu SR. Program SLUŽBY podporil 10 projektov v sume 275 315 Eur. Aktivity boli zamerané na rozvoj informačných a poradenských služieb pre mládež. Účelom výzvy bolo prispieť k naplneniu cieľov Koncepcie rozvoja informačných a poradenských činností pre mládež ale aj prijatej Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020.

Revidovanie staršieho dokumentu Koncepcie informačnej a poradenskej činnosti pre mládež na roky 2014 - 2020 sa neuskutočnilo, vzhľadom na to, že sa pripravuje Koncepcia rozvoja práce s mládežou do roku 2021, ktorá v sebe pokryje aj oblasť informácií a poradenstva pre mládež v prostredí práce s mládežou. Z dôvodu zosúladenia s časovým harmonogramom prípravy Koncepcie sa navrhuje posun termínu plnenia úlohy v bode 2.

Formy a metódy informačno-poradenských činností pre mládež, ktorá zodpovedá aktuálnym potrebám v najlepšom záujme dieťaťa a ich oprávneným požiadavkám sa rýchlym vývojom informačných a komunikačných technológií menia. **V TTSK systém ICM absentuje** a čiastočne ich úlohu plní Rada mládeže Trnavského kraja a Trnavské centrum mládeže. Nastavenie stratégie rozvoja informačno-poradenských činností pre mládež zvažuje priestor pre vytváranie takýchto centier, keďže je zahájená konzultácia so ZIPCEM, ako sieťujúcou organizáciou ICM a súčasne Rada mládeže Trnavského kraja spolupracuje na projekte štruktúrovaného dialógu s mládežou a uvedené činnosti sú jednou z cieľov projektu. Dokument schválený doposiaľ nebol a nebol ani podporený projekt s týmto zameraním. Prístup mladých ľudí k informáciám v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, kariérneho poradenstva, aktívneho občianstva, participácie a mládežníckeho dobrovoľníctva, riešenia sociálno-patologických javov na stredných školách sprostredkujú: kariérni poradcovia, výchovní poradcovia, psychologovia.

Odpočet plnenia za rok 2015 – 1. plní sa, 2. plní sa:

Ad 1. Podpora projektovej činnosti v oblasti informačných a poradenských služieb pre mládež v roku 2015 **bola realizovaná cez Program SLUŽBY pre mladých, ktorý podporil 6 projektov** v sume 159 755 Eur. Aktivity boli zamerané na rozvoj informačných a poradenských služieb pre mládež a služieb v oblasti dobrovoľníctva mládeže. Účelom výzvy bolo naďalej prispievať k naplneniu cieľov Konceptie rozvoja informačných a poradenských činností pre mládež ale aj prijatej Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020.

Ad. 2. V roku 2015 bola zostavená a 13. januára 2016 vládou SR schválená **Koncepcia práce s mládežou na roky 2016-2020**, ktorá v sebe pokrýva aj oblasť informácií a poradenstva pre mládež v prostredí práce s mládežou. Z dôvodu prípravy a finalizácie Konceptie rozvoja práce s mládežou v priebehu roka 2015 sa nerealizovalo plnenie úlohy v bode 2. Revidovanie Konceptie informačnej a poradenskej činnosti pre mládež 2014-2020, táto úloha je naplánovaná na rok 2016.

Odpočet plnenia za rok 2016 – 1. plní sa, 2. plní sa:

Ad 1. Podpora projektovej činnosti v oblasti informačných a poradenských služieb pre mládež v roku 2016 **bola realizovaná cez Program SLUŽBY pre mladých, ktorý podporil 6 projektov** v sume 159 755 Eur. Aktivity boli zamerané na rozvoj informačných a poradenských služieb pre mládež a služieb v oblasti dobrovoľníctva mládeže. Cieľom výzvy bolo naďalej prispievať k naplneniu cieľov Konceptie rozvoja informačných a poradenských činností pre mládež ale aj prijatej Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020.

Ad 2. V nadväznosti na schválenie **Koncepcie práce s mládežou na roky 2016 – 2020** v januári 2016, bol v roku 2016 pripravený **návrh Akčného plánu na roky 2017 – 2018**. V rámci plnenia úlohy v bode 2. Revidovanie Konceptie informačnej a poradenskej činnosti pre mládež 2014-2020, bolo zrealizované stretnutie zástupcov IUVENTY a ZIPCEM spolu s vybranými zástupcami ICM s cieľom oboznámenia sa s ich činnosťou a úlohami ako aj so zhodnotením ich efektívnosti. Zástupcom ICM, ktorí sa nemohli stretnutia zúčastniť bol v novembri 2016 zaslaný dotazník zameraný na vyhodnotenie činností ICM. Dotazníky sú pomocným nástrojom nielen pri revidovaní informačnej a poradenskej činností pre mládež, ale aj pri príprave ďalších aktivít organizácie IUVENTA, a to najmä v oblasti prípravy výzvy v rámci jednotlivých Programov pre mládež.

*6.8. Zvyšovať dostupnosť informácií v oblasti kultúry pre deti *a mládež*

Spôsob plnenia:

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť a čítanie s porozumením

a), b) vyradené z plnenia

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí *a mládeže* realizovaním aktivít v oblasti dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu (*napr. postupové súťaže a prehliadky z oblasti záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby*)

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí *a mládeže* realizovaním literárnych súťaží

2. V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus, *xenofóbia; prevencia všetkých foriem násillia a intolerancie, a pod.*)

3. Rozvíjať vzťah detí *a mládeže* ku kultúre, umeniu *a kreativite* realizovaním umeleckých *a edukačných aktivít zameraných na výchovu k umeniu a výchovu umením.*

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR

Indikátor: realizované aktivity

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

a) Prostredníctvom dotačného systému MK SR¹³⁵ podporovať vznik literatúry pre deti

MK SR má v rámci svojho dotačného systému vytvorený priestor na podporu vydávania literatúry a časopisov pre deti. V roku 2013 bolo prostredníctvom tohto nástroja podporených 45 projektov v celkovej sume 215 300 Eur¹³⁶. V rámci dotačnej schémy MK SR je zaradený aj podprogram Tvorba a aktivity umelcov do 35 rokov, ktorý je určený najmladšej umeleckej generácii. V roku 2013 sa v ňom podporilo 21 žiadostí v celkovej výške 67 750 Eur.

b) Zabezpečiť dostupnosť detskej literatúry v knižniciach a informovanosť o nej (napr. prostredníctvom výstav, besied a pod.) a podporovať akvizíciu knižníc v tejto oblasti

MK SR podporuje akvizície knižníc prostredníctvom svojho dotačného systému. V roku 2013 bolo na tento účel prerozdelených 346 553 Eur¹³⁷. MK SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje aj projekty zamerané na podporu čítania detí¹³⁸.

Univerzitná knižnica v Bratislave realizuje kultúrne a vzdelávacie podujatia pre deti a mládež, pravidelné exkurzie pre žiakov stredných škôl a oboznamuje budúcich vysokoškolákov s prostredím knižnice ako vedeckého pracoviska a škálou služieb, ktoré ponúka (počet účastníkov exkurzií: 1 386). Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici realizovala besedy, prednášky a výstavy súvisiace s detskou literatúrou (napr. prednášky o regionálnych spisovateľoch, krstý kníh, prezentácia Vydavateľstva Matice slovenskej, beseda a výstava ilustrácií akademickej maliarky Dany Zacharovej ku knihám jej matky Kláry Jarunkovej pod názvom „Jediná a jedinečná“, projekt „Noc s Andersenom“, atď.)

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu

MK SR v prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje projekty z oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu. V tejto oblasti sú podporované podujatia, ktoré sú súčasťou postupových súťaží v rámci záujmovej umeleckej činnosti, ktoré z poverenia MK SR vyhlasuje Národné osvetové centrum (krajské kolá s postupom na Zlatú priadku a Hviezdoslavov Kubín)¹³⁹. **Národné osvetové centrum z poverenia MK SR vyhlasuje celoštátne postupové súťaže aj v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu**¹⁴⁰.

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží

MK SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje realizáciu literárnych súťaží detí a mládeže¹⁴¹.

¹³⁵ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR v roku 2013 je dostupný prostredníctvom internetu na adrese https://registerkultury.gov.sk/granty2013/statistiky_verejne.php

¹³⁶ reprezentatívny výber z podporených projektov: Roman Brat: Ako našťvať Rimana (3 000 €); Elena Slobodová: Kolo, kolo mlynské (8 000 €); Alfréd Gros: Povesti spod Tatier (4 000 €); Detský časopis Fifík (8 000 €); časopis Lienka (8 000 €); časopis ZIPS pre žiakov 3-5 ročníka ZŠ (13 000 €); Ján Navrátil: Ďuro Trufo a figliari (4 000 €); Dúha – časopis pre kresťanské deti (3 500 €); Ivan Válek: Nebojsa a iné HORORozprávky (3 800 €)

¹³⁷ reprezentatívny výber z podporených projektov: Knižnica pre mládež mesta Košice – Aby deti čítali (2 000 €); Miestna knižnica Petržalka – Doplnenie a aktualizácia populárno-náučnej literatúry pre detských a mladých používateľov knižnice (2 500 €); Mesto Trstená – Doplnenie a aktualizácia náučnej literatúry pre študentov a dospelých (900 €); Katolícka univerzita v Ružomberku – Nákup študijnej a vedecko-odbornej literatúry pre študentov a vedecko-pedagogických pracovníkov Katolíckej univerzity v Ružomberku (1 500 €)

¹³⁸ reprezentatívny výber z podporených projektov: Motivačné aktivity s detským čitateľom v Knižnici pre mládež mesta Košice (2 320 €), Noc s Andersenom (6 000 €), Letom literárnym svetom (700 €), Podpora čítania prostredníctvom komunitných aktivít v knižnici (950 €), Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj ty!(16 000 €), Celé Slovensko číta deťom 2013 (6 000 €)

¹³⁹ okrem toho boli podporené aj nasledovné podujatia: Zlatá podkova, zlaté pero zlatý vlas – súťaž v prednese rozprávky (1 000 €); Detské divadelné improvizácie (500 €); Dunajskostredský divadelný festival divadelných súborov detí a mládeže (800 €); Poetické premeny – tvorivé dielne pre členov divadiel poézie (800 €); Rozprávkové leporelo – predstavenia a tvorivé dielne pre deti (2 000 €); Divadlo a deti – tvorivá dielňa (800 €); Mladá slovenská poviedka – vzdelávací seminár (1 000€); EduArt – divadelné dielne (5 000 €) a iné. V roku 2013 boli tiež podporené krajské kolá a celoslovenské kolo súťaže pre mladých moderátorov zo stredných a vysokých škôl Sárova Bystrica (spolu 3 170 €) a projekt Malá škola moderovania (500 €)

¹⁴⁰ kľúčové podujatia v tomto segmente sú: Zlatá priadka – 42. ročník súťažnej prehliadky detskej dramatickej tvorivosti, 29. 5. – 1. 6. 2013 (dotácia MK SR: 11 000 €); Divadlo a deti – 22. ročník celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky divadla dospelých hrajúcich pre deti (činoherného, bábkového, hudobno-dramatického, pohybového divadla a pantomímy), 6. – 7. 6. 2013 (dotácia MK SR: 5 500 €); Hviezdoslavov Kubín – 59. ročník celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky v umeleckom prednese, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie, 19. – 22. 6. 2013 (dotácia MK SR: 12 000 €)

¹⁴¹ reprezentatívny výber z podporených projektov: Detská rozprávková Žilina (800 €), O dúhovú lampu krajiny Zázračno (800 €), Literárny Kežmarok (1000 €), Podunajské písmená – literárny zborník vlastných prác detí a mládeže (2 300 €)

Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov zrealizovalo v roku 2013 5. ročník výtvarnej a literárnej súťaže „Cesty za poznaním minulosti“. Súťaž prispieva k vyhľadávaniu talentov z oblasti literárnej a výtvarnej tvorby, vedie k samostatnej tvorivej činnosti a k účelnému využívaniu voľného času. V roku 2013 bolo do literárnej časti súťaže prihlásených 311 prác (poézia a próza).

Národné osvetové centrum na svojom webovom sídle pravidelne informuje o podujatiach neprofesionálnej literárnej tvorby na adrese <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity>. Súčasťou tejto prezentácie je aj literárno-dokumentačný projekt „Virtuálna literárna mapa“.

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám a) V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.)

V rámci dotačného systému MK SR je vytvorený priestor na podporu projektov zameraných na predchádzanie a elimináciu pôsobenia negatívnych vplyvov najmä na deti a mládež v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti špecificky v rámci dotačnom programu Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť. Väčšina podporených projektov prostredníctvom kultúry, umenia, poskytnutia kvalitného spôsobu trávenia voľného času, podporou tvorivosti, podporou kultúrnych práv znevýhodnených skupín obyvateľstva, scitlivosť percipientov voči kultúrnej odlišnosti a podporou duševného zdravia prezentuje vysoké morálne a etické princípy, ktoré stoja v priamom rozpore s negatívnymi sociálno-patologickými javmi, a to vrátane drog, kriminality či extrémizmu a pod¹⁴².

Národné osvetové centrum v roku 2013 vydalo 2 čísla **informačno-vzdelávacieho bulletinu „Sociálna prevencia“**. V sledovanom období v ňom bolo publikovaných 7 článkov zameraných špecificky na problematiku prevencie negatívnych sociálno-patologických javov vo vzťahu k deťom a mládeži.

Národné osvetové centrum zrealizovalo **projekt „Prečo som na svete rád/rada“**. Hlavným organizátorom 19. ročníka celoštátnej tematickej výtvarnej súťaže a putovnej výstavy s medzinárodnou účasťou boli Národné osvetové centrum a Kancelária Národnej rady SR. Spoluorganizátormi sú OZ Prima a OZ Prečo som na svete rád/rada. Projekt kladie zreteľ na problematiku zdravého životného štýlu (prevencie rizikových návykov ako sú tabakizmus, alkohol, drogy a pod.). Svojimi výtvarnými prácami sa do neho zapájajú mladí autori vo veku od 14 do 18 rokov a vyjadrujú svoj **postoj k problematike legálnych a nelegálnych drog a zmysluplnému tráveniu svojho voľného času**. Do súťažnej časti projektu sa aktívne zapojilo 1385 autorov zo Slovenskej republiky (z toho 56 prác z detských domovov a diagnostických centier, 233 zo špeciálnych škôl) a tvorcovia z Malty, Maďarska a Uzbekistanu. Slávnostné vyhodnotenie 19. ročníka projektu a vernisáž putovnej výstavy sa konalo na pôde Národnej rady SR – Galérie na západnej terase Bratislavského hradu za účasti ocenených autorov a hostí. Vernisáž sa konala 5. júna 2013. Národné osvetové centrum koordinuje v spolupráci s regionálnymi osvetovými zariadeniami v SR realizáciu putovných repríz aktuálneho ročníka a výberu starších ročníkov výstavy v regiónoch SR.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči zrealizovala **pre študentov Spojenej školy internátnej pre zrakovo postihnutých v Levoči besedu „Prevencia rizikového správania a kriminality“**. Súbor prednášok viedli lektori z Teologického inštitútu zo Spišskej Kapituly a z katedry sociálnej práce Teologickej fakulty Katolíckej univerzity.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici s cieľom zvýšiť informovanosť o rizikách spojených s užívaním nelegálnych drog a iných psychoaktívnych látok a súvisiacich dôsledkoch nadviazala spoluprácu so Združením

¹⁴² reprezentatívny výber z podporených projektov: Urban Art Session (2 000 €) – séria prednášok, diskusií a workshopov s cieľom motivovať mladých ľudí žijúcich v centrách miest, sídliskách a obytných mestských štvrtiach ku kreatívnej tvorbe, seberealizácii a predchádzaniu nástrahám sídliska vrátane drog a iných závislostí; Spoveď (2 000 €) – dve predstavenia divadla Malá scéna STU z autentických výpovedí bezdomovcov určené aj pre stredné školy v rámci protidrogovej prevencie (v spojení s prednáškou a diskusiou na tému bezdomovectva a drog); XVI. Medzinárodný festival detských folklórnych súborov Bratislava 2013 (6 000 €) – jedným z cieľom projektu je oslovit' čo najširší okruh detí zmysluplnou činnosťou venovať a tým predchádzať negatívnym vplyvom akými sú drogy a kriminalita; 17. Výtvarné spektrum Trenčianskeho kraja (1 000 €) – súťažná výstava neprofesionálnej výtvarnej tvorby podchytením a zapojením mladých talentovaných jedincov ako jedna z foriem prevencie voči drogovým závislostiam či iným prejavom sociálnej patológie; Gospel Song 2013 (1 000 €) – počas festivalu zazneli svedectvá mladých ľudí, ktorí prešli rôznymi typmi závislosti.

informačných poradenských centier mladých v SR a zriadila vo svojich priestoroch **Informačný bod Informačných centier mladých**, prostredníctvom ktorého sú sprístupňované aj materiály súvisiace s problematikou užívania drog. Štátna vedecká knižnica v Košiciach uskutočnila pre študentov stredných škôl **projekciu filmu Mit Drogen leben?** Štátna vedecká knižnica v Prešove zrealizovala dve **výstavy** na témy „Látkové a nelátkové závislosti mladistvých“ a „Prevencia kriminality mládeže“. Okrem toho v súvislosti s prevenciou drogových závislostí zrealizovala v spolupráci s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove **tvorivé dielne pre žiakov základných škôl** pod názvom „Tvoja správna voľba“.

Slovenský filmový ústav v kine Lumière uskutočnil **projekcie s titulmi, ktoré upozorňujú na negatívne dôsledky užívania drog**. V archíve Slovenského filmového ústavu sa okrem toho nachádzajú napr. tituly Suzanne (1996, Rapoš), Jarmok márnosti (1974, Zeman), Úniky (1988, Záchanský), Miluj život, nie drogy (1995, Rapoš), Stop drogám! Stačí povedať nie! (Makara-Kalmáry).

Divadelný ústav zviditeľňuje sociálne témy a spolupracuje s **Divadlom bez domova, tzv. sociálnym divadlom, ktoré pracuje s marginalizovanými skupinami obyvateľstva, ako sú bezdomovci, ľudia s telesným postihnutím, ľudia v zlej sociálnej situácii, abstinujúci od alkoholu či drog a pod.**

b) V oblasti médií zabezpečiť ochranu maloletých pred nevhodnými obsahmi

Ochrana maloletých je v oblasti vysielania a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie trvale zabezpečená v legislatívnej rovine.

Zákaz šírenia špecifických druhov obsahov

V rovine prevencie je pre oblasť elektronických médií a audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie ustanovením § 19 zákona č. 308/2000 Z. z. **trvale zabezpečený zákaz šírenia špecifických druhov obsahov**. Podľa § 19 ods. 1 tohto zákona audiovizuálna mediálna služba na požiadanie, programová služba a ich zložky nesmú

- a) spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných,
- b) propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine,
- c) propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním,
- d) bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti; platí to aj vtedy, ak dotknuté osoby s takým zobrazením súhlasili,
- e) otvorene alebo skrytou formou propagovať alkoholizmus, fajčenie, užívanie omamných látok, jedov a prekurzorov alebo zľahčovať následky užívania uvedených látok,
- f) nenáležitou formou zobrazovať maloletých, ktorí sú vystavovaní fyzickému alebo psychickému utrpeniu,
- g) zobrazovať detskú pornografiu alebo pornografiu obsahujúcu patologické sexuálne praktiky.

Regulácia nevhodných obsahov pre maloletých

Podľa § 20 zákona č. 308/2000 Z. z. je vysielateľ povinný zabezpečiť, aby sa nevysielali programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, najmä také, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násillie. Takisto poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný zabezpečiť, aby audiovizuálna mediálna služba na požiadanie a všetky jej zložky, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, najmä také, ktoré obsahujú

pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násilie, boli sprístupnené iba takým spôsobom, aby maloletí nemohli takúto audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie a všetky jej zložky za bežných okolností počuť ani vidieť.

Jednotný systém označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckého výkonu, multimediálnych diel a programov

Dňa 1. januára 2008 nadobudol účinnosť zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon), ktorý ustanovil jednotný systém označovania (ďalej len „JSO“) audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou z hľadiska ich neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre vekovú skupinu maloletých do 7, 12, 15 alebo 18 rokov. V súvislosti s transpozíciou smernice o audiovizuálnych mediálnych službách bola povinnosť uplatňovať JSO rozšírená aj na poskytovateľov audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie. Podrobnosti o uplatňovaní JSO upravuje vyhláška MK SR č. 589/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorá ustanovuje základné a jednotné pravidlá pre hodnotenie obsahov, následnú klasifikáciu a označovanie diel a programov z hľadiska neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre jednotlivé vekové skupiny maloletých grafickými symbolmi. JSO je prostriedkom na ochranu maloletých s ohľadom na osobitosti jednotlivých vekových skupín pred nevhodnými obsahmi, zvýšenie informovanosti verejnosti a rodičov o ponúkaných obsahoch a zjednotenie spôsobu označovania v mediálnej a audiovizuálnej oblasti.

Vysielateľ programovej služby je povinný zohľadniť vekovú vhodnosť programov a iných zložiek programovej služby pre maloletých a zabezpečiť ich časové zaradenie v súlade s podmienkami ustanovenými vo vyhláške. Programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov zaraďujú do vysielania medzi 22.00 a 6.00 hodinou.

V záujme dôslednejšej ochrany maloletých pred nevhodnými obsahmi vo vysielaní bola s účinnosťou od 1. apríla 2013 stanovená pre vysielateľov povinnosť zaraďovať programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov do vysielania iba v čase medzi 20.00 a 06.00 hodinou.

Regulácia reklamy

Podľa § 31a ods. 11 zákona č. 308/2000 Z. z. vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný zabezpečiť, aby mediálna komerčná komunikácia nemohla spôsobiť fyzickú alebo morálnu ujmu maloletým, a preto mediálna komerčná komunikácia nesmie priamo vyzývať maloletých na zakúpenie alebo požičanie tovaru alebo služby tak, že zneužijú ich neskúsenosť a dôverčivosť, priamo nabádať maloletých, aby presviedčali svojich rodičov alebo iné osoby o potrebe kúpiť im ponúkané výrobky alebo služby, zneužívať osobitnú dôveru maloletých voči rodičom, učiteľom alebo iným osobám alebo bezdôvodne zobrazovať maloletých v nebezpečných situáciách.

Ochrana maloletých pred nežiaducimi spoločenskými vplyvmi v oblasti vysielania reklamy je tiež zabezpečená **obmedzením vysielania reklamy a telenákupu na niektoré výrobky**. Podľa § 33 ods. 2 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. vysielaná reklama na alkoholické nápoje a telenákup nesmú zobrazovať maloletých ako tieto nápoje požívajú. Za účelom ochrany maloletých sa reklama reguluje aj limitovaním jej časového úseku počas vysielania programov pre maloletých. Podľa § 35 ods. 4 zákona č. 308/2000 Z. z. pri vysielaní programov pre maloletých, ktorých trvanie presahuje 30 minút, sa povoľuje jedno prerušenie zaradením reklamy alebo telenákupu na každý 30-minutový úsek.

Verejnoprávne vysielanie - podpora výroby programov určených alebo zameraných deti na základe zmluvy so štátom

Na základe dodatkov k zmluve so štátom na rok 2013 boli Rozhlasu a televízii Slovenska (ďalej len „RTVS“) na realizáciu programového záväzku pre oblasť televízneho vysielania zo štátneho rozpočtu poskytnuté finančné prostriedky v celkovej výške 19 mil. Eur, z ktorých boli vyčlenené finančné prostriedky aj na **realizáciu nových programov vo verejnom záujme pre maloletých do 18 rokov**.

RTVS disponuje **prehľadom o počte a rozsahu odvysielaných programov, ktoré boli zamerané na prevenciu a zvyšovanie informovanosti detí a mládeže o negatívnych spoločenských javoch**, akými sú násilie na deťoch, zneužívanie detí a mládeže, rôzne druhy závislostí, kriminalita ako aj informácie o programoch určených deťom a mládeži vrátane detí a mládeže patriacich k národnostným menšinám. Výroba týchto programov bola

podporená finančnými prostriedkami poskytnutými RTVS na základe zmluvy so štátom a ich prehľad bol poskytnutý pre účely odpočtu plnenia tejto úlohy prostredníctvom MK SR aj Výboru pre deti a mládež.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V rámci plnenia tejto úlohy **organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR pokračovali v realizácii tradičných podujatí**. Ministerstvo kultúry SR zároveň pokračovalo v podpore projektov prostredníctvom svojho dotačného systému.¹⁴³ Možno konštatovať, že v rámci plnenia tohto cieľa **bolo oproti /predošlému kalendárnemu roku podporených viac projektov v súvislosti so vznikom literatúry pre deti** (o 8 projektov a 16 700 Eur viac ako v roku 2013) **a na akvizíciu knižníc bolo v roku 2014 prerozdelených o viac ako 100 000 Eur viac ako v predošlom kalendárnem roku**. Podujatia realizované príspevkovými a rozpočtovými organizáciami rezortu ministerstva kultúry sa uskutočnili rovnako ako v predchádzajúcom roku – ide predovšetkým o postupové súťaže, ktoré vyhlasuje a odborne garantuje Národné osvetové centrum v oblasti záujmovej umeleckej činnosti.

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

a) Prostredníctvom dotačného systému MK SR podporovať vznik literatúry pre deti

Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom svojho dotačného systému (podprogram Literatúra a knižná kultúra – Vydávanie umeleckej literatúry a časopisov pre deti a mládež) v roku 2014 podporilo 53 projektov v celkovej sume 232 000 Eur.¹⁴⁴ Zároveň v rámci dotačnej schémy Ministerstva kultúry SR existuje podprogram Tvorba a aktivity umelcov do 35 rokov, prostredníctvom ktorého bolo v roku 2014 podporených 26 projektov v celkovej sume 64 000 Eur.

b) Zabezpečiť dostupnosť detskej literatúry v knižniciach a informovanosť o nej (napr. prostredníctvom výstav, besied a pod.) a podporovať akvizíciu knižníc v tejto oblasti

Ministerstvo kultúry SR podporuje akvizície knižníc prostredníctvom svojho dotačného systému. V roku 2014 bolo na tento účel prerozdelených 450 000 Eur.¹⁴⁵ Prostredníctvom dotačného systému sú podporované aj projekty zamerané na podporu čítania detí (napr. besedy, autorské čítania, interaktívne podujatia).¹⁴⁶

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu

Ministerstvo kultúry SR v prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje projekty z oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu.¹⁴⁷ V tejto oblasti sú podporované aj podujatia, ktoré sú súčasťou postupových súťaží v rámci záujmovej umeleckej činnosti, ktoré vyhlasuje Národné osvetové centrum (krajské kolá s postupom na Zlatú priadku a Hviezdoslavov Kubín). **Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry SR vyhlasuje celoštátne postupové súťaže aj v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu**.¹⁴⁸

¹⁴³ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR je dostupný prostredníctvom internetu: https://registerkultury.gov.sk/granty2014/statistiky_verejne.php.

¹⁴⁴ Reprezentatívny výber podporených projektov: Mária Ďuričková: Slovenské povesti IV (2 700 €); Časopis Lienka – rozprávky, poviedky, poézia slovenských spisovateľov pre deti predškolského veku prvákov a druhákov ZŠ (6 800 €); Dúha – časopis pre kresťanské deti (3 000 €); Dni detskej knihy (3 000 €); Detský časopis Fífik (6 000 €); Christine Nöstlinger: Konrád alebo dieťa z konzervy (3 800 €);

¹⁴⁵ Zoznam podporených projektov: https://registerkultury.gov.sk/granty2014/zobraz_ziadosti.php.

¹⁴⁶ Reprezentatívny výber z podporených projektov: Hradné múzeum vo Filakove: Podpora čítania detí a mládeže v Mestskej knižnici vo Filakove (1 710 €); Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne: Podpora čítania prostredníctvom komunitných akcií v knižnici (950 €); Knižnica pre mládež mesta Košice: Motivačné aktivity s detským čitateľom 4 (2 940 €); Obec Veľké Leváre: Deti, vitajte v čarovnom svete kníh (1 260 €); Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj ty!(14 000 €); Celé Slovensko číta deťom 2014 (6 000 €); Číta celá rodina (2 000 €); Tvorcovia kníh medzi deťmi a mládežou (2 000 €).

¹⁴⁷ Reprezentatívny výber podporených projektov: Zlatá podkova, zlaté pero zlatý vlas – súťaž v prednese rozprávky (1 000 €); Dunajskostredský divadelný festival divadelných súborov detí a mládeže (800 €); Rozprávkové leporelo – predstavenia a tvorivé dielne pre deti (500 €); Divadlo a deti – tvorivá dielňa (800 €); Mladá slovenská poviedka – vzdelávací seminár (1 000€); EduArt – letná škola divadla (7 000 €) a iné. V roku 2014 bolo tiež podporené krajské kolo a celoslovenské kolo súťaže pre mladých moderátorov zo stredných a vysokých škôl Sárova Bystrica (spolu 2 000 €).

¹⁴⁸ Kľúčové podujatia v tomto segmente sú: Zlatá priadka – súťažná prehliadka detskej dramatickej tvorivosti (dotácia MK SR: 13 000 €); Divadlo a deti – celoštátna postupová súťaž a prehliadka divadla dospelých hrajúcich pre deti (činoherného, bábkového, hudobno-

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží

Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje realizáciu literárnych súťaží detí a mládeže¹⁴⁹. Národné osvetové centrum aj v roku 2014 pokračovalo v realizácii literárno-dokumentačného projektu Virtuálna literárna mapa.¹⁵⁰ Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov zrealizovalo v roku 2014 6. ročník výtvarnej a literárnej súťaže „Cesty za poznaním minulosti“.¹⁵¹ Slovenská pedagogická knižnica v spolupráci s Univerzitnou knižnicou v Bratislave zorganizovala medzinárodnú konferenciu Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl. Konferencia bola určená pre odborníkov – knihovníkov školských knižníc pracujúcich s deťmi a venovala sa detskému čitateľovi, detským čitateľským klubom, rozvoju čitateľskej gramotnosti u detí a mládeže a kreatívnemu čítaniu.¹⁵²

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám

a) V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.)

Národné osvetové centrum v roku 2014 vydalo 2 printové čísla informačno-vzdelávacieho bulletinu „Sociálna prevencia“ v náklade 300 ks. V sledovanom období v ňom bolo publikovaných 7 článkov zameraných špecificky na problematiku prevencie negatívnych sociálno-patologických javov vo vzťahu k deťom a mládeži.¹⁵³ Národné osvetové centrum v spolupráci s Kanceláriou Národnej rady SR a s OZ Prečo som na svete rád/rada zrealizovalo 20. ročník projektu „Prečo som na svete rád/rada“. Projekt je zameraný na redukciu požiadavky mládeže po drogách v rovine primárnej špecifickej prevencie. Cieľom projektu bolo podnietiť mladých tvorcov k autentickej výtvarnej výpovedi o problematike látkových (legálne a nelegálne drogy a nelátkových závislostí). Do súťažnej časti projektu sa v roku 2014 zapojilo 1 150 autorov vo veku 14 až 18 rokov. V rámci nesúťažnej kolekcie boli predstavené práce pacientov Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave a z Kliniky drogových závislostí Psychiatrickej nemocnice Philippa Pinela v Pezinku. Na školský rok 2014/2015 bolo pripravených v spolupráci s regionálnymi kultúrno-osvetovými zariadeniami cca 25 repríz putovnej výstavy v regiónoch, kde má výstava prezentačnú a iniciačnú funkciu, je sprievodným podujatím k iným aktivitám pre deti a mládež, ktoré sú zamerané na zdravý životný štýl – bez drog a závislostí. Sprievodnou aktivitou projektu Prečo som na svete rád/rada boli 4 besedy pre 66 študentov k téme ilegálnych a legálnych drog a prevencie nelátkových návykových chorôb. Edukačné aktivity boli vedené zážitkovou formou aktívneho sociálneho učenia v skupine. Štátna vedecká knižnica v Prešove realizovala výstavy „Proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu“, „Európsky deň solidarity a spolupráce medzi generáciami“, „Sila solidarity – Medzinárodný deň ľudskej solidarity“ a „Multikultúrna rozmanitosť“. Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči usporiadala v spolupráci s OZ Mladí ľudia a život besedu „Životný štýl, prevencia látkových a nelátkových závislostí“. V spolupráci so študentmi Teologického inštitútu katedry sociálnej práce v Spišskom Podhradí (Katolícka univerzita v Ružomberku) pripravila knižnica súbor prednášok venovaný právnym, zdravotným a osobným následkom užívania drog a ďalších novodobých závislostí. Vo filmovom klube Lumière (Slovenský filmový ústav) sa pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi uskutočnil filmový festival „Spolu proti obchodovaniu s ľuďmi“. Podujatie organizovala Slovenská katolícka charita s podporou Ministerstva vnútra SR a v spolupráci so svojimi partnerskými organizáciami IOM, Stop the traffic a Unchosen. Rozhlas a televízia Slovenska odvysielala napr. program „Obete páchatelmi“ o kriminalite detí a trestnoprávnej zodpovednosti ich rodičov; 18 premiérových častí diskusnej relácie pre teenagerov „5 minút po dvanástej“;

dramatického, pohybového divadla a pantomímy) (dotácia MK SR: 6 000 €); Hviezdoslavov Kubín – celoštátna postupová súťaž a prehliadka v umeleckom prednese, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie (dotácia MK SR: 22 000 €)

¹⁴⁹ reprezentatívny výber z podporených projektov: Detská rozprávková Žilina (1 000 €), O dúhovú lampu krajiny Zázračno (1 000 €), Literárny Kežmarok (1000 €).

¹⁵⁰ Virtuálna literárna mapa (<http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa>) obsahuje informácie z oblasti neprofesionálnej literárnej tvorby (aktuality, literárne súťaže, osobnosti, debutujúci autori, recenzie, rozhovory, súčasná slovenská literatúra v zahraničí, publikačný a inšpiračný priestor, a i.).

¹⁵¹ <http://www.muzeumsnp.sk/projekty/cesty-za-poznanim-minulosti-2014/>.

¹⁵² Zborník z konferencie: http://www.spgk.sk/swift_data/source/2013/ZBORNIK%202013%20PDF.pdf.

¹⁵³ Časopis Sociálna prevencia je dostupný na webovom sídle Národného osvetového centra (<http://www.nocka.sk/vzdelavacia-cinnost/socialna-prevencia/iv-bulletin>) a na portáli www.infodrogy.sk.

7 premiérových častí slovenského animovaného seriálu s ekologickým poslaním „Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo“; 3 premiérové časti dokumentov pod názvom „Drogová pasca: Môže sa to stať aj tebe“.

b) V oblasti médií zabezpečiť ochranu maloletých pred nevhodnými obsahmi

Ochrana maloletých je v oblasti vysielania a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie trvale zabezpečená v legislatívnej rovine (viď odpočet za rok 2013) najmä prostredníctvom zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov a zákona č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Vláda SR dňa 7. januára 2015 schválila Akčný plán na roky 2015 – 2017 k Stratégii rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020, z ktorej Ministerstvu kultúry SR vyplynula úloha vypracovať do 31. 12. 2017 koncepciu rozvoja kultúrnych a čitateľských kompetencií detí prostredníctvom kultúrnej výchovy s cieľom **zriadiť Centrum detskej literatúry**. Predmetnú úlohu bude Ministerstvo kultúry SR realizovať v spolupráci s Bibianou, medzinárodným domom umenia pre deti, SK IBBY, Literárnym informačným centrom, Slovenskou asociáciou knižníc, Spolkom slovenských knihovníkov a knižníc, Knižnicou pre mládež mesta Košice a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

V roku 2015 **organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR pokračovali v realizácii tradičných podujatí**. Ministerstvo kultúry SR zároveň pokračovalo v podpore projektov prostredníctvom svojho dotačného systému.¹⁵⁴ Pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 2.5.

Podujatia realizované príspevkovými a rozpočtovými organizáciami rezortu ministerstva kultúry sa uskutočnili rovnako ako v predchádzajúcom roku – ide predovšetkým o postupové súťaže, ktoré vyhlasuje a odborne garantuje Národné osvetové centrum v oblasti záujmovej umeleckej činnosti.

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

a) Prostredníctvom dotačného systému MK SR podporovať vznik literatúry pre deti

MK SR prostredníctvom dotačného systému v programe Umenie, podprograme Literatúra a knižná kultúra¹⁵⁵, oblasť 4.5.1 – **vydávanie kníh a časopisov pred deti a mládež** podporila vydanie 51 kníh a časopisov pre deti a mládež v celkovej sume 230 500 Eur. V rámci podprogramu Literatúra a knižná kultúra, oblasť 4.5.6 MK SR podporuje aktivity rôznych občianskych združení a knižníc na podporu detského čítania. V roku 2015 boli podporené napr. tieto podujatia Loptoši a bábiky, bodliaky a fialky (2 100 Eur), Stretnúť knihu každý deň (4 500 Eur), Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj ty! (14 000 Eur), Celé Slovensko číta deťom (6 000 Eur), Číta celá rodina (3 000 Eur), Vianočná knižka sa otvára (3 000 Eur), Prešov číta rád – 10. ročník (4 000 Eur) a pod. Zároveň bolo v rámci dotačnej schémy Tvorba a aktivity umelcov do 35 rokov podporených 34 projektov v celkovej sume 68 500 Eur.

V ďalšom období vyradené z plnenia z dôvodu prechodu kompetencií.

b) Zabezpečiť dostupnosť detskej literatúry v knižniciach a informovanosť o nej (napr. prostredníctvom výstav, besied a pod.) a podporovať akvizíciu knižníc v tejto oblasti

MK SR v roku 2015 podporilo **akvizície knižníc** prostredníctvom svojho dotačného systému. V roku 2015 bolo na tento účel prerozdelených 547 363 Eur¹⁵⁶, pričom 7 projektov (9 150 Eur) bolo určených špeciálne pre akvizíciu kníh pre cieľovú skupinu detí a mládeže. Zároveň boli v rámci podprogramu Knižnice a knižničná

¹⁵⁴ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR je dostupný prostredníctvom internetu: https://registerkultury.gov.sk/granty2015/statistiky_verejne.php.

¹⁵⁵ https://registerkultury.gov.sk/granty2015/zobraz_ziadosti.php

¹⁵⁶ Zoznam podporených projektov: https://registerkultury.gov.sk/granty2015/zobraz_ziadosti.php.

činnosť podporené aj projekty zamerané na podporu čítania pre deti (napr. besedy, autorské čítania, interaktívne podujatia a pod.).¹⁵⁷

V ďalšom období vyradené z plnenia z dôvodu prechodu kompetencií.

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu

Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom svojho dotačného systému v roku 2015 podporilo viacero projektov z oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu.¹⁵⁸ V tejto oblasti sú podporované aj podujatia, ktoré sú súčasťou postupových súťaží v rámci záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby, ktoré vyhlasuje Národné osvetové centrum (krajské kolá s postupom na Zlatú priadku a Hviezdoslavov Kubín). **Národné osvetové centrum z poverenia MK SR vyhlasuje celoštátne postupové súťaže aj v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu.**¹⁵⁹

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží

Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje realizáciu literárnych súťaží detí a mládeže.¹⁶⁰ Národné osvetové centrum aj v roku 2015 pokračovalo v realizácii literárno-dokumentačného projektu *Virtuálna literárna mapa*.¹⁶¹ Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov zrealizovalo v roku 2015 7. ročník výtvarnej a literárnej súťaže *Cesty za poznaním minulosti*.¹⁶²

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám

a) V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.)

Národné osvetové centrum v roku 2015 vydalo 2 printové čísla časopisu *Sociálna prevencia* v náklade 300 kusov. V sledovanom období v ňom bolo publikovaných 10 článkov zameraných špecificky na problematiku prevencie negatívnych sociálno-patologických javov vo vzťahu k deťom a mládeži.¹⁶³ V roku 2015 Národné osvetové centrum koordinovalo osem regionálnych repríz **putovnej celoštátnej výstavy z projektu Prečo som na svete rád/rada**. Ide o celoštátnu tematickú výstavu zameranú na redukciu požiadavky mládeže po drogách,

¹⁵⁷ Reprezentatívny výber z podporených projektov: Galantská knižnica: Modernizácia detského oddelenia (12 350 €); Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave: Rozvoj čitateľskej gramotnosti z pohľadu detského knihovníka (1 500 €); Knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove: Celoslovenská súťažná prehliadka knižničných podujatí pre deti a mládež – 7. ročník (2 200 €); Knižnica pre mládež mesta Košice: Motivačné aktivity s detským čitateľom (2 800 €); Mestské kultúrne stredisko v Revúcej: Modernizácia detského oddelenia (1 140 €); Spolok slovenských knihovníkov a knižníc: Noc s Andersenom na Slovensku - prehľadná publikácia o 10 ročníkoch úspešného podujatia na podporu čítania detí v slovenských verejných a školských knižniciach s fotogalériami, ilustráciami, výsledkami detských ankiet o čítaní a videami na multimediálnom CD/DVD (2006 - 2015) (7 000 €); Zemplínska knižnica v Trebišove: Letom literárnym svetom 3 – motivácia čítania u detí a mládeže (2 300 €); Mestské kultúrne centrum v Žiari nad Hronom: Aby deťom u nás dobre bolo (6 470 €).

¹⁵⁸ Reprezentatívny výber podporených projektov: Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote: Zlatá podkova, zlaté pero zlatý vlas – súťaž v prednese rozprávky (1 000 €); Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede: XIV. Dunajskostredský divadelný festival divadelných súborov detí a mládeže (800 €); Mesto Hriňová: Celoslovenská prehliadka detských muzikálov a činohry (1 500 €); Mestské kultúrne stredisko Tlmače: Tekovské koliesko – prehliadka ľudovej slovesnosti detí materských škôl a Čriečky – prehliadka ľudovej slovesnosti žiakov základných škôl (800 €); Centrum kultúry Martin: EduArt 2015 – Letná škola divadla (7 000 €); Divadlo Jonáša Záborského v Prešove: Poetické premeny – tvorivé dielne pre členov divadiel poézie (700 €); Dom Matice Slovenskej v Rožňave: Štúrovcí na Gemi (1 000 €); Mestské kultúrne stredisko Rimavská Sobota: Dobšinského rozprávkový Gemer (1 200 €); Stredoslovenské osvetové stredisko v Banskej Bystrici: Sárova Bystrica – celoštátne finále súťaže mladých amatérskych moderátorov-redaktorov (1 500 €)

¹⁵⁹ Kľúčové podujatia v tomto segmente sú: Zlatá priadka – súťažná prehliadka detskej dramatickej tvorivosti (dotácia MK SR: 13 500 €); Divadlo a deti – celoštátna postupová súťaž a prehliadka divadla dospelých hrajúcich pre deti (činoherného, bábkového, hudobno-dramatického, pohybového divadla a pantomímy) (dotácia MK SR: 6 500 €); Hviezdoslavov Kubín – celoštátna postupová súťaž a prehliadka v umeleckom prednese, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie (dotácia MK SR: 16 500 €)

¹⁶⁰ reprezentatívny výber z podporených projektov: Krajské kultúrne stredisko v Žiline: Detská rozprávková Žilina – celoslovenská literárna súťaž pre deti (1 200 €) a O dúhovú lampu krajiny Záračno (1 000 €).

¹⁶¹ Virtuálna literárna mapa (<http://www.nocka.sk/literarne-aktivty/virtualna-literarna-mapa>) obsahuje informácie z oblasti neprofesionálnej literárnej tvorby (aktuality, literárne súťaže, osobnosti, debutujúci autori, recenzie, rozhovory, súčasná slovenská literatúra v zahraničí, publikačný a inšpiračný priestor, a i.).

¹⁶² <http://www.muzeumsnp.sk/projekty/cesty-za-poznanim-minulosti-2014/>.

¹⁶³ Časopis *Sociálna prevencia* je dostupný na webovom sídle Národného osvetového centra (<http://www.nocka.sk/vzdelavacia-cinnost/socialna-prevencia/odborny-casopis>).

ktorá iniciuje v regiónoch sprievodné aktivity pre deti a mládež, zamerané na prevenciu látkových a nelátkových závislostí. Počas retrospektívnej výstavy projektu Prečo som na svete rad/rada v priestoroch NR SR (galéria na západnej terase Bratislavského hradu, 10. – 22. 6. 2015) NOC uskutočnilo 14 edukačných aktivít pre 220 žiakov a študentov vybraných bratislavských škôl. Išlo o tematické podujatia, zamerané na **sociálnu prevenciu s tematikou nelátkových závislostí, obchodovania s ľuďmi, kyberšikanovania a komunikačných závislostí, alkoholu a legálnych drog, porúch príjmu potravy, prevencie kriminality, sexbiznisu a pod.** Podujatia podobného charakteru pre žiakov a študentov vybraných bratislavských škôl, zamerané na sociálnu prevenciu, sa uskutočnili 30. 11. a 1. 12. 2015 v priestoroch NOC – V-klub. Zameranie týchto edukačných aktivít tvorili témy ako **obchodovanie s ľuďmi a ľudia pracujúci v sexbizise, riziká a ohrozenia internetu, prevencia HIV/AIDS a nelátkové závislosti.**

Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo verejné čítanie a predstavenie detských kníh kanadskej spisovateľky so slovenskými koreňmi Kathy Kacser *Kúzelník z Auschwitz, Noční špióni a Tajomstvo príborníka*. Výstavou *Sofiina voľba po česky (a slovensky)* múzeum školským skupinám približuje osudy 70 zachránených detí počas druhej svetovej vojny v Dánsku, autorka Judita Matyášová k výstave pridáva i knihu *Přátelství navzdory Hitlerovi*. Svojou výučbovou a publikačnou činnosťou v oblasti holokaustu uskutočňuje múzeum **rozsiahle aktivity v boji so všetkými formami diskriminácie, rasizmu a xenofóbie**, zvyšuje informovanosť detí o týchto patologických prejavoch o ich nebezpečenstve pre spoločnosť i jednotlivca.

Slovenské národné múzeum – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove prostredníctvom výstav a tvorivých dielní pod vedením odborných lektorov **zrozumiteľným spôsobom sprostredkúva deťom a mladistvým informácie o ich právach a postavení v spoločnosti, negatívnych účinkoch drog, alkoholu, tabakových výrobkov, o ochrane zdravia**, a tiež ich vzdeláva v oblasti požadovaného správania sa a etiky.

Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici (ďalej len „MSNP“) v spolupráci s Nadáciou Milana Šimečku realizovalo putovnú výstavu **Anna Franková – história a dnešok**. Podujatia sa zúčastnilo 2 690 študentov gymnázií v Novákoch, Púchove, Novom Meste nad Váhom, Žiari nad Hronom a Martine. MSNP tiež realizovalo **vzdelávacie programy a organizovalo súťaže pre deti a mládež** zamerané na rozvoj literárnej gramotnosti, ktoré v rámci mimoškolskej činnosti upevňujú nadobudnuté vedomosti a napomáhajú spoznávanie negatívnych javov v spoločnosti (najmä antisemitizmus, extrémizmus, xenofóbia) z historického hľadiska (napr. *Cesty za poznaním minulosti, Cesty k oslobodeniu, Kufor číslo...*, *Slovenské národné povstanie mojimi očami*).

Univerzitná knižnica v Bratislave uskutočnila pre študentov Gymnázia J. Papánka v Bratislave projekciu filmových dokumentov na tému **Etnická a kultúrna rozmanitosť** a ako súčasť projektu *Študenti po stopách totality zrealizovala výstavu Bola normalizácia (ne)normálna?*. Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči pravidelne spolupracuje s OZ Mladí ľudia a život zo Spišskej Novej Vsi. V roku 2015 sa mladí čitatelia knižnice zúčastnili hodiny informačnej výchovy s názvom **Prvá pomoc, gynekológia a antikoncepcia**. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici zorganizovala stretnutie s prekladateľkou knihy *My zo stanice ZOO* Paulínou Šedíkovou Čuhovou, ktoré bolo zamerané na **diskusiu o drogovu závislej mládeži** – úryvky z knihy boli doplnené aj filmovými ukážkami. Štátna vedecká knižnica v Prešove v roku 2015 zrealizovala 6 výstav: *Európsky deň obetí zločinu, Deň zápasu za ľudské práva, Medzinárodný deň Rómov, Svetový deň utečencov, Proti sexuálnemu zneužívaniu a obchodovaniu so ženami a deťmi, Deň boja proti fajčeniu*. Knižnica v spolupráci s KRPZ SR v Prešove a záujmovým združením žien MYMAMY uskutočnila besedu **/NIE/ som obeťou násillia?!**

Slovenský filmový ústav vo svojom kine Lumière a ako partner festivalov Jeden svet a Festival slobody pripravil **prezentáciu filmov pojednávajúcich o základných ľudských právach** pre stredné a základné školy. Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“) ako verejnoprávny vysielateľ plní úlohu verejnej služby nielen v oblasti vysielania programov určených priamo pre konkrétnu cieľovú skupinu deti, mladiství a dospievajúcu mládež s témami, ktoré formálne informujú o možných negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život, ale hlavne vo všeobecnosti vysiela taký obsah, ktorý je v danom vysielacom čase vhodný pre diváka alebo poslucháča. Pre RTVS je obsah a posolstvo dôležité, vysielanie posilňuje rodinu ako prvok spoločnosti a učí k takému zaobchádzaniu vo vzťahoch, aby deti neutekali do samoty alebo k náhradným istotám. V roku **2015 RTVS odvysielala 31 dielov z diskusného cyklu pre teenagerov 5 minút po dvanástej**, ktoré sa venovali rôznym témam v oblasti látkových a nelátkových závislostí a prevencie xenofóbie, intolerancie a násillia vrátane problematiky šikanovania. V rámci cyklu *Z tvorby nezávislých producentov* bola odvysielaná relácia **Alkoholizmus** a dvojdielna séria **Drogová pasca: Môže sa to stať aj tebe**.

b) V oblasti médií zabezpečiť ochranu maloletých pred nevhodnými obsahmi

Ochrana maloletých je v oblasti vysielania a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie trvale zabezpečená v legislatívnej rovine (pozri tiež odpočet plnenia čiastkového cieľa 2.1).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR pokračovali v realizácii tradičných podujatí. MK SR zároveň pokračovalo v podpore projektov prostredníctvom svojho dotačného systému¹⁶⁴ (pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 2.5.). Podujatia realizované príspevkovými a rozpočtovými organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR sa uskutočnili rovnako ako v predchádzajúcom roku – ide predovšetkým o postupové súťaže a prehliadky, ktoré vyhlasuje a odborne garantuje Národné osvetové centrum v oblasti záujmovej umeleckej činnosti.

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí a mládeže realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu (napr. postupové súťaže a prehliadky z oblasti záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby).

Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“) vyhlasuje a odborne garantuje celoštátne postupové súťaže a prehliadky o. i. aj v oblasti neprofesionálneho divadla, detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu. V roku 2016 sa NOC podieľalo na príprave a realizácii súťaže súborov a sólistov divadla hraného deťmi **Zlatá priadka** (celoštátne kolo sa konalo 26. – 29. mája 2016 v Šali). Na celoštátnom kole sa v roku 2016 zúčastnilo 15 súťažiacich detských divadelných súborov, 240 účinkujúcich (vrátane hosťujúceho súboru z Českej republiky), 669 divákov, 13 členov detskej poroty, lektori a ďalší hostia. NOC participovalo aj na celoštátnej súťaži a prehliadke súborov a sólistov **Divadlo a deti** (celoštátne kolo sa konalo 2. – 4. júna 2016 v Rimavskej Sobote), ktorá vytvára priestor na zhodnocovanie tvorby dospelých a mládežníckych kolektívov a jednotlivcov hrajúcich pre deti, ktorí vo svojej inscenačnej praxi reflektujú zákonitosti divadla a dramatickej hry pre deti. Na celoštátnej prehliadke sa zúčastnilo 10 súťažiacich kolektívov, 110 účinkujúcich, 850 divákov zo škôl a 150 divákov z radov verejnosti, 10 členov detskej poroty, lektori rozborových a tematických seminárov a workshopov. NOC pravidelne spoluorganizuje aj **Hviezdoslavov Kubín**, celoštátnu postupovú súťaž a prehliadku umeleckého prednesu poézie a prózy, v tvorbe recitačných kolektívov a divadiel poézie. Systém súťaže aktivizuje deti na celom Slovensku už od školských lavíc a vedie ich k interpretácii literatúry, tvorivej práci s textom a jeho scénickému spracovaniu, a tiež ku kultivovaniu jazyka a reči a praktickému uplatňovaniu spisovnej jazykovej normy. Na celoštátnom kole (22. – 25. júna 2016 v Dolnom Kubíne) sa zúčastnilo 48 detských recitátorov a 7 detských recitačných súborov a divadiel poézie (84 účinkujúcich) a 800 divákov. Najväčší podiel na kvalitnej umeleckej príprave detí majú základné umelecké školy, ich dramatické a literárno-dramatické odbory.

Literárne a informačné centrum – redakcia časopisu Slniečko sa podieľalo na mediálnej, odbornej a porotcovskej spolupráci pri realizácii celoslovenskej súťaže v prednese slovenských povestí **Šaliensky Matko Jozefa Cígera Hronského** v Šali (časopis Slniečko je partnerom a spoluzakladateľom súťaže).

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží

MK SR spolu s MŠVVŠ SR, Maticou slovenskou, Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, Spolkom slovenských spisovateľov, Slovenským pedagogickým nakladateľstvom – Mladé letá, s. r. o., Štátnym pedagogickým ústavom, Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Vydavateľstvom Matice slovenskej každoročne vyhlasuje súťaž **Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko**, ktorá podporuje rozvíjanie literárnej gramotnosti u detí, vytváranie pozitívneho vzťahu k svojej materinskej reči a jazyku a kultivovanie slovenského jazyka a reči. Táto literárna súťaž zároveň napĺňa čiastkové ciele Stratégie rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020.

¹⁶⁴ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR je dostupný prostredníctvom internetu: https://registerkultury.gov.sk/granty2016/statistiky_verejne.php.

Literárne a informačné centrum, ktoré je vydavateľom časopisu Slniečko, aktívne spolupracuje pri príprave, realizácii a hodnotení celoslovenského čitateľského projektu **Čítame s Osmijankom, pridaj sa aj ty!** Významná je jeho autorská spoluúčasť na príprave súťažného zošita, hodnotení súťažných prác detí, literárnych workshopoch s deťmi, seminároch o zlepšovaní čitateľskej gramotnosti učiteľov a knihovníkov. Každý rok prebiehajú autorské besedy s čitateľmi Slniečka v knižniciach a základných školách vo všetkých regiónoch Slovenska. V priebehu roka 2016 zrealizovali 16 podujatí. Redakcia časopisu Slniečko pravidelne spolupracuje s viacerými celoslovenskými súťažami v literárnej tvorbe žiakov základných a študentov stredných škôl (napr. Škultétyho rečňovanky, Luknárova Ivanka).

Divadelný ústav vyhlásil v roku 2016 siedmy ročník súťaže pre autorov do 18 rokov **Dramatickí mladí**. Do súťaže sa prihlásilo 31 autorov. Slávnostné vyhlásenie výsledkov sa uskutočnilo v júni 2016 počas celoslovenského divadelného festivalu Dotyky a spojenia v Martine.

Slovenská národná knižnica prostredníctvom Literárneho múzea a Slovanského múzea A. S. Puškina realizovala podujatia pre školskú mládež, ktorých cieľom je zvyšovanie čitateľskej gramotnosti hravou interpretačnou formou, napr.:

- *Máme radi rozprávky a vy?:* podujatie pre deti z materských škôl a žiakov prvého stupňa základných škôl (raz mesačne) realizované súťažnou formou,
- *Rýmujeme s Feldekom:* súťažné hry v tvorení rýmov pre žiakov základných škôl (sprievodné podujatie k výstave Ľubomír Feldek: Umenie neodísť),
- *Ťahák na slovenčinu alebo: Ach, tá naša gramatika:* hravé vyučovacie hodiny pre žiakov druhého stupňa základných škôl zamerané na upevňovanie poznatkov z pravopisu a gramatiky a na čítanie s porozumením.

Pamätník Lidice v spolupráci so Vzdelávacím centrom Múzea Slovenského národného povstania usporiadal medzinárodnú vedomostno-literárnu súťaž *Lidice pro 21. stololetí* (január – jún 2016), ktorej cieľom je prispieť k uchovaniu pamiatky na občanov obce Lidice, ktorí boli zavraždení nacistami v roku 1942, a k prehĺbovaniu znalostí najmladšej generácie o historických udalostiach vzťahujúcich sa k druhej svetovej vojne a k nacistickým totalitným režimom 20. storočia.

Univerzitná knižnica v Bratislave v spolupráci s Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov a knižníc bratislavského kraja realizovala odborný seminár a workshop **Aby deti rady čítali...** (6. apríl 2016), ktorého sa zúčastnilo cca 60 odborníkov z celého Slovenska. Knižnica v spolupráci so Slovenskou pedagogickou knižnicou zorganizovala 10. ročník medzinárodnej konferencie pre knihovníkov školských knižníc pracujúcich s deťmi **Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl** (12. mája 2016), ktorá sa venovala detskému čitateľovi, detským čitateľským klubom, rozvoju čitateľskej gramotnosti a kreatívnemu čítaniu.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici realizovala vzdelávacie podujatia a **interaktívne vyučovacie hodiny** pre žiakov základných škôl a študentov stredných škôl, ktorých cieľom je zvyšovanie záujmu školskej mládeže o literatúru, napr.: interaktívne hodiny o regionálnych spisovateľoch, Štúrovci ako ich nepoznáte, Nonkonformná literatúra, Som ilustrátor/ilustrátorka, Prednášky k citovaniu a tvorbe bibliografických odkazov, Zaži knihu na vlastnej koži, Regionálne rozprávarky, Literárne stretnutia mladých nadšencov literatúry, detektívi v čase a ďalšie. Knižnica taktiež realizovala **súťaž v rétorike študentov** (8. novembra 2016).

Slovenské národné divadlo sa aj v roku 2016 zameriavalo na prácu s mládežou a jej vzťahom k dramatickému textu realizovaním *Dielne tvorivého písania* (raz týždenne). Okrem toho divadlo realizuje inscenácie svetovej a slovenskej dramatickej literatúry, ktoré prispievajú k zvyšovaniu čitateľskej gramotnosti – súčasťou každého bulletinu k inscenácii je obsahly sprievodný text i samotný dramatický text. Žiaci a študenti sa tak dostanú k množstvu informácií súvisiacich s inscenáciou, dramatikom a konkrétnym obdobím.

Divadelný ústav realizoval v roku 2016 viaceré edukačné aktivity pre deti a mládež, napr.:

- *dielne kreatívneho písania* (v spolupráci s Činohrou SND, kultúrnym centrom Stanica Žilina-Záriečie, Bábkovým divadlom na Rázcestí z Banskej Bystrice a Prešovským národným divadlom) pre žiakov základných škôl a študentov stredných škôl, ktorých cieľom je vzdelávanie detí a mládeže v oblasti písania dramatických textov a prehĺbenie ich vzťahu k divadlu (vyvrcholením celoročnej práce bolo stretnutie všetkých dielní na Festivale inscenácií súčasnej drámy Nová dráma/New Drama 2016, kde sa

prezentovali metódy práce s mládežou a inscenované čítania niektorých textov); v roku 2016 realizovalo 5 dielní v rámci Slovenska;

- *Mliečne zuby* – laboratórium podpory autorskej a pôvodnej tvorby mladých začínajúcich autorov, projekt s ambíciou produkčne a dramaturgicky podporovať realizovanie a vznik pôvodných autorských projektov budúcich profesionálnych divadelných tvorcov, ktorý zároveň vytvára priestor a primerané podmienky pre prvé inscenačné pokusy mladých tvorcov, ktorí sa snažia zapojiť do profesionálneho divadelného prostredia (4 realizované projekty z 22 prihlásených).

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám

V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus, xenofóbia, prevencia všetkých foriem násilia a intolerancie a pod.)

NOC uskutočnilo **dve série interaktívnych edukačných podujatí pre deti a mládež** vybraných bratislavských škôl (spolu 132 účastníkov), ktoré boli zacielené na deti vo vzťahu k vybraným témam sociálnej prevencie. Edukačné aktivity k sociálnej prevencii sa uskutočnili pod odborným vedením lektorov v priestoroch multifunkčného centra V-klub. Témami vzdelávacích podujatí boli závislosti od psychoaktívnych látok, vybrané nelátkové závislosti, náboženský extrémizmus a nebezpečné spoločenstvá, výtvarné umenie v sociálnej prevencii, tzv. kult tela a vznik porúch príjmu potravy, domáce násilie, šikanovanie v školských kolektívoch, obchodovanie s ľuďmi, vybrané závislosti nelátkového charakteru. NOC realizovalo **3 interaktívne edukačné podujatia zacielené na deti** aj v spolupráci s vybranými kultúrno-osvetovými zariadeniami v SR, ktorých sa celkovo zúčastnilo 414 účastníkov.

MSNP realizovalo prednášky **vzdelávacie programy a organizovalo súťaže pre deti a mládež** zamerané na rozvoj literárnej gramotnosti, ktoré v rámci mimoškolskej činnosti upevňujú nadobudnuté vedomosti a napomáhajú spoznávanie negatívnych javov v spoločnosti (najmä antisemitizmus, extrémizmus, xenofóbia) z historického hľadiska.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici pripravila pre študentov stredných a vysokých škôl **besedu s Evou Umalauf, ktorá prežila holokaust** (26. októbra 2016). Knižnica zároveň celoročne spolupracovala s Informačným centrom mladých a v oblasti sociálnej prevencie realizovala poskytovanie informácií k prevencii sociálno-patologických javov v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život.

Štátna vedecká knižnica v Prešove realizovala **3. ročník vzdelávacieho podujatia Nie/Som som obeťou násilia ?!** v spolupráci s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove a záujmovým združením žien MYMAMY. Knižnica taktiež organizovala **výstavy Svetový deň vojnových sirôt, Stop násiliu!, Deň zápasu za ľudské práva, Medzinárodný deň bez násilia, Svetový deň rodiny a Svetový deň utečencov**. V priestoroch Vlastivedného múzea v Hanušovciach nad Topľou knižnica zorganizovala **vzdelávacie podujatie Holokaust Rómov**, ktorého cieľom bolo oboznámiť verejnosť aj rómsku mládež s udalosťami, ktoré sa počas druhej svetovej vojny udiali v tejto lokalite v súvislosti so zriadením pracovného tábora pre Rómov.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči pravidelne spolupracuje s peer aktivistami OZ Mladí ľudia a život zo Spišskej Novej Vsi. V roku 2016 sa mladí čitatelia knižnice zúčastnili **hodiny informačnej výchovy na tému Násilie a šikana**. Vyškolení mladí aktivisti debatou na princípe rovný s rovným vysvetľujú túto problematiku a snažia sa nachádzať riešenia týchto problémov mladých ľudí.

Literárne a informačné centrum sa v rámci pravidelných rubriek *Etická výchova* a *Deti v zelenom* v časopise **Slniečko** pravidelne venuje aktuálnym témam a pripravuje **inšpiračné motivačné otázky**, ktorých cieľom je navodiť diskusiu pedagógov a detí k vybranej problematike – v každom čísle časopis prináša **ukážky z diel slovenských spisovateľov a mladých autorov**, ktoré sa týkajú sociálno-patologických javov spoločnosti a literárnou formou naznačuje východiská a možné riešenia rôznych modelových situácií.

Slovenské národné divadlo prostredníctvom **časopisu Portál a bulletinov k inscenáciám**, ktoré sa zaoberajú problematikou sociálno-patologických javov v spoločnosti, ponúka obsiahle štúdie s ohľadom na konkrétnu tému i historický kontext (napr. *Láskavé Bohyne, Polnočná omša, Zo života ľudstva, Leni, Slovo Váľkovo, Tichý bič*). V decembri 2016 Činohra SND spustila **projekt Divadlo proti extrémizmu**, ktorého prvou inscenáciou je

Natálka, hra o rómskej rodine, ktorú napadli extrémisti. Inscenácia bude putovať po slovenských školách naprieč Slovenskom.

Štátna opera Banská Bystrica prináša tituly poukazujúce na spoločenské neduhy. Inscenácie s tematikou rasovej neznášanlivosti, drogovej závislosti, rôznych foriem diskriminácie, extrémizmu a pod. umeleckými prostriedkami pomáhajú informovať deti a mládež o týchto negatívnych javoch v spoločnosti a ich deštruktívnych dôsledkoch. V roku 2016 bol súčasťou repertoáru divadla aj naďalej titul **Gypsy roots**, ktorý sa venuje téme rasovej neznášanlivosti a titul **Biele peklo** s témou drogovej závislosti. V oboch prípadoch ide o diela, ktorých hlavným výrazovým prostriedkom je tanec, čo je veľmi zrozumiteľný komunikačný nástroj vo vzťahu ku každej generácii divákov. Do repertoáru divadla v roku 2016 pribudlo i ďalšie dielo orientované tentoraz na tému šikanovania s názvom **Nemé tváre/Výkriky do ticha**. V roku 2016 uviedlo divadlo spolu 34 predstavení pre deti a mládež.

Divadlo Nová scéna má v repertoári kultový anglický muzikál Willyho Russella **Pokrvní bratia**, ktorý poukazuje na vplyv bohatstva a chudoby na rozvoj mladého človeka, sociálne deformácie spoločnosti a jeho vplyv na životy jednotlivcov. V roku 2016 uviedlo divadlo 16 repríz.

Slovenský filmový ústav je partnerom **Festivalu slobody**, ktorý organizuje Ústav pamäti národa. Festivalové projekcie sa uskutočnili v kine Lumière (8. – 10. novembra 2016). V rámci tohto podujatia sa uskutočnili aj filmové projekcie pre stredné a základné školy s cieľom zvyšovania povedomia o ľudských právach.

Rozhas a televízia Slovenska ako verejnoprávny vysielateľ v rámci svojej činnosti vysielajú programy určené pre cieľovú skupinu detí, mladistvých a v neposlednom rade aj dospelujúcej mládeže. Vzhľadom na narastajúcu tendenciu problematických javov je potrebné im aktívne venovať náležitú pozornosť z hľadiska účinnej prevencie. Prevencia zahŕňa šírenie spôsobilosti umožňujúce zvládnuť plachosť, nedôverčivosť, rozvíjanie zdravých priateľstiev, asertívne spôsobilosti a samozrejme zdravé vzťahy v rodine a prezentáciu rodiny ako základného a dôležitého piliera v spoločnosti. **Tvorba a vysielanie programov RTVS** ako verejnoprávneho média sú koncipované na princípe eliminácie patológie, sú komplexné a využívajú viac stratégií, medzi ktoré patrí napr. práca s rodičmi.

(NSK) Riaditeľ Starého divadla K. Spišáka v Nitre začal v roku 2015 **pravidelné čítania s porozumením na Klinike novorodencov, detí a dorastu vo FN v Nitre**. Jeden večer v týždni si malí, ale aj väčší pacienti vypočujú rozprávku a následne o nej krátko diskutujú, prípadne odpovedajú na otázky. Prevažne ide o slovenské rozprávky a príbehy, vyberané primerane veku detí. V súčasnosti sa na pri čítaní striedajú aj ďalší členovia umeleckého súboru. Koncom roka 2016 usporiadali herci divadla na klinike Mikulášsky večer. Ich prínosom je nie len zvyšovanie gramotnosti detí, ale aj ich rodičov, ktorí sú väčšinou s deťmi na izbách a často sa aj sami do čítania zapájajú.

(BBSK) Ad 2. Zabezpečil informačné a vzdelávacie kampane, prednášky a projekty na podporu zdravého životného štýlu, okrem iných napr. **podujatie Kultúry a sekty**, cieľom ktorého bolo vychovávať deti a mladistvých ku kritickému mysleniu a podporovať ich sebavedomie a sebahodnotenie najmä z toho dôvodu, aby dokázali sami zhodnotiť prvoplánové výhody a taktiež riziká, ktoré ponúka členstvo v sekte. Pre deti a mládež je dôležité vedieť, že život v sekte má deštruktívne následky, zbavuje člena sekty osobnej slobody a možnosti rozhodovať o vlastnom živote, človek stráca vlastnú identitu a je ohrozený psychickou závislosťou na skupine alebo vodcovi - jednotlivcovi.

*6.9. Chrániť a rozvíjať kultúrne práva detí zo znevýhodneného prostredia, odstraňovať informačné, mentálne i fyzické bariéry v prístupe takýchto detí ku kultúre, prispievať k zmysluplnému tráveniu ich voľného času prostredníctvom kultúrnych mechanizmov s cieľom podporiť utváranie harmonickej osobnosti, ktorá prispieva k tvorbe a udržateľnosti blahobytného a tolerantného spoločenstva

Spôsob plnenia:

1. Prostredníctvom dotačného systému MK SR podporovať dostupnosť kultúry pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (deti so zdravotným postihnutím, deti z marginalizovaných rómskych komunít, deti z detských domovov, deti migrantov a pod.) a vytvárať podmienky pre rozvoj ich tvorivosti a umeleckého talentu s cieľom predchádzať diskriminácii a podporiť proces ich sociálneho začlenenia

2. Prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR realizovať umelecké, kultúrne a edukačné aktivity pre deti zo znevýhodneného prostredia (deti so zdravotným postihnutím, deti z marginalizovaných rómskych komunít, deti z detských domovov, deti migrantov a pod.)

3. Podporovať prístup detí a mládeže ku kultúre

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, MVO, územná samospráva

Indikátor: 1. a 2. *podporené projekty, realizované aktivity*; 3. *suma prerozdelená v rámci dotačného programu*

Kultúrne poukazy, počet inštitúcií poskytujúcich pravidelný bezplatný vstup

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ad 1. V rámci **dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** MK SR podporilo kultúrne aktivity na podporu prokultúrnosti a prosociálnosti detí zo znevýhodneného prostredia. V roku 2013 išlo o **aktivity zamerané na podporu sociálnej inklúzie a boj s chudobou a sociálnym vylúčením prostredníctvom kultúrnych mechanizmov**. Napr. v oblasti marginalizovaných rómskych komunít boli podporované interaktívne kultúrne podujatia určené hlavne deťom žijúcim vo vylúčených rómskych spoločenstvách smerujúce k zvyšovaniu dostupnosti kultúry marginalizovaným rómskym komunitám. V rámci dotačného systému v roku 2013 MK SR s cieľom predchádzať diskriminácii a všetkým prejavom násilia podporilo 13 podujatí pre marginalizované rómske komunity v celkovom objeme finančných prostriedkov 41 800 Eur¹⁶⁵.

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva bol aj v roku 2013 nastavený na podporu kultúrnych aktivít pre znevýhodnené skupiny detí a mládeže¹⁶⁶ – deti z detských domovov, reedukačných ústavov, deti utečencov, ktoré sú ohrozené chudobou, rôznymi formami násilia, sociálnym vylúčením. Ide o podporu výchovy k prosociálnosti prostredníctvom umenia a rozvoj umeleckých zručností zraniteľných skupín s cieľom posilniť proces sociálnej inklúzie¹⁶⁷.

Ad 2. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici celoročne realizovala pre deti z rôznych sociálnych zariadení a pre rodiny s handicapovanými deťmi **praktické dramatické hodiny** s prihliadnutím na vek a mentálnu zručnosť dieťaťa, počas ktorých si deti mohli vyskúšať vedenie rôznych typov bábok a s pomocou lektorky si zahrať improvizované divadelné predstavenia. Pre rovnakú cieľovú skupinu sú určené aj **špecializované vyučovacie hodiny a exkurzie** v expozícii Múzeum domov múz, v rámci ktorých sú deťom čítané krátke ukážky literárnych diel, ktoré sú inšpiráciou pre ďalšie hudobné spracovanie. Expozícia ľudových hudobných nástrojov knižnice, v rámci ktorej je možnosť aj vyskúšať si hudobný nástroj, je zvlášť vhodná pre zrakovo postihnuté deti.

¹⁶⁵ podporené boli nasledujúce subjekty: Rómske mediálne centrum, Rímskokatolícka cirkev Lomnička, OZ Divé maky, OZ Kežmarský hlas; OZ cult E- Európska kultúra, Kultúrno-výchovné občianske združenia Lácho Drom, OZ Nová cesta, Centrum voľného času, Nadácia dobrá rómska víla Kesaj a i.

¹⁶⁶ reprezentatívny výber podporených projektov: Časopriestor tvorivosti (2 000 €) – 8. ročník letných tvorivých dielní pre talentované deti z detských domovov, krízových centier a rodín ohrozených sociálnym vylúčením; Z nechcených detí deti chcené (1 500 €) – tvorivý umelecký pobyt pre deti, z detských domovov; Najmilšie koncerty roka (5 000 €), Vianočný koncert (6 000 €); Bábka (4 000 €) – divadelné predstavenie pre ľudí bez domova a o ich živote; Obchodovanie s ľuďmi (400 €) – cyklus neformálnych edukačných aktivít; Chcem to aj ja dokázať – tábor ľudových remesiel - výtvarná dielňa pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (3 000 €); Pohľad do sveta znevýhodnených (1 500 €) – filmové tvorivé dielne pre ohrozené skupiny detí a mládeže (1 500 €)

najvýznamnejšie a trvalo udržateľné aktivity: Edukácia rómskych detí prostredníctvom bábkového divadla – cyklické vzdelávanie, Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove. Cieľom podujatia bolo vzdelávať deti a mládež zaujímavým a netradičným spôsobom – dramatická výchova – divadelné predstavenia na témy zdravý životný štýl, hygiena, dopravná výchova, separovaný zber. Organizátori majú skúsenosť a využívajú sugestivnosť bábkového divadla pri podpore kultúrnych návykov rómskych detí s cieľom podporiť proces sociálnej inklúzie; Kultúrne a duchovné aktivity pre rómske deti a mládež v Lomničke – tvorivé dielne pre deti a mládež (Rímskokatolícka cirkev, farnosť Lomnička). Projekt bol zameraný na podporu integrácie rómskych detí do spoločnosti. Projekt kladie dôraz na kolektívnu tvorbu a spoločné výstupy, ako aj na spôsoby komunikácie medzi jednotlivými účastníkmi tvorivého procesu; Rómska struna na potulkách (Kultúrno-výchovné občianske združenie Lácho drom, Kokava nad Rimavicou) - Cieľom projektu je podporiť integráciu rómskych detí žijúcich v osadách formou koncertov a speváckych dielní, podporiť ich talent a napomôcť im k osvojeniu si rozmanitých sociálnych zručností a schopnosti rozvíjať komunikáciu a prezentovať svoj talent; Letné workshopy MPhilms – filmové workshopy pre deti z reedukačných centier; v rokoch 2012-2013: Spišský Hrhov, v roku 2010-2012: Čerenčany, 2011: Zlaté Moravce

¹⁶⁷ pozri znenie Výzvy na predkladanie žiadostí v oblasti kultúry osôb so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva na adrese <http://www.culture.gov.sk/vdoc/636/6-kultura-znevýhodnených-skupín-obyvateľstva-20c.html>

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči zrealizovala v roku 2013 21 **kolektívnych kultúrno-vzdelávacích podujatí pre deti a mládež** (počet účastníkov: 728). Slovenská knižnica pre nevidiacich zároveň **spracúva do zvukovej podoby vybrané knižné tituly pre deti a mládež, sprístupňuje detské knihy a noty v Braillovom písme a ponúka tiež tituly vo zväčšenej čiernotlačí a komentované filmy.**

Slovenská národná galéria sa v sledovanom období zapojila do programu **festivalu nových menších Fjúžn** animačným workshopom pre rodiny s deťmi zameraný na tému domova a cudziny pod názvom „Správy z domova“. Galéria okrem toho zrealizovala 6 **animačných programov pre domovy sociálnych služieb a špeciálne základné školy.**

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

1. Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva bol **aj v roku 2014 prioritne nastavený na podporu znevýhodnených skupín detí a mládeže** - deti a mládež so zdravotným postihnutím (31 projektov/87 300 Eur), deti a mládež z detských domovov (2 projekty/9 000 Eur), deti a mládež z marginalizovaných rómskych komunit (11 projektov/29 100 Eur), deti a mládež ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (15 projektov/31 700 Eur), deti utečencov (1 projekt/4 000 Eur) a pod., ktoré sú ohrozené chudobou, rôznymi formami násillia či sociálnym vylúčením. Ide o podporu výchovy k prosociálnosti prostredníctvom umenia a rozvoj umeleckých zručností zraniteľných skupín s cieľom posilniť proces sociálnej inklúzie

MK SR dlhodobu spolupracuje v predmetnej oblasti s občianskymi združeniami, ktoré rozvíjajú talent a umelecké zručnosti znevýhodnených detí s cieľom posilniť ich sebavedomie a uľahčiť im začlenenie sa do spoločnosti napr.: Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR, OZ Effeta, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, OZ Inklúzia, Rímskokatolícka cirkev – farnosť Lomnička, Kultúrno-výchovné občianske združenie Lácho Drom a ďalšie. Ide o nasledujúce typy podujatí: tvorivé umelecké dielne, festivaly, umelecké prehliadky a súťaže, neformálne-vzdelávacie aktivity. V roku 2014 bol podporený inovatívny projekt Združenia Feman pod názvom Tmavomodrý svet 2014, kde organizátori prezentovali umeleckú tvorbu, kreatívne myslenie a kultúrny program tvorený slabozrakými, hluchoslepými a nevidiacimi deťmi a mládežou. Cieľom projektu bolo tiež posilniť pocit rovnocennosti a odstraňovať bariéry medzi zrakovo-sluchovo postihnutými deťmi a mládežou a ich zdravými rovesníkmi. Ďalším zaujímavým projektom bola realizácia audiokomentárov aj pre zrakovo postihnuté deti (subjekt: Trnka, n.o. - projekt Audiofilm 2014) a tiež projekt Sokoliarstvo ako Aveo – terapia, liečenie pomocou dravých vtákov, ktorý zrealizovalo Ľubovnianske múzeum - hrad v Starej Ľubovni pre deti a mládež so zdravotným postihnutím. Projektom pod názvom Edukácia rómskych detí sa prostredníctvom bábkového divadla realizuje výchovno-edukačný program pre rómske deti. Pomocou bábkového divadla posilňujú rozvoj kultúrnych potrieb detí a mládeže a tiež elementárnu prevenciu pred násillím a negatívnymi spoločenskými javmi (subjekt: Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove). V roku 2014 bol podporený projekt OZ MARGINAL – lokálne partnerstvo sociálnej inklúzie, ktoré zrealizovalo aj pre deti utečencov podujatie CoolTourSwap – kultúrna výmena, ktorá je fajn. Cieľom projektu bola podpora interkultúrneho dialógu a prezentácia kultúrneho dedičstva migrantov pochádzajúcich z tretích krajín (Afganistan, Somálsko, Irak, Irán, Ruská federácia, Tibet a iné). Projekt sa realizoval v Košiciach, Žiline a v Bratislave.

2. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici okrem svojej pravidelnej činnosti pre znevýhodnené skupiny detí (praktické dramatické hodiny, špecializované vyučovacie hodiny a exkurzie v expozíciách Bábkarový salón, Múzeum domov múz, Ľudové hudobné nástroje) v roku 2014 zrealizovala aj výstavu kresieb detí z detského domova v Keni „Keňa očami detí“ a deťom z rôznych sociálnych zariadení predstavila divadelno-hudobný program Domova sociálnych služieb Prameň s názvom „Život s úsmevom“. **Štátna vedecká knižnica v Košiciach** realizovala hodiny informačnej výchovy pre študentov z Obchodnej akadémie pre telesne postihnutých v Košiciach. **Univerzitná knižnica v Bratislave** v spolupráci s Rozhlasom a televíziou Slovenska a Rómskym mediálnym centrom ME.CEM zorganizovala výstavu detských kresieb rómskych detí z Jarovnice „Maľované pre život alebo z kúzelníckeho klobúka Dezidera Bangú“. Súčasťou podujatia bola aj projekcia filmu „Kúzelnícky klobúk“ režisérky Anny Nemogovej-Kolárovej. **Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči** zrealizovala v roku 2014 31 kolektívnych kultúrno-vzdelávacích podujatí pre deti a mládež, čo je o desať podujatí viac ako v predchádzajúcom kalendárnom roku (počet účastníkov: 922). Knižnica zároveň spracúva do zvukovej podoby vybrané knižné tituly pre deti a mládež, sprístupňuje detské knihy a noty v Braillovom písme a ponúka tiež tituly vo zväčšenej čiernotlačí a komentované filmy.

K naplneniu cieľa úlohy významne prispievajú aktivity realizované na úrovni samosprávnych krajov. Nasledujúci prehľad uvádza len stručný výber z množstva aktivít, ku ktorým sa samosprávne kraje v rámci odpočtu za rok 2014 vyjadrili:

(TSK) Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne dlhodobo spolupracuje s detským domovom Lastovička, v rámci ktorej deti z Detského domova Lastovička neplatia členský príspevok a sú pravidelne pozývané na atraktívne podujatia pre deti (napr. Noc s Andresenom, Papučková noc). Každoročne je pre nich pripravované predvianočné stretnutie s názvom Svet stále lásku má. Deti zo špeciálnej základnej školy so zdravotným postihnutím navštevujú pravidelne knižnicu vo vyhradených informačných hodinách so špeciálnou problematikou pre nich.

(TTSK) Aktivita: „Idem do herne v knižnici“ – spolupráca s organizáciami, ktoré sa venujú výchove detí s mentálnym a kombinovaným postihnutím a s občianskymi združeniami, ktorých poslaním je podporovať integráciu znevýhodnených skupín do majoritnej spoločnosti. Na tieto účely sa vybudovala v knižnici Juraja Fándlyho v Trnave špecializovaná herňa v priestoroch oddelenia pre deti. Spolupráca trvá už 22 rokov. V roku 2014 sa uskutočnilo 30 podujatí s počtom detí 300. Témy stretnutí: Časopisy pre deti, Mária Ďuríčková – literárna hodiny pre deti z Centra Coburgovo (rómske deti).

(KSK) Gemerské osvetové stredisko v Rožňave realizovalo sériu cyklických vzdelávacích podujatí pre deti a mládež: - Spoločne za integráciu - Cyklus neformálneho vzdelávania a inovatívnej prezentácie kultúry, tvorivosti, zručnosti seniorov a osôb so zdravotným postihnutím. Ide o jedinečný program, ktorý dokáže oslovíť handicapovanú mládež (trpiacu mozgovou dysfunkciou, Downovým syndrómom, oligofréniou) a osamelých seniorov. Cieľom podujatia bolo integrovať seniorov a osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti, podporovať sociálnu inklúziu znevýhodnených skupín pomocou odborných lektorov a umelcov, rozvíjať pozitívne myslenie seniorov a estetické cítenie osôb so zdravotným postihnutím. Do realizácie týždňového podujatia sa podarilo zapojiť vyše 10 inštitúcií (280 účastníkov).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

1. Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva bol aj v roku 2015 prioritne nastavený na podporu znevýhodnených skupín detí a mládeže – deti a mládež so zdravotným postihnutím (21 projektov/50 300 Eur), deti a mládež z marginalizovaných rómskych komunít (14 projektov/28 800 Eur), deti a mládež ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (5 projektov/14 500 Eur), predchádzanie diskriminácii a všetkým formám násilia (3 projekty/ 8 500 Eur).¹⁶⁸

2. MK SR vytvorilo priestor na podporu rovnosti príležitostí a zvyšovanie dostupnosti kultúry prostredníctvom debarierizácie kultúrnych inštitúcií aj pre marginalizované skupiny – bezplatný vstup do kultúrnych inštitúcií každú prvú nedeľu v mesiaci, napr. v roku 2012 poskytovala takýto druh služieb len Slovenská národná galéria. V roku 2013 boli do predmetnej iniciatívy zainteresované už 4 rezortné inštitúcie: Slovenská národná galéria, Slovenské národné múzeum, Múzeum Slovenského národného povstania a Slovenské technické múzeum. Opatrenie bolo implementované príkazom ministra kultúry (príkaz ministra č. 2/2013). V súčasnosti je možnosť navštíviť bezplatne 37 kultúrnych objektov v správe predmetných inštitúcií na Slovensku.

Univerzitná knižnica v Bratislave v spolupráci s Veľvyslanectvom USA zrealizovala výstavu Výstava fotografií mladých rómskych fotografov z Vtáčkoviec. Knižnica na požiadanie vykonáva digitalizáciu svojich fondov pre Slovenskú knižnicu pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (v rámci služby E-books on demand, ktorý bol podporený Európskou komisiou v rámci programu Kultúra 2007-2013).

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici pravidelne realizuje podujatia pre deti z rôznych sociálnych zariadení a pre rodiny s deťmi so zdravotne postihnutými deťmi, napr. Expozícia Bábkarský salón, Expozícia

¹⁶⁸ Reprezentatívny výber z podporených projektov: Nadácia Vlada Kulíška, Trenčín: Počuť srdcom – festival záujmov umeleckej činnosti sluchovo postihnutých detí (tanec, pantomíma, divadlo) (3 500 €); Maják, n.o., Sady nad Torysou: Toto sme my – divadelné predstavenie Maják od nás pre vás (arteterapia, divadlo, kurz posunkového jazyka) (5 100 €); OZ Romano Kher, Bratislava: Tvorivé dielne, kovácke sympóziu a vianočný bazár – kultúrna aktivita z oblasti úžitkového výtvarného umenia pre deti z marginalizovaných rómskych komunít (2 000 €); OZ Deti Dunaja, Bratislava: Stena lásky – výtvarná dielňa pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (2 000 €); Mesto Banská Bystrica: Klauni rozdávať smiech – divadelné predstavenia pre deti v nemocniciach s chronickými ochoreniami (4 000 €).

Múzeum – Domov Múz – praktické vyučovacie a dramatické hodiny s prihliadnutím na vek a mentálne a fyzické schopnosti dieťaťa.

Literárne informačné centrum poskytuje remitendu časopisu Slniečko rôznym občianskym združeniam, ktoré organizujú kultúrno-výchovné podujatia pre deti so zdravotným postihnutím a sociálne znevýhodnené deti, pre deti z rómskych škôl či osád a detských domovov.

Činohra Slovenského národného divadla (ďalej len „SND“) v roku 2015 realizovala workshop pre rómske deti z osady z Moldavy nad Bodvou, členov Divadla z chatrče. Počas trojdňového workshopu sa 20 detí zoznámilo s divadelným zákulisím aj vznikom inscenácie. SND v rámci tradičných vzdelávacích aktivít Od textu po predstavenie oboznámilo so vznikom inscenácie aj deti so zdravotným a mentálnym postihnutím zo Spojenej školy na Dúbravskej ulici v Bratislave. Pri zakladaní baletnej prípravky sa SND inšpirovalo najmä skúsenosťou divadiel v Českej republike. Projekt, ktorého cieľom je rozvoj a zvýšenie kvality baletného umenia, je v rámci Slovenska jedinečným svojho druhu. SND má v úmysle pripraviť ďalšie generácie pre tanečné umenie. Baletná prípravka SND sa venuje vybraným deťom v predškolskom a mladšom školskom veku a jej veľkým pozitívom je, že vďaka podpore sponzorov dáva možnosť aj deťom zo sociálne slabších rodín. Klasický tanec ako základ všetkých divadelných foriem tanca zároveň vedie dieťa k disciplinovanosti a aktivite, zdravému sebedovetiu a vnímaniu iných hodnôt.

Štátny komorný orchester Žilina venuje veľkú pozornosť výchove detského publika. Vytvoril koncertné cykly špeciálne určené deťom, pri tvorbe ktorých spolupracuje so základnými umeleckými školami, materskými školami, základnými školami, osemročnými gymnáziami, Azylovým centrom LÚČ pre matky s deťmi, Krajským osvetovým strediskom v Žiline, s Autistickým centrom v Žiline, s detskými domovmi, ústavmi sociálnej starostlivosti pre mládež v žilinskom regióne a pod.

Slovenské centrum dizajnu v Galérii v podkroví v Bratislave zrealizovalo komentovanú prehliadku výstavy Miroslava Cipára s osobnou účasťou autora pre skupinu mladých ľudí s mentálnym postihnutím z Pracovno-socializačného centra Impulz v Petržalke a chránenej dielne Prima. Klienti týchto zariadení pravidelne navštevujú výstavu, zaujímajú sa o výtvarné umenie, pretože je medzi nimi mnoho nadaných ľudí a pracujú s nimi arteterapeuti.

K napĺňaniu cieľa úlohy významne prispievajú aktivity realizované na úrovni samosprávnych krajov. Nasledujúci prehľad uvádza len stručný výber z množstva aktivít, ku ktorým sa samosprávne kraje v rámci odpočtu za rok 2015 vyjadřili, pričom **zviditeľňuje najmä inovatívne prístupy zapojených inštitúcií, ktoré sa proaktívne prispôsobujú individuálnym potrebám skupín návštevníkov/účastníkov** so špecializovanými potrebami, vyberajú vhodné metódy s cieľom zaujať rôzne vekové kategórie detí a dospelých, s cieľom prispieť k efektívnejšiemu využívaniu ich voľného času. K realizácii aktivít prispieva mechanizmus prijímania Kultúrnych poukazov, množstvo z aktivít však inštitúcie realizujú aj z vlastných prostriedkov:

(KSK) Banícke múzeum v Rožňave prispieva pravidelným organizovaním **výjazdových tvorivých dielní** pre základné školy s vysokou percentuálnou návštevnosťou detí zo sociálne slabších rodín, v pravidelných intervaloch sú organizované **Nedelné zábavy pre deti s rodičmi**, ktoré pravidelne navštevuje aj skupina detí z detského domova; Bábkové divadlo v Košiciach v rámci festivalu VIRVAR vytvorilo priestor na **prezentáciu divadelnej tvorby hendikepovaných klientov** zariadení sociálnych služieb Košického kraja; Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach zameriava časť svojich aktivít na integráciu zdravotne znevýhodnených používateľov služieb, vrátanie detí a mládeže - v mesačnej periodicite realizuje dramatizované podujatia určené pre deti s autizmom; realizuje workshopy a tvorivé dielne v spolupráci s Liečebno-výchovným sanatóriom v Barci, ktoré sa venuje žiakom 1. -9. ročníka ZŠ so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami.

(NSK) Tekovská hviezdáreň v Leviciach umožňuje všetkým deťom bez ohľadu na ich sociálne pomery navštevovať **astronomické kluby pri hviezdárni**. Ich primárnym cieľom je vzdelávanie každého dieťaťa v oblasti astronómie (ale aj matematiky a fyziky) a odkrývanie tajomstiev vesmíru. Neposledným prínosom týchto aktivít je zmysluplné trávenie voľného času, ako aj budovanie povedomia, že v oblasti prírodných vied neexistujú informačné, ani fyzické bariéry a že vesmír je tu pre každého.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Ad 1.

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva bol aj v roku 2016 prioritne nastavený na podporu znevýhodnených skupín detí a mládeže – deti a mládež so zdravotným postihnutím (17 projektov/46 500 Eur), deti a mládež z MRK (9 projektov/17 100 Eur), deti a mládež ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (5 projektov/5 800 Eur), predchádzanie diskriminácii a všetkým formám násilia (4 projekty/19 000 Eur).¹⁶⁹

Ad 2.

NOC uskutočnilo seminár *Ochrana a podpora ľudských práv v oblasti kultúry* (14. septembra 2016 v Bratislave, multifunkčné centrum V-klub). NOC v roku 2016 publikovalo v odbornom časopise *Sociálna prevencia* so zameraním na deti a mládež dva odborné príspevky zamerané špecificky na problematiku prevencie negatívnych sociálnopatologických javov vo vzťahu k deťom z MRK¹⁷⁰.

NOC ako odborný garant sa podieľalo na organizácii výtvarno-literárnej súťaže **Farebný svet – Coloriskeri luma**. Súťaž bola určená pre deti do 15 rokov, dievčatá a chlapcov do 18 rokov – žiakov základných škôl, základných umeleckých škôl, deti z detských domovov, centier voľného času a komunitných centier v SR. Vyhlásovateľom a organizátorom tejto celoštátnej postupovej súťaže bolo občianske združenie Rómsky dom – Romano kher, spoluorganizátormi MŠVVŠ SR, NOC a OZ Chartikano z Dunajskej Lužnej. Coloriskeri luma je dvojstupňová celoštátna postupová výtvarná a literárna súťaž, ktorá spája rómske deti a deti z väčšiny spoločnosti, ktorej cieľom je zlepšiť komunikáciu medzi majoritou a rómskou národnostnou menšinou prostredníctvom spoznávania a propagovania rómskej kultúry a rómskej histórie, najmä oboznámenia súťažiacich s rómskymi tradičnými remeslami, a podporiť výtvarné zručnosti detí a literárnu tvorbu súťažiacich. Súťaž vyvrcholila slávnostnou vernisážou výstavy Farebný svet – Coloriskeri luma, ktorá je prezentáciou najúspešnejších prác detskej výtvarnej a literárnej tvorby, spojenou s odovzdávaním cien a ocenení. Vyhlásenie víťazov súťaže sa uskutočnilo 25. júna 2016 v Dunajskej Lužnej v rámci podujatia *Európske rómske kováčske sympóziu*. V rámci súťaže odborná porota hodnotila 323 výtvarných prác a literárnych prác žiakov 26 základných škôl a 19 detských domovov.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči zabezpečuje pravidelný nákup literatúry pre deti a mládež rôznych žánrov. Táto literatúra je po spracovaní do zvukovej formy a do Braillovo písma prístupná zrakovo a inak zdravotne postihnutým deťom a mládeži v knižničnom fonde knižnice. Deti a mládež so zdravotným postihnutím sú o nových knihách informovaní prostredníctvom rubriky Knižné novinky na webovej stránke knižnice, v slepeckých periodikách a pri osobných návštevách knižnice. Knižnica v roku 2016 zorganizovala 20 kultúrno-výchovných podujatí pre zdravotne postihnuté deti a mládež (spolu 437 účastníkov). Napr. stretnutie s peer aktivistami OZ Mladí ľudia a život s témou **Šikana a kyberšikvanovanie**; vernisáž kresleného humoru **Videnie nevidenia – i videnia** (výstava kreslených vtipov a ich reliéfnych podôb); stretnutie s autorkami projektu **Mimi a Líza** Katarínou Kerekesovou, Katarínou Molákovou a Ivanou Šebestovou – nevidiaca Mimi a vidiaca Líza spoznávajú spoločne svet plný fantázie a zažívajú mnohé dobrodružstvá. Deti ich spoznávajú prostredníctvom dvojdielnej knihy, rozhlasovej rozprávky a animovaného večerníčkového seriálu.

Štátna vedecká knižnica v Prešove realizovala podujatie **Tvorba digitálneho objektu** (marec a apríl 2016) pre žiakov druhého stupňa Základnej školy Matice slovenskej v Prešove, ktorého cieľom bolo priblížiť zdokumentované oblasti rómskej kultúry. Knižnica v spolupráci s OZ EduRoma organizovala inkluzívne vzdelávanie spojené s premietaním rozprávky pre žiakov prvého stupňa Základnej školy v Šarišských Michalánoch (25. apríla 2016) s cieľom odstrániť segregáciu rómskych žiakov. Knižnica sa tiež podieľala na

¹⁶⁹ Reprezentatívny výber z podporených projektov: Dom nepoškvrneného srdca Panny Márie: Kultúrne a tvorivé aktivity pre rómske deti a mládež v Lomničke - tvorivé dielne pre deti a mládež (2 700 €); Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove: Edukácia rómskych detí prostredníctvom bábkového divadla (800 €); Nadácia Vlada Kulíška: Festival záujmov umeleckej činnosti sluchovo postihnutých detí (3 500 €); OZ Oxymoron: Konvergenie – 12. ročník tvorivého pobytu pre deti so špeciálnymi potrebami (2 000 €); Pohronské osvetové stredisko: Malí remeselníci – tvorivé dielničky pre malé a veľké rómske detičky (600 €); Trábečské múzeum v Topoľčanoch: Stretneme sa v múzeu – interaktívne aktivity pre deti so zdravotným postihnutím (1 000 €); Združenie FEMAN: Tmavomodrý svet 2016 – svet nevidiacich, hluchoslepých a slabozrakých detí (5 000 €). Zoznam všetkých podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR je dostupný prostredníctvom internetu: https://registerkultury.gov.sk/granty2016/statistiky_verejne.php.

¹⁷⁰ RÁC, I. – KOZUBÍK, M. 2016. Deti – obe domáceho násilia v rómskej rodine. In: *Sociálna prevencia* 1/2016, s. 12-. ISSN 1336-9679; PAJZINKOVÁ, M. 2016. Sociálna prevencia v činnosti Podduklianskeho osvetového strediska. In *Sociálna prevencia* 1/2016, s. 28-29. ISSN 1336-9679

prezentácii rómskej kultúry v spolupráci s komunitnými centrami v Hanušovciach nad Topľou, Čemernom, Petrovanoch a Kojaticiach a pripravila 3 samostatné výstavy portrétov svetových osobností rómskeho pôvodu výtvarníka Jozefa Feča (Súkromná stredná odborná škola v Kežmarku, Krajské múzeum v Prešove; Slovenské národné múzeum-Múzeá v Martine – Múzeum kultúry Rómov na Slovensku).

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici realizovala umelecké, kultúrne a edukačné podujatia pre deti zo znevýhodneného prostredia (napr. deti z rôznych sociálnych zariadení a rodiny s handicapovanými deťmi) v expozíciách Bábkarský salón, Múzeum – domov múz a Ľudové hudobné nástroje na Slovensku.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby realizovalo tvorivé dielne pre Detskú fakultnú nemocnicu v Banskej Bystrici.

Literárne a informačné centrum prostredníctvom redakcie Slniečko realizovalo viacero aktivít v menších mestách a obciach na Slovensku (napr. Trebišov, Čerhov, Borša, Košice, Nižný Klátov, Veľký Krtíš, Levice, Topoľčany, Stará Ľubovňa, atď.) s vyššou mierou nezamestnanosti a rómskou populáciou. Redakcia časopisu Slniečko navštívila Detský domov rodinného typu Pastelka vo Vidinej (okres Lučenec), ktorého cieľom je vyhľadávanie a spájanie rómskych súrodencov. Prostredníctvom výtvarných súťaží a uverejňovaní ich obrázkov v časopise Slniečko aktivizujú aj veľa rómskych detí (*Neodíd nám, rozprávačka; Všetko najlepšie, pán Janovic!*). Súčasťou podujatí sú aj putovné výstavy *Jedno Slniečko za všetky Hviezdy, Nový východ Slniečka a výstava výtvarných návrhov mladých ilustrátorov VŠVU Slniečko a Slniečka*. V roku 2016 zrealizovalo Literárne a informačné centrum spolu 14 podujatí. Literárne a informačné centrum zároveň poskytuje remitendu časopisu Slniečko rôznym občianskym združeniam, ktoré organizujú kultúrno-výchovné podujatia pre deti so zdravotným postihnutím a sociálne znevýhodnené deti, pre deti zo sociálne vylúčených spoločností a MRK a pre deti z detských domovov.

Štátne divadlo Košice realizovalo **kreatívny workshop** s témou **Srdce** (19. – 22. januára 2016), ktorý bol určený pre deti zo sociálne znevýhodnených skupín. Išlo o sprievodné podujatie k projektu Obnova Národnej kultúrnej pamiatky – historickej budovy Štátneho divadla Košice v multikultúrnom a multinárodnom prostredí, ktorý je financovaný z prostriedkov Finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a Štátneho rozpočtu SR. Na workshope sa zúčastnili deti z Detského domova Košická Nová Ves a Detského domova Zem detí vo veku od 10 do 16 rokov. Skúsení lektori, Martin Žák a Viliam Šandor, ktorí sa ako profesionálni umelci venujú arteterapii, učili deti pozeráť sa na svet srdcom a nebať sa povedať to, čo mám v srdci, cez výrazové prostriedky, ktoré sú deťom vlastné a ktoré sú pre nich prirodzené. Na záver workshopu bolo prezentované dielo, ktoré deti spoločne vytvorili.

Slovenské národné divadlo – Činohra SND v roku 2016 realizovala workshop pre deti z Detského MIXklubu v Pentagone. Deti z tejto časti Bratislavy absolvovali štvordňový divadelný workshop. Dve časti sa realizovali v priestoroch SND a Umelecko-dekoračných dielní, ďalšie sa realizovali v centre MIXklubu na Stavbárskej ulici. Workshop na tému rozprávky Ako sa Lomidrevo stal kráľom bol zameraný na prípravu dekorácií a rekvizít a detskú dramatickú tvorivosť. Balet SND už štvrtý rok spolupracuje s OZ Nádej pre život, ktoré pomáha deťom s onkologickými ochoreniami a deťom s mentálnym a fyzickým postihnutím.

Hudobné centrum pravidelne organizuje výchovné koncerty v Detskej ozdravovni Biela Skala v Častej.

3. Podporovať prístup detí a mládeže ku kultúre

MK SR vytvorilo priestor na podporu rovnosti príležitostí a zvyšovanie dostupnosti kultúry **prostredníctvom debarierizácie kultúrnych inštitúcií aj pre marginalizované skupiny – bezplatný vstup do kultúrnych inštitúcií** každú prvú nedeľu v mesiaci, napr. v roku 2012 poskytovala takýto druh služieb len Slovenská národná galéria. V roku 2013 boli do predmetnej iniciatívy zainteresované už 4 rezortné inštitúcie: Slovenská národná galéria, Slovenské národné múzeum, Múzeum Slovenského národného povstania a Slovenské technické múzeum. Opatrenie bolo implementované príkazom ministra kultúry (príkaz ministra č. 2/2013). **V súčasnosti je možnosť navštíviť bezplatne 37 kultúrnych objektov v správe uvedených inštitúcií na Slovensku.**

V roku 2016 prerozdelilo MK SR 2 379 551 Eur v rámci dotačného programu **Kultúrne poukazy**, ktorého cieľmi sú najmä podpora prístupu detí a mládeže a ich pedagógov ku kultúrnym hodnotám a vytvorenie podmienok pre aktívnu účasť kultúrnych inštitúcií vo výchove a vzdelávaní školskej mládeže.

6.10. Poskytnúť mladým ľuďom (spravidla nad 15 rokov) informácie z oblasti vzdelávania, voľného času a krátkodobého zamestnania (brigády). Priblížiť Európsku úniu a jej mládežnícku politiku mladým ľuďom ich jazykom

**Spôsob plnenia: Portál pre mládež Európskej únie (slovenská mutácia) a EURODESK Slovensko
www.Eurodesk.sk**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: ZIPCeM

Indikátor: počet návštevníkov stránky, počet poskytnutých konzultácií, počet sprievodných aktivít zameraných na skvalitnenie informácií pre mládež

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Európska informačná sieť pre mládež EURODESK (administruje IUVENTA- Slovenský inštitút mládeže) má na Slovensku 21 pobočiek. V roku 2013 navštívilo stránku www.Eurodesk.sk 24 895 originálnych návštevníkov (41 217 opakovaných prístupov). Spolu s Bratislavskou centrárou zorganizovali 48 verejných informačných stretnutí s účasťou viac ako 1000 mladých ľudí. V roku 2013 bolo poskytnutých 304 emailových a 51 osobných konzultácií. **Najväčší záujem mladých ľudí bol o tému brigád a ďalších pracovných príležitostí.** EURODESK pripravil v roku 2013 **propagačný materiál s informáciami o možnostiach podpory pracovnej, študijnej aj voľnočasovej mobility** spolu so svojimi partnermi EURES, EUROGUIDANCE a EUROPASS. Publikácia vychádza vo februári 2014.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Európska informačná sieť pre mládež EURODESK (administruje IUVENTA) má na Slovensku 22 pobočiek, resp. multiplikátorov siete. V roku 2014 navštívilo stránku www.Eurodesk.sk 17325 originálnych návštevníkov (38 385 opakovaných prístupov). Počet návštevníkov stránky je nižší aj z dôvodu zmeny hlavného komunikačného nástroja siete Eurodesk na celoEurópsku platformu – Európsky portál pre mládež¹⁷¹.

Spolu s Bratislavskou centrárou zorganizovali multiplikátori **55 verejných informačných stretnutí** s účasťou viac ako 2000 mladých ľudí. V roku 2014 bolo poskytnutých **275 emailových a 43 osobných konzultácií**. Väčšina sa týkala študijných a dobrovoľníckych príležitostí v zahraničí. EURODESK pripravil v roku 2014 **dve publikácie**. Jednu o možnostiach financovania mládežníckych projektov – prehľad grantových schém na Slovensku, druhá sumarizuje možnosti cestovania do zahraničia. Eurodesk vydal zároveň **dve infomapy vo forme posterov**. Tie propagujú rôzne typy zahraničných mobilít a program Erasmus+. V rámci Eurodesku sa nakrútili tri propagačné videá propagujúce stáže, štúdium a dobrovoľníctvo v zahraničí. Eurodesk zorganizoval **7 podujatí v regiónoch pre mládežnícke organizácie**. Na stretnutiach prebiehali konzultácie programu Erasmus+ a manažér Eurodesku informoval o možnostiach mobility a informačných zdrojoch. Eurodesk sa zúčastnil podujatia Youth on the move na festivale Pohoda, Profesia days, VAPAC a na „Veľtrh práce a kariéry“ v Trnave. Na Európsky portál pre mládež pribudlo počas roka 89 článkov, podujatí a noviniek v slovenskom jazyku. Počet unikátnych návštevníkov na celom portáli dosiahol počas roka viac ako jeden milión.

Počas aktivít CVČ – JUNIOR v Banskej Bystrici - Workshopy HYHO (Help yourself by helping others – Pomôž sebe, pomôžeš ostatným), Súťaž „Putovanie po Európe“, **na ktorých sa prezentuje Eurodesk, informácie získalo spolu 405 mladých ľudí**. Súčasťou informácie z oblasti vzdelávania, voľného času a krátkodobého zamestnania (brigády) sú stránky samotných subjektov, Rady mládeže Trnavského kraja a IUVENTA s odkazmi na portály pre mládež, ako aj mailový newsletter zasielaný partnerom. Priblížiť Európsku úniu a jej mládežnícku politiku mladým ľuďom ich jazykom je opätovne uvádzaný projekt „Za jedno lano“ a z národnej úrovne podporované programy „Hlas mladých“ a „Služby“, ktorých súčasťou sú sprievodné aktivity, ako deň dobrovoľníkov, ocenenie dobrovoľníkov a animátorov, okrúhle stoly a semináre formou neformálneho vzdelávania.

¹⁷¹ <http://europa.eu/youth/sk>

NSK v roku 2014 pripravoval organizovanie 1. ročníka "Olympiády stredných škôl o Európskej únii" (termín Konania súťaže: február-marec 2015).

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 bolo na Slovensku **21 pobočiek/ multiplikátorov siete Európskej informačnej siete pre mládež EURODESK** (administruje IUVENTA). Webová stránka www.Eurodesk.sk bola v roku 2015 zrušená z dôvodu zmeny hlavného komunikačného nástroja siete EURODESK na celoEurópsku platformu – Európsky portál pre mládež (www.Eurodesk.eu) na nadnárodnej úrovni (EK). Na národnej úrovni sa nachádza EURODESK len ako podstránka na webovej stránke organizácie IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže (www.iuventa.sk).

V roku 2015 bolo zorganizovaných multiplikátormi a bratislavskou centrárou **33 verejných informačných stretnutí** a bolo poskytnutých **85 emailových a 36 osobných konzultácií**. EURODESK pripravil v roku 2015 **dve publikácie** - jednu o možnostiach financovania mládežníckych projektov (prehľad grantových schém na Slovensku), druhú o možnostiach cestovania do zahraničia. Eurodesk vydal zároveň **dve infomapy**. Mapa mobilít poskytuje prehľad rôznych foriem zahraničných mobilít. Zmyslom tejto mapy je pomôcť mladým ľuďom nájsť vhodný typ mobility, inšpirovať ich príbehmi iných mladých ľudí – cestovateľov, získať nové tipy a triky ako sa vyhnúť nebezpečenstvám na cestách. Druhá infomapa je zameraná na program Erasmus+. V rámci Eurodesku sa nakrútili **tri propagačné videá** o Európskej dobrovoľníckej službe v Žiline v Nadácii krajina harmónie. Videá sú o dobrovoľníkoch so zdravotným znevýhodnením, ktorí sa zúčastnili krátkodobej Európskej dobrovoľníckej služby.

Eurodesk zorganizoval 2 školenia multiplikátorov v regiónoch pre mládežnícke organizácie. Cieľom prvého školenia bolo oboznámiť multiplikátorov s novými stránkami a nástrojmi (www.Eurodesk.eu; www.lastminute.Eurodesk.eu), predstaviť modul Right to Move - ako pripraviť zaujímavú interaktívnu prednášku na školách, posledná časť bola venovaná prezentačným zručnostiam a motivácii. Zároveň sa vytvoril priestor na sieťovanie, vzájomnú výmenu kontaktov a rozvíjanie ďalšej spolupráce medzi organizáciami. Druhé školenie organizovala sieť Eurodesk Slovensko a Eurodesk ČR pre multiplikátorov siete Eurodesk v Prahe. Predmetom školenia bolo základné vymedzenie multiplikátora Eurodesku a cieľových skupín, kompetencie multiplikátora a ich rozvoj, intranetový portál First Class a stránka Last minute offers. Na Európsky portál pre mládež pribudlo počas roka 112 článkov, podujatí a noviniek v slovenskom jazyku.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Eurodesk počas roka 2016 úzko spolupracoval s Národnou agentúrou programu Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu na podporných informačných aktivitách programu Erasmus+. V septembri 2016 sa revidovala sieť multiplikátorov. Jednotlivé kontaktné osoby boli oslovené s cieľom zistiť aktivitu a záujem o zotrvanie v národnej sieti multiplikátorov Eurodesku. **Aktuálne je k dispozícii 12 kontaktných miest Eurodesku v regiónoch.**

Bol preložený, graficky upravený a spracovaný **leták Star of Europe** a aktuálne je v spracovaní **bulletin Mozaika**. Taktiež prebieha **produkcia videa**, ktoré bude slúžiť na informačné a propagačné aktivity programu Erasmus+ (oblasť KA1, KA3). Webová stránka Eurodesku je naďalej vedená pod oficiálnou stránkou IUVENTY – Inštitútu mládeže. Ostáva však opäť **otvorená úvaha vytvoriť novú webovú databázu Eurodesk.sk**, ktorá by zodpovedala štandardom EK. Európsky mládežnícky informačný portál je naďalej miestom, kde sa nachádza centrum informácií pre mladých ľudí.

Počas roka 2016 sme sa zúčastnili dvoch medzinárodných stretnutí siete Eurodesk – v mesiaci apríl v Írsku, Kippure, Wicklow a v mesiaci október v Portugalsku, Braga. Ďalšou spomedzi medzinárodných aktivít bolo **stretnutie slovenských a českých partnerov** v Prahe (apríl) s názvom **Školenie regionálnych partnerov EURODESK – Propagácia na sociálnych sieťach**.

V roku 2016 národný koordinátor v spolupráci s multiplikátormi organizovali množstvo informačných podujatí:

- *Coffee to go* – 17. marca v Prešove a 22. marca v Trnave
- *Veľtrh práce – Job Expo* v dňoch 25. a 26. apríla 2016 v Nitre. Podujatia sme sa zúčastnili v spolupráci s organizáciou SAAIC. Počas veľtrhu bol predstavený program Erasmus+ a jeho výhody, rovnako tak

boli predstavené výhody zapojenia sa do Európskej dobrovoľníckej služby pre mladých ľudí do 30 rokov.

- Pri príležitosti 66. výročia Schumanovej deklarácie, v spolupráci so Zastúpením Európskej komisie na Slovensku sa Eurodesk zúčastnil *informačno – kultúrneho podujatia Dňa Európy* 9. mája 2016 na Hlavnom námestí v Bratislave. Počas podujatia boli účastníci informovaní o podporných aktivitách programu Erasmus+ a Európskej dobrovoľníckej služby
- 27. mája 2016 sa Eurodesk zúčastnil *hudobno – kultúrneho festivalu pre mladých ľudí Bažant na Mlynoch* v Bratislave
- *Festival Pohoda* 7.-9. júla 2016
- *stretnutie Eurodesk* v Portugalsku v októbri 2016
- 8.-10. novembra sa Eurodesk Slovensko v spolupráci s Národnou agentúrou pre vzdelávanie a odbornú prípravu zúčastnilo na *Informačných dňoch v Bratislave, Žiline a Košiciach*.
- 17.-19. novembra sa multiplikátorka patriaca pod organizáciu ZIPCeM zúčastnila na *školení Štartér*, kde odprezentovala Eurodesk a jeho aktivity
- 1. decembra sa v Trenčianskom samosprávnom kraji konalo *podujatie OPEN DAYS EUROPE DIRECT 2016*, kde boli stredoškólači z TN kraja informovaní o možnostiach štúdia, výmenných pobytoch a dobrovoľníckej práci v zahraničí.
- 7. decembra sa Eurodesk v spolupráci s Euroguidance – SAAIC zúčastnili na *podujatí Za skúsenosťami do zahraničia* v rámci programu Erasmus+.
- Od októbra do začiatku decembra prebiehali *školenia v rámci modulu Right2move*, ktoré mali za úlohu zvyšovať povedomie o mobilite, informačných zdrojoch, zvýšiť viditeľnosť a používanie portálu pre mládež (European Youth Portal), zvyšovanie informovanosti o programe Erasmus +, informovanie o kompetenciách, ktoré by mohli účastníci získať prostredníctvom neformálnych vzdelávacích aktivít.

Eurodesk sa pravidelne zúčastňuje pracovných stretnutí štruktúrovaného dialógu, ktoré organizuje RmS – Rada mládeže Slovenska. Cieľom je zvýšenie záujmu mladých ľudí o aktívnu účasť v tvorbe miestnych, regionálnych aj Európskych politík voči mládeži.

6.11. Poskytnúť mladým ľuďom (spravidla nad 15 rokov) informácie z oblasti antidiskriminačnej legislatívy, oboznámenie s pojmami šikanovanie, druhmi priamej a nepriamej diskriminácie

Spôsob plnenia: Priblížiť problematiku diskriminácie a nerovnakého zaobchádzania takým jazykom, ktorému budú mladí ľudia rozumieť a zároveň budú poučení ako v ktorej konkrétnej situácii postupovať a aké právne prostriedky je možné využiť v záujme nápravy a odstránenie diskriminácie a nerovnakého zaobchádzania, prostredníctvom vzdelávacích školení lektormi špecializovanými v danej oblasti.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: SNSĽP

Indikátor: počet poskytnutých vzdelávacích školení prostredníctvom profesionálnych lektorov z oblastí špecializovaných na oblasť antidiskriminačnej legislatívy, počet účastníkov vzdelávaní, počet návštevníkov webovej stránky

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

SNSĽP v roku 2013 pokračovalo v realizácii **vzdelávacích podujatí pre deti a mládež v oblasti ľudských práv a diskriminácie**. Ponuku vzdelávacích aktivít v rôznych variantoch SNSĽP rozposlalo na stovky základných a stredných škôl. Každá škola má možnosť vybrať si tému a variant, ktorý škole najviac vyhovuje. Variant A (2 x 45 min.) obsahuje krátky úvod o činnosti Strediska, prednášku na zvolenú tému, ktorej súčasťou sú príklady z praxe a v závere diskusiu. Variant B (3 x 45 min.) je doplnený o podrobnejšie informácie k danej téme a tematickú skupinovú hru, v prípade variantu C (4 x 45 min.) majú účastníci možnosť pozrieť si aj krátky dokumentárny film alebo video spoty na danú tému. Najväčší záujem bol o variant A (dovedna 33 podujatí), ktorý najmenej narušuje pravidelný rozvrh na školách. Čisto téme diskriminácia bolo v roku 2013 venovaných 40 podujatí. Problematika diskriminácie je však zahrnutá čiastočne aj v iných témach, Rodová rovnosť (12 podujatí), Ľudské práva (30 podujatí), Holokaust (3 podujatia).

Téma diskriminácia bola odprednášaná aj študentom Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a študentom Akadémie Policajného zboru v Bratislave. V rámci zvyšovania povedomia v oblasti

diskriminácie boli na školách, na ktorých sa konali prednášky, distribuované aj letáky o diskriminácii. Počet návštevníkov webovej stránky SNSLP v roku 2013 bol 2600.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

SNSLP v roku 2014 pokračovalo v realizácii vzdelávacích podujatí pre deti a mládež v oblasti ľudských práv a diskriminácie. Pretrváva naďalej záujem najmä o variant A (dovedna 36 podujatí). Čisto téme diskriminácia bolo v roku 2014 venovaných 23 podujatí. Problematika diskriminácie, či šikany je zahrnutá čiastočne aj v iných témach, Rodová rovnosť (4 podujatia), Ľudské práva (6 podujatí), Holokaust (15 podujatia) a Extrémizmus (7 podujatí). SNSLP v roku 2014 realizovalo 27 vzdelávacích podujatí pre celkom 561 žiakov a žiačok II. stupňa základných škôl a 27 vzdelávacích podujatí pre celkom 748 študentov a študentiek stredných škôl. Téma diskriminácia bola odprednášaná aj študentom Akadémie Policajného zboru v Bratislave.

Problematika šikanovania je jedným z prejavov problémového správania žiakov a vážne ohrozuje zdravie jednotlivcov i skupín žiakov, preto sa jej venuje zvýšená pozornosť vo výchovno-vzdelávacom procese na školách. Každá stredná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK má vo vnútornom poriadku školy zapracované opatrenia k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov na školách a podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiakov a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím. Žiaci škôl sú s vnútorným poriadkom školy oboznamovaní na triednických hodinách, ich rodičia alebo zákonní zástupcovia na triednych schôdzach Rodičovského združenia. Za plnenie úloh z oblasti antidiskriminačnej legislatívy zodpovedajú na školách triedni učitelia a výchovní poradcovia. **Na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK sa konalo počas roka 2014 37 akcií, ktoré sa zaoberali problematikou šikanovania.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 SNSLP pokračovalo v **realizácii vzdelávacích aktivít na druhom stupni základných škôl a na stredných školách**. Školy mali na výber šesť štandardných tém (Ľudské práva, Nediskriminácia, Rodová rovnosť, Holokaust, Práva dieťaťa a Extrémizmus), každá v rôznych variantoch podľa časovej náročnosti. Ponukový list so základnými informáciami a krátkym obsahom každého variantu bol rozposlaný na stovky základných a stredných škôl po celom Slovensku.

V roku 2015 sa uskutočnilo 93 podujatí, na ktorých sa dovedna zúčastnilo 2134 žiakov a žiačok, študentov a študentiek z toho bolo 61 podujatí pre žiakov a žiačky základných škôl a 32 podujatí pre študentov a študentky stredných škôl. Podujatia sa konali po celom území Slovenskej republiky, pričom najviac sa ich uskutočnilo v Bratislavskom kraji. Tak na základných ako aj stredných školách bol najväčší záujem o variant A (spolu 74 podujatí) a dominovali témy **Ľudské práva** (22 podujatí), **Nediskriminácia** (22 podujatí), **Extrémizmus** (20 podujatí). Pomerne veľký záujem bol aj o tému **Holokaust** (10 podujatí).

Na základe dlhodobej spolupráce sa v roku 2015 na Spojenej škole s organizačnými zložkami Odborné učilište a Praktická škola, Švabinského 7 v Bratislave realizovali dve vzdelávacie aktivity SNSLP k **téme Obchodovanie s ľuďmi**, ktorej sa zúčastnilo 14 študentov a študentiek a k téme Ľudské práva, ktorej sa zúčastnilo 20 študentov a študentiek.

Cieľom 3. ročníka celoslovenskej súťaže „Moje ľudské práva“ pre študentov a študentky právnických fakúlt v Slovenskej republike bolo šírenie osvetu v oblasti ľudských práv, podporovanie záujmu študentov o všeobecnú problematiku dodržiavania ľudských práv, ako aj o konkrétne aspekty ako multikulturalizmus, rasizmus, rodová rovnosť, nediskriminácia a práva detí. Do súťaže v písaní esejí na témy **Ľudské práva v korporátnom svete** (Zodpovednosť korporácií za porušovanie ľudských práv vo svete) a **Právo na ochranu súkromia a kyberpriestor** sa mohli študenti a študentky zapojiť v období od 7. apríla do 7. mája 2015. Vyhodnotenie prihlásených esejí uskutočnili odborní zamestnanci SNSLP, ktorým predsedal výkonný riaditeľ.

SNSLP vyhlásilo v roku 2015 aj 3. ročník umeleckej súťaže „Moje ľudské práva“ s témou **Slnko svieti na všetkých rovnako**, do ktorej sa mohli prihlásiť žiaci a žiačky základných škôl a žiaci a žiačky základných umeleckých škôl z celého Slovenska. Do súťaže sa mohli súťažiaci zapojiť v období od 13. apríla do 15. júna 2015. Prihlásilo sa 17 škôl z celého Slovenska.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 SNSLP pokračovalo v realizácii vzdelávacích aktivít na druhom stupni základných škôl a na stredných školách. Školy mali na výber **šesť štandardných tém** (Ľudské práva, Nediskriminácia, Rodová rovnosť, Holokaust, Práva dieťaťa a Extrémizmus). Mnohé školy prejavujú záujem aj o viac tém počas jedného školského roka. V roku 2016 SNSLP na 19 základných školách realizovalo 52 podujatí pre 1069 žiakov a žiačok. Na 20 stredných školách Stredisko realizovalo 53 podujatí pre 1868 študentov a študentiek. 88 (83,8% podiel) podujatí bolo s trvaním 90 minút, 14 aktivít v trvaní 3 vyučovacích hodín a 3 podujatia boli realizované v rozsahu 4 vyučovacích hodín. Až 40,1% všetkých aktivít (47,1% všetkých účastníkov a účastníčok) bola venovaná téme extrémizmu (43). Ďalšími populárnymi témami boli ľudské práva (17) a nediskriminácia (16; 15,2%). Štandardne mali školy v roku 2016 záujem aj o realizáciu vzdelávania v oblasti holokaustu (10), práv dieťaťa (10), či rodovej rovnosti (7).

Na základe dlhodobej spolupráce sa v roku 2016 na Spojenej škole s organizačnými zložkami Odborné učilište a Praktická škola, Švabinského 7 v Bratislave realizovali dve vzdelávacie aktivity SNSLP k téme **Extrémizmus** a k téme **Násilie na ženách / Sexuálne násilie**.

Nižšie v tabuľke je uvedené porovnanie počtu vzdelávacích podujatí pre deti a mládež zo základných a stredných škôl, realizovaných SNSLP v rokoch 2014-2016. Uvedené sú aj témy, ktoré priamo nekorešpondujú s oblasťami definovanými úlohou 6.11.

Prehľad počtu vzdelávacích podujatí SNSLP pre deti mládež podľa tém v rokoch 2014-2016

podujatia pre žiakov a žiačky ZŠ a SŠ podľa tém	Podujatia 2014	Podujatia 2015	Podujatia 2016
Ľudské práva	5	22	17
Nediskriminácia	22	20	16
Rodová rovnosť	3	7	7
Holokaust	15	10	10
Práva dieťaťa	3	9	10
Rasizmus - extrémizmus	6	20	43
Mobbing	0	0	0
Iné	0	5	1
Kombi	0	0	1
Podujatia celkom	54	93	105

Nižšie v tabuľke je uvedené porovnanie počtu účastníkov a účastníčok vzdelávacích podujatí pre deti a mládež zo základných a stredných škôl, realizovaných SNSLP v rokoch 2014-2016.

Prehľad počtu účastníkov a účastníčok na vzdelávacích podujatiach SNSLP pre deti mládež podľa tém v rokoch 2014-2016

podujatia pre žiakov a žiačky ZŠ a SŠ podľa tém	Účastníci / účastníčky 2014	Účastníci / účastníčky 2015	Účastníci / účastníčky 2016
Ľudské práva	110	457	520
Nediskriminácia	550	463	406
Rodová rovnosť	71	214	123
Holokaust	301	197	267
Práva dieťaťa	70	198	205
Rasizmus - extrémizmus	207	525	1383
Mobbing	0	0	0
Iné	0	80	14
Kombi	0	0	19
Účasť celkom	1309	2134	2937

Aktivity pre deti a mládež Stredisko v roku 2016 realizovalo vo všetkých krajoch SR, **najviac v Bratislavskom kraji** (41 pre celkom 1084 účastníkov a účastníčok), potom v Trenčianskom kraji (18 podujatí pre 445),

Nitrianskom (15 pre 535), Trnavskom (13 pre 440), Žilinskom kraji (11 pre 309). Najmenej podujatí bolo realizovaných na školách Prešovského kraja (1 pre 20), Košického (2 pre 42) a napokon Banskobystrického kraja (4 podujatia pre 62 žiakov a žiačok). V roku 2016 Stredisko realizovalo vzdelávacie podujatia na 19 (z toho 12 nových) základných školách a 20 stredných školách (z toho 15 nových). Za ostatné 3 roky Stredisko spolupracuje so 40 základnými školami a 43 strednými školami. Vďaka nadviazanej spolupráci v roku 2016 sa v priestoroch Múzea holokaustu v Seredi uskutočnilo 1 podujatie a v priestoroch Regionálneho osvetového strediska v Nových Zámkoch 2 vzdelávacie podujatia pre stredoškolskú mládež.

V roku 2016 Stredisko realizovalo aj 4. ročník súťaže „Moje ľudské práva“ v písaní esejí, do ktorej sa mohli zapojiť študenti a študentky právnických fakúlt v Slovenskej republike, ktorí mali možnosť vybrať si z dvoch tém: **"Právo mlčať" alebo čo sa deje za zatvorenými dverami** (Ochrana pred domácim násilím) a **Rovnosť šancí na dosiahnutie vzdelania**. Do súťaže sa mohli zapojiť v období od 30. marca do 30. apríla 2016. Cieľom celoslovenskej súťaže bolo šírenie osvetu v oblasti ľudských práv, podporovanie záujmu študentov o všeobecnú problematiku dodržiavania ľudských práv, ako aj o konkrétne aspekty ako multikulturalizmus, rasizmus, rodová rovnosť, nediskriminácia a práva detí. Do súťaže esejí sa v roku 2016 zapojilo celkom 6 študentov z nasledujúcich škôl: Právnická fakulta, Trnavská univerzita – 3, Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - 1, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave – 1. Jeden súťažiaci názov školy neuviedol. V porovnaní s rokom 2015, keď sa Stredisko rozhodlo neudeliť prvé miesto a bolo vyhlásené len druhé a tretie miesto, boli v roku 2016 vyhlásené všetky tri miesta.

Stredisko v roku 2016 vyhlásilo tiež 4. ročník umeleckej súťaže „*Moje ľudské práva*“, do ktorej sa mohli prihlásiť žiaci a žiačky základných škôl a žiaci a žiačky základných umeleckých škôl z celého Slovenska. Do súťaže sa mohli súťažiaci zapojiť v období od 15. apríla do 31. mája 2015. Témy boli: **„Predstav si (bezbariérový) život zdravotne postihnutého...“** a **„Sloboda prejavu sa týka aj mňa“**. Do súťaže sa v roku 2016 zapojilo 52 základných škôl s 236 výkresmi, čo je o 35 základných škôl viac ako v roku 2015.

7. Osobitné ochranné opatrenia

Strategický cieľ: Zabezpečiť všestrannú realizáciu práv detí v krízových situáciách, v situáciách čiastočného či úplného obmedzenia osobnej slobody, v situáciách všetkých druhov migrácie a pobytu detí cudzincov na území štátu

Čiastkové ciele:

7.1. Zohľadnenie potrieb detí cudzincov v rámci pripravovanej politiky integrácie cudzincov v Slovenskej republike

Spôsob plnenia: Prijatie osobitných opatrení, ktoré sa budú venovať vzdelávaniu detí cudzincov na Slovensku

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Indikátor: počet opatrení, ktoré sa budú venovať vzdelávaniu detí cudzincov na Slovensku

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V súlade s implementáciou národného projektu SK 2012 EIF P3/1 NP „*Príprava novej integračnej politiky a jej mainstreaming*“, ktorého cieľom je vytvorenie novej integračnej politiky a zlepšenie multidimenzionálneho rozmeru integrácie cudzincov, venuje MPSVR SR prostredníctvom Oddelenia pre migráciu a integráciu cudzincov osobitnú pozornosť dodržiavaniu a ochrane práv detí cudzincov. Neoddeliteľnou súčasťou úloh a opatrení obsiahnutých vo vypracovanom návrhu Integračnej politiky SR je starostlivosť o maloletých cudzincov v rôznych oblastiach záujmu, ako sú: vzdelanie, kultúrna orientácia, občianska participácia, jazykové schopnosti, prístup k občianstvu, s dôrazom na ochranu práv a záujmov špecifickej kategórie maloletých bez sprievodu. V súlade so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných dohôd akými sú napr. Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 (Ženevský dohovor) a ďalšie, ako aj prostredníctvom opatrení návrhu Integračnej politiky Slovenskej republiky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, v súčinnosti s inými zodpovednými subjektmi realizuje úlohy zamerané na zohľadnenie potrieb detí cudzincov a maloletých bez sprievodu, ktoré sú zahrnuté aj v Národnom akčnom pláne pre deti na roky 2013- 2017. Návrh *Integračnej politiky Slovenskej republiky* bol na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 708/2012 k Plánu práce vlády Slovenskej republiky na rok 2013 predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky a **schválený dňa 29. januára 2014**. Vzdelávanie je v rámci procesu integrácie jednotlivca do spoločnosti kľúčovou oblasťou. Vzdelávanie detí cudzincov, ktoré sa narodili v krajine pôvodu svojich rodičov, v inej krajine alebo na Slovensku (tzv. druhá generácia cudzincov) a špecifická skupina maloletých cudzincov bez sprievodu sú prvou cieľovou skupinou integračnej politiky. V piatej časti Integračnej politiky SR s názvom „Vzdelávanie“ je navrhnuté opatrenie vzťahujúce sa na jazykovú prípravu detí cudzincov a maloletých bez sprievodu.

Aktualizácia za rok 2014:

ZMOS otvoril novú tému, ktorou je **integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín**. Hlavným cieľom projektu „*Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky*“ je realizácia pilotnej schémy zavádzania politik integrácie cudzincov / štátnych príslušníkov tretích krajín v 7 slovenských mestách (Snina, Svidník, Michalovce, Senec, Prievidza, Banská Bystrica, Dolný Kubín), ktorej výsledkom je spracovanie lokálnych stratégií, akčných plánov a ich následné zavedenie vybraných opatrení do praxe a života samosprávy formou všeobecných záväzných opatrení. Koncept prípravy miest sa opiera aj o realizáciu školiacich a informačných aktivít pre odborných zamestnancov a ďalších aktérov z územia. Projekt preškolil 62 osôb z 28 slovenských miest. Školenia boli orientované aj na problematiku, ktorá sa viaže na kompetencie a prácu samosprávy s deťmi cudzincov, vzdelávanie detí cudzincov a ich ďalšiu integráciu do prostredia.

Jedným z nadstavbových riešení projektu je **analýza prostredia slovenskej samosprávy vo vzťahu k téme deti a mládež cudzincov / štátnych príslušníkov tretích krajín** prostredníctvom finančných nástrojov programu Erasmus+.

*7.2. Vzdelávanie a ochrana detí žiadateľov o udelenie azylu

Spôsob plnenia: Dohliadať na vzdelávanie a ochranu ľudských práv maloletých žiadateľov o udelenie azylu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovedný gestor: Migračný úrad MV SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia, MVO

Indikátor: štatistika Migračného úradu MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 Migračný úrad **zrealizoval úlohu v rámci projektu ERF (Európsky utečenecký fond) „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl“**, ktorý obec Rovné zrealizovala na území stredného a východného Slovenska v záchytnom tábore Humenné a pobytovom tábore Opatovská Nová Ves. Deti žiadateľov o udelenie azylu, ktoré podliehajú povinnej školskej dochádzke vrátane MBS po absolvovaní karanténnych opatrení v záchytnom tábore Humenné prechádzajú do pobytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi. Tu sú **zaraďovaní do príslušného ročníka základnej školy jej riaditeľom, podľa zistenia úrovne vzdelania a znalosti slovenského jazyka** a to najneskôr do troch mesiacov od podania žiadosti o udelenie azylu. Vzhľadom na skutočnosť, že **jazyková príprava slovenského jazyka je vykonávaná už v záchytnom tábore, deti sú flexibilnejšie a ľahšie sa adaptujú na nové podmienky**. V prípade udelenia azylu je **deťom azylantov umožnené študovať aj na stredných a vysokých školách za rovnakých podmienok ako občanom SR**.

Maloletým osobám, či už deťom, ktorí prichádzajú do azylových zariadení v sprievode rodičov alebo maloletým bez sprievodu je poskytovaná prostredníctvom vyššie uvedeného projektu aj **systematická pomoc pre prípravu na ďalšie vyučovanie**. Školopovinné deti majú nárok na finančné sociálne zabezpečenie, ktoré sa využíva pre zakúpenie šatstva, topánok a školských potrieb pre tieto deti. Pre školopovinné deti je k dispozícii školský autobus pre prevoz detí do školy a zo školy. Sociálni pracovníci azylových zariadení vykonávajú opatrenia proti možnému ohrozeniu práv detí azylantov a rozličným formám diskriminácie, pravidelne stretávajú s rodičmi detí a riešia ich požiadavky a prípadné problémy. Opustenie deťmi azylového zariadenia mimo školskej dochádzky je možné len so súhlasom rodičov, v prípade maloletých bez sprievodu so súhlasom opatrovníka. **Dohľad nad výkonom týchto činností je realizovaný oddelením zahraničnej pomoci a projektov**. Oddelenie kontroluje nielen administratívu projektov, ale vykonáva tzv. kontroly na mieste, návštevy azylových zariadení sú neplánované a kontrolujú jednotlivé činnosti projektov. V roku 2013 oddelenie vykonalo 8 návštev pobytového tábora v Opatovskej Novej Vsi a 6 návštev záchytného tábora v Humennom.

Usmernením riaditeľa migračného úradu z mája 2013 boli prijaté **opatrenia na skvalitnenie štatistických údajov ohľadne maloletých žiadateľov o azyl, detí prichádzajúcich v sprievode rodičov, ako aj maloletých bez sprievodu**. Migračný úrad si je vedomý nedostatočnosti štatistických dát ohľadne maloletých v informačnom systéme migrácia a medzinárodná ochrana (IS Migra). Z tohto dôvodu migračný úrad oslovil kompetentný orgán MV SR so žiadosťou o zabezpečenie plnej funkcionality **informačného systému migrácia a medzinárodná ochrana (Migra)**, v rámci ktorého je migračný úrad zodpovedný za rozsah a správnosť poskytovaných údajov. Doposiaľ však nebola uzatvorená zmluva, na základe ktorej by sa požiadavky ohľadne maloletých mohli do systému Migra zakomponovať.

Prehľad návštevnosti ZŠ deťmi v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi

	ZŠ 1. stupeň	ZŠ 2. stupeň	Dievčatá	Chlapci	Celkom detí
2011	6	7	6	7	13
2012	5	7	8	4	12
2013	3	6	5	4	9

* Nikto nenavštevoval strednú školu

** vypracované mimo systému Migra sociálnym pracovníkom

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 plnil MÚ MV SR uvedenú úlohu v rámci projektu ERF (Európsky utečenecký fond) „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl II“, ktorý bol zameraný na vzdelávanie detí umiestnených v záchytnom tábore

Humenné a v pobytovom tábore Opatovská Nová Ves a nadviazal na obdobnú aktivitu z roku 2013. V rámci kontrolnej činnosti vykonal MÚ MV SR v roku 2014 štyri výjazdy do záchytného tábora Humenné, deväť výjazdov do pobytového tábora Opatovská Nová Ves a jednu pracovnú návštevu v detskom domove Medzilaborce. Kontrolná činnosť bola zameraná na oblasť sociálnej práce, zdravotnej starostlivosti, bezpečnosti v azylových zariadeniach, zabezpečovania kvalitnej stravy, v prípade potreby zabezpečovanie šatstva, zabezpečenie voľno-časových aktivít, výučbu slovenského jazyka, návštevnosť školy maloletými žiadateľmi o udelenie azylu. **Počas uvedených kontrol neboli zistené závažnejšie problémy.**

Aktualizovaná tabuľka:

Prehľad návštevnosti ZŠ deťmi v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi					
	ZŠ 1. stupeň	ZŠ 2. stupeň	Dievčatá	Chlapci	Celkom detí
2011	6	7	6	7	13
2012	5	7	8	4	12
2013	3	6	5	4	9
2014	2	3	2	3	5

* Nikto nenavštevoval strednú školu

** vypracované mimo systému Migra sociálnym pracovníkom

Štátna školská inšpekcia ako spolupracujúci subjekt nedostala v sledovanom období podnet na kontrolu.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

MÚ MV SR zabezpečuje starostlivosť a pomoc osobám, ktoré požiadali na území SR o azyl v rozsahu zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle a zmene a doplnení niektorých zákonov. Maloletí žiadatelia o azyl, ktorí prichádzajú v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných sú po karanténnych úkonoch v záchytnom azylovom zariadení v Humennom premiestnení do **pobytového azylového zariadenia spolu s tzv. ohrozenými skupinami žiadateľov o udelenie azylu**, ako sú osamelé ženy, osamelé ženy s deťmi, seniori, osoby s fyzickým, alebo psychickým handicapom. V súčasnosti sú tieto osoby umiestňované do pobytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi. V rámci azylových zariadení pre tieto skupiny boli **vyčlenené chránené zóny a kamerový systém**, čo napomáha zvýšenému dozoru na tieto skupiny žiadateľov o udelenie azylu.

V roku 2015 bola prijatá novela zákona o azyle č. 480/2002 Z. z., ktorá v súvislosti s dodržiavaním všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa rieši aj umiestňovanie *maloletých bez sprievodu*. Zákonom č. 131/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **s účinnosťou od 20. júla 2015, ostávajú maloletí bez sprievodu aj počas konania o udelenie azylu v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MPSVR SR**. Z tohto dôvodu nie sú premiestňovaní do azylových zariadení MV SR, ktorých režim nie je vyhovujúci pre pobyt tejto kategórie žiadateľov o azyl.

Nebývalý zvýšený počet migrantov v Európe sa na území Slovenskej republiky neprejavil, ba práve naopak počet školopovinných detí sa voči predchádzajúcim rokom ešte znížil.

Prehľad návštevnosti ZŠ deťmi v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi					
	ZŠ 1. stupeň	ZŠ 2. stupeň	Dievčatá	Chlapci	Celkom detí
2011	6	7	6	7	13
2012	5	7	8	4	12
2013	3	6	5	4	9
2014	2	3	2	3	5
2015	0	2	2	0	2

* Nikto nenavštevoval strednú školu

** vypracované mimo systému Migra sociálnym pracovníkom

MÚ MV SR nadviazal v roku 2015 v rámci integračných aktivít úzku spoluprácu s Centrom ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave s cieľom vyučovať slovenský jazyk. MÚ MV SR vypracoval stanovisko k učebnému materiálu jazykovej prípravy pre cudzincov „Tri dva jeden – slovenčina, úroveň A1, A2.1“ + CD, ktorý bude slúžiť ako základný materiál na výučbu slovenského jazyka **pre žiadateľov o udelenie azylu, ako aj osoby s udelenou medzinárodnou ochranou**. Jazykové kurzy umožnia týmto cudzincom získať prácu, integrovať sa do spoločnosti prostredníctvom národného jazyka hostiteľskej krajiny.

Do začiatku decembra 2015 evidoval MÚ MV SR v roku 2015 celkom 40 maloletých žiadateľov o azyl. Z tohto počtu boli do vzdelávacieho procesu zapojené len dve dievčatá. **Veľký rozdiel v počte zaregistrovaných detí pri vstupe do azylovej procedúry a počtom detí, ktoré navštevujú ZŠ je daný skutočnosťou, že rodiny azylantov s deťmi odchádzajú zo SR. Slovensko je stále prevažne tranzitnou krajinou. Cieľové krajiny sú Nemecko, Švédsko, Holandsko a iné krajiny západnej Európy.**

Do Slovenskej republiky bolo 10. decembra 2015 **presídlených 149 asýrskych kresťanov zo severného Iraku** z utečeneckého tábora Mar Elia v Erbile. Zo 149 osôb je **58 detí vo veku 0-18 rokov. Z toho 34 detí je školopovinných (20 dievčat a 14 chlapcov)**. Tieto osoby sa v odpočítanom období nachádzali v Záchytnom tábore v Humennom a po absolvovaní karanténnych opatrení budú začlenené do vzdelávacieho procesu.

MÚ MV SR vykonáva pravidelné kontroly v azylových zariadeniach **minimálne raz za štvrtrok**, v prípade potreby a aktuálneho stavu aj častejšie, ako to bolo aj v roku 2015 v prípade asýrskych kresťanov. V rámci kontrolnej činnosti absolvoval MÚ MV SR **šesť kontrol záchytného tábora Humenné a štyri kontroly v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi**. Kontrolná činnosť bola zameraná predovšetkým na sociálnu prácu so žiadateľmi o azyl, zisťovanie psychického zdravia žiadateľov o azyl, ako aj kontrolu jazykového vzdelávania a prípravy detí na školskú dochádzku. Pozornosť kontrolórov je zameraná aj na ľudskoprávne otázky a bezpečnosť cieľovej skupiny v týchto azylových zariadeniach.

V reakcii na nebývalý pohyb migrantov v Európe sa z poverenia Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť problematikou ochrany práv maloletých-cudzincov zaoberal aj Výbor pre deti a mládež. Na svojom zasadnutí dňa 29. októbra 2015 prerokoval informáciu Ligy za ľudské práva k situácii maloletých – cudzincov umiestnených v zariadeniach MV SR a maloletých bez sprievodu umiestnených v detských domovoch. Oboznámil sa tiež so stanoviskami Úradu hraničnej a cudzineckej polície PPZ a MÚ MV SR k situácii maloletých – cudzincov umiestnených v zariadeniach MV SR a informáciou Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR k situácii maloletých bez sprievodu umiestnených v detských domovoch, v nadväznosti na čo odporučil **urýchliť zriadenie avizovanej pracovnej skupiny pre práva utečencov a migrantov pod Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť** a v rámci jej mandátu venovať osobitnú pozornosť ochrane práv detí – cudzincov. Pracovná skupina rady vlády v priebehu roka 2015 nebola zriadená.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Migračné pohyby sa v poslednom období v súvislosti so súčasnou migračnou krízou, príchodom stoviek tisíc utečencov do Európy za ostatné dva roky 2015 a 2016, predovšetkým do najbohatších Európskych krajín - Nemecka, Švédska, Nórska, Dánska, Fínska, Holandska, Francúzska, Rakúska, na území SR neprejavili, ba práve naopak, **počet školopovinných detí žiadateľov o udelenie azylu sa voči predchádzajúcim rokom ešte znížil**.

Čo sa týka maloletých žiadateľov o azyl, ktorí prichádzajú v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných a podliehajú povinnej školskej dochádzke, po absolvovaní karanténnych opatrení v záchytnom tábore Humenné prechádzajú do pobytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi. Tu sú zaraďovaní do príslušného ročníka základnej školy jej riaditeľom, podľa zistenia úrovne vzdelania a znalosti slovenského jazyka a to najneskôr do troch mesiacov od podania žiadosti o udelenie azylu. Vzhľadom na skutočnosť, že **jazyková príprava slovenského jazyka je vykonávaná už v záchytnom tábore, deti sú flexibilnejšie a ľahšie sa adaptujú** na nové podmienky. V prípade udelenia azylu je deťom azylantov umožnené študovať aj na stredných a vysokých školách za rovnakých podmienok ako občanom SR.

Do konca roka 2016 evidoval MÚ MV SR **celkom 36 maloletých žiadateľov o azyl**. Z tohto počtu boli do vzdelávacieho procesu zapojené len jedno dievča a dvaja chlapci z Ukrajiny z pobytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi (ZŠ Nenince). Chceme však zdôrazniť, že títo maloletí žiadatelia sú veľmi snaživí, cieľavedomí a dosahujú v škole vynikajúce výsledky a sú chválení celým učiteľským zborom. Je tu teda veľký

integračný potenciál. Čo sa týka rozdielu v počte zaregistrovaných detí pri vstupe do azylovej procedúry a počtom detí, ktoré navštevujú ZŠ, ten je daný skutočnosťou, že rodiny azylantov s deťmi odchádzajú zo SR. Slovensko je stále prevažne tranzitnou krajinou, cieľovými krajinami sú vyššie uvedené krajiny západnej Európy.

Na Slovensko bolo v decembri 2015 **presídlených 149 asýrskych kresťanov zo severného Iraku** z utečeneckého tábora Mar Elia v Erbile, ktorí sa do konca januára 2016 nachádzali v záchytnom tábore v Humennom a po absolvovaní karanténnych opatrení a udelení azylu sa za pomoci **projektu „Nové Ninive“** občianskeho združenia „Pokoj a dobro“ integrujú v Nitrianskom samosprávnom kraji. Maloleté osoby tejto skupiny azylantov sú začleňované do vzdelávacieho procesu základných a stredných škôl v tomto regióne. ZŠ vo Výčapoch navštevovalo 24 žiakov tejto skupiny azylantov, v súčasnosti ide o počet 17 žiakov vzhľadom na **odchod niekoľkých rodín naspäť do Iraku**. Stredné školy navštevuje 7 študentov a vysoké školy navštevuje 6 študentov. Vyššie uvedený **projekt zabezpečuje jazykový kurz slovenského jazyka** podľa medzinárodne uznávaných noriem Spoločného Európskeho referenčného jazykového rámca (CEFR) t.j. dosiahnutej jazykovej úrovne - A1, A2, B1 podľa schopností jednotlivých osôb. Osvojenie slovenského jazyka, národného jazyka hostiteľskej krajiny umožní týmto cudzincom pripraviť sa na rekvalifikačné kurzy, získať prácu a integrovať sa do väčšinovej spoločnosti a zabrániť vytváraniu uzavretých komunít na území SR.

7.3. Zamerať sa na vyhľadávanie rodičov, osôb zodpovedných za výchovu alebo iných príbuzných s cieľom spojiť sa s rodinou pre maloletých bez sprievodu

Spôsob plnenia: Zapájať do procesu vyhľadávania Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a iné subjekty, sledovať vývoj v danej oblasti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR, MV SR

Spolupracujúce subjekty: Slovenský červený kríž, MVO

Indikátor: Počet maloletých bez sprievodu spojených s rodinou (Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately)

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Problematika starostlivosti a zabezpečenia maloletých bez sprievodu na území Slovenskej republiky tvorí v novej integračnej politike samostatnú časť, ktorej je venovaná osobitná pozornosť. Slovenská republika má vypracovaný **fungujúci systém starostlivosti o maloletých bez sprievodu, do ktorého sú zapojené nasledujúce orgány:** ÚHCP P PZ (prvotná identifikácia maloletých bez sprievodu, rozhodovanie o pobyte), MPSVR SR (starostlivosť o maloletých bez sprievodu), súdy (rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých bez sprievodu) a MŠVVŠ SR (vzdelávanie maloletých bez sprievodu). V určitých prípadoch zasahuje do tohto systému Migračný úrad MV SR, ak sa maloletý bez sprievodu rozhodne podať žiadosť o udelenie azylu. MV SR má dôležitú úlohu aj v oblasti finančného zabezpečenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu, keďže spravuje prostriedky EÚ v rámci **programu Solidarita a riadenie migračných tokov**, ktoré sú významným zdrojom aj v oblasti starostlivosti o deti bez sprievodu v SR.

Orgán SPODaSK v rámci plnenia opatrení na ochranu práv a právom chránených záujmov maloletých detí poskytuje maloletým bez sprievodu potrebnú pomoc pri vyhľadávaní ich rodičov alebo príbuzných, pomoc pri zabezpečení zlúčenia s jeho vlastnou rodinou, v prípade dobrovoľného návratu maloletých bez sprievodu do krajiny pôvodu, spolupracuje s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu. Pri plnení opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu orgán SPODaSK spolupracuje s Úradom vysokého komisára OSN, MV SR, Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) a ďalšími organizáciami, ktoré v danej oblasti pôsobia. Do problematiky sú aktívne zapojené aj mimovládne organizácie, ktoré v spolupráci s ostatnými subjektmi pomáhajú hľadať strategické a individuálne riešenia, ktoré by boli v čo najlepšom záujme detí.

Zlúčenie s rodinou v roku 2013:

- 3 MBS – Afganistan (2 chlapci a 1 dievča) boli zlúčené s matkou v Humennom, momentálne sú v azylovom konaní v Opatovskej;
- 2 MBS Afganistan (1 chlapec a 1 dievča) boli v spolupráci s IOM zlúčení s rodičmi vo Švajčiarsku.

Za účelom plnenia tejto úlohy navrhlo MPSVR na rok 2014 vypracovať v rámci Európskeho migračného systému štúdiu s názvom „Vypracovanie postupov na vyhľadávanie rodinných príslušníkov,“ ktorej primárnym cieľom je navrhnutie štruktúry postupov na vyhľadávanie rodinných príslušníkov pomocou analýzy legislatívy, ako aj aplikačných postupov a dobrej praxe v jednotlivých krajinách. Cieľom štúdie je zároveň zosumarizovanie podkladov pre prípadné návrhy na zmeny v legislatíve alebo programoch, opatreniach, plánoch, ktoré budú mať súvislosť s predchádzajúcimi otázkami, ako aj identifikácia nedostatkov v národnej legislatíve alebo politikách.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Z hľadiska odpočtu je naďalej aktuálne plnenie z roka 2013. Počet maloletých bez sprievodu spojených s rodinou bude známy po spracovaní štatistických ukazovateľov čerpajúcich z Ročného výkazu o vykonávaní sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately termínovaný do 31. januára každoročne.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2014 z celkového počtu 22 MBS, boli zlúčení 3 MBS z Afganistanu s matkou a dvoma súrodencami na území SR a v spolupráci s národnou ústredňou SIRENE Úradu medzinárodnej policajnej spolupráce Prezídia Policajného zboru 1 MBS z Ukrajiny s otcom v Českej republike.

V roku 2015 z celkového počtu 26 MBS začali 2 azylové konania s cieľom zlúčiť rodinu u 2 MBS z Vietnamu s príbuznými v Nemecku. K faktickému naplneniu však z dôvodu úteku MBS nedošlo. Koncom roka 2015 sa v spolupráci s UNHCR a MV SR rozhodovalo o zlúčení 1 MBS s matkou.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 orgány SPODaSK evidovali celkom 36 MBS, pre ktorých boli vykonávané opatrenia SPODaSK. 33 MBS bolo umiestnených do Detského domova pre maloletých bez sprievodu DLAŇ Medzilaborce. Z uvedeného počtu dvaja MBS požiadali o azyl. Jednému MBS (chlapec z Pakistanu), ktorý o azyl požiadal ešte v roku 2015, bol azyl udelený. Z uvedeného počtu v r. 2016 orgány SPODaSK v spolupráci s MV SR, UNHCR a Ligou za ľudské práva **zlúčili s rodinou 3 MBS**, v dvoch prípadoch išlo o zlúčenie so súrodencom-bratom (MBS z Afganistanu zlúčený s bratom v Nemecku a MBS z Bangladéša zlúčený s bratom v Taliansku) a v jednom o zlúčenie s matkou a súrodencami (dievča z Jemenu zlúčené s rodinou v Nemecku)

7.4. Ochrana detí v procese konania o medzinárodnú ochranu

Spôsob plnenia: V procese azylového konania venovať zvýšenú pozornosť ochrane maloletých bez sprievodu – žiadateľov o medzinárodnú ochranu, s cieľom zjednotiť umiestňovanie maloletých bez sprievodu a maloletých žiadateľov o medzinárodnú ochranu len do jedného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: v súlade s Legislatívnym plánom vlády SR

Zodpovedný gestor: MV SR, MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: Migračný úrad MV SR

Indikátor: štatistika Migračného úradu MV SR, legislatívna úprava zákona č. 305/2005 Z. z o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 480/2002 Z. z. o azyly a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štatistické údaje poukazujú na **klesajúci trend žiadateľov o azyl** (za r. 2012 - 5 MBS, v r. 2013 - 4 MBS). Procedurálny odbor migračného úradu venuje v procese azylového konania pravidelne zvýšenú pozornosť ochrane práv MBS – žiadateľov o medzinárodnú ochranu. K predmetnej problematike bol 2. decembra 2013 uskutočnený **seminár pre všetkých rozhodovateľov procedurálneho odboru**. Seminár organizovalo UNHCR za účasti zahraničných expertov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

MÚ MV SR eviduje v roku 2014 jedenásť MBS ako žiadateľov o azyl. Ochrana uvedených osôb je zabezpečená vytvorením zón chráneného bývania, monitorovaním bezpečnostnej situácie kamerovým systémom, vizuálnym

dohľadom súkromnými bezpečnostnými službami, vytvorením jednotného informačného systému formou piktogramov. Osobitné požiadavky sa kladú na sociálnu prácu a najmä na azylové konanie, pre ktoré boli vyčlenení rozhodovači so zameraním na maloletých žiadateľov o udelenie azylu. Problematiku zjednotenia umiestňovania MBS a maloletých žiadateľov o medzinárodnú ochranu len do jedného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu by mala riešiť **pripravovaná novela zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle** (viď tiež plnenie úlohy 2.1.), v súlade s Legislatívnym plánom vlády. Dôvodom predloženia návrhu novely zákona je najmä transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa ustanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie). Transpozičná lehota citovaných smerníc je 20. júl 2015, okrem čl. 31 ods. 3 až 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ, ktoré sa týkajú lehoty na vydanie rozhodnutia a jej predĺžovania, kde je transpozičná lehota 20. júl 2018. Predmetným návrhom zákona sa okrem zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov novelizuje tiež zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Občiansky súdny poriadok a zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Súčasťou návrhu je okrem iného zjednotenie zabezpečovania starostlivosti o maloletých bez sprievodu, maloletých žiadateľov o medzinárodnú ochranu, maloletých azylantov a maloleté deti s doplnkovou ochranou z rôznych druhov zariadení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane zabezpečenia rovnakých podmienok ich zotrvania v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately po dovŕšení plnoletosti ako ostatným mladým dospelým.

Príslušníci UHCP P PZ identifikovali v roku 2014 spolu celkom 19 MBS (16 MBS s neoprávneným pobytom v SR 3 MBS pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice). Zákon o pobyte cudzincov ukladá policajnému útvaru povinnosť bezodkladne oznámiť nájdenie maloletého štátneho príslušníka tretej krajiny na území Slovenskej republiky orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely zabezpečenia postupu podľa osobitného predpisu (zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). **Všetkých nájdených MBS si prebral príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – splnená:

MÚ MV SR zabezpečuje starostlivosť a pomoc osobám, ktoré požiadali na území SR o azyl v rozsahu zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle a zmene a doplnení niektorých zákonov. Novelizáciou tohto zákona v roku 2015¹⁷² **prešla zodpovednosť o MBS do kompetencií ÚHCP P PZ (prvotná identifikácia MBS, rozhodovanie o pobyte), MPSVR SR (starostlivosť o MBS), MS SR (rozhodovanie vo veciach starostlivosti o MBS) a MŠVVŠ SR (vzdelávanie MBS).** V určitých prípadoch zasahuje do tohto systému MÚ MV SR, ak sa MBS rozhodne podať žiadosť o udelenie azylu. **MÚ MV SR neviduje v roku 2015 žiadneho MBS ako žiadateľa o azyl.** Príslušníci UHCP P PZ identifikovali v roku 2015 spolu celkom 23 MBS (všetci MBS pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice)¹⁷³.

Aktualizácia za rok 2016:

MÚ MV SR naďalej venuje zvýšenú pozornosť bezpečnosti a ochrane ľudských práv žiadateľov o azyl v azylových zariadeniach MÚ MV SR. V tejto súvislosti skvalitňuje bezpečnostný systém (technické, organizačné a personálne opatrenia) a úzko spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami a súkromnými bezpečnostnými službami. Vyššie uvedené úlohy, preventívne úkony proti rozličným formám násilia, ako aj možnému zneužitiu žiadateľov o azyl sa realizujú **prostredníctvom širokého spektra projektov** EÚ zameraných na sociálnu pomoc a ochranu žiadateľov o azyl, projektov ERF (Európskeho utečeneckého fondu) – „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl“ pre oblasti východného a stredného Slovenska a projekt „Lepšia kvalita života pre všetkých“ pre oblasť západného Slovenska. V súčasnosti ide o projekty Európskeho fondu pre azyl, migráciu a integráciu AMIF. Projekty Slovenskej humanitnej rady spolu s obcou Rovné pod názvom „Efektívne služby žiadateľom

¹⁷² Zákon č. 131/2015 Z.z.

¹⁷³ Prehľady žiadostí o azyl a vydaných rozhodnutí (v I. stupni) sú zverejnené na internetovej stránke MV SR - <http://www.minv.sk/?statistiky-20>. Štatistické údaje o maloletých cudzincoch bez sprievodu zadržaných v rámci nelegálnej migrácie sú spracované formou štatistických prehľadov v polročných a ročných intervaloch a sú uverejnené na internetovej stránke MV SR - <http://www.minv.sk/?rocniky>.

o azyl v SR“ a integračný projekt Slovenskej katolíckej charity pod názvom „RAFAEL III“ do 30. novembra 2016. Od 1. decembra 2016 tento integračný projekt preberá mimovládna organizácia Marginal pre oblasť stredného a východného Slovenska v partnerstve s mimovládnu organizáciou ADRA pre oblasť západného Slovenska.

Projekty venujú trvalú pozornosť tiež preventívnym úkonom proti možnému gender násiliu, možnostiam domáceho násilia v partnerskom súžití ako aj ohrození práv detí azylantov. Osobitná pozornosť je venovaná najmä zraniteľným osobám, osamelým mladým ženám a dievčatám, osamelým matkám s deťmi, ako aj maloletým osobám v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných. Pomoc týmto deťom sa poskytuje individuálne a to aj v rámci relokácií detí, ktoré prichádzajú v sprievode matky. Deti azylantov, ktoré navštevujú základné školy získavajú integračné návyky potrebné pre život v hostiteľskej krajine. Politické rozhodnutia stredoEurópskych vlád V4 hovoria predovšetkým o pomoci týmto osobám v krajinách pôvodu a blízkych regiónov. Do Európskych krajín je teda potrebné prijímať len také počty azylantov, ktoré sú jednotlivé štáty schopné aj zmysluplne integrovať.

V súlade s bodom A.1 uznesenia Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť č. 140 z 15. októbra 2015 bola v rámci MV SR v roku 2016 vytvorená pracovná skupina pre práva utečencov a migrantov (pod vedením štátneho tajomníka), pozostávajúca zo zástupcov ÚHCP PPZ, MÚ MV SR, MPSVR SR, MZVEZ SR, MS SR, ÚSVROS, ZMOS, Únia miest Slovenska, SKCH a IOM. Prvé zasadnutie pracovnej skupiny pre práva utečencov a migrantov sa konalo 13. júla 2016. Pracovná skupina pod vedením štátneho tajomníka MV SR Rudolfa Urbanoviča bola informovaná o jej zameraní a v diskusii bol prerokovaný Protokol č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Za obdobie roka 2016 bolo **zadržaných v oblasti nelegálnej migrácie celkom 23 MBS**, z toho 1 MBS pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice (počas pašovania cigariet) a 22 MBS na neoprávnenom pobyte. Uvedené osoby pochádzali z Afganistanu, Nepálu, Sýrie, Bangladéša, Indie, Jemenu, Ruska a Ukrajiny.

MÚ MV SR **požiadali v hodnotenom období o udelenie azylu dvaja MBS** – jedna osoba mužského pohlavia vo veku 17 rokov z Bangladéša a jedna osoba ženského pohlavia vo veku 15 rokov z Jemenskej republiky. Všetci zistení MBS sú odovzdávaní podľa zákona č. 131/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do starostlivosti príslušnému zariadeniu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MPSVR SR. Žiadosti o azyl u vyššie uvedených maloletých osôb nie sú právoplatne ukončené. Azylové konanie v súčasnosti bolo prerušené a prebieha tzv. Dublinské konanie o možnosti zlúčenia s rodinnými príslušníkmi v inej krajine EÚ.

7.5. Presadzovanie uplatňovania pracovnoprávných predpisov pri práci detí

Spôsob plnenia: Kontrola dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov, zákazu práce fyzických osôb do skončenia povinnej školskej dochádzky a zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne - každoročne

Zodpovedný gestor: Národný inšpektorát práce / inšpektoráty práce

Indikátor: počet identifikovaných prípadov; správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci výkonov inšpekcie práce v roku 2013 **neboli vykonané celoslovenské úlohy** so zameraním na vybrané ustanovenia v oblasti dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov, zákazu práce fyzických osôb do skončenia povinnej školskej dochádzky a zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania mladistvých. **Poznanky, týkajúce sa tejto problematiky, boli získané prostredníctvom iných výkonov inšpekcie práce** zameraných na ustanovenia Zákonníka práce, ktoré úzko súvisia s pracovnými podmienkami mladistvých zamestnancov ako aj z previerok so zameraním na kontrolu ustanovení Zákonníka práce týkajúcich sa podmienok pracovného prostredia, pracovného času a druhov pracovného pomeru v závislosti od pracovného času a zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Porušenie ustanovenia	Počet zistených prípadov
§ 11 ods. 2	2
§ 41 ods. 3	1
§ 41 ods. 4	1
§ 47 ods. 2	11
§ 91 ods. 1	42
§ 92 ods. 1	60
§ 223 ods. 2	28
§ 224 ods. 3	2
§ 227	7
§ 228	42

Inšpekciou práce bol zistený veľký počet porušení ustanovení § 227 a § 228 a to i **napriek skutočnosti, že legislatíva v tejto oblasti bola sprísnená** a bola posilnená ochrana zamestnancov pracujúcich na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. **Okrem porušení Zákonníka práce bolo v roku 2013 zistené aj porušenie zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne bolo zistených 24 prípadov nelegálneho zamestnávania mladistvých; **a porušenie zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne boli zistené 2 prípady porušenia.

Inšpektoráty práce okrem dozoru nad dodržiavaním pracovnoprávných predpisov zohrávajú nemalú úlohu aj pri **poskytovaní bezplatného poradenstva**, kedy poskytujú odborné rady, informácie s cieľom naplnenia všetkých zákonných požiadaviek pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v záujme, aby tí neboli vystavení zbytočnému riziku, nebol ohrozený ich zdravý vývoj aby bolo zabezpečené pre túto vekovú kategóriu vhodné pracovisko. Získanie bezpečných pracovných návykov mladistvých zamestnancov a mladých ľudí nastupujúcich po ukončení štúdia do pracovného procesu bude na prospech zamestnávateľom i budúcim zamestnancom. Aj napriek ustanoveniam v Zákonníku práce, ktoré jednoznačne upravujú povinnosti zamestnávateľa a ktoré by v konečnom dôsledku mali chrániť mladistvého zamestnanca, tieto sa nedodržiavajú a ich **porušovanie zo strany zamestnávateľa mladiství zamestnanci mnohokrát akceptujú**. Cieľom inšpekcie práce je, aby zamestnávateľia pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov rešpektovali príslušné ustanovenia Zákonníka práce a nariadenia vlády, zakazujúce mladistvým zamestnancom určité druhy prác, ktoré sú pre nich fyzicky neprimerané alebo škodia organizmu sú so zreteľom k anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostiam pre mladistvých neprimerané, nebezpečné alebo škodlivé.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Kontrola dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov a osôb, ktoré nedovršili 15 rokov veku, sú súčasťou všetkých výkonov inšpekcie práce zameraných na dodržiavanie ustanovení zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej Zákonník práce) zamestnávateľom. Súčasťou výkonov inšpekcie práce je aj **kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania mladistvých**. V roku 2014 neboli vykonané celoslovenské úlohy so zameraním na vybrané ustanovenia v oblasti dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov a osôb, ktoré nedovršili 15 rokov veku.

Pri kontrolách inšpekcie práce boli zistené **3 prípady, kedy zamestnávateľ zamestnával fyzické osoby pred dovŕšením 15 rokov veku resp. pred skončením povinnej školskej dochádzky**. Prípady, kedy by zamestnávateľ uzatvoril dohodu o hmotnej zodpovednosti so zamestnancom, ktorý by nedovršil 18 rokov veku, neboli zistené. **V roku 2014 inšpektoráty práce vydali celkom 20 povolení na výkon ľahkých prác na žiadosť zamestnávateľov**. Ľahké práce, ktoré svojím charakterom a rozsahom neohrozujú zdravie, bezpečnosť, ďalší vývoj alebo školskú dochádzku fyzických osôb veku do 15 rokov alebo fyzických osôb starších ako 15 rokov do skončenia povinnej školskej dochádzky, môžu vykonávať len pri účinkovaní alebo spoluúčinkovaní na kultúrnych predstaveniach a umeleckých predstaveniach, športových podujatiach a reklamných činnostiach.

Pri výkonoch inšpekcie práce **neboli zistené porušenia ustanovení § 171 až § 176 Zákonníka práce**, ktoré upravujú pracovné podmienky mladistvých zamestnancov, zákaz práce nadčas, práce v noci a pracovnej

pohotovosti mladistvých a práce zakázané mladistvým zamestnancom. Rovnako **neboli zistené prípady zamestnávania mladistvých zamestnancov prácami a na pracoviskách, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom** nariadením vlády Slovenskej republiky č. 286/2004 Z. z. V predchádzajúcom roku bol zistený 1 prípad porušenia predmetného nariadenia vlády. V roku 2014 inšpekcia práce tiež **nezistila uzatvorenie pracovnej zmluvy s mladistvým bez predchádzajúceho lekárskeho vyšetrenia mladistvého** - § 41 ods. 3 Zákonníka práce a ani bez vyjadrenia zákonného zástupcu mladistvého - § 41 ods. 4 Zákonníka práce.

Inšpektori práce zistili **3 prípady porušenia ustanovenia § 6 ods. 1 písm. m) bod 3 zákona č. 124/2006 Z. z.** o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého zamestnávateľ v záujme zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je povinný vypracovať a podľa potreby aktualizovať vlastný zoznam prác a pracovísk zakázaných mladistvým zamestnancom.

Súčasťou všetkých výkonov inšpekcie práce je aj kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. **V roku 2014** boli zistené aj prípady porušenia zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov, celkovo **bolo zistených 55 prípadov nelegálneho zamestnávania mladistvých.**

Porušenia zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce pri výkone inšpekcie práce - tabuľka

Porušenie ustanovenia zákona č. 311/2001 Z. z.	Počet zistených prípadov 2013	Počet zistených prípadov 2014
§ 11 ods. 2	2	0
§ 41 ods. 3	1	0
§ 41 ods. 4	1	0
§ 47 ods. 2	11	11
§ 91 ods. 1	42	26
§ 92 ods. 1	60	29
§ 223 ods. 2	28	49
§ 224 ods. 3	2	0
§ 227	7	8
§ 228	42	47

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci výkonov inšpekcie práce bolo zo strany inšpektorátov práce kontrolované dodržiavanie zákonných ustanovení pri zamestnávani mladistvých a osôb, ktoré nedovršili 15 rokov veku. Pri každom výkone inšpekcie práce zo strany inšpektorov práce je vykonaná aj kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania mladistvých. Prehľad zistení uvádza nižšie pripojená tabuľka.

Porušenia zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce pri výkone inšpekcie práce - tabuľka

Porušenie ustanovenia zákona č. 311/2001 Z. z.	Počet zistených prípadov 2013	Počet zistených prípadov 2014	Počet zistených prípadov 2015
§ 11 ods. 2	2	0	1
§ 41 ods. 3	1	0	0
§ 41 ods. 4	1	0	0
§ 47 ods. 2	11	11	38
§ 91 ods. 1	42	26	28
§ 92 ods. 1	60	29	47
§ 223 ods. 2	28	49	73
§ 224 ods. 3	2	0	0
§ 227	7	8	13
§ 228	42	47	51

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V rámci výkonov inšpekcie práce bolo zo strany inšpektorátov práce kontrolované dodržiavanie zákonných ustanovení pri zamestnávaní mladistvých a fyzických osôb, ktoré nedovŕšili 15 rokov veku. Pri každom výkone inšpekcie práce zo strany inšpektorov práce bola vykonaná aj kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania mladistvých.

Vykonanými kontrolami bolo v roku 2016 zistených 18 prípadov nelegálneho zamestnávania mladistvých bez založeného pracovnoprávneho vzťahu a 24 prípadov nelegálneho zamestnávania mladistvých, ktorých zamestnávateľ si nesplnil povinnosť prihlásiť tieto osoby riadne a včas do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia. **Z celkového počtu 42 nelegálne zamestnávaných mladistvých (osoby do 18 rokov veku) v roku 2016 nebola žiadna osoba dieťaťom do 15 rokov veku alebo fyzickou osobou, ktorá neskončila povinnú školskú dochádzku.** Inšpektoráty práce nevydali v roku 2016 žiaden zákaz práce fyzickej osoby mladšej ako 18 rokov veku, ktorá neskončila povinnú školskú dochádzku.

Porušenia zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce pri výkone inšpekcie práce - tabuľka

Porušenie ustanovenia zákona č. 311/2001 Z. z.	Počet zistených prípadov 2013	Počet zistených prípadov 2014	Počet zistených prípadov 2015	Počet zistených prípadov 2016
§ 11 ods. 2	2	0	1	1
§ 41 ods. 3	1	0	0	0
§ 41 ods. 4	1	0	0	0
§ 47 ods. 2	11	11	38	26
§ 91 ods. 1	42	26	28	22
§ 92 ods. 1	60	29	47	46
§ 223 ods. 2	28	49	73	73
§ 224 ods. 3	2	0	0	0
§ 227	7	8	13	15
§ 228	42	47	51	54

7.6. Precizovať právnu úpravu týkajúcu sa odškodňovania osôb poškodených násilnými trestnými činmi (vrátane detí) z právno-teoretického hľadiska a v súlade s požiadavkami aplikačnej praxe

Spôsob plnenia: Upraviť definíciu pojmu „ujma na zdraví“ s cieľom eliminovať interpretačné nedostatky; zosúladiť ustanovenie § 4, pojednávajúce o oprávnených osobách, so súvisiacimi ustanoveniami zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov; explicitne ustanoviť, že osoby poškodené trestnými činmi znásilnenia, sexuálneho násillia a sexuálneho zneužívania majú nárok na vyplatenie odškodnenia fyzickej ujmy na zdraví, ak bola takýmto trestným činom spôsobená, a súčasne nárok na vyplatenie psychickej ujmy na zdraví. Z dôvodu nejednoznačného výkladu novelizovať ustanovenia zákona týkajúce sa výpočtu odškodnenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MS SR

Indikátor: legislatívna úprava v zákone č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Zákomom č. 146/2013 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bola s účinnosťou od 1. júla 2013 precizovaná právna úprava týkajúca sa odškodňovania osôb poškodených násilnými trestnými činmi. **Upravila sa nasledovná definícia ujmy na zdraví:** „ujmou na zdraví ublíženie na zdraví, ťažká ujma na zdraví alebo smrť spôsobené trestným činom spáchaným inou osobou, a morálna škoda spôsobená trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania spáchaným inou osobou,“. **Výslovne sa ustanovilo, že osoby poškodené trestnými činmi znásilnenia, sexuálneho násillia a sexuálneho zneužívania majú na jednej strane nárok na vyplatenie odškodnenia fyzickej ujmy na zdraví, ak bola takýmto trestným činom spôsobená, no na strane druhej majú nárok aj na vyplatenie**

odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu (psychická trauma, stres, úzkosť, frustrácia). V § 5 ods. 1 sa ustanovilo: „Poškodený trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania má nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy.“ V spojení so samotným konaním o poskytnutí odškodnenia sa vyžaduje, aby pre všetky prípady platila rovnako dlhá lehota na podanie žiadosti, ktorá by, okrem iného, plynula od okamihu nadobudnutia právoplatnosti toho ktorého rozhodnutia, čo sa považuje za vznik samotného nároku.

*7.7. Ratifikácia Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním

Spôsob plnenia: Predloženie návrhu na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním Slovenskou republikou na rokovanie vlády Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spoluzodpovední gestori: MV SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, GP SR

Indikátor: ratifikácia Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Plnenie tejto úlohy bolo viazané na plnenie úlohy C.1 vyplývajúcej z uznesenia vlády SR č. 427 z 10. júna 2009, t. j. prijatie potrebných legislatívnych opatrení zabezpečujúcich vykonávanie Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25.10.2007. **Závazky vyplývajúcej z tohto Dohovoru boli do právneho poriadku implementované zákonom č. 204/2013 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2013.** Plnenie tejto úlohy bolo možné začať až po tomto dátume. V rámci plnenia tejto úlohy bolo nutné na základe vykonanej právnej analýzy v súčinnosti s Generálnou prokuratúrou SR a Ministerstvom vnútra SR formulovať výhrady, resp. vyhlásenia SR k predmetnému Dohovoru. Medzirezortné pripomienkové konanie k „Návrhu na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym zneužívaním z 25. októbra 2007 Slovenskou republikou“ bolo ukončené dňa 17. októbra 2013. V rámci vyhodnotenia medzirezortného pripomienkového konania je potrebné uskutočniť rozporové konania k zásadným pripomienkam. Ďalší postup plnenia predmetnej úlohy bude závisieť od výsledku týchto rozporových konaní, ktoré sa aktuálne pripravujú.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Po vykonaní právnej analýzy Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25. 10 2007, formulovaní výhrad, ktorých uplatnenie bude navrhované pri jeho ratifikácii Slovenskou republikou a po prijatí zákona č. 204/2013 Z. z., ktorým boli implementované záväzky vyplývajúce z tohto dohovoru pre Slovenskú republiku, Ministerstvo spravodlivosti SR predložilo do medzirezortného pripomienkového konania materiál na rokovanie vlády SR s návrhom na schválenie ratifikácie tohto dohovoru Slovenskou republikou. V rámci vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového konania sa dňa 31. januára 2014 uskutočnilo na ministerstve spravodlivosti rozporové konanie k zásadným pripomienkam Generálnej prokuratúry SR, v rámci ktorého generálna prokuratúra upustila od svojich zásadných pripomienok a tieto pripomienky zmenila na pripomienky všeobecného charakteru. Dňa 31. marca 2014 uskutočnilo Ministerstvo spravodlivosti SR rozporové konanie k hromadnej pripomienke verejnosti. Zástupcovia verejnosti stiahli bod 2. hromadnej pripomienky, avšak zotrvali na bode 1. hromadnej pripomienky. Z tohto dôvodu bolo potrebné uskutočniť dňa 5. mája 2014 ďalšie rozporové konanie k bodu 2. hromadnej pripomienky verejnosti na úrovni ministra spravodlivosti. Táto časť pripomienky nebola akceptovaná a preto **bude návrh na ratifikáciu dohovoru predložený na rokovanie vlády s rozporom.**

V rámci pripomienkového konania bola riešená tiež otázka orgánu, ktorý bude zabezpečovať koordináciu na celoštátnej, resp. miestnej úrovni medzi rôznymi inštitúciami zodpovednými za ochranu, prevenciu a boj proti sexuálnemu vykorisťovaniu a sexuálnemu zneužívaniu detí, predovšetkým v oblasti vzdelávania, zdravotníctva, sociálnych služieb a orgánov presadzovania práva a justičných orgánov. Po konzultovaní a súhlase Ministerstva práce a sociálnych vecí SR týmto orgánom by malo byť **Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch.** Materiál „Návrh na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25. októbra 2007 Slovenskou republikou“ sa aktuálne plánuje predložiť na rokovanie Legislatívnej rady vlády SR.

Odpočet plnenia za rok 2015 – splnená:

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 339 z 1. júla 2015 vyjadrila **súhlas s ratifikáciou dohovoru**. Následne dňa 29. septembra 2015 Národná rada SR na svojej schôdzi hlasovaním vyjadrila súhlas s dohovorom a rozhodla, že ide o medzinárodnú zmluvu podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, ktorá **má prednosť pred zákonmi**.

Aktualizácia za rok 2016:

Dňa 1. marca 2016 bola u generálneho tajomníka Rady Európy **uložená ratifikačná listina** k Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (tzv. Lanzarotský dohovor), ktorý **dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť pre Slovenskú republiku**, čím sa ako zmluvná strana dohovoru prihlásila k hodnotám a záväzkom tohto dokumentu posilňujúceho ochranu detí pred uvedenými formami násillia.

*7.8. Preventívne opatrenia a podpora informovanosti k problematike obchodovania s ľuďmi

Spôsob plnenia: Zber dát, ich spracovanie a vytváranie štatistických informácií a analýz k problematike obchodovania s ľuďmi, informovanosť verejnosti a vykonávanie príslušných preventívnych opatrení

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: *Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR*

Indikátor: analýzy a štatistiky Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV sa aj v roku 2013 venovalo zberu a spracovaniu dát v problematike obchodovania s ľuďmi ako aj preventívnej činnosti a informovaniu širokej verejnosti o danej tematike. V spolupráci s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave pripravilo **krátky prehľad problematiky žobrania a núteného žobrania ako jednej z foriem obchodovania s ľuďmi**, ktorá bola do definície trestného činu Obchodovania s ľuďmi (§ 179 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov) doplnená na základe prípadov aplikačnej praxe. Materiál obsahuje prehľad o situácii v predmetnej oblasti v štátoch, v ktorých má Slovenská republika vyslaných styčných dôstojníkov a zároveň predstavuje aj stručný prehľad o situácii na Slovensku na základe podkladov poskytnutých z vybraných miest a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny boli oslovené v súvislosti s **mapovaním žobrania detí, teda osôb mladších ako 18 rokov**.

V roku 2013 začala **kampaň zameraná na prevenciu obchodovania s ľuďmi, ako aj distribúcia nových letákov ohľadom odškodnenia obetí obchodovania s ľuďmi**. Jednotlivé letáky sú pripravené v slovenskom, anglickom aj rómskom jazyku. Kampaň je zameraná na posilnenie preventívnych aktivít za účelom zvýšenia povedomia príslušníkov rómskych komunit o rizikách spojených s prácou v zahraničí, ako i zástupcov vybraných odborných štátnych i neštátnych subjektov o účinnej prevencii v rómskych komunitách, a to posilnením aktivít v oblasti propagačných kampaní, tréningových aktivít, workshopov a medzinárodnej konferencie a rozšírením referenčného mechanizmu širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi nielen za účelom nútenej práce.

V rámci **projektu podporeného EK s názvom Posilnenie spoločných opatrení na prevenciu nútenej práce v rómskych komunitách a vytvorenie národného referenčného rámca**, sa pracovalo na filme a iných propagačných materiáloch, ktoré budú distribuované nielen v rámci SR ale aj do Veľkej Británie, ktorá je najčastejšou cieľovou krajinou obetí obchodovania s ľuďmi. Taktiež sa pracuje na **príručke pre zamestnávateľov v rôznych odvetviach** s cieľom zvýšenia informovanosti zamestnávateľov o problematike obchodovania s ľuďmi. Súčasťou projektu bol aj **výskum uskutočnený v mesiacoch máj až august 2013** a hlavným cieľom výskumu bolo zmapovať fenomén obchodovania s ľuďmi a jeho príčiny **so zameraním sa na príslušníkov vylúčených rómskych lokalít** na Slovensku a v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska.

V rámci terénneho výskumu boli za účelom prevencie obchodovania s ľuďmi distribuované informačné materiály zamerané na prevenciu obchodovania s ľuďmi. V rámci **projektu v spolupráci s Rómskym mediálnym centrom MECEM** bol pripravený film (vysielanie 27. 6. 2013 na Dvojke).

V dňoch 26. a 27. marca 2013 zorganizoval odbor prevencie kriminality KMV v Bratislave **medzinárodnú konferenciu, ktorej cieľom bola výmena skúseností a informácií pri harmonizovanom zbere údajov v praxi v oblasti týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi**. Na konferencii rokovali zástupcovia SR so zástupcami Európskej komisie, Medzinárodného centra pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), s predstaviteľmi Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) i s hosťami z 20 krajín Európy a USA.

MV SR prostredníctvom Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v rámci **kampane Viete, čo teraz robí vaše dieťa?** realizovalo putovnú výstavu s rovnomenným názvom po sieti nákupných centier spoločnosti Tesco Stores a.s. Spolupráca medzi MV SR a spoločnosťou Tesco Stores a.s. sa začala v už roku 2012 a výstava vybraných prác študentov Stredných škôl úžitkového výtvarníctva z Košíc, Ružomberka a Bratislavy putovala takmer rok Slovenskom. V rámci plnenia úlohy č.2.1.b)1 Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014 „Uskutočniť kampaň s celonárodnou pôsobnosťou zameranú na širokú verejnosť (televízny šot, internet, printové médiá, billboardy, rozhovory v rozhlas)“ - prebiehala v období od 28. októbra 2013 do 24. novembra 2013 na webovom sídle Azet.sk, kampaň zameraná na zvýšenie povedomia širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi nielen za účelom nútenej práce. **Kampaň „Obchodovanie s ľuďmi“** bola prevedená pomocou internetových bannerov 300x300 vo formáte square s počtom 10 miliónov zobrazení s prepojením na TV spot v dĺžke trvania 30 sekúnd.

Vo vzťahu k **informovanosti zahraničných obetí obchodovania s ľuďmi** sú vo všetkých azylových zariadeniach a na útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov umiestnené a verejne prístupné **brožúrky so súborom otázok v 15 jazykových mutáciách, zamerané na samoidentifikáciu obetí** obchodovania s ľuďmi a poskytujúce základnú informáciu o možnosti pomoci v rámci **Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi**. Azylové zariadenia pravidelne navštevujú zamestnanci Slovenskej katolíckej charity, ktorí uskutočňujú preventívno-informačné školenia pre cudzincov, v rámci ktorých dostávajú cudzinci komplexné informácie o svojich právach, ako aj o Programe podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

V súlade s plnením úlohy č. 2. 2. Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014, bol vytvorený **harmonogram realizácie školení** zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním na jeho identifikáciu v roku 2013. V priebehu roka 2013 boli vykonané školenia v stredisku MV SR - Smrekovec Donovaly, ako aj v zariadení migračného úradu v Humennom, so zameraním na cieľové skupiny pracovníkov centier voľného času, zástupcov rímskokatolíckej cirkvi, pastoračných centier, Slovenskej katolíckej charity, IOM, zástupcov obcí, mestských úradov/polície, terénnych sociálnych pracovníkov, príslušníkov Policajného zboru zaradených na národnej jednotke boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ, migračného úradu a vybraných zamestnancov zdravotníctva. V rámci školení bola lektorská činnosť zabezpečená prostredníctvom pracovníkov Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v spolupráci s pracovníkmi Medzinárodnej organizácie pre migráciu (ďalej len „IOM“). Celkom bolo vyškolených 176 osôb.

V rámci **predvýjazdovej prípravy konzulov** v spolupráci s IOM a MZVEZ SR Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v máji 2013 vyškolovalo k problematike obchodovania s ľuďmi celkom 13 osôb.

Pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV preškolili k problematike obchodovania s ľuďmi 150 **referentov špecialistov pre prácu s rómskymi komunitami** a počas mesiaca máj 2013 aj 41 **príslušníkov Policajného zboru zaradených v personálnej databáze policajtov určených na pôsobenie v medzinárodných misiách**. Počas roka 2013 boli realizované aktivity za účelom zvýšenia povedomia, ako aj odbornosti v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorých sa zúčastnilo **celkom 380 osôb z rôznych oblastí profesionálneho pôsobenia**, ktoré sa môžu v rámci výkonu svojich činností stretnúť s potenciálnou obeťou obchodovania s ľuďmi.

V rámci **informovanosti širokej verejnosti v oblasti prevencie proti obchodovaniu s ľuďmi** sa pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV aktívne zúčastnili Konferencie „Obchodovanie s ľuďmi- prevencia, výskum, prax“ organizovanú združením STORM v spolupráci

s Katedrou sociálnej práce a sociálnych vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre 23. októbra 2013 v priestoroch Krajského osvetového strediska v Nitre. Konferencia bola určená pre študentov tejto katedry. V rámci školiacich aktivít pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV usporiadali v decembri 2013 prednášku pre študentov Obchodnej akadémie v Bratislave.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

IC MV SR sa aj v roku 2014 venovalo zberu a spracovaniu dát v problematike obchodovania s ľuďmi ako aj preventívnej činnosti a informovaniu širokej verejnosti o danej tematike.

V roku 2014 pokračovala **kampaň zameraná na prevenciu obchodovania s a ľuďmi, ako aj distribúcia nových letákov ohľadom odškodnenia obetí obchodovania s ľuďmi**. Jednotlivé letáky sú pripravené v slovenskom, anglickom aj rómskom jazyku. Kampaň je zameraná na posilnenie preventívnych aktivít za účelom zvýšenia povedomia príslušníkov rómskych komúní o rizikách spojených s prácou v zahraničí, ako i zástupcov vybraných odborných štátnych i neštátnych subjektov o účinnej prevencii v rómskych komunitách, a to posilnením aktivít v oblasti propagačných kampaní, tréningových aktivít, workshopov a medzinárodnej konferencie a rozšírením referenčného mechanizmu širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi nielen za účelom nútenej práce.

V súlade s plnením úlohy č. 2. 2. Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014, ktorý bol prijatý uznesením vlády Slovenskej republiky č. 96/2011, bol vytvorený **harmonogram realizácie školení** zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním na jeho identifikáciu v roku 2014.

V priebehu roka 2014 boli vykonané školenia v stredisku Ministerstva vnútra Slovenskej republiky - Smrekovec Donovaly, ako aj v zariadení Signál Piešťany, v súlade s určeným harmonogramom, so zameraním na cieľové skupiny pracovníkov centier voľného času, zástupcov rímskokatolíckej cirkvi, pastoračných centier, Slovenskej katolíckej charity, Informačných centier mladých (ICM), zástupcov obcí, mestských úradov/polície, terénnych sociálnych pracovníkov, príslušníkov Policajného zboru zaradených na prácu s rómskymi komunitami ako aj Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii.

IC MV SR sa angažuje aj v preventívnych aktivitách zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi formou **prednášok študentom stredných škôl**. Pracovníci IC MV SR preškolili v mesiaci január 2014 viac ako 50 študentov absolventského ročníka Obchodnej akadémie na Nevädzovej ul. č. 3 v Bratislave k základným poznatkom o obchodovaní s ľuďmi, inštitucionálnemu zabezpečeniu boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike, identifikácii obetí a zabezpečeniu programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, keďže **práve mladí ľudia končiaci strednú školu sú cieľovou skupinou, ktorá má záujem vycestovať do zahraničia za prácou**. Študentom bol okrem odborného výkladu prezentovaný aj **dokumentárny film** zachytávajúci svedecké výpovede obetí obchodovania s ľuďmi a každému poskytnutá brožúrka **„Bez informácií sa stávaš otrokom“** s užitočnými informáciami o obchodovaní s ľuďmi, programe podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a kontaktnými údajmi na linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi **„0800 800 818“** a mimovládnych organizácií a veľvyslanectiev SR v zahraničí.

V rámci projektu **"Posilnenie spoločných opatrení v prevencii nútenej práce príslušníkov rómskych komúní a rozvoj referenčného mechanizmu"**, IC v spolupráci s odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR, realizovalo školenia v stredisku MV SR - Smrekovec Donovaly, ako aj v stredisku Signál Piešťany. V priebehu roka bolo vyškolených už vyše 300 ľudí z rôznych cieľových skupín. Školenia prebiehali od **februára do júna 2014** a cieľom bolo orientovať sa na subjekty pracujúce s rómskymi komunitami. Účelom bolo **prehliť poznatky** v rámci problematiky obchodovania s ľuďmi a **rozvíjať referenčný mechanizmus** tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátna pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi. Práve z tohto dôvodu boli medzi účastníkmi **referenti špecialisti pre prácu s rómskymi komunitami, terénni sociálni pracovníci, zamestnanci úradov práce sociálnych vecí a rodiny a inšpektorátov práce a mimovládne organizácie**. Pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky ako aj pracovníci odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR poskytli účastníkom školení rozšírené poznatky v oblasti obchodovania s ľuďmi, rovnako ako aj možnosť zapojenia sa do referenčného mechanizmu tak, aby sa obetiam obchodovania s ľuďmi poskytla adekvátna pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie tohto trestného činu. Vzhľadom k aktuálnosti tejto témy

sa v **júni 2014** školenia zúčastnili aj **regionálni pracovníci Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity**.

V spolupráci s MO SR sa problematika obchodovania s ľuďmi zaradila do pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl vysielaných na misie do zahraničia. Pilotné školenia prebehli v mesiacoch september a október 2014 a takisto december 2014. Pracovníci IC MV SR *ad hoc* prednášajú na školách ako aj pre chovancov detských domov, ktorí tvoria rizikóvu skupinu s ohľadom na obchodovanie s ľuďmi. V záujme informovania verejnosti sa zúčastňujú stretnutí v najrôznejších formátoch (konferencia, workshop, panelová diskusia a okrúhly stôl, raňajky s novinármi).

V dňoch 16. a 18. septembra 2014 pracovníci IC MV SR a odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR v rámci podpory operácie Archimedes na území Slovenskej republiky v prioritnej oblasti „Obchodovanie s ľuďmi“ vykonali v odletovej hale na bratislavskom letisku **preventívnu akciu** zameranú na zvyšovanie povedomia v oblasti obchodovania s ľuďmi. Cieľovou skupinou boli najmä cestujúci do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Írskej republiky, keďže tieto krajiny sú často cieľovou destináciou slovenských občanov, ktorí sa stávajú obeťami trestného činu obchodovania s ľuďmi. Pracovníci **aktívne oslovovali cestujúcich** prichádzajúcich k bezpečnostnej kontrole na letisku a informovali ich o rizikách spojených s cestovaním do zahraničia v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi. Za týmto účelom bol pripravený v priestoroch odletovej haly **informačný stánok** pod záštitou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky s propagačnými a informatívnymi materiálmi so zameraním na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Cestujúcim bol poskytnutý informatívny materiál „*Bez informácií sa stávaš otrokom*“ s informáciami o obchodovaní s ľuďmi, užitočnými informáciami pred vycestovaním, kontaktmi na pomáhajúce organizácie a veľvyslanectvá SR v cieľových krajinách a telefónnym číslom na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi **0800 800 818**. Ďalej boli **rozdávané náramky, šnúrky a kľúčenky s číslom na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818**. Dôležitou informáciou pre cestujúcich bola dostupnosť tejto národnej linky nielen z územia Slovenskej republiky, ale aj zo zahraničia.

Na dvojdnovej konferencii *Posilnenie spoločných opatrení v prevencii nútenej práce príslušníkov rómskych komunit a rozvoj referenčného mechanizmu*, ktorá sa konala v Bratislave v dňoch 16. - 17. 10. 2014, sa okrem iných zúčastnili aj zástupcovia zo Spojeného kráľovstva Veľkej Británie, ktorá patrí medzi najčastejšiu cieľovú krajinu, kde sú občania SR vykorisťovaní. Počas dvoch dní, vystúpilo 10 odborníkov zo Slovenska, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Lotyšska, Belgicka a Maďarska, v rámci 4 oblastí: podpora, odhaľovanie, prevencia a partnerstvo. Účastníci sa zhodli na tom, že bez efektívneho zdieľania informácií nie len na národnej, ale predovšetkým na medzinárodnej úrovni môžeme len ťažko bojovať proti sofistikovaným metódam páchatel'ov tohto trestného činu. Tiež okrem iného vyzdvihli potrebu neustále posilňovať informovanosť verejnosti o problematike a hrozbách obchodovania s ľuďmi, ako aj motiváciu obetí k spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní.

MV SR finančne podporilo aj **filmový festival Spolu proti obchodovaniu s ľuďmi**, ktorý realizovala Slovenská katolícka charita v spolupráci s partnermi. Cieľom festivalu bolo priblížiť problematiku jedného z najsikrejších zločinov súčasnosti. Festival ponúkol kolekciu rôznorodých snímok slovenskej i zahraničnej produkcie spolu so sprievodným programom a panelovou diskusiou.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

IC MV SR sa aj v roku 2015 venovalo zberu a spracovaniu dát (podrobnejšie pozri plnenie čiastkového cieľa 2.7) v problematike obchodovania s ľuďmi ako aj preventívnej činnosti a informovaniu širokej verejnosti o danej tematike. V roku 2015 pokračovalo rozširovanie okruhu zainteresovaných a informovanie o potrebe prevencie obchodovania s ľuďmi, ako aj distribúcia nových **letákov ohľadom obchodovania s ľuďmi**.

V roku 2015 bol prijatý **Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018**¹⁷⁴, ktorý bol schválený **uznesením vlády Slovenskej republiky č. 52 zo 4. februára 2015**. Cieľom Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 - 2018 je zabezpečiť komplexný a účinný boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý podporuje rozvoj koordinovanej činnosti všetkých zainteresovaných subjektov v rámci znižovania rizík a predchádzania páchaniu trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj pri vytváraní podmienok pre **poskytovanie podpory a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi** a zabezpečenia ochrany ich ľudských práv,

¹⁷⁴

<http://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

slobôd a dôstojnosti so zohľadnením rodových aspektov. V rámci realizácie sa javí ako nevyhnutné zachovávať princíp aktívnej účasti vlády, úzkej spolupráce s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti činnými v tejto oblasti, rešpektovania ľudských práv a medzirezortnej spolupráce.

Súčasťou Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018 je Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018 s uvedenými konkrétnymi cieľmi, aktivitami, rozvrhnutým časovým harmonogramom a špecifikovanými zodpovednými subjektmi. V rámci Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018 bol vytvorený **harmonogram realizácie školení** zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním na jeho identifikáciu v roku 2015. Podrobnejšie k školeniam realizovaným v priebehu roka 2015 pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 2.12..

Pracovníci IC MV SR *ad hoc* prednášajú na školách ako aj pre chovancov detských domov, ktorí tvoria rizikóvu skupinu s ohľadom na obchodovanie s ľuďmi. V záujme informovania verejnosti sa zúčastňujú stretnutí v najrôznejších formátoch (konferencia, workshop, panelová diskusia a okrúhly stôl, raňajky s novinármi). IC MV SR sa angažuje aj v preventívnych aktivitách zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi formou **prednášok študentom stredných škôl** k základným poznatkom o obchodovaní s ľuďmi, inštitucionálnemu zabezpečeniu boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike, identifikácii obetí a zabezpečeniu programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, keďže **práve mladí ľudia končiaci strednú školu sú cieľovou skupinou, ktorá má záujem vycestovať do zahraničia za prácou**. Študentom bol okrem odborného výkladu prezentovaný aj **dokumentárny film** zachytávajúci svedecké výpovede obetí obchodovania s ľuďmi a každému poskytnutá brožúrka „Bez informácií sa stávaš otrokom“ s užitočnými informáciami o obchodovaní s ľuďmi, programe podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a kontaktnými údajmi na linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi „0800 800 818“ a mimovládnych organizácií a veľvyslanectiev SR v zahraničí.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi MV SR spustilo v roku 2016 v Košiciach **Maratón boja proti obchodovaniu s ľuďmi**. Touto zážitkovou konferenciou chce najmä mladých ľudí upozorniť na nebezpečenstvo jednotlivých foriem obchodovania s ľuďmi. V rámci zahájenia maratónu boli poskytnuté informácie približne 400 mladým ľuďom zo stredných škôl v šiestich kolách, interaktívnou podobou, formou živých sôch, pesničkou od speváčky Gitany, ale aj premietaním filmov o problematike obchodovania s ľuďmi. MV SR taktiež svojou aktívnou účasťou podporilo **filmový festival v Banskej Bystrici zameraný na tematiku novodobých otrokov** organizovaný Slovenskou katolíckou charitou pre študentov stredných škôl, a deti z detských domovov, súčasťou ktorého boli aj interaktívne besedy a workshopy.

Zástupcovia MV SR počas dvojdňového **pracovného veľtrhu JobExpo 2016** prednášali širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi najmä v súvislosti s prácou v zahraničí a pripravili výstavu zameranú na prevenciu v oblasti extrémizmu, rasizmu a ostatných foriem intolerancie.

MV SR informuje mladých ľudí počas svojich preventívnych aktivít aj o možnosti využitia **mobilnej aplikácie Safe Travel & Work Abroad**¹⁷⁵ upozorňujúcej na riziká obchodovania s ľuďmi, ktorú vytvorila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM). Okrem súhrnu užitočných informácií táto aplikácia umožňuje vyskúšať si interaktívnou formou modelové prípady, v ktorých sa záujemca o prácu v zahraničí môže dostať do nebezpečenstva. Používateľ si môže vybrať jednu z viacerých postáv a prostredníctvom hry a výberu odpovedí si prejsť jednotlivé situácie, v ktorých hrozí, že sa môže vystaviť riziku obchodovania s ľuďmi. Súčasťou aplikácie je súhrn základných informácií o tom, na čo si dať pozor pri výbere práce v zahraničí, ako možno odhaliť nedôveryhodnosť ponúk. Používateľ dostane informácie i o tom, ako sa pripraviť na cestu do zahraničia, získa prístup k dôležitým kontaktom, ktoré mu pomôžu v prípade, že sa dostane do problémovej situácie.

IC MV SR v rámci svojich kompetencií aj v roku 2016 pokračovalo v zvyšovaní informovanosti o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc. Jednotlivé prednášky boli zamerané na identifikáciu

¹⁷⁵ Aplikácia je voľne dostupná na stiahnutie pre mobilné telefóny s operačným systémom Android a iOS a na webovej stránke www.safe.iom.sk v slovenskej, českej, poľskej, maďarskej a anglickej jazykovej verzii.

potenciálnych rizík hlavne v súvislosti s cestovaním za prácou alebo brigádou. V rámci pripomenutia si **Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi**, boli prednášky prezentované pre študentov (cca 600) na viacerých školách Bratislavského kraja, ako aj Banskobystrického kraja, Košického a Prešovského kraja. MV SR zabezpečuje prevádzku **Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818**, prostredníctvom ktorej o problematike obchodovania s ľuďmi môže bezplatne získať informáciu široká verejnosť. Zároveň táto linka slúži aj ako nástroj konzultácie s potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi, resp. ich blízkymi a príbuznými. V rámci zvýšenia povedomia o existencii Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky spustilo **billboardovú kampaň** po celom území Slovenskej republiky, ktorá trvala od 01. októbra 2016 do 30. novembra 2016 vo všetkých krajských a vybraných okresných mestách.

V rámci prednášok vykonaných IC MV SR bolo cca 600 osôb (okrem iných pracovníci občianskeho združenia Slniečko Nitra, preventisti Prešovského kraja, študenti ubytovaní v školskom zariadení na Považskej ulici v Košiciach, žiaci ZŠ, študenti G, SOŠ a ďalší) v jednoduchej reči informovaných o probléme obchodovania s ľuďmi a boli distribuované viaceré propagačné materiály s možnosťami pomoci a preventívnych rád.

*7.9. Funkčná identifikácia detských obetí obchodovania s ľuďmi

Spôsob plnenia: Odhaľovať a identifikovať detské obete obchodovania s ľuďmi a maloletých cudzincov ako obete obchodovania s ľuďmi na základe špecifického postupu, ktorý je potrebné uplatňovať v prípade detských obetí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestor: *národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ*

Spolupracujúce subjekty: MVO

Indikátor: štatistika MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV vydalo v decembri 2011 „*Metodickú pomôcku zameranú na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifický postup v prípade obetí obchodovania s ľuďmi cudzincov, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi*“ (vypracovaná v zmysle plnenia úloh Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011–2014). Všetky dotknuté zložky Policajného zboru boli oboznámené o existencii tejto publikácie a o jej zverejnení na intranetovej stránke MV SR (<http://infoweb.minv.sk/>) a zároveň im bola **uložená úloha oboznámiť všetkých príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na jednotlivých útvaroch s jej obsahom a tiež úloha zabezpečiť jej aplikáciu v praxi**. Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV ako spracovateľ publikácie **priebežne monitoruje dodržiavanie postupu a zároveň zabezpečuje distribúciu metodickej pomôcky** aj v rámci školení realizovaných k problematike obchodovania s ľuďmi.

Pri vyšetrowaní trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona **postupujú policajné orgány v zmysle príručky najlepšej praxe pre vyšetrovateľov „Obchodovanie s ľuďmi“**, ktorú vypracovala a aktualizuje pracovná skupina INTERPOLU pre obchodovanie s ľuďmi. Príručka je pre vyšetrovateľov policajného zboru dostupná na intranetovej stránke MV SR (<http://infoweb.minv.sk/>). **Časť príručky je zameraná na detské obete a detské obete – svedkov**, kde je spracovaná problematika identifikácie detských obetí obchodovania s ľuďmi, sú tu navrhnuté odporúčané postupy pri zaobchádzaní s deťmi pri ich vypočúvaní v prípadoch, že súhlasia s poskytnutím svedectva, pri zabezpečení ich bezpečnosti. Vyšetrowanie trestného činu obchodovania s ľuďmi uskutočňujú v rámci Policajného zboru vyšetrowatelia **špeciálne vyškolení** na uvedenú problematiku školiteľmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV, IOM a ďalšími subjektmi, podieľajúcimi sa pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. **V roku 2013 bolo v dvoch prípadoch začaté trestné stíhanie pre spáchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi** podľa § 179 Trestného zákona, kde poškodenými boli dve maloleté osoby. V obidvoch prípadoch trestné stíhanie pokračuje.

Odbor hraničnej polície ÚHCP P PZ venuje pri plnení úloh súvisiacich s kontrolou vonkajšej hranice a kontrolou cudzineckého režimu na území slovenskej republiky **osobitnú pozornosť MBS a rodinám s deťmi**. Pri riešení ich

neoprávneného vstupu a pobytu na území Slovenskej republiky úzko spolupracuje s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V súvislosti s dvomi prípadmi obchodovania s ľuďmi z roku 2013, kde boli obeťami dve maloleté osoby uvádzame, že **v oboch prípadoch bolo v roku 2014 vznesené obvinenie voči trom páchatelom**. V oboch prípadoch trestné stíhanie pokračuje.

V roku 2014 bolo vyšetrovateľmi Policajného zboru v troch prípadoch začaté trestné stíhanie pre trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona, kde poškodenými osobami boli aj maloleté osoby. Maloletých poškodených je celkovo 9 vo veku 14 – 17 rokov. V dvoch z uvedených prípadov je stíhaných celkovo 5 osôb, z toho jeden cudzinec. V jednom prípade je páchatel doposiaľ neznámy. Všetky poškodené maloleté osoby sú obeťami obchodovania s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania. Trestné stíhanie vo všetkých prípadoch pokračuje.

IC MV SR v spolupráci s odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR v rámci projektu "Posilnenie spoločných opatrení v prevencii nútenej práce príslušníkov rómskych komunit a rozvoj referenčného mechanizmu" zameriavalo v rámci školení na používanie „*Metodickej pomôcky zameranej na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obeťami obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obeť obchodovania s ľuďmi cudzincov, ako aj v prípade maloletých obeť obchodovania s ľuďmi*“ (vypracovaná v zmysle plnenia úloh Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011–2014 v roku 2011). IC MV SR ako spracovávateľ publikácie priebežne monitoruje dodržiavanie postupu a zároveň zabezpečuje distribúciu metodickej pomôcky.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

IC MV SR uskutočnilo v rámci rozvoja referenčného mechanizmu školenia. Pracovníci IC MV SR poskytli účastníkom školení rozšírené poznatky v oblasti obchodovania s ľuďmi, rovnako ako aj možnosť zapojenia sa do referenčného mechanizmu. IC MV SR sa v rámci školení aj v roku 2015 zameriavalo na používanie „*Metodickej pomôcky zameranej na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obeťami obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obeť obchodovania s ľuďmi cudzincov, ako aj v prípade maloletých obeť obchodovania s ľuďmi*“. Z tohto dôvodu boli medzi účastníkmi terénni sociálni pracovníci, mimovládne organizácie, pracovníci detských domovov, MÚ MV SR, príslušníci Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ, príslušníci mestských a obecných polícií. IC MV SR ako spracovávateľ publikácie priebežne monitoruje dodržiavanie postupu a zároveň zabezpečuje distribúciu. Návrh **aktualizovanej Metodickej pomôcky** k postupu poskytovania pomoci obeťami obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním sa na deti cudzincov je v súčasnosti na pripomienkovom konaní v Expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. V zmysle úlohy 1.1 b) Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018 má byť táto príručka aktualizovaná v termíne do 30. júna 2016.

V jednom z prípadov, v ktorom bolo v roku 2013 začaté trestné stíhanie pre trestný čin obchodovania s ľuďmi, kde ako obeť vystupovalo 15-ročné dieťa a v roku 2014 bolo páchatelom vznesené obvinenie, bol následne v roku 2014 vyšetrovateľom podaný na príslušnú prokuratúru návrh na podanie obžaloby. Okresný súd v Leviciach uložil páchatelom trest odňatia slobody v trvaní troch rokov podmienene s probačným dohľadom 3 roky. V druhom z prípadov, v ktorom bolo v roku 2013 začaté trestné stíhanie pre trestný čin obchodovania s ľuďmi, kde jednou z obeť bolo 16-ročné dieťa, bolo v roku 2014 vznesené obvinenie páchatelovi predmetného skutku a v roku 2015 bol vyšetrovateľom podaný na príslušnú prokuratúru návrh na konanie o dohode o vine a treste. Páchatel bol v roku 2016 odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní troch rokov podmienene s probačným dohľadom 3 roky a zákazu priblíženia sa k poškodenej na vzdialenosť menšiu ako 5 metrov.

V roku 2014 bolo vyšetrovateľmi PZ začaté trestné stíhanie pre trestný čin obchodovania s ľuďmi, **kde poškodenými osobami boli aj deti v troch prípadoch**. V prvom z prípadov, kde bolo ešte v roku 2014 vznesené obvinenie trom páchatelom bolo v roku 2016 vznesené obvinenie ďalšiemu páchatelovi predmetného skutku. V prípade figuruje sedem detských obeť vo veku 14 – 17 rokov. Vyšetrovanie naďalej pokračuje. V druhom prípade, v ktorom bolo v roku 2014 vznesené obvinenie dvom páchatelom, kde obeťou bolo dieťa vo veku 17 rokov, bol v roku 2015 podaný vyšetrovateľom návrh na podanie obžaloby. Páchatel bol odsúdený na trest

odňatia slobody v trvaní tri roky podmienené s probačným dohľadom 3 roky a zákazu priblíženia sa k poškodenej na vzdialenosť menšiu ako 5 metrov. V treťom prípade začatom v roku 2014, kde poškodenou osobou je 16-ročné dieťa, bolo v roku 2015 vznesené obvinenie štyrom páchatelom, pričom bola identifikovaná ďalšia detská obeť vo veku 16 rokov. Vyšetrovanie naďalej pokračuje.

Nižšie je uvedená štatistická tabuľka prípadov obchodovania s ľuďmi za rok 2015. V roku 2015 bolo evidovaných z celkového počtu 18 vyšetrovaných prípadov obchodovania s ľuďmi 5 prípadov, v ktorých bolo 5 detských obetí vo veku 14 rokov.

Prípady, v ktorých bolo začaté trestné stíhanie	Prípady, v ktorých bolo vznesené obvinenie	Obeť	Typ vykorisťovania obetí	Obvinený	Krajina vykorisťovania	Typ vykorisťovania v začatých prípadoch
18	9	muž 22 žena 31 (z toho mladistvá 5)	žobranie 18 pracovné 12 sexuálne+nútený sobáš 8 sexuálne 8 nútený sobáš 7	muž 15 žena 7	Veľká Británia 19 Nemecko 12 Taliano 8 Švajčiarsko 3 Holandsko 2 Rakúsko 3 Belgicko 2 Slovensko 2 Dánsko 2 Írsko 1 Neznáma 2	sexuálne 7 pracovné 3 žobranie 5 nútený sobáš 3 sexuálne+pracovné 1 sexuálne+nútený sobáš 2

Zdroj: Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Postupy akým spôsobom je možné identifikovať a referovať obeť obchodovania s ľuďmi sú uvedené v Národnom referenčnom mechanizme aktualizovanom v roku 2015¹⁷⁶. **Identifikovať potenciálnu obeť** môže akýkoľvek subjekt pochádzajúci z prostredia štátnych orgánov, medzinárodných či mimovládnych organizácií, ako aj zo zahraničia. Inicovať identifikáciu obete môžu teda príslušníci rôznych služieb Policajného zboru, prokuratúry, zamestnanci MÚ MV SR, zamestnanci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotnícki zamestnanci, zamestnanci MŠVVŠ SR, terénni sociálni pracovníci, zamestnanci konzulárnych úradov SR v zahraničí, mimovládne a medzinárodné organizácie pôsobiace na Slovensku alebo v zahraničí, ako aj samotná obeť, resp. jej rodinní príslušníci prostredníctvom **Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818** (+421 800 800 818).

V roku 2016 aktualizovalo IC MV SR Metodickú pomôcku k postupu poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním sa na deti a cudzincov, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi a následne uskutočnilo Inštruktážno-metodické zamestnanie pre vybraných príslušníkov Policajného zboru k problematike obchodovania s ľuďmi.

Odhaľovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi patrí do vecnej pôsobnosti národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ. V priebehu roku 2016 bolo vyšetrovateľmi začaté trestné stíhanie pre zločin obchodovania s ľuďmi **v piatich prípadoch**, v ktorých bolo identifikovaných **spolu 8 detských obetí vo veku 11-17 rokov**. Štyri z týchto detských obetí boli zneužitá na nútené žobranie, jedna obeť na pracovné vykorisťovanie, dve obeť boli sexuálne vykorisťované a jedna obeť bola zneužitá na detskú pornografiu a bola aj sexuálne vykorisťovaná. Jeden z týchto prípadov bol v roku 2016 vyšetrovateľom ukončený návrhom na podanie obžaloby na obvineného, v ostatných prípadoch vyšetrovanie pokračuje.

V rámci vyšetrovania prípadov obchodovania s ľuďmi, v ktorých bolo vyšetrovanie začaté v roku 2015 bol jeden prípad v roku 2016 vyšetrovateľom ukončený návrhom na podanie obžaloby na obvineného, jeden prípad bol odovzdaný na trestné stíhanie do Českej republiky a v troch prípadoch vyšetrovanie naďalej pokračuje.

V súvislosti s prípadmi uvedenými v odpočte plnenia čiastkového cieľa, v ktorých v roku 2015 pokračovalo vyšetrovanie (pozri vyššie v texte) vyšetrovateľ v prvom prípade spracoval návrh na konanie o dohode o vine a treste, ktorý postúpil príslušnej prokuratúre. V decembri 2015 bol Okresným súdom Žilina odsúdený jeden páchatel na trest odňatia slobody nepodmienečne v trvaní 4 roky 10 mesiacov, jeden páchatel na trest odňatia

¹⁷⁶ http://www.minv.sk/?referencny_mechanismus

slobody podmienené na 3 roky so skúšobnou dobou v trvaní 3 roky s probačným dohľadom a dvaja páchatelia na trest odňatia slobody podmienené na 2 roky so skúšobnou dobou v trvaní 1 rok.

Tabuľka prípadov obchodovania s ľuďmi za rok 2016

Prípady, v ktorých bolo začaté trestné stíhanie	Prípady, v ktorých bolo vznesené obvinenie	Obet'	Typ vykoristovania obetí	Obvinený	Krajina vykoristovania	Typ vykoristovania v začatých prípadoch
25	14	muž 17 (z toho 1 maloletý, 4 mladiství) žena 15 (z toho 2 maloleté, 1 mladistvá)	pracovné 10 sexuálne 12 žobranie 6 sexuálne + nútený sobáš 3 pracovné+sexuálne+ nútený sobáš 1	muž 24 žena 10	Veľká Británia 9 Nemecko 8 Slovensko 7 Česká republika 4 Rakúsko 3 Holandsko 2 Taliansko 2	pracovné 6 sexuálne 10 žobranie 6 sexuálne + nútený sobáš 2 pracovné+sexuálne+ nútený sobáš 1

Zdroj: Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ

7.10. Sledovanie vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi

Spôsob plnenia: Na základe analytických výstupov, medzinárodných konferencií a správ zostavovaných pomocnými agentúrami EÚ (EUROPOL, FRONTEX) a univerzálnymi medzinárodnými organizáciami najmä Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), ako aj regionálnymi medzinárodnými organizáciami najmä Radou Európy

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: úrad medzinárodnej policajnej spolupráce PPZ MV SR, MPSVR SR

Indikátor: Aktívna účasť na odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s deťmi, predkladanie správ z týchto podujatí organizovaných k problematike obchodovania s deťmi

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi sa pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV zúčastnili na odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi¹⁷⁷.

Poznatky, správy a výstupy z jednotlivých podujatí a konferencií boli prezentované počas školiacich aktivít organizovaných pracovníkmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV, ako aj použité na prípravu preventívnych materiálov. V mesiaci október 2013 sa zúčastnila pracovníčka národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ medzinárodnej konferencie „Spoločne proti

¹⁷⁷ Stretnutie národných spravodajcov pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi k implementácii Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ, 31. január 2013, Brusel - Belgicko; Pracovné stretnutie Neformálnej siete kontaktných osôb pre administratívny prístup v prevencii a boji proti organizovanej trestnej činnosti, 22. – 23. máj 2013, Brusel - Belgicko; Stretnutie kontaktných osôb pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi s predstaviteľmi skupiny GRETA s cieľom prerokovať prípravu druhého kola hodnotení, 17. september 2013 v Štrasburgu – Francúzsko; Konferencia EURO TrafGuID projekt „Vývoj spoločných postupov a procedúr na identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi“, 24. september 2013 v Brusel –Belgicko; Obchodovanie s ľuďmi, projekt TRAFSTAT, nástroje na validáciu a využitie štatistik Európskej únie týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi 22. - 25. september 2013, Amsterdam – Holandsko; Pracovné stretnutie Národných spravodajcov alebo ekvivalentného mechanizmu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, 2.-3. október 2013, Brusel - Belgicko.; Zasadnutie Pracovnej skupiny UNODC k obchodovaniu s ľuďmi organizované Úradom Vysokého komisára OSN pre LP a Osobitným spravodajcom OSN pre obchodovanie s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, 7. november 2013 Viedeň - Rakúsko; 5. stretnutie neformálnej siete k administratívneho prístupu pri predchádzaní a boji proti organizovanej trestnej činnosti, 7. november 2013, Brusel -Belgicko; Konferencia za účelom ochrany a podpory práv obetí obchodovania s ľuďmi, Poľská republika - Varšava 25. – 27. november 2013

obchodovaniu s ľuďmi“ vo Viedni. Konferenciu organizoval generálny sekretár pre zahraničné záležitosti Spolkového ministerstva pre Európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky. Cieľom konferencie bolo zhodnotenie aktuálneho vývoja v oblasti obchodovania s ľuďmi v jednotlivých krajinách, prediskutovanie možností zintenzívnenia a skordinovania tých opatrení, ktoré by napomohli v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

SR je zastúpená od r. 2009 v Expertnej skupine pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), ktorá je nezávislý expertný orgán Rady Európy na monitorovanie implementácie Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (tzv. Varšavský dohovor). Slovenská republika ako jeden z prvých desiatich štátov, ktoré ratifikovali Varšavský dohovor (27. marca 2007), bola v prvom kole monitorovania jeho implementácie hodnotená v rámci GRETA, ktorá prijala návrh Odporúčania o implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi Slovenskou republikou na svojom 10. zasadnutí v dňoch 21. až 24. júna 2011. V rámci **1. kola hodnotenia implementácie Varšavského dohovoru Slovenskou republikou GRETA vypracovala a prijala Správu o implementácii Varšavského dohovoru Slovenskou republikou** na svojom 10. zasadnutí (21. - 24. júna 2011) a preskúmala tiež pripomienky vlády SR k Správe GRETA z 19. augusta 2011. Následne Výbor zmluvných strán, ktorý je druhým a konečným pilierom sledovania implementácie Varšavského dohovoru jeho zmluvnými stranami schválil návrh odporúčaní pre SR dňa 26. septembra 2011. **Vláda SR bola vyzvaná, aby informovala Výbor zmluvných strán o opatreniach prijatých na implementáciu odporúčaní** (do dvoch rokov od ich prijatia, t.j. najneskôr do 26. septembra 2013). **Národný koordinátor pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi** (štátny tajomník MVSR) predložil výkonnej tajomníčke GRETA **Správu slovenských štátnych orgánov o opatreniach na implementáciu Odporúčania CPT (2011)3 o implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi dňa 26. septembra 2013.** Táto správa obsahuje podrobný odpočet plnenia odporúčaní GRETA slovenskými štátnymi orgánmi¹⁷⁸.

Na úrovni OSN MS SR spolupracovalo v rámci svojej pôsobnosti s **Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) so sídlom vo Viedni v súvislosti s prípravou Globálnej správy o obchodovaní s ľuďmi v roku 2014** (Global Report on Trafficking in Persons 2014), vrátane štatistických údajov o celkovom počte odsúdených osôb za trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona a počte poškodených osôb (obetí) týmto trestným činom (v členení podľa veku, pohlavia a štátnej príslušnosti) za roky 2010-2012.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V rámci sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi sa pracovníci IC MV SR zúčastnili série odborných a vzdelávacích podujatí v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi (napr. pracovné stretnutie s Írskou veľvyslankyňou k iniciatíve Írska ohľadom Európskeho dňa zmiznutých osôb; 13. stretnutie Zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi; pracovné stretnutie so zástupcami Veľvyslanectva USA k problematike obchodovania s ľuďmi z dôvodu prípravy Správy o stave obchodovania s ľuďmi za rok 2013; konferencia OBSE; pracovné stretnutie so zástupcami ministerstva vnútra Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska; pracovné stretnutie Národných spravodajcov alebo obdobného mechanizmu; uvádzacia konferencia k projektu RAVOT-EUR v Budapešti k problematike obchodovania s ľuďmi; pracovné stretnutie so zástupcami Spojených štátov amerických k vydanéj správe o stave obchodovania s ľuďmi Trafficking in Persons Report 2014; telefonické interview z Ecorys Holandsko k problematike obchodovania s ľuďmi so zameraním sa na detské obeť obchodovania s ľuďmi; pravidelné pracovné stretnutie Národných spravodajcov pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi; 14. konferencia Aliancie proti obchodovaniu s ľuďmi s témou Etické princípy v prevencii a boji proti obchodovaniu s ľuďmi, konferencie OBSE – kancelária špeciálneho koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi vo Viedni; prijatie zahraničnej delegácie zástupcov skupiny expertov GRETA za účelom monitorovania Slovenskej republiky v II. kole hodnotenia dodržiavania Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi). Poznatky, správy a výstupy z jednotlivých podujatí a konferencií boli prezentované počas **školiacich aktivít** organizovaných pracovníkmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR, ako aj použité za účelom **prípravy preventívnych materiálov.**

¹⁷⁸ zverejnená je na webovom sídle MV SR: <http://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>. Dňa 7. februára 2014 sa uskutoční v Štrasburgu 13. zasadnutie Výboru zmluvných strán Varšavského dohovoru a v dňoch 17.-21. marca 2014 sa bude konať 19. zasadnutie GRETA, ktorých predmetom rokovania bude aj uvedená správa vlády SR z 26. septembra 2013

Národná ústredňa Europol úradu medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ priebežne zabezpečuje **výmenu operatívnych informácií v oblasti obchodovania s ľuďmi** s agentúrou EÚ Europol. Europol poskytuje a sprostredkúva členským krajinám analytické výstupy a informácie prostredníctvom analytického pracovného súboru SOC, **FP PHOENIX**, do ktorého je zapojený aj príslušný vecný útvar P PZ MV SR, ako aj informácie týkajúce sa nových trendov a vývoja predmetnej oblasti trestnej činnosti.

Slovenská republika má **zastúpenie v pracovnej skupine EMPACT pri Europole**, ktorá je zameraná na boj proti hrozbám organizovaného zločinu. Jednotlivé úlohy tejto pracovnej skupiny sú definované v operačnom akčnom pláne, kde je jedným z bodov aj problematika obchodovania s deťmi. V priebehu roku 2014 sa uskutočnili na Europole v Haagu štyri zasadnutia uvedenej pracovnej skupiny. V rámci zasadnutí boli účastníci oboznámení aj s *projektom agentúry FRONTEX, ktorý sa nazýva „VEGA HANDBOOK CHILDREN“* a je **určená na identifikáciu detských obetí na letiskách počas hraničnej kontroly**. Slovenská republika je tiež stálym členom pracovnej skupiny PHOENIX pri Europole, zameranej na obchodovanie s ľuďmi. Zasadnutia sa konajú raz do roka a jedným z bodov je aj problematika obchodovania s deťmi.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci **sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi** sa pracovníci IC MV SR zúčastnili na odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi.

SR je zastúpená od r. 2009 v Expertnej skupine pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA). Na 17. zasadnutí dňa 30. novembra 2015 schválil Výbor druhú správu GRETA s ohľadom na prijatie odporúčaní pre Slovenskú republiku. **Vláda SR bola vyzvaná, aby informovala Výbor zmluvných strán o opatreniach prijatých na implementáciu odporúčaní do 30. novembra 2016.**

V rámci sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi sa pracovníci IC MV SR zúčastnili odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí, najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi. Poznatky, správy a výstupy z jednotlivých podujatí a konferencií boli prezentované počas **školiacich aktivít** organizovaných pracovníkmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR, ako aj použité na **prípravu preventívnych materiálov**.

MV SR sa zapojilo do projektu **HESTIA – „Prevencia obchodovania s ľuďmi a nútených sobášov – multidisciplinárne riešenie“**, ktorý je financovaný z prostriedkov Európskej únie. Jedným z kľúčových dôvodov zapojenia SR do tohto projektu je aj **nárast nútených sobášov ako jednej z foriem obchodovania s ľuďmi**. Do projektu zameraného na túto formu obchodovania s ľuďmi sa zapojilo iba 6 Európskych krajín. Do plánovaných aktivít projektu by malo byť zapojených viac ako 700-tisíc ľudí. Ako vyplynulo z úvodného stretnutia k projektu, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 5. - 6. februára 2015 v lotyšskej Rige, problematika obchodovania s ľuďmi s cieľom nútených sobášov nebola doteraz analyzovaná v žiadnom z členských štátov Európskej únie. Rovnako doteraz chýbajú informácie o obetiach tohto trestného činu, ich zneužívaní aj na iné formy vykorisťovania, alebo o legislatívnej úprave tohto fenoménu v iných krajinách únie. **Slovensko bude v rámci projektu realizovať výskum v oblasti obchodovania s ľuďmi zameraný špeciálne na problematiku nútených sobášov**. Školenia budú prostredníctvom preventívnych aktivít a informatívnych kampaní zamerané na odborníkov i verejnosť tak, aby ich výsledkom bolo zvyšovanie povedomia a nastavenie efektívnych postupov v prevencii tohto trestného činu v rámci členských štátov EÚ. Implementácia projektu HESTIA, ktorá odštartovala 1. januára 2015, je naplánovaná na 24 mesiacov, pričom celkový rozpočet je 640 000 Eur. Hlavným žiadateľom je Ministerstvo vnútra Lotyšskej republiky a okrem Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sa do projektu ako partneri zapojili aj mimovládne organizácie z Lotyšska, Estónska, Litvy a Írska, ako aj Európsky inštitút pre prevenciu kriminality a kontrolu Organizácie Spojených národov (HEUNI).

MV SR sa zapojilo do **projektu TACT (Transnational Action - Transnárodná iniciatíva) – bezpečný a udržateľný návrat a reintegrácia obetí obchodovania s ľuďmi** ako partner projektu. Hlavným cieľom projektu je prispieť k zlepšeniu bezpečných návratov a reintegračných podmienok obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sa vracajú z Francúzska, Grécka, Talianska, Poľska a Španielska do 3 vybraných krajín: Albánsko, Maroko a Ukrajina. Cieľom projektu je aj zvyšovanie kapacít orgánov z tretích krajín v oblasti ochrany a podpory so špecifickým zameraním na návraty a reintegračnú asistenciu pre obeť obchodovania s ľuďmi. Projekt podporí procesy budovania kapacít medzi členskými štátmi EÚ a vybranými prioritnými krajinami s cieľom zlepšiť národnú

a medzinárodnú spoluprácu a výmenu informácií medzi zodpovednými inštitúciami, berúc do úvahy strategické partnerstvo s občianskou spoločnosťou. Tento prístup má za cieľ zabezpečiť, aby boli nastavené identifikácia, referenčný a asistenčný mechanizmus vrátane návratov obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré potrebujú špecializovanú podporu po návrate do krajiny pôvodu. Nosnou témou projektu je bezpečný a udržateľný návrat a reintegráciu detských a dospelých obetí obchodovania s ľuďmi prostredníctvom vytvorenia a koordinácie na obeť zameraného nadnárodného prístupu. V rámci projektu sa poskytne podpora najviac 15 obetiam obchodovania s ľuďmi, či už dospelým alebo detským, s dobrovoľným návratom do jednej z prioritných/vybraných krajín. Monitorovanie návratov detských a dospelých obetí bude jednou z kľúčových činností v rámci poskytovanej podpory. Implementácia projektu TACT sa bude vykonávať v rámci Stratégie EÚ boja proti obchodovaniu s ľuďmi (2012-2016), pretože sa zameriava na riešenie nedostatočných poznatkov a potrieb vzdelávania v cieľových prioritných krajinách a posilnenie nadnárodnej spolupráce medzi členskými štátmi EÚ a prioritnými krajinami s cieľom efektívnejšieho boja proti fenoménu obchodu s ľuďmi. Slovenská republika sa v rámci projektu zameria práve na aktivity zamerané na obeť obchodovania s ľuďmi z Ukrajiny. Projekt bol odštartovaný v máji 2015 a potrvá do konca októbra 2016.

Luxembursko, Slovenská republika a Malta podporili a zapojili sa do projektu Holandského kráľovstva **TeamWork!** Posilnenie multidisciplinárnej spolupráce v **boji proti obchodovaniu s ľuďmi za účelom nútenej práce**. Cieľom projektu je podporiť spoločnú snahu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi za účelom nútenej práce prostredníctvom zvýšenej multidisciplinárnej spolupráce vnútroštátne a medzi krajinami. V mnohých krajinách vrátane Holandska sa venuje obchodovaniu s ľuďmi za účelom nútenej práce stále menšia pozornosť ako obchodovaniu s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania.

NUE - Národná ústredňa Europol úradu medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ priebežne zabezpečuje **výmenu operatívnych informácií v oblasti obchodovania s ľuďmi** s agentúrou EÚ Europol. Europol poskytuje a sprostredkúva členským krajinám analytické výstupy ako aj informácie týkajúce sa nových trendov a vývoja predmetnej oblasti trestnej činnosti.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Vláda SR informovala Výbor zmluvných strán (GRETA) o opatreniach prijatých na implementáciu odporúčaní v stanovenom termíne. V rámci sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi sa aj v roku 2016 pracovníci IC MV SR zúčastnili na viacerých odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi. Poznatky, správy a výstupy z jednotlivých podujatí a konferencií boli prezentované počas školiacich aktivít organizovaných pracovníkmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR, ako aj použité s cieľom prípravy preventívnych materiálov.

V dňoch 17. – 19. januára 2016 sa MV SR zúčastnilo konferencie k **projektu „TeamWork! Posilnenie multidisciplinárnej spolupráce v boji proti obchodovaniu s ľuďmi za účelom pracovného vykorisťovania“**, ktorú organizovalo Holandské kráľovstvo v rámci jeho predsedníctva v Rade Európskej únie, pričom MV SR vystupovalo ako jeden z partnerov v projekte a aktívne sa zapájalo do vypracovania výstupov projektu. Jedným z výstupov je **príručka**, ktorá prehľadným spôsobom mapuje zapojenie jednotlivých subjektov na riešení jednotlivých fáz obchodovania obetí obchodovania s ľuďmi **za účelom pracovného vykorisťovania**.

V dňoch 21.-22. júna 2016 sa MV SR zúčastnilo vo francúzskom Štrasburgu na stretnutí Národných koordinátorov pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom pracovného stretnutia bolo prediskutovanie, akým spôsobom zmluvné štáty splnili svoje povinnosti podľa článkov 29 a 35 Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ako aj rôzne prístupy k národnej koordinácii boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

V súvislosti s **realizáciou aktivít projektu HESTIA „Prevencia obchodovania s ľuďmi a nútených sobášov – multidisciplinárne riešenie“**, ktorý je financovaný z prostriedkov Európskej únie, sa dňa 28.-30. júna 2016 uskutočnilo koordinačné stretnutie všetkých partnerov projektu. Hlavnou témou daného stretnutia bol výskum zameraný na hľadanie možných prepojení medzi obchodovaním s ľuďmi a účelovými manželstvami. Hlavným výstupom projektu bol **výskum realizovaný v 5-tich krajinách EÚ (Lotyšsko, Litva, Estónsko, Slovensko a Írsko)**. Na základe národných výskumov Európsky inštitút pre prevenciu kriminality a kontrolu Organizácie Spojených národov (HEUNI) definoval spoločné a rozdielne črty v jednotlivých krajinách a tiež načrtnol aj odporúčania. Spracovateľom výskumnej správy za Slovenskú republiku bolo Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR na základe spolupráce s ďalšími zainteresovanými

subjektmi v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a prevádzachstva, pod ktoré účelové sobáše patria. **Výskumná správa** týkajúca sa predmetnej situácie za Slovenskú republiku je dostupná v slovenskom jazyku¹⁷⁹ a **komplexná štúdia** je k dispozícii v anglickom jazyku¹⁸⁰. Ďalšou z nosných tém bola **metodológia školení**, ktoré sa mali zamerať na problematiku účelových sobášov.

Dňa 20. októbra 2016 sa MV SR pri príležitosti pripomenutia si Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi zúčastnilo v Poľsku na 11. konferencii Európskej migračnej siete s názvom **"Podpora pre cudzincov - obeť obchodovania s ľuďmi - osvedčené postupy referenčného mechanizmu "**, ktorú zorganizoval Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete. Hlavným cieľom medzinárodnej konferencie bola snaha zmapovať a zhodnotiť už fungujúce referenčné mechanizmy, ako aj určiť najlepšie postupy v tejto oblasti. Na predmetnej konferencii bola odprezentovaná aj situácia v SR.

Dňa 21. októbra 2016 sa MV SR zúčastnilo konferencie **„Obchodovanie s ľuďmi a obeť – dosiahnuté pokroky“** vo Viedni, ktorú zorganizoval rakúsky výbor na boj proti obchodovaniu s ľuďmi v spolupráci so špeciálnou predstaviteľkou a koordinátorkou boja proti obchodovaniu s ľuďmi OBSE, Viedenským inštitútom pre medzinárodný dialóg a spoluprácu (VIDC) a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

V dňoch 28.-30. septembra 2016 sa uskutočnilo stretnutie riadiaceho výboru k medzinárodnému projektu TACT v Bratislave v rámci **ukončenia medzinárodného projektu TACT**. Hlavnou témou tohto stretnutia bol transnárodný referenčný mechanizmus pre obeť obchodovania s ľuďmi, boli prezentované výsledky projektu z jednotlivých krajín, ako aj príklady transnárodného referenčného mechanizmu z iných krajín. Súčasťou bolo aj stretnutie so zástupcami slovenských subjektov aktívnych v boji proti obchodovaniu s ľuďmi v SR, prezentácia fungovania národného referenčného mechanizmu, ako aj návšteva zariadenia pre obeť obchodovania s ľuďmi.

Národná ústredňa Europol úradu medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ, tak ako v predchádzajúcich rokoch, priebežne zabezpečovala výmenu operatívnych informácií v oblasti obchodovania s ľuďmi s agentúrou EÚ Europol.

7.11. Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám prístup k informáciám

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám prístup k informáciám formou odoberania dennej tlače a časopisov, sledovaním televízneho vysielania, prístupu k väzenskej knižnici. Formou besied, prednášok, kvízov, športových podujatí a súťaží zabezpečiť všestranný harmonický rozvoj osobnosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Mladistvým väzneným osobám bol umožnený prístup k informáciám **formou možnosti odoberania dennej tlače, časopisov a kníh, sledovaním televízneho vysielania a počúvaním rozhlasového vysielania**. Kultúrno-osvetová činnosť bola v ústavoch organizovaná a realizovaná najmä v oblastiach: **osvetová činnosť, záujmová a športová činnosť, využívanie väzenskej knižnice, kultúrne, vzdelávacie a zábavné podujatia a ďalšie akcie** prispievajúce k zvyšovaniu kultúrnej úrovne obvinených a odsúdených. V ústavoch boli spracovávané ponukové listy kultúrno-osvetových činností, z ktorých si mohli mladiství obvinení a odsúdení vybrať aktivitu, ktorú by chceli vykonávať. **Osvetová činnosť ako jeden z najúčinnějších prostriedkov prehlbovania výchovy a vzdelávania mladistvých väznených osôb**, zabezpečuje obvineným a odsúdeným všeobecný prehľad a poznatky z kultúry, spoločenského života, zdravotvedy, práva, psychológie či iných oblastí, prostredníctvom prednášok, besied, kvízov, vzdelávacích videofilmov.

¹⁷⁹ http://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr/obchodovanie_ludmi/hestia/Hestia_sprava%20Slovenskej%20republiky.pdf

¹⁸⁰ http://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr/obchodovanie_ludmi/hestia/Final%20report_HEUNI.pdf

V ústavoch sú zriadené **väzenské knižnice**. Knižničný fond tvorí populárno-náučná literatúra, detská literatúra, beletria a iná literatúra, ktorý je mladistvým sprístupnený prostredníctvom katalógu knižničných jednotiek. Pri väzenských knižniciach je zriadená **čítareň, ktorá je vybavená počítačovou jednotkou** pre účely sprístupnenia elektronických dokumentov, najmä všeobecne záväzných právnych predpisov. Pri skladbe knižničného fondu sa prihliada na jeho vyváženosť tak, aby väzenská knižnica poskytovala mladistvým čitateľom čo najväčšiu možnosť zvyšovania ich kultúrnej a vzdelanostnej úrovne. Odsúdení mladiství v ústave Sučany so záujmom o literatúru faktu, ale aj povesti a rozprávky, sa v marci – mesiaci knihy zúčastnili besedy so spisovateľmi Gustávom Murínom a Zuzanou Kuglerovou. V tom istom mesiaci mali možnosť porovnať si svoje vedomosti o literatúre aj v celoustavnom kvíze „Čo vieš o knihe“.

V rámci **celoustavných športových aktivít** sa uskutočnili fašiangové turnaje odsúdených mladistvých vo futbale, v stolnom tenise, v pretláčaní rúk a v nohejbale. Osobitná pozornosť bola venovaná veľkonočným a vianočným sviatkom, odsúdení mladiství boli oboznamovaní so zvykoslovím, s pôvodom a vznikom jednotlivých tradícií a boli realizované rôzne praktické činnosti ako maľovanie kraslíc, pletenie korbáčov, výroba adventných vencov, vianočných ozdôb a výzdoba oddielov. **Letné hry mladistvých** patria tradične k najobľúbenejším ústavným podujatiam, sú prezentáciou celoročnej záujmovej a vzdelávacej činnosti mladistvých. V ústave Sučany mladiství odsúdení využívajú športový areál s futbalovým, volejbalovým, nohejbalovým ihriskom a atletickou dráhou. V prípade nepriaznivých klimatických podmienok majú odsúdení možnosť využívať priestory ústavnej telocvične. V roku 2013 bola pre tieto potreby využívaná aj **nová oddychová zóna** so záhradným krbom, lavičkami, šachovnicou a s petangovým ihriskom. **Ďalej v roku 2013 bola pre odsúdených vybudovaná centrálna posilňovňa a ihrisko ruské kolký.**

Mladistvé väznené osoby majú možnosť zapájať sa aj do **činnosti záujmových krúžkov**. Najväčší záujem prejavovali o účasť v záujmových krúžkoch: športovo - kombinovaný, stolnotenisový, záhradkársky, futbalový, krúžok šikovných rúk, literárny, výtvarný a počítačový. Taktiež majú možnosť požiadať o **zaslanie záujmového balíka**, prostredníctvom ktorého im môžu byť zaslané veci na záujmovú činnosť ako sú spoločenské hry, knihy, stolnotenisové rakety a pod. Najčastejšími kultúrno-spoločenskými aktivitami medzi mladistvými obvinenými a odsúdenými v roku 2013 boli rôzne kartové hry, hry v kockách, stolný futbal, stolný tenis, šach, dáma a človeče nehnevaj sa.

Pre mladistvé odsúdené ženy bolo v roku 2013 zrealizovaných celkovo 38 podujatí, z toho: 15 prednášok, štyri vedomostné kvízy, šesť športových turnajov, deväť kultúrno-zábavných podujatí, tri koncerty a jedna diskotéka.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V ústave Sučany sa mladiství odsúdení zúčastnili **celoustavnej prednášky** na tému: Deň narcisov, Ako zmenila II. sv. vojna Európu, Výročie SNP, Ústava SR, Vznik ČSR, videoprojekcie protidopingového dokumentu TRUE PLAY pri príležitosti medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog, videoprojekcie Hepatitída C, celoustavných kvízov Zdravý životný štýl verus drogy, Zdravá výživa mladistvých, Slováci, poznáte Slovensko?, O oceánoch sveta, Marec - mesiac knihy, O prírode, Ochrana zdravia pred infekčnými a civilizačnými ochoreniami. Taktiež mali možnosť zúčastniť sa celoustavnej súťaže v riešení hádaniek.

Záujmová činnosť sa realizovala v oblastiach športových aktivít, hudobnej produkcie, speváckych a tanečných prejavov, umeleckom slove a programoch, v práci s knihou a pod. Mladiství sa zúčastnili celoustavného turnaja v minifutbale „O pohár ústavného kaplána“, päťboja v silových disciplínach mladistvých pod názvom „Športom proti drogám“ - I. časť a II. časť, Cyrilometodejského nohejbalového turnaja, kalčetoového a stolnotenisového turnaja, pretekoch v behu na 100 metrov, v šachovej hre „Dáma“, v pretláčaní rúk, volejbalového turnaja „O pohár riaditeľa ústavu“ a medzioddielového zápasu v minifutbale. Letné hry mladistvých patria tradične k najobľúbenejším ústavným podujatiam, sú prezentáciou celoročnej športovej, záujmovej a vzdelávacej činnosti mladistvých. Mladiství mali možnosť vypočuť si koncert českej skupiny „180 stupňov“ a veľkonočný koncert saleziánskeho orchestra.

Krúžková činnosť je významná a veľmi obľúbená súčasť kultúrno-osvetovej činnosti odsúdených. V hodnotenom období pracovali mladiství v nasledovných záujmových krúžkoch: športovo - kombinovaný, stolnotenisový, futbalový, záhradkársky, krúžok šikovných rúk, literárny.

Zvykoslovím, oživovaním ľudových tradícií v ústave boli mladiství vedení k zachovávaní zvykov našich predkov, k úcte k ľudovej kultúre a jej tradíciám, k posilňovaniu regionálneho, etnického a národného povedomia. **Tvorba zvykoslovných predmetov** rozvíjala ich technické myslenie, estetické cítenie a manuálne zručnosti. Osobitná pozornosť bola venovaná veľkonočným a vianočným sviatkom, mladiství boli oboznamovaní so zvykoslovím, s pôvodom a vznikom jednotlivých tradícií a boli realizované rôzne praktické činnosti ako maľovanie kraslíc, pletenie korbáčov, výroba adventných vencov, vianočných ozdôb a výzdoba oddielov. Mladiství sa zúčastnili oddielových súťaží a celoústavnej súťaže „Najkrajšia vianočná výzdoba“, „Najkrajšia fašiangová maska“, „Najkrajšia veľkonočná výzdoba“, „Výroba šarkanov“. V rámci medzinárodného dňa Rómov mali možnosť sledovať videoprojekciu „Aj my Rómovia dokážeme veľké veci“, zúčastnili sa besedy a kvízu „Rómovia ako ich nepoznáme“.

V ústave mali mladiství v plnom rozsahu zabezpečené právo v zmysle § 31a zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“), zúčastniť sa **denne na vychádzke v určenom otvorenom priestore ústavu v trvaní najmenej jednej hodiny** podľa schváleného harmonogramu vychádzok. Na tento účel je v ústave využívaný športový areál s futbalovým, volejbalovým, nohejbalovým ihriskom, naturálnou posilňovňou a atletickou dráhou. Taktiež môžu využívať oddychovú zónu so záhradným krbom, lavičkami, outdoorovou šachovnicou, s petangovým ihriskom a ruskými kolkami. V prípade nepriaznivých klimatických podmienok majú mladiství možnosť využívať priestory ústavnej telocvične a centrálnej posilňovne.

Aj v iných ústavoch mali mladiství možnosť zapájať sa do jednotlivých aktivít a podujatí. Napríklad v ústave Ilava mali mladiství obvinení možnosť zúčastniť sa **besied, koncertov a prednášok** s významnými osobnosťami ako napr.: cyklistickí reprezentanti - bratia Velitsovci, bývalí reprezentanti v cyklistike Peter Prívvara a Ján Žilovec, futbalisti prvoligového klubu FK Senica, hokejový reprezentant Tomáš Tatár, tanečná skupina Laciho Strikea s jeho tanečníkmi z tanečnej školy Street Dance Academy, herci z Divadelného súboru Hugo z Ilavy s divadelným predstavením Prekvapenie. Na hudobnej scéne ústavu sa predstavili: Slovenská bluegrassova skupina „Šídlo“ z Košec, ústavná hudobná skupina „Mrežovanka“ a kresťanská hudobná skupina „180 stupňov“; v ústave Prešov bolo pre mladistvých obvinených zrealizovaných 33 besied a prednášok na rôzne témy a 14 spoločensko-vedomostných kvízov a športových aktivít.

Najčastejšími **kultúrno-spoločenskými aktivitami** medzi mladistvými obvinenými a odsúdenými v roku 2014 boli rôzne kartové hry, hry v kockách, stolný futbal, stolný tenis, šach, dáma a človeče nehnevaj sa.

Pre **mladistvé odsúdené ženy** bolo v roku 2014 zrealizovaných celkovo 47 podujatí, z toho: 24 prednášok, šesť vedomostných kvízov, štyri športové turnaje, 12 kultúrno-zábavných podujatí a jedna výstava hračiek šitých odsúdenými pre deti z detských domovov.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 bolo pre mladistvé väznené osoby usporiadaných viacero kultúrnych, športových a osvetových podujatí vo všetkých zainteresovaných ústavoch zboru.

V ústave Sučany sa mladiství odsúdení zúčastnili **oddielových a celoústavných prednášok a besied** na aktuálne témy, oddielových a celoústavných kvízov a športových súťaží. V hodnotenom období pracovali mladiství v záhradkárskom, literárnom, hudobnom, stolnotenisevom **krúžku**, v dvoch športovo - kombinovaných krúžkoch a v dvoch krúžkoch šikovných rúk. Pre mladistvých odsúdených boli realizované aj celoústavné aktivity v spolupráci s inými organizačnými zložkami ústavu: prednáška na tému „Drogové paragrafy vo vzťahu k distributérom drog“ a cyklus prednášok so zdravotníckou tematikou s názvom „Podpora schopnosti spolupracovať pri ochrane a podpore zdravia v podmienkach výkonu trestu“.

V roku 2015 sa ústav opakovane zúčastnil XII. medzinárodnej výstavy výrobkov odsúdených v poľskom Sztume. V marci „mesiaci knihy“ mali mladiství možnosť porovnať si svoje vedomosti o literatúre aj v celoústavnom **kvíze** „Čo vieš o knihe“.

V rámci celoústavných **športových aktivít** sa uskutočnili turnaje mladistvých vo futbale, v stolnom tenise, stolnom futbale, v pretláčaní rúk a v nohejbale. V mene hesla „Športom proti drogám“ sa konal celoústavný päťboj v silových disciplínach mladistvých. V mesiaci máji sa v ústave konala exhibícia najsilnejších žien

a mužov Slovenska a Čiech „Strongman“. Uskutočnil sa aj 9. ročník minifutbalového turnaja o „Pohár väzenského kaplána“, ktorého sa tradične zúčastnili družstvá zo SOŠ sv. J. Robotníka v Žiline, SOŠ v Turanoch a družstvo mladistvých z ústavu. Prezentáciou výsledkov celoročnej záujmovej a vzdelávacej činnosti odsúdených mladistvých bol 39. ročník Letných hier mladistvých.

V ústave bola vyhlásená celoústavná **súťaž v tvorivosti mladistvých** vo výrobe šarkanov, ktoré boli následne inštalované na oddieloch a v priestoroch vestibulu ústavu; uskutočnila sa beseda s Branislavom Jobusom - spevákom, hudobníkom a spisovateľom; mladiství sa zúčastnili exkurzie v areáli dielni a učebni Strednej odbornej školy sv. J. Robotníka v Žiline. Uskutočnila **beseda** s rapperom Rytmusom, ktorej predchádzalo premietanie dokumentárneho filmu „Sídľiskový sen“. Predvianočnú náladu a atmosféru umocnil **vianočný koncert** orchestra farnosti sv. dona Bosca. Pekným ukončením kultúrno-osvetovej činnosti mladistvých bol Vianočný program „Betlehemci“ - plný zvykoslovných tradícií, spievania kolied, ktorým sa predstavila skupina mladistvých v rámci Štedrovečerného programu za hudobného sprievodu odsúdených dospelých. A ako každoročne na „Štefana“ sa uskutočnil aj 39. ročník Zimných hier mladistvých.

Organizovanie kultúrnych, športových a osvetových podujatí nielen pre mladistvé väzené osoby má svoju tradíciu aj v ďalších ústavoch zboru. Napríklad v **ústave Ilava** mali obvinení mladiství možnosť zúčastniť sa besied, koncertov a prednášok s významnými osobnosťami ako napr.: slovenskí bronzoví medailisti z MS v ľadovom hokeji do 20 rokov Marco Hochel a Matúš Holenda, majster sveta v thajskom boxe Martin Pacas z Trenčína, mladí právnici z občianskeho združenia Legal assistance, ktorí prišli podporiť právne vedomie obvinených, o zdravom životnom štýle prišli do ústavu porozprávať profesionálni fitness tréneri Július Karabinoš sa LenkaBóriková. Hudobné koncerty odohrali napr. skupina Moja Reč a rapper Patrik Vrbovský alias „Rytmus“. Zrealizovaná bola tiež beseda s motocyklovým pretekárom Relly Dakar Ivanom Jakešom.

Ústav Banská Bystrica sa v procese zaobchádzania usiluje u mladistvých eliminovať nedostatok sociálnych a citových podnetov rozvíjaním a fixáciou výchovných vplyvov formou rôznych prednášok napr. Slovensko bez drog, fajčenie, alkohol a iné závislosti, patologické javy, besied s významnými osobnosťami - M. Valuch, P. Baričák, A. Hryc, E. Bacigalová, J. Pročko, M. Babjak, koncertov umelcov ako napr. M. Grexa, Cigánski diabli, Para.

V **ústave Košice** sa po prvýkrát konal Mikulášsky koncert pre obvinených, ktorý bol organizovaný príslušníkmi oddelenia výkonu väzby ústavu v rámci kultúrno-osvetovej práce, na ktorom vystúpila hudobná skupina „ŠČAMBA“ z Trsteného pri Hornáde. Väzené mladistvé osoby mali taktiež možnosť využívať ústavnú knižnicu, pričom im boli poskytované knihy, časopisy, denná tlač a iné tlačoviny, aj nad rámec výpožičného harmonogramu.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Aj v roku 2016 ústavy zboru zorganizovali pre mladistvých obvinených a odsúdených viacero zaujímavých a podnetných podujatí v oblasti kultúry, športu a osvetu.

Vo všeobecnosti možno uviesť, že mladiství obvinení a odsúdení sa pravidelne zúčastňujú záujmových činností a osvetovej činnosti, ktoré sa realizujú formou prednášok, športových podujatí (posilňovanie, basketbal, stolný tenis a pod.), sledovania DVD s aktuálnou tematikou, televízie a počúvania rozhlasového vysielania. Majú možnosť zapožičiavania kníh z väzenskej knižnice, možnosť odoberania dennej tlače a prístup do knižnice pre obvinených a odsúdených. Ďalej sa s mladistvými obvinenými realizujú rôzne činnosti ako napr. náuka pravidiel hry šach, presádzanie izbových rastlín, modelovanie budov z papiera, zdobenie kraslíc, pletenie náramkov priateľstva a záložiek, práca s prírodným materiálom a iné.

Ústav Banská Bystrica pripravil pre mladistvých obvinených besedy, prednášky, kultúrne programy napr. Závislosti a iné patologické javy, Škodlivosť alkoholu, fajčenia, Holokaust, Svetový deň rodiny, Deň Európy, Darcovstvo krvi, Cyril a Metod, besedy a kultúrne programy za účasti známych osobností kultúrneho života - Ibrahim Maiga, Jozef Pročko, Marcel Forgáč, Marián Čekovský, Patrik Bálint, Katarína Brychtová, Martin Nikodým, koncerty - Sendreiovcí.

V **ústave Ilava** sa na základe spolupráce s asociáciou slovenských filmových klubov v rámci osvetu uskutočnila projekcia filmov a dokumentov pre odsúdených a obvinených ako napr. Divoké historky, Eva Nová, Koza,

Trabantom až na koniec sveta a druhá časť Trabantom do posledného dychu, ktorý mal najlepšie ohlasy z radov odsúdených a obvinených.

V ústave Košice boli mladiství obvinení zaradení do projektu Átrium. Projekt je zameraný na estetizáciu, skrášlenie átria v ústave. Má dva základné ciele. Prvým je estetizácia, skrášlenie prostredia átria ústavu. Druhým cieľom je vytvorenie pracovných návykov a zapojenie mladistvých obvinených do aktivít, ktoré zmiernia negatívny vplyv väzenského prostredia na osobnosť mladistvého obvineného. Vykonávaním nenáročných manuálnych prác dochádza postupne k obnoveniu pracovných schopností a zručností. Vytvára sa u mladistvých obvinených pocit zodpovednosti a pozitívne vôľové vlastnosti. Nemenej dôležitým aspektom je vytvoriť u mladistvých obvinených pozitívny vzťah k životnému prostrediu, prírode. V rámci tohto projektu sa mladiství obvinení zúčastňovali vysádzania kvetov a stromčekov, úpravy trávnatých plôch ako aj celkovej úpravy priestorov átria. V ďalšom období sa budú mladiství obvinení starať o kvety, stromčeky a kríky, ktoré vysadili. Bude prebiehať ďalšia úprava átria, výsev trávy a pod.

V ústave Sučany boli v rámci kultúrno-osvetovej činnosti realizované celoústavné podujatia venované významným obdobiam v roku. Zvykoslovím, oživovaním ľudových tradícií v ústave boli mladiství vedení k zachovávaniu zvykov našich predkov, k úcte k ľudovej kultúre a jej tradíciám, k posilňovaniu regionálneho ale aj národného povedomia. Tvorba zvykoslovných predmetov rozvíjala ich technické myslenie, estetické cítenie a manuálne zručnosti. V mesiaci október bola vyhlásená celoústavná súťaž v tvorivosti mladistvých vo výrobe šarkanov, ktoré boli následne inštalované na oddieloch a v priestoroch vestibulu ústavu. Zároveň boli realizované aj celoústavné aktivity v spolupráci s inými oddeleniami ústavu zamerané na celospoločenské problémy, napr.: prednáška na tému „Následky násilia medzi odsúdenými a prevencia proti jeho páchaniu“ a cyklus prednášok so zdravotníckou tematikou s názvom „Podpora schopnosti spolupracovať pri ochrane a podpore zdravia v podmienkach výkonu trestu“. V marci – mesiaci knihy mali odsúdení mladiství možnosť porovnať si svoje vedomosti o literatúre aj v celoústavnom kvíze „Čo vieš o knihe“. Zaujímavé témy sa preberali aj v rámci prednášky spojenej s besedou s probačnou úradníčkou Okresného súdu Martin. V rámci protidrogovej prevencie sa v mesiaci október uskutočnila beseda s členmi slovenskej Komunity CENACOLO. Jej členovia, ktorí prišli do ústavu prezentovali na základe vlastnej skúsenosti negatívny vplyv drog na život a zdravie človeka. V novembri sa uskutočnil koncert gospelovej skupiny „Lamačské chvály“. Taktiež ústav navštívili študenti z trenčianskeho Univerzitného pastoračného centra, ktorí mladistvým pripravili celodenný program. Začal sa športovým dopoludním s účasťou 43 mladistvých, ktorí medzi sebou súťažili a zmerali si sily vo viacerých disciplínach, ako napr. zápasy v stolnom tenise a kalčete, súťaže v pretláčaní, klikoch a rôznych spoločenských hrách. Uskutočnila sa aj beseda s Jurajom Sedláčikom – autorom dvoch kníh o otcovstve, počas ktorej predstavil najdôležitejšie myšlienky o svojich knihách Otcovské rany, otázky identity muža, otca a o tom, ako napraviť otcovské zlyhania. Novinkou bolo pozvanie na 34. ročník benefičného koncertu „Úsmev ako dar“ pre deti z detských domovov v Bratislave – Inchebe. Koncertu sa v sprievode personálu zúčastnili mladiství, ktorí boli v detstve umiestnení v detských domovoch.

Mladiství počas celého roka využívali aj možnosť výpožičky kníh z väzenskej knižnice. K dispozícii majú bohato vybavenú knižnicu pre odsúdených so širokou ponukou literatúry. Výpožičky vo väzenskej knižnici zabezpečovali odsúdeným pedagógovia poverení vedením kultúrno-osvetovou činnosťou. V záujme zabezpečenia voľnočasových aktivít odsúdených mladistvých je okrem všesportového areálu využívaná aj oddychová zóna so záhradným krbom, lavičkami, outdoorová šachovnica s petangovým ihriskom, centrálna posilňovňa a ruské kolký. Všetky aktivity záujmovej, osvetovej a športovej činnosti sú smerované k podpore zmysluplného využívania voľného času a k rozvoju osobnosti odsúdených.

V neposlednom rade **sa v aktivitách a pri zaobchádzaní s mladistvými sústreďuje pozornosť aj na súčasné trendy vo vzdelávaní detí a mládeže**, ako je multikultúrna výchova a predchádzanie všetkým formám diskriminácie, intolerancii a rasizmu v oblasti problematiky migrácie.

7.12. Umožnenie prístupu k duchovnej službe v prípade záujmu zo strany väznených mladistvých

Spôsob plnenia: Poskytovanie väzneným mladistvým osobám duchovnej služby a prístup k aktivitám organizovaných cirkvami, náboženskými spoločnosťami, nadáciami a charitatívnymi organizáciami

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: náboženské spoločnosti, dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ústavy poskytovali duchovné služby pre mladistvých obvinených a odsúdených v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov. Cieľom a poslaním duchovnej služby bol **rozvoj duchovných hodnôt a uspokojovanie náboženských potrieb mladistvých obvinených a odsúdených** v rámci možností ústavov. Na realizáciu duchovnej činnosti sú v ústavoch vyčlenené a vybavené miestnosti – kaplnky. Podľa možností jednotlivých ústavov sú bohoslužby vysielané prostredníctvom ústavného rozhlasu do priestorov ciel a izieb, kde sú umiestnení obvinení a odsúdení. **Pravidelnú katolícku duchovnú službu pre mladistvých obvinených a odsúdených** poskytoval väzenský kaplán zaradený na referáte duchovných služieb ústavu. Okrem toho **nepravidelnú duchovnú službu** počas roku 2013 na princípe dobrovoľnosti poskytovali **zástupcovia registrovaných cirkví alebo náboženských spoločností**. Duchovná služba sa poskytovala individuálne alebo skupinovo formou biblických hodín, prípravy na sviatosti cirkvi, vysluhovania sviatostí, vyučovania náboženstva, duchovných a pastoračných rozhovorov, katechézy, sledovaním DVD s náboženskou tematikou, hudobných posedení, zabezpečovaním a poskytovaním náboženskej literatúry. Väzenskí kapláni sa vo veľkej miere podieľali na skvalitňovaní kultúrno-osvetovej činnosti v ústavoch organizovaním športových turnajov, realizáciou malých javiskových foriem a pod. Mladiství odsúdení v r. 2013 pod vedením ústavného kaplána navštívili malú javiskovú formu zo života sv. Dona Bosca, patróna farnosti, ktorú prezentovali počas slávnosti prinesenia relikvie sv. Dona Bosca do ústavu, ktorej sa zúčastnil aj pápežský nuncius.

V septembri r. 2013 bola vyhlásená celoústavná výtvarná a básnická súťaž pod názvom „Križ v mojom živote – očami odsúdeného“. Počas takmer dvojmesačného obdobia odsúdení zachytávali vlastné ponímanie kríža počas výkonu trestu odňatia slobody, či už v básnickej alebo výtvarnej podobe. Záštitu nad výstavou mal ústavný kaplán, ktorý spolu s pedagógom usmerňovali odsúdených v ich tvorbe a na záver vyhodnocovali práce ako aj inštalovali samotnú výstavu. Odsúdení pracovali s rôznymi materiálmi a technikami. Prínosom samotnej tvorby bolo, že počas práce na dielach si mohli uvedomiť zmysel utrpenia v ľudskom živote a v živote človeka bývajú ľahšie aj ťažšie chvíle. Mladistvým odsúdeným ženám bol zabezpečený prístup k všetkým aktivitám realizovaných charitou Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky a aktivitám Maltézskeho rádu. V priebehu sledovaného obdobia ústav štyrikrát navštívili členky Kresťanského združenia žien na Slovensku Aglow. Mladistvé odsúdené sa týchto stretnutí zúčastňovali pravidelne. Do pastoračnej služby sa aktívne zapájajú misijné sestry Kongregácie Ducha svätého a Sv. Vincenta DePaul. Ústav navštevujú aj Svedkovia Jehovovi a Kresťanské zbory, ktoré odsúdeným ženám poskytujú ekumenické služby. Náboženská literatúra, brožúra cirkvi a náboženskej spoločnosti sa vhodným spôsobom umiestňuje a sprístupňuje v priestoroch určených pre poskytovanie duchovnej služby.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Hodnotené obdobie sa v ústave Sučany nieslo **v znamení roka Sedembolestnej Panny**. Uskutočnila sa slávnosť Bohorodičky Panny Márie, slávnosť Zjavenia Pána - Troch kráľov, slávnostná svätá. omša k dňu sv. Šebastiána, slávnosť Don Bosca - patróna farnosti, svätá omša na Popolcovú stredu, na Veľký piatok - s tradíciou krížovej cesty. Mladiství mali možnosť zapožičať si knihy z farskej knižnice a taktiež im boli poskytované katolícke periodiká: Katolícke noviny, Slovo medzi nami, Posol, Rodina Nepoškvrnenej, Apoštol, Don Bosco.

Väzenský kaplán v ústave Sučany sa vo veľkej miere podieľal na skvalitňovaní kultúrno-osvetovej činnosti v ústave organizovaním športových turnajov, realizáciou malých javiskových foriem a pod. Mladiství mali možnosť zúčastniť sa divadelného predstavenia študentov Strednej odbornej školy sv. J. Robotníka Žilina - Don

Boško „Slovenský raj“ a videoprojekcie filmu „Don Bosco“ o živote patróna farnosti zriadenej v ústave. V rámci vzdelávania mladistvých v učebnom odbore murár, maliar realizuje **výučbu náboženskej výchovy**. Významnou mierou sa podieľal na materiálnom zabezpečení a vybavení priestorov pre výučbu a kultúrno-osvetovú činnosť mladistvých v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami kresťanskej mládeže, hlavne so združením saleziánskej mládeže DOMKA, ktorej predstavitelia pravidelne prichádzajú do ústavu, aby realizovali edukačnú, záujmovú a osvetovú činnosť a podieľali sa na jej zintenzívnení aj formou sponzorských darov.

Mladistvým odsúdeným ženám bol zabezpečený prístup k všetkým aktivitám realizovaných charitou Ordinariátu ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky a aktivitám Maltézskeho rytierov. V priebehu sledovaného obdobia ústav trikrát navštívili členky Kresťanského združenia žien na Slovensku Aglow. Mladistvé odsúdené sa týchto stretnutí zúčastňovali pravidelne. Do pastoračnej služby sa aktívne zapájajú misijné sestry Kongregácie Ducha svätého a Sv. Vincenta De Paul. Ústav navštevujú aj Svedkovia Jehovovi, Evanjelická cirkev Augsburgského vyznania a Kresťanské zbory, ktoré odsúdeným ženám poskytujú ekumenické a pastoračné služby.

Náboženská literatúra, brožúra cirkvi a náboženskej spoločnosti sa vhodným spôsobom umiestňujú a sprístupňujú v priestoroch určených pre poskytovanie duchovnej služby. Na požiadanie sa mladistvým obvineným a odsúdeným poskytne náboženská literatúra priamo na oddiel resp. celu alebo izbu.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Duchovná služba sa mladistvým odsúdeným v ústave Sučany poskytovala **individuálne alebo skupinovo formou** biblických hodín, prípravy na sviatosti, vysluhovania sviatostí, vysluhovania sviatosti birmovania, vyučovania náboženstva, duchovných a pastoračných rozhovorov, katechézy, zabezpečovaním a poskytovaním náboženskej literatúry. Hodnotené obdobie sa nieslo v znamení **„Roka rodiny“**. Mladiství mali možnosť zapožičať si knihy z farskej knižnice a taktiež im boli poskytované katolícke periodiká: Katolícke noviny, Misie, Slovo medzi nami, Posol, Rodina Nepoškvrnenej, Apoštol, Don Bosco.

V ústave Ilava boli skupinové formy práce zamerané na kresťanskú morálku, spolunažívanie a výklad Svätého Písma, kvízy zamerané na prehĺbenie si vedomostí z náboženstva spolu s rehoľnými sestrami - Dcérami kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul.

Mladistvé odsúdené ženy v ústave Nitra – Chrenová sa mohli v roku 2015 zúčastňovať svätých omší, duchovných rozhovorov, hodín náboženskej výchovy, katechéz, liturgického spievania a prijímania sviatostí. V priebehu sledovaného obdobia ústav štyrikrát navštívili členky Kresťanského združenia žien na Slovensku Aglow. Mladistvé odsúdené sa týchto stretnutí zúčastňovali pravidelne. Do pastoračnej služby sa aktívne zapájajú misijné sestry Kongregácie Ducha svätého, a Sv. Vincenta DePaul. Ústav navštevujú Svedkovia Jehovovi a Kresťanské zbory, ktoré odsúdeným ženám poskytujú ekumenické služby. Mladistvým odsúdeným ženám bol zabezpečený prístup k všetkým aktivitám realizovaných charitou Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR a aktivitám Maltézskeho rytierov.

V ústave Košice bola duchovná služba rozdelená samostatne pre mladistvých obvinených umiestnených v zmiernenom režime a samostatne v štandardnom režime. Referát katolíckej duchovnej služby v období rokov 2015 zabezpečoval a umožňoval väzneným mladistvým zúčastňovať sa na duchovných aktivitách katolíckej cirkvi **po individuálnej dohode a prejavení osobného záujmu**. Spomínaných aktivít sa zúčastňovali mladiství slobodne podľa vlastného uváženia a rozhodnutia. Za uvedené obdobie bolo pre mladistvé osoby celkovo v ústave Košice zrealizovaných 53 aktivít, na ktorých sa zúčastnilo 158 obvinených. Referátom Ekumenickej pastoračnej činnosti za obdobie roka 2015 bolo pre obvinených mladistvých vykonaných 23 duchovných zhromaždení, na ktorých sa zúčastnilo 176 obvinených mladistvých a prebehlo 11 osobných pohovorov.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Pravidelnú katolícku duchovnú službu pre mladistvých poskytoval väzenský kaplán a **ekumenickú pastoračnú službu** poskytoval väzenský pastor podľa určených oblastí. Taktiež mladistvým odsúdeným poskytovali nepravidelnú duchovnú službu na princípe dobrovoľnosti zástupcovia registrovaných cirkví alebo náboženských spoločností. Duchovná služba sa poskytovala individuálne alebo skupinovo formou biblických hodín, prípravy na sviatosti, vysluhovania sviatostí, vysluhovania sviatosti birmovania, vyučovania náboženstva, duchovných a pastoračných rozhovorov, katechézy, zabezpečovaním a poskytovaním náboženskej literatúry.

V ústave Sučany sa hodnotené obdobie nieslo v znamení Roka milosrdenstva. Mladiství mali možnosť zapožičať si knihy z farskej knižnice a taktiež im boli poskytované katolícke periodiká: Katolícke noviny, Misie, Slovo medzi nami, Posol, Rodina Nepoškvrnenej, Apoštol, Don Bosco.

V ústave Ilava majú mladiství obvinení možnosť navštevovať bohoslužby, skupinové formy práce zamerané na kresťanskú morálku, spolunažívanie a výklad Svätého Písma, kvízy zamerané na prehĺbenie si vedomostí z náboženstva spolu s rehoľnými sestrami - Dcérami kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul.

V ústave Žilina väzenský kaplán s obvinenými a odsúdenými realizoval viacero aktivít – pohovory, skupinové sedenia, sledovanie DVD s náboženskou tematikou, hudobné posedenie a i. Okrem väzenského kaplána duchovnú činnosť zabezpečovali Sestry Matky Terezy, Sestry Panny Márie Útechy. Na výkon bohoslužieb je vyčlenená a vybavená jedna miestnosť v budove výkonu trestu - kaplnka, z ktorej sú bohoslužby vysielané prostredníctvom ústavného rozhlasu do priestorov ciel a izieb, kde sú umiestnení obvinení a odsúdení.

7.13. Stabilizácia a rozvoj osobnosti mladistvých obvinených a odsúdených

Spôsob plnenia: Kontrolnou činnosťou príslušníkov zboru eliminovať prejavy mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. Zdravotnými prehliadkami kontrolovať stopy po prípadnom fyzickom násilí. V prípade zistenia poskytovať mladistvým väzeným osobám komplexnú odbornú pomoc, ak boli pred uväznením vystavené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, vrátane telesného trestania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pri prijatí mladistvého do výkonu väzby, resp. výkonu trestu sa vykonáva zdravotná prehliadka, kde zdravotný personál okrem iného kontroluje aj prípadné stopy po fyzickom násilí. Kontrolnou činnosťou príslušníkov zboru boli v priebehu roku 2013 eliminované všetky prejavy mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. Zdravotnými prehliadkami boli v nepravidelných intervaloch kontrolované stopy po prípadnom fyzickom násilí. **V sledovanom období nebolo zistené fyzické násilie páchané na mladistvých obvinených a odsúdených.**

Obvinení a odsúdení majú právo na zdravotnú starostlivosť v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi. Mladistvé väzené osoby majú možnosť požiadať o **psychologické služby** ak si to ich psychický stav vyžaduje, resp. je táto služba realizovaná na základe podnetu zo strany personálu. Tieto služby poskytuje ústavný psychológ.

S cieľom **prevencie vzniku a narastania prejavov šikanovania a násillia medzi odsúdenými** sa dňa 27. júna 2013 uskutočnil *poradný zbor riaditeľa ústavu Sučany na tému „Eliminácia všetkých prejavov šikanovania alebo násillia medzi odsúdenými v ÚVTOS pre mladistvých v Sučanoch“*. O schválených systémových opatreniach, ktoré vyplynuli z poradného zboru na elimináciu všetkých prejavov šikanovania alebo násillia medzi odsúdenými v ústave pre mladistvých v Sučanoch je podávaná informácia raz za polrok na kolégiu riaditeľa ústavu. V rámci vybavovania sťažností **bolo v roku 2013 v ústave Sučany zaevidovaných šesť sťažností, z ktorých ani jedna sa netýkala krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých.** Prešetrené podané sťažností boli vyhodnotené ako neopodstatnené.

Prokurátori jednak na základe vlastnej previerkovej činnosti alebo na základe podnetov obvinených a odsúdených, alebo signalizácií iných inštitúcií sa zameriavajú aj na eliminácii prejavy mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. V prípade zistenia takýchto poznatkov ihneď prijímajú adekvátne opatrenia na zamedzenie

násilností a sledujú vyvodenie reštriktívnych opatrení voči porušovateľom práv obvinených, resp. odsúdených. riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody.

V priebehu roka 2013 navštívili členovia **Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „výbor CPT“)** prvýkrát ústav Nitra – Chrenová, ktorí vykonali s mladistvými odsúdenými rozhovory. Navštívili tiež ústavy v Nitre, Košiciach, Košiciach – Šaci, Leopoldove, Prešove a Sučanoch. Väčšina opýtaných väznených osôb v navštívených väzenských zariadeniach nepodala žiadne tvrdenia o zlom zaobchádzaní zo strany väzenského personálu v niektorých z navštívených väzenských zariadení. Naopak niekoľkí väzni uviedli, že s nimi väzenský personál zaobchádzal korektne a uviedli pozitívne komentáre o ich profesionalite. **V prípade odsúdených mladistvých v ústave Sučany a odsúdených žien v ústave Nitra - Chrenová delegácia výboru CPT prezentovala pozitívny dojem z režimu poskytovaného týmto kategóriám odsúdených osôb.**

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V sledovanom období nebolo zistené fyzické násilie páchané na mladistvých obvinených a odsúdených.

Obvinení a odsúdení majú právo na zdravotnú starostlivosť v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi. Mladistvé väznené osoby majú možnosť požiadať o psychologické služby, ak si to ich psychický stav vyžaduje, resp. je táto služba realizovaná na základe podnetu zo strany personálu. Tieto služby poskytuje ústavný psychológ. V hodnotenom období bolo v ústave Sučany podaných 15 žiadostí o pohovor so psychológom.

V rámci vstupnej psychologickej a pedagogickej diagnostiky sú vytypované možné obeť násilia a potencionálni agresori, ktorým je venovaná systematická pozornosť príslušníkov oddelenia výkonu trestu. V programoch zaobchádzania sú zakomponované konkrétne metódy a postupy penitenciárneho zaobchádzania s nimi. Pedagógovia jednotlivých diferenciacných skupín sú počas porád oddelenia výkonu trestu vedení k zvýšenej citlivosti a pozornému vnímaniu prejavov násilia medzi mladistvými, venovaniu pozornosti varovným signálom, všimaniu si rizikových faktorov u mladistvých, ktorí by mohli byť potenciálne ohrození týmito rizikami. V rámci prevencie šikanovania na zverenom úseku služobnej činnosti využívajú **oddielovú Chartu proti šikanovaniu, resp. plán prevencie šikanovania, násilia a inej nedovolennej činnosti mladistvých.**

V priebehu roka 2013 navštívili členovia Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“) ústavy: Nitra - Chrenová, Nitra, Košice, Košice - Šaca, Leopoldov, Prešov a Sučany. V „Správe pre Vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT)“ (ďalej len „správa Výboru CPT“) sa uvádza:

- v bode 39. *„Prevažná väčšina väzňov, s ktorými CPT počas návštevy ústavov robil rozhovor, neuvádzala žiadne tvrdenia o fyzickom zlom zaobchádzaní väzenským personálom. Naopak, viacerí väzňov uviedlo, že väzenský personál s nimi zaobchádzal korektne a pozitívne sa vyjadrili o ich profesionalite“,*
- v bode 66. *„Delegácia získala obzvlášť pozitívny dojem z režimu ponúkaného mladistvým odsúdeným v ústave Sučany. Dvere na celách boli otvorené cez deň aj v noci a umožňovali odsúdeným voľný pohyb v rámci oddielu vrátane prístupu do spoločenskej miestnosti. Štruktúrovaný program zmysluplných aktivít umožňoval mladistvým tráviť väčšiu časť dňa mimo oddielu. Vzdelávací program zahŕňal základné a stredoškolské vzdelanie, profesijné vzdelávanie (za murára, maliara a stolára) a kurzy pre negramotných. V ponuke boli rôzne záujmové krúžky (napr. záhradníctvo, ručné práce, literatúra a rôzne športové aktivity), dva razy do týždňa bola otvorená knižnica a kaplán organizoval pravidelné omše a iné aktivity. Veľké vonkajšie ihrisko s množstvom športového vybavenia sa využívalo na denné cvičenie vonku a raz za týždeň mali mladiství prístup do vnútornej telocvične. Mladiství mohli na chodbe hrať stolný tenis. Mladiství, s ktorými sa delegácia stretla, mali všeobecne priaznivý názor na režim v ústave pre mladistvých Sučany. Okrem toho bol pre mladistvých stanovený všeobecný plán výkonu trestu, ktorý sa raz za šesť mesiacov prehodnocoval. Toto je pozitívny príklad“,*
- v bode 80. *„Čo sa týka režimu pre odsúdených, v ústave Nitra - Chrenová získala delegácia CPT pozitívny celkový dojem. Odsúdené, okrem odsúdených zaradených v maximálnom stupni „stráženia“ C, mali výhody režimu otvorených dvier počas dňa a boli im ponúkané rôzne odдыхové aktivity (spev, vydávanie časopisu,*

pletenie, vyšívanie), vzdelávanie (základné kurzy gramotnosti, kurzy IT/právneho povedomia) a príležitostný prístup do priestranej telocvične“.

Správa Výboru CPT z poslednej návštevy Slovenskej republiky bola prerokovaná na 83. plenárnom zasadnutí Výboru CPT, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 3. až 7. marca 2014 v Štrasburgu. Vláda Slovenskej republiky prerokovala predmetnú správu dňa 10. septembra 2014. Za sledované obdobie **nebola v ústavoch zboru zo strany mladistvých väznených osôb podaná žiadna sťažnosť, ktorá by sa týkala krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých.**

V ústave Banská Bystrica boli podané **dve sťažnosti obvinených na spolubývajúcich** (slabá hygiena, nehody medzi obvinenými) a **obe boli riešené premiestnením obvinených do inej cely.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V ústave Sučany sa v rámci odbornej prípravy príslušníkov oddelenia výkonu trestu kládol značný dôraz na osvojenie si zručností medziľudskej komunikácie s cieľom zvyšovať profesionalitu príslušníkov v zmysle etického kódexu, ktorý vymedzuje a podporuje zásady profesionálneho správania sa príslušníkov a zamestnancov zboru s dôrazom na uplatňovanie etických požiadaviek pri plnení služobných a pracovných úloh. Všetci príslušníci ústavu boli počas cyklického školenia oboznámení s **Etickým kódexom príslušníka a zamestnanca zboru.**

V prípade **fyzického násillia medzi mladistvými** boli všetci účastníci fyzického konfliktu vždy predvedení na zdravotnícke zariadenie, kde zdravotnícky personál kontroluje stopy po fyzickom násillí. Pri ošetrovaní a liečbe všetkých mladistvých v ústave sa používajú identické odborné postupy, ktoré sú zabezpečované tým istým zdravotníckym personálom, čím je zaručené, že mladiství nie sú pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti separovaní a majú garantované, že úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti je rovnaká, aká je poskytovaná príslušníkom a zamestnancom zboru.

V hodnotenom období bola podaná jedna sťažnosť mladistvého obvineného v ústave Košice. V sťažnosti sťažovateľ poukazoval na zaobchádzanie s jeho osobou príslušníkmi v ústave, konkrétne na to, že príslušníci ho bijú a dňa 10. apríla 2015 sa príslušníci vyhrážali jeho osobe. Prešetrenie predmetnej sťažnosti Generálnym riaditeľstvom zboru konanie príslušníkov zboru popísané sťažovateľom nepreukázalo. V ďalších ústavoch zboru nebola zo strany mladistvých väznených osôb podaná žiadna sťažnosť.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v roku 2015 neriešila žiadny podnet alebo sťažnosť na nevhodné násillné alebo ponižujúce správanie voči odsúdenému mladistvému alebo na porušovanie iných práv.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Aj v roku 2016 bola kontrolná činnosť funkcionárov zboru zameraná na elimináciu všetkých prejavov neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. Personálom jednotlivých ústavov sú **systematicky a pravidelne vykonávané kontroly ciel**, v ktorých sú mladiství obvinení umiestnení. S mladistvými obvinenými sú realizované **preventívne rozhovory** na tému ponižovanie ľudskej dôstojnosti, prostredníctvom ktorých je zisťované, či nie je na nich páchané neoprávnené násillie. V prípade zistenia porušenia alebo hrozbu porušenia práva mladistvého obvineného, alebo ak obvinený taký prípad oznámi, sú personálom vykonané nevyhnutné opatrenia na zabránenie takého konania.

V prípade, že si psychický stav mladistvého vyžaduje odbornú pomoc psychológa má možnosť o uvedené **psychologické služby** požiadať, prípadne sú realizované podnetom zo strany personálu a obvinený s jej poskytnutím súhlasí. Taktiež v prípade nepriaznivej životnej situácie má možnosť požiadať o **sociálne poradenstvo.**

Realizáciou opatrení na elimináciu všetkých prejavov šikanovania alebo násillia medzi mladistvými sa aj v roku 2016 podarilo udržať **trend znižovania počtu konfliktných situácií**¹⁸¹. Príslušníci intenzívne a sústavne

¹⁸¹ správa o výsledkoch realizácie opatrení na elimináciu všetkých prejavov šikanovania alebo násillia medzi odsúdenými v ÚVTOS pre mladistvých Sučany

monitorovali činnosť odsúdených s cieľom zistenia agresorov a eliminácie ich násilného konania. Diagnostická, reedukačná pedagogická a psychologická činnosť bola zameraná na odhaľovanie konfliktných interpersonálnych vzťahov medzi mladistvými s cieľom regulovania, korigovania agresívnych prejavov v správaní a konaní odsúdených. V sledovanom období **nebolo v ústavoch zboru zaznamenané žiadne ponižovanie ľudskej dôstojnosti, neoprávnené násilie a zneužívanie mladistvých obvinených**. V roku 2016 **nebola v danej veci podaná žiadna sťažnosť** mladistvými obvinenými a odsúdenými. Generálna prokuratúra SR ani podriadené prokuratúry v roku 2016 **neriešili žiadny podnet alebo sťažnosť** na nevhodné násilné alebo ponižujúce správanie voči odsúdenému mladistvému alebo na porušovanie iných práv.

7.14. Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti pri zaobchádzaní s mladistvými väznenými osobami a zohľadňovanie ich potrieb pri umiestňovaní

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. Udržiavať, podporovať a rozvíjať vzťahy s primárnou rodinou formou korešpondencie, návštev a používania telefónu. Počas výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody (ďalej len „výkon trestu“) umiestňovať mladistvého s dospelým len v tom prípade, ak je to je v jeho vlastnom záujme. Umiestňovať mladistvých odsúdených v Ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých v Sučanoch, v inom ústave ak je to v záujme účelnejšieho plnenia programu zaobchádzania a ak je to v záujme mladistvého

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiaci správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti väznených osôb patrí medzi základné zásady výkonu väzby a výkonu trestu. Vo výkone väzby a výkone trestu sa rešpektuje ľudská dôstojnosť väznených osôb a nesmú byť použité kruté, neľudské alebo ponižujúce spôsoby zaobchádzania alebo trestania. Vzdelávaním, riadiacou a kontrolnou činnosťou, preverovaním sťažností **je úroveň zaobchádzania s väznenými osobami na požadovanej úrovni. Štatistické ukazovatele realizácie práv mladistvých obvinených a odsúdených zbor nevykazuje.**

Penitenciárne zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými bolo **zamerané na udržanie, posilňovanie alebo vytváranie sociálnych kontaktov mladistvého s primárnou rodinou a ostatným vonkajším svetom prostriedkami a metódami sociálnej práce.** Kontakt s vonkajším prostredím, rodinou a príbuznými je pre mladistvé osoby nevyhnutný a preto príslušníci zboru pri zaobchádzaní s týmito osobami dbali a dbajú na to, aby komunikácia s rodinou, či už formou korešpondencie resp. návštev bola realizovaná čo najčastejšie, v prospech rozvoja osobnosti mladistvého a za účelom zmiernenia izolácie od rodiny a vonkajšieho prostredia. **Raz za týždeň majú mladiství odsúdení právo požiadať o návštevu blízkych príbuzných.** Trvanie návštevy je vymedzené časovým rozvrhom dňa. Návšteva sa uskutočňuje **spravidla bez priameho dozoru príslušníka zboru vo vyhradenej miestnosti alebo na voľnom priestranstve v ústave.** V prípade, že sa v čase návštevy v ústave organizujú kultúrne a športové vystúpenia mladistvých, návštevníkom sa môže povoliť účasť na nich; taktiež možno povoliť prehliadku určených priestorov ústavu. **Mladistvý obvinený má právo prijať návštevu raz za týždeň** v trvaní najmenej jednej hodiny.

Medzi ostatné práva mladistvých obvinených a odsúdených patrí i **právo prijímať a na vlastné náklady odosielať písomné správy v listinnej podobe bez obmedzenia.** V prípade, že mladistvý obvinený alebo odsúdený nemá finančné prostriedky, ústav zabezpečí na vlastné náklady odoslanie dvoch kusov korešpondencie za kalendárny mesiac. Ak je mladistvý obvinený alebo odsúdený negramotný alebo nevidiaci, ústav je povinný na jeho požiadanie zabezpečiť napísanie a prečítanie korešpondencie.

Odsúdený má právo **najmenej dvakrát za kalendárny mesiac** telefonovať v trvaní najmenej 20 minút v čase určenom v ústavnom poriadku prostredníctvom telefónneho zariadenia v ústave. Obvinený mladistvý má právo **najmenej dvakrát za kalendárny mesiac** telefonovať najmenej 20 minút.

Pri nástupe odsúdených mladistvých do výkonu trestu sociálny pracovník vyhodnocuje vplyv sociálneho prostredia, v ktorom sa odsúdený pred výkonom trestu nachádzal (rodinnú anamnézu, širšie sociálne prostredie), z dôvodu posúdenia sociokultúrnych činiteľov, ktoré mohli mať vplyv na utváranie osobnosti a postojov odsúdeného. Získané poznatky boli východiskom pri určení rizika sociálneho zlyhania a stanovenia resocializačnej prognózy. Sociálny pracovník, pedagógovia oddielov, psychológovia edukatívno - formatívny spôsobom napomáhali mladistvým odsúdeným orientovať sa a hľadať cesty usporiadania si sociálnych vzťahov k svojim najbližším, k spoločenstvu, v ktorom žili, vrátane zaujatia pozitívnejšieho postoja k spoločnosti – k jej normám, hodnotám. Mladistvým odsúdeným napomáhali riešiť ich sociálnu situáciu, podnecovali ich k tomu, aby sa zaoberali svojim sociálnym vývojom, aby kriticky analyzovali, aký podiel mala sociálna situácia na ich kriminálnu kariéru, k akým premenám došlo v ich sociálnej situácii v dôsledku spáchania trestného činu, v dôsledku pobytu vo väzbe a vo výkone trestu, v dôsledku závislosti na drogách a pod.

Mladistvého možno umiestniť s dospelým obvineným alebo odsúdeným len výnimočne a len, ak takéto umiestnenie bude v záujme mladistvého, dospelý obvinený alebo odsúdený nebude na mladistvého nepriaznivo vplývať, ohrozovať jeho zdravie alebo zneužívať jeho prítomnosť v cele a mladistvý a dospelý obvinený alebo odsúdený s tým súhlasia.

V roku 2013 boli mladiství umiestňovaní aj s vybranými dospelými obvinenými či odsúdenými, ktorí priaznivo vplývali na ich osobnosť. Dôvody umiestnenia mladistvých a dospelých spoločne boli najmä kapacitného charakteru. Uvedené riešenie sa javilo ako bezproblémové, neboli známe žiadne negatívne poznatky. Riaditeľom ústavu alebo prokurátorom, ktorý vykonáva dozor nad zákonnosťami výkonu väzby alebo výkonu trestu v ústave nebolo v priebehu sledovaného obdobia zistené porušenie zásad umiestňovania mladistvých väznených osôb. Zameranie dozorovej činnosti prokurátorov obsahuje aj spôsob umiestňovania obvineného/odsúdeného mladistvého a jeho najlepší záujem.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Odsúdený môže telefonovať **na vlastné náklady denne** maximálne 20 minút v čase určenom v ústavnom poriadku prostredníctvom telefónneho zariadenia v ústave. Obvinený mladistvý má právo najmenej dvakrát za kalendárny mesiac telefonovať najmenej 20 minút. **Štatistické ukazovatele realizácie práv mladistvých obvinených a odsúdených zbor nevykazuje.**

V roku 2013 v rámci novelizácie predpisov upravujúcich výkon trestu **bol prehodený aj systém vnútornej diferenciacie mladistvých.** Úloha vyplývala z Koncepcie väznenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020, ktorej krátkodobé ciele stanovené do roku 2013 v oblasti zaobchádzania s väznenými osobami ukladali prehodnotiť systém vnútornej diferenciacie odsúdených mladistvých v nadväznosti na zníženie veku trestnej zodpovednosti s cieľom prehlbovania individuálneho prístupu. Na základe poznatkov aplikačnej praxe a v súlade s *Odporúčaním Rec (2008) 11 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o Európskych pravidlách pre mladistvých páchatelov vystavených sankciám alebo opatreniam*, bol vytvorený nový systém vnútornej diferenciacie, založený na výchovných, vývojových a bezpečnostných potrebách mladistvých.

Po nadobudnutí účinnosti novej legislatívy dňom 1. januára 2014 **prehodnotili pedagógovia programy zaobchádzania u všetkých mladistvých odsúdených podľa nových diferenciačných pravidiel** a v spolupráci s psychológmi im odporučili diferenciačné skupiny v zmysle § 70 ods. 3 až 5 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008, ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov (ďalej len „poriadok výkonu trestu“). Dňa 2. januára 2014 na návrh umiestňovacej komisie riaditeľ ústavu určil každému mladistvému odsúdenému diferenciačnú skupinu v zmysle § 70 ods. 3 až 5 poriadku výkonu trestu.

V súvislosti s aplikáciou novej legislatívy v oblasti novej diferenciacie mladistvých bolo dňa 7. januára 2014 uskutočnené metodické zamestnanie vedúceho oddelenia výkonu trestu v ústave Sučany pre príslušníkov z úseku pedagogických a psychologických činností, ktoré bolo zamerané na správnu aplikáciu novej legislatívy, vypracovávanie, stanovovanie a realizovanie vhodných programov zaobchádzania v jednotlivých diferenciačných skupinách. V roku 2014 boli mladiství umiestňovaní aj s vybranými dospelými obvinenými alebo odsúdenými, ktorí priaznivo vplývali na ich osobnosť. O takomto umiestnení informoval ústav prokurátora vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave. **Umiestňovanie mladistvých bolo**

vykonané na základe súhlasného stanoviska mladistvých ako aj dospelých. Uvedené riešenie sa javilo ako bezproblémové, neboli zaznamenané žiadne negatívne poznatky.

Riaditeľom ústavu alebo prokurátorom, ktorý vykonávajú dozor nad zákonnosťami výkonu väzby alebo výkonu trestu v ústave, nebolo v priebehu sledovaného obdobia zistené porušenie zásad umiestňovania mladistvých väznených osôb.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Plnenie úlohy plynulo nadväzuje na predchádzajúce odpočtové obdobie. Udržiavanie, podporovanie a rozvíjanie vzťahov s primárnou rodinou formou korešpondencie, návštev a používania telefónu mladistvými väznenými osobami sa v rámci zboru plnilo v súlade so zákonom o výkone väzby a zákonom o výkone trestu odňatia slobody.

Pri **umiestňovaní mladistvých obvinených do cely** sa dbá na plnenie účelu výkonu väzby v súlade so zákonom. Mladistvého možno umiestniť s dospelým obvineným alebo odsúdeným len výnimočne a len, ak takéto umiestnenie bude v záujme mladistvého, dospelý obvinený alebo odsúdený nebude na mladistvého nepriaznivo vplývať, ohrozovať jeho zdravie alebo zneužívať jeho prítomnosť v cele a mladistvý a dospelý obvinený alebo odsúdený s tým súhlasia. O takomto umiestnení a o **umiestnení obvineného v bezpečnostnej cele** informuje ústav prokurátora vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave. Opodstatnenosť takéhoto umiestnenia a umiestnenia obvineného v bezpečnostnej cele preskúmava riaditeľ ústavu a prokurátor vykonávajúci dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave najmenej raz za tri mesiace.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Aj v roku 2016 bolo penitenciárne zaobchádzanie zamerané na udržanie, posilňovanie alebo vytváranie sociálnych kontaktov mladistvého s primárnou rodinou a ostatným vonkajším svetom prostriedkami a metódami sociálnej práce. Mladiství boli predovšetkým vedení k udržiavaniu, podporovaniu a rozvíjaniu kontaktu s primárnou rodinou všetkými zákonnými formami (korešpondencia, návštevy, telefonovanie). Umiestňovanie mladistvých sa realizovalo v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

V ústave Sučany **sú mladiství umiestňovaní oddelene od dospelých odsúdených**, zároveň aj zabezpečenie uplatňovania základných práv odsúdených prebieha vždy diferencovane, oddelene mladiství odsúdení od dospelých odsúdených. Vnútorňa diferenciacia odsúdených mladistvých je v ústave zabezpečená v súlade s poriadkom výkonu trestu.

7.15. Viesť mladistvých obvinených a odsúdených k samostatnosti, zodpovednosti a k riešeniu vzniknutých situácií, v ktorých sa svojím pričinením ocitli

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám právo na poskytovanie právnej pomoci advokátom alebo inou osobou, ktorá ho zastupuje v inej právnej veci, umožniť prístup k uzamykateľnej schránke na odosielanie korešpondencie. Predložiť návrh novely zákona o výkone väzby a novely zákona o výkone trestu odňatia slobody, podľa ktorej budú mladiství obvinení a odsúdení do veku 18 rokov zastupovaní určeným opatrovníkom pri všetkých druhoch konania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere; legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Mladiství obvinení a odsúdení sú formou prednášok k problematike legislatívnych noriem, besied a iných individuálnych a skupinových aktivít, vedení k samostatnosti a zodpovednosti, cieľom realizácie uvedených

foriem je **zvyšovanie ich právneho povedomia**. Zo strany **pedagógov a samostatného referenta režimu – špecialistu oddelenia výkonu väzby a výkonu trestu** je kladený veľký dôraz na dodržiavanie práv mladistvých väznených osôb. Individuálnymi pohovormi sú vedení k tomu, aby boli samostatní, niesli zodpovednosť za svoje skutky a v budúcnosti viedli riadny a usporiadaný život bez páchania trestnej činnosti. Všetky mladistvé osoby, ktoré sa nachádzajú v ústavoch mali zabezpečené právo na poskytovanie právnej pomoci advokátom alebo inou osobou, ktorá ich zastupuje v inej právnej veci. V zmysle novely zákona o výkone väzby a zákona o výkone trestu účinných od **1. januára 2014, sú mladiství odsúdení do veku 18 rokov zastupovaní určeným opatrovníkom pri všetkých druhoch konania v zmysle § 46 ods. 7 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov** – „po prijatí mladistvého do väzby rozhodne riaditeľ ústavu o ustanovení opatrovníka mladistvému na zastupovanie a pomoc pri konaní vo veciach súvisiacich s výkonom väzby“ a § 72 ods. 8 zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - „ po umiestnení mladistvého v ústave na výkon trestu pre mladistvých rozhodne riaditeľ ústavu o ustanovení opatrovníka mladistvému na zastupovanie a pomoc pri konaní vo veciach súvisiacich s výkonom trestu podľa tohto zákona“.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Kontrolnou činnosťou neboli zistené nedostatky, všetci mladiství vo veku do 18 rokov mali ustanoveného opatrovníka. Obvinení a odsúdení majú umožnený prístup k uzamykateľným schránkam na odosielanie súkromnej a úradnej korešpondencie. V prípade celového ubytovania obvinení a odsúdení odovzdávajú korešpondenciu priamo určenému príslušníkovi zboru, ktorý zabezpečí odoslanie korešpondencie. Obvineným a odsúdeným, ktorí nedisponujú finančnými prostriedkami korešpondenciu odošle ústav na vlastné náklady.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Plnenie úlohy plynulo nadväzuje na predchádzajúce odpočtové obdobie a plní sa v plnom rozsahu v súlade so zákonom o výkone väzby a zákonom o výkone trestu. Mladistvým väzneným osobám vo veku do 18 rokov bol ustanovený opatrovník na zastupovanie a pomoc pri konaní vo veciach súvisiacich s výkonom väzby/výkonom trestu. **Počas kontrolnej činnosti nadriadených v jednotlivých ústavoch zboru neboli zistené nedostatky.**

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 ústavy zboru pri zaobchádzaní s mladistvými obvinenými a odsúdenými postupovali v súlade so zákonom o výkone väzby a zákonom o výkone trestu. Kontrolná činnosť nadriadených bola zameraná o. i. aj na umiestňovanie mladistvých obvinených a odsúdených a ustanovenie opatrovníka osobám mladším ako 18 rokov. **Počas kontrolnej činnosti nadriadených v jednotlivých ústavoch zboru neboli zistené nedostatky.**

7.16. Plnením povinnej školskej dochádzky a inými formami vzdelávania pripraviť mladistvé väznené osoby na reintegráciu do spoločnosti

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám plnenie povinnej školskej dochádzky ako i doplnenie vzdelania na úrovni stredného odborného vzdelania resp. úplného stredného odborného vzdelania. Pri príprave mladistvého na budúce povolanie spolupracovať s rodičmi alebo zákonným zástupcom mladistvého, v súčinnosti s orgánom štátnej správy, obcou alebo samosprávnym krajom. V rámci penitenciárneho zaobchádzania s mladistvými uplatňovať metódy a formy zamerané na komplexnú resocializáciu a reintegráciu do spoločnosti po ukončení väznenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vzdelávanie obvinených a odsúdených sa realizuje v podmienkach zboru už niekoľko desaťročí. V zásade celý **väzenský vzdelávací systém** umožňuje duševný a mravný rozvoj osobnosti obvinených a odsúdených, umožňuje im získať nové informácie, vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré potom môžu uplatniť na trhu práce po prepustení na slobodu pri svojom začlenení sa do spoločnosti. Integrácia je ovplyvnená najmä tým, ako sa na prepustenie a na návrat do spoločnosti pripravujú. Nezastupiteľné miesto v tejto príprave má aj vzdelávanie obvinených a odsúdených, ktoré napomáha zvyšovať ich osobnú šancu uplatniť sa na trhu práce tým, že nadobudnú potrebné vzdelanie, prípadne vyšší stupeň kvalifikácie. **Za priority možno považovať výchovno-vzdelávacie a osvetovo-výchovné aktivity s orientáciou na zmenu hodnotového systému**, najmä, aby sa vzdelanosť stala pre nich akceptovanou hodnotou. Vzdelávanie obvinených a odsúdených je legislatívne zakotvené v zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov - školský zákon. V súlade s uvedeným zákonom **ústavy realizujú plnenie povinnej školskej dochádzky ako aj iné stupne vzdelávania mladistvých obvinených a odsúdených, ale taktiež vzdelávanie dospelých odsúdených**. Na vzdelávaní odsúdených sa podieľajú aj mimovládne organizácie, s ktorými zbor úzko spolupracuje. Zbor každoročne v termíne do 30. septembra príslušného roka zasiela **prehľad o počte obvinených a odsúdených, na ktorých sa vzťahuje plnenie povinnej školskej dochádzky alebo iného vzdelávania umiestnených v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody MŠVVŠ SR** pre účely rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia. V školskom roku 2012/2013 bolo zabezpečené vzdelávanie 19 obvineným a 48 odsúdeným mladistvým.

Značná pozornosť ústavu Sučany bola venovaná zabezpečeniu vzdelávania odsúdených, pričom osobitná pozornosť sa sústredila na zabezpečenie plnenia povinnej školskej dochádzky mladistvých odsúdených. V podmienkach výkonu trestu nejde len o klasický vyučovací proces, tzv. špecifickú formu riadenia, v ktorom si žiaci osvojujú vedomosti, zručnosti, návyky, rozvíjajú myslenie, pamäť a predstavivosť a učitelia im na túto činnosť vytvárajú podmienky, ale o **komplexný resocializačný program**, ktorého cieľom je odstrániť u mladistvých nežiaduce formy správania a návykov, reštrukturalizovať jeho osobnosť a pomôcť mu lepšie sa začleniť do spoločnosti. Vzdelávanie odsúdených mladistvých sa spravidla organizuje tak, aby v súlade s osobitnými predpismi bolo **ukončenie štúdia oficiálne uznané vydaním príslušného dokladu akreditovanou inštitúciou. Z dokladu nesmie byť zrejmé, že odsúdený ho získal počas výkonu trestu**. Mladistvému odsúdenému, u ktorého sú na to predpoklady, sa umožní, aby získal základné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie, alebo sa zúčastnil iných foriem vzdelávania, ktoré mu umožnia získať alebo zvyšovať kvalifikáciu. **Negramotnému mladistvému** sa umožní, aby absolvoval kurz pre negramotných. Ak je mladistvý odsúdený zaradený do takéhoto kurzu, je povinný sa na ňom pravidelne zúčastňovať. **Na základe bilaterálnych dohôd ústav vytváral podmienky na vzdelávanie mladistvých v týchto školách:** Základná škola SNP Sučany, Odborné učilište Martin, Stredná odborná škola Sv. Jozefa Robotníka Žilina, Spojená škola Turany (od 01. 09. 2013 zmena názvu – Stredná odborná škola Turany). V rámci realizovania a zabezpečenia ukončenia povinnej školskej dochádzky formou individuálneho vzdelávania ústav spolupracoval so Základnou školou SNP Sučany, kde sa vzdelávali aj **odsúdení mladiství so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** a boli zaradení do špeciálnej triedy základnej školy. Pre **odsúdených mladistvých, ktorí ukončili špeciálnu základnú školu, ale nedovŕšili šestnásť rok svojho veku a sú školopovinní**, ústav zabezpečil ďalšie štúdium v spolupráci s Odborným učilištom Martin v odbore obchodná prevádzka so zameraním na prípravu jedál. **Mladiství, ktorí už nepodliehali povinnej školskej dochádzke**, boli zaradení do kurzu zvyšovania základného vzdelania a do kurzu pre negramotných, v ktorých je výučba realizovaná pod vedením odborného personálu ústavu. V Strednej odbornej škole sv. Jozefa Robotníka v Žiline boli vzdelávaní odsúdení mladiství v trojročnom učebnom odbore maliar a v učebnom odbore murár. Úspešná spolupráca so Strednou odbornou školou Žilina začala v školskom roku 2008/2009. Doteraz bolo zaradených do vzdelávania 63 študentov, osem študentov pokračovalo v štúdiu aj po prepustení z výkonu trestu dennou alebo externou formou štúdia. V súlade so školským zákonom o osobitnom spôsobe plnenia školskej dochádzky mali odsúdení mladiství možnosť získať nižšie stredné odborné vzdelanie. Navštevovali a navštevujú aj v školskom roku 2013/2014 Strednú odbornú školu Turany a vzdelávali sa v dvojročnom učebnom odbore spracúvanie dreva. V rámci penitenciárneho zaobchádzania s mladistvými sú uplatňované metódy a formy zamerané na komplexnú resocializáciu a reintegráciu do spoločnosti po ukončení výkonu trestu. Pri stanovení programu zaobchádzania a jeho realizácii sa u odsúdených mladistvých sledovalo hlavne zvyšovanie vzdelanostnej úrovne mladistvého, príprava na povolanie, získavanie kvalifikácie a pozitívneho vzťahu k práci, rozvíjanie záujmovej činnosti, príprava na samostatný spôsob života a dôraz sa kládol na zabránenie nepriaznivého vplyvu väzenského prostredia na mladistvého a minimalizáciu negatívnych účinkov izolácie od spoločnosti.

Ústav Nitra – Chrenová za účelom zabezpečenia plnenia povinnej školskej dochádzky mal na školské roky 2012/2013 a 2013/2014 uzatvorenú zmluvu so Spojenou školou internátnou s organizačnými zložkami Špeciálnej základnej školy so sídlom Nitra, Červeňova 42. Za sledované obdobie nebolo potrebné realizovať vzdelávacie aktivity tohto druhu s väznenými mladistvými osobami.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V tabuľke je uvedený prehľad žiakov, pre ktorých bolo v roku 2014 zabezpečené vzdelávanie s údajmi školy alebo školského zariadenia, ktoré vzdelávanie zabezpečilo.

Počty obvinených a odsúdených, pre ktorých zbor v 2014 zabezpečoval v spolupráci so školami alebo školskými zariadeniami povinnú školskú dochádzku alebo iné stupne vzdelania			
Ústav	počet obvinených	počet odsúdených	školské zariadenie
Banská Bystrica	1	0	Odborné učilište Viliama Gaňu
	1	0	Základná škola Jána Bakossa
	2	0	Špeciálna základná škola
Košice	4	0	Spojená škola
	4	0	Základná škola
Leopoldov	1	0	Špeciálna základná škola s materskou školou
Nitra	1	0	Špeciálna základná škola Internátna vo Vrábfoch
Nitra - Chrenová	0	1	Základná škola kráľa Svätopluka
Prešov	8	0	Základná škola
Sučany	0	10	Základná škola a Špeciálna trieda Základnej školy SNP
	0	10	Stredná odborná škola
	0	3	Odborné učilište
	0	6	Stredná odborná škola sv. J. Robotníka
Žilina	3	0	Základná škola
spolu	25	30	
celkom		55	

Za hodnotené obdobie bolo do **kurzu negramotných** zaradených šesť mladistvých odsúdených a do **kurzu na doplnenie základného vzdelania** bolo zaradených 25 mladistvých odsúdených. Do týchto kurzov sú zaradení mladiství, ktorí už nepodliehajú povinnej školskej dochádzke, ktorí majú viac ako 16 rokov. Sú to bývalí žiaci základných škôl, špeciálnych základných škôl, ktorí ukončili povinnú školskú dochádzku v nižších ročníkoch. Ich vedomostná úroveň je odlišná a na veľmi nízkej až nedostačujúcej úrovni, preto aj práca s nimi si vyžaduje individuálny, špeciálno-pedagogický prístup. Kurzy prebiehajú v päťmesačných cykloch. Ústav Nitra - Chrenová za účelom plnenia povinnej školskej dochádzky zabezpečoval vzdelávanie jednej mladistvej odsúdenej žene.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Prioritou zboru je zabezpečovať vzdelávanie obvinených a odsúdených v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov - školský zákon. Ústavy realizujú plnenie povinnej školskej dochádzky ako aj iné stupne vzdelávania mladistvých obvinených a odsúdených, ale taktiež vzdelávanie dospelých odsúdených. Novela zákona č. 245/2008 Z. z. upravila prijímanie mladistvých odsúdených do vzdelávania v § 63 ods. 4 (termíny na podanie prihlášky na vzdelávanie sa nevzťahujú na uchádzača, ktorý je mladistvým odsúdeným vo výkone trestu odňatia slobody) a do uvedenej formy vzdelávania **sú pribežne zaraďovaní mladiství nastupujúci do výkonu trestu počas celého školského roka.**

Na vzdelávaní odsúdených sa podieľajú aj mimovládne organizácie, s ktorými zbor úzko spolupracuje. Cieľom vzdelávacieho procesu okrem iného je zabezpečiť vzdelávanie tak, aby bolo ukončenie štúdia oficiálne uznané vydaním príslušného dokladu akreditovanou inštitúciou, pričom **z dokladu nesmie byť zrejmé, že odsúdený ho získal počas výkonu trestu.**

V tabuľke je uvedený prehľad žiakov, pre ktorých bolo v roku 2015 zabezpečené vzdelávanie s údajmi školy alebo školského zariadenia, ktoré vzdelávanie zabezpečilo.

Počty obvinených a odsúdených, pre ktorých zbor v roku 2015 zabezpečoval v spolupráci so školami alebo školskými zariadeniami povinnú školskú dochádzku alebo iné stupne vzdelania				
Ústav	počet obvinených	počet odsúdených	školské zariadenie	adresa
Banská Bystrica	1	0	Špeciálna základná škola	Ďumbierska 15, Banská Bystrica
Bratislava	1	0	Špeciálna základná škola s materskou školou	Karpatská č. 1, 811 05 Bratislava
Košice	4	0	Spojená škola	Vojenská 13, Košice
	4	0	Základná škola	Gemerská 2, Košice
Nitra	1	0	Stredná odborná škola	Cintorínska 4, 950 50 Nitra
Prešov	4	0	Základná škola	Lesnícka 1, Prešov
Sučany	0	7	Základná škola a Špeciálna trieda Základnej školy SNP	Partizánska 13, Sučany
	0	17	Stredná odborná škola	Komenského 1049/23, Turany
	0	7	Odborné učilište	Stavbárska 11, Martin
	0	5	Stredná odborná škola sv. J. Robotníka	Ul. Saleziánska 18, Žilina
Žilina	1	0	Spojená škola (špeciálna základná škola)	J. M. Hurbana 36 Žilina
spolu	16	36		
celkom		52		

V roku 2015 ústav zabezpečil z vlastných rozpočtových prostriedkov vzdelávanie pre mladistvých, ktorí neboli zaradení do predchádzajúcich foriem vzdelávania, formou **Kurzu na doplnenie základného vzdelania a Kurzu pre negramotných**. Do týchto kurzov sú zaradení mladiství, ktorí už nepodliehajú povinnej školskej dochádzke, ktorí majú viac ako 16 rokov. Ide o bývalých žiakov ZŠ, ŠZŠ, ktorí ukončili povinnú školskú dochádzku v nižších ročníkoch. Ich vedomostná úroveň je odlišná a na veľmi nízkej až nedostačujúcej úrovni, preto aj zaobchádzanie s touto skupinou si vyžaduje individuálny, špeciálno-pedagogický prístup. Kurzy prebiehajú v päťmesačných cykloch. Do Kurzu na doplnenie základného vzdelania bolo priemerne mesačne zaradených 23 mladistvých. Do Kurzu pre negramotných boli zaradení 6 mladiství. Mladiství odsúdení boli zaraďovaní do programu „Príprava na prepustenie“. Realizátormi programu boli sociálna pracovníčka, psychologička a pedagóg, ktorí v rámci prednášok, besied, technikami hrania rolí, nácvikom zručností atď. pripravovali mladistvých na podmienky po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody s cieľom úspešnej reintegrácie mladistvých do spoločnosti. Za hodnotené obdobie v Ústave Nitra Chrenová nebolo potrebné zabezpečovať vzdelávanie mladistvej odsúdenej.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V ústavoch na výkon väzby boli mladiství obvinení, ktorí nemali ukončenú povinnú školskú dochádzku **zaraďovaní do vzdelávania na základe podpísaných dohôd so školami**. Počas výkonu väzby si plnilo povinnú školskú dochádzku **13 mladistvých obvinených**.

V hodnotenom období si plnilo povinnú školskú dochádzku v ústave Sučany **18 mladistvých odsúdených** (ďalej len „žiacov“). Z toho v školskom roku 2015/2016 si plnilo povinnú školskú dochádzku 10 žiakov a v školskom roku 2016/2017 si aktuálne plní povinnú školskú dochádzku 8 žiakov. V ďalšom vzdelávaní pokračovalo 18 mladistvých.

V rámci nižšieho stredného odborného vzdelania (nižšieho sekundárneho vzdelania) bolo **v učebnom odbore spracúvanie dreva** v SOŠ Turany celkovo zaradených 8 mladistvých. SOŠ Turany bola k 31. augustu 2016 vyradená zo siete škôl a školských zariadení SR. V šk. roku 2016/2017 ústav zabezpečil na základe podpísaných dohôd so Spojenou školou Martin pokračovanie vo vzdelávaní v odbore spracúvanie dreva. V školskom roku 2016/2017 študujú 4 mladiství v danom odbore. V rámci stredného odborného vzdelania (sekundárneho vzdelania) boli **v učebnom odbore murár** v SOŠ sv. J. Robotníka Žilina celkovo zaradení 6 mladiství, z toho v školskom roku 2015/2016 študoval 1 mladistvý a v školskom roku 2016/2017 študujú 5 mladiství v prvom a druhom ročníku.

V roku 2016 ústav zabezpečil z vlastných rozpočtových prostriedkov vzdelávanie pre mladistvých, ktorí neboli zaradení do predchádzajúcich foriem vzdelávania, formou **Kurzu na doplnenie základného vzdelania a Kurzu pre negramotných**. Kurzy prebiehajú v päťmesačných cykloch. Do Kurzu na doplnenie základného vzdelania bolo priemerne mesačne zaradených 23 mladistvých odsúdených. Do Kurzu pre negramotných boli zaradení 4 mladiství odsúdení.

Mladiství boli zaradovaní do programu „Príprava na prepustenie“. Realizátormi programu boli sociálna pracovníčka, psychologička a pedagóg, ktorí v rámci prednášok, besied, technikami hrania rolí, nácvikom zručností atď. pripravovali mladistvých na podmienky po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody s cieľom úspešnej reintegrácie mladistvých do spoločnosti.

Penitenciárne zaobchádzane bolo zamerané na zmenu postojov, hodnotovej orientácie a životného štýlu mladistvých, na posilňovanie motivácie vzdelávať sa, ukončiť základné vzdelanie, získať odbornú kvalifikáciu ako nevyhnutnú podmienku pre začlenenie sa do spoločnosti po skončení výkonu trestu odňatia slobody. Dôraz bol kladený na zvýšenie kvality individuálnych a skupinových foriem zaobchádzania a programov zaobchádzania, ktoré vypracovali pedagógovia v spolupráci s psychológmi a sociálnym pracovníkom podľa individuálnych edukačných, reedukačných a resocializačných potrieb mladistvých.

Počty obvinených a odsúdených, pre ktorých zbor v roku 2016 zabezpečoval v spolupráci so školami alebo školskými zariadeniami povinnú školskú dochádzku alebo iné stupne vzdelania				
Ústav	počet obvinených	počet odsúdených	školské zariadenie	adresa
Banská Bystrica	4	0	Špeciálna základná škola	Ďumbierska 15, Banská Bystrica
Ilava	1	0	Základná škola	Ilava
	1	0	Stredná odborná škola	Pruské 294, 018 52
Košice	1	0	Odborné učilište internátne	Viliama Gaňa, Školská 12, 071 01 Michalovce
	1	0	Spojená škola internátna	Breziny 256, Prakovce
Nitra	1	0	Spojená škola	Mudroňová , 949 01 Nitra
	1	0	Základná škola s materskou školou s vyučovacím jazykom maďarským	Ipeľský Sokolec 322, 935 75
Prešov	2	0	Základná škola	Lesnícka 1, Prešov
Sučany	0	6	Základná škola a Špeciálna trieda Základnej školy SNP	Partizánska 13, Sučany
	0	8	Stredná odborná škola	Komenského 1049/23, Turany
	0	4	Odborné učilište	Stavbárska 11, Martin
	0	6	Stredná odborná škola sv. J. Robotníka	Ul. Saleziánska 18, Žilina
	0	4	Spojená škola	Martin
Žilina	1	0	Spojená škola (špeciálna základná škola)	J. M. Hurbana 36 Žilina
spolu	13	28		
celkom		41		

(KSK) prostredníctvom SOŠ, Učňovská 5 v Košiciach –Šaci zabezpečuje vzdelávanie v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Košiciach - Šaci v odbore 2466H02 mechanik opravár pre stroje a zariadenia s dĺžkou štúdia 3 roky. V školskom roku 2016/2017 študuje v tomto odbore v 1. ročníku 29 žiakov, v 2. ročníku 18 žiakov, v 3. ročníku 12 žiakov.

7.17. Pri zaobchádzaní dbať na dodržiavanie všetkých práv detí obvinených z trestnej činnosti

Spôsob plnenia: Kontrolnou činnosťou zabezpečiť plnenie všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne
Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS
Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody
Spolupracujúce subjekty: GP SR/dozorujúci prokurátori
Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pôsobnosť prokuratúry vykonávajú prokurátori aj **dozorom nad zachovávaním zákonnosti** v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu (§ 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre). Na zabezpečenie tejto zákonnej úlohy v pravidelných intervaloch realizujú v zmysle § 18 zákona citovaného zákona v jednotlivých ústavoch na výkon väzby, výkonu trestu odňatia slobody, ochranného liečenia, či ochrannej výchovy a ústavnej starostlivosti **previerky** so zameraním na dodržiavanie zákonnosti pri umiestňovaní obvinených/odsúdených a detí ako aj dodržiavanie zákonov platných pre ochrannú výchovu a ústavnú starostlivosť s osobitným zreteľom na dodržiavanie opatrení zameraných na zamedzenie mučenia, fyzického a duševného týrania chovancov. Spôsob a metódy výkonu previerok prokurátorov podrobne upravujú **príkazy generálneho prokurátora**, napr. *Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2010 z 12. mája 2010 o postupe prokurátorov pri výkone dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach výkonu ochrannej výchovy, ústavnej výchovy, ústavnej starostlivosti a v miestach výkonu ochranných opatrení nariadených súdom*. V tejto súvislosti prokurátori okresných a krajských prokuratúr vykonávajú previerky v ústavoch na výkon ochrannej výchovy a ústavnej starostlivosti **raz štvrtročne**. Svoju pozornosť zameriavajú na zákonnosť umiestnenia dieťaťa do ústavu, včasné vybavovanie sťažností a podnetov chovancov výchovným zariadením, získavanie poznatkov o priebehu výchovného procesu, správaní chovancov, skúmanie povahy disciplinárnych trestov a odmien a ich súlad s disciplinárnym poriadkom. Prokurátori využívajú možnosť pohovorov s chovancami bez prítomnosti tretej osoby. V priestoroch výchovných zariadení sú zriadené schránky pre **anonymné dotazy pre prokurátora**. **V prevažnej miere prokurátori konštatujú zachovávanie právnych predpisov i vnútorných poriadkových noriem**. Po posúdení všetkých okolností prokurátori zväžia, či nie je potrebné venovať niektorému z ústavov zvýšený dohľad, príp. vyvodiť iné adekvátne opatrenia.

Mladistvého obvineného možno počas výkonu väzby obmedzovať len vo výkone tých práv, ktoré sa vzhľadom na dôvod väzby, zaistenie bezpečnosti osôb a zabezpečenie ochrany majetku a poriadku v miestach, kde sa vykonáva väzba, nemôžu uplatniť alebo ich výkon by mohol viesť k zmareniu účelu väzby. Vo výkone väzby sa rešpektuje ľudská dôstojnosť mladistvého obvineného a nesmú byť použité kruté, neľudské alebo ponižujúce spôsoby zaobchádzania alebo trestania. Výkon väzby mladistvých obvinených sa zabezpečuje s dôrazom na minimalizáciu negatívnych účinkov izolácie a so zreteľom na prezumpciu nevinu. **V roku 2013 nebol zo strany mladistvých obvinených podaný žiadny podnet na preverenie zabezpečenia plnenia všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania.**

V priebehu hodnoteného obdobia bola v ústave Ilava podaná jedna žiadosť mladistvého obvineného o pohovor s prokurátorom vykonávajúcim dozor na zákonnosť výkonu väzby. Mladistvý obvinený poukazoval na zneužívanie zo strany obvinených, s ktorými bol umiestnený na cele. Po prešetrení **bola sťažnosť vyhodnotená ako neopodstatnená**.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 nebol zo strany mladistvých obvinených podaný žiadny podnet na preverenie zabezpečenia plnenia všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Kontrolnou činnosťou sa zabezpečuje plnenie všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Väznené mladistvé osoby majú umožnený prístup k uzamykateľným schránkam na podávanie ich žiadostí, podnetov alebo sťažností, ktoré sú adresované prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor nad zákonnosťami výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody v ústave. Takisto im je umožnený prístup k uzamykateľným schránkam na podávanie žiadostí, podnetov alebo sťažností, ktoré sú adresované riaditeľovi ústavu. **Za rok 2014 nebola zo strany mladistvých obvinených podaná žiadna sťažnosť pre porušenie práv.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Úloha nadväzuje na predchádzajúce hodnotiace obdobie rokov 2013 a 2014. Práva obvinených sú upravené v ustanoveniach zákona o výkone väzby a zo strany väzenského personálu je im venovaná náležitá pozornosť. Za sledované obdobie **nebola podaná žiadna sťažnosť zo strany mladistvých obvinených**.

V priebehu hodnoteného obdobia **nebola v žiadnom ústave na výkon trestu odňatia slobody a výkon väzby podaná žiadosť mladistvého obvineného o pohovor s prokurátorom** vykonávajúcim dozor na zákonnosťou výkonu väzby.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V hodnotenom období **nebola zo strany mladistvých obvinených podaná žiadna sťažnosť** pre porušenie práv, rovnako tak **nebola v žiadnom ústave na výkon trestu odňatia slobody a výkon väzby podaná žiadosť mladistvého obvineného o pohovor s prokurátorom** vykonávajúcim dozor nad zachovávaním zákonnosti výkonu väzby.

7.18. Umožnenie prístupu k rozhovoru s prokurátorom, ktorý vykonáva dozor v ústave a funkcionármi ústavu

Spôsob plnenia: Väzneným mladistvým osobám umožniť prístup k uzamykateľnej schránke na ich žiadosti, podnety alebo sťažnosti, ktorá je určená prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor alebo kontrolu v ústave. V prípade požiadania umožniť väzneným osobám rozhovor s riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom a s osobami a zástupcami orgánov v čase keď vykonávajú dozor alebo kontrolu v ústave

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: GP SR/dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V ústavoch sa nachádza **na bežne dostupnom mieste uzamykateľná schránka**, kde si mladiství môžu uplatniť právo podávať žiadosti, sťažnosti alebo podnety určené prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave. Schránka je zabezpečená tak, aby ju nemohla otvoriť nepovoláná osoba. V prípade požiadania majú väznené osoby bezodkladne umožnený rozhovor s riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru, ako aj s osobami a zástupcami orgánov, v čase keď vykonávajú dozor alebo kontrolu v ústave. **Kontrolu nad výkonom väzby v ústave vykonávajú:** Národná rada Slovenskej republiky, minister spravodlivosti Slovenskej republiky a osoby ním poverené, generálny riaditeľ a osoby ním poverené, právnické osoby alebo fyzické osoby, ak tak ustanovuje osobitný predpis alebo medzinárodný dohovor, ktorým je Slovenská republika viazaná. Odsúdení majú umožnený prístup k uzamykateľným schránkam na odosielanie súkromnej a úradnej korešpondencie, u obvinených uzamykateľné schránky vzhľadom na ich obmedzený pohyb zriadené neboli, korešpondenciu odovzdávajú priamo do rúk samostatným referentom režimu osobne. Obvineným a odsúdeným, ktorí nedisponujú finančnými prostriedkami, korešpondencia odošle ústavu na vlastné náklady.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V hodnotenom období **nebola podaná žiadna sťažnosť mladistvými**. Mladistvé väznené osoby podali v roku 2014 desať žiadostí o pohovor s funkcionármi ústavu.

Prehľad o počte podaných žiadostí o pohovor mladistvými obvinenými a odsúdenými

Ústav	Počet žiadostí	Adresát žiadosti	Dôvod	Vybavenie žiadosti
Bratislava	1	riaditeľ ústavu	podanie informácie o sobáší počas výkonu väzby	obvinenému boli poskytnuté informácie
Hrnčiarovce nad Parnou	2	oddelenie ekonomiky	informácia o stave finančného konta	odsúdenému boli poskytnuté informácie
		sociálny pracovník	zabezpečenie kontaktu so sociálnym kurátorom ÚPSVaR Detva	pohovor so sociálnym kurátorom ÚPSVaR Detva bol zrealizovaný dňa 20. 08. 2014

Košice	1	sociálny pracovník	nadviazanie kontaktu s príbuznými; ubytovanie po prepustení	obvinenému boli poskytnuté kontakty na príbuzných; ubytovanie po prepustení bolo riešené v spolupráci so sociálnym kurátorom ÚPSVaR Humenné
	5	vedúci oddelenia výkonu väzby	informácie o výkone väzby	obvineným boli poskytnuté požadované informácie
Sučany	1	riaditeľ ústavu	umožnenie vzájomných stretnutí s bratom, ktorý bol taktiež umiestnený v ústave	žiadosti bolo vyhovené a návštevy boli vykonávané v určenom priestore ústavu

V Správe Výboru CPT v bode 115. sa uvádza: „Čo sa týka kontrolných postupov, CPT prikladá veľký význam častým a neohláseným návštevám nezávislého orgánu s právomocou prijať, a v prípade potreby konať vo veciach sťažností od zadržaných osôb a navštevovať priestory. Tí, ktorí vykonávajú túto funkciu dozoru, majú hovoriť s väzňami a personálom v miestach zadržania a vykonávať neplánové kontroly praxe a podmienok. V tomto smere je pozitívne, že ústavy navštívené delegáciou CPT boli pravidelne kontrolované prokurátormi vykonávajúcimi dozor nad dodržiavaním zákonnosti v ústave¹⁸²⁾. V súlade s príslušnou legislatívou¹⁸³⁾ prokurátori preverujú dodržiavanie všetkých relevantných právnych požiadaviek vrátane zákonnosti pozbavenia slobody a majú právomoc nariadiť prepustenie zadržaných osôb. Prokurátori vykonávajúci dozor nad dodržiavaním zákonnosti v ústave sú oprávnení okrem iného navštevovať také miesta kedykoľvek a hovoriť so zadržanými osobami v súkromí“.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Prijaté úlohy v zbere sa priebežne plnili aj v roku 2015. Za odpočtové obdobie bolo zo strany mladistvých väznených osôb podaných deväť žiadostí o pohovor s funkcionárom ústavu nasledovne:

Prehľad o počte žiadostí o pohovor mladistvými a ich vybavenie

Ústav	Počet žiadostí	Adresát žiadosti	Dôvod	Vybavenie žiadosti
Bratislava	1	riaditeľ ústavu	umiestňovanie mladistvých väznených osôb	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
	1	riaditeľ ústavu	premiestnenie na inú celu	žiadosti bolo vyhovené
Košice	1	riaditeľ ústavu	premiestnenie na oddiel so zmierneným režimom	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
	4	vedúci oddelenia výkonu väzby	umiestnenie v oddiele so zmierneným režimom	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
			premiestnenie do štandardného režimu výkonu väzby	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
			čas vyhradený na sledovanie televízie	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
			upratovanie priestorov cely	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
	2	sociálny pracovník	ustanovenie opatrovníka	obvinenému boli vysvetlené dôvody ustanovenia opatrovníka
			prerušenie písomného kontaktu s matkou	vykonaný pohovor, vysvetlený postup, poskytnutý kontakt na sociálneho kurátora, ponúknutá pomoc sociálneho pracovníka pri riešení kontaktu

¹⁸²⁾ Spravidla sa takéto kontroly majú vykonávať raz za dva mesiace v ústavoch na výkon väzby a raz za tri mesiac v ústavoch, kde sú umiestnení odsúdení.

¹⁸³⁾ Odsek 18 zákona č. 153/2001 o prokuratúre a Nariadenia generálneho prokurátora SR č. 6/2010 a 7/2010 (upravujúce kontroly prokurátorov v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody).

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V hodnotenom období sedem mladistvých obvinených a odsúdených podalo žiadosť o pohovor s funkcionárom ústavu. V roku 2016 nebola podaná žiadna sťažnosť zo strany mladistvých obvinených a odsúdených.

Prehľad o počte žiadostí o pohovor mladistvými a ich vybavenie

Ústav	Počet žiadostí	Adresát žiadosti	Dôvod	Vybavenie žiadosti
Banská Bystrica	1	riaditeľ ústavu	osvetová a záujmová činnosť obvinených	obvinenému boli poskytnuté informácie
Hrnčiarovce nad Parnou	1	pedagóg	žiadosť o povolenie telefonovať so sestrou	žiadosti odsúdeného bolo vyhovené
Košice	1	riaditeľ ústavu	interpersonálne problémy	žiadosť vyriešená
	1	vedúci oddelenia výkonu väzby	premiestnenie na zmiernený režim	obvinenému boli poskytnuté požadované informácie
Sučany	1	riaditeľ ústavu	zotrvanie mladistvého odsúdeného po dovŕšení 18 roku života v ústave	odsúdenému boli poskytnuté informácie
	1	riaditeľ ústavu	zmeny stravnej dávky/stravovania	odsúdenému bol vysvetlený spôsob poskytovania stravnej dávky
	1	riaditeľ ústavu	disciplinárne previnenie odsúdeného mladistvého	odsúdenému bol vysvetlený priebeh disciplinárneho konania

7.19. Prehľbovať v rámci odbornej prípravy príslušníkov zboru teoretické znalosti zo všeobecne záväzných právnych predpisov, z interných predpisov zboru a oboznamovať s osobitosťami zaobchádzania so špecifickou skupinou väznených osôb, v rámci učebných osnov a vzdelávania príslušníkov zboru venovať dostatočný priestor problematike zaobchádzania s väznenými osobami.

Spôsob plnenia: V rámci odborného vzdelávania zameraného na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania v Inštitúte vzdelávania Zboru väzenskej a justičnej stráže v Nitre zabezpečiť vzdelávanie príslušníkov zboru zamerané na zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody, riaditeľ Inštitútu vzdelávania ZVJS

Indikátor: každoročná hodnotiaca správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V ústavoch zboru bola v roku 2013 v rámci **cyklických školení príslušníkov** venovaná pozornosť aj problematike zaobchádzania s mladistvými obvinenými a mladistvými odsúdenými a to najmä v súvislosti s odporúčaniami výboru CPT. Preškolenia, usmernenia a poučenia k problematike zaobchádzania s väznenými osobami sú tiež realizované **v rámci porád príslušných oddelení ako aj v rámci teoretickej a praktickej prípravy príslušníkov čakateľov**. Všetci príslušníci zboru absolvujú potrebné policajné vzdelanie v Inštitúte vzdelávania v Nitre. Inštitútom vzdelávania v Nitre bolo v roku 2013 vo vzdelávacích aktivitách zameraných na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania **vyškolených 408 príslušníkov zboru**.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 odbor výkonu väzby a výkonu trestu Generálneho riaditeľstva zboru zorganizoval vzdelávacie aktivity pre príslušníkov zboru nasledovne:

- **výcvik v poskytovaní krízovej intervencie**, ktorý bol garantovaný a lektorsky vedený psychológmi a certifikovanými lektormi z rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky – výcviku sa zúčastnilo 40 príslušníkov,
- **odborný seminár na tému „Rodová rovnosť“**, ktorý organizovalo Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Realizáciu odborného seminára zabezpečovala Aliancia žien Slovenska – odborného seminára sa zúčastnilo 76 príslušníkov zboru.

Všetci príslušníci zboru absolvujú potrebné policajné vzdelanie v Inštitúte vzdelávania v Nitre. V rámci odbornej prípravy príslušníkov zboru sa kladie dôraz na osvojenie si zručností medziľudskej komunikácie s cieľom zvyšovania profesionality príslušníkov v zmysle etického kódexu, ktorý vymedzuje a podporuje zásady profesionálneho správania sa príslušníkov zboru a zamestnancov zboru s dôrazom na uplatňovanie etických požiadaviek pri plnení služobných a pracovných úloh. Príslušníci zboru boli oboznámení s Etickým kódexom príslušníka zboru a zamestnanca zboru.

Inštitútom vzdelávania bolo v roku 2014 vo vzdelávacích aktivitách zameraných na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania **vyškolených 252 príslušníkov zboru**.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V ústavoch zboru aj v roku 2015 plynulo pokračovalo vzdelávanie príslušníkov v rámci cyklických školení, okrem iného **aj vo vzťahu k odporúčaniam Výboru CPT pri zaobchádzaní s väznenými osobami**. V roku 2015 Generálne riaditeľstvo zboru organizovalo vzdelávanie príslušníkov vo viacerých oblastiach cez projekty financované z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu „Zamestnanosť a sociálna inklúzia“.

- **Vzdelávanie vybraných príslušníkov zboru v projekte „Rozvoj odborných zručností väzenského personálu“** s nadväznosťou na prioritnú os 4- Budovanie kapacít a zlepšenie kvality služieb verejnej správy, opatrenie 4. 1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami, bol realizovaný v dvoch hlavných aktivitách

a) „Vzdelávanie lektorov sociálno-psychologického výcviku“ neakreditované osvedčenie o absolvovaní sociálno-psychologického výcviku a akreditované osvedčenie lektorskej spôsobilosti v zmysle zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (10 frekventantov),

b) „Vzdelávanie riadiacich pracovníkov“

- zamerané na rozvoj osobnostných schopností, rozvoj komunikačných schopností a vlastností (222 frekventantov),

- zamerané na riadenie, vedenie ľudí, štýly a organizáciu riadenia (219 frekventantov).

- **Vzdelávanie príslušníkov v krízovej intervencii** - výcvik bol garantovaný a lektorsky vedený psychológmi a certifikovanými lektormi z rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky nasledovne

a) výcvik v poskytovaní krízovej intervencie (oznamovanie úmrtia blízkej osobe) - vedúci personálnej skupiny ústavu a určený vedúci odborný referent špecialista personálneho referátu ústavu – výcvik absolvovalo 25 príslušníkov zboru,

b) výcvik v poskytovaní krízovej intervencie (oznamovanie úmrtia blízkej osobe) - vedúci oddelení výkonu väzby / výkonu trestu / otvorených oddelení – 1. skupina - výcvik absolvovalo 20 príslušníkov zboru,

c) výcvik v poskytovaní krízovej intervencie (oznamovanie úmrtia blízkej osobe) - vedúci oddelení výkonu väzby / výkonu trestu / otvorených oddelení – 2. skupina – výcvik absolvovalo 20 príslušníkov zboru,

d) supervízne stretnutie účastníkov výcviku v poskytovaní krízovej intervencie z roku 2014 – stretnutie absolvovalo 28 príslušníkov zboru.

Inštitútom vzdelávania bolo v roku 2015 vo vzdelávacích aktivitách zameraných na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania **vyškolených 326 príslušníkov zboru:**

Vzdelávacia aktivita		Počet vyškolených	Spolu
Odborné vzdelávanie príslušníkov zboru	ZOV*	216	326
	ŠOV**	110	

* základné odborné vzdelanie, ** špecializované odborné vzdelanie

Rozsah učebných osnov v rámci základného odborného vzdelávania a špecializovaného odborného vzdelávania sa oproti predchádzajúcemu odpočtovému obdobiu nezmenil.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 bolo k 6. decembru 2016 vo vzdelávacích aktivitách zameraných na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania (základného a špecializovaného odborného vzdelania) v Inštitúte vzdelávania zboru v Nitre **vyškolených 436 príslušníkov zboru:**

Vzdelávacia aktivita		Počet vyškolených	Spolu
Odborné vzdelávanie príslušníkov zboru	ZOV*	230	436
	ŠOV**	206	

* základné odborné vzdelanie, ** špecializované odborné vzdelanie

Aj v roku 2016 Generálne riaditeľstvo zboru zorganizovalo vzdelávanie a metodické zamestnania pre príslušníkov zboru zamerané na:

- výcvik v poskytovaní krízovej intervencie, ktorý bol garantovaný a lektorsky vedený psychológmi a certifikovanými lektormi z rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky – výcviku sa zúčastnilo 25 príslušníkov,
- zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými, stretnutia sa zúčastnilo 55 pedagógov,
- poskytovanie psychologických služieb obvineným a odsúdeným, stretnutia sa zúčastnilo 19 príslušníkov.

7.20. Zabezpečenie dodržiavania záruk primeraného použitia donucovacích prostriedkov

Spôsob plnenia: V rámci kontrolnej činnosti sa osobitne zamerať na primeranosť použitia donucovacích prostriedkov proti osobe mladšej ako 18 rokov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: odbor poriadkovej polície PPZ MV SR

Spolupracujúce subjekty: odbor kontroly PPZ MV SR

Indikátor: výstupy z kontrolnej činnosti vykonaných na útvaroch v pôsobnosti jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Odbor kontroly P PZ vykonáva kontrolnú činnosť, vybavuje sťažnosti a zároveň vykonáva preventívnu činnosť na zamedzenie výskytu negatívnych javov vo výkone štátnej služby príslušníkov PZ. V súlade s rozkazom prezidenta PZ o kontrolnej činnosti P PZ každoročne spracováva **prehľad nedostatkov v služobnej činnosti príslušníkov PZ** zistených vlastnou kontrolnou činnosťou a kontrolnou činnosťou organizačných zložiek P PZ a krajských riaditeľstiev PZ a zovšeobecnené nedostatky zasiela organizačným zložkám P PZ, stredným odborným školám Policajného zboru a Akadémií Policajného zboru v Bratislave, s cieľom obmedziť výskyt týchto nedostatkov v policajnej praxi.

V rámci kontrolnej činnosti je venovaná zvýšená pozornosť správaniu sa príslušníkov PZ pri vykonávaní služobných zákrokov voči osobám. V prípade, ak z analýzy obsahu podania doručeného odborom kontroly P PZ, resp. z nedostatkov zistených vlastnou kontrolnou činnosťou vyplýva podozrenie z trestnej činnosti príslušníkov

PZ voči osobám, postupuje odbor kontroly P PZ predmetné podanie na priame vybavenie úradu inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR. **V rámci výkonu kontrolnej činnosti na útvaroch PZ neboli v roku 2013 zaznamenané odborom kontroly P PZ žiadne prípady neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi PZ proti osobám mladším ako 18 rokov.** Z úrovne odboru poriadkovej polície PPZ bolo plnenie vyššie uvedenej úlohy v roku 2013 zabezpečené zameraním kontrolnej činnosti vykonávanej na útvaroch služby poriadkovej polície PZ v pôsobnosti krajských riaditeľstiev PZ aj na oprávnenosť a zákonnosť použitia donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov a kontrolu hlásení o použití donucovacích prostriedkov, s osobitným zreteľom na prípady ich použitia proti osobám mladším ako 18 rokov. **V rámci výkonu kontrolnej činnosti na útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru za obdobie roka 2013 neboli zistené žiadne poznatky o nezákonnom použití donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov.**

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V rámci výkonu kontrolnej činnosti na útvaroch Policajného zboru *neboli v roku 2014 zaznamenané odborom kontroly P PZ MV SR žiadne prípady neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi Policajného zboru proti osobám mladším ako 18 rokov.*

Odbor poriadkovej polície prezídia Policajného zboru zabezpečil plnenie uvedenej úlohy aj v roku 2014 kontrolnou činnosťou na útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru. Plánované aj neplánované a operatívne kontroly boli okrem iného zamerané aj na oprávnenosť a zákonnosť použitia donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov. V roku 2014 neboli v rámci kontrolnej činnosti odboru poriadkovej polície prezídia Policajného zboru na útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru zistené **žiadne nedostatky na tomto úseku.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V rámci výkonu kontrolnej činnosti ako aj vybavovania sťažností na útvaroch PZ *neboli v roku 2015 zaznamenané odborom kontroly P PZ žiadne prípady neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi PZ proti osobám mladším ako 18 rokov.*

Odbor poriadkovej polície P PZ pokračoval v plnení predmetnej úlohy v roku 2015 výkonom plánovaných a operatívnych kontrol na útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru. Nedostatky zistené v rámci kontrolnej činnosti sú zovšeobecňované na pracovných poradách po línii poriadkovej polície. S cieľom odstrániť zistené nedostatky počas kontrol, sú podľa potreby vydávané metodické pokyny. Každoročne odbory poriadkovej polície jednotlivých krajských riaditeľstiev PZ spracovávajú **prehľady nedostatkov zistených pri kontrolných činnostiach.** Zistené nedostatky sa zasielajú oddeleniam kontroly príslušných krajských riaditeľstiev PZ. V rámci kontrolnej činnosti je venovaná pozornosť aj správaniu sa príslušníkov PZ pri vykonávaní služobných zákrokov voči osobám mladších 18 rokov. Pozornosť sa venuje aj oprávnenosti a zákonnosti použitia donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov a kontrole hlásení o použití donucovacích prostriedkov, s osobitným zreteľom na prípady ich použitia proti osobám mladším ako 18 rokov. **V roku 2015 boli všetky zákroky voči osobám mladším ako 18 rokov vyhodnotené nadriadenými ako oprávnené a v súlade so zákonom.** Každé použitie donucovacích prostriedkov bolo oprávnené, zákonné a primerané k povahe služobného zákroku voči takejto osobe. Záznamy z použitia donucovacích prostriedkov sú riadne evidované na jednotlivých útvaroch.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V rámci výkonu kontrolnej činnosti z úrovne odboru kontroly P PZ na útvaroch Policajného zboru bolo v roku 2016 **vykonaných osem kontrol** so zameraním na dodržiavanie osobitných obmedzení pri použití donucovacích prostriedkov **proti osobe mladšej ako 15 rokov** podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, kde je uvedené: „*Pri služobnom zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a proti osobe mladšej ako 15 rokov je policajt oprávnený použiť z donucovacích prostriedkov iba hmaty, chvaty a putá. Ostatné donucovacie prostriedky je policajt oprávnený použiť len vtedy, keď útok týchto osôb bezprostredne ohrozuje životy a zdravie iných osôb alebo policajta alebo hrozí závažná škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak.*“ V roku 2016 **boli počas vykonávania plánovanej komplexnej kontroly odborom kontroly P PZ zaznamenané dva prípady použitia**

neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi Policajného zboru voči osobám mladším ako 15 rokov. Obidva prípady sa udiali ešte v roku 2015, avšak kontrolný orgán ich zistil až v roku 2016. Voči dotknutým policajtom bolo za zistené nedostatky **začaté disciplinárne konanie** podľa zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov. V danom prípade bola disciplinárne riešenému príslušníkovi PZ udelená jeho nadriadeným „výčitka“. Zároveň bol spracovaný príkaz riaditeľa príslušného útvaru pre všetky organizačné zložky patriace do jeho pôsobnosti, na základe ktorého bola uložená povinnosť pre všetkých riadiacich pracovníkov preškoliť svojich podriadených zo všetkých právnych predpisov, nariadení, rozkazov a pokynov, pri ktorých orgán kontroly zistil porušenie príslušných ustanovení.

V priebehu kontrolnej činnosti zameranej na primeranosť použitia donucovacích prostriedkov **voči osobám mladším ako 18 rokov** v rámci útvarov patriacich pod krajské riaditeľstvá Policajného zboru **boli v roku 2016 všetky takéto zákroky vyhodnotené nadriadenými ako oprávnené a v súlade so zákonom**. V prípade použitia donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov boli tieto použité primerane k povahe služobného zákroku voči takýmto osobám, pričom **záznamy z použitia donucovacích prostriedkov sú riadne evidované na jednotlivých útvaroch**.

7.21. Zvýšenie znalostí v oblasti práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním

Spôsob plnenia: Vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru na všetkých úrovniach v oblasti práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: Stredná odborná škola Policajného zboru Bratislava, Stredná odborná škola Policajného zboru Košice, Stredná odborná škola Policajného zboru Pezinok, Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Indikátor: školské vzdelávacie programy

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Policajti po prijatí do štátnej služby príslušníka Policajného zboru absolvujú **pomaturitné kvalifikačné štúdium na strednej odbornej škole Policajného zboru** poskytujúce základné policajné vzdelanie, kde sa uvedená problematika preberá **v predmete Etika a psychológia policajnej práce a predmete Kriminalistika**. V predmete „Etika a psychológia policajnej práce“ v tematickom celku „Psychológia výsluchu, sociálno-psychologický výcvik“ je poslucháčom prezentovaná aj téma zvláštnosti výsluchu maloletého. V predmete „Kriminalistika“ v tematickom celku „Kriminalistická taktika“ je poslucháčom prezentovaná aj téma osobitosti a taktika výsluchu maloletých. Policajti v stálej štátnej službe v rámci ďalšieho vzdelávania, ktorí sú povolaní na **pomaturitné zdokonaľovacie štúdium do strednej odbornej školy Policajného zboru** poskytujúce špecializované policajné vzdelanie (dôstojnícka príprava), sa problematikou zaoberajú **v predmete právo** pod témou „Polícia a ľudské práva“, kde je obsiahnutá aj téma „Dohovor OSN o právach dieťaťa“. **V predmete „Kriminalistika“** v tematickom celku „Vybrané kriminalistické taktické inštitúty ovplyvňujúce proces kriminalistického objasňovania“ je poslucháčom prezentovaná aj téma príprava a taktický postup policajta pri výsluchu maloletých a mladistvých osôb. Ročne toto štúdium absolvuje celkovo cca 700 príslušníkov Policajného zboru.

Poznatky v oblasti práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním sú obsiahnuté **v tematických plánoch viacerých predmetov zaradených v študijných plánoch bakalárskeho a magisterského stupňa štúdia** v rámci jednotlivých študijných programov uskutočňovaných **Akadémiou Policajného zboru v Bratislave**. Ide predovšetkým o študijné predmety vyučované katedrou súkromnoprávných vied, katedrou trestného práva, katedrou vyšetrovania, katedrou kriminológie, katedrou kriminálnej polície a katedrou správneho práva.

V tematickom pláne študijného predmetu **Občianske právo hmotné 2**, vyučovaného katedrou súkromnoprávných vied, sa problematikou práv dieťaťa zaoberá časť venovaná oblasti rodinného práva. Vo výučbe problematiky práv dieťaťa sa vychádza z právnej úpravy rodinnoprávnej problematiky obsiahnutej v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj z obsahu Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Predmet sa poskytuje v bakalárskom stupni štúdia ako povinný predmet určený všetkým príslušníkom Policajného zboru a civilným študentom. Študentmi nadobudnuté

vedomosti v oblasti práv dieťaťa tvoria východisko pre ďalšie štúdium a aplikáciu poznatkov v súvisiacej problematike právnych a odbornovo-bezpečnostných predmetov.

V tematickom pláne študijného predmetu **Trestné právo hmotné**, vyučovaného katedrou trestného práva, sa vo vzťahu k predmetnej problematike venuje osobitná pozornosť rozboru skutkových podstát trestných činov uvedených v 9. hlave osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Dôraz sa v tejto súvislosti kladie na § 367 Kupliarstvo (zvýšená pozornosť sa venuje kvalifikovaným skutkovým podstatám tohto trestného činu, vo vzťahu k pojmom chránená osoba (dieťa) a osoba mladšia ako 15 rokov), ďalej na § 368 Výroba detskej pornografie, § 369 Rozširovanie detskej pornografie, § 370 Prechovávanie detskej pornografie a na § 372 Ohrozovanie mravnosti. Pri rozbere skutkových podstát trestných činov uvedených v 2. hlave osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, sa z hľadiska predmetnej problematiky v tematickom pláne predmetu venuje pozornosť skutkovým podstatám trestných činov § 179 Obchodovanie s ľuďmi, § 180 a 181 Obchodovanie s deťmi a § 211 Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže.

V rámci tematického plánu študijného predmetu **Trestné právo procesné** sa osobitná pozornosť venuje postaveniu „detskej obete“ (všeobecne sa vychádza z ustanovenia § 46 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov o poškodenom) a pri výsluchu svedka sa s osobitným dôrazom poukazuje na ustanovenie § 135, ktorý podrobne rozoberá procesný postup pri výsluchu osoby mladšej ako 15 rokov.

V tematických plánoch študijných predmetov **Teória a metodika vyšetrovania 1, 2** vyučovaných katedrou vyšetrovania, je zahrnutá trestno-právna úprava vyšetrovania trestných činov spojených s domácim násilím aj na maloletých deťoch, s obchodovaním s ľuďmi a deťmi. Konkrétne postupy vo vyšetrovaní predmetných trestných činov vychádzajú z poznania medzinárodných dohovorov a vo výučbe študijných predmetov sa odkazuje na dohovor.

V tematickom pláne študijného predmetu **Kriminológia I**, vyučovaného katedrou kriminológie, v témach venovaných viktimológii je zameraná pozornosť na problematiku práv dieťaťa a prístupu k dieťaťu v časti venovanej ujme spôsobenej obetiam v súvislosti so sekundárnou viktimizáciou spôsobenou orgánmi činnými v trestnom konaní v dôsledku nevhodných postupov a voľby nevhodných spôsobov pri výsluchoch maloletých a mladistvých obetí. V téme venovanej prevencii kriminality mládeže a proti mládeži sú študenti oboznamovaní s časťou obsahu dohovoru a právami premietnutými do zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a do zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, so zameraním na ochranu dieťaťa pred negatívnymi javmi v spoločnosti. Obdobne sú študenti oboznamovaní s časťou dohovoru, ako aj s právami vyplývajúcimi z dohovoru, v predmete Kriminológia II v téme zameranej na kriminalitu páchanú na deťoch a mladistvých.

V tematickom pláne študijného predmetu **Operatívna činnosť 1**, vyučovaného katedrou kriminálnej polície, je venovaný priestor aplikácii operatívno-pátracej činnosti v procese odhaľovania vybraných trestných činov mravnostnej kriminality a zisťovaniu ich páchatelov. Súčasťou uvedenej problematiky sú aj trestné činy páchané na mládeži, kde sú študenti čiastočne oboznamovaní s obsahom dohovoru a využijú doposiaľ nadobudnuté vedomosti z oblasti práv dieťaťa. Medzinárodné dokumenty sú študentom tiež uvádzané ako odporúčaná literatúra k štúdiu predmetu.

Problematika práv dieťaťa je aplikovaná aj v predmete **Azylové právo a migračná politika** vyučovanom katedrou správneho práva. V tematickom pláne predmetu je zahrnutá problematika medzinárodnoprávnej úpravy azylu a azylového práva a problematika postavenia utečencov a azylantov, v rámci ktorých sa preberá aj dohovor v súvislosti so získaním statusu utečenca zo strany dieťaťa.

Vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru na Strednej odbornej škole Policajného zboru Bratislava v roku 2013 prebiehalo podľa schválených vzdelávacích programov. Stredná odborná škola Policajného zboru Bratislava má vo všetkých vzdelávacích programoch špecializovanej policajnej prípravy a základnej policajnej prípravy v učebných osnovách predmetu právo v tematickom celku 1 tému: „Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989“, ktorú prednášajú poslucháčom odborní učitelia predmetovej skupiny právo. Z tematického celku 3 je vyučovaná téma: „Charakteristika a rozbor skutkových podstát vybraných trestných činov - proti rodine a mládeži“. Z tematického celku 8 je vyučovaná téma z rodinného práva – „vyživovacia povinnosť“.

V predmete etika a psychológia policajnej práce z tematického celku 5 je vyučovaná téma „zásady komunikácie policajta s ľuďmi dominantnými a submisívnymi, pod vplyvom drog, so starými, duševne narušenými osobami a deťmi.“ V špecializovanej policajnej príprave zameranie poriadková polícia v predmete poriadková polícia sa vyučuje téma „Ochrana pred zneužívaním alkoholických nápojov“ (§§ 2, 3 zákona č. 219/1996 o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriadení a prevádzke protialkoholických záchytných izieb)“.

Stredná odborná škola PZ Pezinok (ďalej len „SOŠ PZ Pezinok“) nemá v schválenom školskom vzdelávacom programe základná policajná príprava konkrétnu tému zameranú na oblasť práv dieťaťa a prístup k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním. V školskom vzdelávacom programe je vo všeobecných cieľoch výchovy a vzdelávania jedným z cieľov „odstraňovanie prejavov diskriminácie, násilia, rasizmu a intolerancie v súlade s Chartou základných ľudských práv a slobôd.“ a v odborných cieľoch výchovy a vzdelávania jedným z cieľov „posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovore o právach dieťaťa“. Oblasť ľudských práv (všeobecne) je zaradená do učebných osnov predmetov:

- Základný policajný výcvik (téma „Základné úlohy PZ (§§ 2 - 6 Zák. o PZ), výklad pojmov základné ľudské práva a slobody, verejný poriadok, bezpečnosť, terorizmus“),
- Etika a psychológia policajnej práce (téma „Postavenie polície v spoločenskom kontexte“ s cieľom vymenovať funkcie polície a jej práva pri zasahovaní do ľudských práv),
- Právo („Osobitná časť Tr. Zákona - Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti a proti ľudskosti“).

V prípade potreby je SOŠ PZ Pezinok, po súhlase centra vzdelávania a psychológie sekcie personálnych a sociálnych činností a osobného úradu MV SR, pripravená predmetnú tému zaradiť do učebných osnov základnej policajnej prípravy príslušníkov Policajného zboru.

V školskom vzdelávacom programe Strednej odbornej školy PZ Košice pre pomaturitné kvalifikačné štúdium, špecializácia hraničná a cudzinecká polícia, bol vytvorený v predmete právo nový tematický celok s názvom „Základné ľudské práva“ s počtom 6 vyučovacích hodín, kde sú poslucháči oboznamovaní s **Metodickou pomôckou** zameranou na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obchodovania s cudzincami, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi.

V školskom vzdelávacom programe pre pomaturitné kvalifikačné štúdium, **zameranie základná policajná príprava**, špecializácia všeobecná príprava v predmete základný policajný výcvik sú poslucháči v tematickom celku Ústavné právo SR oboznamovaní so základnými právami a slobodami, ktoré sú obsahom II. hlavy Ústavy SR.

V školskom vzdelávacom programe pre pomaturitné zdokonaľovacie štúdium, **zameranie hraničná a cudzinecká polícia** v tematickom celku „Právne odvetvia a ľudské práva“ sú poslucháči oboznamovaní s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. Všetci poslucháči pomaturitného kvalifikačného aj zdokonaľovacieho štúdia sú oboznamovaní s postupom v trestnom konaní pri výsluchu osôb mladších ako 18 rokov.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Akadémia Policajného zboru venuje v tematickom pláne študijného predmetu **Trestné právo hmotné**, vyučovaného katedrou trestného práva osobitnú pozornosť problematike rozboru skutkových podstát trestných činov, ktoré sú zamerané na ochranu práv dieťaťa. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť novelu Trestného zákona č. 204/2013 Z. z., ktorou sa transponuje čl. 8 smernice EP a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2011/93/ EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorá zaväzuje štáty prijať účinné opatrenia na zabezpečenie pomoci obetiam trestných činov obchodovania s ľuďmi, resp. sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. Zmeny sa dotýkajú viacerých ustanovení Trestného zákona vo vzťahu k pojmom uvedeným v 5. hlave všeobecnej časti Trestného zákona, ako aj vo vzťahu k skutkovým podstatám trestných činov uvedeným v jednotlivých hlavách. Skutkové podstaty trestných činov, ktorými sa sleduje zabezpečenie riadnej ochrany práv dieťaťa, sú uvedené v rôznych hlavách osobitnej časti zákona Trestného zákona v znení neskorších predpisov, pričom ide predovšetkým o ustanovenia z 3. hlavy, 9. hlavy a taktiež o niektoré ustanovenia z 2. hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Je potrebné spomenúť novú definíciu dieťaťa, ktorým

je osoba mladšia ako 18 rokov, ak tento zákon neustanovuje inak, ktorou sa reaguje na predchádzajúce znenie zákona, ktorý podmieňoval rozsah trestnoprávnej ochrany možnosťou nadobudnutia plnoletosti pred 18 rokmi formou uzavretia manželstva. V súvislosti s obsahovým zameraním predmetu pri vysvetľovaní jednotlivých skutkových podstat v zmysle 3. hlavy osobitnej časti Trestného zákona, sa dôraz kladie na tie trestné činy, ktorých podstatou je ochrana dieťaťa v rôznych životných situáciách v zmysle § 205 – Odloženie dieťaťa, § 206 – Opustenie dieťaťa, pri ktorých chránený záujem smeruje k ochrane dieťaťa, ktoré si nedokáže samé zadovážiť pomoc. Taktiež sa kladie dôraz na vysvetlenie znakov súvisiacich s trestným činom z § 207 – Zanedbanie povinnej výživy a § 207 - Týranie blízkej a zverenej osoby (v tomto prípade je pripravovaná novela Trestného zákona, ktorú predkladá MS SR). Osobitne sa pozornosť venuje aj súčasnému problému, ktorý sa týka trestného činu v zmysle § 209 a § 210 – Únos, ktorý je zameraný na ochranu práv dieťaťa vo vzťahu k osobe, ktorá je jeho rodičom, prípadne osobou, ktorá sa má o dieťa starať. V neposlednom rade je však potrebné riešiť aj význam skutkovej podstaty podľa § 211 – Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže, vo vzťahu k ďalšiemu vývoju dieťaťa. V zmysle 9. hlavy osobitnej časti Trestného zákona je pozornosť venovaná trestným činom, ktoré súvisia s detskou pornografiou, pričom táto časť Trestného zákona bola taktiež ovplyvnená novelou Trestného zákona č. 204/2013 Z. z., v rámci ktorej sa zaviedli nové pojmy, prípadne upravili tie pôvodné, ako je napr. detská prostitúcia, detské pornografické predstavenie a detská pornografia. Osobitne je teda pozornosť venovaná trestným činom v zmysle § 367 – Kupliarstvo (v zmysle kvalifikovanej skutkovej podstaty vo vzťahu k chránenej osobe – dieťaťu), § 368 – Výroba detskej pornografie, § 369 - Rozširovanie detskej pornografie, § 370 – Prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení, § 372 Ohrozovanie mravnosti. Na základe spomínanej novely došlo aj k zmene niektorých trestných činov v zmysle 2. hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ktoré sú súčasťou vyučovacieho procesu a ktoré v predmetnej oblasti zabezpečujú ochranu práv detí pred obchodovaním s nimi v zmysle § 179 ods. 2 Trestného zákona ako aj ochranu pred nezákonným osvojovaním a detskou prácou v zmysle § 180 a § 181 Trestného zákona. V tejto časti osobitnej časti Trestného zákona je pri výučbe dôraz kladený na vysvetľovanie základných pojmov súvisiacich s trestnými činmi proti zdravému vývoju detí, mladších ako 15 rokov, v sexuálnej oblasti v zmysle trestných činov podľa § 201, § 201a, § 201b Trestného zákona ako aj detí, ktoré sú ohrozené zneužívaním zo strany uznaného postavenia páchatel'a, ktoré vyplýva z dôvery, autority alebo vplyvu na dieťa podľa § 202 Trestného zákona.

V rámci tematického plánu predmetu **Trestné právo procesné** sa zvýšená pozornosť venuje aj postaveniu mladistvého a maloletého poškodeného, v zmysle ustanovení Trestného poriadku, pričom ide predovšetkým o postup orgánov činných v trestnom konaní pri vykonávaní úkonov trestného konania vo vzťahu k tejto osobe, napr. v zmysle § 135 Trestného poriadku, ktorý upravuje postup pri výsluchu osoby mladšej ako 18 rokov (po prijatí novely č. 204/2013 Z. z. sa hranica v tomto prípade z pôvodných 15 rokov, zvýšila na 18 rokov, aby sa týmto zabezpečila ochrana v zmysle čl. 15 ods. 3 a 4 smernice 2011/36/EÚ a čl. 20 ods. 3 a 4 smernice 2011/93/EÚ počas vyšetrovania pre všetky osoby mladšie ako 18 rokov). Na druhej strane je však úlohou orgánov činných v trestnom konaní zvoliť aj vhodné postupy voči dieťaťu, ktoré sa trestného činu malo dopustiť a jeho postaveniu a prístupu k nemu v rámci trestného konania, čomu sa v uvedenom predmete katedra trestného práva venuje v súvislosti s osobitným spôsobom konania v zmysle § 336 Trestného poriadku a nasl. - Konanie proti mladistvým, kde sú upravené osobitné postupy orgánov činných v trestnom konaní a súdu voči týmto osobám.

V roku 2014 **neprišlo na stredných odborných školách Policajného zboru Pezinok k zmene alebo doplneniu školského vzdelávacieho programu** základná policajná príprava so zameraním na oblasť práv dieťaťa a prístup k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním. Výučba oblasti problematiky ľudských práv prebieha v súlade so schváleným školským vzdelávacím programom rovnako ako v roku 2013. Predmetná úloha je plnená podľa školských vzdelávacích programov SOŠ PZ schválených akreditačnou komisiou, ktoré vychádzajú zo štátnych vzdelávacích programov.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Na Akadémii PZ v študijnom predmete Občianske právo 2 vyučovanom v bakalárskom štúdiu v študijných programoch akreditovaných v roku 2009 v študijnom odbore Ochrana osôb a majetku a v študijnom odbore Bezpečnostné verejno-správne služby, prebiehala výučba problematiky v oblasti práv dieťaťa rovnako ako v roku 2013 a 2014, aktualizovaná o najnovšie teoretické poznatky a legislatívne zmeny v tejto oblasti. Predmetná problematika sa premietla aj do obsahu predmetu Občianske právo I/2, zaradeného do študijných programov bakalárskeho štúdia v študijnom odbore Ochrana osôb a majetku a v študijnom odbore Bezpečnostné verejno-

správne služby, akreditovaných v roku 2015 v komplexnej akreditácii činnosti Akadémie PZ v Bratislave, v rámci ktorých sa problematika bude vyučovať v nasledujúcom období.

Študenti tretieho ročníka bakalárskeho štúdia sú v rámci predmetu **Kriminológia I/1**, výučbu ktorého zabezpečuje Katedra kriminológie, oboznámení s problematikou práv dieťaťa a prístupu k dieťaťu predovšetkým v rámci témy **„Osobnosť obete kriminality (Viktimológia)“** – napríklad v časti venovanej sekundárnej viktimácii, ktorej zdrojom môže byť aj orgán činný v trestnom konaní, pričom vylučujúc uvedené by mohli zabezpečiť napríklad fungujúce „špeciálne vylučovacie miestnosti“. V téme **„Kriminalita mládeže a proti mládeži“** sú študenti oboznamovaní s časťou obsahu dohovoru a právami premietnutými do zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a do zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, so zameraním na ochranu dieťaťa pred negatívnymi javmi v spoločnosti. Výrazná časť pozornosti je venovaná deťom, ako (potenciálnym) obetiam ale aj páchatelom kriminality v téme „Prevenencia kriminality“ – poukázané je na aktuálne preventívne projekty a programy fungujúce predovšetkým v podmienkach SR. Určitá pozornosť je dieťaťu, jeho právam a povinnostiam venovaná aj v rámci iných špecifických tém ako napríklad „Drogy a kriminalita“, „Mravnostná kriminalita“, „Organizovaná kriminalita“ či „Násilná kriminalita“.

V tematickom pláne študijného predmetu **Kriminológia II**, vyučovaného katedrou kriminológie v druhom ročníku magisterského štúdia je deťom ako obetiam kriminality pozornosť venovaná v rámci tém „Obete vybraných druhov kriminality“ a „Kriminalita páchaná na ženách, deťoch a senioroch“ (ako špecifických kategóriách osôb vzhľadom na vek). Študenti sú informovaní predovšetkým o právach dieťaťa v súvislosti s „Dohovorom o právach dieťaťa“ a v rámci podmienok Slovenskej republiky aj o „Národnom akčnom pláne pre deti“. Dieťa je vzhľadom na vek veľmi zraniteľným, keď môže byť postavené do roly potenciálnej obete či obete. Uvedené špecifikum (dieťa verzus kriminalita) je spomenuté napríklad aj v témach „Masmédia a kriminalita“, „Počítačová kriminalita“, „Kriminalita v doprave“, „Alkoholizmus a kriminalita“ či „Patologické hráčstvo“. Katedra kriminológie Akadémie Policajného zboru v Bratislave **spolupracuje aj s občianskym združením „eSlovensko“**, ktorého preventívne projekty sú zamerané na deti a mládež ako najviac ohrozené nástrahami virtuálneho sveta. Konkrétnymi projektmi sú napríklad: **Ovce.sk**, **Nehejtuj.sk** či **Kyberšikanovanie.sk**. Členovia katedry spolupracujú s občianskym združením aj na úrovni prednáškovej a poradenskej, taktiež aj krst menovaného projektu **Kyberšikanovanie.sk** bol zrealizovaný vo februári 2015 v priestoroch Akadémie PZ v Bratislave. Informácie získané zo stretnutí sú implementované do obsahu výučby a následne študentom v rámci vybraných tém kriminológie.

Pracovníci katedry kriminálnej polície, úlohy súvisiace so zabezpečovaním prípravy poslucháčov Akadémie PZ v Bratislave pre prácu s mládežou a osobitne s maloletými plnia priebežne rešpektujúc spracované tematické plány výučby v kreovaných študijných predmetoch: operatívna činnosť 1 a operatívne služby. Konkrétne v rámci vzdelávania sú s poslucháčmi riešené otázky súvisiace s možnosťou zatriedenia mládeže do kategórie osôb, ktoré vykazujú charakter (kritériá) "osôb v operatívnom záujme". V týchto intenciách sú poslucháči oboznamovaní s problematikou kriminality mládeže a kriminality páchanej na mládeži. Náležitá pozornosť je venovaná aj možnostiam (špecifikácii) príslušníkov polície využívať kompetencie súvisiace s realizáciou procesov operatívno-pátracej činnosti. Rešpektujúc potreby policajnej praxe a teórie v súčasnej dobe je **realizovaný aplikovaný výskum "Odhaľovanie a objasňovanie vybraných druhov mravnostnej kriminality"**. V rámci plnenia vedecko-výskumných úloh venuje kolektív riešiteľov pozornosť aj skúmaniu príčin, podmienok a okolností páchania trestných činov mládežou, resp. na mládeži. Čiastkové výsledky z aplikovaného výskumu sú edične publikované v odborných periodikách. Z registrovaných ohlasov je zrejmé, že tieto informácie sú odborníkmi akceptované v otvorenej vedeckej diskusii. Pozitívom je, že analogicky táto odozva zohráva pozitívnu rolu aj v policajnej praxi.

Katedra vyšetrovania Akadémie PZ v Bratislave v akademickej výučbe študentov denného a diaľkového štúdia ako aj v systéme špecializovaného policajného štúdia realizovala uvedené úlohy v rámci prednášok a seminárov k **metodike vyšetrovania trestných činov súvisiacich s domácim násilím páchaným na deťoch a ženách**, k **metodike vyšetrovania trestného činu sexuálneho zneužívania, výroby a rozširovania detskej pornografie** ako aj k **metodike vyšetrovania trestného činu obchodovania s deťmi**.

Stredné odborné školy PZ sa podieľajú na plnení úlohy vzdelávaním príslušníkov PZ na všetkých úrovniach. V roku 2015 nedošlo k zmene alebo doplneniu školských vzdelávacích programov pomaturitného kvalifikačného

štúdia základnej policajnej prípravy so zameraním na oblasť práv dieťaťa a prístup k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním. Výučba v oblasti problematiky ľudských práv prebieha v súlade so vzdelávacími programami akreditovanými akreditačnou komisiou MV SR pre policajné vzdelávanie, ktoré vychádzajú zo štátnych vzdelávacích programov, tak ako to bolo vyhodnotené v súvislosti s plnením úloh za rok 2014. Zvýšený dôraz na problematiku práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu vo výchovno-vzdelávacom procese je venovaný v rámci výučby nasledovných predmetov – právo, služba poriadkovej polície, etika a psychológia policajnej práce, kriminalistika.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Na Akadémii Policajného zboru v Bratislave a na stredných odborných školách Policajného zboru Pezinok a Bratislava neprišlo v roku 2016 k zmenám alebo doplneniam školských vzdelávacích programov v oblasti práv dieťaťa a prístupu k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním. Výučba v oblasti problematiky ľudských práv prebieha v súlade so schválenými školskými vzdelávacími programami rovnako ako v roku 2015. Predmetná úloha je plnená podľa školských vzdelávacích programov schválených akreditačnou komisiou, ktoré vychádzajú zo štátnych vzdelávacích programov.

Vo vzdelávacom programe Strednej odbornej školy Policajného zboru Košice nastala v roku 2016 zmena v školskom vzdelávacom programe pomaturitné kvalifikačné štúdium, a to v predmete Etika a psychológia policajnej práce zapracovaním témy „Domáce násilie“, časť „Deti ako obeť domáceho násilia“, „Stratégia ochrany detí pred násilím“, a zapracovaním témy „Výsluch ako kriminalisticko-psychologická metóda“, časť „Zvláštnosti výsluchu maloletého“ a v pomaturitnom zdokonaľovacom štúdiu v predmete Etika a psychológia policajnej práce zapracovaním témy „Agresia a agresivita“ časť „Agresia v prirodzených sociálnych podmienkach – domáce násilie. Dynamika agresie v domácom prostredí“.

7.22. Predchádzanie trestnej činnosti páchanej na deťoch

Spôsob plnenia: Realizovať osvedčené preventívne projekty a aktivity Policajného zboru, vytvárať nové preventívne projekty a aktivity v predškolských zariadeniach, na základných a stredných školách, špeciálnych základných školách, liečebno-výchovných sanatóriách, v detských domovoch a reedukačných zariadeniach s cieľom predchádzať trestnej činnosti a inej protispoločenskej činnosti páchanej na deťoch

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: oddelenie komunikácie a prevencie kancelárie prezidenta PZ MV SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: krajské a okresné riaditeľstvá Policajného zboru, školy a špeciálne výchovné zariadenia

Indikátor: počet realizovaných projektov a aktivít, počet detí zapojených do projektov a aktivít

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V hodnotenom období policajti oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a referenti vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ realizovali osvedčené preventívne projekty a aktivity. Súčasťou týchto preventívnych projektov sú témy zamerané na predchádzanie trestnej činnosti páchanej na deťoch.

S celoslovenskou pôsobnosťou boli realizované preventívne projekty:

„**Správaj sa normálne**“ (v školskom roku 2012/2013 sa na projekte zúčastnilo približne 13 300 žiakov základných škôl), „**Zodpovedne.sk**“ (projekt bol realizovaný v 213 základných školách pre 8641 žiakov), „**Oliho príbeh**“ (projekt bol realizovaný v 490 základných školách pre 19 918 žiakov).

Od školského roku 2013/2014 sa začal realizovať celoslovenský preventívny projekt „**Póla radí deťom**“ určený deťom posledného ročníka materských škôl a prvého ročníka základných škôl. Pre realizáciu projektu bolo zabezpečených 25000 pracovných zošitov. Stredná odborná škola Policajného zboru Košice uskutočnila v roku 2013 viaceré preventívne aktivity¹⁸⁴.

¹⁸⁴ prednáška odborných učiteľov predmetovej skupiny kriminalistiky na tému „Aspekty drogovej závislosti mladistvých v súvislosti s podávaním omamných a psychotropných látok deťom“ (30 študentov); preventívno-komunikačné cvičenie „PROKOP“ pre 37 žiakov ZŠ zamerané na najčastejšie páchanú kriminalitu mládežou a jej predchádzanie; preventívno-komunikačné cvičenie „PROKOP“ pre 22 žiakov

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

Policajti oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev Policajného zboru a vnútorných odborov okresných riaditeľstiev Policajného zboru (ďalej len „preventisti“) realizovali v hodnotenom období preventívne projekty a aktivity zamerané na predchádzanie trestnej činnosti a inej protispoločenskej činnosti páchanej na deťoch.

Pokračovali v realizácii osvedčených preventívnych projektov „**Správaj sa normálne**“ (poskytuje informácie napr. o Policajnom zbore a jeho úlohách, o predsudkoch a rasizme, dopravnej problematike, o linke dôvery, poskytuje konkrétne rady deťom ako sa nestáť obeťmi trestného činu, ako zvládať určité záťažové situácie, kam sa obrátiť o pomoc a pod.) a „**Oliho príbeh**“ (zameraný na predchádzanie a zároveň zníženie nehodových udalostí v obvode železničných dráh, poukázanie na možné nebezpečenstvo pri pohybe v blízkosti železničných staníc, železničných tratí, koľajísk a železničných pricestí), ktoré sú v gescii oddelenia komunikácie a prevencie kancelárie prezidenta Policajného zboru.

V roku 2014 sa začal na celoslovenskej úrovni realizovať projekt určený pre deti posledných ročníkov materských škôl a prvých ročníkov základných škôl „**Póla radí deťom**“ (učí deti bezpečne sa správať v rizikových situáciách, pripravovať ich k zodpovednosti za svoje zdravie, správanie a svoj majetok, formou primeranou veku má zvyšovať ich právne a sociálne vedomie). Do projektu „Správaj sa normálne“ sa zapojilo 10 349 detí piatych a šiestych ročníkov základných škôl. „Oliho príbeh“ si vypočulo 2 934 detí základných škôl a „Póla radí deťom“ oslovila 11 337 detí.

Preventisti realizovali v roku 2014 vlastné preventívne projekty a aktivity prevažne v materských, základných a stredných školách. Cieľom všetkých realizovaných preventívnych aktivít bolo zvyšovanie právneho povedomia detí a mládeže, prevencia viktimizácie, poskytovanie rád a odporúčaní.

Na projektoch a aktivitách bola v roku 2014 nasledovná účasť detí a mládeže:

- **Internet, sociálne siete, nelátkové závislosti** (predchádzanie a znižovanie páchania internetovej kriminality, kyberšikanovanie, ochrana osobných údajov, používanie mobilného telefónu) - 9016.
- **Drogy, alkohol** (páchanie trestnej činnosti súvisiacej s drogami, páchanie pod vplyvom drog a iných psychotropných látok) – 17 352.
- **Obchodovanie s ľuďmi** (riziká práce v zahraničí, nútená práca, sexuálne zneužívanie, nútená prostitúcia, možnosti pomoci v zahraničí) - 11 414.
- **Dopravná výchova** (základné pravidlá cestnej premávky, predchádzanie nehodovosti v cestnej premávke, zvýšenie bezpečnosti nemotorových účastníkov cestnej premávky) – 21 002.
- **Pyrotechnika** (zásady používania výrobkov zábavnej pyrotechniky, možné dôsledky neodbornej manipulácie s nimi) – 253.
- **Prevencia viktimizácie a zvyšovanie právneho povedomia detí a mládeže** (trestnoprávna zodpovednosť, ozrejmenie pojmu trestný čin a priestupok, eliminácia rizikového správania) – 82 232.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Policajti oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ pokračovali aj v roku 2015 v realizácii osvedčených preventívnych projektov:

Správaj sa normálne - poskytuje informácie napr. o PZ a jeho úlohách, o predsudkoch a rasizme, dopravnej problematike, o linke dôvery, poskytuje konkrétne rady deťom ako sa nestáť obeťmi trestného činu, ako zvládať určité záťažové situácie, kam sa obrátiť o pomoc a pod. (270 škôl, 8 700 žiakov)

ZŠ zamerané na najčastejšie páchanú kriminalitu mládežou a jej predchádzanie; prednáška odborného učiteľa predmetovej skupiny služby poriadkovej, hraničnej a cudzineckej polície v spolupráci s OO PZ Košice Juh na tému „Kriminalita a zákon, Prejavy extrémizmu na Slovensku“ (47 študentov)- extrémistické prejavy mládeže; prednáška odborného učiteľa predmetovej skupiny práva na tému „Význam a podstata trestného práva v právnom poriadku Slovenskej republiky“ (25 študentov) – oboznámenie s možnými trestnými činmi, najčastejšie páchanými na mládeži, ukážka činnosti kriminalistických technikov pri výjazde na miesto činu v rámci akcie „Chráňme a pomáhame“ pre cieľovú skupinu žiakov a študentov základných a stredných škôl v miestnej pôsobnosti OR PZ v Košiciach a OR PZ v Košiciach – okolie organizovanej Oddelením komunikácie a prevencie KR PZ v Košiciach v priestoroch jazdeckého areálu na Triede KVP 2 v Košiciach, ktorej sa zúčastnilo cca 1500 žiakov a študentov.

Oliho príbeh - zameraný na predchádzanie a zároveň zníženie nehodových udalostí v obvode železničných dráh, poukázanie na možné nebezpečenstvo pri pohybe v blízkosti železničných staníc, železničných tratí, kofajísk a železničných priecestí (210 škôl, 7 700 žiakov)

Póla radí deťom - učí deti bezpečne sa správať v rizikových situáciách, pripravovať ich k zodpovednosti za svoje zdravie, správanie a svoj majetok, formou primeranou veku má zvyšovať ich právne a sociálne vedomie (220 škôl, 6 700 žiakov)

Preventívne aktivity v pôsobnosti krajských riaditeľstiev PZ boli v roku 2015 tematicky zamerané na oblasti:

- **Prevenca viktimizácie a zvyšovanie právneho povedomia detí a mládeže** - trestnoprávna zodpovednosť detí a mládeže, ozrejmienie pojmu trestný čin a priestupok, eliminácia rizikového správania, znižovanie rizika stať sa obeťou trestného činu násilného alebo majetkového. Počet zúčastnených osôb: 33 038
- **Internet a sociálne siete** - predchádzanie a znižovanie páchania internetovej kriminality a inej protispoločenskej činnosti, páchanej prostredníctvom internetu a sociálnych sietí u žiakov ZŠ, oboznámenie žiakov základných škôl so základným pojmom kyberšikana, formy kyberšikany, zásady ako predchádzať rizikovému správaniu na internete a cez mobilné telefóny. Počet zúčastnených osôb: 16 551
- **Dopravná výchova** – cieľom projektu je poskytnúť žiakom ZŠ základné informácie a rady o tom, ako sa správať na ceste i na chodníku, ako sa nestáť obeťou dopravnej nehody, informácie o správnom vybavení bicykla, cyklistu a korčuliara, ako predchádzať úrazom. Projekt je spojený s nácvikom základných pravidiel cestnej premávky na dopravnom ihrisku. Počet zúčastnených osôb: 36 386
- **Obchodovanie s ľuďmi** - predchádzanie kriminalite súvisiacej s obchodovaním s ľuďmi, poskytnúť mladým ľuďom informácie ako si hľadať prácu v zahraničí, poukázanie na riziká práce v zahraničí, pri vycestovaní a pobyte v zahraničí, nútená práca, sexuálne zneužívanie, nútená prostitúcia, možnosti pomoci v zahraničí. Počet zúčastnených osôb: 5 913
- **Drogy, alkohol** - snaha o elimináciu trestnej činnosti pod vplyvom návykových látok a informovanie žiakov základných a stredných škôl o škodlivosti ich užívania so zameraním na tabak, alkohol a marihuanu. Počet zúčastnených osôb: 18 614
- **Šikanovanie, násilie** - prevencia v oblasti agresívneho správania detí, poukazovanie na fenomén šikanovania a kyberšikanovania a jeho následky, pomoc a rady obetiam šikanovania, prevencia v oblasti násilnej trestnej činnosti, zvyšovanie trestno-právneho vedomia detí a mládeže. Počet zúčastnených osôb: 3167
- **Úlohy polície, tiesňové telefónne čísla** - polícia a jej význam, členenie služieb a úlohy, ktoré plnia príslušníci PZ, tiesňové telefónne čísla, ich význam a použitie. Počet zúčastnených osôb: 3 668
- **Pyrotechnika** - zásady používania výrobkov zábavnej pyrotechniky, možné dôsledky neodbornej manipulácie s nimi. Počet zúčastnených osôb: 1824
- **Unesené, stratené a odídené deti** - upozornenie na závažnosť témy unesených, stratených a odídených detí, formy správania sa v krízovej situácii pomocou modifikovanej rozprávky o Snehulienke a siedmich trpaslíkoch. Počet zúčastnených osôb: 973
- **Extrémizmus** - vysvetlenie pojmov rasizmus, extrémizmus, rasová diskriminácia, predsudok, xenofóbia, diskriminácia, šikanovanie, genocída, fašizmus, neofašizmus, nacionalizmus, nacizmus, neonacizmus. Počet zúčastnených osôb: 1 124

V období konca školského roku 2014/2015 na školách a počas letných mesiacov v detských letných táboroch **policajní preventisti** vykonávali aktivity zamerané na bezpečnosť detí počas prázdnin. Na obidvoch realizovaných aktivitách boli distribuované informačné letáky.

V rámci pôsobnosti MV SR boli uskutočnené preventívne aktivity zamerané na deti a mládež aj IC MV SR a odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra. Pracovníci IC MV SR vykonávali **preventívne prednášky** o obchodovaní s ľuďmi ad hoc študentom, deťom v detských domovoch resp. reedukačných centrách.

Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra spolupracoval pri realizácii Dňa polície v Nitre 18. septembra 2015, počas ktorého informoval deti ZŠ o preventívnych aktivitách, zapájal ich do výchovných hier a distribuoval edukačné materiály. V septembri 2015 Deň prevencie kriminality v obci Čaňa, na ktorom deťom základných škôl predviedli svoju činnosť viaceré útvary PZ a HaZZ a zapájali deti do preventívnych aktivít. Taktiež spolupracoval pri vytvorení **Miesta prvého kontaktu pred odchodom do zahraničia** v Michalovciach,

ktoré bolo otvorené 22. októbra 2015 a pripravilo prednášky a poradenskú činnosť pre všetkých študentov 3. a 4. ročníkov stredných škôl o problematike obchodovania s ľuďmi, ako aj rady pred vycestovaním. Novovytvorené centrum poskytuje preventívnu činnosť aj širokej verejnosti.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Jednou z **výrazne ohrozených skupín a potenciálnych obetí trestnej činnosti sú aj deti z detských domovov a krízových centier**, pre ktoré vytvorilo MV SR v spolupráci so spoločnosťou Úsmev ako dar **zážitkovú vzdelávaciu hru s názvom „Do života s anjelom strážnym“**, ktorá je súčasťou **projektu Anjeli strážni – www.anjelistrazni.sk**. Táto hra je zameraná na poskytnutie základných informácií o rizikách, ktoré mladých dospelých môžu stretnúť po opustení ich domovov, a má ich naučiť poznávať a hodnotiť tieto riziká a premýšľať o zodpovednom budovaní svojho života. Súčasťou hry je aj webový portál Anjeli strážni, ktorý vyzýva verejnosť k registrácii pred odchodom do zahraničia. Systém eviduje to, či človek, ktorý má byť „strážnený“, vykonal nejakú aktivitu na týchto službách, či poslal email alebo správu na sociálnu sieť Facebook. Anjelov strážnych nezaujíma obsah komunikácie. Vedia, že keď ten človek niečo poslal, je pravdepodobne v poriadku. Ak sa dlhšie neozýva alebo nevykonal nejakú aktivitu, systém automaticky upozorní človeka, ktorý je anjelom strážnym, že „pozor, niečo sa môže diať“.

MV SR podporilo **inovatívny projekt dopravnej výchovy detí**. Osvojiť si základné pravidlá, vedomosti a návyky v 40 dopravných situáciách z pozície cyklistu je hlavnou úlohou **online hry Bezpečne na bicykli**¹⁸⁵. Hra zábavnou formou učí deti riešiť dopravné situácie, čo má výrazne prispieť k reálnemu zníženiu nehodovosti mladých cyklistov. Žiaci získajú možnosť zúčastniť sa súťažnej hry, čím sa dosiahne **spätná väzba úrovne vedomostí detí v oblasti pravidiel cestnej premávky a dopravnej výchovy**. Odborným garantom projektu bol aj odbor prevencie kriminality MV SR. Do prvého ročníka hry sa zapojili žiaci z 240 škôl z celého Slovenska, ktorí spolu zvládli až 3 904 hier. Ocenených bolo 10 najlepších žiakov a tri najlepšie školy (Základná škola Matky Alexie v Bratislave, Základná škola pri liečebno-výchovnom sanatóriu Košice - Barca a Piaristická základná škola Františka Hanáka v Prievidzi).

Policajti z oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ aj v roku 2016 uskutočňovali na celom Slovensku projekty **Oliho príbeh**¹⁸⁶ (účasť viac ako 10 400 detí z viac ako 270 škôl), **Póla radí deťom** (účasť najmenej 13 700 detí z viac ako 400 škôl) a **Správaj sa normálne**¹⁸⁷ (účasť 9 500 žiakov z viac ako 250 škôl). Po viac ako desaťročnej úspešnej realizácii projektu Správaj sa normálne kancelária prezidenta Policajného zboru plánuje jeho **ukončenie a nahradenie novým preventívnym projektom**.

Tak ako v roku 2015 aj v roku 2016 organizoval Policajný zbor celoslovenskú preventívnu aktivitu zameranú na bezpečné používanie internetu a **predchádzanie stať sa obeťou trestnej činnosti páchanej online**. Uskutočnilo sa 251 podujatí pre 6 447 detí. V období konca školského roku 2015/2016 a počas letných mesiacov boli aktivity zacielené na **bezpečnosť detí a zmysluplné trávenie voľného času počas prázdnin**. K obidvom aktivitám boli zabezpečené pracovné listy.

V roku 2016 pokračovali všetky krajské riaditeľstvá Policajného zboru aj v preventívnych aktivitách tematicky zameraných na nasledovné oblasti:

- **Prevenia viktimizácie a zvyšovanie právneho povedomia detí a mládeže** - trestnoprávna zodpovednosť detí a mládeže, ozrejmienie pojmu trestný čin a priestupok, eliminácia rizikového správania, znižovanie rizika stať sa obeťou trestného činu násilného alebo majetkového. Počet zúčastnených osôb: 32 875
- **Internet a sociálne siete** - predchádzanie a znižovanie páchania internetovej kriminality a inej protispoločenskej činnosti, páchanej prostredníctvom internetu a sociálnych sietí u žiakov ZŠ, oboznámenie žiakov základných škôl so základným pojmom kyberšikana, formy kyberšikany, zásady

¹⁸⁵ <http://www.3dnabicykli.sk/>; tvorcom projektu je nezisková organizácia TERRA GRATA, ktorej hlavným predmetom činnosti je prevencia detskej dopravnej nehodovosti

¹⁸⁶ http://www.minv.sk/?materialy_k_projektu

¹⁸⁷ <http://www.minv.sk/?projekte>

ako predchádzať rizikovému správaniu na internete a cez mobilné telefóny. Počet zúčastnených osôb: 17 615

- **Dopravná výchova** – cieľom projektu je poskytnúť žiakom ZŠ základné informácie a rady o tom, ako sa správať na ceste i na chodníku, ako sa nestáť obeťou dopravnej nehody, informácie o správnom vybavení bicykla, cyklistu a korčuľára, ako predchádzať úrazom. Projekt je spojený s návštevou základných pravidiel cestnej premávky na dopravnom ihrisku. Počet zúčastnených osôb: 69 120
- **Obchodovanie s ľuďmi** - predchádzanie kriminalite súvisiacej s obchodovaním s ľuďmi, poskytnúť mladým ľuďom informácie ako si hľadať prácu v zahraničí, poukázanie na riziká práce v zahraničí, pri vycestovaní a pobyte v zahraničí, nútená práca, sexuálne zneužívanie, nútená prostitúcia, možnosti pomoci v zahraničí. Počet zúčastnených osôb: 21 173
- **Drogy, alkohol** - snaha o elimináciu trestnej činnosti pod vplyvom návykových látok a informovanie žiakov základných a stredných škôl o škodlivosti ich užívania so zameraním na tabak, alkohol a marihuanu. Počet zúčastnených osôb: 57 817
- **Šikanovanie, násilie** - prevencia v oblasti agresívneho správania detí, poukazovanie na fenomén šikanovania a kyberšikanovania a jeho následky, pomoc a rady obetiam šikanovania, prevencia v oblasti násilnej trestnej činnosti, zvyšovanie trestno-právneho vedomia detí a mládeže. Počet zúčastnených osôb: 7 174
- **Úlohy polície, tiesňové telefónne čísla** - polícia a jej význam, členenie služieb a úlohy, ktoré plnia príslušníci PZ, tiesňové telefónne čísla, ich význam a použitie. Počet zúčastnených osôb: 8 862
- **Pyrotechnika** - zásady používania výrobkov zábavnej pyrotechniky, možné dôsledky neodbornej manipulácie s nimi. Počet zúčastnených osôb: 2 985
- **Unesené, stratené a odídené deti** - upozornenie na závažnosť témy unesených, stratených a odídených detí, formy správania sa v krízovej situácii pomocou modifikovanej rozprávky o Snehulienke a siedmich trpaslíkoch. Počet zúčastnených osôb: 1 275
- **Extrémizmus** - vysvetlenie pojmov rasizmus, extrémizmus, rasová diskriminácia, predsudok, xenofóbia, diskriminácia, šikanovanie, genocída, fašizmus, neofašizmus, nacionalizmus, nacizmus, neonacizmus. Počet zúčastnených osôb: 1 616
- **Nebezpečné spoločenstvá** - základné informácie o nebezpečných spoločenstvách a sektách, rady a odporúčania ako sa nestáť ich členom. Počet zúčastnených osôb: 105
- **Enviromentálna výchova** – zvyšovanie informácii o trestných činoch súvisiacich s prírodou. Počet zúčastnených osôb: 97
- **Distribúcia propagačných materiálov a letákov osvetovo - preventívneho charakteru** je vykonávaná prostredníctvom prednášok a besied v školách, kde sú odovzdávané zúčastneným žiakom a zodpovedným školským pracovníkom, ktorí ich následne sprístupnia pre všetkých žiakov na nástenkách školy.

Ďalšie preventívne aktivity jednotlivých krajských/okresných riaditeľstiev Policajného zboru:

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru Banská Bystrica - **podujatie „Polícia deťom – vysvedčenie“** za účasti všetkých zložiek PZ, Kriminalistického a expertízneho ústavu Slovenská Ľupča a v spolupráci s mestom Banská Bystrica, deti mali možnosť zoznámiť sa s prácou polície a dozvedieť sa množstvo užitočných informácií a rád, ako bezpečne stráviť nadchádzajúce prázdniny. Počas letných mesiacov preventisti vykonávali aktivity v detských letných táboroch, ktoré boli zamerané na prezentáciu práce polície a bezpečnosť detí počas prázdnin. Na začiatku školského roka sa oddelenie komunikácie a prevencie krajského riaditeľstva zúčastnilo na preventívnej aktivite spoločnosti Lidl, cieľom ktorej bolo naučiť deti ako sa zodpovedne správať v cestnej premávke.

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru Košice - v období konca školského roka 2015/2016 na školách a počas letných mesiacov **v detských letných táboroch** policajní preventisti vykonávali aktivity zamerané na bezpečnosť detí počas prázdnin.

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru Žilina - **preventívna aktivita „Bezpečne na železničných priecestiach“**, ktorej cieľom bolo upozorniť žiakov a širokú verejnosť na dôležitosť jedinečných identifikačných čísel umiestnených na jednotlivých železničných priecestiach v prípade dopravnej nehody, poškodenia a nefunkčnosti železničného priecestia. **Aktivity sa zúčastnili štyria žiaci deviateho ročníka spoločne s hliadkou železničnej polície**, za prítomnosti rozhlasu RTVS „Pozor zákruta“ pri rozdávaní letákov „Každé

železničné priecestie má svoje jedinečné identifikačné číslo!“. Odovzdaných 37 letákov vodičom motorových vozidiel.

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru Nitra – **preventívne aktivity na priechodoch pre chodcov**, pričom boli deti a mládež upozorňovaní aj prostredníctvom letákov na bezpečnosť. Počas letných prázdnin boli vykonávané preventívne aktivity, zamerané na prevenciu viktimizácie detí a mládeže (letné detské tábory, kúpaliská, detské domovy, detské oddelenie fakultnej nemocnice Nitra).

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru Trnava – v období konca školského roku 2015/2016 na školách a počas letných mesiacov v detských letných táboroch policajní preventisti vykonávali aktivity zamerané na bezpečnosť detí počas prázdnin:

„**Kto nás chráni**“ – uvedenú aktivitu už dlhoročne vyhlasuje Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Senici v spolupráci so Záhorským osvetovým strediskom v Senici a v roku 2016 sa k nim pripojilo aj Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Senici spolu s Dobrovoľným hasičským zborom Senica. Poslaním súťaže je podnietiť deti a mládež k bezpečnému správaniu, predchádzaniu úrazov, dopravných nehôd, k prevencii kriminality, drogových závislostí a iných negatívnych javov. Do výtvarnej súťaže bolo zaslaných 154 výtvarných prác, z ktorých odborná porota v jednotlivých kategóriách 13 ocenila diplomom. Prezentácia výtvarných prác prebiehala v Záhorskom osvetovom stredisku v Senici v mesiacoch jún a júl 2016.

Okresné riaditeľstvo PZ v Galante spolupracovalo s Mestskou políciou Sereď pri realizácii „**Dňa bezpečnostných a záchranných zložiek**“ v meste Sereď, ktorého sa zúčastnilo cca 1000 žiakov materských, základných a stredných škôl. Tiež sa podieľalo na realizácii **preventívnej aktivity „Povedz drogám nie“** v spolupráci s Galantským osvetovým strediskom.

*7.23. Monitoring trestnej činnosti páchanej deťmi a na deťoch

Spôsob plnenia: Sledovanie údajov zobrazujúcich osobitné štatistické ukazovatele všetkých druhov trestnej činnosti páchanej na mládeži a štatistických údajov, týkajúcich sa všetkých druhov trestných činov páchaných mládežou ako dôležitého ukazovateľa pre potreby prijatia príslušných opatrení na ochranu detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: Úrad kriminálnej polície PPZ MV SR, *odbor správy informačných systémov polície P PZ*

Indikátor: štatistika MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Odbor správy informačných systémov polície P PZ plní okrem iného úlohy ako **gestor evidenčno-štatistického systému kriminality**, v súvislosti so zhromažďovaním, uchovávaním a spracovávaním údajov o zistenej kriminalite (zistené TČ) podľa platného Trestného zákona. Počet zistených trestných činov (Ublíženie na zdraví) spáchaných na mládeži (§ 127 ods. 1 TZ) bol v roku 2013¹⁸⁸:

- 1) Úmyselné ublíženie na zdraví – 208,
- 2) Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti (pracovný úraz) – 2,
- 3) Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti ostatné – 61.

MV SR každoročne spracováva **Komplexnú správu o stave trestnej činnosti na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži**. Komplexná správa za rok 2013 bude po jej schválení k dispozícii pre útvary Policajného zboru na intranetovej stránke úradu kriminálnej polície P PZ.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

MV SR zhromažďuje a uchováva v systéme kriminality štatistické ukazovatele o trestnej činnosti páchanej na mládeži a trestných činoch páchaných mládežou. Informácie sú dostupné na webovom sídle MV SR¹⁸⁹.

Štatistika kriminality páchanej na mládeži v Slovenskej republike za rok 2013:

¹⁸⁸ http://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2013

¹⁸⁹ <http://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

Druh kriminality	Počet TČ	Objasnené TČ	Deti do 6 r.	Deti 7 – 13 r.	Mládež 14 – 18 r.	Celkom osôb
Násilná	543	428	35	196	312	543
Mravnostná	546	426	25	187	334	546
Krádeže	251	47	3	26	222	251
Zostávajúca kriminalita	78	33	31	29	18	78
Spolu	1418	934	94	438	886	1418

Štatistika kriminality páchanej na mládeži v Slovenskej republike za rok 2014:

Druh kriminality	Počet TČ	Objasnené TČ	Deti do 6 r.	Deti 7 – 13 r.	Mládež 14 – 18 r.	Celkom osôb
Násilná	485	373	46	177	262	485
Mravnostná	599	498	25	208	366	599
Krádeže	243	56	3	31	209	243
Zostávajúca kriminalita	65	32	36	17	12	65
Spolu	1392	959	110	433	849	1392

Štatistika kriminality páchanej mládežou v Slovenskej republike za roky 2013 a 2014:

Rok	Počet trestných činov páchaných mládežou		Počet stíhaných, vyšetrovaných osôb	
	Maloletí páchatelia	Mladiství páchatelia	Maloletí	Mladiství
2013	783	3615	956	3607
2014	726	3262	914	3216

MV SR pripravuje **Komplexnú správu o stave trestnej činnosti na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži za rok 2014**. Po jej schválení bude v priebehu prvého štvrtroka 2015 k dispozícii pre útvary Policajného zboru na intranetovej stránke P PZ.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Odbor správy informačných systémov polície P PZ plní okrem iného úlohy ako gestor evidenčno-štatistického systému kriminality, v súvislosti so zhromažďovaním, uchovávaním a spracovávaním údajov o zistenej kriminalite (zistené trestné činy) podľa platného Trestného zákona.

Počet zistených trestných činov (Ublíženie na zdraví) spáchaných na mládeži (§ 127 ods. 1 TZ) bol v roku 2015¹⁹⁰:

- Úmyselné ublíženie na zdraví – 180
- Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti (pracovný úraz) – 2
- Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti ostatné – 77

Štatistika kriminality páchanej na mládeži v Slovenskej republike za rok 2015:

Druh kriminality	Počet TČ	Objasnené TČ	Deti do 6 r.	Deti 7 – 13 r.	Mládež 14 – 18 r.	Celkom osôb
Násilná	461	334	45	131	285	461
Mravnostná	542	449	26	188	328	542
Krádeže	207	58	3	29	175	207
Zostávajúca kriminalita	88	40	52	17	19	88
Spolu	1315	885	126	365	824	1315

¹⁹⁰

http://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2013

Štatistika kriminality páchanej mládežou v Slovenskej republike za roky 2013, 2014 a 2015:

Rok	Počet trestných činov páchaných mládežou		Počet stíhaných, vyšetrovaných osôb	
	Maloletí páchatelia	Mladiství páchatelia	Maloletí	Mladiství
2013	783	3615	956	3607
2014	726	3262	914	3216
2015	694	2763	832	2792

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

Komplexná správa o stave trestnej činnosti na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži v SR za rok 2016, ktorá bude k dispozícii pre útvary Policajného zboru na intranetovej stránke úradu kriminálnej polície P PZ, bude spracovaná v priebehu prvého štvrťroka 2017.

Odbor správy informačných systémov polície P PZ plní okrem iného úlohy ako **gestor evidenčno-štatistického systému kriminality**, v súvislosti so zhromažďovaním, uchovávaním a spracovávaním údajov o zistenej kriminalite (zistené trestné činy) podľa platného Trestného zákona.

Štatistika kriminality páchanej na mládeži v Slovenskej republike za rok 2016:

Druh kriminality	Počet TČ	Objasnené TČ	Deti do 6 r.	Deti 7 – 13 r.	Mládež 14 – 18 r.	Celkom osôb
Násilná	541	363	43	171	200	541
Mravnostná	575	460	19	200	53	575
Krádeže	203	53	4	27	85	203
Zostávajúca kriminalita	77	30	44	18	7	77
Spolu	1396	906	110	416	345	1396

Štatistika kriminality páchanej mládežou v Slovenskej republike za roky 2013, 2014, 2015 a 2016:

Rok	Počet trestných činov páchaných mládežou		Počet stíhaných, vyšetrovaných osôb	
	Maloletí páchatelia	Mladiství páchatelia	Maloletí	Mladiství
2013	783	3615	956	3607
2014	726	3262	914	3216
2015	694	2763	832	2792
2016	678	2448	861	2554

7.24. Riešenie potrieb detí v prípade vzniku krízovej situácie

Spôsob plnenia: Prednostné riešenie potrieb detí v prípade vzniku krízových situácií poskytovaním psychologickéj podpory s využitím centier sústredeného sociálneho zabezpečenia a riešenie ich právnych nárokov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: počet vyriešených prípadov detí po vzniku krízovej situácie z celkového počtu riešených prípadov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 bola v rámci riešenia krízovej udalosti pri požiari rodinných domov dňa 7. októbra 2013 v obci Telgárt poskytnutá Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Brezno **psychologická podpora** 36 deťom. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice riešil psychologickú podporu pre 1 dieťa v rámci krízovej udalosti po páde mostu v obci Kurimany. V novembri 2013 vykonalo MPSVR SR praktické cvičenie v spolupráci s úradmi práce,

sociálnych vecí a rodiny Poprad, Kežmarok a Stará Ľubovňa, v rámci ktorého bolo precvičené poskytovanie psychologickej podpory pre 58 detí prostredníctvom centier sústredeného sociálneho zabezpečenia.

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V roku 2014 vykonalo MPSVR SR **dvojstupňové cvičenie** s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v Námestove, Dolnom Kubíne a Ružomberku, kde po vyhlásení núdzového stavu boli aktivizované Centrá sústredeného sociálneho zabezpečenia, v rámci ktorého úrady **komplexne riešili potreby osirelých detí** a to v Námestove v počte 35, v Dolnom Kubíne 20 a v Ružomberku v počte 18. Celkom bolo vyriešených 73 prípadov detí. V roku 2014 sa všetci psychológovia aktuálne pracujúci na RPPS OSPODaSK UPSVaR podrobili špecifickému vzdelávaniu k zabezpečeniu plnenia úloh Centra sústredeného sociálneho zabezpečenia v zmysle zákona č. 179/2011 Z. z. pod gestorstvom Centra vzdelávania MPSVR SR.

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

V roku 2015 bola v rámci riešenia krízovej udalosti pri požiari chatrčí dňa 30. marca 2015 v obci Malcov poskytnutá Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Bardejove **psychologická podpora, sociálno-právna podpora a sociálna pomoc** 59 deťom.

V októbri 2015 vykonalo MPSVR SR **dvojstupňové cvičenie** s ÚPSVaR a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v Dunajskej Strede, Komárne a Nových Zámkoch, kde po vyhlásení núdzového stavu boli aktivizované Centrá sústredeného sociálneho zabezpečenia, v rámci ktorého úrady **komplexne riešili potreby osirelých detí** a to v Dunajskej Strede v počte 15, v Komárne v počte 18 a v Nových Zámkoch v počte 10. Celkom bolo vyriešených **43 prípadov** detí.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

V roku 2016 pri riešení mimoriadnej situácie v dôsledku vzniku požiaru v obci Lomnička prišli o život tri maloleté deti. Zo strany Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Stará Ľubovňa bola pozostalým poskytnutá najmä **psychologická pomoc**.

V roku 2016 MPSVR SR vykonalo **dvojstupňové cvičenie** s ÚPSVaR a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v Malackách, Senici a Pezinku, pri ktorom bola po vyhlásení núdzového stavu precvičená činnosť Centra sústredeného sociálneho zabezpečenia. Riešená bola **komplexná starostlivosť o 88 osirelých detí**, z toho 25 v Malackách, 45 v Senici a 18 v Pezinku.

Okrem toho psychológovia, ktorí prišli do poradensko-psychologických služieb úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v posledných troch rokoch, boli v roku 2016 **vzdelávaní a trénovaní v krízovom manažmente pre prípad vzniku krízových situácií**, a to v poskytovaní psychologickej podpory (pri zriadení centier sústredeného sociálneho zabezpečenia). Toto vzdelávanie zabezpečilo oddelenie PPS Ústredia v spolupráci s odborom krízového manažmentu MPSVR SR. Šlo o školenie novoprijatých psychológov, ostatní zamestnanci takéto vzdelávanie absolvovali už v roku 2013.

7.25. Skvalitniť starostlivosť o maloletých bez sprievodu

Spôsob plnenia: Pracovná skupina odborníkov s cieľom prehodnotiť metódy a postupy zisťovania veku, navrhnúť riešenia. Organizovanie pracovných stretnutí a užších stretnutí odborníkov na tému ochrana maloletých bez sprievodu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a nasl. (priebežne)

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MV SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVAR

Spolupracujúce subjekty: MVO, odborníci z praxe

Indikátor: vytvorená pracovná skupina, počet odborných diskusií a podujatí s výstupmi návrhov riešení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pracovná skupina odborníkov za účelom prehodnotenia metód a postupov zisťovania veku, návrhov riešení na Slovensku zatiaľ kreovaná nebola (z procedurálnych dôvodov), jej vytvorenie nadviaže na výstupy spracované Ligou za ľudské práva a EASO (pozri nižšie v texte). Migračný úrad MV SR zabezpečuje starostlivosť a pomoc osobám, ktoré požiadali na území Slovenskej republiky o azyl v rozsahu zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a zmene a doplnení niektorých zákonov. V krajných a sporných prípadoch zisťuje vek maloletých cudzincov **za pomoci lekára zdravotného zariadenia v mieste azylového zariadenia.**

Starostlivosť o MBS, ktorí sú v azylových zariadeniach, je riešená v rámci projektov ERF (Európsky utečenecký fond), v roku 2013 projektom „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl“, ktorý obec Rovné zrealizovala na území stredného a východného Slovenska v záchytnom tábore Humenné a pobytovom tábore Opatovská Nová Ves. Boli zabezpečené preventívne úkony proti ohrozeniu práv detí azylantov, ako aj prevencia proti možným rozličným formám diskriminácie.

V súlade so znením úloh Konceptie DI bola v roku 2013 poskytovaná starostlivosť o maloletých bez sprievodu v detskom domove Lastovička Trenčín (chlapci) a v detskom domove Medzilaborce (dievčatá). Za účelom skvalitnenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu v nadväznosti na regionálne faktory a priestorové možnosti bol prenesený výkon agendy maloletých bez sprievodu z DeD pre maloletých bez sprievodu a detského domova Trenčín do detského domova Medzilaborce (v dvoch etapách, 1. etapa s účinnosťou od 1. októbra 2013 – vytvorenie jednej špecializovanej skupiny s kapacitou 10 miest pre maloletých bez sprievodu – pre chlapcov a 2. etapa s účinnosťou od 1. januára 2014 - vytvorenie jednej špecializovanej skupiny pre maloletých bez sprievodu s kapacitou 10 miest - pre chlapcov). S uvedeným súviseli zmeny týkajúce sa najmä organizačných štruktúr, pracovných úväzkov, kapacít, vytvorenie bytových a priestorových podmienok. Detský domov pre maloletých bez sprievodu a detský domov Lastovička, Trenčín umiestnil v priebehu roka 2013 spolu 26 maloletých bez sprievodu (chlapcov) a Detský domov Medzilaborce umiestnil v priebehu roka 2013 spolu 16 maloletých bez sprievodu, z toho 5 dievčat a 11 chlapcov.

Zamestnankyňa migračného úradu sa v roku 2013 zúčastnila rokovania pracovnej skupiny EASO (EASO – Európsky azylový podporný úrad - European Asylum Support Office) zameranej na problematiku zraniteľných skupín (najmä určovanie veku maloletých a vyhľadávanie členov rodiny). Výsledkom činnosti uvedenej pracovnej skupiny za minulý rok, s akcentom na MBS, je **príručka pre určovanie veku maloletých**, ktorá bude užitočnou pomôckou pre členské štáty EU pri určovaní veku maloletých.

V rámci **aktivít organizovaných v spolupráci Ligou za ľudské práva** sa uskutočnili dve pracovné stretnutia aj za účasti zamestnancov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (1. „Starostlivosť o maloletých bez sprievodu“ dňa 29. apríla 2013 v Detskom domove pre maloletých bez sprievodu a detskom domove Lastovička, Trenčín; 2. „Deti bez sprievodu v Slovenskej republike“ dňa 17. júna 2013 v Dome Slovenského červeného kríža v Košiciach).

Odpočet plnenia za rok 2014 – plní sa:

V súlade so zameraním *Plánu transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, obsiahnutým v Konceptii DI* bolo k 1. januáru 2014 ukončené poskytovanie starostlivosti pre maloletých bez sprievodu v detskom domove Lastovička Trenčín (ktorý bol v r. 2013 organizačne zlúčený s DeD pre MBS Horné Orechové) a **v súčasnosti sú MBS umiestňovaní výlučne do DeD pre MBS Dľaň v Medzilaborciach**, v ktorom je vytvorená 1 špecializovaná samostatná skupina pre MBS – dievčatá a 2 špecializované samostatné skupiny pre MBS – chlapci. Uvedené zmeny týkajúce sa najmä organizačných štruktúr, pracovných úväzkov, kapacít, vytvorenia personálnych a priestorových podmienok výrazným spôsobom prispeli ku skvalitneniu a zjednoteniu poskytovania starostlivosti o MBS. V roku 2014 bolo v DeD Dľaň Medzilaborce umiestnených **celkovo 20 MBS – chlapcov**, pričom krajinou pôvodu MBS bol najmä Vietnam a Afganistan.

K problematike skvalitnenia starostlivosti o MBS sa uskutočnili dve stretnutia zainteresovaných subjektov a to dňa 2. apríla 2014 v DeD Medzilaborce, zamerané na otázky určovania najlepšieho záujmu dieťaťa u odlúčených detí a dňa 30. októbra 2014 na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom. Uvedeného metodického dňa sa zúčastnili vedúci oddelení SPODaSK a zamestnanci oddelení SPODaSK Prešovského kraja a Košického kraja, Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance (RHCP Sobrance) a Detského domova Dľaň

Medzilaborce, pričom program stretnutia bol zameraný najmä na spoluprácu medzi úradom PSVaR a útvarom HaCP PZ SR pri a po záchyťe MBS a otázky súvisiace s predbežnými opatreniami, odovzdaním MBS do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, výkonom opatrovníctva a poručníctva, spoluprácu medzi DeD a úradom PSVaR a prevenciu útekovosti.

Dňa 29. októbra 2014 sa zástupcovia Ústredia a úradov PSVaR zúčastnili na diskusii za okrúhlym stolom, ktorý organizovala Liga za ľudské práva pod názvom „Odlúčené deti miznúce zo starostlivosti – nezvestné a nechránené“.

Zástupcovia Ústredia PSVaR participovali v r. 2014 na činnosti Poradného výboru Ligy za ľudské práva a pracovnej skupiny pri realizácii medzinárodného projektu „Najlepšia prax v určovaní a implementovaní trvalých riešení pre odlúčené deti v Európe“. Realizácia projektu bude pokračovať i v roku 2015 a výstupom práce Poradného výboru bude návrh riešení a opatrení, ako i odporúčaných postupov a osvedčenej praxe v oblasti trvalých riešení pre maloletých bez sprievodu .

MPSVR SR sa aktívne zúčastnilo na príprave **tematickej štúdie EMN – „Politiky, prax a štatistiky o maloletých bez sprievodu v Slovenskej republike“**, ako i na obsahovom a vecnom zameraní medzinárodnej konferencie EMN „Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu“.

Podľa § 111 ods. 6 zákona č. 75/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), **štátny príslušník tretej krajiny, ktorý o sebe vyhlási, že je MBS, je povinný podrobiť sa lekárskeму vyšetreniu na určenie jeho veku; to neplatí, ak je celkom zjavné, že ide o maloletú osobu**. Podľa § 127 zákona o pobyte cudzincov, **ak sa štátny príslušník tretej krajiny odmietne podrobiť lekárskeму vyšetreniu, považuje sa na účely konania podľa tohto zákona za plnoletú osobu**; ak sa podrobí lekárskeму vyšetreniu, považuje sa za plnoletú osobu až do výsledku lekárskeho vyšetrenia na určenie jeho veku.

Zistenie veku sa vykonáva odborným lekárskeým vyšetrením, kde lekár (špecialista v určenom odbore) formou odborného vyjadrenia určí vek štátneho príslušníka tretej krajiny. Ak by nebolo možné lekárskeým vyšetrením určiť, či ide o plnoletú osobu alebo maloletú osobu, na konanie podľa zákona o pobyte cudzincov sa považuje za maloletú osobu. Policajný útvar je povinný **poučiť** štátneho príslušníka tretej krajiny o oprávnení nariadiť vykonanie lekárskeho vyšetrenia na určenie veku, spôsobe jeho vykonania a dôsledkoch vyšetrenia na konanie podľa tohto zákona, ako aj o dôsledkoch odmietnutia vyšetrenia. Policajný útvar udelí štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je maloletou osobou nájdenou na území Slovenskej republiky tolerovaný pobyt, ak nie sú zákonné dôvody na zamietnutie jeho žiadosti. **Maloletú osobu, ktorá nemá zákonného zástupcu, nie je možné podľa zákona o pobyte cudzincov zaistiť**. Administratívne vyhostiť je možné takúto osobu len v prípade, že vyhostenie je v jej záujme. Pokiaľ ide o ďalšiu starostlivosť o maloletých zákon o pobyte cudzincov ďalej ukladá policajnému útvaru povinnosť **bezodkladne oznámiť nájdenie** maloletého štátneho príslušníka tretej krajiny na území Slovenskej republiky orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely zabezpečenia postupu podľa osobitného predpisu (zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Dňa 22. mája 2014 sa na MPSVR SR uskutočnilo **prvé rokovanie pracovnej skupiny k určovaniu veku MBS**. Pracovné stretnutie nadviazalo na výstupy Ligy za ľudské práva spracované v publikácii „*Dieťa alebo dospelý? – Ochrana práv cudzincov v konaniach o určenie veku a v konaniach o zaistení*“ a materiály Európskeho azylového podporného úradu EASO zamerané na problematiku zraniteľných skupín (najmä určovanie veku maloletých a vyhľadávanie členov rodiny „*Určovanie veku v EU*“). Stretnutia pracovnej skupiny sa zúčastnili zástupcovia MPSVR SR, ÚHCP PPZ, MÚ MV SR, MZV SR, IOM a Ligy za ľudské práva. Ciele pracovnej skupiny odborníkov sú zamerané najmä na návrhy riešení, metód a postupov zisťovania veku migrantov, osobitne MBS. V rámci diskusie sa účastníci zhodli na tom, že k danej problematike je potrebné zintenzívniť odbornú diskusiu, prizvať na budúce stretnutie pracovnej skupiny ďalších odborníkov – najmä z oblasti zdravotníctva, resp. justície a spravodlivosti; primárne sa zamerať na ochranu a opatrenia pre cudzincov vo vekovej skupine 16 - 18 rokov, u ktorej môže byť určovanie veku (vzhľadom k uvádzanej odchýlke nepresnosti dva roky) základom pre ich právne postavenie a status na území SR.

Príslušníci ÚHCP P PZ MV SR sa v roku 2014 zúčastnili nasledovných pracovných stretnutí súvisiacich s problematikou ochrany MBS:

- Prezentácie a diskusie k problematike zameranej na pátranie a ochranu maloletých bez sprievodu prostredníctvom SIS II (Schengenský informačný systém II) v rámci pilotného projektu Európskej Komisie „UNACCOMPANIED MINORS 2012 HOME/2012/PPUAM“, ktoré sa uskutočnili na úrade medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ dňa 5. mája 2014.

- Národná konferencia Európskej migračnej siete „Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu“, ktorá sa uskutočnila dňa 10. decembra 2014.

Zástupca ÚHCP P PZ sa podieľal na pripomienkovaní **malej tematickej štúdie Európskej migračnej siete 2014: Politiky, prax a štatistiky o maloletých bez sprievodu v Slovenskej republike.**

Odpočet plnenia za rok 2015 – plní sa:

Od 1. júla 2015 je platná právna úprava, jedným z cieľov ktorej bolo **zjednotiť zabezpečovanie starostlivosti o maloletých bez sprievodu** (maloletých žiadateľov o azyl a maloleté deti s doplnkovou ochranou) **v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.** Predmetom novely je okrem transpozície Smernice EP a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorá ustanovuje o.i. *povinnosť pre členské štáty zabezpečiť umiestnenie detí, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu (azyl alebo doplnková ochrana) v inom ubytovacom zariadení vhodnom pre maloleté osoby:*

- vytvorenie podmienok pre maloletých bez sprievodu, ak požiadajú o azyl alebo doplnkovú ochranu, aby ostali v DeD pre maloletých bez sprievodu (zjednotenie starostlivosti)
- vytvorenie podmienok **spolupráce medzi orgánom SPODaSK a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu pri zabezpečovaní návratu** maloletého bez sprievodu do krajiny pôvodu alebo pri zabezpečovaní vycestovania maloletého bez sprievodu do tretej krajiny, ak maloletý bez sprievodu o takýto návrat alebo vycestovanie prejavil záujem
- utvorenie podmienok na stretnutie maloletého bez sprievodu so zástupcami Úradu vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov a Medzinárodnej organizácie pre migráciu na účely a iných organizácií na účely **poskytovania právneho poradenstva** tak, ako je to pri plnoletých žiadateľoch o udelenie azylu
- **utvorenie podmienok** na vykonanie **pohovoru** s maloletým bez sprievodu **v konaní o azyle** a na jeho účasť v tomto konaní
- utvorenie podmienok pre zotrvanie v detskom domove ako **mladý dospelý**

MPSVR SR pripravuje Národný projekt “Podpora integrácie cudzincov v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately”, kde sú okrem iných zaradené aj aktivity na predchádzanie útekov cudzincov alebo na zavedenie/posilnenie mechanizmov včasnej identifikácie detí spomedzi maloletých bez sprievodu, ktoré mohli byť zapojené do ozbrojeného konfliktu a pochádzajú z krajín, v ktorých prebieha ozbrojený konflikt, alebo včasnej identifikácie obetí obchodovania s ľudskými bytosťami s cieľom zabezpečiť ochranu a reintegráciu detí.

V súlade s úlohami Akčného plánu Integračnej politiky SR v podmienkach MPSVR SR, **pracuje Ústredie PSVaR na vypracovaní metodického príručky k aplikácii princípu najlepšieho záujmu dieťaťa** vo všetkých postupoch, opatreniach a rozhodnutiach prijímaných vo vzťahu k MBS.

Zástupcovia MPSVR SR a Ústredia PSVaR participovali v priebehu roka 2015 na činnosti Poradného výboru a expertnej skupiny pri realizácii medzinárodného projektu Durable solutions „Najlepšia prax v určovaní a implementovaní trvalých riešení pre odlúčené deti v Európe. Výstupom je **spracovanie Národnej správy za SR „Trvalé riešenia pre odlúčené deti v Európe“**, ktorú Liga za ľudské práva prezentovala dňa 11. decembra 2015¹⁹¹.

Aktuálne opatrenia v oblasti starostlivosti o MBS boli súčasťou **pracovných stretnutí zamestnancov úradov PSVaR – oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**, a okrem toho sa uskutočnilo niekoľko parciálnych stretnutí k skvalitneniu starostlivosti o MBS v súvislosti s legislatívnymi zmenami. Zástupcovia Ústredia PSVaR, úradov PSVaR a DeD Medzilaborce sa o.i. aktívne zúčastnili v dňoch 25. - 27. augusta 2015 **vzdelávacieho seminára EMN “Nelegálna migrácia – hranice a ľudské práva”** a 1. decembra 2015 semináru EMN “Integračné programy pre osoby s medzinárodnou ochranou”.

¹⁹¹ <http://www.hrl.sk/aktuality/narodna-sprava-o-trvalych-rieseniach-pre-odlucene-deti-na-slovensku>

Zákonom č. 131/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bol **s účinnosťou od 20. júla 2015 zmenený a doplnený aj zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Uvedenou novelou bol doplnený aj § 49 ods. 2 písm. e) o pobyte cudzincov, na základe ktorého MV SR môže udeliť trvalý pobyt na neobmedzený čas aj bez splnenia podmienok ustanovených v tomto zákone, plnoletej osobe, ktorá má udelený tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 2 písm. a) alebo poskytnutú doplnkovú ochranu ako maloletý bez sprievodu najmenej tri roky, počas ktorých študovala na škole na území Slovenskej republiky. Zároveň bol doplnený aj § 59 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov v zmysle ktorého za maloletého bez sprievodu, ktorý je umiestnený v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a nemá ustanoveného opatrovníka, môže podať žiadosť o udelenie tolerovaného pobytu a žiadosť o predĺženie tolerovaného pobytu orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Odpočet plnenia za rok 2016 – plní sa:

O aktuálnych opatreniach v oblasti starostlivosti o MBS boli vedúci oddelení a zamestnanci úradov PSVaR – oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately informovaní v rámci pracovných porád a metodických dní, ktoré sa o.i. uskutočnili dňa 30. júna 2016 v Topolčanoch, 4. októbra 2016 v Nových Zámkoch a 8. novembra 2016 v Prievidzi.

V rámci medzinárodnej spolupráce sa aktívne spolupracovalo na aktivitách organizovaných v rámci projektu Európskej rady pre utečencov a exulantov „No Longer Alone“. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny sa zúčastnilo konferencie zameranej na problematiku boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorú organizovala mimovládna organizácia NIDOS z Holandska. Stretnutie bolo zamerané na problematiku **zabezpečenia ochrany pre MBS, ktoré boli identifikované ako obeť alebo potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi**, ako aj prevádzachov detí cez hranice jedného štátu do druhého nelegálnym spôsobom, väčšinou za účelom detskej prostitúcie. Zástupcovia Ústredia PSVaR sa v dňoch 24. - 25. 10. 2016 zúčastnili na medzinárodnej konferencii „Participačné práva detí“, organizovanej Úradom pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně, ktorá bola zameraná na ochranu a zabezpečovanie práv a právom chránených záujmov detí, vrátane maloletých bez sprievodu. Takisto aj 10. Európske fórum pre práva dieťaťa, ktoré sa konalo v dňoch 28.-30. novembra 2016 v Bruseli, bolo zamerané výlučne na vplyvy migrantskej krízy na MBS. Okrem iného boli sprievodné podujatia zamerané na opatrovníctvo pre MBS a problémy s tým spojené.

Na základe výstupov spolupráce s Poradným výborom a expertnou skupinou medzinárodného projektu Durable solutions „Najlepšia prax v určovaní a implementovaní trvalých riešení pre odlúčené deti v Európe“, ktoré boli Ligou za ľudské práva zakomponované do Národnej správy za SR „Trvalé riešenia pre odlúčené deti v Európe“, **bola vypracovaná „Aplikačná príručka k uplatňovaniu princípu najlepšieho záujmu dieťaťa vo všetkých postupoch, opatreniach a rozhodnutiach prijímaných vo vzťahu k maloletým bez sprievodu“**. Metodická príručka je určená najmä pre orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, detské domovy, ako aj ďalšie subjekty, ktoré participujú na poskytovaní pomoci MBS.

Inštitút pre výskum práce a rodiny v rámci kontraktu s MPSVR SR realizuje **výskumnú úlohu zameranú na analýzu príčin útekov MBS a návrhnutie opatrení na ich predchádzanie a elimináciu**. Úloha bola realizovaná IVPR v spolupráci s detským domovom pre maloletých bez sprievodu v Medzilaborciach a s odborníkmi participujúcimi na poskytovaní starostlivosti pre MBS. Správa zhromažďuje údaje o 119 mladých ľudí bez sprievodu, ktorí boli umiestnení v detskom domove v Medzilaborciach v priebehu posledných rokov. Zo získaných údajov zisťuje, za akých podmienok miznú (utekajú) maloletí bez sprievodu. Výsledky sú rozdelené do niekoľkých oblastí. Prvá identifikuje rôzne situácie, ktoré sprevádzali dieťa pred príchodom do detského domova, pri jeho nájdení, tak ako boli oficiálne zaznamenané v úradných dokumentoch a výpovediach detí (krajina pôvodu, dôvody úteku, kontakty s rodinou, cieľová krajina, okolnosti nájdenia). **Druhá oblasť sa venuje útekom**. Identifikuje, za akých okolností k nim prichádzalo a aké kroky detský domov zvykol urobiť po úteku. Zisťujeme tiež, či sa tak stávalo opakovaním a prečo sa tak podľa zamestnancov detského domova dialo. Tretia časť skúma aktivity detského domova počas pobytu dieťaťa na Slovensku (priradovanie opatrovníka/poručníka, charakter opatrení v detskom domove, spôsoby práce s dieťaťom, hľadanie jeho rodiny). V kontexte sociodemografických a ďalších charakteristík detí identifikuje faktory vplyvajúce na úteky a navrhuje opatrenia, ktoré prispejú k zabráneniu ďalším útekom a posilnia možnosti a podmienky pre prijatie trvalých riešení a integráciu MBS do spoločnosti. Úloha je v štádiu spracovania výsledkov a **výstupy budú sprístupnené v priebehu 2017**.

Vzhľadom na novelu zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zákonom č. 131/2015 Z. z., na základe ktorej MBS aj počas konania o udelenie azylu ostávajú v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MPSVR SR, MÚ MV SR zasahuje do tohto systému len v tých prípadoch, ak sa maloletý bez sprievodu rozhodne podať žiadosť o udelenie azylu. Pozri tiež plnenie čiastkového cieľa 7.4.

Zoznam použitých skratiek (abecedne):

AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu
AMV - Aktivizujúce metódy vo výchove
AVP – Aktualizačné, inovačné programy
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
CPPPaP – Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
CPT - Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania
CVČ - centrá voľného času
DC – diagnostické centrá
DeD - detský domov
DI - deinštitucionalizácia
DFNSP - Detská fakultná nemocnica s poliklinikou
dozorujúci prokurátor - prokurátor vykonávajúci dozor podľa § 18 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre
v znení neskorších predpisov
DVO - dočasné vyrovnávacie opatrenia
EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja
EK - Európska komisia
EMCDDA – European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction/Európske monitorovacie centrum pre
drogy a drogové závislosti
ESF – Európsky sociálny fond
ESPAD – European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs/ Európsky školský prieskum o alkohole a
iných drogách
ESSPROS – Európsky integrovaný systém štatistík
EÚ - Európska únia
EU SILC 2013 – Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia
GP SR - Generálna prokuratúra Slovenskej republiky
GR ZVJS - Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže
IC MV SR - Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra
Slovenskej republiky
ICM – Informačné centrum mladých
IOM - Medzinárodná organizácia pre migráciu
IVPP – individuálny vzdelávací program
IVPR - Inštitút pre výskum práce a rodiny
JA - Justičná akadémia
KMV – kancelária ministra vnútra
KEÚ PZ - Kriminalistický a expertízny ústav PZ
LGBTI osoby - lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby
LVS – liečebno-výchovné sanatóriá
MBS – maloletí bez sprievodu
MDV SR - Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MDVRR SR - Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MF SR - Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR - Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MMSR – model manažmentu sanácie rodiny
MO SR - Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPC – metodicko-pedagogické centrum
MPS - medzirezortná pracovná skupina
MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK - marginalizované rómske komunity
MS SR - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
 MVO - mimovládne organizácie
 MÚ – Migračný úrad
 MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
 MZVEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí Slovenskej republiky
 MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
 NMCD – Národné monitorovacie centrum pre drogy
 NOC - Národné osvetové centrum
 NP – Národný projekt
 NP DEI - Národný projekt „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“
 NPJ (NAKA) - Národná protikorupčná jednotka (Národná kriminálna agentúra)
 NP PKR - Národný projekt „Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov“
 NR SR - Národná rada Slovenskej republiky
 NSK – Nitriansky samosprávny kraj
 OSN - Organizácia spojených národov
 OZ - občianske združenie
 PVA - preventívno-výchovné aktivity
 PaNc - občianskoprávne veci starostlivosti o maloletých, o ktorých rozhoduje senát, zapísané v zozname vecí
 PaNc (výchova, výživa, osvojenie, atď.)
 PPZ MV SR - Prezídium Policajného zboru Ministerstva vnútra SR
 PS RVĽPNMRR - Pracovná skupina Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
 PS FREMP - Pracovná skupina pre základné práva, občianstvo a voľný pohyb osôb
 PPS – Pedagogicko-psychologické poradenstvo
 P PZ – Prezídium policajného zboru
 PZ MV SR - Policajný zbor Ministerstva vnútra SR
 RMS - Rada mládeže Slovenska
 RC – reedukačné centrá
 RO – riadiaci orgán
 RPPS - referáty poradensko-psychologických služieb
 RTVS - Rozhlas a televízia Slovenska
 RÚVZ - regionálny úrad verejného zdravotníctva
 RVĽPNMRR - Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
 SČK - Slovenský červený kríž
 SK8 - Združenie samosprávnych krajov
 SNSLP - Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
 SPODaSK - sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
 SŠ - stredná škola
 SV pre UNICEF - Slovenský výbor pre UNICEF
 syndróm CAN - syndróm týraného, zneužívaného a zanedbaného dieťaťa
 ŠkVP – školský vzdelávací program
 ŠPÚ - Štátny pedagogický ústav
 ŠÚ SR - Štatistický úrad Slovenskej republiky
 ŠVZ – Špeciálne výchovné zariadenia
 ŠZŠ – špeciálna základná škola
 TTSK – Trnavský samosprávny kraj
 TSK – Trenčiansky samosprávny kraj
 ÚHCP PPZ MV SR - Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra SR
 UNHCR – Úrad vysokého komisára pre utečencov
 UNICEF - Detský fond Organizácie spojených národov
 ÚMS - Únia miest Slovenska
 ÚPPVII – Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
 úrady PSVR - úrady práce, sociálnych vecí a rodiny
 Ústredie PSVaR - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
 ÚSVMŠ - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre mládež a šport
 ÚSVNM - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny
 ÚSVRK - Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity
 ÚSVROS - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti

ÚVTOS – Ústav na výkon trestu odňatia slobody
ÚV SR - Úrad vlády Slovenskej republiky
ÚVZ SR - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
územná samospráva - obce, vyššie územné celky
VOP - Verejný ochranca práv
VP – vzdelávacie poukazy
VŠ - vysoká škola
VÚDPaP - Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
WHO - Svetová zdravotnícka organizácia
ZIPCeM - Združenie informačných a poradenských centier mládeže
ZMOS - Združenie miest a obcí Slovenska
ZŠ - základná škola
ŽSK – Žilinský samosprávny kraj
ŽŠR – žiacke školské rady